కె. బాలగోపాల్

నక్సలైట్ ఉద్యమం వెలుగునీడలు

PERSPECTIVES

నక్సలైట్ ఉద్యమం

వెలుగునీడలు

కె. బాలగోపాల్

ప ర్ స్పె క్టి వ్స్

"హింస ఒక్కొక్కప్పుడు అనివార్యం కావచ్చు. కానీ ఒక పద్ధతి ప్రకారం హింస ప్రయోగించే వ్యూహాలు ఒకప్పుడేమైనా మేలు సాధించాయేమో గానీ, ఈనాటి ఆయుధ సంపత్తి చేయగల విధ్వంసం ఎంతటిదంటే ఆ రోజులు గడచిపోయాయని అనుకోవాలి. ఈనాటి ఆయుధ సంపద స్వాభావికంగానే నిర్విచక్షణమైనది. ఒక బాణంవేసి ఒకరిని మాత్రమే చంపవచ్చు. బాంబుపెట్టిగానీ, మందుపాతర పేల్చిగానీ ఒకరిని మాత్రమే చంపడం సాధ్యం కాదు. మిగిలిన ప్రాణాలు పోవడం 'అనివార్యం' అని ఆధునిక హింసామార్గాలను సమర్థించే వారు అంటుంటారు. అనివార్యమేమీ కాదు, ఈనాటి ఆయుధాలు అట్లాంటివి.

ఈ విచక్షణారాహిత్యం మన నైతిక విచక్షణను సులభంగా చంపేయగలదు. బాణాలు, గొడ్డళ్లు వాడిన రోజులలో మనుషుల నైతికత ఆయుధాల అదుపులోకి పోలేదేమోగానీ (నాకు తెలీదు), మన కంటే చాలా బలమైన ఆయుధాలతో మన బలాన్ని చాలా పెంచుకున్నా మనుకోవడం తెలివితక్కువతనం. మన నైతికత మనకు తెలియకుండానే ఆయుధాల అదుపులోకి పోగలదు. అవి మనకిచ్చే బలం ముందు మామూలు మనుషులు నిలవరు, నిలవలేరు. మన మాట చాలా తేలికగా చెల్లుబాటవుతుంది. సమస్యలు - మన సమస్యలే కాదు, మనల్ని ఆశ్రయించే వాళ్ల సమస్యలు కూడ - సులభంగా పరిష్కారమయి పోతాయి. కనీసం పరిష్కారమయి పోయినట్లు కనిపిస్తాయి.

అందువల్ల హింసతోనే సమాజాన్ని పరిపాలించాలని చూసినా, హింసతోనే దానిని మార్చాలని చూసినా అనైతిక పర్యవసానాలే ప్రధానంగా ఉంటాయి."

- కె. బాలగోపాల్

బాలగోపాల్ జననం-బళ్ళారి (కర్ణాటక)లో. తండ్రి కందాళ పార్థనాథశర్మ, తల్లి నాగమణి. జర్నలిస్ట్ వేమన వసంతలక్ష్మి జీవిత సహచరి. చదివింది గణితంలో ఎమ్.ఎస్.సి, పి.హెచ్‌డి. (ఆర్.ఇ.సి.-వరంగల్), తర్వాత ఎల్.ఎల్‌బి (బెంగుళూరు యూనివర్సిటీ). కాకతీయ యూనివర్సిటీలో గణితశాస్త్ర అధ్యాపకుడు (1981-1985). ఆంధ్రప్రదేశ్ పౌరహక్కుల సంఘంలోనూ (1981-1998), ఆ తర్వాత చివరివరకూ మానవహక్కుల వేదికలోనూ పని చేశారు. లాయర్‌గా ప్రాక్టీస్ చేశారు. చాలాకాలం విరసం సభ్యుడు. ప్రజాబంధు అనే ముసుగు సంస్థ 1989లో కిడ్నాప్ చేసింది. అనేక స్వతంత్ర రచనలతో పాటు, చిన్న పత్రికలలో కూడా కాలమ్స్ రాశారు. ఇంగ్లీషులో ఇ.పి.డబ్ల్యు, ఇంకా ఇతర మాగజైన్లలోనూ, అనేక తెలుగు పత్రికల్లోనూ వ్యాసాలు రాశారు. బాలగోపాల్ పర్‌స్పెక్టివ్స్ వ్యవస్థాపక సభ్యుడు.

జననం : 10.06.1952 మరణం : 08.10.2009

బాలగోపాల్ రచనల కోసం : www.balagopal.org

నక్సలైట్ ఉద్యమం

వెలుగునీడలు

కె. బాలగోపాల్

పర్‌స్పెక్టివ్స్

సామాజిక శాస్త్రం / సాహిత్యం

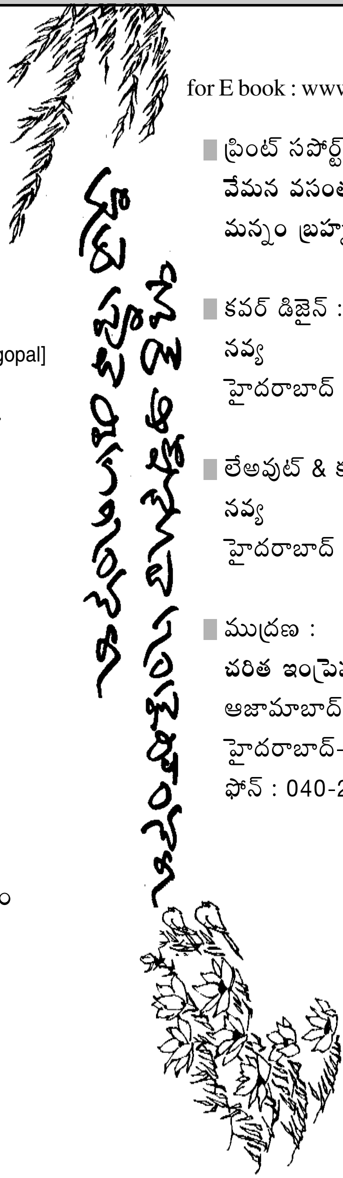
హైదరాబాద్

2017

for E book : www.kinige.com

ISBN-978-93-81172-12-4

ప్రచురణ సంఖ్య : **55**

నక్సలైట్ ఉద్యమం

వెలుగునీడలు

(వ్యాసాలు)

[Reflections on the
Naxalite Movement - K. Balagopal]

ప్రథమ ముద్రణ : మే 2017

రచన : **కె. బాలగోపాల్**

సోల్ డిస్ట్రిబ్యూటర్స్ :
నవోదయ బుక్ హౌస్
ఆర్యసమాజ్ ఎదురు వీధి
కాచిగూడ చౌరాస్తా,
హైదరాబాద్-500 027
ఫోన్ నెం. 040-24652387

పబ్లిషర్స్ :
ప ర్ స్పె క్టి వ్స్
సామాజిక శాస్త్రం / సాహిత్యం
ప్లాట్ నెం 305
ఇ.నెం. 2-2-647/182/ఎ3
హిమశివ అపార్ట్‌మెంట్స్
బాగ్ అంబర్‌పేట్
హైదరాబాద్-500 013
సెల్ : 8332934548

వెల : **₹ 200/-**

ప్రింట్ సపోర్ట్ :
వేమన వసంతలక్ష్మి
మన్నం బ్రహ్మయ్య

కవర్ డిజైన్ :
నవ్య
హైదరాబాద్

లేఅవుట్ & కంపోజింగ్ :
నవ్య
హైదరాబాద్

ముద్రణ :
చరిత ఇంప్రెషన్స్
ఆజామాబాద్,
హైదరాబాద్-500 020
ఫోన్ : 040-27678411

ఈ పుస్తక ప్రయోజనం

బాలగోపాల్ రాసిన అన్ని రచనలను ప్రచురించాలన్న ప్రయత్నం చాలా వరకూ పూర్తి అవుతున్నది. దీనికి కొంత మంది వ్యక్తులు, కొన్ని సంస్థలు - ముఖ్యంగా మానవ హక్కుల వేదిక - చాలావరకు దోహదపడింది. ఈ మొత్తం కృషిలో పర్‌స్పెక్టివ్స్ కూడా కొంత బాధ్యత తీసుకుని ఏటా ఒక పుస్తకాన్ని ప్రచురిస్తూ ఉంది. బాలగోపాల్ పర్‌స్పెక్టివ్స్ సంస్థలో క్రియాశీలక సభ్యుడు మాత్రమే కాక సంస్థ లక్ష్య ప్రకటనను రూపొందించినవాడు.

ఉమ్మడి రాష్ట్ర చరిత్రలో 1980వ దశకం చాలా సంక్షుభిత కాలం. వెంగళరావుతో ప్రారంభమైన అణచివేత ఎన్‌టిఆర్ పాలనలోనూ, ఆ తర్వాత కూడా కొత్త రూపాలను సంతరించుకుని ఆట, మాట, పాట బంద్ దాకా పోయింది. ఈ సంక్షుభిత కాలపు ప్రసవ వేదన నుండి పుట్టి తన ఆచరణను, ఆలోచనను, మేధోశక్తిని, కఠినమైన వాస్తవాలను మేళవించి సమాజానికి ఒక కొత్త చూపునివ్వడానికి అహోరాత్రులు కష్టపడ్డ అరుదైన ఉద్యమకారుడు బాలగోపాల్. పౌరహక్కుల ఉద్యమంలో చేరిన కొద్ది కాలానికే సంస్థ ప్రధాన కార్యదర్శిగా బాధ్యతలు చేపట్టి సంస్థ అవగాహనకు, ఆచరణకు ఒక కొత్త ఊపునివ్వడమే కాక పౌరహక్కుల ఉద్యమానికి అంతకుముందు లేని తాత్విక పునాదులను వెతికే క్రమంలో బహుశ దేశంలో ఎక్కడా జరగనంత తీవ్రమైన విస్తృతమైన చర్చ పౌరహక్కుల సంఘంలో ఒక దశాబ్ది కాలం పాటు జరిగేలా చూశాడు.

బాలగోపాల్ మొత్తం ఆలోచనా క్రమాన్ని వడబోస్తే మానవ సమాజ ప్రగతికి, ఉద్యమాలకు, విప్లవపోరాటాలకు ఒక నైతిక, తాత్విక పునాది ఉండాలని, ఆ పునాది విస్తృతమయ్యే క్రమంలోనే సామాజిక సంబంధాలలో ఉన్నతమైన మానవీయ విలువలు వ్యవస్థీకృతం కావాలని ఆయన ప్రగాఢంగా వాంఛించినట్టు అర్థమవుతుంది. ఈ విలువల విస్తరణకు కావలసిన భౌతిక పునాది మార్పును సంపూర్ణంగా సమర్థిస్తూనే ఆ మార్పు కోసం జరుగుతున్న అన్ని ప్రయత్నాలు కూడా మానవ చైతన్యాన్ని పెంచే దిశగా ఉండాలని, భౌతిక పునాదిలో మార్పు దానికదే మానవ చైతన్యాన్ని పెంచదని, అది ఒక మేరకు మానవ చైతన్యాన్ని ప్రభావితం చేసినా ఆ ప్రభావం ఉన్నత విలువల వ్యవస్థీకరణకు దోహదపడకపోతే వచ్చిన మార్పు స్థిరపడదని, అది స్థిరపడకపోతే సమాజ ప్రగతి ఆటుపోటులకు గురై మనం సాధించుకోవాలన్న లేదా సాధించుకున్న ఉన్నత సమాజం ప్రమాదంలో పడుతుందని, ఆ చారిత్రక అనుభవం సోషలిస్టు సమాజాల పతనం మనకు అందించిందని ఆయన అవగాహన. ఈ పుస్తకంలోని వ్యాసాలను ఈ చట్రం నుండి అర్థం చేసుకొని విశ్లేషించవలసిన అవసరం ఉందని పర్‌స్పెక్టివ్స్ భావిస్తున్నది.

ఈ ప్రచురణలోని కొన్ని వ్యాసాలు వివాదాస్పదమైన విషయం తెలిసిందే. వాటి మీద చాలా చర్చ జరిగింది కూడ. కాని ఆయన అలా రాయడానికి కారణం వివాదాలను సృష్టించడం కాదు, ఆయా అంశాల మీద లోతుగా చర్చ జరిగితే ఆ చర్చా క్రమంలో ఒక ప్రజాస్వామిక సంస్కృతి ఏర్పడుతుందని, అటువంటి చర్చ మరింత పదునైన ఆలోచనలకు దారి తీస్తుందని ఆయన భావన. ఈ మొత్తం కృషి సామాజిక చైతన్యాన్ని ఉన్నతీకరిస్తుందని ఆయన విశ్వసించారని మేము అనుకుంటున్నాం. ఆయన ఎన్నడూ ఈ చర్చను తర్కానికి పెట్టలేదు. తర్కంలోకీ దిగలేదు. చేసిందల్లా గతితర్క కృషే. దానికి ఉదాహరణ ఆయన రాసిన 'చీకటి కోణాలు' వ్యాసమే. ఈ వ్యాసం చదివిన వారికెవరికైనా అది చాలా కటువుగా ఉందనిపిస్తుంది. విశ్వాసాల కొరకు, మార్పు కొరకు ప్రాణ త్యాగాలు చేస్తున్న విప్లవోద్యమాన్ని అంత కఠినమైన చట్రం నుండి చూడడం సబబేనా అని కూడా అనిపిస్తుంది.

ఒక్క 'చీకటి కోణాలే' కాదు ఇందులోని వ్యాసాలన్నీ చాలావరకు విప్లవ పార్టీల ఆచరణకు సంబంధించినవే. సైద్ధాంతిక అంశాలను చర్చించిన 'మనిషి-మార్క్సిజం' (పర్‌స్పెక్టివ్స్ ప్రచురణ అక్టోబర్ 2012) కి ఇది కొనసాగింపు కాబట్టి సహజంగానే ఇందులో ఆచరణకు సంబంధించిన అంశాల చర్చే ఎక్కువ ఉంది.

బాలగోపాల్ వాదనల్లో - రాజ్యవ్యవస్థ ఒక రాజ్యాంగాన్ని రూపొందించుకొని ఆ ప్రమాణాల మీద పని చేస్తానని ప్రజలకు ఆశ్వాసాన్నిచ్చింది. అందుకే పౌరహక్కుల ఉద్యమాలైనా, ఇతరులెవరైనా రాజ్యాన్ని ప్రశ్నించేప్పుడు ఆ లీగల్ చట్రం నుండే దాన్ని ప్రశ్నిస్తారు. దాని నిజాయతీని రాజ్యంగ విలువల గీటురాయి మీద పరీక్షిస్తుంటారు. రాజ్యం దిగజారిపోతున్నది అని మనమంటే దాని అర్థం అది తనకు తాను నిర్దేశించుకున్న ప్రమాణాలను ఉల్లంఘిస్తున్నదని. అంటే రాజ్యపు విశ్వసనీయత ఆ విలువల లేదా ప్రమాణాల ఆచరణ మీద ఆధారపడి ఉందని. అలాగే ప్రత్యామ్నాయ సమాజం కొరకు లేదా ప్రజల రాజ్యాధికారం కొరకు జరిగే పోరాటాల నుండి పోరాట క్రమంలోనే కొత్త విలువల సృష్టి జరిగి, అవి క్రమేణా అభివృద్ధి చెందుతూ ప్రత్యామ్నాయ సమాజానికి కావలసిన భూమిక ఏర్పాటుకు దారితీయాలి. ఆ మార్పు నిరంతర ప్రక్రియలా సాగి కొత్త విలువల వ్యవస్థీకరణ జరిగితే, దాని ఫలితంగా సమాజం, సామాజిక సంబంధాలు ఉన్నతీకరించబడితే, మనుషుల నిత్యజీవిత శైలి, సమష్టితత్వం, ఇతర మనుషుల పట్ల దృక్పథం ప్రజాస్వామికంగా మారి ప్రజాస్వామ్య సంస్కృతి విరాజిల్లుతుందని, లేకపోతే రాజ్యం - అది సోషలిస్టు రాజ్యమైనా విలువల వ్యవస్థీకరణను సాధించలేదనే బలమైన అభిప్రాయం బాలగోపాల్ రచనల్లో, విశ్లేషణలో కనిపిస్తుంది.

తన అనుభవం నుండి, అవగాహన నుండి, నిరంతర పరిశీలన నుండి తాను అభివృద్ధి చేసుకున్న ప్రాపంచిక దృక్పథంతో పాటు, ఆయా సమస్యలను పరిశీలించాల్సిన శాస్త్రీయ చట్రం నుండే ఏ సామాజిక అంశాన్నైనా విశ్లేషించాడు. అది దళిత బహుజనుల పట్ల విప్లవోద్యమం తీసుకున్న వైఖరి గాని, సమాజంలోని కుల సంబంధాలు గాని, రాయలసీమ ఫ్యాక్షనలిజం గాని, శాంతి చర్చలు గాని - ఏ అంశంలోనైనా తాను ఉపయోగించే కొలమానంలో సాధ్యమైనంత వరకు తేడా లేకుండా జాగ్రత్తలు తీసుకున్నాడు. అందుకే ఆయన విశ్లేషణలో ఎక్కువ వైరుధ్యాలు కనిపించవు. అంతేకాదు, తన దృక్పథంలో లేదా తన ప్రమాణాల్లో మార్పు వచ్చినప్పుడల్లా తాను గతంలో చేసిన విశ్లేషణకు నిజాయతీగా వివరణ ఇచ్చుకొని ఆ మార్పు ఎందుకు వచ్చిందో కూడా వివరిస్తూ తన రచనలను కొనసాగించాడు. నిజానికీ తన ప్రజాజీవన ప్రారంభంలో ఆయన విప్లవోద్యమానికి సంపూర్ణ సైద్ధాంతిక, నైతిక మద్దతును అందించాడు. పౌరహక్కుల ఉద్యమంలో భాగంగా నిజనిర్ధారణలకు ఎంత ప్రాణాపాయం ఉన్నా వెళ్లాడు. కొన్ని సందర్భాల్లో చాలా సాహసోపేతంగా కూడ వెళ్లాడు. అయితే ఆ నిజాలను సేకరించే క్రమంలోనే

విప్లవోద్యమ పరిమితులను, వాళ్ల చర్యలను, నిర్ణయాలను, పద్ధతులను కూడా ఆయన పరిశీలించాడనేది మాలో చాలామందిమి గమనించలేదు. రాజ్యం చేసే దుర్మార్గానికి సంబంధించిన వాస్తవాలను ఎంతో సమగ్రంగా వివరించే బాలగోపాల్ వాటితో పాటు ఉద్యమాలు చేస్తున్న లేదా చేస్తున్నారనుకున్న పొరపాట్లను కూడా రికార్డు చేయడం నాలాంటి వాళ్లకు చాలా ఆశ్చర్యాన్ని కలిగించింది. 'చీకటి కోణాలు' వ్యాసంలో ఆయన ఇచ్చిన ఉదాహరణలు కేవలం తన మైండ్‌లోనే జ్ఞాపకం పెట్టుకున్నాడా లేక ఆ వివరాలను తన డైరీలో రాసుకున్నాడా అనేది తెలుసుకోవలసిన అంశమే.

విప్లవోద్యమం నుండి బయటకు వచ్చి సరెండరైన కొందరు ముఖ్యులు చేసిన దుర్మార్గాలు, అక్రమాలు, హత్యలు బాలగోపాల్‌కు దిగ్భ్రాంతినే కాదు చాలా ఆందోళనను కలిగించాయి. ప్రధాన స్రవంతిలో దుర్మార్గులు, గూండాలు, హంతకులు ఎప్పుడూ ఉంటారు. వాళ్ళు చేసే నేరాలు చేస్తూనే ఉంటారు. వారందరు కూడా ఈ సామాజిక నిర్మాణం నుండే పుట్టుకువస్తారు. నేరమయమైన అటువంటి సమాజం పట్ల కలిగే విముఖతే విప్లవోద్యమాలకు బీజాలు వేసి మనుషులను ప్రత్యామ్నాయ సమాజ నిర్మాణానికి సిద్ధం చేస్తుంది. ఈ నేరాలు కేవలం కొందరు వ్యక్తులు ఎన్నుకున్న మార్గం మాత్రమే కాదని, వాటి వేళ్లు సామాజిక ఆర్థిక నిర్మాణంలో ఉంటాయని, ఆ నిర్మాణాన్ని మౌలికంగా మారిస్తే తప్ప నేర రహిత సమాజం సాధ్యం కాదని, ఇంకా స్పష్టంగా చెప్పాలంటే ఇది వర్గ సమాజ లక్షణమని, వర్గరహిత సమాజమే ఇప్పుడు మనం ఎదుర్కొంటున్న చాలా సవాళ్లకు జవాబు అని విప్లవకారులు విశ్వసిస్తారు. ఆ సంపూర్ణ విశ్వాసంతోనే వారు తమ ప్రాణాలను పణంగా పెట్టి పోరాటానికి పూనుకుంటారు. అలా ఉద్యమాలలోకి వెళ్లిన కొందరు భిన్న కారణాల వలన తిరిగి 'ప్రధాన స్రవంతి'లోకి వచ్చినపుడు, బయటే ఉండి నేరాలకు పాల్పడుతున్న వారికంటే క్రూరంగా మారడం, చాలా సునాయాసంగా మనుషులను ముఖ్యంగా ఉద్యమాలలో భాగస్వాములై నిజాయితీతో బ్రతుకుతున్న వాళ్లను, సమాజం పట్ల బాధ్యతతో ప్రవర్తిస్తున్న వాళ్లను హత్య చేయడం, సమాజాన్ని టెర్రరైజ్ చేయడం ఎలా అర్థం చేసుకోవాలన్న ప్రశ్న అందరినీ వేధించినట్లే బాలగోపాల్‌ను కూడా వేధించింది. సరెండరైన వాళ్లు ఇలా మారడానికి బయట సమాజం, రాజ్యం కారణమని మనందరికీ తెలిసినా, విప్లవోద్యమ చైతన్యీకరణ ప్రక్రియలో ఏమైనా లోటుపాట్లున్నాయా అన్న ప్రశ్నను బాలగోపాల్ మన ముందుకు తెచ్చాడు. సుక్మా జిల్లా కలెక్టర్‌ను మావోయిస్టు పార్టీ అదుపులోకి తీసుకున్నప్పుడు

బస్తర్‌లోని ఒక ప్రధాన విప్లవోద్యమ నాయకుడిని నేను ఈ ప్రశ్న అడిగితే "సరెండరైన వాళ్లను అమానుషంగా మార్చడంలో పోలీసు యంత్రాంగం కృతకృత్యులయ్యింది" అన్నాడు. వాళ్లు అంత అమానుషంగా మారితే తప్ప పోలీసులకు సంతృప్తి ఉండదని కూడా అన్నాడు. ఈ జవాబు బాలగోపాల్‌ను సంతృప్తి పరిచేదో లేదో నాకు తెలియదు కాని ఈ సమస్యను చాలా లోతుగా పరిశీలించవలసిన అవసరం విప్లవోద్యమానికుందని మాత్రం బాలగోపాల్ భావించాడు.

మొత్తం బాలగోపాల్ ఆలోచన, ఆచరణ క్రమంలో లేదా ఏ అంశాన్నైనా చర్చకు పెట్టినపుడు రాజ్యం లేదా పోలీసు యంత్రాంగం పట్ల ఏ సందర్భంలోను ఆయనకు సదభిప్రాయం లేదనేది స్పష్టమే. ఇంగ్లీషులో బెనిఫిట్ ఆఫ్ డౌట్ అంటామే, అలాంటిది సైతం ఎక్కడా కనిపించదు. విప్లవోద్యమాల మీద విమర్శ పెట్టినప్పుడు ఒక రకమైన కన్‌సర్న్ కనిపిస్తుంది కాని రాజ్యం మీద, పోలీసుల మీద పెట్టే విమర్శ మాత్రం నిష్కర్షగా, నిర్భయంగా ఉండేది. పోలీసు ఉన్నతాధికారులను సైతం పేరుపేరునా ఎండగట్టడం, ప్రజల ఎదుట వాళ్లను దోషులుగా నిలబెట్టడం బాలగోపాల్ చేసిన కృషిలో చాలా గొప్పది. అందుకే పోలీసులకు బాలగోపాల్ అంటే విపరీతమైన ఆగ్రహం ఉండేది. ఆ ఆగ్రహం వల్లే ఆయన మీద భౌతిక దాడులు చేయడమే కాక ఆయనను అంతం చేయాలని కూడా చూశారు. ఐదుగురు పౌరహక్కుల సంఘం నాయకుల్ని ఆ విధంగా అంతం చేశారు కూడా. బాలగోపాల్ విషయంలోనూ మా అందరికీ ఆ భయం ఉండేది. కాని ఆయనకు మాత్రం పూర్తి సంసిద్ధత ఉండేది. మేధోపరమైన సాహసమే కాక భౌతికపరమైన మొండి ధైర్యం కూడా ఉండేది. పులి బోనులో తల పెట్టడం ఆయనకే సాధ్యమయింది. ఈ మొత్తం వ్యాసాలలో ఆయన రాజ్యాన్ని గురించి ఎక్కడా ఒక మంచిమాట అన్నట్లు కనిపించదు. అది ఆయన పౌరహక్కుల భావన నుండి వచ్చిన రాజీలేని అవగాహన.

ఈ పుస్తకంలోని మరో రెండు అంశాల గురించి కూడా ప్రస్తావించడం అవసరం. ఒకటి, కులపరమైన సంబంధాలు; రెండు, శాంతి చర్చలు. కులపరమైన సంబంధాలు ఉపరితల సమస్యగా చూడకూడదనేది బాలగోపాల్ దృక్పథంలో ఒక ప్రధాన అంశం. ఈ సంబంధాలు మారడం సమాజ ప్రగతికి చాలా అవసరమని ఆయన పలు సందర్భాల్లో మాట్లాడడమే కాక చాలా విస్తృతంగా ఆ అంశాన్ని గురించి వివరించి, విశ్లేషించాడు. ఈ సంబంధాలను మార్చడంలో సాయుధ పోరాటం ఎలాంటి పాత్ర నిర్వహిస్తుంది అన్న ప్రశ్న అడుగుతూ దీనికి సాంస్కృతిక

పరమైన కృషి చాలా పెద్దఎత్తున అవసరమని ఆయన భావించాడు. శాంతి చర్చల మీద ఆయన ప్రతిస్పందన విమర్శనాత్మకంగా ప్రారంభమైనా క్రమంగా అది మారుతూ వచ్చింది. విప్లవోద్యమం రాజ్యంతో ఏం చర్చిస్తుంది, విప్లవమంటేనే సమగ్ర మార్పు అయినప్పుడు రాజీతో కూడిన విప్లవం ఎలా సాధ్యం అనే ప్రశ్నతో ప్రారంభమై, శాంతి చర్చలలో ఆసక్తిని పెంచుకుంటూ ఈ చర్చల నుండి మనం ఏం ఆశించవచ్చో, ఏ అంశాలు చర్చిస్తే ప్రయోజనముంటుందో సూచిస్తూ వ్యాసాలు రాసాడు. పర్సనల్‌గా కలిసినపుడు చాలా సలహాలు సూచనలు చేసేవాడు. చర్చల వలన ఆయుధ పాత్ర తగ్గి, ప్రజల జీవన్మరణ సమస్యలు చర్చకు వస్తే ప్రయోజనంగా ఉంటుందని చాలా ఆశాజనకమైన వ్యాసాలు రాసాడు. నిజానికి శాంతిచర్చలలో తమ తరపున పాల్గొనే మధ్యవర్తులలో ఒకరుగా బాలగోపాల్ పేరును కూడా పీపుల్స్ వార్ పార్టీ సూచించింది. బాలగోపాల్ ఎంత విమర్శ పెట్టినా, పార్టీ చర్యల పట్ల ఎంత నిష్కర్షగా మాట్లాడినా ఆయన నిజాయితీ పట్ల, నిబద్ధత పట్ల ఆ పార్టీకుండే గౌరవం మధ్యవర్తిగా ఆయనను ఎన్నుకొనడంలో ప్రస్ఫుటంగా కనిపిస్తుంది. అయితే వారి సూచనని బాలగోపాల్ చాలా సున్నితంగానే తిరస్కరించాడు. బాలగోపాల్ మరణం తర్వాత మావోయిస్టు పార్టీ ఇచ్చిన నివాళిలో కూడా ఆయన పట్ల ఆ గౌరవమే కనిపించింది. ఆయనలో పోస్ట్‌మాడర్న్ ధోరణి పెరిగింది అన్న ఒక్క వ్యాఖ్య మినహాయిస్తే బాలగోపాల్ నిర్వహించిన పాత్ర సామాజిక ప్రయోజకత గురించి, ఆయన ప్రజాస్వామ్య కృషి గురించి నిష్పక్షపాతంగా అంచనావేసి ఆయనకు నివాళి అర్పించింది.

సమాజాన్ని మార్చే బాధ్యత తనమీద వేసుకున్న విప్లవోద్యమం సంయమనాన్ని పాటించాలని, సమాజాన్ని సమగ్రంగా అర్థం చేసుకొని తమ ఆచరణను విలువల పునాదుల మీద నిలపాలని బాలగోపాల్ బలంగా నమ్మాడు. వారు ఏ పొరపాట్లు చేసినా సమాజ ప్రగతి దెబ్బతింటుందన్న ఆందోళన, ఒక కన్‌సర్న్ ఆయన అన్ని రచనల్లో చూడవచ్చు. ఈ వ్యాసాలలో ఆయన విప్లవోద్యమం మీద ఎన్నో విమర్శలు పెట్టి ఉండవచ్చు కాని ఇవి విప్లవోద్యమ వ్యతిరేక వ్యాసాలు కావు. విమర్శ వేరు వ్యతిరేకత వేరు. అందుకే ఆయన 'చీకటి కోణాలు' వ్యాసం చివర్లో రాసిన మాటలు చాలా విలువైనవి. యాభయ్యేళ్ళ నక్సల్బరీ ఉద్యమ సందర్భంలో కూడా గుర్తు చేసుకోదగ్గవి.

"ముప్పై సంవత్సరాల నక్సల్బరీ అనుభవాన్ని సమీక్షించుకోవడ మంటే విప్లవోద్యమాన్ని అమూర్తంగా ఊహించుకొని చర్చించుకోవడం

కాదు. ఎం.ఎల్. పార్టీలు ఎంచుకొన్న పంథా, దానిని అమలు చేస్తున్న పద్ధతి వాస్తవంలో ఎట్లాగున్నాయో తెలుసుకోవడం అవసరం. అది సమాజంలో లేవదీసిన కొత్త ఆలోచనలనూ, విలువలనే కాదు, దాని చీకటి కోణాలనూ వాటి సామాజిక పర్యవసానాలనూ కూడా అర్థం చేసుకోవడం అవసరం. నా వ్యాఖ్యలతో అందరూ అంగీకరించకపోవచ్చు. కాని విషయాలను ఉన్నదున్నట్టుగా చూడడం అవసరం. ఇది కేవలం ఆ పార్టీ అవసరం కాదు, వారి అనుయాయుల అవసరం కాదు, ప్రజల అవసరం కూడా. ఎందుకంటే ఎవరు ఒప్పుకున్నా ఒప్పుకోకున్నా నక్సలిజం ఈ రోజు ప్రజాజీవితం పైన బలమైన ప్రభావం ఉన్న రాజకీయ శక్తి కాబట్టి."

– జి. హరగోపాల్

పర్‌స్పెక్టివ్స్

ఇందులో

	ఈ పుస్తక ప్రయోజనం ... జి. హరగోపాల్	7
1.	తిరిగి తిరిగొచ్చింది	17
2.	పీపుల్స్ ఎన్‌కౌంటర్	26
3.	విప్లవ హింస - హక్కుల దృక్పథం	39
4.	తెలంగాణలో వంద గొంతులు వినిపించాలి	56
5.	చీకటికోణాలు	61
6.	వేంపెంట గురించి ఇంకొంచెం	150
7.	ఫ్యాక్షన్లు - ప్రజా ఉద్యమాలు	154
8.	ఈ హత్యలు ఆపండి	161
9.	ఒక అబ్రహాం కథ	165
10.	వీరయ్య మరణం	169
11.	నిషేధాల నుండి తెలంగాణకు విముక్తి ఎప్పుడు?	174
12.	నియోగి సంస్మరణ	178
13.	ప్రాణం 'ఖరీదు' వారికెంతో వీరికీ అంతే	182
14.	విషాద వలయం	187
15.	చర్చలు ఎవరికి అవసరం?	191
16.	లైసెన్స్డ్ హంతకుల ప్రమాదం	195
17.	పాత ప్రశ్నలే మరొకసారి	198
18.	ఇది మనందరి సమస్య కూడ	202
19.	భ్రమలే అయితే వాటి వెంట పరుగులు తీయడం దేనికి?	206

20. రాజకీయ స్వేచ్ఛ పత్రికలకు ఉంటే చాలునా? 210
21. ఇది చేతకాని ప్రభుత్వమా? లేకపోతే నీతిలేని ప్రభుత్వమా? 214
22. ప్రజలు మాత్రమే త్యాగాలెందుకు చేయాలి? 219
23. కరువు, కరువు పనులు, కరువు దాడులు 223
24. పిల్లికి చెలగాటం 227
25. విననివారికి హితోక్తులు 231
26. చర్చలకు కూర్చునే ముందు...
భూమి సమస్యను అధ్యయనం చేయండి 235
27. చర్చల గురించి ఇంకొంచెం... 239
28. స్వరణ్‌జిత్ సేన్‌గారి దువ్వెన 243
29. 'కోవర్టులు' ఆగేనా? 247
30. దంతెవాడ దమనకాండ ఇంకెంత కాలం? 251
31. ఛత్తీస్‌గఢ్: హితవు చెప్పగల బుద్ధిజీవుల కోసం... 259
32. బస్తర్ మారణకాండ ఇప్పట్లో ఆగేనా? 263
33. నక్సలైట్ ఉద్యమం భవిష్యత్తే కాదు...
ప్రజా ఉద్యమాల భవిష్యత్తు ఏమిటి? 267
34. అధికారం, అహంకారం, అవకాశవాదం... 272
35. శ్రీకాకుళ ఉద్యమం: భవిష్యత్‌పై చర్చను రేకెత్తించింది 276
36. నక్సలైట్ ఉద్యమం 279
37. ప్రజాస్వామ్య పునాదులపైనే సోషలిజం 290
38. లాల్‌గఢ్: ఎవరి బాధ్యత ఎంత? 294
39. ఈ వేట ఆపమని నినదిద్దాం 298
40. ప్రజాస్వామికంగానే జవాబు చెప్పండి 302

తిరిగి తిరిగొచ్చింది

మళ్ళీ మొదలయిన నిర్బంధం మీద ఇది రిపోర్టు కాదు. ఎందరిని చంపారో ఎట్లా చంపారో వివరించే పట్టిక కాదు. రిపోర్టులు రాసుకున్న తరువాత, పట్టికలు తయారుచేసుకున్న తరువాత, ప్రజాస్వామిక వాదులంతా అన్ని విషయాలూ విడమరచి చెప్పినా చివరికి చెన్నారెడ్డి ఇట్లా చేసాడే అని కొంత మనస్తాపం చెందిన తరువాత గడచిన సంవత్సర కాలం చరిత్రను నెమరువేసుకొని ఆలోచించడం అవసరం.

పాలకవర్గాలకు నీతి లేకపోయినా కనీసం ఇంగితం ఉంటుందని ఆశిస్తాం. ప్రజల క్షేమాన్ని కాకపోయినా కనీసం తమ క్షేమాన్నయినా కాంక్షిస్తారని భావిస్తాం. కాని వాళ్లు స్వల్పకాల ప్రయోజనాలే తప్ప దీర్ఘకాల శ్రేయస్సును గురించి ఆలోచించే స్థితిలో లేరని అర్థం చేసుకోవడానికి కొంత కాలం పడుతుంది. పాలక వర్గాలలోని వివిధ ముఠాలను సమానంగా సంతృప్తిపరచడం వాళ్ల ఐక్యతకే అవసరం అని ఏ అణాకాణీ పత్రికా సంపాదకుడయినా చెప్పగలడు. అయితే అధికారానికి వచ్చిన తొమ్మిది నెలల తరువాత కూడ చెన్నారెడ్డి తన ప్రభుత్వంలోని అన్ని లాభదాయకమయిన శాఖలనూ తన దగ్గరే ఉంచుకున్నాడు. ఎక్సైజ్, అడవులు, రెవెన్యూ, హోం - అన్నీ తనవే. జనార్దన రెడ్డినీ శ్రీనివాసులు రెడ్డినీ విడతలు విడతలుగా అవమాన పరుస్తాడు. 'కల్లోలం' ఉందనయినా కరీంనగర్‌ను గుర్తించడు. రాజశేఖరరెడ్డి ఉన్నాడని కసికొద్దీ కడపను గుర్తించడు.

ఇది దోపిడీ రాజ్యం మాత్రమే కాదు. దీర్ఘకాల ప్రాతిపదికగానీ దానికి అవసరమయిన సంయమనంగానీ లేకుండ ఎక్కడికక్కడ ఎంత దొరికితే అంత కబళించే రాజ్యం. తన అంతర్గత క్షేమం గురించి సహితం ముందుచూపు లేని పాలన. ఇక ప్రజా ఉద్యమాల విషయంలో దీనికి ముందుచూపు రమ్మంటే ఎక్కడి నుండి వస్తుంది? అయినా 'కర్మణ్యేవాధికారస్తే' అని నమ్మిన జాతి కాబట్టి చెప్తూనే ఉంటాం. నీ మంచి కోసమే, నీ శాంతిభద్రతల కోసమే, నీ పరిపాలన యోగక్షేమాలను దృష్టిలో పెట్టుకునే చెప్తున్నామని చెప్తాం (వినకపోతే నువ్వే చెడిపోతావని చెప్తాం). మనసులో మట్టుకు వినకపోతే వాడు చెడినా చెడకున్నా ప్రజలు మరొక పర్యాయం హింసకు గురవుతారన్న భయం ఉంటుంది. నిజానికి అందుకోసమే చెప్తాం. నీ మంచి కోసమేనని నచ్చజెప్పి ప్రజలకు మేలు చేద్దామని ఆశిస్తాం. మనం తెలివయిన వాళ్లమనుకుంటే వాడికి మట్టుకు తెలివి లేదా?

'స్వేచ్ఛను దుర్వినియోగం చేశారు' అంటాడు. అందుకని పిల్లవాడు సైకిల్ పాడు చేస్తే తీసేసుకున్నట్టు దాన్ని తీసేసుకున్నాడట. 'మరి నువ్వు సద్వినియోగం చేస్తున్నావా' అని అడగకూడదు. వాడు తన స్వేచ్ఛను పుట్టుకతో పొందాడు కాబోలు! ప్రజలు మాత్రం వాడి నుండి భిక్షగా పొందారు! 'నేను మీటింగ్‌లు పెట్టుకోనిస్తే నన్నే తిడతారా?' అంటాడు. ప్రజలు మాత్రం 'మేము వోట్లు వేస్తే మమ్మల్నే చంపుతావా' అనకూడదు. చంపడం రాజధర్మం. 'నా దగ్గర లైసెన్స్ తీసుకోకుండ తుపాకులు కొంటారా?' అంటాడు. 'మరి నువ్వు మమ్మల్ని చంపేవాళ్లకు లైసెన్స్‌లు ఇస్తావు గానీ మాకు ఇయ్యవు కదా' అని అడగకూడదు. ఆస్తులు ఉండేవాళ్లకు ఆత్మరక్షణ గానీ దిక్కుమాలిన వాళ్లకు కూడనా? 'మీ అవసరాల కోసం మా వాళ్లనుండి డబ్బులు వసూలు చేసుకుంటారా?' అంటాడు. 'మరి మావాళ్ల దగ్గర లేవు కదా' అనకూడదు, 'మీ దగ్గరుండేదంతా మాదే కదా' అని కూడ అనకూడదు. అది అధిక ప్రసంగం అవుతుంది. 'పోనీ కదా అని ఎన్‌కౌంటర్లు ఆపేస్తే మా వాళ్ల భూములు ఆక్రమించి మీ వాళ్లకు పంచుతారా' అంటాడు. 'మరి మా వాళ్ల భూములు కబ్జా చేసుకొని మీలో మీరు పంచుకోవడం లేదా' అని ఎదురుప్రశ్న వేసే అవకాశం మీకుండదు. ఈ లోపల మిమ్మల్ని 'టాడా' కింద జైల్లో పెడతాడు. 'మీరే కోర్టులు పెట్టి న్యాయ నిర్ణేతలూ ధర్మ నిర్దేశకులూ అవుతారా' అంటాడు. 'సమాంతర ప్రభుత్వాలు నడుపుతారా' అంటాడు. 'మీలో ఈ పని చేయని వాళ్లెవరయినా ఉన్నారా' మీరు అని అడగకూడదు. చిత్తూరులో చెంగారెడ్డి, తాడిపత్రిలో దివాకరరెడ్డి, పులివెందులలో రాజశేఖరరెడ్డి, నరసరావుపేటలో కృష్ణారెడ్డి - వీళ్లు నడుపుతున్నవి సమాంతర ప్రభుత్వాలు కావా అని అడగకూడదు.

తాము ధనవంతుల ప్రయోజనాల కోసం చేసే పనులే వాళ్లు పేదవాళ్ల ప్రయోజనాల కోసం చేపడితే అది 'స్వేచ్ఛను దుర్వినియోగం చేయడం' అవుతుంది. అప్పుడు 'స్వేచ్ఛ' అనే మాటకు అర్థం ఏమిటో కూడ మనకు అర్థం అవుతుంది.

వాడికి ఏవో కారణాలు దొరకవని కాదు. ప్రజా ఉద్యమాలు సరళ రేఖలో నడవవు. ప్రజా చైతన్యం ఎగుడుదిగుళ్లు లేకుండా సాఫీగా ఎదగదు. బలవంతులూ, ధనవంతులూ చలాయించే అధికారాన్ని పేదలు చేజిక్కించుకోవడంతో సరిపోదు. దృక్పథంలో విలువలలో సమగ్రమయిన మార్పు రావడానికి కొంత కాలం పడుతుంది. వర్గ దృక్పథం అనేది ఒక్క భూమి సంబంధాలకే కాదు, సమాజంలోని అన్ని విషయాలకూ వర్తిస్తుంది. అన్ని సామాజిక విలువలకూ వర్తిస్తుంది. భూమి విషయంలో వర్గ దృక్పథం ఏర్పడినంత సులభంగా ఇతర విషయాలలో ఏర్పడదు. నేరము, శిక్ష, కుటుంబ సంబంధాలు, లైంగిక నీతి, ప్రజల మధ్య వైరుధ్యాలు - అన్ని విషయాలలోనూ సరయిన ప్రజాస్వామిక దృక్పథం ఏర్పడడం అనేది కొంత ప్రయాస మీద జరుగుతుందిగానీ దానంతటది జరగదు. ఈ సమాజంలో పుట్టి పెరిగిన వారిలో ఈ సమాజం నిర్దేశించిన విలువలే ప్రబలంగా ఉంటాయి. జీవితానుభవంతో కొన్ని విలువలను తిరస్కరించినా మిగిలినవి పోవడానికి చాలా పోరాట అనుభవం, రాజకీయ పరిణతి అవసరం అవుతాయి. అట్టడుగు వర్గాలలో పుట్టిన వారిలో వర్గకసి పెల్లుబికినంత వేగంగా విశాల ప్రజాస్వామిక దృక్పథం ఏర్పడదు. అది ఒక క్రమంలోనే జరగగలదు.

అంతేకాదు. శతాబ్దాలుగా అణచివేతకు గురయి 'అధికారం' నుండి వెలివేయబడ్డవాళ్లు అధికారపీఠం మీద తిరుగుబాటు చేసి దాన్ని బద్దలు గొట్టి కొంతమేరకు అధికారాన్ని చేజిక్కించుకున్నప్పుడు దానితో బాటు అధికార సంస్కృతిని కూడ స్వంతం చేసుకునే ప్రమాదం ఉంది. దీనిని నివారించే ప్రయత్నం ప్రజా ఉద్యమాలలో ఒక ముఖ్యమయిన అంతర్గత పోరాటం.

అధికారానికి కొన్ని సంకేతాలుంటాయి. ఆ సంకేతాలే అధికారాన్ని సూచిస్తాయి. సంకేతమే అధికారం అనుకునేంతగా అవి ప్రామాణికతను పొందుతాయి. ఏ అధికారమయినా ఒక చారిత్రక క్రమంలో ఏర్పడుతుంది కాబట్టి ఆ చారిత్రక క్రమంలో పుట్టిన ఉన్నత విలువలూ లక్షణాలూ ఆ అధికార సంస్కృతిలో చోటు చేసుకుంటాయి. వాటితో బాటు అధికారం అనే దానికి సర్వత్రా ఉండే అణచివేత లక్షణం, ఒక్కొక్క అధికార రూపానికి ప్రత్యేకంగా ఉండే నీచమయిన లక్షణాలు కూడ ఆ సంస్కృతిలో ఉంటాయి. అయితే సాధారణంగా

అధికార సంస్కృతిలోని ఉన్నత విలువలు కాక నీచమయిన విలువలే దానికి సంకేతాలవుతాయి. ఆధిపత్యం అనేది మౌలికంగా అప్రజాస్వామికం కావడం దీనికి కారణం కావచ్చు. రాజ్యాధికారం అనే దానిలో ప్రజా సంక్షేమానికి సంబంధించిన ఎన్ని విలువలున్నా బలప్రయోగమే దానికి సంకేతం అవుతుంది, మిలిటరీ యూనిఫారమే దానికి సూచిక అవుతుంది. మగపెత్తనపు విలువ అయిన 'మగతనం' అనేదానికి ధైర్య సాహసాలకంటే మొరటుదనమూ తిరుగుబోతుతనమూ ఎక్కువగా ప్రమాణాలవుతాయి. బ్రాహ్మణీకం ప్రథమ పురుషార్థాన్ని గురించి ఎంత మాట్లాడినా ఎదుటివారిని నీచంగా చూసే అహంభావమూ శుష్కపాండిత్యమూ దాని ప్రధాన లక్షణాలవుతాయి. ఫ్యూడల్ దొరతనం ఎంత కళాపోషణ చేసినా, నా మాటకు ఎదురులేదనే నియంతృత్వ వైఖరే దానికి సంకేతం అవుతుంది.

అణచివేతకు వ్యతిరేకంగా తిరగబడేవాళ్లు ఆధిపత్యాన్ని బద్దలుకొడుతూ, అదే సమయంలో ఆధిపత్యానికి ఉండే ఈ సంకేతాలను తరచుగా స్వంతం చేసుకుంటారు. వాళ్ల మనసులలో అదే విజయానికి చిహ్నం అవుతుంది, ప్రమాణం అవుతుంది. ఒక అందమయిన కట్టడంగా తప్ప ఇతరత్రా విలువలేని ఎర్రకోట చారిత్రక కారణాలవల్ల భారతదేశంలో రాజ్యాధికారానికి సంకేతం అయింది. ఆ ఎర్రకోటను స్వంతం చేసుకొని దానిమీద తమ స్వంత జెండా ఎగరవేయడం భారత రాజ్యాధికారం మీద విజయానికి చిహ్నంగా కమ్యూనిస్టుల నుండి ఎన్టీ రామారావు దాక తమ ప్రచార సాహిత్యంలో రాస్తూ ఉన్నారు. ఇది నిరపాయకరమయిన ఉదాహరణే గానీ, ఆ సంకేతం ఒక దుర్మార్గపు ఆచారమో విలువో అయినప్పుడు అది ప్రమాదకరంగా పరిణమించగలదు. ఈ ప్రమాదాన్ని గుర్తించడం, నివారించడం అవసరం. ప్రజాకోర్టులలోని నేర విచారణ పద్ధతులు, అక్కడ వాళ్ళు వేసే శిక్షలు భూస్వాముల పంచాయితీల నమూనాలో ఉన్నాయని కొన్ని ప్రాంతాల నుండి వస్తూన్న విమర్శను ఈ దృష్టితో సీరియస్‌గా పరిగణించి సవరించుకోవడం తప్పనిసరి కర్తవ్యం. ఇది ప్రజా ఉద్యమాల అంతర్గత సమస్య. ఇవి ఉద్యమ క్రమంలో పరిష్కారం కావలసిన పొరబాట్లు. చెన్నారెడ్డికి మట్టుకు ఇదంతా 'దుర్వినియోగం' అనే ప్రచారానికి మందుగుండుగా ఉపయోగపడుతుంది. ఉపయోగిస్తాడు.

ఏ ప్రచారమయినా చేసేవాడి కంటే మోసేవాళ్ల మీద, వినేవాళ్ల మీద ఎక్కువగా ఆధారపడి ఉంటుంది. మోయడానికి తగినంత మంది సిద్ధంగా ఉంటేనే చేసే ప్రచారం అనాయాసంగా విజయవంతం అవుతుంది. ఎంతమంది సిద్ధంగా ఉన్నారో గత మూడు నాలుగు నెలల సంఘటనలు రుజువు చేశాయి. పాలక

వర్గాల ప్రయోజనాలను సిద్ధాంతీకరించే ప్రచారాన్ని తమ స్వంత పనిగా భావించి మోసుకు వెళ్లేవాళ్లు సమాజంలో చాలామంది ఉంటారు. ప్రొఫెసర్లు, పత్రికా విలేకర్లు, సంపాదకులు, కథకులు, సినిమా స్క్రిప్ట్ రచయితలు, రాజకీయపార్టీల ప్రచారకులు - ఇటువంటి మేధావులు సమాజంలో అసంఖ్యాకంగా ఉంటారు. ఇక వినే వాళ్లంటారా, ఈ మేధావులు చెప్పేదంతా నిజమేనని తరతరాలుగా నమ్ముతున్న వాళ్లు కొందరు, తమ స్వంత ప్రయోజనాల దృష్ట్యా నమ్మేవాళ్లు కొందరు, ప్రజా ఉద్యమాల ఫలితంగా సాంప్రదాయిక సామాజిక విలువలు తలక్రిందులు కావడాన్ని సహించలేని వాళ్లు కొందరు, తమలోని నిరాశా దౌర్బల్యం వల్ల దుష్ప్రచారాన్నే త్వరగా నమ్మేవాళ్లు కొందరు - మొత్తానికి ప్రజా ఉద్యమాలకు వ్యతిరేకంగా జరిగే ప్రచారాన్ని నమ్మడానికి సిద్ధపడేవాళ్లు చాలామందే ఉంటారు. అది శరవేగంగా సమాజంలో పాకిపోతుంది. మౌలికమయిన సమస్యలను లేవదీసే సామాజిక ఉద్యమమేదయినా మన జీవితాన్ని అనేక విధాల కుదిపేసి, మనల్ని రకరకాల మానసిక సామాజిక ఇబ్బందులకు గురిచేస్తుంది. అందుకే పాలకులలో ఎంతటి అవినీతినయినా, అక్రమ ప్రవర్తననయినా క్షమించే వాళ్లం ఉద్యమాలలో దొర్లే చిన్న పొరబాట్లను సహితం క్షమించం. వ్యవస్థ సుస్థిరతకూ మన మానసిక శాంతికీ లంకె వుంది. వ్యవస్థను కాపాడే శక్తులలో ఇది ఒకటి. భూస్వాముల పంచాయితీలలోనూ, పోలీసుల నేర విచారణలోనూ ఎన్నో అన్యాయాలు నిత్యం చూస్తూ ఉంటాము. అవి అన్యాయాలేనని ఒప్పుకున్నా అవి వ్యవస్థలో భాగం కాబట్టి మనకు పెద్దగా ఆందోళన కలిగించవు. దళిత వర్గాల వాళ్లు, అందులోనూ ఇప్పుడిప్పుడే యుక్తవయస్కులవుతున్న వాళ్లు పంచాయితీలు నిర్వహించడం మన సాంస్కృతిక విలువలనే తలక్రిందులు చేసే విషయం కాబట్టి ఆ పంచాయితీలు పూర్తిగా సవ్యంగా ఉంటే తప్ప సహించం. విప్లవకారుల మీద చాలా సత్ప్రవర్తనాభారం పెడతాం. విప్లవం అంటే మనకు ఉండే మానసిక అసహనానికి ఇది తార్కాణం. రాజకీయ సంసిద్ధత ఉండేవాళ్లలోనూ ఈ మానసిక అసహనం చాలా ఉంటుంది. ప్రజాకోర్టుల వల్ల పెత్తనాన్నీ ప్రాబల్యాన్నీ ఆదాయాన్నీ కోల్పోతున్న భూస్వాములూ రాజకీయనాయకులూ పోలీసులూ దీనిని ఉపయోగించుకొని తమ దుష్ప్రచారాన్ని ముందుకు తీసుకుపోతారు.

నిజామాబాద్ జిల్లా మదనపల్లిలో ఎస్.పి రఘువీర్ ప్రసాద్ మీనా ఆధ్వర్యంలో 1990 జూన్ 11 తెల్లవారుజామున ప్రసాద్, నరసమ్మ, స్వామి అనే ముగ్గురు హతమార్చబడ్డారు. అయ్యో పాపం అని ఎవరైనా అనే లోపలే ప్రసాద్

ప్రజాకోర్టులు నిర్వహించిన తీరును మీనా ప్రచారంలో పెడతాడు. అతను ప్రయోగించిన హింసా పద్ధతులను అభివర్ణిస్తాడు. పత్రికలు దీనినంతా రాస్తాయి. ప్రసాద్‌ను చంపేయగానే పల్లెలన్నీ హాయిగా ఊపిరి పీల్చుకుంటున్నాయని రాస్తాయి. అందరూ దాన్ని చదివి స్వేచ్ఛను ఇంతగా దుర్వినియోగం చేస్తే 'ఎన్‌కౌంటర్లు' జరగక ఏమవుతుందని పెదవి చప్పరిస్తారు. కానీ నరసమ్మనూ స్వామినీ ఎందుకు చంపావని ఎవ్వరూ మీనాను అడగరు. అసలు ఒక పోలీస్ అధికారి ఒక వ్యక్తిని చంపేసి, 'ఇప్పుడు ప్రజలంతా హాయిగా గాలి పీల్చుకుంటున్నారు' అని ప్రకటిస్తే దానిని ప్రచురించడమే ఘోరమయితే, మరొక ఇద్దరిని ఎందుకు చంపావని ఎవ్వరూ అడగలేకపోవడం దానికి పదిరెట్లు ఘోరం. నరసమ్మ గురించి ఎవరూ చెడుగా ఏమీ చెప్పడం లేదు. స్వామి గురించి అయితే ఇంకా నాలుగు మంచి మాటలే చెప్తారు. ప్రసాదు గురించి కూడ. ప్రసాదు అదే ఊళ్లో భూస్వామి భూమిలోని కలప కొట్టించి ఊరందరికీ పంచాడంట. భూస్వామి గోదాములోని ధాన్యాన్ని కూడ ఊరందరికీ పంచాడంట. అది విప్లవకార్యక్రమం కాదని విమర్శించే వాళ్లు ఉంటారుగానీ 'స్వేచ్ఛను దుర్వినియోగం చేయడం' అని మీనా కూడ అనలేడు. అయినా ఇదేదీ ప్రచారం కాదు.

ఒకసారి ఆ ప్రచారం చేసిన తరువాత మరొక రెండు ఎన్‌కౌంటర్లు దాకా అదే సరిపోతుంది. తిప్పాపూర్‌లో జూలై 23వ తేదీన అదే రఘువీర్ ప్రసాద్ మీనా స్వయంగా పక్కనుండి యాదగిరి, నర్సాగౌడ్, బాలిరెడ్డి, గాలిరెడ్డి అనే నలుగురిని పట్టపగలు ఇళ్లనుండి బయటికి లాగి కాల్చేసాడు. అందులో నర్సాగౌడ్ 16 సంవత్సరాల పసివాడు. పొద్దున్నే పోలీసులు గ్రామాన్ని చుట్టుముట్టి ఇళ్లన్నిటికీ గొళ్లెం పెట్టి రోడ్లోకి వచ్చిన వాళ్లను ఊరి మధ్య కూర్చోబెట్టి జీపుకు మైకు కట్టి 8 మంది పేర్లు ప్రకటిస్తూ వాళ్లందరినీ లొంగిపొమ్మంటూ ప్రకటన చేసారు. పశువుల కొట్టంలో దాక్కున్న బాలిరెడ్డినీ, బాలిరెడ్డిని ఎందుకు అరెస్టు చేశారని అడగడానికి రోడ్లోకి వచ్చిన అన్న గాలిరెడ్డినీ, రోడ్లోనే దొరికిన నర్సాగౌడ్‌నూ పశువుల కొట్టంలోనే ఊరందరూ వింటూండగానే కాల్చేసారు. మిగిలిన వాళ్ల కోసం ఇల్లిల్లూ వెతికారు. దొరికితే చంపేస్తారని భయపడి గడ్డివాములో దాక్కున్న యాదగిరిని పట్టుకొని గడ్డిలోనే కాల్చేశారు. ఆగస్ట్ 10వ తేదీన మెదక్ జిల్లా నాగాపురానికి చెందిన గద్దె సిద్ధయ్యనూ మన్నె యాదగిరినీ నిజామాబాద్ జిల్లా వెల్లుట్లలోని పోలీసు క్యాంపు దగ్గర కాల్చేశారు. పోలీసు క్యాంపుమీద వాళ్లు దాడి చేయడానికి సిద్ధమవుతుండగా ఎన్‌కౌంటర్ జరిగిందని అన్నారుగానీ వాళ్లు చూపిస్తున్న స్థలం నుండి బాంబు విసిరితే చెట్లకో తీగలకో తప్ప క్యాంపుకు తగలదు.

వీళ్లందరినీ ఎందుకు చంపవలసి వచ్చిందో మీనా చెప్పలేదు. వాళ్లు చేసిన 'దుర్వినియోగం' ఏమీ లేదు. ఉండనక్కరలేదు కూడ. అప్పటికే పత్రికలు ప్రజాకోర్టులలో జరిగిన తప్పులను తమ 'బాధ్యత'గా ప్రచారంలో పెట్టడం మొదలుపెట్టాయి. ఆ తప్పులు జరిగిన ఊళ్లకూ ఎన్‌కౌంటర్లు జరిగిన ఊళ్లకూ సంబంధం ఏమీ ఉండనక్కరలేదు. అదే ఊళ్లలో ప్రజాకోర్టులలో ప్రజలకు న్యాయమూ జరిగి ఉండవచ్చును. అదంతా అనవసరం. ఇప్పుడిక నిజామాబాద్‌లో 'ఎన్‌కౌంటర్ల'కు అనుకూలమయిన భావ వాతావరణం ఏర్పడిపోయింది.

అనుకూలమయిన భావ వాతావరణం ఏర్పడకపోతే 'ఎన్‌కౌంటర్లు' చేయలేరని కాదు. ధర్మవరం దగ్గర కేశనాయక్‌నూ గోదావరిఖనిలో పిట్టల సత్తయ్యనూ ప్రత్యేకమయిన 'కారణం' ఏమీ లేకుండానే కాల్చేశారు. కేశనాయక్‌ను మే 8వ తేదీన ధర్మవరం ఎస్.ఐ ఓబులనాయనిపల్లి సమీపంలోని గుట్టమీదికి తరిమి కాల్పులు జరిపాడు. పిట్టల సత్తయ్యను గోదావరిఖనిలో తెల్లబట్టల పోలీసులు సాయంకాలం నమాజు సమయంలో రోడ్డు మీదే తరిమి కాల్చారు. ఈ రెండు హత్యలకూ 'ఆత్మరక్షణ' కథ మినహా వేరే నైతిక సమర్థన ఇవ్వాలని పోలీసులు ప్రయత్నం కూడ చేయలేదు. అక్కడ రాడికల్ కేశనాయక్‌కూ ఇక్కడ జన రక్షణ సమితి పిట్టల సత్తయ్యకూ మంచి పనులు చేసారన్న పేరే తప్ప చెడు చేసారన్న అభియోగం లేదు.

'ఆత్మరక్షణ' కథ కూడ అనవసరం అనుకున్న చోట విప్లవ గ్రూపుల మధ్య ఉన్న అవాంఛనీయమయిన కలహాలను వాడుకోవడానికి సహితం వెనకాడలేదు. ఈ పరస్పర దాడుల వలన ప్రజలకు నష్టంగానీ చెన్నారెడ్డి కొచ్చిన కష్టమేమిటో తెలీదు. ఏమీ లేకపోయినా వాడుకుంటూ ఉన్నాడు. మేము చంపడం మానేస్తే వాళ్లే చంపుకుంటున్నారు చూడండి అని హేళన చేసాడు. అంతటితో ఊరుకోక రెండు హత్యలను ఆ పేరుతో కప్పి పెట్టాలని చూసారు. అంతిరెడ్డి వరంగల్ జిల్లా ములుగు అడవి ప్రాంతంలో గిరిజనులకు రెండు దశాబ్దాలకు పైగా పరిచయం ఉన్న కమ్యూనిస్టు నాయకుడు. అటువంటి వ్యక్తిని హైదరాబాదులో జూన్ 6వ తేదీ రాత్రి అపహరించి 7వ తేదీన చంపేసి 9 ఉదయం కరీంనగర్‌లో పి.వి. నరసింహారావు స్వగ్రామమయిన వంగర గ్రామ శివారులో పారేసి, కొద్దిసేపు 'గుర్తు తెలియని శవం' అనీ, కొద్దిసేపు 'గ్రూపు తగాదాల్లో వేరే గ్రూపు వాళ్లు చంపి ఉంటారు' అనీ ప్రచారం చేశారు. అదే ములుగు దగ్గరున్న లక్ష్మీదేవిపేటలో ఆగస్ట్ 6 రాత్రి రవీందర్ రెడ్డి అనే పి.డి.యస్.యు విద్యార్థి సంఘం బాధ్యుడిని ఇంట్లో నుండి

నిద్రలేపి ఊరి బయటకు తీసుకుపోయి కాల్చేశారు. ములుగు సి.ఐ ప్రభాకరబాబు ఈ హంతక బృందానికి నాయకత్వం వహించాడని నమ్మడానికి ఆధారాలున్నాయి. అయినా జిల్లా ఎస్.పి నాగరాజు పొద్దున్నే వచ్చి 'ఫణిబాగ్చి గ్రూపువాళ్లు చంపి ఉంటారు' అని చెప్పి వెళ్లిపోయాడు.

'దుర్వినియోగం' అనే వాదనకు ప్రజాకోర్టులలో జరిగే బలప్రయోగం ఒక్కటేకాక భూస్వాముల మిగులు భూముల ఆక్రమణను కూడ ఒక సాకుగా వాడుకుంటూ ఉంది ప్రభుత్వం. వారిపై 'టాడా'ను విస్తృతంగా ప్రయోగిస్తూ ఉంది. ప్రభుత్వమే ఎన్నో ఏళ్ల క్రితం పంచుతానని చెప్పి చట్టాలు చేసి అమలు చేయక వదిలివేయగా ఆ పని ఇప్పుడు ప్రజలే చేసుకుంటుంటే దానిని టెర్రరిస్టు చర్యగా వర్ణించి వేల సంఖ్యలో గ్రామీణ పేదలనూ గిరిజనులనూ 'టాడా' కింద జైలుకు పంపటమే కాక, దీనిని కూడ 'దుర్వినియోగం' అనే పేరుమీద విజయవంతంగా సమర్థించుకో గలుగుతున్నారంటే వ్యవస్థకుండే ప్రచారబలం ఎంతటిదో అర్థం అవుతుంది. ప్రభుత్వం చేపట్టే చర్యలకు అనుకూలంగానయినా వ్యతిరేకంగానయినా ఒక భావ వాతావరణాన్ని కల్పించే కర్తవ్యాన్ని నిర్వర్తించే పట్టణ ప్రాంత మేధావి వర్గానికి గ్రామీణ భూస్వామ్య ధనిక రైతు వర్గంతో ఎంత సన్నిహిత సంబంధం ఉందంటే భూముల ఆక్రమణ న్యాయమయిన పోరాటమనీ, దాని మీద 'టాడా' ప్రయోగించడం దుర్మార్గమనీ చెప్పేవారు ఒక్కరూ మిగలలేదు. అక్కడక్కడ అత్యుత్సాహంతో భూస్వాములవేకాక మధ్యతరగతి రైతుల భూములను కూడ ఆక్రమించుకోవడం వల్ల కొంతా, భూములేకాక ఉద్యోగాలూ, వ్యాపారాలూ కూడ ఉన్నవాళ్లు భూములను మాత్రమే చూపించి తమను తాము మధ్యతరగతి రైతులుగా చలామణీ చేసుకునే అవకాశం ఉండడం వల్ల కొంతా 'దుర్వినియోగం' అనే వాదనకు తార్కాణాలు కొన్ని దొరికాయి. అయినా ఈ వాదనను సహితం దిగమింగి నిర్బంధాన్ని ఆమోదించడానికి సమాజం సిద్ధంగా ఉందంటే భూసమస్యను శాంతియుతంగా పరిష్కరించడం ఎంత అసాధ్యమో అర్థం అవుతుంది.

ప్రజా ఉద్యమాలు ప్రభుత్వాలకు సమస్యలుగా కనిపిస్తాయి. ఆ విధంగానే 'నక్సలైట్ సమస్య' అనే మాట పుట్టింది. సమస్యగా గుర్తించిన తరువాత ఇక దానిని పరిష్కరించాలి. అణచివేతే ఏకైక పరిష్కారంగా మారి ఇరవై ఏళ్లు - వెంగళరావు నుండి ఎన్టీ రామారావు దాకా - ప్రయత్నించారు. ఆ వ్యూహం ఉచ్చుగా మారి వాళ్ల మెడకే బిగుసుకునే సరికి ప్రత్యామ్నాయం కోసం అన్వేషణ ప్రారంభించారు. తమ మంచి కోసమే ప్రారంభించిన ఈ ప్రయత్నాన్నయినా

నిజాయితీగా కొనసాగిస్తారేమోనని ఆశించిన వాళ్లకు నిరాశే ఎదురయింది. 'చట్ట సమ్మతమయిన కార్యక్రమాలను అనుమతించడం, చట్ట వ్యతిరేకమయిన వాటిని న్యాయ సమ్మతంగా నిరోధించడం, గ్రామీణ పేదల జీవితాలను బాగుపరిచే పథకాలను చేపట్టడం' అనే త్రిసూత్ర పథకాన్ని తన విధానంగా చెన్నారెడ్డి ప్రకటించాడు. కాని ఆ త్రిసూత్రాలలో ఒక్కదానినీ అమలు చేయడం లేదు. చట్టసమ్మతమయిన బహిరంగ సభలు, ఊరేగింపులు అటుంచి కోర్టు విచారణలను సహితం జరగనివ్వడం లేదు. సి.ఐ మొగిలయ్య చేతినుండి 'మాయం' అయిన వసంత సుజాతల అదృశ్యం మీద హైకోర్టు ఆదేశించిన విచారణను తుపాకుల ప్రదర్శనతో భగ్నం చేయాలని ప్రయత్నించి, మళ్లీ హైకోర్టు జోక్యంతో విచారణను కరీంనగర్ నుండి హైదరాబాద్‌కు తరలించగా, ఇక లాభం లేదని సాక్ష్యాల సేకరణ కోసం తిరుగుతున్న సుభాష్‌ను ఆగస్ట్ 23 (1990) సాయంత్రం కొలిమికుంటలో అరెస్టు చేసి ఆగస్ట్ 24 ఉదయం కాల్చేశారు.

ఈ అతి తెలివి విధానం ఎక్కడికి దారితీస్తుందని చెన్నారెడ్డి భావిస్తున్నాడో తెలీదు. మళ్లీ పోలీసులూ మంత్రులూ పాతపాటే వినిపిస్తున్నారు. డి.జి.పి రొడ్డం ప్రభాకరరావుగారు ఈ మధ్య ఎక్కడో మాట్లాడుతూ 'ఆరునెలల కాలంలో నక్సలైట్లను అణచివేస్తాం' అన్నాడట. గతంలో ఇదే ప్రగల్భం పలికిన హోం మంత్రులు కొందరు అయ్యప్ప దీక్ష పుచ్చుకుంటే మరికొందరు రిటైర్‌మెంట్ పుచ్చుకున్నారు. ఈ వైఖరి ఫలితంగా రాష్ట్రంలోని పేద ప్రజానీకాన్ని మట్టుకు గత ఇరవై ఏళ్లలో భయంకరమైన హింసకు గురి చేశారు. ఇప్పుడు మరొక రౌండు ఆ పనే చేయాలని చూస్తున్నారు. అయితే గతంలో నడిచినంత సులభంగా ఈసారి ఆ పని జరుగుతుందనుకోవడం మూర్ఖత్వం అవుతుంది. ఏలినవారిలో 'ఇంటెలిజెన్స్' లోపించిందనుకోవాలా, లేకపోతే ఎంతమంది చస్తే ఏంలే అనుకుంటున్నారో?

సృజన మాసపత్రిక
సెప్టెంబర్ 1990

పీపుల్స్ ఎన్‌కౌంటర్

'నక్సలైటు బెడద' పాలకవర్గాలు ప్రచారం చేస్తూన్న అవగాహనకే ఒక బెడదయి కూర్చుంది. నిజానికి అసలు బెడద కంటే ఈ బెడదే ఎక్కువయింది. పత్రికలలోనూ, ఇతర వేదికల నుండీ వ్యక్తమవుతున్న ఆందోళనకు మూలం ఇదే. నక్సలైట్ల గురించి ప్రజలకు తాము కలిగించదలచుకున్న అవగాహనను చక్కగా తయారు చేసుకున్నామని వాళ్లు అనుకున్నప్పుడల్లా చరిత్ర రెండడుగులు ముందుకుపోయి తిరిగి కొత్త అవగాహనను రూపొందించవలసిన అగత్యం ఏర్పడుతోంది. ప్రజల దృష్టికి నక్సలైట్లు కేవలం ఒక మిలిటెంట్ పోరాటశక్తిగా కాక ప్రత్యామ్నాయ రాజకీయశక్తిగా కనబడటం ఎక్కువయ్యేకొద్దీ ఈ బెడద మరింత ఎక్కువ అవుతుంది. నక్సలైట్ల గురించి చెడు అభిప్రాయం ప్రచారం చెయ్యాలి, కాని అది విశ్వసనీయంగా ఉండాలి, వారిని ప్రత్యామ్నాయ రాజకీయశక్తిగా చూడడానికి సిద్ధమవుతున్న ప్రజలు నమ్మేటట్లు ఉండాలి.

పాలకవర్గాలు నక్సలైట్ల గురించి ప్రచారం చేస్తున్న అభిప్రాయం కాలక్రమంలో సంకీర్ణమయిన మార్పులకు లోనవుతూ ఉంది. ఇదంతా ప్రయత్నపూర్వకంగా ఒక కమిటీ వేసుకుని చేస్తున్నారని అనుకోకూడదు. అలాగే పాలకవర్గాలకూ విప్లవకారులకూ మధ్యనున్న సంఘర్షణ ఒక మలుపు తిరిగినప్పుడల్లా పూర్తిగా కొత్త చిత్రాన్ని తయారు చేసుకుంటారనీ అనుకోకూడదు. అటువంటిదేం జరగలేదు. అయితే

ఒక్కొక్క దశలో కొన్ని కొత్త అభిప్రాయాలను, వాదనలను రూపొందిస్తున్నారు, ప్రచారం చేస్తున్నారు, మళ్లీ తిరస్కరిస్తున్నారు. ప్రతి దశలోను పాలకవర్గాలు ప్రచారం చేస్తున్న చిత్రంలో ఎంతో కొంత అసంబద్ధత ఉంటూనే ఉంది. పాలకవర్గ భావజాలాన్ని ఎవరూ తీరికూర్చి ప్రయత్న పూర్వకంగా తయారుచేయకపోవడం ఈ అసంబద్ధతకు మూలం కాదు. ఏ భావజాలాన్నీ ఎవరూ అట్లా తయారు చెయ్యరు. అంతమాత్రం చేత అసంబద్ధత భావజాలాల సహజ లక్షణమూ కాదు. అయినా నక్సలైట్ల గురించి పాలకవర్గాలు ప్రచారం చేస్తున్న భావజాలంలో ఎంతో కొంత అసంబద్ధత, సందిగ్ధం ఉన్నాయంటే దానికి రెండు కారణాలున్నాయి. ఒకటి - పాలకవర్గ రాజకీయాలే ఇవ్వాళ అనూహ్యంగా భ్రష్టుపట్టాయి. బీహార్ రాజకీయాల గురించి మామూలుగా ప్రచారంలో ఉండే కథలన్నీ ఇవ్వాళ ఆంధ్రలో జరుగుతున్నాయి. అందువల్ల నక్సలైట్ల హింసాకాండ గురించి వాపోవడం వాళ్లకు ఇప్పుడు పెద్దగా ప్రయోజనకరంగా లేదు. అయినా దానిని మానుకోలేకుండ ఉన్నారు. ఇదొక సందిగ్ధం. రెండు - నక్సలైట్ల రాజకీయాలు ఇవ్వాళ విశాల ప్రజానీకాన్ని ఆకర్షించే స్థితి ఏర్పడుతోంది. ఈ రెండవ మార్పు విప్లవపార్టీలకే పూర్తిగా అర్థమైనట్టు లేదు. అర్థమైతే వాళ్ల నిర్మాణ పద్ధతులలో, పని పద్ధతులలో చాలా మార్పులు రావాల్సి ఉంటుంది. అయితే అది ఇప్పటికి అప్రస్తుతం. కాని ఈ మార్పువల్ల పాలకవర్గాలకూ ప్రజలకూ మధ్యనున్న సంబంధంలోనూ, పాలకవర్గాల అంతర్గత సంబంధాలలోనూ సంక్షోభం ఏర్పడి పాలకవర్గ భావజాలం మీద చాలా ఒత్తిడి పడుతూ ఉంది. దీనివల్ల ప్రయత్నపూర్వకంగానో, కాకుండానో పాలకవర్గ భావజాలాన్ని రూపొందించే మేధావులు, రచయితలు, కళాకారులు, సిద్ధాంతవేత్తల మీద చాలా భారం పడుతూ ఉంది.

ఈ సంక్షోభాల, ఒత్తిడుల ఫలితాన్ని విశ్లేషించడానికి రామోజీరావు 'పీపుల్స్ ఎన్‌కౌంటర్' చక్కగా ఉపయోగపడుతుంది. ఆంధ్రరాష్ట్ర ప్రాంతీయ పాలకవర్గాల ప్రతినిధిగా తన రాజకీయ సైద్ధాంతిక కర్తవ్యాన్ని గురించి కచ్చితమైన అవగాహన ఉన్న వ్యక్తి రామోజీరావు. ఈ వర్గం సున్నితమైన ఏ కర్తవ్యాన్నయినా సులభంగా భ్రష్టు పట్టిస్తుంది కాని రామోజీరావు మటుకు తన కర్తవ్య నిర్వహణలో నేర్పు గల మనిషి. ఈ వర్గం నక్సలైట్ల గురించి ఏమనుకుంటుందో, ప్రజలు ఏమనుకోవాలని ఆశిస్తుందో సంక్లిష్టంగా కలగలిపి ఆయన తీసిన సినిమానే 'పీపుల్స్ ఎన్‌కౌంటర్'. ఇందులో రెండవ విషయమే ప్రత్యక్షంగా కనిపిస్తుంది. వర్గచైతన్యం గల పెత్తందార్లు చేసే రచనల్లోగాని, తీసే సినిమాల్లోగాని తాము ఏమనుకుంటున్నారో చెప్పరు,

మనం ఏమనుకోవాలో చెపుతారు. పీడితవర్గాల కళ మట్టుకే ఎప్పుడూ తన స్వంత అభిప్రాయాన్ని (అది సత్యంగాని, భ్రమగాని) వ్యక్తీకరిస్తుంది. మరొకరకంగా చెప్పాలంటే పెత్తందారీ వర్గాల కళలో నిజాయితీ ఎప్పుడూ ఉండదు. పీడిత వర్గాల కళ భ్రమాజనితమైనా నిజాయితీగా ఉంటుంది.

కళారూపంలో ఒక ఉద్యమాన్ని గురించి దురభిప్రాయాన్ని కలిగించడానికి రెండు మార్గాలుంటాయి. ఒకటి - తప్పుడు పోకడలను, పొరపాట్లను ఏరి వాటినే అసలు సరుకుగా చలామణీ చెయ్యడం. రెండు - పొరపాట్లను పక్కకు పెట్టి అసలు విషయాన్నే తీసుకుని దాని గురించి వ్యతిరేకత కలిగే విధంగా వ్యాఖ్యానించడం. తెలుగు దినపత్రికలలో నక్సలిజాన్ని గురించి జరిగే ప్రచారం మొదటికోవకు చెందింది. ఇందులో రామోజీరావుగారి 'ఈనాడు' ప్రధానపాత్ర వహిస్తూ ఉంది. తప్పుడు అవగాహనతో జరిగిన చర్యలను, అనవసరమైన హింసాకాండకు పాల్పడిన సంఘటనలను ఏరి ఇదే విప్లవం అంటున్నారు. అయితే ఈ సినిమాలో రామోజీరావు రెండవ పద్ధతిని అనుసరించారు. దినపత్రికలలా కాక ఈ సినిమా ప్రత్యక్షంగా ప్రచారం కోసం ఉద్దేశించినది. అందువల్లే ఈ మార్గాన్ని ఎంచుకున్నారని భావించాల్సి వస్తోంది. అయితే ఇదే పోలీసులకు కోపం తెప్పించింది. విప్లవ రాజకీయ ఆచరణలోని చెడును మాత్రమే చూపిస్తే వాళ్లు సంతోషించేవాళ్లు. ఆ పని చేయకుండా విప్లవాన్ని సీరియస్‌గా తీసుకొని రాజకీయ విశ్లేషణ ఇవ్వడం ద్వారా నక్సలైట్లకు అనవసరమైన ప్రతిష్ట కల్పించారని వాళ్లకు కోపం. అయితే వాళ్లకు అర్థంకానిదేమిటంటే ఈ ప్రతిష్ట ఇప్పటికే ప్రజల దృష్టిలో వాళ్లకు ఉంది. ఆ వాస్తవాన్ని గుర్తించడం మాత్రమే రామోజీరావు చేసిన పని. నిజానికి ఆ వాస్తవాన్ని గుర్తించారు కాబట్టే ఆయన ఈ సినిమా తీశారు.

హింసకు, అహింసకు మధ్యనున్న సంఘర్షణ ఈ సినిమాలోని ప్రధాన అంశం. ఒకప్పుడసలు 'నక్సలైటు సమస్య' గురించి పాలకవర్గాలు చేసే చర్చ మొత్తం ఈ ప్రాతిపదిక మీదే నడిచేది. ఆ చర్చలో సహజంగానే అహింస గెలిచేది. మన భారతీయ సంస్కృతికి, మానవత్వ విలువలకు, పార్లమెంటరీ ప్రజాస్వామ్య రాజకీయ సూత్రాలకు అనుగుణమైన మార్గం అహింసేనని వాదించేవారు. ఈ వాదనలో వాస్తవమున్నా లేకపోయినా వాదించడంలో ఒకప్పుడు ఎంతో కొంత నిజాయితీ ఉండేది. ప్రజల అసంతృప్తినీ, తమ అంతర్గత కలహాలనూ ఎదుర్కోవడానికి పెద్దఎత్తున ప్రత్యక్ష హింసాకాండకు పాల్పడవలసిన అవసరం రాదని మన దేశ పాలకవర్గాలవారు ఒకనాడు భావించారు. ఆ రోజులు పోయాయి.

అయినప్పటికీ పాలకవర్గాల ప్రచారకులు హింస, అహింసల చర్చను కొనసాగిస్తూనే ఉన్నారు. వాళ్ల రాజకీయ భ్రష్టత్వం వల్ల ప్రాప్తించిన దివాళాకోరుతనం దీనికి మూలం. అయితే రామోజీరావు ఈ చర్చను ఎట్లాగయినా కాపాడదామని దానికి రెండు అదనపు వాదనలు చేర్చారు. ఈ సినిమాలో అహింసకూ, నిర్మాత చెప్పదలచుకున్న అన్ని విషయాలకూ ప్రతినిధి జ్యోతి అనే డాక్టర్. నక్సలైట్లకు, పోలీసులకు భిన్నంగా ఈమెలో చాలా మానవీయత ఉంది. ఆకర్షణ ఉంది. ప్రేక్షకులను సులభంగా ఆకట్టుకునే వ్యక్తిత్వం ఉంది. జ్యోతి అహింసను నిర్ద్వంద్వంగా సమర్థిస్తుంది. విధి నిర్వహణ పేరిట ప్రాణాలు తీయడాన్ని సహించలేక పోలీసు అధికారి అయిన భర్తను వదిలిపెడుతుంది. ఆదర్శాల పేరిట ప్రాణాలు తీయడాన్ని సహించలేక నక్సలైటు అయిన తమ్ముడితో విభేదిస్తుంది. నిర్మాత హింసాహింసల గురించి తాను చెప్పదలచుకున్న అన్ని వాదనలను జ్యోతి ద్వారా చెప్పిస్తాడు. హింస నైతికంగా తప్పనే సాంప్రదాయక వాదనకు మరి రెండు వాదనలు జోడించాడు.

ఒకటి - న్యాయాన్ని సాధించడానికి హింస అనవసరమనేది. రెండు - హింసవల్ల ప్రజలమీద అనవసరంగా నిర్బంధం వస్తుందనేది. ఇందులో మొదటి వాదన జ్యోతి చేసినప్పుడల్లా ప్రేక్షకులు నవ్వడం ఈ సినిమా చూసినవాళ్లందరికీ ఎదురైన అనుభవం. జ్యోతి తరచుగా ప్రజాస్వామ్యాన్ని గురించి, హింసను గురించి నక్సలైట్లకు ఉపన్యాసాలిస్తుంది. హింసామార్గాన్ని వదిలిపెట్టి, ప్రజలను సమీకరించి, ఎన్నికల్లో నిలబడి అధికారాన్ని సాధించుకొమ్మని సవాలు చేస్తుంది. ఎన్నికల్లో గెలుస్తున్నది ప్రజాసమీకరణ ద్వారా కంటే సారాయి, డబ్బు, గూండా బలగాల సమీకరణ ద్వారా అనేది అందరికీ తెలిసిన వాస్తవం. కాబట్టి ప్రేక్షకులకు నవ్వు రావడంలో ఆశ్చర్యం లేదు. నిజానికి ప్రేక్షకులలో అమాయకులెవరయినా ఉండవచ్చును గాని నిర్మాతకు మాత్రం ఈ విషయం అందరికంటే బాగా తెలుసును. అయినా నమ్మించగలమేమో చూద్దామని తన ప్రయత్నం తాను చేశాడు. మనకు ఓపిక ఉండాలే గాని ప్రజల సమస్యలను ప్రజాస్వామికంగా చట్టబద్ధంగా పరిష్కరించడం సాధ్యమేననీ, ఆ సహనం ప్రజాస్వామ్యానికి మనం చెల్లించే మూల్యమనీ, సహనం లేనివాళ్లే తొందరగా పరిష్కారం దొరకాలని హింసకు పాల్పడతారనీ వాదిస్తాడు.

ఈ వాదనకు నిదర్శనంగా ఒక ఉదంతాన్ని సినిమాలో ప్రవేశపెడతాడు. గిరిజన ప్రాంతంలో నివసించే ఒక భూస్వామి గిరిజనుల భూములను స్వాధీనం

చేసుకోవడానికి ప్రయత్నిస్తాడు. వాళ్ళు ప్రతిఘటించేసరికి ఒక ఎత్తుగడ వేస్తాడు. పులుల అభయారణ్యం కోసం ఆ భూమి కావాలని ప్రభుత్వం నుండి ఒక ఆర్డరు తీసుకొచ్చి గిరిజనులను తొలగించే ప్రయత్నం చేస్తాడు. జ్యోతి నాయకత్వంలో గిరిజనులు శాంతియుతంగా ధర్నా చేస్తారు. పోలీసులు వాళ్ళమీద పడి విపరీతంగా కొడతారు. ఈ దశలో నక్సలైట్లు రంగప్రవేశం చేసి భయంకరమైన మారణా యుధాలతో పోలీసుల మీద దాడి చేసి తరిమేస్తారు. హింసాత్మకమైన ఈ జోక్యాన్ని జ్యోతి నిరసిస్తుంది. దానివల్ల గిరిజనుల మీద నిర్బంధం వస్తుందని వాదిస్తుంది. తాను చట్టబద్ధంగానే గిరిజనుల భూములను కాపాడతానని సవాలు చేస్తుంది. నక్సలైట్లు నవ్వుతారు (ప్రేక్షకులు కూడ నవ్వుతారు). ఆమె మొదటి ప్రయత్నాలకు అవినీతి అవరోధం ఎదురవుతుంది. లంచాలు మేసిన మినిస్టర్లు, అధికారులు అడ్డుపడతారు. ఈ విధంగా ఒక వాస్తవికమైన సమస్యను నిర్మాత ప్రవేశపెట్టాడు. దాని పరిష్కారాన్ని వాస్తవికంగా అన్వేషించి ఉంటే 'నక్సలైటు సమస్య' కొంతమేరకయినా అర్థమై ఉండేది. అయితే నిర్మాత సమస్యను చాలా అవాస్తవికంగా పరిష్కరిస్తాడు. జ్యోతి హైకోర్టులో రిట్ పిటిషన్ వేయగా హైకోర్టు దానికి స్పందించి ఆ ప్రాంతంలో పులులు సంచరించిన దాఖలాలేవీ లేవు కాబట్టి అభయారణ్యం కోసం ఆ గిరిజనుల భూములను స్వాధీనం చేసుకోవడానికి వీలులేదని, అధికారులను ఆటంకపరిచినందుకు గిరిజనులమీద పెట్టిన కేసులను కూడ కొట్టివేయాలని ఆర్డరు జారీచేస్తుంది. ఇది చాలా అవాస్తవికమైన ముగింపు. పేదలకు, పీడితులకు కోర్టుల ద్వారా న్యాయం సాధించటం అంత సులభమైతే రాజకీయ హింసా అహింసల చర్చ కేవలం సైద్ధాంతిక చర్చ అయివుండేది; ఒక రాజకీయ సమస్య అయివుండేది కాదు.

శ్రామిక ప్రజలకు రాజ్యాధికారం శాంతియుతంగా రాదని కమ్యూనిస్టు విప్లవకారులు నమ్మవచ్చునేమో గాని శ్రామిక ప్రజానీకం విప్లవహింసను అందుకోసం ఆమోదించరు. ప్రజలకు న్యాయం చేయవలసిన సంస్థలు (Institutions) ఏవీ సమర్థవంతంగా పనిచేయని పరిస్థితిలో సమస్యల పరిష్కారానికి ఒక ప్రత్యామ్నాయ మార్గంగా ఆమోదిస్తారు. రామోజీరావు పాలనా యంత్రాంగానికి చాలా సన్నిహితుడు. గిరిజనుల భూమి సమస్య గురించి ప్రభుత్వం దగ్గర, కోర్టుల దగ్గర వందల పిటిషన్లు మగ్గుతున్నాయని వారికి తెలియంది కాదు. అందులో చాలా కొద్ది పిటిషన్లు మాత్రమే గిరిజనులకు అనుకూలంగా పరిష్కారమయ్యాయనేది ఆయనకి తెలియంది కాదు. నక్సలైట్లు జోక్యం చేసుకున్నచోటే గిరిజనులను వారి భూముల నుండి తొలగించే

ప్రయత్నాలు ఆగాయని, ఈ రకంగా గిరిజనులు రాష్ట్రంలో 'చట్ట వ్యతిరేకంగా' అనుభవిస్తున్న అటవీ భూమి ఐదులక్షల ఎకరాల దాకా ఉందనేదీ వారికి తెలియంది కాదు. పేదలను, పీడితులను శాంతియుతంగా చట్టబద్ధంగా సమీకరించే ప్రయత్నం చేసినవారు ఎన్ని అవాంతరాల్ని ఎదుర్కొంటారో, ఎంత నిస్పృహ చెందుతారో అందరికీ తెలుసును. కోర్టులో పిటిషన్ వేస్తే సరిపోయేదానికి అనవసరంగా హింసకు పాల్పడుతున్నారని నిందించడం ప్రజల వివేచనను కించపరచడం తప్ప వేరే కాదు.

అదట్లాగుంచి ఇది ఎవరూ విశ్వసించగల వాదన కాదు. కాబట్టి నిర్మాత పైన చెప్పిన రెండవ వాదనను ప్రధాన వాదనగా ఉపయోగిస్తాడు. ఈ వాదనలో పై వాదన కంటే ఎక్కువ నిజాయితీ ఉందని కాదు గాని ఇది పూర్తిగా విశ్వసనీయతను ఇంకా కోల్పోలేదు కాబట్టి నిర్మాత లక్ష్యానికి పనికొస్తుంది. ఇది ఒక రకంగా చాలా తెలివైన వాదన. అహింస అనే వాదనను వ్యవస్థకు అనుకూలంగా, విప్లవకారులకు వ్యతిరేకంగా ఉపయోగించే బదులు ఇటు వ్యవస్థకూ అటు విప్లవకారులకూ వ్యతిరేకంగా 'ప్రజల' పక్షాన ఉపయోగిస్తాడు. "మీ హింసకూ, వారి హింసకూ మధ్యన మేము నలిగిపోతున్నాం" అని ప్రజలచేతే చెప్పిస్తాడు. ఈ వాదనను నిజానికి తెలుగు పత్రికారంగంలో రామోజీరావుగారి 'ఈనాడే' ఆవిష్కరించింది. మితిమీరిపోతున్న పోలీసు అత్యాచారాల గురించి ఇక మౌనంగా ఉండడం సాధ్యం కాని దశలో నక్సలైటు రాజకీయాలకు ప్రోత్సాహం ఇవ్వకుండా పోలీసు అత్యాచారాలను ఎట్లా ఎండగట్టాలా అన్న సందిగ్ధానికి ఈ వాదన ఒక సులువైన పరిష్కారాన్ని చూపించింది. తెలుగు దినపత్రికల్లో ఇది తరచుగా దర్శనమిస్తూ ఉంటుంది. నైతికంగా పతనమై రాక్షసంగా తయారైన పాలకవర్గంతోనూ, దయాదాక్షిణ్యాలు లేని కరడు గట్టిన నక్సలైట్లతోనూ ప్రజలు జరిపే ఎన్‌కౌంటర్ 'పీపుల్స్ ఎన్‌కౌంటర్'. ఈ రూపంలో మటుకే అహింస అనే వాదనకు ఇంకా ఏ మాత్రమైనా విశ్వసనీయత మిగిలి ఉంది.

అయితే నక్సలైట్లు హింసను ఎందుకు ఉపయోగిస్తారు? పోలీసులు ప్రజలను ఎందుకు హింసాత్మకంగా అణచివేస్తారు? 'నక్సలైటు సమస్య' గురించి చేసే ప్రచారంలో పాలకవర్గం ఈ ప్రశ్నలకు సమాధానం చెప్పాలి. విప్లవకారులు దీనికో సమాధానం చెపుతారు - పెత్తందార్ల సాయుధ రాజ్యాన్ని కూలదోసి శ్రామిక ప్రజల రాజకీయ ఆధిపత్యాన్ని నెలకొల్పడానికి హింస అనివార్యమనేది వారి సమాధానం. అయితే పాలకవర్గాల ప్రచారం దీనిని ఎప్పుడూ చర్చించదు. ఒకప్పుడు కమ్యూనిస్టు పార్టీలో తిరిగిన రామోజీరావుకు ఈ సమాధానం తెలియకపోలేదు

కాని ఆయన కూడ చర్చించడు. మరొకవైపు విప్లవ హింస గురించి పోలీసుల అభిప్రాయం ఉంది. ఇందులో రెండు అంశాలున్నాయి. కొంతమందికి అధికారాన్ని, డబ్బును సమకూర్చి పెట్టే గుండాయిజానికి విప్లవం ఒక ముసుగనేది ఒక అభిప్రాయం. ఎన్నికలలో గెలవడం చేతకానివాళ్ళు గత్యంతరం లేక ఎంచుకున్న మార్గం అనేది రెండో అభిప్రాయం. నిర్మాతకు ఈ వాదనలు ఎంత నచ్చినా ప్రేక్షకుల విశ్వసనీయతను పొందవలసిన సినిమాకు అవి పనికి రావు. ఎందుకంటే ప్రజలకు విప్లవ హింసను గురించి తమ స్వంత అభిప్రాయం ఉంది. ప్రజలలో ఎక్కువగా ప్రచారంలో ఉన్న అభిప్రాయమేమిటంటే ప్రజాస్వామ్యంలోని అన్ని సంస్థలూ ధనవంతులకు, బలవంతులకు ఊడిగం చేస్తున్న స్థితిలో ప్రజలకు న్యాయం చేకూర్చేది విప్లవ హింస ఒక్కటేనని.

ఈ అభిప్రాయం ఇవ్వాళ మన సమాజంలో విస్తృతంగా ప్రచారంలో ఉంది. పత్రికా సంపాదకులకు, యజమానులకు ఎంత నచ్చకపోయినా వారి గ్రామీణ విలేఖరులే దీనిని ప్రచారం చెయ్యడంలో ముఖ్యపాత్ర వహించారు. రామోజీరావు ఈ సినిమాలో ఈ అభిప్రాయానికే ప్రాధాన్యం ఇస్తాడు. అయితే 'ప్రభుత్వ హింసకూ విప్లవకారుల హింసకూ మధ్యన నలిగిపోతున్న ప్రజలు' అనే మౌలికమైన అవగాహనలో అంతర్భాగంగానే ఈ వాదనను ప్రవేశపెడతాడు. అవినీతిపరులైన రాజకీయ నాయకులు, స్వార్థపరులైన అధికారులు మన ప్రజాస్వామ్యాన్ని దిగజార్చారు. నక్సలైట్లు ఈ అవకాశం చూసుకొని సమస్యలను వేగంగా నిర్దయగా పరిష్కరించే మార్గం చూపించి ప్రజలను ఆకట్టుకుంటున్నారు. అయితే ఆ క్రమంలో వాళ్ళు దిగజార్చిన ప్రజాస్వామ్యాన్ని వీళ్ళు పూర్తిగా ధ్వంసం చేసి అమాయకుల నెత్తుటితో తమ ఆధిపత్యానికి బాట వేసుకుంటున్నారు. ఇదీ ఈ సినిమా ప్రచారం చేసే అవగాహన. ఈ అవగాహనలో పోలీసు హింస నక్సలైట్ల వ్యూహానికి ఒక అనివార్యమైన ప్రతివ్యూహం అవుతుంది. ఏ వ్యవస్థయినా తన దౌర్బల్యాన్ని ఆసరా చేసుకుని తనను ధ్వంసం చేసే వారిని సహించలేదు కదా! అయితే పోలీసు హింస పట్ల ప్రజలకుండే తీవ్రమైన ద్వేషాన్ని రామోజీరావు విస్మరించలేదు. విస్మరిస్తే సినిమాకు విశ్వసనీయత ఉండదు. అందువల్ల ఈ సినిమాలో పోలీసుల చిత్రీకరణ చాలా నీచంగా ఉంది. ఎంత నీచంగా ఉందంటే రాష్ట్ర పోలీసు అధికారులకు సెన్సార్‌ల మీద చాలా కోపం వచ్చిందట కూడ. అయితే రాజకీయ హింస మీద ఇటు ప్రజలనూ, అటు పోలీసులనూ కూడ ఆకట్టుకునేటట్టు సినిమా తీయడం ఇవ్వాళ సాధ్యం కాదు. అయినా పోలీసు యంత్రాంగంలోని పతనాన్ని ఈ రకంగా

ఎంతగా చూపించినా మొత్తం రాజకీయ వ్యవస్థలో ఆ యంత్రాంగం నిర్వహిస్తున్న పాత్రను గురించి ప్రేక్షకులలో కలిగే అభిప్రాయానికి ఏమీ తేడా రాదు.

విప్లవ హింసను కేవలం ప్రజల తక్షణ సమస్యల పరిష్కారానికి ఒక సమర్థవంతమైన సాధనంగా మాత్రమే అర్థం చేసుకున్నా చర్చ ఇక్కడితో ఆగిపోవడానికి వీలు లేదు. ఇటు విప్లవ హింస, అటు పోలీసు హింస అంటే సరిపోదు. వ్యవస్థాగతమైన మూడో హింస ఒకటుంది. దీనిని గురించి మాట్లాడడం రామోజీరావు వాదనకు చాలా ప్రమాదకరం. అందుకే దానినొక అంశంగా ఆయన ఒప్పుకోడు. ప్రజలకు అనేక సమస్యలు ఉన్నాయని, అవినీతికి అక్రమ మార్గాలకు అలవాటు పడిన అధికార యంత్రాంగం, రాజకీయ నాయకులు వీటిని పరిష్కరించలేకపోతున్నారని - ఇంత మాత్రమే ఒప్పుకుంటాడు. ఆకలి, పేదరికం, అసమానత, అణచివేత ఇదంతా కూడ హింసేనని, ఈ హింస సామాజిక వ్యవస్థలో అంతర్గతమైందని ఆయన ఒప్పుకోడు. ఒప్పుకుంటే, విప్లవ హింస గురించి జరిగే చర్చ స్వరూపం మారిపోతుంది. ఈ వ్యవస్థ స్వర్గతుల్యం కాకపోవచ్చు గాని మౌలికంగా మంచిదేనని, జీవనయోగ్యమేనని, అయితే ఈ మధ్యకాలంలో అవినీతి, అణచివేత దురదృష్టవశాత్తూ పెరిగిపోతున్నాయని మాత్రమే ఒప్పుకుంటాడు. అంటే బుట్టలో కొన్ని పళ్ళు మాత్రమే కుళ్ళిపోయాయని ఒప్పుకుంటాడు. ఈ సినిమాలో వ్యవస్థకు ప్రతినిధులుగా ఒక క్రూరుడైన భూస్వామిని, అతనికి గులాములైన పోలీసు, అటవీశాఖ అధికారులను చూపిస్తాడు. ఆ భూస్వామి ఒక స్త్రీని లోబర్చుకుని తనకు గులాములైన ప్రభుత్వాధికారులను సంతృప్తిపరచమని బలవంతం చేస్తాడు (ఆమె చివరికి ఒక ప్రజాకోర్టులో అతనిమీద ఫిర్యాదు చేసి నక్సలైట్ల చేత అతనిని చంపిస్తుంది). ఈ కుళ్ళును దాచిపెట్టడానికి నిర్మాత ఎంతమాత్రం ప్రయత్నం చేయడు. అయితే ఈ నిర్మొహమాటం వెనక అంతకంటే బలమైన సంకల్పం ఉంది. ఇటువంటి దిగజారిన వ్యక్తులు ఎందరో ఉన్నారని ఒప్పుకుంటూనే, వ్యవస్థ నిర్మాణంలోనే హింస ఉందని మట్టుకు ఎట్టి పరిస్థితిలోనూ ఒప్పుకోకూడదనే సంకల్పం అది. ఈ రకమైన బూటకపు నిర్మొహమాటం ఈ మధ్యకాలంలో పాలకవర్గం తరచూ ప్రదర్శిస్తూ ఉంది. ఇంతకు మించి కొంచెం కూడ ఒప్పుకోవడానికి సిద్ధపడరు. వ్యవస్థే అన్యాయంగా, అసమంగా ఉందని మనం వాదించే ప్రయత్నం చేస్తే పోలెండ్ గురించి, రుమేనియా గురించి, తియాన్మెన్ స్క్వేర్ గురించి ఆవేశంగా వాదనకు దిగుతారు.

వ్యవస్థలో కొంతమాత్రమే కుళ్లు ఉందని, దానిని పరిష్కరించడానికి ఈ

వ్యవస్థ ఆమోదించిన సాధనాలే సరిపోతాయని వాదిస్తే విప్లవ హింసకు పునాది పోతుంది. చారిత్రక ఆవశ్యకత పోతుంది. అప్పుడది కొంతమంది వ్యక్తులు కేవలం స్వయం సంకల్పంతో ఎంచుకున్న రాజకీయ మార్గమవుతుంది. ఆ ఎంపికకు వాళ్ల సంకల్పమే తప్ప వేరే భూమిక ఉండదు. విప్లవానికి ఈ విధంగా భౌతిక ఆవశ్యకతను తొలగిస్తే విప్లవకారుల మీద, వారి వెనకవున్న ప్రజల మీద వ్యవస్థ ప్రయోగించే అణచివేత న్యాయమైన ప్రతిహింస అవుతుంది. సమర్థనీయమైన ఆత్మరక్షణ అవుతుంది. దానివల్ల ప్రజలకు హాని జరుగుతుందంటారా అది గర్హనీయమే. కాని దానికి బాధ్యులెవరో ఈ వాదనలో స్పష్టమే. హింసను మొదలుపెట్టింది విప్లవకారులే అని చెప్పడం కోసమే వ్యవస్థీకృత హింసను గురించి మాట్లాడినప్పుడల్లా తూర్పు యూరప్ గురించి ఆవేశంగా వాదనకు దిగుతారు.

విప్లవాన్ని కేవలం సంకల్ప మాత్రమైన చర్యగా మార్చేస్తే, చారిత్రక ఆవశ్యకతకు అతీతమైన నిర్ణయంగా మార్చేస్తే అది క్రూరంగాను, రొమాంటిక్‌గాను కనిపిస్తుంది. ఈ సినిమాలో విప్లవాన్ని చూపించిన పద్ధతిలోనూ అవే - రొమాంటిసిజం, క్రూరత్వం - ప్రధాన అంశాలు. నక్సలైట్లలో అత్యధిక శాతం గ్రామాలలో, గనులలో, బస్తీలలో, ఫ్యాక్టరీలలో, కాలేజీలలో ప్రజల మధ్య రహస్యంగానో, బహిరంగంగానో పనిచేసే సాధారణ మానవులు. కానీ ఈ సినిమాలోని నక్సలైట్లు అటువంటి సాధారణ మానవులు కారు. వీళ్ళు శాశ్వతంగా ప్రజలకు దూరంగా కొండకు అవతలివైపున నివసిస్తుంటారు. గిరిజనులకు వాళ్ళ అవసరం ఏర్పడినప్పుడు వాళ్లకు ఏదో మహత్తు ద్వారా తెలిసిపోతుంది. ఆకుపచ్చ యూనిఫారాలు వేసుకుని ఆటోమాటిక్ తుపాకులు పట్టుకుని కొండమీద నుండి నాట్యం చేసుకుంటూ దిగివస్తారు. గురి కూడ చూడకుండా తుపాకులు పేలుస్తారు. చంపవలసినంత మందిని చంపిన తర్వాత కొండ ఆవలివైపుకు వెళ్లిపోతారు. అప్పుడప్పుడు డాక్టర్ జ్యోతి ఇచ్చే సుదీర్ఘమైన ఉపన్యాసాలకు సమాధానంగా క్లుప్తంగా, తిరస్కారంగా రెండు మాటలు మాట్లాడతారు. జ్యోతిలోని మానవీయతకు, పోలీసుల నైతిక పతనానికి భిన్నంగా నక్సలైట్లది అమానవీయమైన కరుడుగట్టిన ఆత్మవిశ్వాసం. ఉదాహరణగా ఒక ఉదంతాన్ని చెప్పుకోవచ్చు. పోలీసులు ఒక నక్సలైటును బూటకపు ఎన్‌కౌంటర్‌లో చంపుతారు. శవాన్ని దహనం లేదా ఖననం చేసే బదులు అక్కడే ఉంచాలనీ, శవం కోసం ఇతర నక్సలైట్లు వస్తే పట్టుకోవాలనీ అనుకుంటారు. శవాన్ని ఒక చెట్టుమీద పెట్టి దాని చుట్టూ పోలీసులు కాపలా కాస్తారు. నిజజీవితంలో ఇటువంటి పరిస్థితిలో ఏ విప్లవకారులైనా శవాన్ని

చేజిక్కించుకునే ఆశ వదులుకుని వెళ్లిపోతారు. కానీ ఈ సినిమా నక్సలైట్లు అట్లా కాదు. చెట్టు కొమ్మ నుంచి చెట్టు కొమ్మకు రోప్‌వే కట్టి నడుముకు తాడుకట్టుకుని మీదినుండి దిగి శవాన్ని పోలీసుల తలలమీద నుంచి తన్నుకుపోతారు. రామోజీరావు ఇదంతా సాధ్యమని నమ్మేంత అమాయకుడా అనేది ప్రశ్న కాదు. పాలకవర్గ చైతన్యం సమృద్ధిగా ఉన్న వ్యక్తి తీసిన సినిమాలో నక్సలైట్లను ఈ రకంగా చూపించడంలో ఆంతర్యం ఏమిటన్నది ప్రశ్న. అమానవీయమైన సామర్థ్యం, కరుడుగట్టిన క్రూరత్వం మొదలైన లక్షణాల కలయికగా నక్సలిజాన్ని చిత్రీకరించడం ద్వారా ఇచ్చే సందేశం ఏమిటన్నది ప్రశ్న.

భౌతిక పునాది, చారిత్రక ఆవశ్యకత లేని విప్లవంలో ఒక చర్యకూ ఒక చర్యకూ సంబంధం ఉండదు. ఆ మొత్తానికీ అర్థం ఉండదు. తెలుగు దినపత్రికలు విప్లవ రాజకీయాలను ఈ రకంగానే చిత్రీకరిస్తున్నాయి. పరస్పర సంబంధం లేని అర్థరహితమైన రొమాంటిక్ చర్యలుగా, నిష్కారణమైన హింసాకాండగా వర్ణిస్తున్నాయి. ఈ చిత్రం వాస్తవాలను వక్రీకరిస్తోందని విప్లవకారులు ఆరోపించినపుడు తాము చూపించిందంతా వాస్తవమని గత రెండేళ్లుగా పత్రికలు చదువుతున్న వారందరికీ తెలుసునని రామోజీరావు సమాధానం చెప్పాడు. అది నిజమే. 'ఈనాడు'తో మొదలుపెట్టి తెలుగు దినపత్రికలన్నీ అలవాటు చేసుకున్న చిత్రీకరణను ఈ సినిమాలో ఆయన కొనసాగించాడు. గమ్యంలేని విడివిడి చర్యల కలయికగా విప్లవాన్ని చిత్రీకరించాడు. ఒక్కొక్కచోట ఇది ఎంత దూరం పోతుందంటే కథనం వదిలిపెట్టి బస్సులు తగలబెట్టిన దృశ్యాలు, ఇళ్లు పేల్చివేసిన దృశ్యాలు, ఇన్ఫార్మర్లను కాల్చివేసిన దృశ్యాలు కేవలం ఫోటోలుగా ఒకదాని తర్వాత ఒకటి చూపిస్తాడు. నక్సలిజం అంటే అర్థంలేని హింసాకాండ అనే సందేశాన్ని ఈ రకమైన చిత్రీకరణ బలంగా అందిస్తుంది. దీనిని ఎదుర్కోవడానికి పోలీసులు రంగప్రవేశం చేయక తప్పదని ప్రేక్షకులకు ఒకరు చెప్పకుండానే అనిపిస్తుంది. పోలీసులలో కొందరు (బహుశా అత్యధికులు) అవినీతిపరులు, క్రూరులు కావొచ్చు. అయినప్పటికీ మన సమాజాన్ని డైనమైట్లతో పేల్చివేస్తున్న ఈ గమ్యంలేని హింసాకాండకు లొంగడానికి వీల్లేదు (ప్రేక్షకుల సంకల్పం లేకుండానే ఈ సమాజం 'మన' సమాజంగా కనబడటం మొదలవుతుంది). పోలీసు వ్యవస్థను రామోజీరావు చాలా లజ్జాకరంగా చిత్రీకరించాడని పోలీసులకు కోపం వచ్చింది కాని, పోలీసు వ్యవస్థను ఆయన చూపించింది అన్యాయమైన సమాజాన్ని నిలబెట్టే ఒక సాయుధ యంత్రాంగంగా కాదు, 'మన' సమాజాన్ని దుండగుల నుండి కాపాడలేని అసమర్థ యంత్రాంగంగా

మాత్రమే. రాజకీయ నాయకుల విషయం కూడ అంతే. ఈ రకమైన రాజకీయ నాయకుల చేతుల్లో మన భవిష్యత్తును పెట్టగలమా అన్న ఆందోళన కలుగుతుందే తప్ప వీళ్లు సామాజిక అన్యాయానికీ, అణచివేతకూ రాజకీయ ప్రతినిధులన్న ఆగ్రహం కలగదు.

ఈ రకమైన చిత్రీకరణ సాధ్యం కావాలంటే కొన్ని వాస్తవాలు చెప్పకుండా ఉండడం అవసరం. చాలా ఆవేదనతో 'నక్సలైటు సమస్య'ని చిత్రీకరించానని చెప్పుకుంటూ ఉన్న రామోజీరావు అదే చేశాడు. తెలిసీ కొన్ని వాస్తవాలను చెప్పలేదు. ఒక ముఖ్యమైన ఉదాహరణ చెప్పాలంటే విప్లవోద్యమాన్ని ఎదుర్కోవడానికి రాజ్యాంగ యంత్రాంగం చాలా పకడ్బందీగా, పటిష్టంగా అన్ని రంగాలలోను హింసాకాండను ప్రయోగించిందన్న వాస్తవాన్ని ఈ సినిమాలో ఎక్కడా చెప్పదు. ఇంద్రవెల్లి సీను దీనికొక నిదర్శనం. ఆదిలాబాద్ గిరిజనులలో విస్తరిస్తూ ఉన్న విప్లవోద్యమ నిర్మాణాన్ని మొగ్గలోనే తుంచివేయడం కోసం ఉద్దేశపూర్వకంగా ప్రయోగించిన ఆ హింసాకాండను కాకతాళీయమైన కాల్పుల సంఘటనగా చూపిస్తాడు. తనపై అత్యాచారం చేసిన పోలీసు అధికారిని ఒక గిరిజన స్త్రీ చంపివేయగా తదుపరి చెలరేగిన కల్లోలాన్ని అణచడం కోసం పోలీసులు జరిపిన కాల్పులుగా చూపిస్తాడు. పోలీసు యంత్రాంగంలో అవినీతిపరులు, అసమర్థులు, పిరికివాళ్లు చాలామంది ఉన్నారు గాని అది ఈ సినిమాలో చూపించినంత పనికిమాలిన యంత్రాంగం ఏమీ కాదు. సాధారణ పోలీసు యంత్రాంగంలోనూ, ఊరూ పేరూ లేని తెల్లబట్టల గూండాలైన స్పెషల్ పోలీసులలోనూ సమర్థవంతంగా దమనకాండను అమలుచేసే నైపుణ్యం పుష్కలంగా ఉంది. ఇంటెలిజెన్స్ డిపార్ట్‌మెంట్‌కి ఇంటెలిజెన్స్ తక్కువేమీ లేదు. అయినా పోలీసులు 'నక్సలైటు సమస్య'ను పరిష్కరించలేక పోయారంటే అది వాళ్ల చేతకానితనం కాదు. ప్రపంచంలోని ఏ రాజకీయ సమస్యనూ ఎక్కడా పోలీసులు పరిష్కరించలేదు. ఎంతో కొంత క్రూరంగా, ఎంతో కొంత సమర్థంగా, ఎంతో కొంత తాత్కాలికంగా అణచడం మట్టుకే వాళ్లకు సాధ్యమవుతుంది. అందులో ఆంధ్ర రాష్ట్ర పోలీసులు వేరే ఎవరికీ తీసిపోలేదు. రాజకీయనాయకులైనా అంతే. వాళ్లు ఈ సమస్యను ఇప్పటిదాకా పరిష్కరించలేకపోయారంటే సామర్థ్యం లేక కాదు, సంకల్పం లేక కాదు, అది అసాధ్యం కావడమే దానికి కారణం.

అయితే ఇదంతా చెప్తే రాజ్యాంగ యంత్రమనేది ఒక అణచివేత యంత్రాంగమని చెప్పాల్సి ఉంటుంది. మన సామాజిక వ్యవస్థ అణచివేతమీద,

హింసమీద ఆధారపడిందని, రాజ్యాంగయంత్రం దాన్ని కాపాడే కవచమని ఒప్పుకోవాల్సి ఉంటుంది. అప్పుడు నక్సలైట్ల నిరసన చర్యలను ఒక లక్ష్యం, కారణం లేని హింసాకాండగా చిత్రించడం సాధ్యపడదు. నక్సలైటు ఉద్యమం ప్రారంభమైన తర్వాత రెండు దశాబ్దాలపాటు పోలీసుల అణచివేత ఎదురులేకుండా సాగిందని, దాని గురించి పత్రికలు ఏనాడూ రాయలేదని, 'ప్రజాభిప్రాయాన్ని' పట్టించుకోలేదని, కోర్టులు, వాటి హెబియస్ కార్పస్ అధికారమూ వారికి అడ్డురాలేదని, ప్రజాస్వామికంగా ఎంత నిరసన తెలిపినా ప్రభుత్వం పట్టించుకోలేదని అప్పుడు చెప్పాల్సి ఉంటుంది. కిడ్నాప్‌లు, దహనం, పేల్చివేత మొదలైన చర్యలు ఎంత అభ్యంతరకరంగా అనిపించినా వాటిద్వారా పాలకవర్గాల ప్రశాంతిని తాత్కాలికంగా నయినా భగ్నం చేయకపోతే రామోజీరావు వంటివారు రెండు దశాబ్దాల మౌనాన్ని విడనాడి 'నక్సలైట్ సమస్య' గురించి తమ పత్రికలలో సినిమాలలో చర్చించేవారే కాదని ఒప్పుకోవాల్సి ఉంటుంది. మరొక అడుగు ముందుకుపోయి రామోజీరావు సినిమాగాని, పాలకవర్గం ప్రచారంగాని ఎంత మాత్రం ఒప్పుకోని మరికొన్ని విషయాలను కూడ అంగీకరించవలసి ఉంటుంది. విప్లవాల చారిత్రక ఆవశ్యకత వంటి పెద్ద విషయాలను పక్కకు పెట్టినా, రాష్ట్రంలోని అనేక ప్రాంతాలలో ఇవ్వాళ పేదలు, పీడితులు విప్లవోద్యమం ఫలితంగానే గౌరవంగా తలెత్తుకు తిరుగుతున్నారనీ, శ్రీకాకుళంలో మొదలయిన 'నక్సలైటు సమస్య' రెండు దశాబ్దాల పాశవిక అణచివేత తర్వాత కూడ హైదరాబాద్ నగరంతో సహా 23 జిల్లాలకు పాకిపోయిందనీ, నక్సలైట్లే లేకపోతే సమగ్ర గిరిజనాభివృద్ధి సంస్థలు గాని, గిరిజన సహకార సంఘాలు గాని, మారుమూల ప్రాంత అభివృద్ధి పథకాలు గాని ఉండేవి కాదనీ, విప్లవోద్యమం ఇచ్చిన చైతన్యం వల్లనే ఎక్కడ అన్యాయం జరిగినా ఆందోళన చేసే సంస్కృతి పుట్టిందనీ, ప్రభుత్వ అధికారుల, రాజకీయ నాయకుల అవినీతినీ పక్షపాతాన్నీ అసమర్థతనూ నిర్భయంగా నిరసించే సంస్కృతి పుట్టిందనీ, దేశాన్ని ఏలుతున్న దొరలంతా తాము ప్రజలకు జవాబుదారులమని ఒప్పుకునే అగత్యం ఏర్పడిందనీ - ఇదంతా చెప్పవల్సి ఉంటుంది.

సమస్యలో ఇంత ప్రధానమైన అంశాన్ని దాచిపెట్టే చిత్రీకరణ దానికి విశ్వసనీయమైన పరిష్కారాన్ని చూపించలేదు. నక్సలైట్లు తమ హింసాత్మక నిరసన మార్గాన్ని వదిలిపెట్టాలనీ, ప్రభుత్వం తన హింసాత్మక అణచివేత మార్గాన్ని వదిలి పెట్టాలనీ ఇద్దరి మీదా డిమాండ్ పెడుతూ 'ప్రజల' తరఫున నిరసన దీక్షకు కూర్చుంటుంది జ్యోతి. ఈ 'పీపుల్స్ ఎన్‌కౌంటర్' ఇరుపక్షాలలో ఎవరి సమస్యకూ

న్యాయం చేయదు కాబట్టి ఆమె దీక్ష ఫలించడం సాధ్యం కాదు. అది అసాధ్యమని గుర్తించి కృత్రిమ పరిష్కారం చూపించనందుకు రామోజీరావును అభినందించ వచ్చును. చనిపోతూ జ్యోతి చూపిన చేతిని ఇరుపక్షాలలో ఎవ్వరూ అందుకోరు. పోలీసు అధికారి గిరిజన స్త్రీపై అత్యాచారం చేయగా జన్మించిన పాప మాత్రమే ఆమె చేతిని అందుకుంటుంది. ఇందులో ఏదో సందేశం ఉండే ఉండాలి. అయితే ఆ సందేశం ఎంత వాస్తవికమైందో భవిష్యత్తులోనే తేలగలదు కాబట్టి అక్కడితో వదిలేద్దాం.

అరుణతార మాసపత్రిక

అక్టోబర్-నవంబర్ 1991

దీని ఇంగ్లీషు మూలం 20.7.1991 ఎకనామిక్ అండ్ పొలిటికల్ వీక్లీలో వచ్చింది. ఇది రచయితే చేసిన సంక్షిప్తానువాదం.

విప్లవ హింస - హక్కుల దృక్పథం

నాకిచ్చిన అంశం మీద ప్రసంగించేముందు రెండు సమస్యలను ప్రస్తావించదలిచాను.

ఒకటి 'విప్లవ హింస' అనే మాటకు సంబంధించినది. విప్లవ హింస అంటే ఏమిటి? బహుశా దాని అర్థం సి.పి.ఐ (ఎం.ఎల్) పార్టీలు చేస్తున్న హింస కావచ్చు. భారతదేశంలో సి.పి.ఐ (ఎం.ఎల్) పార్టీలు, జాతుల ఉద్యమాలు చాలా హింసను ప్రయోగిస్తున్నాయి. ఇంతకు ముందు సెషన్‌లో జాతుల ఉద్యమాల గురించి చర్చించుకున్నాం. కాబట్టి, ఇక్కడ విప్లవ హింస అంటే సి.పి.ఐ (ఎం.ఎల్) పార్టీల హింస అనే అర్థంలో వాడుతున్నాం. కాని, తమను 'విప్లవకారులు'గా అభివర్ణించుకొనేవి సి.పి.ఐ (ఎం.ఎల్) పార్టీలు మాత్రమే కావు. దళిత ఉద్యమం తన్ను తాను విప్లవ స్వభావం ఉన్నదిగా అనుకుంటుంది. అదే విధంగా స్త్రీల ఉద్యమమూ. కాని నిన్నటి సెషన్‌లో వాటిని దళిత ఉద్యమంగాను, స్త్రీల ఉద్యమంగాను ప్రస్తావించామే కాని స్త్రీల విప్లవోద్యమంగానో, దళితుల విప్లవోద్యమంగానో ప్రస్తావించ లేదు. ప్రస్తుతం నాకిచ్చిన అంశాన్ని అదే విధంగా విప్లవ హింసగా కాకుండా, సి.పి.ఐ (ఎం.ఎల్) పార్టీలు చేస్తున్న హింసగా ఎందుకు వర్ణించకూడదు? విప్లవం, సి.పి.ఐ (ఎం.ఎల్) పార్టీల రాజకీయాలు రెండూ ఒకటేననే స్పష్టమైన అభిప్రాయం ఇక్కడ ఉన్నట్టుంది.

అంతేకాదు. స్త్రీలకు, దళితులకు సంబంధించిన రాజకీయాలు కేవలం ఒక సామాజిక బృందానికి చెందినవి మాత్రమే అనే అర్థమూ

ఉంది. అది నిజం కావచ్చు. కాకపోవచ్చు. కాని ప్రశ్నేమిటంటే, ఇదంతా నిజమేనని, దానికి ఎటువంటి వివరణ అవసరం లేదని పౌరహక్కుల ఉద్యమం ఎలా భావిస్తుంది? తన స్వంత ప్రాతిపదికల నుండి, తన అవగాహన చట్రంలో నుండి పౌరహక్కుల ఉద్యమం ఏ విధంగా ఇలాంటి అంచనాలకు వస్తుంది?

ఇది కాకతాళీయంగా జరిగిన పొరబాటు కాదు. పౌరహక్కుల ఉద్యమాల ప్రాపంచిక దృక్పథంలోనికి మార్క్సిస్టు లేక మార్క్సిస్టు-లెనినిస్టు భావనలను అప్రకటితంగా చొప్పించి, అదే ప్రజాస్వామ్య ప్రాపంచిక దృక్పథంగా చెలామణి చేయించడం అనేది చాలా సామాన్య విషయమైపోయింది. ఈ అభిప్రాయం నిజమా కాదా అనేది కాదు సమస్య. పౌరహక్కుల అవగాహనకు అవి పునాది అని భావిస్తే, ఆ విషయాన్ని స్పష్టంగా పైకి చెప్పుకోవాలి. అంతేకాని పౌరహక్కుల అవగాహన చాలా విశాలమైనది, ఏదో ఒక రాజకీయ సిద్ధాంతానికి పరిమితమైనది కాదు అనే అభిప్రాయం కలిగిస్తూ దాని చాటున ఈ అవగాహనను దాచి ఉంచనక్కరలేదు.

నాకు తెలిసినంతవరకు, భారతదేశంలోని ఏ పౌరహక్కుల సంస్థా తన అవగాహనకు మార్క్సిస్టు, లేక మార్క్సిస్టు-లెనినిస్టు సిద్ధాంతం ప్రాతిపదిక అని చెప్పుకోలేదు. అన్నీ కూడ విశాలంగా కనిపించే ప్రణాళికలను రూపొందించుకున్నాయి. ప్రణాళికలు రాసుకోనట్లయితే, విశాలమైన ప్రజాస్వామ్య లక్ష్యాలు ఉన్నట్లు చెప్పుకున్నాయి. సెక్టేరియన్‌గా కనిపించకుండా ఉండడానికీ, కమ్యూనిస్టుల జేబు సంస్థలుగా రాజ్యంచేత ముద్రపడకుండా తప్పించుకోవడానికీ ఇదంతా బహుశా అవసరం అని అనిపించి ఉండవచ్చు.

అలాంటప్పుడు దానికి అనుగుణంగా సమస్యల గురించి, సంఘటనల గురించి చేసే వ్యాఖ్యానాలు నిజంగానే విశాల అవగాహన ప్రాతిపదికన ఉండవలసింది. కాని, సమాజం, సామాజిక సంబంధాల గురించి మార్క్సిస్టు, లేక మార్క్సిస్టు-లెనినిస్టు అభిప్రాయాల ప్రాతిపదికన వ్యాఖ్యానాలు చేయడం అలవాటయింది. అయితే దీనిని స్పష్టంగా చెప్పుకోకపోవడం వలన, ఆ దృక్పథం నుండి వచ్చే సిద్ధాంతపరమైన సమస్యలను పౌరహక్కుల ఉద్యమం ఎదుర్కోవడం లేదు. కనీసం తన ఆలోచనల ప్రాతిపదికను స్పష్టంగా చెప్పుకుని ఉంటే కమ్యూనిస్టు సిద్ధాంతానికీ - ప్రజాస్వామ్యానికీ మధ్య ఉన్న ఇబ్బందికరమైన సంబంధాన్ని హక్కుల ఉద్యమం బలవంతగానైనా పట్టించుకోవలసి వచ్చేది. అలా చేయనందువల్ల పరీక్షించబడని అనేక మార్క్సిస్టు-లెనినిస్టు భావనలు పౌరహక్కుల దృక్పథాలను నిర్ధారిస్తూ ఉన్నాయి.

ఒక ఉదాహరణ తీసుకుందాం. నిన్నటి సమావేశంలో మానవ్ అధికార్ సంగ్రామ్ సమితి (మాస్)కు చెందిన భూయాన్ మాట్లాడుతూ ప్రజలలో పార్లమెంటరీ ప్రజాస్వామ్యం పట్ల పెరుగుతున్న భ్రమల గురించి పౌరహక్కుల ఉద్యమాలు అప్రమత్తంగా ఉండాలని అన్నారు. ఇది ఒక విచిత్రమైన సలహా. పార్లమెంటరీ ప్రజాస్వామ్యానికున్న పరిమితులను విమర్శించడం కచ్చితంగా పౌరహక్కుల ఉద్యమాల కర్తవ్యమే. ఆచరణలో దాని వక్రీకరణను కూడ విమర్శించాల్సిందే. ప్రభుత్వం నిజంగా ప్రజలకు ప్రాతినిధ్యం వహించేలా కృషి చేయడం కూడ పౌరహక్కుల ఉద్యమాల కర్తవ్యమే. కాని పార్లమెంటరీ ప్రజాస్వామ్యం అనే వ్యవస్థ గురించి ప్రజలు భ్రమలు పెంచుకోకుండా చూడడం పౌరహక్కుల ఉద్యమం కర్తవ్యం ఎందుకు అవుతుంది? పార్లమెంటరీ ప్రజాస్వామ్యాన్ని వర్గపోరాటానికి, కార్మిక రాజ్యానికి మధ్య పోటీవ్యవస్థగా భావించే మార్క్సిస్టు-లెనినిస్టు దృక్పథంలో మాత్రమే ఇలాంటి లక్ష్యానికి అర్థముంటుంది. ఈ లక్ష్యం పౌరహక్కుల ఉద్యమానికి ఎందుకుండాలి? ఇలాంటి లక్ష్యం ఉండాల్సిందే అని పౌరహక్కుల కార్యకర్తలు భావిస్తే, తమ ప్రాపంచిక దృక్పథం మార్క్సిజం-లెనినిజం అని బహిరంగంగా ప్రకటించాలి. దాని సిద్ధాంతపరమైన పరిణామాలను ఎదుర్కోవాలి. అంతేకాని, దానిని అప్రకటితంగా ఉంచుకొని, ప్రజాస్వామ్యానికీ, పౌరహక్కులకూ, కమ్యూనిస్టు ఉద్యమ ప్రాపంచిక అవగాహనకూ మధ్య నున్న సంబంధంలోని చిక్కును పరిష్కరించే కష్టతరమైన కర్తవ్యాన్ని తప్పించుకుంటూ పోకూడదు.

చట్టం, సామాజిక సంస్కరణ, సంక్షేమం, పత్రికా స్వేచ్ఛ లాంటి భావనల పట్ల పౌరహక్కుల ఉద్యమంలో చాలామందికి ఉన్న దృక్పథాలకు కూడ ఇది వర్తిస్తుంది. మార్క్సిస్టు-లెనినిస్టు దృక్పథం వాటిని భ్రమగాను, భావజాలంగాను, అణచివేతగాను, మోసంగానూ భావిస్తుందే కాని అవి నాగరిక ప్రగతిని సూచించే విలువలని, వ్యవస్థలని అర్థం చేసుకొని వాటి పరిమితులను, వక్రీకరణలను విమర్శించి తద్వారా, వాటిలోని ప్రగతిశీల, ప్రజాస్వామిక సారాంశాన్ని ముందుకు తీసుకుపోవడానికి తోడ్పడాలని భావించదు.

నా రెండవ ప్రశ్న ఈ సెమినార్‌లో హింసకు అత్యంత ప్రాధాన్యం ఇవ్వడానికి సంబంధించినది. ఈ సెమినార్ ప్రజా ఉద్యమాలకు, పౌరహక్కుల ఉద్యమాలకు మధ్య ఉండాల్సిన సంబంధం గురించి చర్చిస్తున్నది. కాని ప్రసంగాలు సగానికి పైగా హింసకు సంబంధించే ఉన్నాయి. ప్రజాస్వామ్య ఉద్యమాలలో హింసకు అంత ప్రాధాన్యం ఉందా? నిజానికి హింసను ఇంత ఎక్కువగా పట్టించుకోవడానికి

గల కారణం అది కాదనుకుంటాను. సామాజిక సమస్యలకు బలప్రయోగంలోనే పరిష్కారం ఉందని నమ్ముతూ ఆ నమ్మకాన్ని ప్రజాస్వామ్యం, మానవహక్కుల పేరు మీద సమర్థించాలని ఆరాటపడడం కారణం అని నాకనిపిస్తుంది. ఏదో విధంగా మానవహక్కుల అవగాహనను హింసామార్గం ద్వారా సామాజిక మార్పును సాధించే ప్రయత్నాలకు అనుగుణంగా రూపొందించాలి. హింస విషయంలో పౌరహక్కుల ఉద్యమం ఎదుర్కొనే సమస్యల వలన కాక, పైన చెప్పిన కారణం వలననే విప్లవ హింస అనే అంశాన్ని చర్చించడానికి ఈ సెమినార్‌లో ఇంత సమయం కేటాయించబడిందనుకుంటాను.

భారతదేశంలో చాలామంది మానవహక్కుల ఉద్యమ కార్యకర్తలకు మానవ విలువలు, ప్రమాణాలు, వ్యవస్థల కంటే హింసలోనే ఎక్కువ నమ్మకముండడం ఒక దురదృష్టకరమైన విషయం. వాళ్ల వాదనే సరియైనది కావచ్చు. మిగిలినవాళ్లు పిచ్చివాళ్ల స్వర్గంలో జీవిస్తూ ఉండవచ్చు. కాని అదే నిజం అయితే మాత్రం మానవ హక్కుల ఉద్యమాన్ని మూసేసుకోవడం మంచిది. ప్రజాస్వామిక విలువల కోసం వ్యవస్థీకృత సూత్రాల కోసం జరిపే అన్వేషణలోనే దానికి మనుగడ ఉండగలదు. సామాజిక సమస్యలకు హింసాత్మక పరిష్కారాలను వెతికే రాజకీయ ఉద్యమాల అవసరాలకనుగుణంగా తన అభిప్రాయాలను, అవగాహనను రూపొందించుకొనే మానవ హక్కుల ఉద్యమానికి స్థానం లేదు.

ఇప్పుడు నాకిచ్చిన అంశంమీద మాట్లాడతాను. నేను విప్లవ హింస గురించి మాట్లాడను. రాజకీయ హింస మీద మాట్లాడతాను. ఎందుకంటే పౌరహక్కుల ఉద్యమం తన పరిధిలో ఒక రాజకీయాన్ని విప్లవకరమైనదిగాను, మిగిలినవాటిని విప్లవకరం కానివిగాను గుర్తించజాలదు. కాని, రాజకీయ హింస అనే పదం ఆధిపత్య సామాజిక గ్రూపులు, వర్గాలు చేసే హింసకు కూడ వర్తిస్తుంది కాబట్టి, దానితో పౌరహక్కుల ఉద్యమానికి సమస్య లేదు కాబట్టి అణచివేతకు గురౌతున్న ప్రజల అవసరాలు, విశ్వాసాలు, నమ్మకాల నుండి పుట్టిన రాజకీయ హింస గురించి మాట్లాడతాను. ఆ ప్రజలు కార్మికవర్గం కావచ్చు, దళితకులాలు కావచ్చు, ఒక అణగారిన జాతి కావచ్చు, స్త్రీలు కావచ్చు, మైనారిటీ కావచ్చు, ఏదయినా కావచ్చు.

పౌరహక్కుల ఉద్యమం - హింస

పౌరహక్కుల ఉద్యమానికి హింస అనేది ఒక ఇబ్బందికరమైన విషయమే తప్ప ఒక ప్రధాన అంశం కాదు. ఇక్కడ నేను రాజకీయ హింస గురించి మాత్రమే

మాట్లాడడం లేదు, హింస గురించి సాధారణంగా మాట్లాడుతున్నాను. పౌరహక్కుల ఉద్యమం జీవించే హక్కుకు కేంద్రస్థానాన్ని ఇస్తుంది. పౌరహక్కులలో ఇది అత్యంత ప్రధానమైనది. ఈ ఉద్యమం తన శక్తిని, కృషిని చాలావరకు జీవించేహక్కు అర్థాన్ని, పరిధిని విస్తృతపరచడానికి ఖర్చుచేసింది. జీవించడమంటే భౌతిక మనుగడ మాత్రమే కాదని, పరిపూర్ణమైన, గౌరవనీయమైన జీవితాన్ని గడపడమని నిర్వచించింది. అయితే ప్రాణాన్ని, స్వేచ్ఛను హరించే హింస చాలా జరుగుతూ ఉంది. దాని గురించి పౌరహక్కుల ఉద్యమం మౌనంగా ఉంది. నిశ్శబ్దం ఇబ్బందికరమైన విషయం. కొంత కాలంగా సామాజిక వ్యవస్థలోని ఆధిపత్య స్థానాల నుండి పుట్టే హింసకు వ్యతిరేకంగా ఉద్యమించడం పౌరహక్కుల ఉద్యమం నేర్చుకుంది. ఉదాహరణకు, దళితుల మీద జరిగే అగ్రకులాల హింస, స్త్రీల మీద పురుషులు చేసే హింస. అయినా పౌరహక్కుల ఉద్యమం మౌనంగా చూస్తూ ఊరుకుంటున్న హింస ఇంకా చాలా జరుగుతూనే ఉంది.

జీవించే హక్కును ఒక మానవ విలువగా పరిగణిస్తున్నాం కాబట్టి (ఫలానావారి జీవించే హక్కు అని కాకుండా) ఈ మౌనానికి సంజాయిషీ చెప్పడం తప్పనిసరి. ఇలాంటి ఇబ్బందికర పరిస్థితుల్లో ఒక సమాధానం ఏమిటంటే 'హింసాత్మక చర్యలను పట్టించుకోవడానికి చట్టం ఉంది. న్యాయవ్యవస్థ ఉంది. కాబట్టి మేము స్పందించనక్కరలేదు' అని. ఇలా అనడమంటే చట్టానికి, న్యాయవ్యవస్థకు సాధికారత (లెజిటిమసీ)ను ఇవ్వడమే. కానీ వేరే సందర్భాలలో పౌరహక్కుల ఉద్యమం ఈ సాధికారతను నిరాకరిస్తూ ఉంటుంది. దాని గురించి తర్వాత మాట్లాడతాను.

ఇది పూర్తిగా చట్టపరమైన వాదన. పౌరహక్కుల ఉద్యమ దృక్పథం పూర్తిగా చట్టపరమైనదే అయివుంటే ఈ వాదన సంతృప్తికరంగా ఉండేది. 'చట్టముంది, పరిపాలన కచ్చితంగా దాని ప్రకారం జరగాలి' అనేదే పౌరహక్కుల ఉద్యమం సాధారణ అవగాహన అయివుంటే, అప్పుడు కేవలం చట్టపరమైన ఈ వాదన సరియైనది అవుతుంది. కానీ పౌరహక్కుల ఉద్యమం అవగాహన చట్టంతో పాటు రాజకీయ, సామాజిక, నైతిక వాదనల సమ్మేళనం.

నిజానికి చట్టానికి ఈ మాత్రం స్థానం కూడ ఇవ్వకూడదని ఒక్కొక్కసారి అంటుంటారు. చట్టపరమైన వాదన ఒట్టి భ్రమ అని, సామాజిక, రాజకీయ సమస్యలను మాత్రమే మాట్లాడాలి అని వాదిస్తారు. (ఇందులో ఆసక్తికరమైన మరో కోణమేమిటంటే చట్టాన్ని భ్రమ అని కొట్టిపారేసేవాళ్లే నైతికతనూ భ్రమగా ఎగతాళి

చేస్తారు.) అన్ని హింసలనూ ఎందుకు ఖండించరు అనే ప్రశ్నకు సమాధానం చెప్పేటప్పుడు మాత్రం పూర్తిగా చట్టపరమైన వాదన చేయడం సంతృప్తికరం ఎట్లా అవుతుంది?

పౌరహక్కుల ఉద్యమంలో పనిచేసే అందరినీ ఇది ఇబ్బంది పెడుతుంది. పోలీసుల కస్టడీలో నిందితులు మరణించినప్పుడు మనం ఖండిస్తాం. నిందితుడు చేసిన నేరం గురించి ప్రజలు సాధారణంగా మనల్ని ప్రశ్నిస్తారు. "ఇతను మా ఇంట్లో జొరబడి మేం పొదుపు చేసుకున్న వస్తువులు దొంగిలించినప్పుడు మీరెక్కడున్నారు?" అని అడుగుతారు. అలాంటి నేరాన్ని పట్టించుకోవడానికి చట్టముంది, చట్టం తన పని తాను చేసుకుపోతుంది అనే సమాధానం అన్నిసార్లు సంతృప్తికరంగా ఉండదు. ఈ సమాధానం సరియైనది కాదని కాదు నా ఉద్దేశం. కాని అన్ని సందర్భాలకు ఈ సమాధానం పూర్తిగా సరిపోదు. ఒకరి హక్కులను మనం సమర్థించినప్పుడు, వారి చర్యలకు కూడ మనం కొంతమేర జవాబుదారులం అవుతామనేది సాధారణ నైతికసూత్రం. ఇతర సందర్భాలలో పరిహసించబడే చట్టాలమీద పూర్తి బాధ్యతను పెట్టలేము. ఉదాహరణకు, కస్టడీలో చంపబడిన వ్యక్తి చిన్న చిన్న దొంగతనాలు చేసేవాడైతే "చట్టం తన పని తాను చేసుకుపోనీ, ఆ పేదవాని నేరాన్ని మేము ఖండించం" అని అనగలము.

అంతేకాదు, చట్టం అతని నేరాన్ని అతని దారిద్ర్యం దృష్ట్యా కొంత దయతో చూడాలని అంటాం. అయితే కస్టడీలో చనిపోయిన వ్యక్తి కిరాయి హంతకుడైతే, ప్రజలకు సమాధానం చెప్పేటప్పుడు "అతను చేసిన హత్యలను మేము ఖండిస్తాం" అని చెప్పాల్సిన అవసరం రావడం పౌరహక్కుల ఉద్యమంలో పనిచేసే కార్యకర్తలందరికీ అనుభవమే. వాళ్ళు చేసిన చర్యలలోని న్యాయాన్యాయాలలో తేడా ఉంటుంది. ఆ చర్యలలోని న్యాయాన్యాయాల జోలికి పోకుండా, పూర్తిగా చట్టపరమైన వాదన ఇవ్వడం అనేది అన్ని సందర్భాలలో సాధ్యం కాదని పౌరహక్కుల కార్యకర్తలు తెలుసుకున్నారు.

నేరాలు రెండే రెండు రకాలు అయిఉంటే చాలా బాగా ఉండేది. బలవంతులు బలహీనుల మీద చేసేవి, బలహీనులు బలవంతులకు వ్యతిరేకంగా చేసేవి. అప్పుడు నైతిక సందిగ్ధత ఇంత తీవ్రంగా ఉండేది కాదు. వేదికల మీద మాట్లాడేటప్పుడు పౌరహక్కుల కార్యకర్తలు సాధారణంగా రెండే రకాల నేరాలు ఉన్నట్లు మాట్లాడతారు. కాని అది వాస్తవం కాదు. మనం తరచుగా కష్టతరమైన నిర్ణయాలు చేయవలసి ఉంటుంది. పేదవాడు బాగా ధనవంతుల నుండి కాకుండా,

సాధారణంగా మధ్యతరగతి నుండి, కింది వర్గాల నుండి మాత్రమే దొంగిలిస్తాడు. ధనవంతుల నుండి దొంగతనం చేయడం సులభం కాదు. వాళ్లకు కాపలాకుక్కలు, కాపలా మనుషులు ఉంటారు. అందువల్లనే దొంగతనం సామాజిక సంపదను పునఃపంపిణీ చేసే ప్రక్రియ అనే వాదన అన్నిసార్లు సరియైంది కాదు. కాకపోతే బహిరంగ సభల్లో ఇలా మాట్లాడి చప్పట్లు కొట్టించుకోవచ్చు.

హింస అనే సమస్యకు - అది రాజకీయపరమైనదైనా కాకపోయినా పౌరహక్కుల, ప్రజాస్వామిక దృక్పథం నుండి సులభమైన సమాధానం లేదు. హింసగా సాధారణంగా పిలవబడేది భౌతిక హింస మాత్రమే. కాని వ్యవస్థితమైన హింస చాలా ఉంటుంది. అసమానత్వం, దోపిడీ, అస్వతంత్రత కూడ హింసే. తరచుగా భౌతిక హింసకు ఈ వ్యవస్థాపరమైన హింసతో సంబంధం ఉంటుంది. ఇది రోజువారీ సాధారణ హింసాత్మక సంఘటనలకే కాక, రాజకీయ తిరుగుబాటుదారుల హింసకు కూడ వర్తిస్తుంది. కాని దీని అర్థం వ్యవస్థీకృత హింస పేరుతో భౌతిక హింసను సమర్థించుకోవచ్చునని కాదు. ఆకలితో ఉన్న ఒక వ్యక్తి ఇంకొక వ్యక్తిని కొట్టి డబ్బు దొంగిలిస్తే ఆ హింస ఆకలి కారణంగా సమర్థనీయమే అనిపిస్తుంది. కాని దాడికి గురైన వ్యక్తి దోపిడీదారుడు కాకపోవచ్చు. శ్రమచేసి జీవించే వ్యక్తి కావచ్చు. అలాంటప్పుడు సమర్థించడం సమస్య అవుతుంది. రాడికల్ పౌరహక్కుల సిద్ధాంతకారుల ఉపన్యాసాల్లో మాత్రమే ఇలాంటి సమస్య ఉండదు. వారి మాటల్లో రెండే రెండు వర్గాలు ఉంటాయి. దోపిడీదారులు, దోపిడీకి గురయ్యేవారు. అంతేకాదు, దోపిడీకి గురయ్యేవాళ్లు చేసే అన్ని రకాల హింసలు - వ్యక్తిగతమైనా, వ్యవస్థీకృతమైనా - దోపిడీదారులకు వ్యతిరేకంగానే ఎక్కుపెట్టబడతాయి. కాని వాస్తవంలో సమాజం చాలా సంక్లిష్టంగా ఉంటుంది. అలాగే హింసాత్మక చర్యలూను. మొత్తం హింసను సమర్థించడమూ సాధ్యం కాదు. అన్నీ ఖండించాల్సిన అవసరమూ ఉండదు. ఒక హింసాత్మక చర్యను సమర్థిస్తున్నామంటే అర్థం అది వ్యవస్థీకృత హింసయొక్క అనివార్యమైన పరిణామమని, లేదా అలాంటి వ్యవస్థీకృత హింసను అధిగమించడానికి తప్పనిసరి అయిన చర్య అని. కాని ఈ రెండు విషయాలనూ నిరూపించడం సాధారణంగా సాధ్యం కాదు. అయితే సామాజిక వ్యవస్థలోని వ్యవస్థీకృత హింసతో ఈ చర్యకు ఉన్న సంబంధాన్ని చూపడం సాధ్యమే, అది అవసరం కూడ.

అణచివేతకు గురౌతున్న వాళ్ళ హింసను పూర్తిగా సమర్థించడమో లేక పూర్తిగా ఖండించడమో కాక, ఆ నిర్దిష్ట సామాజిక నేపథ్యంలో ఆ హింసను అర్థం

చేసుకోవడానికి ప్రయత్నించడం సాధ్యమవుతుంది. హింసను అర్థం చేసుకోవడమంటే దానిని ఒక అనివార్యమైన పరిణామంగానో ఒక అవసరమైన చర్యగానో అర్థం చేసుకోవడం కాదు. వాస్తవంలో దానికీ సామాజిక వ్యవస్థకూ మధ్య ఉన్న సంబంధాన్ని చూడడమే. సామాజిక సందర్భాన్ని అర్థం చేసుకోవడానికి చేసే ప్రయత్నానికి రెండు ప్రయోజనాలు ఉంటాయి.

భౌతిక హింస మీద మాత్రమే దృష్టిని కేంద్రీకరించవద్దనీ, సామాజిక వ్యవస్థలో నిర్మితమై ఉన్న హింస వైపు దృష్టిని సారించమనీ సమాజంపైన ఒత్తిడి పెట్టడం, ముందుగా ఆ హింసకు పరిష్కారాన్ని కనుగొనవలసిన అవసరాన్ని చూడమనడం మొదటిది. రెండవది - సామాజిక అణచివేత నుండి పుట్టిన హింస విషయంలో చట్టము, న్యాయవ్యవస్థ కొంత ఉదారమైన వైఖరిని ప్రదర్శించాలని కోరడం. ఈనాడు ఉన్న చట్టం కూడ ఆత్మరక్షణ, ఆస్తుల రక్షణ సందర్భాలలో చేసే నేరాలపట్ల, క్షణికోద్రేకంలో చేసే నేరాలపట్ల ఉదార దృక్పథాన్నే అవలంబిస్తుంది. సామాజిక అణచివేతతో ముడిపడి జరిగే నేరాలకు కూడ ఈ ఉదార వైఖరిని విస్తరింప జేయవచ్చు. ఇది చాలా సున్నితమైన కృషి. దీనిని సాధించడానికి పౌరహక్కుల ఉద్యమం తనను తాను హింసకు దూరంగా ఉంచుకోవాల్సిన అవసరం ఉంటుంది. తద్వారా హింసను ప్రజాస్వామికంగా అర్థం చేసుకోమని, దానికున్న సామాజిక నేపథ్యాన్ని చూడమని ఒత్తిడి పెట్టడానికి వీలౌతుంది. రాజ్యానికీ, హింసకు పాల్పడేవారికీ మధ్య ఒక తృతీయశక్తిగా లేక తటస్థ శక్తిగా ఉండడం అవసరం అవుతుంది. ఈ తృతీయరంగాన్ని ప్రజాస్వామిక విలువలు, సూత్రాల ప్రాతిపదికన నిర్వచించుకోవాలి. ఈ తృతీయరంగమే ఈ విషయంలో పౌరహక్కుల ఉద్యమ కార్యరంగం. కాని సమాజంలో రెండు వర్గాలు మాత్రమే ఉన్నాయని, ఏ విషయంపైన అయినా రెండు అభిప్రాయాలే ఉంటాయని, రెండు వైఖరులు మాత్రమే ఉంటాయని అనుకునేవాళ్ళు దీనిని అంగీకరించరు, అంగీకరించలేరు. కాని అలాంటి దృక్పథంలో పౌరహక్కుల ఉద్యమానికి స్థానం లేదు. దానిని విడిచిపెట్టవలసి ఉంటుంది.

మనం హింస గురించి మాట్లాడేటప్పుడు చట్టం గురించి, చట్టబద్ధ పాలన గురించి తప్పకుండా మాట్లాడాలి. చట్టమే అణచివేత స్వభావం కలిగినదని, ప్రజలకు చట్టాలను అతిక్రమించే హక్కు ఉన్నదని పౌరహక్కుల ఉద్యమంలో ఒక అభిప్రాయం ఉంది. ఇది సరియైన అభిప్రాయమని నేను అనుకోవడం లేదు. నిజానికి అధికారంలో ఉన్నవారికన్నా, ధనవంతులకన్నా చట్టబద్ధ జీవితం పేదవారికి,

బలహీనులకే ఎక్కువ అవసరం. పేదవారి గురించి మనం మాట్లాడుతున్నప్పుడు వాళ్ళు నిరంతరం పోరాటాల్లో ఉన్నవాళ్ళుగా మాట్లాడకూడదు. అలాంటప్పుడు మాత్రమే చట్టం, చట్టబద్ధత అవరోధాలుగా కనిపిస్తాయి.

నిజానికి పోరాటాలకు చట్టం ఎంత వ్యతిరేకంగా ఉండగలదో అంత సహాయకారిగా కూడ ఉండగలదు. పోరాటాల్లో ఉన్న ప్రజలు తరచుగా చట్టం సహాయం తీసుకుంటూ ఉంటారు. పోరాటమంటే హింస అని అనుకున్నప్పుడు మాత్రమే చట్టం సహాయకారిగా కన్నా అవరోధంగా కనిపిస్తుంది. కాని పోరాటమంటేనే హింస అనుకోవడం సమంజసం కాదు. పేదవారిని, అణచివేతకు గురౌతున్నవారిని నిరంతరం రాజకీయ పోరాటాల్లో మునిగితేలుతున్న వారిగా చూడడం అనేదే తప్పు. పేదలు, అణచివేతకు గురౌతున్నవారు అత్యధిక శాతం సాధారణ జీవితాన్ని గడుపుతుంటారు. ఈ సాధారణ జీవనానికి చట్టబద్ధ సమాజం అవసరం. ధనవంతులకన్నా, బలవంతులకన్నా పేదలే ఎక్కువగా చట్టరహిత సమాజంలో ఇబ్బందుల పాలవుతారు. పేదల సాధారణ జీవనాన్ని కాక కేవలం పోరాటాలను మాత్రమే పట్టించుకొనే పౌరహక్కుల ఉద్యమం తన పూర్తి కర్తవ్యాన్ని నిర్వర్తించదు. ఈ మధ్యాహ్నం జరగబోయే సమావేశంలో 'చట్టబద్ధపాలన - వర్గపోరాటం' అనే అంశం మీద ఇద్దరు వక్తలు మాట్లాడబోతున్నారు. వర్గపోరాటాల గురించి మాత్రమే ఎందుకు మాట్లాడాలి, అణచివేతకు గురౌతున్న ఇతర సామాజిక బృందాల పోరాటాల గురించి ఎందుకు మాట్లాడుకోకూడదు అనే ప్రశ్నను పక్కన పట్టినా, 'చట్టబద్ధ పాలన - రోజువారీ జీవితం' అనే అంశాన్ని గురించి కూడ మాట్లాడినప్పుడు మాత్రమే చట్టం యొక్క పాత్రను పూర్తిగా అర్థం చేసుకోగలము.

చట్టం ధనవంతులకు, బలవంతులకు ఎంత అవసరమో బహుశా వాళ్ళకన్నా ఎక్కువగా పేదవాళ్ళకు, బలహీనులకు అవసరం. అయితే ఇక్కడున్న వైరుధ్యం ఏమిటంటే, చట్టం అనేది జీవితానికి అవసరం అయిన స్థిరత్వాన్ని, భద్రతను ఇవ్వడమేకాక అసమాన సామాజిక సంబంధాలను స్థిరీకరిస్తుంది. పునరుత్పత్తి చేస్తుంది. కాబట్టి రోజువారీ జీవనంలోనూ, అసమానత్వాన్ని అధిగమించడానికి చేసే పోరాటక్రమంలోనూ పేదలు చట్టాన్ని ఒక అణచివేత శక్తిగా కూడ ఎదుర్కొంటారు. జీవించడానికి వాళ్ళకు చట్టం అవసరం. కాని వాళ్లు కోరుకునే జీవితాన్ని మెరుగుపరచుకోవడానికి కొన్నిసార్లు వాళ్ళు చట్టాన్ని అతిక్రమించవలసి వస్తుంది. మార్పుపట్ల చట్టం సున్నితంగా ఉన్నంతవేరకు, చట్టాన్ని ఉల్లంఘించడానికి సంపూర్ణమైన హక్కు కావాలనడం పేదలకు, అణచివేతలకు

గురౌతున్న వారికి అవసరం కాదు. అటువంటి విధ్వంసక దృక్పథం పేదల జీవితాన్ని దుర్భరం చేస్తుంది. అయితే అన్యాయమైన చట్టాలను వ్యతిరేకించే హక్కు ఉండాలి. హేతుబద్ధమైన చట్టాలను అన్యాయంగా ప్రయోగించడాన్ని కూడ వ్యతిరేకించే హక్కు ఉండాలి. ఇందులో విప్లవాత్మకమైనదేమీ లేదు. మహాత్మాగాంధి కూడ ఈ మాటలు అన్నాడు. పౌరహక్కుల ఉద్యమం న్యాయమనుకునేది మహాత్మాగాంధి న్యాయమనుకున్నది ఒకటి కాకపోవచ్చు. కాని సూత్రప్రాయంగా అంతకు మించి పౌరహక్కుల ఉద్యమం చెప్పగలిగింది లేదు.

కాబట్టి చట్టానికి ఉండే సాధికారతను తిరస్కరించవలసిన అవసరం లేదు. అది ప్రజలకు హాని చేస్తుంది. కాని చట్టం చుట్టూ ఉండే మిథ్యను తొలగించాల్సిన అవసరం మాత్రం ఉంది. చట్టబద్ధమైనదంతా న్యాయమేనని, చట్ట వ్యతిరేకమైనదంతా అన్యాయమని ఈ భ్రమ అంటుంది. ఇది నిజం కావాల్సిన అవసరం లేదని మనకు తెలుసు. చట్టం సాధికారతను తిరస్కరించకుండానే దాని చుట్టూ ఉండే ఈ మిథ్యను తొలగించడం అనే లక్ష్యాన్ని పౌరహక్కుల ఉద్యమం స్వీకరించాలి. అది చాలా సున్నితమైన, సంక్లిష్టమైన లక్ష్యం. చట్టమే అణచివేతకు ఒక భావజాల సాధనం అని అనడం మానేసి పౌరహక్కుల ఉద్యమం ఈ లక్ష్యాన్ని స్వీకరించాలి.

పౌరహక్కుల ఉద్యమం - రాజకీయ హింస

పైన చెప్పిన విషయాలు సంఘటిత, అసంఘటిత హింసలు రెండిటికీ వర్తిస్తాయి. అయితే అణచివేతకు గురయ్యే ప్రజల ఆకాంక్షల నుండి విశ్వాసాల నుండి, సమస్యల నుండి ఉత్పన్నమయ్యే రాజకీయ హింస గురించి ఇంకొన్ని విషయాలు మాట్లాడుకోవలసి ఉంది.

హింసను కాసేపు పక్కన పెడదాం.

పౌరహక్కుల ఉద్యమానికీ, ప్రజల కోరికల నుండి, విశ్వాసాల నుండి పుట్టిన రాజకీయ ఉద్యమాలకూ మధ్యవున్న సంబంధం ఎలాంటిది? మొదటగా వాటి మధ్య సంబంధం అసలు ఎందుకు ఉండాలి? సామాజిక సంబంధాలను, విలువలను, సంస్థలను ప్రజాస్వామ్యీకరించడం పౌరహక్కుల ఉద్యమ లక్ష్యం. ఇది నిర్మాణాత్మక సంస్కరణ ద్వారానైనా జరగవచ్చు లేదా రాజకీయ ఉద్యమాలు పెట్టే ఒత్తిడి ద్వారానైనా జరగవచ్చు. అందువల్లనే ప్రస్తుతమున్న చట్టంతోనూ రాజకీయ వ్యవస్థతోనూ పౌరహక్కుల ఉద్యమానికి సంబంధం ఉంటుంది. అదే

విధంగా పీడితుల రాజకీయ ఉద్యమాలతో పౌరహక్కుల ఉద్యమానికి సంబంధం ఉంటుంది. రాజకీయ ఉద్యమకారులు మొదటిదానిని సంస్కరణవాద భ్రమగా వర్ణిస్తారు. ప్రభుత్వం రెండవ అంశాన్ని తీవ్రవాద సంబంధాలుగా వర్ణిస్తుంది. వాళ్ళేమన్నప్పటికీ పౌరహక్కుల ఉద్యమానికి రెండూ అవసరమే.

కాని రాజకీయ ఉద్యమాలతో ఎలాంటి సంబంధం ఉండాలి? పీడితుల రాజకీయ ఉద్యమాలకు రెండు కోణాలున్నాయి. పీడితుల జీవన పరిస్థితులలో నుండి వచ్చిన ప్రజాస్వామిక ఆకాంక్షలు మొదటిది. ఉద్యమాన్ని నడిపించే ఉద్యమసంస్థలు లేక పార్టీలు చేపట్టే రాజకీయ కార్యక్రమాలు, ఎత్తుగడలు, సిద్ధాంత సూత్రీకరణలు రెండవది. పౌరహక్కుల ఉద్యమం ప్రధానంగా మొదటిదాన్నే పట్టించుకుంటుంది. ఉద్యమాల వెనక ఉన్న ప్రజాస్వామిక ఆకాంక్షలను పౌరహక్కుల ఉద్యమం స్వీకరించి ప్రస్తుతమున్న ప్రజాస్వామిక దృక్పథంలో భాగం చేయడానికి ప్రయత్నిస్తుంది. రాజకీయ ఉద్యమాలు సాధారణంగా తమ సామాజిక పునాదితోనే సంభాషిస్తాయి. పౌరహక్కుల ఉద్యమం సమాజంలోని ఇతరులకు విజ్ఞప్తి చేస్తుంది. ఉద్యమాలలోని ప్రజల ఆకాంక్షల గురించి ఆలోచించమని ఒత్తిడి పెడుతుంది. సమాజంలో రెండే రెండు వర్గాలు, రెండే ప్రయోజనాలు, రెండే అభిప్రాయాలు ఉంటాయి అని నమ్మేవాళ్లు ఈ ప్రధానమైన తేడాను అర్థం చేసుకోలేరు.

అలాంటివాళ్ళు పౌరహక్కుల ఉద్యమం రాజకీయ తిరుగుబాటు ఉద్యమంతోనే తన గొంతు కలపాలని, లేకపోతే శత్రువుతో కలిసి పోయినట్టేనని ఒత్తిడి చేస్తారు. కాని ఇందుకు విరుద్ధంగా, రాజ్యానికీ (పీడకులకూ) పీడితుల ఉద్యమాలకూ మధ్య ఒక మూడవ (నాల్గవ, అయిదవ) క్షేత్రం, కార్యరంగం ఉన్నాయన్న విశ్వాసంపైన పౌరహక్కుల దృక్పథం ఆధారపడింది. ఈ కార్యరంగం ఉండేది చైతన్యంలోని విలువలలో. పౌరహక్కుల ఉద్యమం ఆ కార్యరంగంలో పనిచేస్తుంది. పీడితుల ఉద్యమాలు ముందుకు తీసుకొచ్చే ప్రజాతంత్ర ఆకాంక్షలకూ విలువలకూ అక్కడ చోటు కల్పించాలని ప్రయత్నం చేస్తుంది. అందుకోసం కృషి చేస్తుంది. ఈ విలువలను, ఆకాంక్షలను సాధ్యమైనచోట వ్యవస్థీకరించడానికి ప్రయత్నం చేస్తుంది. రాజకీయ ఉద్యమాల గొంతుతో కాకుండా, తన స్వంత గొంతుతో మాట్లాడినప్పుడు మాత్రమే పౌరహక్కుల ఉద్యమం ఈ పని చెయ్యగలదు. ఆ రాజకీయ ఉద్యమాల సిద్ధాంతం, పరిభాషలో కాకుండా విలువల, ఆలోచనల పరిభాషలో మాట్లాడితేనే ఇది సాధ్యమవుతుంది. పౌరహక్కుల ఉద్యమం పాత్ర,

కర్తవ్యం ఇది అయినప్పుడు, రాజకీయ ఉద్యమాల ఎత్తుగడలు, సిద్ధాంతాల కనుగుణంగా తన అవగాహనను రూపొందించుకోవలసిన అవసరం పౌరహక్కుల ఉద్యమానికి లేదు. వాటితో దానికి సంబంధం లేదు.

పౌరహక్కుల ఉద్యమానికీ, పీడితుల రాజకీయ ఉద్యమాలకూ మధ్య ఉన్న సాధారణ సంబంధం ఇది. రాజకీయ హింసకు ఇది మరింతగా వర్తిస్తుంది. ముందుగానే చెప్పినట్లు జీవించేహక్కు గురించి మాట్లాడే పౌరహక్కుల ఉద్యమం హింస గురించి తేలికగా మాట్లాడజాలదు. హింసకు వెనకవున్న సామాజిక నేపథ్యాన్ని గురించి ఆలోచించమని మాత్రమే చెప్పగలదు. హింస మీదనే దృష్టి అంతా పెట్టకుండా దాని సామాజిక నేపథ్యాన్ని అర్థం చేసుకోవాలని చెప్పగలదు.

రాజకీయ హింస విషయంలో మరింత అప్రమత్తత అవసరం. ఎందుకంటే రాజకీయ హింస యొక్క లక్ష్యం అధికారాన్ని హస్తగతం చేసుకోవడం లేదా అధికారాన్ని స్థాపించడం. పౌరహక్కుల ఉద్యమం నిరంతరం అధికారం పట్ల అనుమానంతోనే ఉండాలి. పౌరులమీద రాజ్యం అధికారం, దళితుల మీద అగ్రకులస్తుల అధికారం, స్త్రీలమీద పురుషుల అధికారం, వెనకబడిన వర్గాలమీద అభివృద్ధి చెందినవారి అధికారం, మైనారిటీలమీద మెజారిటీల అధికారం - వీటి గురించి ఆందోళన చేయడమే పౌరహక్కుల ఉద్యమం ప్రధాన కార్యరంగం కాబట్టి అధికారం కోసం సంఘర్షించే ఉద్యమాలతో పౌరహక్కుల ఉద్యమం భుజం, భుజం కలిపి తిరగజాలదు. ఇది రాజకీయ ఉద్యమాల ప్రజాపునాదిని గుర్తిస్తుంది. ఉద్యమం వెనుకవున్న ప్రజాస్వామిక, సమానత్వ ఆకాంక్షలను అంగీకరిస్తుంది. ప్రచారం చేస్తుంది. కాని ఉద్యమం గొంతుతో తన గొంతు కలపలేదు. అధికారాన్ని ఆశించే వ్యవస్థీకృత ఉద్యమాలకు ప్రతిదీ తమ ఆధిపత్యం క్రిందకు రావాలని ప్రయత్నం చేసే అలవాటు ఉంది. తాము చేసే ప్రతిదానికి అందరి ఆమోదము ఉండాలని ఒత్తిడి చేస్తారు. తామూ ప్రజలూ ఒకటేననే వాదనను అంగీకరించాలని డిమాండ్ చేస్తారు. తమ చర్యలు, నిర్ణయాలు ప్రజలవేనని ఒప్పుకోవాలంటారు. అధికారం ఏర్పరచాలనే తమ కోరిక కారణంగా ప్రస్తుతమున్న సామాజిక పరిస్థితుల పట్ల ప్రజలు విశ్వాసం కోల్పోవాలని ఆ ఉద్యమాలు కోరుకుంటాయి. అంటే ఉన్న సమాజం గురించి 'భ్రమలు' వదులుకోవాలని అర్థం. విశ్వాసం పోగొట్టే కర్తవ్యానికి సహకరించాలని ఆ ఉద్యమాలు అందరిమీద ఒత్తిడి పెడతాయి.

పౌరహక్కుల ఉద్యమం కూడ ఈ ఒత్తిడికి గురౌతుంది. కానీ దానికి పౌరహక్కుల ఉద్యమం లొంగడానికి వీలు లేదు. సమాజం లోపల సంస్కరణలు

తేవడానికి కృషి చేయడం, మౌలికమైన మార్పులు తేవడానికి ఉద్యమించే అవకాశాలను, స్వేచ్ఛను కాపాడడానికి కృషి చేయడం అనే ద్వివిధ కర్తవ్యం పౌరహక్కుల ఉద్యమానికి ఉంటుంది.

సంఘటిత రాజకీయ ఉద్యమాలు ప్రయోగించే హింస విషయంలోనూ పౌరహక్కుల ఉద్యమం మీద ఈ ఒత్తిడి తీవ్రంగా ఉంది. వాళ్లు పాల్పడే అన్ని రకాల హింసలను ప్రజలు చేసే హింసగా భావించాలని పౌరహక్కుల ఉద్యమాన్ని డిమాండ్ చేస్తున్నారు. ప్రజలు హింసకు గురౌతున్నారు కాబట్టి, వాళ్లు తిరిగి హింసాత్మకంగా సమాధానం చెప్పదల్చుకున్నారు కాబట్టి అది ఏ రూపం తీసుకున్నా సమర్థనీయమేనని, ప్రజాస్వామికమేనని సంఘటిత రాజకీయ ఉద్యమాలు వాదిస్తున్నాయి. పౌరహక్కుల ఉద్యమం ఈ వాదనను ప్రచారం చేయడానికి సహాయపడాలని భావిస్తున్నాయి. ఈ ఒత్తిడిని పౌరహక్కుల ఉద్యమం తిరస్కరించాలి. ఆ రాజకీయ సంస్థకు ఉన్న ప్రజామద్దతును గుర్తించడానికి నిరాకరించాల్సిన అవసరం లేదు, నిరాకరించకూడదు కూడ. కాని ఆ సంస్థ చర్యలను, నిర్ణయాలను ప్రజల చర్యలుగా, నిర్ణయాలుగా పరిగణించకూడదు. అవన్నీ ఆ సంస్థల నిర్ణయాలు, చర్యలు. అవి ఆ సంస్థలు రూపొందించుకొనే ఎత్తుగడలలో భాగంగా ఉద్దేశపూర్వకంగా తీసుకొనే నిర్ణయాలు. హింసకు పాల్పడడానికి సంస్థలకు భిన్నమైన కారణాలు ఉంటాయి. ఈ అన్ని కారణాలను పీడిత ప్రజల న్యాయబద్ధమైన కోపానికి ఆపాదించలేము. ఆ న్యాయబద్ధ కోపం పేరుమీదే రాజకీయ సంస్థలు తమ హింసాత్మక చర్యలకు మద్దతు పలకమని డిమాండ్ చేస్తాయి. అది సాధ్యం కాదు.

సంఘటిత సాయుధ పోరాటాల హింసను పరిశీలిస్తే ఆ హింసకు ఈ క్రింది కారణాలను గుర్తించడం సాధ్యపడుతుంది.

1. ప్రజలు నిజంగా ద్వేషించే, అసహ్యించుకునే క్రూరమైన అణచివేత స్వభావం గల వ్యక్తుల మీద జరిగే హింసాత్మక చర్యలు.
2. సాధారణ ప్రజలు ద్వేషించినా, ద్వేషించకపోయినా ఉద్యమాన్ని ముందుకు తీసుకుపోతున్న సంస్థ కార్యకలాపాలను అడ్డుకుంటున్న వ్యక్తులుగా ఆ సంస్థ భావించేవారి మీద జరిపే హింసా చర్యలు.
3. ఒక వ్యక్తి సంస్థకు అడ్డుగా లేకపోయినా, ప్రజల శత్రువు కాకపోయినా శత్రు శిబిరంలోని వ్యక్తి అయితే అతని చావుతో శత్రుశిబిరంలో

భయోత్పాతం సృష్టించడం సాధ్యం అనుకుంటే అటువంటి వ్యక్తిపై జరిపే హింసాత్మక చర్యలు.

4. పోలీసులలో భయోత్పాతం సృష్టించడానికి ఎవరో ఒక పోలీసు ఉద్యోగిని అతను వ్యక్తిగతంగా దుశ్చరితుడు కాకపోయినా చంపడం లేక పాలకపార్టీలో భయోత్పాతం సృష్టించడానికి పార్టీలోని ఏ సభ్యుడినైనా (అతను వ్యక్తిగతంగా దుశ్చరితుడు కాకపోయినా) చంపడం.

5. సంస్థల రాజకీయ ప్రయోజనాలకు, వారి ఆదేశాలకు వ్యతిరేకంగా పనిచేస్తున్న వాళ్లమీద చేసే హింసాచర్యలు. అటువంటి వ్యక్తులు ప్రజలకు శత్రువులు కాకపోవచ్చు. కేవలం తమ రాజకీయ స్వేచ్ఛను తమ ఇష్టానుసారం వినియోగించుకోవడమే వారి తప్పు కావచ్చు.

6. వివాదాలలో మధ్యవర్తిత్వం వహించినప్పుడు, సమస్యలను పరిష్కరించి నప్పుడు, శిక్షలను విధించినప్పుడు జారీచేసిన తమ ఆదేశాలను అమలు చేయడానికి ఉద్దేశించిన హింసాత్మక చర్యలు. అలాంటి హింసాత్మక చర్యలు తరచుగా ఎలాంటి హేతబద్ధమైన సూత్రాలనూ పాటించవు.

7. బస్సులు, టెలిఫోన్ ఎక్స్ఛేంజ్లు, కోర్టులు, బ్యాంకులు, రెవెన్యూ ఆఫీసులు లాంటి ప్రభుత్వ ఆస్తులను పేల్చివేయడం, కాల్చివేయడం. అలాంటి చర్యలు తరచుగా ప్రజలకు చాలా అసౌకర్యాన్ని, అపాయాన్ని కలగజేస్తాయి.

తెలంగాణ నుండి కాశ్మీరు, అస్సాంల వరకు హింసాత్మక పోరాటాలను నిర్వహిస్తున్న సంస్థలు పాల్పడుతున్న రకరకాల హింసాత్మక చర్యలు ఇవి. ముందుగానే చెప్పినట్లు ఈ హింసనంతా ప్రజల హింసగా గుర్తించాలని, అణచివేతకు వ్యతిరేకంగా ప్రజల కోపం నుండి పుట్టిన హింసగా దాన్ని సమర్థించాలని డిమాండ్ చేయడం జరుగుతూ ఉంది. ఇదంతా నిజానికి ఒక రాజకీయ సంస్థ చేసే హింస మాత్రమే. ఆ సంస్థకు ప్రజలలో బలమైన మద్దతు ఉంటే ఉండవచ్చు.

ఇలాంటి హింసకు పౌరహక్కుల ఉద్యమం ఎలా స్పందించాలి? హింస పట్ల పౌరహక్కుల ఉద్యమం అనుసరించాల్సిన సాధారణ దృక్పథాన్ని ఇంతకుముందే వివరించాను. అది : హింసను సమర్థించకుండానే, సామాజిక వ్యవస్థతో, అందులో అంతర్గతంగా ఉన్న వ్యవస్థీకృత హింసతో దానికి ఉన్న సంబంధాన్ని, ఆ హింసకు వెనుక ఉన్న కారణాలను అర్థం చేసుకోమని సమాజాన్ని అభ్యర్థించడం; దానిపట్ల ప్రజాస్వామికంగా వ్యవహరించమని కోరడం.

ప్రజల తరపున పనిచేసే సంస్థలనూ, ప్రజలనూ ఒకటిగా పరిగణించే ప్రశ్నే లేదు. ప్రజల పేరు మీద అవి చేసే హింసను సమర్థించే ప్రశ్నే లేదు. కాని ప్రజల సమస్యలను, విశ్వాసాలను, న్యాయం కోసం సమానత్వం కోసం వారి ఆకాంక్షలను ఈ హింసకు ఉన్న సామాజిక సందర్భంగా గుర్తు చేయడం అవసరం. ఆ సామాజిక సందర్భాన్ని ఎత్తిచూపాలి. హింసాత్మక పోరాటాలు సాగిస్తున్న సంస్థల పట్ల, అవి చేసే హింస పట్ల, వాటికి సామాజిక పునాదిగా ఉన్న ప్రజల పట్ల నాగరికంగా, ప్రజాస్వామికంగా వ్యవహరించాలని రాజ్యాన్ని, సమాజాన్ని కోరాలి.

రాజకీయ హింస పట్ల పౌరహక్కుల ఉద్యమం అవగాహన ఇంతటితో పూర్తి అయిపోలేదు. రాజకీయ ఉద్యమాల హింసాత్మక చర్యలను కొన్నిసార్లు ఖండించవలసి వస్తుంది. ఈ విషయంలో పనిగట్టుకొని సృష్టించిన గందరగోళం చాలా ఉండడం వలన, ఖండించవలసింది హింసను కాదని అన్యాయమైన హింసను అని స్పష్టం చేయాల్సివుంది. ఇక్కడ అన్యాయం ప్రధాన విషయం. సామాజిక అన్యాయం నుండి, న్యాయం కొరకు ప్రజలలో ఉన్న ఆకాంక్షల నుండి ఈ ఉద్యమాలు పుట్టాయని చెపుతున్న పౌరహక్కుల ఉద్యమం ఆ ఉద్యమాలే అన్యాయంగా ప్రవర్తిస్తే చూస్తూ వూరుకోలేదు. ఆ అన్యాయం హింసాత్మక రూపం తీసుకున్నప్పుడు అసలే సాధ్యం కాదు. హింసా రాజకీయాలను ముందుకు తెచ్చేవాళ్ళకు అలాంటి విమర్శ నచ్చదు. కాబట్టి పౌరహక్కుల ఉద్యమం చట్టపద్ధతులలో పరిష్కారం కాని సమస్యలను ప్రజలు హింసాత్మక పద్ధతులతో పరిష్కరించుకొంటుంటే ఖండిస్తున్నారు అనే అభిప్రాయాన్ని సృష్టించడానికి ప్రయత్నిస్తున్నారు. ఇది ఉద్దేశ్యపూరితమైన వక్రీకరణ.

ఇంతకు ముందే వివరించినట్లు హింసకు ఉన్న నేపథ్యాన్ని అర్థం చేసుకోమని పౌరహక్కుల ఉద్యమం ఒత్తిడి పెడుతుంది. ఎలాంటి హింసనూ అది సమర్థించనప్పటికీ, అలాంటి అనివార్యమై పోయిన హింసాత్మక చర్యలపట్ల ప్రజాస్వామికంగా వ్యవహరించమని అడుగుతుంది. చట్టం కూడ సరళంగా వ్యవహరించాలని కోరుతుంది. కాని న్యాయం కోసం జరిగే పోరాటం పేరు మీద జరిగే అన్యాయాన్ని మాత్రం పౌరహక్కుల ఉద్యమం తప్పక ఖండించాలి. పౌరహక్కుల ఉద్యమం పరిభాష న్యాయాన్యాయాలకు సంబంధించింది కాబట్టి, రాజకీయ సంస్థల హింస వెనక ఉన్న ప్రజల న్యాయమైన ఆకాంక్షలను గుర్తించమని సమాజాన్ని కోరుతుంది కాబట్టి... ఈ హింస అన్యాయమైన రూపం తీసుకున్నప్పుడు అది నిశ్శబ్దంగా ఉండజాలదు.

రాజకీయ హింసకు పాల్పడుతున్న వాళ్ళకు ఈ విమర్శ నచ్చదు కాబట్టి, పౌరహక్కుల ఉద్యమ కార్యకర్తలు భయపడిపోయారనో, రాజ్యానికి అమ్ముడు పోయారనో వాళ్ళు ఆరోపిస్తారు. పనికిమాలిన ఈ విమర్శకు జవాబు చెప్పడం అనవసరం. సమాజంలో ఎవరైనా పీడితుల వైపైనా, పీడకుల వైపైనా ఉండక తప్పదనీ ఈ రెండింటి మధ్య మూడవ మార్గం ఏమీ లేదనే వాదనతో పై విమర్శను సిద్ధాంతపరంగా సమర్థిస్తారు. పీడితులవైపు లేనివాళ్ళు అనివార్యంగా పీడకులవైపు ఉన్నారని అంటారు. పైకి సబబుగానే కనిపించే ఈ వాదనలో పీడితులు, వారి తరఫున పనిచేసే రాజకీయ ఉద్యమాలు ఒకటే అనే ఉద్దేశ్యపూర్వకమైన వాదన ఉంది. ఉద్యమాన్ని విమర్శించడమంటే పీడితులను ఖండించడమే అని, అంటే పీడకులతో చేతులు కలపడమే అని వాదిస్తున్నారు. ఇలాంటి వాదన చెల్లదు. పౌరహక్కుల ఉద్యమం పీడితులతోనే ఉంటుంది కాని వాళ్ళు, వాళ్ళమీద ఆధారపడిన పార్టీలు చేసేదానినంతా సమర్థించడం అనే అర్థంలో కాదు. న్యాయం కొరకు ప్రజలలో ఉన్న ఆకాంక్షలను సమర్థిస్తుంది అనే అర్థంలో ప్రజలతోనే ఉంటుంది. ఈ పక్షపాతంవల్లనే పీడితుల ఆకాంక్షల నుండి పుట్టిన ఉద్యమాల అన్యాయమైన చర్యలను కూడ విమర్శిస్తుంది.

పౌరహక్కుల ఉద్యమం, ఇతర ఉద్యమాలలాగే, చరిత్ర నుండి తప్పక నేర్చుకోవాలి. కార్మిక రైతాంగ వర్గాల అవసరాల కోసం, సోషలిజం, ప్రజాస్వామ్యం అనే ఆదర్శాలకోసం ముందుకొచ్చి రాజ్యాధికారం చేజిక్కించుకున్న పార్టీలు ఆ తరువాత కాలక్రమంలో ఆ ప్రజలకూ ఆ ఆదర్శాలకూ శత్రువులుగా మారిన వైనాన్ని ఈ శతాబ్దపు కమ్యూనిస్టు ప్రభుత్వాల చరిత్రలో చూడాలి. దానినుండి గుణపాఠం తీసుకోవాలి.

ప్రజలను, పార్టీలను, సంస్థలను వేరుచేసి చూడడం మొదటి నుండి మనం నేర్చుకుంటే మంచిది. సంస్థలకు, రాజకీయ పార్టీలకు ఉన్న ప్రజాదరణను గుర్తించడం ఎంత అవసరమో, వాటిని వేరుచేసి చూడడం కూడ అంతే అవసరం.

పౌరహక్కుల ఉద్యమం ఏ రాజకీయ ఉద్యమం వెనకా పరుగెత్తజాలదు. అన్ని సమస్యలకు పరిష్కారాన్ని చూపించగల ఒకే ఒక ఉద్యమం, అన్ని ఆకాంక్షలను తీర్చగల ఒకే ఒక ఉద్యమం ఏదీ లేదు. వాస్తవికత చాలా కోణాలు కలిగినది. బహుముఖమైనది. అలాగే వాస్తవికతను మార్చాలనే కృషి కూడ. ఈ బహుముఖమైన కృషిలో పౌరహక్కుల ఉద్యమానికి తనదైన పాత్ర ఉంది. చారిత్రకంగా సాధించిన ప్రజాస్వామిక విలువలను, వ్యవస్థలను ముందుకు తీసుకురావడం, రాజకీయ

పోరాటాల ద్వారా ఇంకా ముందుకు తీసుకుపోవడానికి అవకాశాలను పెంచడం, రాజకీయ ఉద్యమాలలోని ప్రజాస్వామిక అంశాన్ని సమాజంలో ప్రచారం చేయడం, అలాంటి ఉద్యమాలపట్ల వాటి హింసాత్మక చర్యలపట్ల న్యాయమైన దృక్పథాన్ని పెంచడానికి కృషి చేయడం, న్యాయం కొరకు పోరాటం చేస్తున్న సంస్థల, పార్టీల ప్రవర్తన అన్యాయమైన రూపం తీసుకుంటే వ్యతిరేకించడం పౌరహక్కుల ఉద్యమ కర్తవ్యాలు. అది ఏ రాజకీయ ఉద్యమానికీ పరిచారికగా ఉండజాలదు.

చూపు మాసపత్రిక
మే-ఆగస్టు 1997

'ప్రజాస్వామిక ఉద్యమాలు - మానవహక్కుల దృక్పథం' అనే అంశంపై ఆంధ్రప్రదేశ్ పౌరహక్కుల సంఘం 1997 జూన్ 14-15 తేదీలలో హైదరాబాద్‌లో నిర్వహించిన రెండు రోజుల సదస్సు కోసం రాసిన పత్రం. ఇంగ్లీషులో రాసిన ఈ వ్యాసాన్ని ఆయనే ఆ తర్వాత 'చూపు' పత్రిక కోసం తెలుగులోకి అనువాదం చేసి ఇచ్చారు.

తెలంగాణలో వంద గొంతులు వినిపించాలి

వార్తలు రాయమంటే కథలు రాసి పంపిస్తే సంపాదకులు ఒప్పుకోరు. అందరి కథలూ అచ్చు వేయాలంటే ఎనిమిది పేజీల పేపరు ఎనభై పేజీలయినా సరిపోదని న్యాయంగానే అభ్యంతరం చెప్తారు. అయినా, అడ్వర్టైజ్‌మెంట్లు పోను, సినిమా బొమ్మలూ వ్యాఖ్యలూ పోను, రాజకీయ నాయకుల రచ్చలూ రగడలూ పోను కథలు అచ్చువేయడానికి పేపర్లో చోటెక్కడుంటుంది? పేజీలు ఎనిమిదయితేనేం ఎన్నయితేనేం?

ఉత్తర తెలంగాణలో పనిచేసే విలేఖర్లకు - ముఖ్యంగా చిన్న ఊర్లలో పనిచేసే గ్రామీణ విలేఖర్లకు - ఇంకొక ఫిర్యాదు కూడ ఉంది. తాము పంపించే వార్తల ప్రాముఖ్యాన్ని బేరీజు వేసే 'డెస్క్' సిబ్బందిలో అధిక భాగానికి ఆ నక్సలైట్ల కార్యక్షేత్రాన్ని గురించి, అక్కడి సమస్యల గురించి అంచనా ఉండదని. నిజానికి వారిలో చాలామంది తెలంగాణేతరులే. వాళ్ళకు నక్సలైట్లు ఒక్కొక్కసారి హింసోన్మాదులు గాను, ఒక్కొక్కసారి రొమాంటిక్ హీరోలుగాను, ఒక్కొక్కసారి దారి తప్పిన సోదరులుగాను, ఒక్కొక్కసారి తమ తుపాకులతో న్యాయాన్ని నిలబెట్టే అభినవ అవతార పురుషులుగాను కనిపిస్తారు. ఆ తెరలను ఛేదించుకొని అక్కడి ప్రజలనూ ప్రజా జీవితాన్ని చూడలేని వారు అక్కడి వార్తల ప్రాముఖ్యాన్ని అంచనా వేయలేరు. (ఆ తెరలు నెలకొనడంలో నక్సలైట్ల బాధ్యత కూడ లేకపోలేదు).

వార్త మాత్రం సేకరించి వచ్చేసే విలేఖరికి ఇదేదీ పెద్దగా బాధ కలిగించదు. అది 'సింగిల్ కాలం' వార్తా లేక 'డబుల్ కాలం' వార్తా

అని నిర్ధారించుకొని అంతమేరకు మాత్రమే విషయ సేకరణ చేసి పెన్నూ పుస్తకం మూసేసి లేచి వెళ్లిపోయే విలేఖరి మనసులో ఆనాటి వార్తలను బస్సెక్కించేసిన తరువాత వాటి అవశేషాలేమీ మిగలవు. ఆ విలేఖరి ధన్యజీవి అనుకోవచ్చు. అంత యాంత్రికమైనది ఒక జీవితమే కాదనుకోవచ్చు. మన దృష్టిని బట్టి ఏమైనా అనుకోవచ్చు.

కానీ మనుషుల కష్టసుఖాలు పేపర్లో ఒకటో రెండో 'కాలం'ల వార్తలుగా మారిపోవడం తప్పనిసరి అని గుర్తించినా, వాటిని తన మది నుండీ తన జ్ఞాపకాల నుండీ తరిమి వేయలేని విలేఖరి ఏం చేయాలి? తాను పని చేసేది మామూలు ప్రాంతం కానట్టయితే, బరువయిన కథలకు నిలయమైన ఆదిలాబాద్ బొగ్గు గనుల సీమ అయితే, మనసులో ఆ బరువును పెంచుకొని ఎన్నాళ్లు ఊరకుండాలి?

ఆ జ్ఞాపకాలు బద్దలై కథలు కాక తప్పదు. వాటిని కథకులకు చెప్పి రాయించవచ్చు. తానే కథా రచన అలవరచుకొని రాయవచ్చు. లేదా విన్నది విన్నట్టు - పేర్లు, స్థలాలు కొంచెం మార్చి (ప్రైవసీ మీద గౌరవం కొద్దీ కావచ్చు, పరువునష్టం దావాలంటే భయంకొద్దీ కావచ్చు, పోలీసోళ్లు సాహిత్యం సహితం చదువుతారన్న స్పృహకొద్దీ కావచ్చు) - రాసి, ఇదిగో నేను విలేఖరిగా రాయలేకపోయిన పూర్తి కథ ఇది అని మన ముందుంచవచ్చు.

మునీర్ ఈ చివరి మార్గం ఎంచుకున్నాడు. ముడిసరుకును కథగా మలచకుండా ముడిసరుకుగానే అందియ్యడాన్ని విమర్శించే వాళ్లుంటారు. ఇది కూడ ఒక సాహిత్య ప్రక్రియేనని విశ్లేషించే వాళ్లుంటారు. ఎవరేమనుకున్నా మునీర్ తన మనసులోని బరువు దించుకున్నాడు. రచయితలంతా నిజానికి ఈ పనే చేస్తారు. రచనకు సామాజిక ప్రయోజనాలు ఎన్నయినా ఉండవచ్చుగానీ రచన వల్ల రచయితకుండే ప్రయోజనం ఇది. సాహిత్యం స్వభావ స్వరూపాలను నిర్ణయించటంలో ఈ ప్రయోజనానికీ పాత్ర ఉంటుంది. అది సాహిత్యమా కాదా, అభ్యుదయమా కాదా అని తర్కించడం విమర్శకుల వంతు.

ఆదిలాబాద్ బొగ్గుగనుల జీవితంతో పరిచయం లేని వాళ్లు ఈ వార్తా కథనాలకు ఏ విధంగా స్పందిస్తారో చెప్పలేను. బాగా దూరంగా బ్రతికే వాళ్లను ఈ కథనాలు పెద్దగా కదిలించకపోవచ్చు. (రాజకీయ పక్షపాతం కదలిక వంటి అనుభూతి కొంత కలిగించవచ్చుననుకోండి.) అటువంటప్పుడు వాళ్ల కోసమైనా ఇంకెందు కోసమైనా మునీర్ తన కథనాన్ని తన నిత్య జీవిత భాషలో స్వచ్ఛంగా చెప్పకుండ తన వృత్తి కోసం తాను అలవరచుకున్న దినపత్రికల తెలుగుతో కలగలపి చెప్పడం అనవసరమేమో!

బొగ్గు బావుల జీవితంతో పరిచయం ఉన్న వాళ్లను ఈ వార్తా కథనాలు తప్పక కదిలిస్తాయి. తమ పరిచయాలనూ జ్ఞాపకాలనూ నెమరువేసుకునేటట్టు చేస్తాయి. ఊర్లనూ మనుషులనూ సంఘటనలనూ జ్ఞప్తికి తెస్తాయి.

పొద్దున్నా సాయంత్రం కార్మికుల ఇళ్లల్లో వంటలయిపోయేదాకా తెల్లటి మంచులాగ వీధులను కమ్మి ఉండే బొగ్గు పొయ్యిల పొగ, నెత్తిన హెల్మెట్ పెట్టుకొని బొగ్గుతో యుద్ధానికి పోతున్న సైనికుల లాగ బారులు తీరి సైకిళ్ల పైన డ్యూటీకి పోయే కార్మికుల గుంపులు, చేసిన శ్రమ అంతా అలసటై గొంతులో కూర్చున్నట్టు ముక్తసరిగా కరుకుగా మాట్లాడే వారి స్వరాలు, తెలంగాణ గ్రామీణ సంస్కృతికీ పెరిగిన జీతాల వల్ల మధ్యతరగతి పట్టణ సంస్కృతి అంచుకు చేరుకున్న జీవనశైలికీ పొంతన కుదరక వింత రూపం తీసుకుంటున్న కార్మిక జీవన సంస్కృతి ('గీ పోరి ఎటుపోయిందో' అని వెతికే తల్లికి 'మా ఫ్రెండ్ ఇంటికి పోయాను మమ్మీ' అని జవాబు చెప్పడం నేర్చుకుంటున్న ఈ తరం పిల్లలు), 'పెద్ద పోరడిని పనిలోన బెట్టినము గానీ గీ చిన్నోడు దాన్ల దీన్ల తిరుగుతాండు గదా పోలీసోల్ల చేతులల్ల గన పడుతడేమో' నన్న దిగులు, ఎన్‌కౌంటర్ వార్త వినగానే 'ఎవల్ల పోరడో'నని వాకబు చేసే ఆరాటం, ఎవరయినా ఎన్నడయినా తన్నకపోతారా అని తాము ఎదురు చూస్తున్న దుర్మార్గుడికి 'అన్నలు' దేహశుద్ధి చేసారని తెలిస్తే కళ్లలో వెలిగే సంతృప్తి, మిలిటెంట్ల దుందుడుకు చర్యల గురించి, 'అన్నల' అనాలోచితమైన నిర్ణయాల గురించి, రౌడీలుగా మారిన 'మాజీల' గురించి విరక్తిగా మాట్లాడుకునే పెదవి విరుపు మాటలు, యూనియన్ల పేరు చెప్తే విమర్శ, పోలీసుల ప్రస్తావన వస్తే ఛీత్కారం, 'అన్నల' మాట తీస్తే తగ్గు స్వరంతో ముక్తసరిగా మాట్లాడే రెండు మాటలు, 'అన్నలు గా చాకలి మల్లేశం కాల్రెక్కలిరగ్గొట్టిన్రంట' అంటే మౌనంగా దిక్కులు చూస్తూ టాపిక్ మార్చే దాకా ఊరకుండే ముఖాలు - ఇవీ ఇంకా ఎన్నో జ్ఞాపకం వస్తాయి.

బొగ్గు బావుల వర్తమాన స్థితిని గురించి పూర్తి చిత్రం ఇవ్వడానికి మునీర్ మరికొన్ని ప్రముఖమైన ఘటనల కథనాలు కూడ చేర్చి ఉండవచ్చును. చేర్చిన వాటిని ఇంకొక రకంగా కూడ వ్యాఖ్యానించి ఉండవచ్చును. మనం చూపించే సత్యం మనం ఎంపిక చేసుకునే ఘటనలను బట్టి, వాటిని మనం వ్యాఖ్యానించే పద్ధతిని బట్టి ఉంటుంది (నస్పూర్‌లో పోలీసులు సజీవంగా దహనం చేసిన సికాస నాయకుడు మాదిరెడ్డి సమ్మిరెడ్డి హత్యోదంతం అందరికీ తెలుసును. పోలీసుల క్రూరత్వం మీద దృష్టిపెట్టి ఆ ఘటనను వ్యాఖ్యానిస్తే మనకు ఒక వాస్తవం తెలుస్తుంది. చుట్టూ వందల సంఖ్యలో గుమిగూడి ఆ ఘోరకాండను అచేతనంగా చూస్తూ ఉండిపోయిన కార్మికుల మీద దృష్టిపెట్టి వ్యాఖ్యానిస్తే వేరే కొన్ని వాస్తవాలు తెలుస్తాయి).

అదెట్లాగున్నా ఈ కథనాలు మునీర్ మనసు నుండి పుట్టినవి. అతను చూపించదలచుకున్న దృశ్యం అతను మనస్ఫూర్తిగా నమ్మినది. ఈ కథనాలలోని పక్షపాతం ప్రదర్శన కోసం తెచ్చి పెట్టుకున్నది కాదు.

ఒక ప్రేక్షకుడిగా ప్రదర్శించేది కూడ కాదు. తాను నమ్మిన సత్యాన్నీ న్యాయాన్నీ నిస్సంకోచంగా కాగితం మీదికి ఎక్కించాలన్నదొక్కటే మునీర్ ఆరాటం కాదు (అదొక్కటే అయినా మెచ్చుకోవచ్చు). ఆ సత్యాన్నీ న్యాయాన్నీ కాపాడడానికి దైనందిన జీవితంలో కృషి చేయడం కూడ తన కర్తవ్యమేనని - విలేఖరిగానూ వ్యక్తిగానూ - మునీర్ నమ్మాడు. 'ఆ సంకల్పం ఉందంటేనే నువ్వొక నక్సలైటువన్నమాట' అన్న పోలీసుల బెదిరింపులకు లొంగకుండ అతను ఆ నమ్మకాన్ని ఆచరించే ప్రయత్నం చేసాడని ఈ కథనాలే చెప్తాయి.

ఉత్తర తెలంగాణలో న్యాయన్యాయాల గురించి గుసగుసలుగా మాట్లాడడానికి చాలామంది సిద్ధమే కానీ ఈ సంకల్పం మాత్రం కొద్దిమందిలో మాత్రమే ఉంటుంది. అభిప్రాయ భేదాలతో నిమిత్తం లేకుండా ఈ సంకల్పాన్ని మనం గౌరవించడం నేర్చుకోవాలి. అప్పుడే మానవత్వాన్ని నిలబెట్టగలుగుతాం. అంతే కాదు, అప్పుడే తెలంగాణను కాపాడగలుగుతాం.

ఉత్తర తెలంగాణ ఈ రోజు ఒక విషమ స్థితిని ఎదుర్కుంటూ ఉంది. ప్రభుత్వానికీ నక్సలైట్లకూ మధ్య అదొక 'యుద్ధభూమి'గా మారిపోయింది అనడం కొంత మేరకు మాత్రమే అతిశయోక్తి. ప్రజల జీవితం ప్రజల చేతుల నుండి జారిపోయిందనడం కూడ కొంతమేరకు వాస్తవమే. ప్రజలు ప్రభుత్వాన్నీ 'అన్నల'నూ ఒకే రకంగా చూడరు. ఒకే మోతాదులో గౌరవించరు, ప్రేమించరు. (ప్రభుత్వాన్ని ఉత్తర తెలంగాణలోనే కాదు ఎక్కడా ప్రజలు పెద్దగా గౌరవిస్తున్నట్టుగానీ అసలు ప్రేమిస్తున్నట్టు గానీ కనిపించదు.) అయినప్పటికీ 'ఇద్దరి మధ్యా ప్రజలు నలిగిపోతున్నారు' అనేది అన్ని సందర్భాలలోనూ అబద్ధం కాదు.

తెలంగాణ ప్రజల మనోభావాల్ని శోధిస్తే అందులో కనిపించేది విప్లవ రచయితలు ఊహించే 'పోరాట చైతన్యం' కాదు (ఎప్పుడో కొన్ని సందర్భాలలో తప్ప). కొంత ఉత్సాహం, కొంత ఆశ, కాగల కార్యం గంధర్వులు తీరుస్తారన్న సంతృప్తి కొంత, ఎటుపోయి ఎటువస్తుందో నన్న భయం కొంత, 'మా చేతిలో ఏం లేదు' అనే నిర్లిప్తత కొంత, 'ఇదంతా ఎందుకోసం?' అనే సందేహం కొంత, విరక్తి కొంత. దీనంతటినీ కలిపి టోకున 'పోరాట చైతన్యం' అనీ, 'ప్రజల ప్రతిఘటనా చైతన్యం' అనీ పేరు పెట్టడం దుస్సాహసం అవుతుంది.

ఈ యుద్ధరంగం మళ్లీ జీవన రంగంగా మారాలి. దానిని మార్చుకోవడానికి చైతన్యవంతమైన కృషి కావాలి. 'నాకెందుకొచ్చింది' అనుకోని చొరవ కావాలి. సంకల్పం కావాలి. అవి తగిన మోతాదులో ముందుకు రాకపోతే ఉత్తర తెలంగాణకు ప్రస్తుత పరిస్థితి నుండి విముక్తి లేదు.

ఇందుకు భిన్నంగా, ఉత్తర తెలంగాణలో జీవితమే యుద్ధంగా మారిందని నమ్మేవాళ్లున్నారని నాకు తెలుసును. వాళ్ల దృష్టిలో బహుశా ఇప్పుడు కావలసింది యుద్ధం చేసే తెగింపు ఇంకొంచెం పెరగడం మాత్రమే. ఇది వాస్తవికమైన అభిప్రాయం అని నేను అనుకోవడం లేదు. ఇక్కడ జీవితమే యుద్ధంగా మారలేదు. జీవితంపైన యుద్ధం తన పాదం మోపింది. అయితే అది జీవితంతో సంబంధం లేని యుద్ధం కాదు. అయినప్పటికీ అది 'జీవన యుద్ధం' కాదు. జీవితం కోసం యుద్ధం చేయాలని తెలంగాణ ప్రజలలో ఎక్కువ మంది అనుకోకముందే యుద్ధం వచ్చేసింది. మొదలయిన ఆ యుద్ధం ప్రజలకు ఆ సంకల్పం నేర్పించాలని ఆశిస్తూ ఉంది. అది ప్రజల జీవితాలతో సంబంధం లేని యుద్ధం కాదు కాబట్టి ప్రజలు దానిలో ఏదో ఒక మేరకు భాగస్వాములు అవుతున్నారు. ఇష్టంగా కొందరు, అయిష్టంగా కొందరు, ఇష్టం అయిష్టం కలిసిన సందిగ్ధ స్థితిలో కొందరు తెలంగాణ పేద ప్రజానీకం దానిలో భాగం అవుతున్నారు. అది తప్ప వేరే జీవితం తెలియని తరం ఒకటి తయారవుతున్నది. ఈ యుద్ధం ఆదర్శాల కంటే దాని బలప్రయోగ సామర్థ్యానికి ఎక్కువగా ఆకర్షితులవుతున్న తరం ఇప్పటికే తయారయింది. ఆ సామర్థ్యానికి సలాం కొట్టి తమ స్వప్రయోజనాలు సాధించుకునే అవకాశవాద మూక కూడ తయారయింది.

ఈ స్థితిలో తెలంగాణకు అవసరమైన చొరవ చాలా సంక్లిష్టమైనది. ఇప్పుడు వినిపిస్తున్న రెండు గొంతులే కాక మూడవ గొంతు, నాల్గవ గొంతు, నూరవ గొంతు వినిపించడం మొదలు కావాలి. మునీర్ 'రవ్వంత సానుభూతి, ఆలోచన' కోరుకున్నాడు. మునీర్ ఒప్పుకున్నా ఒప్పుకోకున్నా తెలంగాణ పరిస్థితి అంతకంటే ఎక్కువే కోరుకుంటుందని నేను అనుకుంటున్నాను. ఆ దిశగా ఈ కథా చిత్రాలు మిమ్మల్ని ఆలోచింపజేస్తే సంతోషం.

అముద్రితం

21 అక్టోబర్ 1997

మంచిర్యాల విలేఖరి ఎండి మునీర్ పుస్తకానికి ముందుమాటగా రాశారు కాని ఆ పుస్తకం అప్పట్లో అచ్చు కాలేదు. మరికొన్ని వ్యాసాలతో కలిపి 'అమ్మా... తుఝె సలామ్' పేరుతో అది 2011లో ఈ ముందుమాట లేకుండానే అచ్చయింది.

చీకటికోణాలు

నక్సలైట్ ఉద్యమం వల్ల జరిగిన మేలు గురించి చెప్పేవాళ్ళూ రాసేవాళ్ళూ చాలామంది ఉన్నారు కాబట్టి నేను ఆ ఉద్యమం చీకటి కోణాల గురించే చెప్తాను. ఆ ఉద్యమం వల్ల చాలా మేలు జరిగిన మాట వాస్తవమే. ఎం.ఎల్ పార్టీల సామాజిక పునాది అయిన తెలంగాణ గ్రామ పేదలకూ ఏజెన్సీ ఆదివాసులకూ మాత్రమే కాదు, మొత్తంగా మన సమాజానికి మేలు జరిగింది. (మరికొన్ని వర్గాలకు కూడ మేలు జరిగింది అనే బదులు 'మొత్తంగా సమాజానికి మేలు జరిగింది' అనడంలో ఎక్కడో కొంచెం భావవాద బలహీనత దాగి ఉందని వారు అనుకుంటే అనుకోవచ్చుగాక.) కానీ కీడు కూడ జరిగింది. జరుగుతూ ఉంది. ఇది కాకతాళీయంగా దొర్లిన పొరబాట్ల వల్ల జరుగుతున్న కీడు కాదు. ఆ ఉద్యమం అనుసరిస్తున్న పద్ధతుల నుండి వచ్చిన కీడు. దాని గురించి నిర్మొహమాటంగా మాట్లాడుకోవాలి. విమర్శను పొగడ్తల మధ్య బ్రాకెట్లలో ఇరికించనక్కరలేదు. వారిని ప్రశంసించవలసి వచ్చినప్పుడు ప్రశంసించవచ్చును. కానీ విమర్శను విమర్శగానే, విడిగానే చర్చకు పెట్టాలి. అభ్యుదయం కోసం ప్రాణాలు తీసే హక్కు తమకుందనీ, ఏది అభ్యుదయమో నిర్ణయించుకొనే విజ్ఞత సహితం తమకుందనీ ప్రకటించుకునే వారిని బహిరంగంగానే బోనులో నిలబెట్టి ప్రశ్నించాలి. ఇతరుల హక్కులను (జీవించే హక్కుతో సహా) విప్లవం కోసం హరించడానికి ఎంత మాత్రం వెనకాడని వారిని విమర్శించడానికి

మనం వెనకాడనక్కరలేదు. వెనకాడినట్టయితే శాస్త్రీయ విజ్ఞతను తమకు తాము ఆపాదించుకొని ఆ పార్టీలు తీస్తున్న ప్రాణాలకూ, హరిస్తున్న హక్కులకూ, ప్రజలకు కలిగిస్తున్న కష్టాలకూ మనమందరం కూడ బాధ్యులం అవుతాము. ఈ విషయం గుర్తించడానికి, గుర్తించిన తరువాత కూడ మాట్లాడటానికి ఈ రాష్ట్రంలోని ప్రజాతంత్రవాదులు చాలామంది - నాతో సహా - చాలా కాలం అన్నీ తెలిసీ తటపటాయించటం వల్ల చాలా నష్టం జరిగిందనుకుంటాను. ఈ విమర్శను పోలీసులు ఉపయోగించుకుంటారనీ, నిర్బంధానికి అనుకూల ప్రచారంగా వాడుకుంటారనీ అనే వారున్నారు. నిజానికి ఆ భయంతోనే చాలా కాలం ఊరుకున్నాం. అయితే ఈ విమర్శ వల్ల పోలీసులకూ, ప్రభుత్వ నిర్బంధానికీ వచ్చే ప్రయోజనం కన్నా ప్రజలకూ ఉద్యమాలకూ సమాజానికీ ఎక్కువ ప్రయోజనం ఉంది. అంతేకాదు, ప్రభుత్వానికి ప్రయోజనం మాత్రమే ఉండవచ్చు. సమాజానికి అవసరం కూడ ఉంది.

తెలంగాణను పట్టి పీడించిన దొరతనాన్ని అంతం చేసింది నక్సలైట్లేననేది వాస్తవం. ఆ పని బలప్రయోగంతోనే చేసారు. ఇంకొక విధంగా కూడ జరిగి ఉండేదేమోగానీ ఈ విధంగా జరిగిందన్న సత్యాన్ని కాదనలేము. ఇది తెలంగాణ ఎం.ఎల్ ఉద్యమం వల్ల పొందిన ప్రయోజనం. దొరల దోపిడీ పీడనల కింద నలిగిన పీడిత కులాల, వర్గాల ప్రజలు మరీ ముఖ్యంగా పొందిన ప్రయోజనం. అయితే నక్సలైట్ల కృషి అక్కడితో ఆగిపోలేదు. తమ సాయుధ ఆధిపత్యం కిందనే విప్లవం వస్తుందనీ, శ్రామిక ప్రజలకు దోపిడీ నుండి శాశ్వత విముక్తి లభిస్తుందనీ ఆ పార్టీలు నమ్ముతాయి. దొరతనం మీద చేసిన పోరాటం వల్ల, కూలి పోరాటాల వల్ల, భూమి పోరాటాల వల్ల తమకు లభించిన సామాజిక పునాదిని ప్రాతిపదిక చేసుకొని అవి సమాజం మీద సాయుధ ఆధిపత్యం నెలకొల్పే దిశగా వ్యూహరచన చేసుకొని అమలు చేస్తున్నాయి. ఈ క్రమంలో కూడ పేద, పీడిత ప్రజలకు వారు కొంత మేలు చేస్తూనే ఉన్నారు. ఆ ప్రజల సాంఘిక ఆర్థిక సమస్యలు కొంత తీరుస్తున్నారు, లేదా తీర్చే ప్రయత్నం చేస్తున్నారు. దాని నుండే ఈ పార్టీలు తమ చర్యలకూ తమ రాజ్యాధికార వ్యూహానికీ సాధికారత, ప్రజామోదం కోరుకుంటాయి. మందుపాతరలు పేల్చి మూకుమ్మడి హత్యలకు పాల్పడినా, డైనమైట్లతో ప్రభుత్వ కార్యాలయాలు, బ్యాంకులు, టెలిఫోన్ ఎక్స్ఛేంజీలు పేల్చేసినా, బస్సులు కాల్చేసినా, ఇన్ఫార్మర్ల పేరిట స్పష్టమైన ఆధారం ఉన్నా లేకున్నా హత్యలు చేసినా, అందులోనూ పేదలనే ఎక్కువగా హత్యచేసినా, తమ రాజకీయ ప్రత్యర్థులతోనూ, తమకు అడ్డం

వచ్చిన వారందరితోనూ నిరంకుశంగా వ్యవహరించినా, ప్రజాకోర్టులలోనూ పంచాయతులలోనూ ఏకపక్షంగా వ్యవహరించినా, చిన్న తప్పులకు పెద్ద శిక్ష వేసినా, భూమి పోరాటం పేరిట పెద్ద భూస్వాములతో పాటు సాధారణ రైతుల భూములు సైతం బీడు పెట్టించినా - ఒక్క మాటలో చెప్పాలంటే ప్రజాపోరాటం పేరిట ఏం చేసినా ప్రజల సాంఘిక ఆర్థిక సమస్యలకు తాము అందిస్తున్న పరిష్కారం పేరిట దానినంతటినీ సమర్థించుకోవాలనీ, ఆ చర్యలన్నిటికీ ఆమోదం పొందాలనీ ఈ పార్టీలు చూస్తాయి. 'ప్రజలు తమ సమస్యల పరిష్కారం కోసం - లేదా తమ రాజ్యస్థాపన కోసం - చేస్తున్న పోరాటంలో భాగంగా తమకు అడ్డం వచ్చిన వారిపైన తీసుకుంటున్న న్యాయమైన చర్యలు'గా వీటిని సమాజం చూడాలనీ, ఆమోదించాలనీ ఈ పార్టీలు కోరుకుంటాయి. ఈ ప్రచారం చేసిపెట్టడమే తమ డ్యూటీగా భావించే మేధావులు, అదే ఈనాటి ప్రధాన ప్రజాతంత్ర కర్తవ్యం అని భావించే మేధావులు ఈ రాష్ట్రంలో చాలామందే ఉన్నారు.

దీనిని గుడ్డిగా దిగమింగవలసిన అవసరం ఏమీ లేదు. ప్రతి రాజకీయంలోనూ నిజమైన అంశం కొంత, సాధికారతకు సంబంధించిన అంశం కొంత (వాస్తవం కొంత, భావజాలం కొంత) ఉన్నట్టే నక్సలైట్ రాజకీయాల్లోనూ ఉంది. (ఇతర రాజకీయాలలో ఉన్నదంతా భావజాలమే, తమది మాత్రం అంతా సత్యమేనని ఈ పార్టీలు భావించినప్పటికీ). నక్సలైట్ పార్టీలు ప్రజల సమస్యల పరిష్కారం కోసం మాత్రమే కృషి చేయడం లేదు. ప్రజల రాజ్యాధికారంగా చెప్పబడే తమ రాజ్యాధికారం కోసం ఒక పంథాను రూపొందించుకొని పని చేస్తున్నాయి. ఆ పంథా వల్ల నిజంగానే సమసమాజం వస్తుందా, అందులోని సమస్యల పట్ల ఈ పార్టీలకు సరయిన అవగాహన ఉందా, ఈ శతాబ్దపు కమ్యూనిస్టు ప్రయోగాల చరిత్రను పొగిడినన్నాళ్ళు పొగడడం ఆ తరువాత తెగడడం తప్ప ఈ కోణం నుండి ఎప్పుడైనా అధ్యయనం చేశారా, ఏ ప్రజల పేరిటనైతే తమ పంథాను ఈ పార్టీలు సమర్థించుకుంటున్నాయో ఆ ప్రజలకు ఆ పంథా పట్ల ఆమోదం ఉందా, అసలు అవగాహన ఉందా, తమ పంథాను అమలు చేసే క్రమంలో ఈ పార్టీలు చేస్తున్న హానీ, తీస్తున్న ప్రాణాలూ, తెస్తున్న నిర్బంధం విప్లవానికి 'అనివార్యమా', ఆ క్రమంలో సామాజిక జీవితంలోనూ సంస్కృతిలోనూ వస్తున్న నష్టకరమైన మార్పుల పట్ల ఈ పార్టీలకేమైనా పట్టింపు ఉందా, అసలు అవగాహన ఉందా అన్న ప్రశ్నలు వేసుకోకుండా వారు కోరుకునే సాధికారత వారికి గుడ్డిగా ఇవ్వడం అనవసరం. వారు అనుసరిస్తున్న విధానాలను వారు సంకల్పపూర్వకంగా ఏర్పరచుకున్న

విధానాలుగా చూడడం, మొత్తమంతా ప్రజల ఆకాంక్షల నుండి ఒక అనివార్య క్రమంలో పుట్టిందన్న వాదనను విమర్శించడం, వాటి దుష్ఫలితాలను నిర్మొహమాటంగా ఆక్షేపించడం అవసరం.

నక్సలైట్ పార్టీలు అనేకం ఉన్నాయి. కాబట్టి ఒక్కొక్క పార్టీ విషయం విడివిడిగా మాట్లాడుకోవాలని వీరి 'పోరాట ప్రాంతాలకు' - తెలంగాణకు, ముఖ్యంగా ఉత్తర తెలంగాణకు - దూరంగా బతికేవాళ్లు అనుకోవచ్చు. అది ఒకప్పటి మాట. ఉత్తర తెలంగాణలో ప్రధానంగా పని చేస్తున్న పీపుల్స్‌వార్, జనశక్తి, ప్రతిఘటన (ఫణిబాగ్చి గ్రూపు)ల ఆచరణలో ఈ రోజు మౌలికమైన తేడా ఏమీ లేదు. ప్రజా సమీకరణ ప్రధానమా లేక దళ చర్యలు ప్రధానమా అనే చర్చ ఈ పార్టీల మధ్య ఒకప్పుడు జరిగేది. పీపుల్స్‌వార్ దళ చర్యలకే ప్రాధాన్యం ఇస్తుందని ఇతరులు విమర్శించేవారు. ఇప్పుడు ఆ చర్చ, ఆ విమర్శ తగ్గిపోయాయి. ఎందుకంటే ఇప్పుడు అందరి ఆచరణ దాదాపు ఒకటే. (నేనిక్కడ సాయుధ పోరాట పార్టీల గురించి మాట్లాడుతున్నాను. న్యూడెమోక్రసీని, జనశక్తి పేరుతోనే పని చేస్తున్న ఒకప్పటి 'నాగిరెడ్డి' గ్రూపునూ ప్రస్తావించడం లేదు. వాటి ఆచరణలో విమర్శించవలసిన విషయాలు లేవని కాదు. కానీ అది వేరే చర్చ.) ఇప్పుడు అందరి కార్యకలాపాలూ దళాల చుట్టూ తిరుగుతున్నాయి. రాశిలోనే తప్ప గుణంలో తేడా స్వల్పం. (ఒక్క ఆంధ్రప్రదేశ్‌లోనే కాదు, బీహార్‌లోని ఎం.ఎల్ పార్టీలు కూడ ఇప్పుడు ఈ విప్లవ నమూనాలోనే పనిచేస్తున్నాయి. అది మంచో చెడో గాని ఇప్పుడు దేశంలో పీపుల్స్‌వార్ నమూనాయే విప్లవ కమ్యూనిస్టు నమూనా అయింది.) రాష్ట్రంలో నక్సలైట్ ఉద్యమానికి ప్రధాన కేంద్రాలైన వరంగల్, కరీంనగర్, ఆదిలాబాద్ జిల్లాలలోనైతే రాశిలో కూడ తేడా లేదు. కాబట్టి అందరి గురించి కలిపే చర్చించవచ్చు. ఈ పార్టీలు ప్రజాసమీకరణ అసలే చేయడం లేదని కాదు. సమస్యల మీద పోరాడడానికి ప్రజలను సమీకరిస్తున్నది చాలా తక్కువే గాని ప్రదర్శనలకు, సదస్సులకు అప్పుడప్పుడు బాగానే సమీకరిస్తుంటారు. పోలీసులు అడ్డం రాకుంటే ఇంకా పెద్ద ఎత్తున సమీకరించగలరు. ఈ పార్టీలకున్నంత ప్రజాదరణ ఉత్తర తెలంగాణలో వేరే ఏ రాజకీయాలకూ లేదనేది కేవలం వీరి ఆత్మస్తుతి అనుకోనక్కరలేదు. తుపాకుల ఘోష మధ్య నిజమైన ప్రజాదరణ ఎవరికి ఎంత ఉంది అని తేల్చడం కష్టమే గాని ఎం.ఎల్ పార్టీలకు చాలా ప్రజాదరణ ఉన్న మాట కాదననవసరం లేదు. అంత మాత్రం చేత ఇక నోరు మూసుకోమంటే మూసుకోవలసిన అవసరమూ లేదు.

ఎం.ఎల్ పార్టీ పోరాటాల పట్ల మొత్తంగా నా వైఖరేమిటో స్పష్టం చేయకుండా

కేవలం వారి తప్పుడు పోకడలను విమర్శిస్తున్నట్లు మాట్లాడుతూ (లేదా నటిస్తూ) వారి పోరాట లక్ష్యానికి నిజానికి తావే లేకుండా చేస్తున్నానన్న విమర్శ నా మీద పెట్టే అవకాశం ఉంది. (ఇంకొంచెం సున్నితంగా చెప్పదలచుకున్న వాళ్లు - నైతిక సార్వజనీనత చాటున నేను రాజకీయ పోరాటాలకు చోటు లేకుండా చేస్తున్నానని అభిశంసించవచ్చును.) తమకు ఎవరిపట్లా లేని జవాబుదారీతనం తమను విమర్శించేవారికి మాత్రం తమ పట్ల ఉండాలనే ఈ ధోరణిని ఆమోదించవలసిన అవసరం లేనప్పటికీ నా వైఖరేమిటో చెప్తాను. తెలంగాణలోనూ ఏజెన్సీలోనూ కొన్ని రకాల సామాజిక ఆర్థిక ఆధిపత్యాన్నీ, అన్యాయాన్నీ పోగొట్టడానికి నక్సలైట్ పార్టీల బలప్రయోగ రాజకీయాలు చాలా ఉపయోగపడ్డాయి. (మొదట్లో ఈ రాజకీయాలలో బలప్రయోగంతో పాటు ప్రజాసమీకరణ కూడ చెప్పుకోదగ్గ మోతాదులో ఉండిందనేది కూడ సత్యమే.) ఈ మార్పు బలప్రయోగం అవసరం లేకుండా వచ్చి ఉంటే బాగుండేది. ఎందుకంటే, బలప్రయోగంతో లేక బలప్రయోగ భయంతో వచ్చే మార్పు కంటే సామాజిక సంస్కృతిలో పరిపూర్ణంగా జీర్ణమైన తరువాత వ్యవస్థితమయ్యే మార్పే స్థిరంగా, సహజంగా ఉంటుంది కాబట్టి. కానీ దీనికి తప్పు పట్టవలసింది బలప్రయోగం చేసిన వారిని కాదు. ప్రత్యామ్నాయ ప్రయత్నాలు సాగనివ్వనివారిని. అయినప్పటికీ - ఆ మేరకు బలప్రయోగం ద్వారా న్యాయాన్ని నిలబెట్టిన వారి కృషిని గుర్తిస్తూనే - ఆ పని బలప్రయోగం ద్వారా చేపట్టడం వలన వచ్చిన నష్టాలను సహేతుకంగా గుర్తించవలసిందే. అప్పుడు మాత్రమే వాటిని చక్కదిద్దడం సాధ్యం అవుతుంది. అది అవసరాన్ని మించిన రాశిలో ఉండకుండ చూడడం సాధ్యం అవుతుంది.

రెండు, అన్యాయాలను ఎప్పటికప్పుడు ఎదుర్కొనడమే కాక అన్యాయానికి తావే లేని సమసమాజాన్ని నిర్మించడం కూడ ఎం.ఎల్ పార్టీల ఆశయమే. దాని కోసం వారు రాజ్యాధికారాన్ని తమ రాజకీయ లక్ష్యంగా ఎంచుకున్నారు. ఆ రాజ్యాధికారానికి బలప్రయోగాన్ని (సాయుధ పోరాట మార్గాన్ని) సాధనంగా ఎంచుకున్నారు. అయితే ఈ లక్ష్యం, సాధనం ఆ పార్టీల ప్రజా పునాదిలో మెజారిటీ ఆమోదం పొందాయని నమ్మడానికి ఆధారాలేమీ లేవు. ఈ లక్ష్య సాధన కోసం జరిగే చర్యలలో ప్రజాసమీకరణ చాలా తక్కువ. తమ కార్యకర్తలలో అత్యధిక భాగం అదే ప్రజాపునాదికి (పీడిత కుల, వర్గాలకు - స్త్రీలు అతి తక్కువ అయినప్పటికీ) చెందినవారన్న ఒక్క విషయమే ఇది 'ప్రజల లక్ష్యం' అని ఆ పార్టీలు చెప్పుకోవడానికి (మనం ఒప్పుకొనేటట్టయితే) ఉపయోగపడుతుంది.

సమసమాజ స్థాపన రాజ్యాధికారం ద్వారా జరగదని నేను అనుకుంటున్నాను. సమసమాజ స్థాపనే కాదు, దాని ఆర్థిక పార్శ్వం అయిన (అది పార్శ్వం మాత్రమే 'పునాది' కాదు) సమష్టి ఉత్పత్తి వ్యవస్థను నెలకొల్పడం సైతం రాజ్యాధికారం ద్వారా జరగదని ఈ శతాబ్దపు చరిత్ర ఋజువు చేసిందనుకుంటున్నాను. అయినప్పటికీ, సమసమాజ స్థాపనకు అవసరమైన కొన్ని పనులు - ఉదాహరణకు సొంత ఆస్తిని కాపాడే చట్టాలను రద్దు చేయడం, సామ్రాజ్యవాద ద్రవ్య సంస్థల దాడి నుండి దేశ సార్వభౌమత్వాన్ని కాపాడడం వగైరా - రాజ్యం ద్వారా జరగగలవు. అవి కూడ ఆ రాజ్యం ప్రజాస్వామికమైతేనే నిలకడగా జరగగలవు. ఈ పరిమితమైన పరిధిలో రాజ్యాధికార లక్ష్యాన్ని ఒక అర్థవంతమైన రాజకీయ లక్ష్యంగానే గుర్తించ వచ్చు. మరి ఈ లక్ష్యం కేవలం సాయుధ పోరాటం ద్వారానే సాధ్యమవుతుందా? అది పరిస్థితులను బట్టి ఉంటుంది. ప్రస్తుతం భారతదేశంలో ఉన్న పరిస్థితులలో పార్లమెంటరీ ప్రజాస్వామ్యాన్ని తిరస్కరించే సాయుధ పోరాట పంథాలో మాత్రమే అది సాధ్యమౌతుందని అనుకోనవసరం లేదు. అయినప్పటికీ ఆ పంథానే ఎంచుకోవడం వెనుక బలమైన వాదనలున్నాయి. కాబట్టి దీనిని అర్థరహితమైన రాజకీయ నిర్ణయంగా భావించనవసరం లేదు. దాని సాధికారతను ప్రశ్నించవలసిందే గాని మొత్తంగా తిరస్కరించవలసిన అవసరం లేదు.

అయితే సాయుధ పోరాట పంథా అనేది ఒకే ఒక రూపంలో ఉండదు. అనేక రూపాలలో ఉండగలదు. అన్నిటి ప్రభావమూ ఒకే రకంగా ఉండదు. ఒక నిర్దిష్టమైన రూపాన్ని మన రాష్ట్రంలోని (సాయుధ పోరాట) నక్సలైట్ పార్టీలు ఎంచుకున్నాయి. దాని ఫలితాలను, పర్యవసానాలను నిర్దిష్టంగానే అర్థం చేసుకొని విమర్శించాలి. వాటికి ఆ పంథాలను ఎంపిక చేసుకొని అమలు చేస్తున్న వారిని బాధ్యులు చేయాలి. వారి పంథా 'అనివార్యం' అనుకుంటే ఈ పర్యవసానాల గురించి చేయగలిగిందేమీ లేదనుకుంటాం. కాని అది ఉద్దేశపూర్వకంగా ఎంచుకున్న ఒకానొక మార్గం అని గుర్తించినప్పుడు దానివల్ల వచ్చే సత్ఫలితాలతో పాటు దుష్ఫలితాలను కూడ గుర్తించడం అవసరం, వాటికి ఆ పార్టీలను నిలదీయడం అవసరం. అప్పుడు కనీసం ఆ దుష్ఫలితాలను తగ్గించగలుగుతాం.

దీనికి నేను సార్వజనీన నైతిక ప్రమాణాలు ఉపయోగిస్తున్నానా లేదా అనేది మొత్తం విమర్శ చదివిన తరువాత నిర్ణయించవలసిన విషయం. నైతికత అనగానే అది సార్వజనీనమా అని ఆందోళన చెందే దుస్థితిలో అభ్యుదయవాదులు ఉండనవసరం లేదు. (దురదృష్టవశాత్తు చాలామంది ఉన్నారు.) కొన్ని సూత్రాలు

సార్వజనీనమైనవే. ఏది తప్పు ఏది ఒప్పు అనేదానికి అన్ని విషయాలలోనూ సార్వత్రిక ప్రమాణాలు ఉండకపోవచ్చును గానీ ఒకరు చేయని తప్పుకు (ఆ తప్పును ఏ విధంగా నిర్వచించినప్పటికీ) వారిని శిక్షించకూడదనేది ఒక సార్వత్రిక నియమమేననీ, అది రాజ్యానికే కాక ఉద్యమాలకు కూడ వర్తిస్తుందనీ అనుకుంటాను. న్యాయానికి అన్ని వేళలా ఒకే నిర్వచనం ఉండకపోవచ్చును గానీ ఒక నిర్వచనం అంటూ ఇచ్చిన తరువాత మన కోసం మనం కోరుకునే న్యాయం ఇతరులకు కూడ మనం ఇవ్వాలనేది ఒక సార్వత్రిక నియమమే అనుకుంటాను. ఒక హక్కు లేక నియమం లేక విలువ సార్వత్రికం కాదనీ, ఒక పరిధిలో మాత్రమే దానిని ఆమోదిస్తామనీ చెప్పేవారు ఆ పరిధిలోనే దానిని ఎందుకు ఆమోదిస్తున్నారో తర్కబద్ధంగా వివరించే బాధ్యత తమ మీద వేసుకోవాలన్నది ఒక సార్వత్రిక నియమమేననుకుంటాను. సార్వత్రికం కాని విలువను తాము ఆమోదించే పరిధి లోపల అమలు చేసేటప్పుడు సమత పాటించాలనేది ఒక సార్వత్రిక నియమమేననుకుంటాను.

అన్యాయానికీ దౌర్జన్యానికీ గురయినవారు ప్రతీకారం తీర్చుకునేటప్పుడు సరిగ్గా తమకు అన్యాయం జరిగిన మోతాదులోనే వ్యవహరించాలని అనలేము గానీ ఆ అన్యాయాన్ని చక్కదిద్దే కర్తవ్యాన్ని నూతన సమాజ నిర్మాణ కృషిలో భాగంగా ఎంచుకున్నవారు అందుకు తగిన రీతిలో వ్యవహరించాలనడంలో తప్పు లేదనుకుంటాను. రాజ్యరహిత సమాజాన్ని అంతిమ లక్ష్యంగా ఎంచుకున్నవాళ్ళు (అందులో భాగంగానే రాజ్యాధికార లక్ష్యాన్ని తక్షణ కర్తవ్యంగా ఎంచుకున్నప్పటికీ) సమాజంలో బలప్రయోగాన్నీ అధికారాన్నీ ఆరాధించే సంస్కృతిని - మనుషులలో అటువంటి మనస్తత్వాన్ని - పెంపొందించకుండా ఉండాలనడంలో అనౌచిత్యం లేదనుకుంటాను. సాంస్కృతిక విప్లవం ఎప్పుడో కాదు ఇప్పటి నుండే మొదలవుతుంది అని ఈ మధ్యకాలంలో అంటున్న వాళ్ళు సంస్కృతిలో విప్లవం తేకపోతే పోయారు (అంతటి పేరాశపరులం కాము) హింసా దౌర్జన్యాలనూ ముఠాతత్వాన్నీ అవకాశవాదాన్నీ పెంచకుండా ఉండాలని కోరడంలో అసాధ్యమైన నీతి ఏమీ లేదనుకుంటాను.

నక్సలైట్లు ఎంచుకున్న పోరాట పంథా వారికి రాజ్యాధికారం తెచ్చిపెడుతుందా లేదా అన్నదొక్కటే దాని మంచి చెడులను చర్చించడానికి గీటురాయి కాకూడదు. 'విలువలు సార్వత్రికమా?' అని ప్రశ్నించేవారి మనస్సులో ఉన్న భావన ఇదేనైతే దానిని వదులుకోవడం అవసరం. ఆ లోపల వారు తయారుచేస్తున్న సామాజిక సంస్కృతి ఎటువంటిది? దేనిని ధ్వంసం చేస్తున్నారు, దేనిని నిర్మిస్తున్నారు? ఎవరికి

హాని చేస్తున్నారు, ఎంత చేస్తున్నారు, ఎందుకు చేస్తున్నారు? ఎటువంటి వ్యక్తులను ఉద్యమాలవైపు ఆకర్షిస్తున్నారు, ఎటువంటి కార్యకర్తలను తయారు చేస్తున్నారు?... మొదలైన ప్రశ్నలన్నీ వేసుకోవాలి.

2

రెండేళ్ళ క్రిందననుకుంటాను. వికారాబాద్ ఎం.ఎల్.ఏ చంద్రశేఖర్ (ప్రస్తుత రాష్ట్ర ప్రభుత్వంలో గనుల శాఖ మంత్రి) పైన ఒక అభియోగం వచ్చింది. అతని ప్రోద్బలంతో అతని అనుచరులు వికారాబాద్ 'వార్త' విలేఖరి పైన దౌర్జన్యం చేశారని. ఆ విలేఖరి ఎవరో చెప్పిన విషయాన్ని నిజమో కాదో తెలుసుకోకుండా వార్తగా వ్రాసేసాడు. ఎం.ఎల్.ఏ ఒక గ్రామానికి పోయినప్పుడు అక్కడ ప్రజలతనికి చెప్పులతో నిరసన తెలిపారని ఆ వార్త. ఈ వార్త చదివి కోపగించిన చంద్రశేఖర్ అనుచరులు విలేఖరిపైన తమ నాయకుడి సమక్షంలోనే, అతని ప్రోద్బలంతోనే చెప్పులతో కొడుతూ దాడి చేశారు. ఇదీ అభియోగం. అది నిజం కాదనీ, వాస్తవానికి తాను బలప్రయోగానికి పాల్పడకుండా తన అనుచరులను అదుపు చేయడానికి ప్రయత్నించాననీ ఎం.ఎల్.ఏ అన్నాడు. అయితే తమ ఆరోపణలను తాము ఋజువు చేసుకోగలమనీ, చంద్రశేఖర్ పైన, అతని అనుచరులపైన కేసుపెట్టి అరెస్టు చేయాలనీ విలేఖరులు ఆందోళన చేసారు. తాను దళితుణ్ణి కాబట్టే ఇంతగా ఆందోళన చేస్తున్నారని చంద్రశేఖర్ ప్రత్యారోపణ చేసాడు. అగ్రకులాలకు చెందిన ఎం.ఎల్.ఏలూ, మంత్రులూ విలేఖరులను ఏమన్నా నోరు మెదపని సంఘాలు తన మీద నిరాధారమైన ఆరోపణలు వేసి ఆందోళన చేస్తున్నాయన్నాడు. చేస్తున్న తప్పులు కప్పిపుచ్చుకోవడానికి అతను కులాన్ని వాడుకుంటున్నాడని విలేఖరులు అన్నారు. ఇరుపక్షాలూ మద్దతు సమీకరించుకుంటూ తమ వాదన ప్రచారం చేసుకున్నారు.

ఈ క్రమంలో చాలా ప్రశ్నలు చర్చకు వచ్చాయి. కులాలుగా వర్గాలుగా చీలిపోయి ఉన్న మన సమాజంలో పత్రికా స్వేచ్ఛను ఏ విధంగా అర్థం చేసుకోవాలి? బలవంతులకు నష్టకరమైన వార్తలు రాయడానికి తటపటాయించే పత్రికలు బలహీనుల విషయంలో తటపటాయింపులు లేకుండా రాసిపారేసి 'తప్పయితే క్షమించమని అడుగుతాం లెమ్మం'టే దానిని పత్రికా స్వేచ్ఛ పేరిట ఆమోదించాలా? విలేఖరులు కుల, వర్గ, లింగ పక్షపాతానికి అతీతులా? ఒక దళిత రాజకీయవేత్త నిజంగానే ఒకవేళ దౌర్జన్యం చేసినా దానిని అదే పనిగా ప్రచారం చేసి అతని కెరీర్ దెబ్బతీయడం అగ్రకులాల రాజకీయ ఆధిపత్యానికి సేవ చేయడం కాదా? అని

ఒకవైపు. చిత్తశుద్ధితో విలేఖరి నిజమని నమ్మి రాసిన వార్తల్లో తప్పుంటే సంజాయిషీ అడగొచ్చుగాని దాడిచేయడం సరైనదేనా? విలేఖరులు ఆత్మవిశ్వాసం కోల్పోతే పత్రికా స్వేచ్ఛ దెబ్బతినదా? దళిత నాయకులను విమర్శిస్తూ వార్తలు రాసే విలేఖరులకు కులతత్వం అంటగట్టడం కూడ పత్రికా స్వేచ్ఛ పైన దాడి కాదా? రాజకీయాలలో నేర ప్రవృత్తి గురించి ఆందోళన చెందే మనం దళిత రాజకీయవేత్తలకు మాత్రం మినహాయింపు ఎందుకివ్వాలి? దానివల్ల అంతిమంగా దళితులకే నష్టం కాదా? అని ఇంకొకవైపు. ఈ విధంగా చర్చ కొన్ని వారాలు నడిచింది.

ఇది ఈనాటి పరిస్థితులలో సమాజ పురోగమనానికి చాలా ఉపయోగకరమైన చర్చ. అవసరమైన చర్చ. ఇరుపక్షాలు వినిపించిన వాదనలను సమాజం ఆకళింపు చేసుకున్న తరువాత ఇద్దరూ రాజీకి వచ్చి ఒక క్షమాపణతో సంతృప్తి చెందినా, ఇంకొక రకంగా పరిష్కారమైనా ఆ చర్చ వల్ల మన అవగాహన మెరుగుపడేది. భవిష్యత్తు ఆచరణకు - విలేఖరులకూ రాజకీయ నాయకులకే కాక మనందరికీ - ఒక ప్రమాణం దొరికేది.

కానీ ఈ చర్చ అకస్మాత్తుగా షార్ట్ సర్క్యూట్ అయ్యింది. పీపుల్స్‌వార్ ప్రతినిధి ఒకరు ఎం.ఎల్.ఏ చంద్రశేఖర్‌ను హెచ్చరిస్తూ ప్రకటన చేశారు (లేకపోతే ఉత్తరం రాశారో). ఆయన వెంటనే 'అన్నలు చెప్పారు కాబట్టి నా పొరపాటు ఒప్పుకుంటున్నాను. ఇంకెప్పుడూ ఇలా జరగదు' అని ప్రకటించి వివాదానికి ఫుల్‌స్టాప్ పెట్టాడు. ఆయన అభిప్రాయాలు నిజానికి మారలేదు. సంఘటన గురించి అప్పటిదాకా ఎవరికున్న అభిప్రాయాలూ మారలేదు. ఏది న్యాయం, ఏది అన్యాయం, ఏది దౌర్జన్యం, ఏది ప్రజాస్వామ్యం అంటూ ఇరుపక్షాలు లేవదీసిన ప్రశ్నలకు జవాబు దొరకలేదు. కాని సమస్య 'పరిష్కారమైపోయింది'. తప్పు చంద్రశేఖర్‌దే అయి ఉండవచ్చును గాని ఋజువయింది చంద్రశేఖర్ తప్పు చేశాడని కాదు. తప్పొప్పులు నిర్ణయించడానికి భయం, బెదిరింపుల కంటే నాగరికమైన మార్గాలు అన్నల రాజ్యంలో లేవని.

ఈ పరిష్కారాన్ని ఆనాడు ఆందోళన చేసిన విలేఖరులు విజయంగా భావించారో లేదో తెలీదు కాని ఎం.ఎల్.ఏ తన తప్పు 'ఒప్పేసుకున్నాడు' కాబట్టి ఆందోళన విరమించారు. కాని విరమించే ముందు సిగ్గుతో తలదించుకొని రెండు నిమిషాలు మౌనం పాటించి ఉంటే బాగుండేది.

ఇది చిన్న విషయం అనుకునేవారు ఈ వ్యాసాన్ని ఇక చదవనవసరం లేదు. నేను వాళ్ళకు చెప్పగలిగిందేమీ లేదు. ఇంతకంటే చాలా పెద్ద విషయాలు ఉన్నాయి.

వాటి గురించి కూడ మాట్లాడుకుందాం. కాని ఈ 'చిన్న' విషయం తెలంగాణలో నేడు నెలకొన్న పరిస్థితికి బాగానే అద్దం పడుతుంది. చంద్రశేఖర్‌ను బెదిరించే ఉద్దేశం తమకు లేదనీ కేవలం తమ అభిప్రాయాన్ని ప్రకటించి అతనికి సలహా ఇవ్వడం తమ ఉద్దేశమనీ పీపుల్స్‌వార్ బాధ్యులు అనవచ్చు. వాళ్ళకు ఉద్దేశం ఉన్నా లేకున్నా (ఉందని ఒప్పుకున్నా లేకున్నా) వారి 'సలహా' లేక 'అభిప్రాయం' ఒక బెదిరింపుగా పనిచేస్తుందనేది తెలంగాణలో అందరికీ తెలిసిన ఒక వాస్తవం. దానికి వారే బాధ్యులు. వారి అభిప్రాయాన్ని మన్నించని వారికి 'దేహశుద్ధి' జరిగిన ఘటనలనేకం ఉన్నాయి కాబట్టి (అది తమ విధానం కాదని వారు అప్పుడప్పుడు అంటున్నప్పటికీ) అదేమీ అసహజం కాదు. ఆ సంగతి ఆ సలహా లేక ప్రకటన ఇచ్చిన 'అన్న'కూ తెలుసును, దానికోసం పైరవీ చేసుకున్న ఆందోళనకారులకూ (ఎవరో ఒకరు పైరవీ చేసుకునే ఉంటారు) తెలుసును. అందుకోసమే వాళ్ళు పైరవీ చేసుకుంటారు, అది తెలిసే వీరు ప్రకటన ఇస్తారు.

అయితే ఏమనవచ్చు? ఇటువంటి సామాజిక ఘర్షణలో సమస్య పరిష్కారమయ్యే ముందు దాని భిన్న కోణాలు ప్రజల ఆలోచనలోనూ అవగాహనలోనూ జీర్ణం కావడం అవసరం. హేతుబద్ధమైన వివేచన ద్వారా అది సామాజిక చైతన్యంలో భాగమైన తరువాత జరిగే పరిష్కారమే నిలకడగా నిలుస్తుంది. ప్రజల చైతన్యం పెంచడం ద్వారానే సమస్యలు పరిష్కరించడం తమ విధానమని ఎం.ఎల్ పార్టీలన్నీ ప్రకటిస్తుంటాయి. కాని వారు చైతన్యం అనేది వ్యవస్థ పట్ల నిరసనాత్మక చైతన్యం, దానికి వ్యతిరేకంగా పోరాడే చైతన్యం మాత్రమే. ఆ చైతన్యమైనా ప్రజలలో నిజంగా పెంపొందేదాకా వీరు ఆగుతున్నారా లేక తమ కార్యకర్తల మిలిటెన్సీనే ప్రజా చైతన్యంగా చలామణి చేస్తున్నారా అనేది ఒక ముఖ్య ప్రశ్నే గాని అదట్లాగుంచి, ఆ నిరసన, ఆ పోరాట చైతన్యం చాలా అవసరమే అయినప్పటికీ అదే అన్ని విషయాలకూ సరిపోదు. వ్యవస్థను కూలదోయడమే కాక సమాజ పునర్నిర్మాణం కూడ మన ధ్యేయమైనట్టయితే అది కొన్ని విషయాలకు మాత్రమే సరిపోతుందని గుర్తించాలి. తిరస్కరించడం, పోరాడడం, కూలదోయడం అనే క్రియలకు పరిమితం కాని చైతన్యవంతమైన ఆలోచన అనేక విషయాలలో అవసరం. దానికి కావలసింది మిలిటెన్సీ కాదు, వివేచన. వర్గకసి కాదు, సున్నితత్వం. శత్రువును గుర్తించి ద్వేషించే చైతన్యం కాదు, శత్రువు-మిత్రుడు అనే ద్వివిధ వర్గీకరణ అన్నిటికీ సరిపోదని గుర్తించి భిన్న కోణాలను అర్థం చేసుకొనే సహనం. దీనికి స్వేచ్ఛాయుతమైన సంవాదం కావాలి. చర్చ కావాలి. ఆ స్వేచ్ఛను పెంపొందించడం

ద్వారానే అనేక సమస్యలకు నిజమైన, నిలకడ అయిన పరిష్కారం లభిస్తుంది అని ఎం.ఎల్ పార్టీలు గుర్తిస్తున్నాయా? ఎక్కడో ఒకచోట డాక్యుమెంట్లలోనో, ఆత్మ విమర్శ పత్రాలలోనో రాసుకోవడం కాదు. ఆచరణలో గుర్తిస్తున్నాయా? లేకపోతే ఒక హెచ్చరిక చేస్తే, ఒక పోస్టర్ వేస్తే అయిపోయేదానికి ఇదంతా ఎందుకు అనుకుంటున్నారా? అసలు ఆ గుర్తింపుకు వారి వ్యూహంలో చోటు ఉందా? పేద ప్రజలను పునాది చేసుకున్న బలప్రయోగం ద్వారా తమ ఆధిపత్యాన్ని సమాజం మీద నెలకొల్పి, తమ ఆధ్వర్యంలోనే అన్ని సమస్యలూ పరిష్కారం అవుతాయన్న విశ్వాసం, భయం, బెదిరింపు తమ పునాది ప్రజలలోనూ, ఇతర వర్గాలలోనూ కల్పించి తమ ప్రశాసనాన్ని క్రమంగా విస్తరించాలన్నది సాయుధ పోరాట కమ్యూనిస్టు పార్టీల వ్యూహం. పునర్నిర్మాణం తరువాతి సంగతి. ఈ వ్యూహంలో ఒకే ఒక సత్యానికి చోటుంటుంది. దాని పేరు అధికారం, 'పవర్'. అది స్వభావరీత్యానే సంపూర్ణ సత్యం. సందేహాలకూ సంవాదానికీ అతీతమైన సత్యం. అది బలప్రయోగంతోనే అమలవుతుంది.

కాని సమాజ పురోగమనంలో బలప్రయోగంతో అమలయ్యే సంపూర్ణ సత్యాల పాత్ర పాక్షికమే. సంవాదం ద్వారా ఎదగవలసిన పాక్షిక సత్యాల పాత్రే చాలా ఉంది. ఇంకొక రకంగా చెప్పాలంటే బలప్రయోగంతో పరిష్కారమయ్యే సమస్యలు కొన్నే. ఒక క్రూరుడైన పెత్తందారు ఎన్నాళ్ళయినా తన అణచివేత సాగించుకుంటూ చట్టాన్ని తనకు లోబర్చుకొని దాని వేటు తప్పించుకుంటూ ఉంటే అతని ఆధిపత్యాన్ని బలప్రయోగంతో - లేక బలప్రయోగం చేస్తామన్న హెచ్చరికతో - పరిష్కారం చేయడం తప్ప గత్యంతరం లేకపోవచ్చు. కాని వికారాబాద్ ఎం.ఎల్.ఏకీ విలేఖరులకూ మధ్య తలెత్తిన వివాదానికీ ఇదే పరిష్కారం, ఒక సహకార సంఘంలో తలెత్తిన వివాదానికీ ఇదే పరిష్కారం, పాలి పంచాయితీలకూ ఇదే పరిష్కారం, ఇరుగు పొరుగుల కొట్లాటలకూ ఇదే పరిష్కారం, సామాజిక సమస్యలకూ ఇదే పరిష్కారం, ఏ కారణంగానైనా ఇన్‌ఫార్మర్‌గా మారిన వ్యక్తిని దారిలో పెట్టడానికి - లేక అడ్డం తొలగించడానికీ - ఇదే పరిష్కారం, ప్రజలు తెలిసో తెలియకో అన్నల రాజకీయాలకు అడ్డం తగిలినా పాలక రాజకీయాలవైపు మొగ్గు చూపినా వారిని 'చక్కదిద్దడానికీ' ఇదే పరిష్కారం, అసలు ఏ సమస్యా లేకపోయినా తమ ఆధిపత్యాన్ని నిలబెట్టుకోవడమే సమస్య అయినా దానికీ ఇదే పరిష్కారం. ఇది పరిష్కారం కాని సమస్య ఏదీ లేదు తెలంగాణలో. అన్నలు తమ ఆధిపత్యం కోసం చేసే బలప్రయోగానికయితే సంజాయిషీ కూడ చెప్పుకోరు. తమ ఉద్యమానికి

అడ్డం వచ్చినవారిని బలప్రయోగంతో అడ్డం తొలగించుకోవడం తమ హక్కుగా భావిస్తారు. అక్కడ న్యాయాన్ని పెంపొందించడం అనే దానికి తమ రాజకీయ పురోగమనం తప్ప వేరే అర్థమేదీ లేదు కాబట్టి దానికదే జవాబు. ప్రజల మధ్య సమస్యల పరిష్కారంలో కూడ అతిగా బలప్రయోగం ఎందుకు చేస్తారంటే 'బాధితులు కోరుకుంటారు' అని జవాబు చెప్తారు.

అవును, ప్రజలు కోరుకుంటారు. సమస్యలు ఉన్నవారు సత్వర పరిష్కారం, తమకు అనుకూలమైన పరిష్కారం కోరుకుంటారు తప్ప తమ సమస్య పరిష్కారం సమాజ పురోగమనంలో భాగంగా జరగాలని కోరుకోరు. (అందుకే 'న్యాయం జరగాలి' అనే బదులు 'నాకు న్యాయం జరగాలి' అనే విచిత్రమైన ప్రయోగం వాడుకలోకి వచ్చింది. తప్పుడు భాషెక్కడున్నా దాని వెనక తప్పుడు క్రియ ఏదో ఒకటి ఉంటుంది.) సమస్య స్వభావాన్ని బట్టి ఈ తొందరను మనం క్షమించనూ వచ్చు, స్వార్థపూరితమైన దృష్టిమాంద్యమని నిందించనూ వచ్చు. కాని సమస్య పరిష్కారం సమాజ పురోగమనంలో భాగంగా జరిగేటట్టయితే న్యాయం జరగాలి, అది న్యాయంగా జరగాలి (ఇవి రెండూ ఒకటి కాదు), సమాజంలో న్యాయాన్ని పెంపొందించే పద్ధతిలో జరగాలి. అధికార ప్రదర్శన ముఖ్యమైన చోట ఈ స్పృహ ఉండదు. పరిష్కారం చేసే వారి బలం నిలదొక్కుకోవాలి, పెరగాలి. అది ముఖ్యం. అందుకే బలమున్న వారిని ఆశ్రయించడం ద్వారానే సమస్యలు వేగంగా - మనకు అనుకూలంగా పరిష్కారం అవుతాయన్న ఆలోచనను చరిత్రలో అన్ని పెత్తందారీ వ్యవస్థలూ మనుష్యులలో పెంచాయి. దానివల్ల వాటి పెత్తనం పెరుగుతుంది, మన అవసరాలు తీరతాయి. ఒక ఇంట్లో కొట్టుకుంటున్న పిల్లలు తండ్రికి ఫిర్యాదు చేస్తే కొట్టి పరిష్కారం చేస్తాడని - ఎవరు ముందు పోతే వారికి అనుకూలంగా పరిష్కారం చేస్తాడని - నమ్ముతారు. తండ్రులందరూ బలప్రయోగం మీద నమ్మకం ఉన్నవాళ్ళు కాకపోవచ్చు, న్యాయాన్యాయ విచక్షణ లేనివారు కాకపోవచ్చు. అయినప్పటికీ ఆ నమ్మకం తండ్రుల పెత్తనానికి చాలా ఉపయోగపడుతుంది కాబట్టి అది సజీవంగానే ఉంటుంది. పోషించబడుతుంది. అన్ని పెత్తందారీ వ్యవస్థలూ అంతే. మనం ఆశ్రయించే పెత్తందారు లేదా పెత్తందారీ వ్యవస్థ ఏ కారణంగానైనా (అది మంచి కారణం కావచ్చు, చెడ్డ కారణం కావచ్చు) సమస్యకు సత్వర పరిష్కారం ఈయకపోయినా లేక 'మనకు న్యాయం' చేయకపోయినా ప్రత్యామ్నాయ పెత్తందారును ఆశ్రయిస్తాము. పెత్తనం కోసం పోటీపడేవాళ్ళకు (వ్యక్తులు కావచ్చు, వర్గాలు కావచ్చు, సంస్థలు కావచ్చు) ఈ పరిస్థితి చాలా ఉపయోగపడుతుంది. పెత్తనం

కోసం అటు భూస్వామ్యవర్గంతోనూ, ఇటు రాజ్యాంగ యంత్రంతోనూ పోటీలో ఉన్న నక్సలైట్ పార్టీలు ఈ సంస్కృతిని ప్రోత్సహించడంలో అందుకే ఇతర ఆధిపత్య శక్తులను అనుకరిస్తున్నాయి. దీనివల్ల ఎప్పుడూ అన్యాయమే జరుగుతుందని కాదు. అసలు విషయం అది కాదు.

ఎన్ని ఆందోళనలు చేసినా ఈ మేనేజ్‌మెంట్ వినదు. లేబర్ డిపార్ట్‌మెంట్ లంచాలు మేసి వారి పక్షానే ఉంటుంది. లేదా కంపెనీ స్థితిగతుల దృష్ట్యా సాధ్యం కాదంటుంది. లీగల్ యూనియన్లు యాజమాన్యం జేబు సంస్థలుగా వ్యవహరిస్తాయి. లేదా ఈనాటి కోరికలకూ రేపటి అవసరాలకూ సమతుల్యం పాటించాలని వెనక్కి లాగుతాయి. ఇంకా గొడవ చేస్తే పోలీసులు తంతారు.

ఎవరితో చెప్పించినా పక్క పొలం ఆసామి నీళ్ళు వదలడు. కోర్టుకుపోతే అందరికీ అన్ని అవకాశాలూ అనంతంగా ఇవ్వాలనే బూర్జువా సివిల్ చట్టంలో ఎప్పటికీ పరిష్కారం దొరకదు. దొరికినా కోర్టు తీర్పు ఆసామికే అనుకూలించవచ్చు.

ఎన్నిసార్లు నచ్చచెప్పినా అల్లుడు బిడ్డను పండగకూ పబ్బానికీ ఇంటికి పంపించడు. కులపెద్దలకు చెప్తే వాడికి నెమ్మదిగా నచ్చజెప్పుదామంటారు. అది ఇప్పట్లో అయ్యే పని కాదు. పైగా 'నువ్వే బిడ్డను అల్లుడికి దూరం చేస్తున్నావు కాబట్టి అల్లుడు పంపించడం లేదేమో' అన్న సందేహం కూడ లేవదీస్తున్నారు.

పత్రికలలో ఎన్నిసార్లు రాసినా ఆకతాయి వీధి రౌడీల బెడదను పోలీసులు పట్టించుకోరు. పెద్దమనుషులను సంప్రదిస్తే విలువల పతనాన్ని అరికట్టాలంటారు. "నీ కొడుకు రౌడీ అయినప్పుడు నీవేమైనా చేయగలిగావా ఆలోచించ"మంటారు. ఈ సంవాదం ఎప్పటికి పరిష్కారం అయ్యేనో తెలియదు.

ఒక హక్కును మనం కోరుకోవాలంటే దానికి చట్టంలోనైనా సంప్రదాయంలోనైనా గుర్తింపు ఉండాలి. రెండింటిలోను లేని హక్కు మనకు కావాలంటే రెండింటినీ గుర్తించని వారి అండ కావాలి. (ఆ హక్కు ఇప్పటికున్న చట్టాన్నీ, సంప్రదాయాన్నీ దాటిపోయేది కావచ్చు. లేదా ఏ చట్టమూ ఏ సంప్రదాయమూ ఒప్పుకోజాలనిది కావచ్చు.)

ఇటువంటి సమస్య ఏదైనా నక్సలైట్ల దగ్గరకు తీసుకుపోతే వాళ్లు బెదిరించి - లేక తన్ని, కాళ్లు విరగొట్టి, చంపి - పరిష్కారం చేసేస్తారు కదా అన్న ఆలోచన (మంచికైనా చెడుకైనా) రావడం సహజం. దానిని ఎం.ఎల్ పార్టీలు నిర్విచక్షణగా ప్రోత్సహించడమే ఆక్షేపణీయమైన విషయం. దీని అర్థం ఏ సమస్య వారి దగ్గరికొచ్చినా వెనకాముందు ఆలోచించకుండ మీదపడి తన్ని పరిష్కారం చేస్తారనీ, తమను మొదట ఆశ్రయించిన వారికే 'న్యాయం' చేస్తారనీ కాదు. అట్లా జరిగిన

సంఘటనలూ చాలా ఉన్నాయి. అందుకు విరుద్ధంగా జరిగినవీ ఉన్నాయి. ఎవ్వరూ ఇప్పటిదాకా నక్సలైట్ల పరిష్కారాల మీద అధ్యయనమేదీ చేయకున్నా, అందుకు విరుద్ధంగా జరిగినవే ఎక్కువ ఉండి ఉంటాయని భావించడానికి నాకు అభ్యంతరమేమీ లేదు.

కానీ పరిష్కారం ఏ విధంగా చేసినా, అది ఏ రకమైన సమస్య అయినా, దాని చివర బలప్రయోగం అనే అస్త్రం బెదిరింపుగా వేళ్ళాడుతూ ఉంటుంది. మనం ఏం చెప్పినా ఎంత వివరించినా చివరకు వాళ్ళ అభిప్రాయాన్ని మన్నించకపోతే దెబ్బలు తప్పవన్న భయం ఉంటుంది. అందులోనూ మామూలు దెబ్బలు కావు. చంపదలచుకోనప్పుడు మోకాలికి దిగువ ఎముకలు రెండు కాళ్ళవీ ఇనపరాడ్లతో విరగ్గొట్టి శాశ్వతంగా అవిటివాడిని చేయడం అన్నలకు ప్రియమైన శిక్ష.

హింస పరిమాణం గురించి విభేదం ఉన్నా కొంత భయం ఉండడం కొన్ని రకాల సమస్యల పరిష్కారానికి అవసరం, అనివార్యం కావచ్చు. అసలే హింస జరగకుండ అన్ని వేళలా న్యాయం జరగాలని చెప్పగల స్థితిలో - దురదృష్టవశాత్తు - సమాజం లేదు. కానీ ఏ సమస్యను బలప్రయోగంతో పరిష్కారం చేయవచ్చు, ఏది చేయకూడదు అన్న విచక్షణ ఎం.ఎల్ పార్టీలకు శూన్యం. నాయకత్వంలో ఉందిగానీ కార్యకర్తలలోనే లేదని మన రాష్ట్రంలో చాలామంది మేధావులు నమ్ముతున్నారు. కానీ నాయకత్వంలో నిజంగా ఉంటే కార్యకర్తలలో ఒక నాటికయినా కనిపించాలి. లేదంటే ఇట్లా సర్దిచెప్పుకోవడం వాళ్ళకు బాగుందను కోవాలి. అయితే వారి విచక్షణా రాహిత్యం కాకతాళీయం కాదు. అది వారి వ్యూహంతో ముడిపడి ఉంది. (దీని అర్థం ఆ విచక్షణ అసలే అసాధ్యమని కాదు. పట్టింపు ఉంటే ఆ వ్యూహంలో కూడ కొంతవరకు సాధ్యమే.) ఎం.ఎల్ పార్టీల వ్యూహానికి కావలసింది వారి మాట అంటే సమాజంలో 'ఖదర్' ఉండడం, పెరగడం. అన్నలంటే 'భయం' లేకుండా పోతే ఆ వ్యూహం దెబ్బతింటుంది. ఇది మూలసూత్రంగా నడిపించే ఆలోచనకు ఏ సమస్యను బలప్రయోగంతో పరిష్కరించవచ్చు, ఏది కూడదు అన్న విచక్షణ సులభంగా తోచదు. ఆ విచక్షణ కేవలం తాత్కాలిక పరిస్థితులకు సంబంధించిన విషయంగా ఉండిపోతుంది. ఫలాన కోవకు చెందిన సమస్యను నక్సలైట్లు బలప్రయోగంతో పరిష్కరించే ప్రయత్నం ఎన్నడూ చేయలేదు, చేయరు అంటూ ఒక్క ఉదాహరణ కూడ ఇవ్వలేము. అప్పటి బాధ్యుడు అప్పటి పరిస్థితిలో బలప్రయోగం చేయొద్దులెమ్మని వదిలిపెట్టిన ఘటనలు చాలానే ఉండవచ్చుగాక. ఆ పార్టీల నిర్మాణంలో పై స్థాయికి పోయేకొద్దీ ఈ విచక్షణ ఉన్న

వాళ్ళ సంఖ్య కొంత పెరుగుతుంది, కింది స్థాయికొచ్చే కొద్దీ కొంత తగ్గుతుంది. కానీ తప్పంతా గ్రామీణ మిలిటెంట్ల పైననే పెట్టి, 'పార్టీ మంచిదే, మిలిటెంట్లదే పొరబాటు' అని తప్పించుకోవడం వీరికి అలవాటయిపోయింది. కాని బలప్రయోగం విషయంలో విచక్షణారాహిత్యం వారికి వ్యూహాత్మకంగా సహజమైన ('అనివార్యం' కాకపోవచ్చు) వైఖరి కాబట్టి ఒకవేళ నాయకత్వంలో విచక్షణ ఉన్నా అది లేని కార్యకర్తలను సవరించే ప్రయత్నంగానీ విచక్షణ కలిగించే శిక్షణ ఇచ్చే ప్రయత్నంగానీ చేస్తున్న దాఖలాలు లేవు. పార్టీ అంటే పార్టీ అనుయాయులలో అభిమానం ఉంటే చాలదు. పార్టీ మాట జవదాటడమంటే సమాజంలో మొత్తంగానే (అనుయాయులతో సహా) భయం ఉండాలి. అప్పుడే అనుయాయులు గట్టిగా (తమ భయం వల్లనే కాదు, తమ అభిమానం వల్ల కూడ, అంతకుమించి ఇతరుల భయంవల్ల కూడ) పార్టీతో ఉంటారు. ఇతరులు కూడ పార్టీ పెత్తనానికి లోబడే ఉంటారు. సమాజంపైన ఈ రకమైన ఆధిపత్యం నెలకొల్పడం వ్యూహాత్మకంగా కేంద్ర విషయమైన ఉద్యమాలు సమస్యల పరిష్కారానికి బలప్రయోగం ఎప్పుడు ఉపయోగించవచ్చుననే విషయంలో తక్షణ పరిష్కారమొక్కటే కాక, న్యాయాన్ని కాంక్షించే సంస్కృతినీ న్యాయబద్ధమైన ఆలోచనా సరళినీ సమాజంలో పెంపొందించవలసిన ఆవశ్యకతను ఒక ప్రమాణంగా పెట్టుకోవడం కష్టం. ఒకప్పుడు ఈ పట్టింపు కొంత ఉండిందేమోగానీ ఆయుధబలం పెంచుకొని, దానికి అతికే దృక్పథం పెంచుకొని ఒకరిని చూసి ఒకరు (పీపుల్స్‌వార్‌ను చూసి అందరూ) నేర్చుకొని పురోగమిస్తున్న (బలంలోనూ ప్రాముఖ్యంలోనూ పురోగమిస్తున్నారనడానికి సందేహించనక్కరలేదు) క్రమంలో అది బాగా తగ్గిపోయింది. సమస్యల పరిష్కారంలో చేయగల న్యాయం చేస్తుంటారు. (అవినీతి, ఆశ్రిత పక్షపాతం లేవని కాదు - ఆ విషయం దిగువ చూద్దాం. కానీ అది వేరే విషయం.) కానీ మొత్తమంతా ఆధిక్యతా వ్యూహంలో భాగంగానే, తమ మాట అంటే 'ఖదర్' ఉండాలన్న ప్రధాన రాజకీయ అవసరంలో భాగంగానే.

3

ఆధిక్యతా రాజకీయాలు ఎక్కడున్నా అక్కడ అవకాశవాదం కూడ ఉంటుంది. ఆ రాజకీయాల అవకాశవాదం మాత్రమే కాదు, అది సమాజంలో పెంపొందించే అవకాశవాదం కూడ ఉంటుంది. ఇది తెలంగాణలో వెగటు పుట్టించే మోతాదులో ఉంది. ఇంతా చేసి వికారాబాద్ ఎం.ఎల్.ఏ చంద్రశేఖర్ తన తప్పు ఎందుకు 'ఒప్పేసుకున్నాడు'? నిజంగానే పీపుల్స్‌వార్ వాళ్లు తనను కొడతారని

భయపడ్డాడా? అయి ఉండదు. అది అన్నల దృష్టిలో అంత మరీ సీరియస్ విషయం కాదు. అయినా ఒప్పేసుకున్నాడంటే కారణం 'అన్నల మాట విన్నాడు' అన్న 'మంచి పేరు' పొందడం కోసమే. ఆ విధేయత వల్ల చాలా ప్రయోజనాలుండగలవు. ఉదాహరణకు రేపెప్పుడైనా ఇంతకంటే సీరియస్ విషయం జరిగితే 'ఆ రోజు మీరు చెప్పిన వెంటనే ఒప్పుకోలేదా' అన్న నిష్ఠూరం క్షమాపణ కోరుకోవడానికి పనికొస్తుంది. ఆయన నియోజక వర్గంలో కొంతకాలం బలంగా ఉండిన పీపుల్స్‌వార్ ఒక ఎన్‌కౌంటర్ ఫలితంగా ఆ తరువాత నామమాత్రంగా కూడ లేకుండా పోయింది. కానీ రేపు మళ్ళీ బలం పుంజుకోవచ్చు. అక్కడ రెడ్డి భూస్వాముల పెత్తనం చాలా బలంగా ఉంది కాబట్టి ఉద్యమకారుల ప్రవేశం చాలా అవసరం కూడ. ఆ రోజు మళ్ళీ వస్తే 'చంద్రశేఖర్ అన్నల పట్ల విధేయత ప్రదర్శించాడు' అనేది అతనికి ఉపయోగపడుతుంది. అతను అందుకోసమే విధేయత ప్రదర్శించాడని పీపుల్స్‌వార్‌కూ తెలుసు. అయినా వారి ఆధిపత్య రాజకీయ వ్యూహంలో దానికి కూడ చోటు ఉంది కాబట్టి దానిని ఆహ్వానిస్తారు. ఇష్టం కొద్దీ అనుయాయులు కాలేనివారు భయంకొద్దీ లొంగిపడి ఉన్నా, అవకాశవాద ప్రయోజనాల కోసం విధేయులయి ఉన్నా అది వారి వ్యూహాత్మక బలాన్ని పెంచే విషయమే. విధేయత ప్రదర్శించేవారు దానివల్ల కొన్ని ప్రయోజనాలు పొందుతుండవచ్చునని కూడ అన్నలకు తెలుసును. అది 'పార్ట్ ఆఫ్ ది గేమ్'. ఆధిపత్య రాజకీయ క్రీడలో అది కూడ భాగమే. అది మితిమీరిపోయిన రోజు అన్నలే అతనిని 'ప్రజాద్రోహి' అని ఖతం చేస్తారు, లేదా కాళ్ళు చేతులు విరగ్గొడతారు, లేదా రాజకీయంగా తొక్కేస్తారు. అది వారికీ తెలుసు, వీరికీ తెలుసు, ప్రజలకూ తెలుసు. అంతవరకు మాత్రం ఈ కేళి సాగుతూనే ఉంటుంది.

ఈ ఆధిపత్య రాజకీయ కేళిలో చెప్పుకోవలసిన విషయం దానిలోని ఒక్కొక్క ఘట్టం నక్సలైట్ల అనుయాయులైన మధ్యతరగతి జీవుల కళ్ళలో చిందించే తళుకులు. పీడితులు తిరగబడి ఒక క్రూరుడైన భూస్వామిని చంపినపుడు సంతోషించే మానసిక స్థితితో దీనిని పోల్చి తప్పించుకునే ప్రయత్నం చేస్తారేమో! కాని ఇవి పోల్చదగ్గవి కావు. నక్సలైట్ల భయం కేవలం క్రూరులయిన భూస్వాముల మీదే కాదు, మొత్తంగా సమాజం మీద పని చేస్తుంది. అది పీడన నుండి పుట్టిన తిరుగుబాటు పీడితులలో కలిగించే భయం కాదు. అది వ్యూహాత్మక ఆధిపత్య రాజకీయం తన దారిలో ఎదురయ్యే వారందరిలోనూ కలిగించే భయం. ఆ రాజకీయం సామాజిక పునాది ఎక్కువగా పేదలలోనే ఉండవచ్చుగాక, దానిని

ఆరాధించే మానసికస్థితి పీడనను ద్వేషించేది మాత్రమే కాదు. ఆధిపత్యాన్ని ఆరాధించేది కూడ. అందుకే ఈ రోజు రాష్ట్రంలో ప్రజాతంత్రవాదులుగా చలామణి అవుతున్న విప్లవ కమ్యూనిస్టు రాజకీయ అభిమానులైన బుద్ధిజీవులలో ఎంతమందిని నిజంగా ప్రజాతంత్రవాదులుగా గుర్తించాలో, ఎంతమందిని అధికారిక ఆధిపత్యానికి (ఏ కారణంగానయితేనేం) దగ్గర కాలేక ప్రత్యామ్నాయ ఆధిపత్యాన్ని ఆశ్రయిస్తున్న వ్యక్తులుగా - స్వభావరీత్యా మౌలికంగా అధికారాన్ని ఆరాధించే వ్యక్తులుగా - గుర్తించాలో తెలీదు. బహుశా ఎక్కువ మందిలో రెండు గుణాలూ కలిసి ఉన్నాయనుకుంటాను. అన్నల చేతిలో ఎ.కె-47ల సంఖ్య పెరిగే కొద్దీ వారి అభిమానులలో రెండవ గుణం ఎక్కువ ఉన్నవారి సంఖ్య పెరుగుతూ ఉంది.

రెండువైపులా అవకాశవాదాన్ని పెంచే ఈ విప్లవ ఆధిపత్య రాజకీయాలు తెలంగాణలో వెగటు పుట్టించే వాతావరణాన్ని కలిగిస్తున్నాయన్నాను కదా! ఇందుర్తి (హుస్నాబాద్) ఎం.ఎల్.ఏ దేశిని చినమల్లయ్య ఎన్నికల ప్రచార జీపును 1994 అసెంబ్లీ ఎన్నికలప్పుడు పీపుల్స్‌వార్ వాళ్లు తగలబెట్టారు. చినమల్లయ్య కూడ ఒక కమ్యూనిస్టు పార్టీ (సి.పి.ఐ) నాయకుడే. నిరాడంబరుడిగా, ప్రజలకు అందుబాటులో ఉండే వ్యక్తిగా ఆయనకు అంతో ఇంతో మంచి పేరు ఉంది. అయినప్పటికీ తన జీపును కాలబెట్టినప్పుడతను నిరసన తెలపడు. 'మీ రాజకీయాలు మీకు ఉన్నట్లే నా రాజకీయాలు నాకు ఉన్నాయి. నా జీపు కాలబెట్టడానికి మీరెవ్వరు' అనడు. 'ఎం.ఎల్.ఏగా నేను ప్రజలకు ఏం ద్రోహం చేసానో చెప్పండి' అని నిలదీయడు. 'అన్నలకు నేనంటే ప్రత్యేకమైన కోపమేమీ లేదు. వాళ్ళు ఎవరి జీపునైనా కాలబెడుదురు. నా జీపు కూడ కాలబెట్టారు. అంతే తప్ప నా జీపని కాలబెట్టలేదు' అని తానే వివరణ ఇస్తాడు. తన మీద వారికి ప్రత్యేకమైన కోపమేమీ లేదని తాను నమ్ముతున్నట్లు వారికి తెలియజేయడం తనకే మంచిదని ఆయన భావిస్తాడు. చాలామంది రాజకీయవేత్తల కంటే మెరుగైన విలువలు గల చినమల్లయ్య (సి.పి.ఐ రాష్ట్ర నాయకత్వానికి పువ్వాడ నాగేశ్వరరావు కనిపించినంత అందంగా ఆయన కనిపించనప్పటికీ) తనను తాను ఇంతగా కించపరచుకుంటాడు. తన మనసులో లేని ఆత్మన్యూనతను ఆయన ప్రదర్శిస్తున్నాడని తెలిసి కూడ అన్నలు అతని విధేయతకు సంతోషిస్తారు. విధేయతలో ఉండేదీ కోరుకునేదీ అవకాశవాదమే కదా.

కడియం శ్రీహరి (రాష్ట్ర ప్రభుత్వంలో సాంఘిక సంక్షేమ మంత్రి)ని పీపుల్స్‌వార్ వరంగల్ జిల్లాలోకి అడుగుపెట్టవద్దని శాసించిన సంగతి తెలిసిందే. అతని

అనుచరులయిన (ఎక్కువగా దళిత కులాలకు చెందిన) ప్రజాప్రతినిధులను ఇన్‌ఫార్మర్లు అని ప్రకటించారు, బెదిరించారు. వరంగల్‌లో జరిగే ఎన్‌కౌంటర్‌లకు శ్రీహరే బాధ్యుడని అన్నారు. శ్రీహరి నిజంగా అంతటి దుర్మార్గుడా అన్న విషయం పక్కన పెడదాం. శ్రీహరి కంటే ప్రత్యక్షంగా అవినీతిపరులనీ నేరచరితులనీ పేరున్న తెలుగుదేశం నాయకులకు లేని ఆంక్షలు, హోంమంత్రిపైన సహితం లేని వ్యతిరేకత, శ్రీహరిపైన ఎందుకు అన్న ప్రశ్నకు ఇప్పటిదాకా జవాబు లేదన్న విషయం కూడ పక్కన పెడదాం. గత సంవత్సరం వరంగల్‌లో ఎ.ఐ.పి.ఆర్.ఎఫ్ ఆధ్వర్యంలో 'ప్రజాస్వామ్య తెలంగాణ' సదస్సు జరిగినపుడు సదస్సుకు పోలీసులు ఆటంకాలు పెట్టకుండా చూడాలని శ్రీహరిపైననే ఒత్తిడి పెట్టారు. తమ బెదిరింపు కారణంగా అతని రాజకీయ మనుగడే ప్రశ్నార్థకం అయ్యింది కాబట్టి తన అవసరాల కోసం ఆ పని చెయ్యక చస్తాడా అని వారి ఆలోచన. అతను హోంమంత్రి అయి ఉంటే, అతను మంచివాడనుకున్నా కాదనుకున్నా అతనినే అడగక తప్పదు. కాని అతను సాంఘిక సంక్షేమ మంత్రి. అన్నల పట్ల విధేయత ప్రదర్శించడం అతనికి అవసరం కాబట్టి వారి పని చేయాలే తప్ప అది అతని విధులలో భాగం కాదు. 'నేను ప్రజాద్రోహినైనప్పుడు నా సహాయం మీకెందుకు' అని అతను ఆత్మగౌరవం కాపాడుకునే ప్రయత్నం చేయడు. తెలుగుదేశం రాజకీయాలలో ఉన్న వ్యక్తి తన ఆత్మగౌరవానికి అంత ప్రాముఖ్యం ఇవ్వడని వారికి తెలుసు. దానికంటే వారి అవసరం తీర్చి వారికి మంచివాడు కావడమే ఉచితమని అతను భావిస్తాడని వారికి తెలుసు. ఈ అవకాశవాదమే అన్నలకు కావలసింది. వాళ్ళ పని అయిపోయింది. శ్రీహరికి ఫలం దక్కేనో లేదో చూడాలి.

ఇద్దరు పెద్దవాళ్ళ ఉదాహరణలు మాత్రమే ఇచ్చానని అనుకోనక్కరలేదు. పైనుండి కిందిదాకా అనేక ఉదాహరణలు ఇయ్యవచ్చును. పిల్లినైనా ఒక మూలకు నెడితే తిరగబడుతుందని మామూలుగా అంటుంటారు. (విప్లవ మేధావులే ఎక్కువగా అంటుంటారు. హింసకు ప్రతిహింస అనివార్యం అని చెప్పడానికి.) కాని అన్నల రాజ్యంలో ఆ సత్యం చెల్లదు. దొరతనాన్ని ప్రశ్నించడానికీ దొరతనానికి వ్యతిరేకంగా తిరగబడడానికీ తెలంగాణ ప్రజలకు వెన్నెముక నిచ్చిన ఈ పార్టీలు ఇప్పుడు తెలంగాణను తమకు పాదాక్రాంతం చేసుకున్నాయి. వీరికి వ్యతిరేకంగా ఎవరూ తమ హక్కుల గురించి, ఆత్మగౌరవం గురించి మాట్లాడరు. ఏదో ఒకలాగ వీరిని మంచి చేసుకొని అడ్జెస్టయి బ్రతకడం ఉత్తమం అనే అవకాశవాదాన్ని అందరూ అలవరచుకున్నారు. కొందరు భయం వల్లనైతే కొందరు తమలోని బలహీనతల వలన, ఏదో ప్రయోజనం పొందుదామన్న ఆలోచన వలన అలవర్చుకున్నారు.

మన సమాజంలో విలువలు పూర్తిగా పతనం అయి ఉండడం నక్సలైట్ పార్టీల విప్లవ దాదాగిరీకి బాగా ఉపయోగపడింది. ఒకవైపు వ్యవస్థను 'కూకటివేళ్ళతో పెకిలించి వేయాలి' (అదొక వృక్ష విశేషం అయినట్టు) అన్న అభిప్రాయం బాగా ప్రాచుర్యం పొందడం వారి రాజకీయాలకు ఉపయోగపడగా మరో వైపు నైతిక పతనం వల్ల పెరిగిన ఆత్మన్యూనత, అవకాశవాదాలు వారి దాదాగిరీకి చాలా ఉపయోగపడ్డాయి. ఏదో ఒక బలహీనత లేని వారు ఈ రోజు అరుదు. ఆ బలహీనత వల్ల వారు తమ ఆత్మగౌరవాన్ని గురించి గానీ హక్కుల గురించి గానీ విప్లవకారుల ఎదుట గట్టిగా మాట్లాడరు. వాళ్ల బలహీనతలను ఆసరా చేసుకొని వారిపైన పెత్తనం చేయడం అన్నలకు సులభం. ఆ వ్యక్తులు కూడ - తమ బలహీనతల వల్లనే - హక్కులకోసం నిలబడే బదులు నక్సలైట్ల పెత్తనానికి తల ఒగ్గి దాని నుండి రాగల ప్రయోజనం పొందుదామని భావిస్తారు. వీరికా సంగతి తెలిసి వారిని వాడుకుంటారు. ఈ బాపతు మనుషులు తెలంగాణ నిండా కనిపిస్తారు. (వారి మాట తీరును బట్టి, నడవడికను బట్టి సులభంగానే గుర్తుపట్టవచ్చు.) ఇంక కేవలం భయం వల్ల నోరుమూసుకొని పడి ఉండేవారు చాలామందే ఉన్నారు. వీళ్ళను కూడ సులభంగానే గుర్తుపట్టవచ్చు. వీళ్ళ పట్ల కొంత సానుభూతి కూడ చూపించవచ్చు.

నక్సలైట్ పార్టీల కార్యకర్తలకు షెల్టర్ ఇచ్చి, చందాలు ఇచ్చి, ఆయుధాలు సరఫరా చేసి, దళాలకు యూనిఫారాలు కుట్టిచ్చి, ప్రయాణాలకు కార్లు ఏర్పాటు చేసి తమ భూముల్ని బీడు పడకుండా కాపాడుకున్న భూస్వాములు, తమ సారాయి వ్యాపారాన్ని (ప్రభుత్వ నిషేధం కంటే ముందు నుండి ఉన్న అన్నల నిషేధ కాలంలో కూడ) కాపాడుకున్న వ్యాపారస్తులు చాలామందే ఉన్నారు. కాని ఏదో ఒక రోజు ఈ సంబంధాన్ని గురించి ప్రజలు మరీ ఎక్కువగా మాట్లాడుకుంటున్నారనో లేక ప్రభుత్వ నిర్బంధానికి వ్యతిరేకంగా ఒక సారాయి దుకాణం పేల్చవలసి వచ్చిందనో లేదా ఒక పాలక పార్టీ నాయకుడు ఇంటిపైననో, వ్యక్తిపైననో దాడి చేయవలసి వచ్చిందనో అనుకున్నప్పుడు అన్నలు వీరిపైన దాడి చేస్తారు, చంపుతారు, కొడతారు, దుకాణం పేల్చేస్తారు, భూములు బీడు పెట్టిస్తారు. అప్పుడు వాళ్ళకు ఏదో ఒక పేరు పెడతారు - ప్రభుత్వ ఏజెంట్ అనో పోలీస్ ఇన్‌ఫార్మర్ అనో ప్రజాద్రోహి అనో. ఇన్నాళ్ళూ మమ్మల్ని వాడుకున్నప్పుడు ఆ సంగతి తెలియలేదా అని వారు ఎదురు తిరగరు. వారు ఎదురు తిరగరనీ, అంత స్వాభిమానం వారిలో లేదనీ అన్నలకు తెలుసు. అదే వారి బలం. వరంగల్ జిల్లాలో సారావ్యాపారి మరియు తెలుగుదేశం నాయకుడు బస్వారెడ్డి దీనికి ఒక ఉదాహరణ. తెలంగాణలోని ప్రతి జిల్లాలో ప్రతి ప్రాంతంలో ఇటువంటివాళ్ళు ఉన్నారు.

ఒక మంచి కమ్యూనిస్టు పార్టీకి పేదలలో పునాది ఉండాలి, మధ్యతరగతికి లేక ధనిక వర్గానికి చెందిన అభ్యుదయవాదులతోను సత్ప్రవర్తనగల వ్యక్తులతోనూ స్నేహ సంబంధాలుండాలి. కాని మన ఎం.ఎల్ పార్టీలకు పేదలలో పునాది అయితే ఉంటుంది గానీ మధ్యతరగతికి చెందిన అభ్యుదయవాదులతోనూ సద్వర్తనుల తోనూ వారికుండే అవసరం, ఉపయోగం తక్కువ. అవకాశవాదులతో, లౌక్యం తెలిసిన దొంగలతో ఎక్కువ అవసరం ఉంటుంది, వారితోనే ఎక్కువ సంబంధాలు ఉంటాయి. వాళ్ళయితేనే దళాలకు షెల్టర్ ఇచ్చి తమను తాము పోలీసుల నుండి అవసరమయినప్పుడు కాపాడుకోగలరు. ఏదో ఒక దొంగవ్యాపారం చేసి పెద్ద మొత్తంలో చందా ఇవ్వగలరు, తుపాకులు సరఫరా చేయగలరు, కార్లు జీపులు ఇవ్వగలరు. ఈ సహాయక సంబంధాన్ని వాడుకొని వాళ్ళు ఏదో ఒక ప్రయోజనం పొందుతూనే ఉంటారు. చివరికి దెబ్బలు తినే రోజు వచ్చినప్పుడు దెబ్బలు తింటారు. 'వెగటు పుట్టించే వాతావరణం' అని నేను ఊరికే అనలేదు. వరంగల్ జిల్లా పాలకుర్తి సమీపంలోని ఈరవెన్నుకు చెందిన భూస్వామి చిత్తరంజన్ రెడ్డిని ఒక ఉదాహరణగా తీసుకోవచ్చు. ఇతను పీపుల్స్‌వార్ దళానికి ఆశ్రయమిచ్చి, సహాయసహకారాలు అందించి వాళ్ళు బీడు పెట్టిన భూమిని మళ్ళీ దున్నుకునే అవకాశం పొందాడు. తన రాజకీయ ప్రత్యర్థిని ఇన్‌ఫార్మర్ అని ప్రచారం చేసి గ్రామం నుండి తరిమేశాడు. ఆ తరువాత తానే ఇన్‌ఫార్మర్‌గా మారి ముగ్గురు దళ సభ్యులను ఎన్‌కౌంటర్‌లో చంపించాడు. అతని అనుచరుడైన ఒక బి.సి కులస్తుడిని అన్నలు పట్టుకొని ఇన్‌ఫార్మర్ అని చంపగలిగారు గాని చిత్తరంజన్‌రెడ్డి మాత్రం తప్పించుకొని తిరుగుతున్నాడు.

'నక్సలైట్‌ల చేతిలో సారా కాంట్రాక్టర్ హత్య' అనీ 'భూస్వామి హత్య' అనీ పేపర్లో వార్తలు వస్తుంటాయి. పోనీలే ఒక 'వర్గ శత్రువు' పోయాడు అని దూరంగా బ్రతికే ఎం.ఎల్ పార్టీల అనుయాయులు సంతృప్తి చెందుతుంటారు. కాని దగ్గర నుండి చూసేవాళ్ళకు చాలా సందేహాలు వస్తుంటాయి. ఈ సారాయి వ్యాపారిని చంపారు కాని ఫలానా సారా వ్యాపారిని ఎందుకు చంపలేదు? కనీసం వారి వ్యాపారాన్ని ఎందుకు ఆపలేదు? ఈ భూస్వామిని చంపారు కాని ఫలానా భూస్వామిని ఎందుకు చంపలేదు? అని. అసలు సారాయి వ్యాపారి, భూస్వామి అయినంత మాత్రాన చంపడం ఎం.ఎల్ పార్టీల విధానం కాదని అందరికీ తెలుసు. చంపడానికీ, చంపకపోవడానికీ ఏదో ప్రత్యేకమైన కారణం ఉండాలి. కానీ అన్ని సందర్భాలలోనూ ఆ కారణం మృతుల ప్రత్యేకమైన క్రూరత్వంతోనూ, దుర్మార్గంతోనూ ముడిపడిన కారణంగా కనిపించదు. వాడుకోవడం, అవసరం తీరిపోవడం, వాడుకోబడేవాడు అనుమతించిన దానికంటే

ఎక్కువ ప్రయోజనం పొందాలని చూడడం, లేదా ఈ అవకాశవాద సంబంధం సమాజంలో ప్రచారం పొందడం, లేదా ప్రభుత్వ నిర్బంధానికో మరొకదానికో నిరసనగా చంపడానికి, లేక దాడి చేయడానికి అతడు తగిన 'సింబల్'గా కనిపించడం మొదలైన అనేక కారణాలు దాగి ఉంటాయి.

ఆదిలాబాద్ జిల్లాకు చెందిన మాజీ జిల్లా పరిషత్ ఛైర్మన్, కాంగ్రెస్ నాయకుడు 'కడెం' నారాయణరెడ్డిని ఒక ఉదాహరణగా తీసుకోవచ్చు. అతను భూకబ్జాదారుడు, కలప స్మగ్లర్. (అవినీతిమయమైన అటవీశాఖ సహితం అప్పుడప్పుడు సిగ్గుపడి అతని మీద కేసులు పెడుతుంటుంది.) తన జీతగాడిని హత్యచేసి ఇందన్‌పల్లి దగ్గర రోడ్డుపక్కన పూడ్పించి కేసు కాదు సరికదా, పేపర్లో వార్త సహితం రాకుండా ఆపగలిగాడు. ఈ మధ్య మరొక రైతు కూలి సంఘం (న్యూడెమోక్రసి) కార్యకర్త హత్యకు కూడ బాధ్యుడైనాడు. అయినా పీపుల్స్‌వార్ నుండి అతను ఏ రోజూ ఏ సమస్యా ఎదుర్కోలేదు. వాళ్ళతో తనకు మంచి సంబంధాలున్నాయని బాహాటంగానే మాట్లాడుతుంటాడు. విమర్శ మరీ ఎక్కువయ్యేసరికి పీపుల్స్‌వార్ ఈ మధ్య అతడి పాడుపడ్డ బంగ్లాను పేల్చేసి తన శత్రుత్వం ప్రకటించింది. మళ్ళీ అదే ప్రాంతంలో ప్రజలలో చాలా మంచి పేరున్న లక్ష్మణచాందా నివాసి టీచర్ చిన్నారెడ్డినీ, ఎవరికీ ప్రత్యేకంగా పెద్దగా ద్రోహం చేయని ఖానాపూర్ సర్పంచ్ విలాసరావు దేశ్‌పాండేనీ మాత్రం పీపుల్స్‌వార్ చంపింది.

అన్నలను ప్రశ్నించలేక, ఎదురు తిరగలేక పడి ఉండే దుర్గతి కేవలం ఎం.ఎల్.ఏలదీ, మంత్రులదీ, మధ్యతరగతి అవకాశవాదులదీ మాత్రమే కాదు. తమకు వ్యతిరేకంగా మాట్లాడే స్వేచ్ఛ ప్రజలకుందని, నిలదీసే స్వేచ్ఛ సైతం వారికి ఉందని విప్లవ కమ్యూనిస్టు పార్టీలు చెప్పుకుంటుంటాయి. పూర్తిగా తమ మనుషులే అయినవారు తమని నిలదీస్తే, అది కూడ స్పాంటేనియస్‌గా అసంఘటితంగా జరిగితే సహించి సమాధానం చెప్పిన ఘటనలూ, తమ నడవడికను సవరించుకున్న ఘటనలూ ఉన్నాయి గానీ ఇతర ప్రజలు (భూస్వాములే కానక్కరలేదు) ప్రశ్నించినపుడు, నిలదీసినపుడు సహిస్తారన్న భరోసా లేదు. ప్రశ్నించే జనం రిస్క్ తీసుకోవలసిందే. ప్రశ్నించి తన్నులు తిన్నవారు ఆదిలాబాద్ నుండి విశాఖపట్నం దాకా చాలామందే ఉన్నారు. ముఖ్యంగా నిజామాబాద్ జిల్లాలో జనశక్తితోనూ, పీపుల్స్‌వార్‌తోనూ పలుగ్రామాల ప్రజలు ఈ చేదు అనుభవం రుచి చూసారు.

అంతేకాదు, ప్రశ్నించడాన్నీ విమర్శించడాన్నీ ఎం.ఎల్ పార్టీలు ఒక మేరకు సహిస్తాయేమోగానీ తమకు వ్యతిరేకంగా ప్రజలను, ప్రజాభిప్రాయాన్ని ఆర్గనైజ్

చేసే ప్రయత్నాన్ని మాత్రం ఎట్టి పరిస్థితిలోనూ సహించవు. అది న్యాయమైన వ్యతిరేకతే అయినా, ఆర్గనైజ్ చేసే వ్యక్తి అట్టడుగు వర్గాల నుండే వచ్చినా కూడ సహించవు. అధికారానికి వ్యతిరేకంగా ప్రజలకు సంఘటితపడే హక్కు ఉందని ఈ పార్టీలూ, వీటి తోడబుట్టిన పౌర ప్రజాస్వామ్య హక్కుల సంఘాలూ తెలుగు ప్రజలకు నేర్పాయి. అదొక విలువయిన కృషి. కాని తమ పార్టీలకు వ్యతిరేకంగా ఆర్గనైజ్ చేసే హక్కును మాత్రం ఈ పార్టీలు సహించవు. దాని గురించి ఏ ప్రజాతంత్ర మేధావీ మాట్లాడడు. వీరికి వ్యతిరేకంగా ఆర్గనైజ్ చేయడమంటే భూస్వాములకు అనుకూలంగా ఆర్గనైజ్ చేయడం అనుకోనక్కరలేదు. లేదా తుపాకులు పట్టుకొని వీళ్ళ మీద తిరగబడడం అని కూడ అర్థం చేసుకోనక్కరలేదు. వీళ్ళకు వ్యతిరేకంగా ప్రజలను ప్రజాతంత్ర దృక్పథంతో నయినా సరే కూడగట్టడం, కూడగట్టి వీళ్ళను నిలదీసి ప్రశ్నించడం, వీళ్ళ తప్పుల గురించి ప్రజలలో ప్రచారం చేయడం - ఇవన్నీ నిషిద్ధ చర్యల క్రిందకే వస్తాయి. ఆ ప్రయత్నం చేసినవారు ప్రజాపోరాటాలకు అడ్డం వచ్చిన వ్యక్తులుగానే ముద్ర భరించవలసి ఉంటుంది. దాడికి గురికావలసి ఉంటుంది. ఎం.ఎల్ పార్టీలు ఏ స్వేచ్ఛనైనా సహిస్తాయేమోగాని తమను వ్యతిరేకించే రాజకీయ స్వేచ్ఛను మాత్రం సహించవు. అందుకే రాష్ట్రంలోని ఇతర ప్రాంతాలలో నక్సలైట్ రాజకీయాలకు వ్యతిరేకంగా భీకరంగా ఉపన్యాసాలు ఇచ్చే సి.పి.ఐ, సి.పి.ఐ.(ఎం), బి.జె.పి వంటి పార్టీలు ఉత్తర తెలంగాణ గ్రామాలలో మాత్రం వారికి వ్యతిరేకంగా మాట్లాడవు. ఇచ్చిన హక్కులు తీసుకొని, వారిని నొప్పించే పని చేయకుండ తమ జాగ్రత్తలో తాము బతుకుతుంటాయి. తమవారి నెవరినైనా నక్సలైట్లు హత్యచేస్తే ఒకటీ అరా నిరసన సభలు పెడతారే తప్ప నక్సలైట్లకు వ్యతిరేకంగా ప్రజలను ఆర్గనైజ్ చేసే ప్రయత్నాలు మాత్రం చేయరు. చేయకపోగా, 'మా పార్టీ లైన్ మీకు తెలిసిందే కాని మేము మాత్రం భిన్నంగా ఆలోచిస్తున్నాం' అని అడిగిన వారికీ అడగని వారికీ వివరిస్తుంటారు. అయినప్పటికీ అన్నలు కోపగించి పదవికీ పార్టీకీ రాజీనామా చేయమని ఆదేశిస్తే రాజీనామా చేసేసి అంతకంటే సహజం ఏముందన్నట్టు బతుకుతుంటారు.

క్రూరులయిన భూస్వాముల పేరిట మొదలుపెట్టిన బలప్రయోగాన్ని రాజకీయ ఆధిపత్యం నెలకొల్పడానికి కూడ వాడుకోవచ్చుననే ఈ వైఖరిని ఎన్నికల రంగానికి సహితం ఎం.ఎల్ పార్టీలు విస్తరించాయి. 1995లో హైదరాబాద్‌లోని గాంధినగర్ ప్రాంతంలో పోలీసులు దుర్మార్గంగా తరిమి కాల్చి చంపిన 'ప్రతిఘటన' నాయకుడు మధుసూదన్‌రాజు హత్యోదంతం అందరికీ తెలిసిందే. దాని వెనక

ఉన్న కథ మాత్రం చాలామందికి తెలియదు. ఆ పార్టీకి బలం ఉన్నది ప్రధానంగా వరంగల్ జిల్లా ములుగు ఏజెన్సీలో. అక్కడ గోవిందరావుపేట మండల ప్రజాపరిషత్‌లో (ఎన్నికలు జరిగిన) ఎనిమిది ఎం.పి.టి.సి పోస్టులలో మూడు మాత్రమే ఆ పార్టీ గెలిచింది. మిగిలిన ఐదు సీట్లు గెలుచుకున్న కాంగ్రెస్, తెలుగుదేశం పార్టీలు ఎం.ఎల్ పార్టీల సిద్ధాంతాల ప్రకారమే తమ ఉమ్మడి వర్గప్రయోజనాలు కాపాడుకోవడానికి తమ తేడాలు మర్చిపోయి ఒకటయి మండలాధ్యక్షురాలి సీటు (అది గిరిజన మహిళకు రిజర్వు అయింది) కొట్టేయవలసింది. కాని వర్గ ప్రయోజనాల కంటే తుపాకీ భయం బలమైనది కావడం వల్ల వారిద్దరూ వెనక్కి తగ్గి ప్రతిఘటన అభ్యర్థిని ఏకగ్రీవంగా ఎన్నిక చేశారు. ఈ వినయానికి కారణం ఊహించడం కష్టం కాదు. తమకు తెలియకుండా జరిగిపోయిన ఈ ఘోరానికి పోలీసులకు చాలా కోపం వచ్చింది. నక్సలైట్లకు తామే అసలు ప్రత్యర్థులైనట్టు చాలా ఏళ్ళుగా వ్యవహరిస్తున్న పోలీసులు దీనిని సవాలుగా తీసుకున్నారు. 'ప్రతిఘటన' పైన నిర్బంధం పెంచారు. ములుగు తాలుకాలో మొదలైన అరెస్టులు, చిత్రహింసల పరంపర హైదరాబాద్‌దాకా సాగి ఆ పార్టీ నాయకుడి హత్యతో ముగిసింది. కమ్యూనిస్టు ఉద్యమ నిర్మాణం కోసం మధుసూదన్ రాజు చేసిన అవిరళ కృషిని అతని కామ్రేడ్లే కాక ప్రజాతంత్ర వాదులందరూ కొనియాడారు. కొనియాడవలసిందే కాని అతని చావుకు దారితీసిన విప్లవ దాదాగిరీని గుర్తించడం, విమర్శించడం మాత్రం ఎవరి కర్తవ్యమూ కాలేదు.

గోవిందరావుపేటలో జరిగిన దానిని 'ఏకగ్రీవం చేయించడం' అంటారు. ఇదొక విచిత్రమైన ప్రయోగం. (తప్పుడు పనులకు తగినట్లు తప్పుడు భాషా ప్రయోగాలు కూడ పుడతాయి.) ఏకగ్రీవంగా ఎన్నుకోవడం అంటే అర్థం ఉంది. అన్ని తలలూ చర్చించి ఒకే ఆలోచనకు వచ్చి ఎంపిక చేసుకోవడం అనే అర్థం ఉంది. ఏకగ్రీవం చేయించడం అంటే నిర్ణయం చేసే హక్కును అన్ని తలల నుండి ఒకే తల స్వాధీనం చేసుకోవడం అని అర్థం. పుల్లారెడ్డి గ్రూపుగా ఒకప్పుడు పిలవబడిన పార్టీ, దాని శాఖోపశాఖలు ఈ క్రియలో అనుభవజ్ఞులు. మొదట్లో దీనికొక తర్కం ఉండేది. ఎన్నికల సమయంలో అనవసరమైన స్పర్థలన్నీ ముందుకు వచ్చి అప్పటి వరకు ఐక్యంగా ఉద్యమించిన ప్రజలను చీల్చే ప్రమాదం ఉంది కాబట్టి పార్టీ ప్రాబల్యం ఉన్న గ్రామాలలో (అవసరమైతే అన్ని పార్టీలను సంప్రదించి) 'ఏకగ్రీవం చేయడం' మంచిదని భావించేవారు. సాధారణంగా పార్టీ ప్రతిపాదించిన వ్యక్తే ఎన్నికయ్యేవాడు. ఇందులో తప్పేమీ లేదని ఒకప్పుడు నేను కూడ అనుకున్నాను గానీ నిజానికి ఇది

కమ్యూనిస్టులకు ఎన్నికలంటే ఉన్న అవిశ్వాసాన్ని వ్యక్తం చేస్తుంది తప్ప వేరే ఏమీ కాదు. ఎన్ని లోపాలున్నా ప్రజలందరికీ ఒకే దామాషాలో నిర్ణయాధికారం ఇచ్చేది ఎన్నికల వ్యవస్థే. దాని బదులు ఇతర పార్టీల ముఖ్యులతోనూ, తమ పార్టీ ముఖ్యులతోనూ మాట్లాడి ఏకగ్రీవం చేసే పద్ధతి తమ పర్యవేక్షణ లేకుండ ప్రజలు స్వంతంగా నిర్ణయం తీసుకునే ఏ ప్రక్రియ పట్లనయినా కమ్యూనిస్టులకుండే అవిశ్వాసాన్ని వ్యక్తం చేస్తుంది తప్ప వేరే ఏమీ కాదు.

అదెట్లాగున్నా మొదట్లో ఈ తర్కమైనా ఉండేది. పోను పోను, మా తుపాకులు ఉన్నచోట మేము చెప్పినవారు సర్పంచ్ కావలసిందే (సర్పంచే కాదు సింగిల్ విండో అధ్యక్షులు, ఎం.పి.టి.సి వగైరా కూడ) అనే దాదాగిరీ దాని స్థానాన్ని ఆక్రమించింది. దాదాగిరీ ఎక్కడుంటే అక్కడ అవకాశవాదం కూడ ముందుకొస్తుంది. అన్నల ఉద్దేశ్యం అర్థమైన వాడెవ్వడో ఒకడు ముందుగానే ఊరిపెద్దలతో మాట్లాడుకొని అన్నల అనుమతి పొంది 'ఏకగ్రీవం' అయిపోతాడు. లేదా కాంగ్రెస్‌వారు, టి.డి.పి వారు ఎవడో ఒకడ్ని తామే ప్రోత్సహించి గ్రామంలోని అన్నల మనుష్యులతో మాట్లాడించి అతడినే ఏకగ్రీవం చేస్తారు. పోలీసులు - నక్సలైట్ పార్టీల డిఫ్యాక్టో రాజకీయ ప్రత్యర్థులు - ఈ ఏకగ్రీవ ఎన్నికల పట్ల తమ నిరసనను మొదటినుంచి చాలా క్రూరంగా వ్యక్తం చేస్తూనే ఉన్నారు. ఎన్నికైన వారిని తీసుకుపోయి హింసించి రాజీనామా చేయించిన ఘటనలు వరంగల్, ఖమ్మం, కరీంనగర్‌లలో జరిగాయి. మొదట్లో కొన్నాళ్ళు ఈ ఏకగ్రీవ సర్పంచ్‌లు చిత్రహింసలకు బాగానే తట్టుకున్నారు గానీ పోను పోను (ముఖ్యంగా జనశక్తి ప్రాబల్యం ఉన్న కరీంనగర్‌లో) రెండుసార్లు బెదిరిస్తే రాజీనామా చేసే బాపతుకి వచ్చారు. పోలీసుల దౌర్జన్యాన్ని వివరణాత్మకంగా ఖండించే ప్రజాతంత్రవాదులు ఎన్నికల ప్రక్రియతో అన్నలు ఆడుకుంటున్న ఈ ఆటలను విమర్శించడం తమ కర్తవ్యం కాదనుకోవడం ఆ పార్టీలకూ ప్రజలకూ ప్రజాతంత్రవాదుల విశ్వసనీయతకూ కూడ చాలా నష్టం చేసింది.

ఎం.ఎల్ పార్టీలు ఏ స్వేచ్ఛనైనా సహిస్తాయి గానీ తమను వ్యతిరేకించే రాజకీయ స్వేచ్ఛను మాత్రం సహించవని అన్నాను. వ్యతిరేకించడమే కాదు, ప్రజలలో ఒక ప్రత్యామ్నాయంగా తయారుకావాలని ప్రయత్నించినా సహించని ఘటనలున్నాయి. తెలుగుదేశం, కాంగ్రెస్ పార్టీలు గ్రామాలలో ఉండవచ్చు - ఆ పార్టీలు పీడిత ప్రజలలో ఎం.ఎల్ పార్టీలకు ప్రత్యామ్నాయంగా నిలబడడంగానీ వారి వ్యాప్తికి అడ్డం రావడం గానీ జరగదు కాబట్టి. (అయితే పోలీసుల నిర్బంధానికీ ప్రభుత్వ అప్రజాస్వామ్య విధానాలకూ ఈ పార్టీల నాయకులు తరచుగా మూల్యం

చెల్లిస్తుంటారు.) సి.పి.ఐ, సి.పి.ఐ.(ఎం) లాంటి పార్టీలు ఉన్నా నక్సలైట్లకు వ్యతిరేకంగా ప్రజాసమీకరణ చేయకుండా, వారి వ్యాప్తికి భౌతికంగానే కాదు, రాజకీయ ప్రచారం ద్వారా కూడ అడ్డం రాకుండా బ్రతకాలి. 'నక్సలైట్‌లలో చేరొద్దు' అని కూడ ఎవరినీ నిరుత్సాహపర్చకూడదు. దానికి కూడ భౌతిక దండనే శిక్ష. అంబేద్కర్ సంఘాలూ, స్వచ్ఛంద సంస్థలూ, ఆదివాసీ సంఘాలు ఉంటే అవి అన్నలు సంప్రదించమన్నప్పుడు సంప్రదించి, వారు సూచించిన కార్యక్రమాన్ని చేపట్టి, వారికి ఎక్కడా అడ్డం రాకుండా, ముఖ్యంగా వారి మిలిటెంట్లకు, దళాలకు కోపం తెప్పించకుండా నడుచుకోవాలి. కార్యకర్తల సమీకరణలో వారితో పొరపాటున కూడ పోటీకి దిగకూడదు. ఎం.ఎల్ పార్టీలు కూడ పీడిత ప్రజల సమస్యలు చేపడతాయి కాబట్టి కార్యక్రమాల విషయంలో ఈ సంఘాలకూ వారికీ వైరుధ్యం రావలసిన అవసరం అన్ని సందర్భాలలో ఉండదు. అది లేనంతకాలం పరస్పర సహకారంతో పని చేసుకుంటారు కూడ. కాని ఈ సంఘాలు భిన్నమైన రాజకీయాలను మాత్రం ప్రజలలో ప్రవేశపెట్టకూడదు. కేవలం కార్యక్రమాలకు పరిమితం అయి చెయ్యాలి. అప్పుడే ఈ సహకారం కొనసాగుతుంది. నక్సలైట్‌ల హింసాత్మక చర్యల వల్ల ప్రజలకు కలిగే నష్టాన్ని గురించి గొడవ పెట్టకూడదు. ప్రజలలో వ్యతిరేక భావం కలిగించేటట్టు ప్రచారం చేయకూడదు. ఆదిలాబాద్ జిల్లాలో ఆదివాసుల సంఘాలు ఈ కారణంగా ఒక దశలో పీపుల్స్‌వార్‌తో గొడవపడ్డాయి. ఇప్పుడు తెలుగుదేశం మంత్రి కడియం శ్రీహరి సమస్య ఎదుర్కుంటున్నాడు. పీడిత ప్రజలలోని ఒక సెక్షన్‌లో (దళితుల్లో) అతను తనకంటూ ఒక రాజకీయ పునాదిని - పీపుల్స్‌వార్‌తో విభేదించే రాజకీయ పునాదిని - ఏర్పరచుకునే ప్రయత్నం చేస్తున్నాడన్న అనుమానమే అతని పైన అన్నలకు ఉన్న ద్వేషానికి కారణమైనట్టుంది. ఆ ద్వేషానికి జవాబుగా అతను నిజంగానే పనిగట్టుకొని జిల్లాలో మాదిగ రిజర్వేషన్ పోరాట సమితిని ప్రోత్సహించడంతో వారి ద్వేషం మరింత బలపడింది. శ్రీహరికి జ్ఞానోదయం ఎప్పుడవుతుందో చూడాలి.

శ్రీహరిలోనూ అతని తెలుగుదేశం రాజకీయాల్లోనూ లోపాలు లేవని కాదు. ఉన్నాయి. వాటిని చూపించే అతని పట్ల తాము ప్రదర్శిస్తున్న విద్వేష వైఖరిని పీపుల్స్‌వార్ సమర్థించుకుంటున్నది. కాని అటువంటి లోపాలు లేనటువంటి వారిపైన కూడ ఇదే దాదాగిరీని ప్రదర్శించినపుడు అసలు విషయం వారి లోపమా వీరి అసహనమా అన్న సందేహం వస్తుంది. ఏజెన్సీ గిరిజనులలో తమ వ్యాప్తికి అడ్డం వస్తున్నారని పీపుల్స్‌వార్ తూర్పు పశ్చిమ గోదావరి జిల్లాలలో పనిచేస్తున్న 'శక్తి'పైన, విశాఖపట్నంలో పనిచేస్తున్న 'సమత' పైన నిషేధం పెట్టింది. ఆ స్వచ్ఛంద

సంస్థల పైన ఆదివాసులకు అన్యాయం చేసారన్న అభియోగమేమీ లేదు. పైగా మేలు చేసిన చరిత్ర ఉంది. వారు మేలు చేసింది వారి పద్ధతిలోనే కావచ్చు. ఆ పద్ధతి ఎం.ఎల్ పార్టీల రాజకీయ దృక్పథానికి నచ్చకపోవచ్చు. అంతమాత్రం చేత వారు గిరిజన ద్రోహులు కారు. ఆ సంస్థల మీద, బాధ్యుల మీద పీపుల్స్‌వార్ అర్థరహితమైన ఆరోపణలు వేయడమే కాక (బిర్లాలకు విశాఖపట్నం ఏజెన్సీలో ప్రభుత్వం భూమి లీజుకు ఇవ్వకుండా అడ్డుపడి పోరాటం చేసిన 'సమత'ను బిర్లా ఏజెంటన్నారు), అవి స్వచ్ఛంద సంస్థలనీ, సామ్రాజ్యవాద ఏజెంట్లనీ, ప్రజలలో సంస్కరణ భ్రమలు కల్పించి ప్రజలను పోరాటాల నుండి దూరం చేస్తున్నారనీ ఆరోపించారు. వాళ్ళ పద్ధతులు నచ్చనంత మాత్రాన వారిని తరిమేసే హక్కు పీపుల్స్‌వార్‌కు ఎక్కడిదన్న ప్రశ్న అటుంచి, రాష్ట్రంలో అనేక ఇతర ప్రాంతాలలో పీపుల్స్‌వార్‌కు స్వచ్ఛంద సంస్థలతో మంచి సంబంధమే ఉంది. వాళ్ల జీపులనూ, ఇతర వసతులనూ వాడుకుంటుంటారు. తమ వ్యాప్తికి వారు అడ్డం రానంత కాలం - తమ విధానాలతో అడ్జస్టయి పనిచేయడం వల్ల కావచ్చు, తమకు నిర్మాణం లేని ప్రాంతాలలో పనిచేయడం వల్ల కావచ్చు, వారు చేసే పని స్వభావరీత్యా తమతో పోటీకి వచ్చేది కాకపోవటం వల్ల కావచ్చు - వారిని వాడుకుంటారు. అడ్డం వచ్చినప్పుడే వారు సామ్రాజ్యవాద ఏజెంట్లవుతారు.

4

ఈ అసహనం అందరి దగ్గరా సాగుతుంది కాని ఒక నక్సలైట్ పార్టీ పనిచేసే చోట మరొక నక్సలైట్ పార్టీ ప్రవేశిస్తే ఇద్దరి పద్ధతీ ఒకటే కాబట్టి సాగడం కష్టం. అప్పుడు పరస్పరదాడులు, హత్యలు, హింసాకాండ చెలరేగుతాయి. తాము బలప్రయోగంతో తేల్చుకోగలిగినట్టయితే ఈ పరస్పర సంహారంలో ఏ ప్రజాస్వామ్య సూత్రమూ ఇమిడి ఉందని ఈ పార్టీలు అనుకోవు. అది రెండు పంథాల మధ్య పోరాటం అనీ, సత్యం ఎవరి దగ్గర ఉంటే వారే నిలదొక్కుకుంటారనీ ఈ పార్టీలే కాదు, విప్లవ అభిమానులైన మేధావులు సైతం సూత్రీకరిస్తారు. బలప్రయోగ సామర్థ్యంలో పీపుల్స్‌వార్‌కు ఎవరూ పోటీ రాలేరు కాబట్టి ఆ పార్టీ వైఖరి ఎప్పుడూ ఇదే. తక్కినవారికి మాత్రం తాము బలహీనంగా ఉన్న చోట ప్రజాతంత్ర సూత్రాలు గుర్తొస్తాయి. అప్పుడు రెండు పంథాల పోరాటం అని దబాయించడం మానేసి, ఎదుటివారు తమ ప్రజాస్వామ్య హక్కులపైన దాడి చేస్తున్నారని ఆందోళన చేస్తారు. ప్రజాతంత్రవాదుల మద్దతు కోరుతారు.

న్యూడెమోక్రసీ (ప్రజాపంథా) నల్గొండ జిల్లాలో పీపుల్స్‌వార్‌తో ఘర్షణ పెట్టుకొన్న తొలి రోజులలో పీపుల్స్‌వార్‌కు ఆ జిల్లాలో దళాలు లేవు కాబట్టి ఉభయులూ సమ ఉజ్జీలుగా చంపుకున్నారు. ఆలేరు మండలం టంగుటూరు గ్రామాన్ని - ఎం.ఎల్ రాజకీయాలకు ప్రతీకగా ఉన్న గ్రామాన్ని - తమ పరస్పర సంహారంలో ఇద్దరూ కలిసి వల్లకాడు చేసారు. ఖమ్మం జిల్లా బయ్యారంలో నిరాయుధుడైన కార్మిక నాయకుడు ముస్తఫాను తమ ప్రత్యర్థి వర్గంలో చేరాడని న్యూడెమోక్రసీ వారు హతమార్చారు. తర్వాత నిజామాబాద్ జిల్లాలో నిరాయుధులైన న్యూడెమోక్రసీ రైతుకూలీ సంఘం కార్యకర్తలకు పీపుల్స్‌వార్ దళాలతో ఘర్షణ మొదలయ్యేసరికి తమ రాజకీయ స్వేచ్ఛపైన దాడి జరుగుతోందని గొడవచేశారు. ఇదే పార్టీ ఈ మధ్య పశ్చిమ గోదావరి జిల్లాలో ఒక గిరిజనుడిని చంపింది. ఒకప్పుడు న్యూడెమోక్రసీలో పనిచేసి బయటకు పోయిన ఈ గిరిజనుడు అల్లరిమూకలనూ అరాచకవాదులనూ చేరదీస్తున్నాడని చెప్పి చంపారట. గుండాలను చేరదీసే భూస్వాములను సైతం ప్రజా ఉద్యమాల ద్వారా ఎదుర్కోవాలి తప్ప చంపడం పరిష్కారమార్గం కాదని భావించే ఈ పార్టీ దుర్బలుడైన ఆ గిరిజనుడిని ఎందుకు చంపినట్లు? '1 ఆఫ్ 70' పట్ల ఈ పార్టీ అనుసరిస్తున్న గోడమీది పిల్లి వైఖరిని నిరసించి, గిరిజనులను ఈ మధ్య కాలంలో భూమి పోరాటాలకు సంఘటితం చేస్తున్న సి.పి.ఐ.(ఎం)కు దగ్గరైనందుకా? సి.పి.ఐ.(ఎం)లో చేరమని గిరిజనులను ప్రోత్సహించినందుకా? అది అతని రాజకీయ స్వేచ్ఛ కాదా?

పరస్పర ఘర్షణలున్నచోట ఎం.ఎల్ పార్టీలు దిగజారని స్థాయి అంటూ లేదు. ఈ మాట అనడానికి ఎంత ఇబ్బంది అనిపించినా అనక తప్పదు. మామూలుగా ఈ పార్టీలను 'ముఠాలు' అని పోలీసులు తప్ప ఎవరూ అనరు. అనడం భావ్యం కూడ కాదు. కాని ఘర్షణలున్న చోట ఆ మాట ప్రయోగించడంలో ఔచిత్యం ఉంది. తాము ఒక్కరే పనిచేసే చోట పాటించే అనేక నియమాలను ఘర్షణలున్న చోట ఈ పార్టీలు పాటించవు. ఘర్షణలో ఆధిక్యత నెలకొల్పడానికి ఉపయోగపడుతుందనుకుంటే ఏమైనా చేస్తారు. మామూలుగా చేరదీయనివారిని చేరదీస్తారు, మామూలుగా తలదూర్చని సమస్యలలో తలదూరుస్తారు, ఎదుటివారి చర్యల వల్ల అసంతృప్తులయిన వారిని రెచ్చగొడతారు, ఎదుటివారు బహిష్కరించిన వారికి ఆశ్రయమిస్తారు, తమ సంఘాలలో సభ్యత్వం కూడ ఇస్తారు. ఎదుటివారు చేసిన న్యాయాన్ని అన్యాయమంటారు, ప్రజల మధ్యనున్న చిన్న సమస్యలను పోటా పోటీగా పెంచి పెద్దది చేస్తారు, ప్రజలలోనూ తమ కార్యకర్తలలోనూ అరాచక ప్రవర్తనను ప్రోత్సహిస్తారు, పోలీస్ ఇన్‌ఫార్మర్లుగానూ మారగలరు - ఒక మాటలో

చెప్పాలంటే ఫ్యాక్షన్ ముఠాలలాగ ప్రవర్తిస్తారు. ఈ ప్రవర్తన వారివెంట ఉన్న ప్రజల పైన కూడ దుష్ప్రభావం వేస్తుంది. స్థానిక కార్యకర్తలు, ప్రజలు కూడ చీలి ముఠాలుగా వ్యవహరించడం నేర్చుకుంటారు. ప్రజలమధ్య సామరస్య వాతావరణం ధ్వంసం అవుతుంది. ముఠాతత్వం, ఘర్షణపడే స్వభావం ఉండే వ్యక్తుల అవసరం ఉద్యమాలకు పెరుగుతుంది. అటువంటివారు ఉద్యమాలలో పైకి వస్తారు. ఉద్యమాల నైతిక స్థాయి దిగజారుతుంది.

జనశక్తికీ పీపుల్స్‌వార్‌కూ ఉన్న ఘర్షణలకు ప్రధాన కేంద్రాలైన మెదక్, కరీంనగర్ జిల్లాలలోనూ (కొంతవరకు శ్రీకాకుళం జిల్లాలోనూ), త్రికోణంగా చీలిన పీపుల్స్‌వార్ గ్రూప్‌ల ఘర్షణకు కేంద్రమైన అనంతపురం జిల్లాలోనూ దీనికి చాలా ఉదాహరణలు ఉన్నాయి. న్యూడెమోక్రసీ తక్కిన అన్ని ఎం.ఎల్ పార్టీలతోనూ ఘర్షణ పడుతున్న ఖమ్మం జిల్లా ఇల్లెందు ప్రాంతంలో, వివిధ 'పుల్లారెడ్డి' గ్రూపులు ఒకచోట పనిచేస్తున్న వరంగల్ జిల్లా ములుగు తాలూకాలో కూడ ఇవి కనిపిస్తాయి.

ఏడెనిమిదేళ్ళ క్రితం మెదక్‌లోనూ కరీంనగర్‌లోనూ చాలా తీవ్రస్థాయిలో ఉన్న జనశక్తి - పీపుల్స్‌వార్ ఘర్షణలు చల్లబడ్డాయనుకుంటూ ఉండగా ఈ మధ్య మళ్ళీ పెరిగాయి. గత అనుభవం నుండి ఈ రెండు పార్టీలూ ఏమీ నేర్చుకోలేదన డానికి సూచికగా అదే రకమైన ఘర్షణలు మళ్ళీ జరుగుతున్నాయి. గ్రామీణ కార్యకర్తల మధ్య ఉన్న వ్యక్తిగత ఘర్షణలు పార్టీల మధ్య ఘర్షణలుగా మారడం, ప్రజల మధ్యనున్న చిన్న సమస్యలలో చెరి ఒకవైపు నిలబడి సమస్యను పెంచి తమ మధ్య వైరాన్ని కూడ పెంచుకోవడం, ఒకరి సానుభూతిపరులపైన మరొకరు దాడి చేయడం, ఒకరు బహిష్కరించిన వారిని మరొకరు చేర్చుకోవడం, ఒకరు చేసిన పరిష్కారాన్ని మరొకరు తిరగదోడడం జరుగుతున్నది.

కరీంనగర్ జిల్లా గంభీరరావుపేట, ఎల్లారెడ్డిపేట మండలాలలో జనశక్తి, పీపుల్స్‌వార్ దళాలు 1996లో ఒక వరుస క్రమంలో ముగ్గురు గ్రామీణ తెలుగు దేశం నాయకులను హతమార్చారు. ఆ పార్టీకి సహకరిస్తున్నాడని ఈ పార్టీవాళ్ళు, ఈ పార్టీకి సహకరిస్తున్నాడని ఆ పార్టీవాళ్ళు చంపారు తప్ప మృతులకు ఇతరత్రా చెడ్డ పేరు లేదు. నిజానికి పీపుల్స్‌వార్ హత్య చేసిన ఎల్లారెడ్డిపేట జడ్‌పిటిసి ఎల్సాని మల్లయ్యకు ప్రజలలో మంచిపేరు ఉండింది కూడ. ఎల్లారెడ్డిపేట మండలంలో ఆ పార్టీ చర్యల పట్ల ఎన్నడూ వ్యక్తం కానంత నిరసన ఈ హత్య ఫలితంగా మల్లయ్య స్వగ్రామమైన నారాయణపురంలో వ్యక్తం అయింది. ఆ మండలానికి మల్లయ్య పేరు పెట్టాలన్న ప్రతిపాదన కూడ వచ్చింది కానీ ఎందుకో అమలు కాలేదు. (గతంలో తాడిచర్ల మండలానికి మల్హారరావు పేరు, కేశవపట్నం

మండలానికి గాజుల శంకరయ్య పేరు పెట్టినట్టు. ఇట్లా అన్నలు చంపిన ప్రజాదరణ గల ప్రజాప్రతినిధుల పేర్లు మండలాలకు పెడుతూ పోతే కరీంనగర్ జిల్లా మండలాల జాబితా వేగంగానే మారిపోయే ప్రమాదం ఉంది!)

ఈ సంవత్సరం మార్చి నెలలో సిరిసిల్ల డివిజన్‌లో జనశక్తి, పీపుల్స్‌వార్‌లు ఒకరి సానుభూతిపరులను, కార్యకర్తలను మరొకరు కొట్టడం చంపడం మళ్ళీ మొదలుపెట్టారు. జనశక్తివారు నలుగురికి దేహశుద్ధి చేసి ఒకరిని చంపగా, పీపుల్స్‌వార్ ఇద్దరిని హతమార్చింది. ఈ రెండు పార్టీలూ ప్రజలను సమీకరించి శ్రమదానం ద్వారా చెరువులు కట్టిస్తున్నారని ఘనంగా చెప్పుకుంటున్న వీర్నపల్లి అడవిలోనే ఈ జంట హత్య జరిగింది. ఆ తరువాత (ఈ వ్యాసం రాస్తుండగా) జనశక్తివారు ఇంకొక పీపుల్స్‌వార్ అనుయాయుడిని చంపారు. చనిపోయిన వారంతా ఇన్‌ఫార్మర్ అన్న నింద మోపబడ్డవారేగానీ నిజానికిది ఆధిపత్య పోరు తప్ప వేరే ఏమీ కాదు. ఈ ఆధిపత్య పోరులో చనిపోయేవారంతా అట్టడుగు వర్గాలలో కులాలలో పుట్టి ఎం.ఎల్ రాజకీయాల పట్ల ఆకర్షితులయి ఈ పార్టీలోనో ఆ పార్టీలోనో చేరినవారే.

అదే కరీంనగర్ తాడిచర్ల అడవులలోని గాదంపల్లి లంబాడా తండాలో గత సంవత్సరం పీపుల్స్‌వార్ సీతారాం నాయక్ అనే లంబాడా రైతును చంపింది. ఈ హత్యోదంతం కొంచెం వివరంగా చెప్పుకోదగింది. సీతారాంకు అదే గ్రామానికి చెందిన రాజు నాయక్‌తో చిన్న ఘర్షణ ఉండింది. ఇద్దరూ సాధారణ రైతులే, లంబాడా గిరిజనులే. ఆ ఘర్షణలో భాగంగా కొట్టుకోవడం, సీతారాం ఇచ్చిన ఫిర్యాదు మీద పోలీసులు రాజు ఇంటిపైన దాడి చేయడం కూడ జరిగింది. కాలక్రమంలో రాజు మంథని ప్రాంతంలో తిరిగే పీపుల్స్‌వార్ దళానికి దగ్గరయ్యాడు. అది చూసి భయపడి కాబోలు సీతారాం 'ప్రతిఘటన' నక్సలైట్లకు దగ్గరయ్యాడు. (అతడు ఆ నిర్ణయం తీసుకోవడంలోనే ఆ పార్టీల ముఠాతత్వాన్ని గురించి ప్రజల్లో ఉన్న అభిప్రాయం వ్యక్తం అవుతుంది.) ఈ రెండు పార్టీలలో ఏ ఒక్కరైనా ఈ గిరిజన రైతులిద్దరినీ కూర్చోబెట్టి వాళ్ళ గొడవలకు కారణాలు తెలుసుకొని సర్దుబాటు చేసి ఉండవచ్చును. కానీ దాని బదులు వారి ఘర్షణ పీపుల్స్‌వార్ - ప్రతిఘటనల ఘర్షణగా మారింది.

ఒకే వర్గానికీ గిరిజన జాతికీ చెందిన ప్రజలుగా కనిపించవలసిన వాళ్ళు 'మావాడు', 'మీవాడు'గా కనిపించసాగారు. ఆ ప్రాంత పీపుల్స్‌వార్ దళనాయకుడు చంద్రన్న ఒకసారి ఆ ప్రాంతం ప్రతిఘటన దళాన్నీ, వారి మద్దతుదారులైన సీతారాం వంటివారినీ పిలిచి జాగ్రత్తగా మసలుకొమ్మని హెచ్చరించాడు. తరువాత ఒకసారి

'ప్రజాకోర్టు' పెట్టి రాజుకు సీతారం నష్టపరిహారం కట్టి ఇయ్యాలని తీర్పు ఇచ్చాడు. (రాజు పట్టుబట్టలేదు, సీతారాం కట్టియ్యలేదు.) సీతారాం 'ప్రతిఘటన'కు కేవలం షెల్టరు, అన్నం సమకూర్చే మద్దతుదారుగా ఉండిపోగా, రాజు పీపుల్స్‌వార్ కార్యకర్త అయ్యాడు. అతని మీద తనతోటి మిలిటెంట్ భార్యపైన అత్యాచారం చేసాడన్న అభియోగం (ఆమె ఇచ్చిన ఫిర్యాదే) ఉన్నప్పటికీ పీపుల్స్‌వార్ దళం అతన్ని దూరం ఉంచలేదు. రాజు తన స్థానాన్ని ఉపయోగించుకొని దళాన్ని ఏమని రెచ్చగొట్టాడో గాని దళం ఒక రోజు తండాలోకి వచ్చి సీతారాం నాయక్‌ను కాల్చి చంపింది. దానికి కోపగించి సీతారాంకు సన్నిహితులైన వారు రాజు ఇంటిపైన దాడి చేసి చాలా నష్టం చేసారు. ఆ నష్టం కూడ సీతారాం కుటుంబం చేతనే రాజు కుటుంబానికి దళం ఇప్పించింది. (అయితే ఈ డబ్బు పోలీసుల పాలయినట్టుంది - రాజును పట్టుకోవడానికి అతని ఇంటిపైన దాడి చేసినపుడు పోలీసులు పట్టుకు పోయినట్టున్నారు.) నక్సలైట్లు ఎవరినైనా చంపితే మృతుల కుటుంబానికి ప్రభుత్వం ఇచ్చే నష్టపరిహారాన్ని సీతారాం కుటుంబం తీసుకోవడానికి వీలులేదనీ, తీసుకుంటే అది కూడ తామే స్వాధీనం చేసుకుంటామనీ దళం సీతారాం కుటుంబాన్ని హెచ్చరించింది. (అయితే ఒక నక్సలైట్ పార్టీకి చెందిన వ్యక్తిని మరొక నక్సలైట్ పార్టీ చంపితే మట్టుకు నష్టపరిహారం ఇచ్చేది ఉండదని ప్రభుత్వం అంటున్నది కాబట్టి అది బహుశ ఎట్లాగూ దక్కేది కాదనుకోండి.) ఈ పనులన్నీ చేసింది ఎవరో 'అవగాహన లేని మిలిటెంట్లు' కాదు. మంథని ప్రాంత పీపుల్స్‌వార్ దళం స్వయంగా చేసింది.

తాడిచర్లను తాడిపత్రిగా మార్చి, పీపుల్స్‌వార్, ప్రతిఘటన పార్టీల బదులు జె.సి. దివాకర్‌రెడ్డినీ సూర్యప్రతాప్‌రెడ్డినీ ఊహించుకుంటే ఈ కథ చాలా సహజంగా ఉంటుంది. కాని ఇదేదో చాలా అరుదైన కథ అనుకోనక్కరలేదు. ఇటువంటి కథలు తెలంగాణలో - ముఖ్యంగా మెదక్, కరీంనగర్ జిల్లాల్లో - డజన్ల సంఖ్యలో ఉన్నాయి.

మెదక్ జిల్లాలోనయితే 1990-92 కాలంలో పీపుల్స్‌వార్, జనశక్తి పార్టీలు పరస్పర సంహార క్రీడలో 30కి పైగా హత్యలు చేసుకున్నాయి. ఎవరిది న్యాయమో తేల్చండని వారు బొంబాయి నుండీ, ఈ రాష్ట్రం నుండీ ఆహ్వానించిన ప్రజాతంత్ర వాదులు ఇద్దరి పద్ధతిలోనూ ఉన్న ముఠాతత్వాన్ని ఎత్తి చూపారు. అప్పటికి హత్యాకాండ ఆగిపోవడంతో రెండు పార్టీలకూ బుద్ధి వచ్చిందని అందరూ భావించారు గానీ ఈ మధ్య మళ్ళీ అదే పద్ధతిలో చంపుకుంటున్నారు. 1997లో మొదలుపెట్టి ఇప్పటికి చెరి మూడు హత్యలు చేసుకున్నారు. గతంలో

ఘర్షణలున్నప్పుడు ఇరువైపులా కార్యకర్తలుగా ఉన్నవారిలో చాలామంది ఈ మధ్యకాలంలో 'మాజీలు' అయ్యారు. పాత కక్షలను త్రవ్వి తీసి వాళ్ళను పరస్పరం చంపడం, చంపుతామని బెదిరించడం జరుగుతూ ఉంది.

కరీంనగర్‌లో లంబాడా సీతారాం హత్యలాగే మెదక్‌లో మాదిగ యువకుడు మైసయ్య హత్య ఈ ఘర్షణల స్వభావానికి అద్దం పడుతుంది. నష్కల్ గ్రామ నివాసి అయిన మైసయ్య పోస్ట్ గ్రాడ్యుయేషన్ చేసాడు. ఒకప్పుడు 'జనశక్తి'లో పని చేసాడు. ఆ తరువాత మాదిగ రిజర్వేషన్ ఉద్యమ కార్యకర్త అయ్యాడు. అయినప్పటికీ తమతో సంబంధాలున్నాయని జనశక్తి వారంటారు. (లేవని ఎం.ఆర్.పి.ఎస్ వారంటారు.) ఏక సమయంలో అన్నల మనిషి గానూ మరొక పార్టీ మనిషిగానూ ఉండడం తెలంగాణలో అసాధారణమేం కాదు. మైసయ్యకు అదే ఊరికి చెందిన నారాయణ అనే మాల యువకుడితో భూమి తగాదా ఉండింది. తగాదా సంక్లిష్టమైనదే గానీ భూమి పరిమాణం 6 గుంటలు మాత్రమే. నారాయణ మైసయ్య అంత చదువుకున్నవాడు కాదు గానీ అతనికి పీపుల్స్‌వార్ మద్దతు ఉంది. ఇటు మైసయ్యకు జనశక్తి ముద్ర ఉండడంతో వారి చిన్న తగాదాకు పెద్ద రంగు అంటుకుంది. ఈ ఘర్షణకు ఇతర కోణాలు కూడ ఉన్నాయి. మాల-మాదిగ కోణం ఉంది. మైసయ్యలో తన విద్యాధిక్యతను ఎదుటివారు గుర్తించాలన్న (కొంతవరకు సహజమైన) పట్టుదలతోపాటు స్వభావసిద్ధమైన మొండితనం ఉండింది. 'అన్నల' మనిషినైన నన్ను ఇతడెందుకు గుర్తించడని అతని ప్రత్యర్థికీ అంతే పట్టుదల. దీనికి గ్రామంలోని ఇతర రాజకీయాలు కూడ తోడయ్యాయి. అటు కొందరు, ఇటు కొందరు చేరారు. టి.డి.పి వాళ్లు, కాంగ్రెస్ వాళ్ళు, బి.జె.పి వాళ్ళు కూడ చేరారు.

వారి భూమి తగాదాకు పీపుల్స్‌వార్ చూపించిన పరిష్కారాన్ని మైసయ్య ఒప్పుకోలేదు. ఇరువర్గాలు దాడి చేసుకున్నారు, కొట్టుకున్నారు, పోలీసు కేసులయ్యాయి. తరువాత వారి భూమి పంచాయితీని పరిష్కరించడానికి పౌరహక్కుల సంఘంతో సహా ఇతరులనేకులు ప్రయత్నం చేసారు. ఇరుపక్షాల మొండితనం వల్ల (బహుశ మైసయ్య మొండితనమే ఎక్కువ కావచ్చు) అది పరిష్కారం కాలేదు. అయినా అది వారిద్దరి సమస్య తప్ప ప్రజలందరి సమస్యా కాదు. వారిద్దరిలో ఒకరు పీడకులు ఒకరు పీడితులు కారు. దానిని వారు పరిష్కారం చేసుకోకపోతే వారికి మాత్రమే నష్టం. అది కూడ పెద్ద నష్టం కాదు, చిన్న నష్టమే. నక్సలైట్లయినా వేరొకరైనా చూపించిన పరిష్కారాన్ని వారు ఆమోదించకపోతే దానిని 'ప్రెస్టీజ్' సమస్యగా భావించకుండ 'మీ కర్మ' అని వదిలిపెడితే ఎవరికీ నష్టం

ఉండేది కాదు. కాని స్థానిక పీపుల్స్‌వార్ దళం - మైసయ్య తమ పరిష్కారాన్ని ఆమోదించకపోవడాన్ని సహించలేకపోయారో, లేక తమ అనుయాయుడి వ్యక్తిగత కక్షను తీర్చడం తమ రాజకీయ కర్తవ్యంగా భావించారో, లేక మాట వినని వారిని విడిచిపెడితే తమ ప్రశాసనం దెబ్బ తింటుందనుకున్నారో గానీ - గత జూలైలో మైసయ్యను కాల్చి చంపారు. అతను తమ వారిపైన పోలీసులచేత దాడి చేయించాడని (అంటే ఇన్‌ఫార్మర్ అని) యధావిధిగా ఆరోపణ వేసారు. దీనికి ప్రతీకారంగా జనశక్తివాళ్లు నారాయణకు మద్దతు ఇచ్చిన జంపాగౌడ్ అనే తెలుగుదేశం కార్యకర్తను హత్య చేసారు. అంతకుముందే ఎం.ఆర్.పి.ఎస్ వాళ్ళు మైసయ్యను పీపుల్స్‌వార్ ఇన్‌ఫార్మర్ అనడాన్నీ హత్య చేయడాన్నీ సవాలు చేస్తూ నష్కల్‌లోనే 'ప్రజాకోర్టు' పెట్టి నిరసన వ్యక్తం చేసారు.

నిజానికి 1990 నుండి ఇప్పటిదాకా మెదక్ జిల్లాలో ఈ రెండు పార్టీల మధ్య నడిచిన ఘర్షణల చరిత్ర వివరంగా చెప్తే ఇద్దరి మీదా శాశ్వతమైన అసహ్యం ఏర్పడే ప్రమాదం ఉంది. వేరే ఏ తెలంగాణ జిల్లాలోనూ లేనంతగా మెదక్ జిల్లాలో మిలిటెంట్లంటే రౌడీలు అన్న అభిప్రాయం ప్రజలలో ఉంది. రౌడీ స్వభావంగల వాళ్ళను ఇరువురూ చేరదీయడం వల్లనే రెండు పార్టీల మధ్య ఘర్షణలు అంత తీవ్రస్థాయిలో ఉన్నాయనుకోవాలా? ఘర్షణలు తీవ్రంగా ఉండడం వల్లనే రౌడీ స్వభావం గలవాళ్ళు పోటాపోటీగా ఇరువైపులా ఆకర్షితులయ్యారనుకోవాలా? లేక ఘర్షణల కారణంగానే అటువంటివారిని - కొట్లాటకు పనికొస్తారని పార్టీలు చేరదీసాయనుకోవాలా? లేకపోతే పరస్పర ఘర్షణల పట్ల పార్టీలకున్న ఉదాసీన వైఖరి వల్ల కార్యకర్తల్లో అటువంటి గుణాలు ముందుకొచ్చాయనుకోవాలా?

అన్ని తెలంగాణ జిల్లాల కంటే మెదక్‌లో మొదటి నుండి గ్రామీణ ప్రజా జీవిత సంస్కృతిలో హింసా దౌర్జన్యాల పాలు ఎక్కువ ఉంది. మూకుమ్మడిగా ప్రజలే 'మంత్రగాళ్ళ' పైన దాడి చేసి అతిక్రూరంగా హింసించి చంపిన ఘటనలు ఈ జిల్లాలో చాలా కనిపిస్తాయి. అటువంటి సంస్కృతి ఉన్న ప్రాంతాలలో సాయుధ పోరాట రాజకీయాలను అనాలోచితంగా ప్రవేశపెడితే ఎటువంటి వ్యక్తులు ఆకర్షితులౌతారు - లేదా ఎటువంటి ప్రవర్తన ముందుకొస్తుంది - అనేది సందేహాస్పదమే. ఎవరు రాజకీయాలకు ఆకర్షితులై వస్తున్నారు, ఎవరు ఆయుధాలకు ఆకర్షితులై వస్తున్నారు అనేది తేల్చిచెప్పడం కష్టమే. హింసకూ క్రూరత్వానికీ రాజకీయ మిలిటెన్సీకీ న్యాయమైన ప్రజాగ్రహానికీ తేడా గుర్తించడం ఎన్నడూ నేర్చుకోని నక్సలైట్ పార్టీలు ఎంపిక చేసుకునే కార్యకర్తలలో హింసా

ప్రవృత్తి ఎక్కువగా ఉండే ప్రమాదం ఉంది. (వాళ్ళకు ఇతరత్రా అవగాహన ఉండనే ఉండదని గానీ ప్రజలకు అసలే పనికిరారని గానీ అనుకోనవసరం లేదు.) ఒక పార్టీయే ఉంటే ఈ లోపాన్ని కాలక్రమంలో గుర్తించి సరిదిద్దుకోవడం సాధ్యమేమోగానీ రెండు పార్టీలు ఒకే ప్రజాపునాది కోసం పోటీపడే పరిస్థితి వచ్చేసరికి ఇరుపక్షాలకూ ఈ కోవకు చెందినవాళ్ళే ఎక్కువ అవసరం అవుతారు. వాళ్ళను సవరించే సంగతి అటుంచి వారి ప్రాముఖ్యం మరింత పెరగడం వల్ల అసలే ఘర్షణతో నిండి ఉన్న వాతావరణం మరింత బీభత్సంగా తయారవుతుంది.

ఫ్యాక్షన్ సంస్కృతి బలంగా ఉన్న రాయలసీమ జిల్లాలలో సాయుధ పోరాట రాజకీయాలు ప్రవేశపెడితే ఈ ప్రమాదం ఇంకింత ఎక్కువ ఉంటుంది. ఆ ఉద్యమం చేపట్టే పోరాటంలో విప్లవం ఎక్కడ ముగుస్తుందో ఫ్యాక్షన్ రాజకీయం ఎక్కడ మొదలవుతుందో తేల్చి చెప్పడం కష్టం. ఈ రెండిటి మధ్య తేడా సిద్ధాంత విశ్లేషణలో ఉన్నంత స్పష్టంగా నిజజీవితంలో ఉండదు. ఫ్యాక్షన్ సంస్కృతి బలంగా ఉన్న ప్రాంతాలలో మొదటిది చాలా సులభంగా రెండవదిగా మారగలదు. దీనిని నివారించడానికి చాలా మెలకువగా నడుచుకోవడం అవసరం. కానీ దానికి కావలసిన అవగాహన ఎం.ఎల్ పార్టీలకు ఉందా? వర్గాలను ఆర్థిక సంబంధాలు నిర్ణయిస్తాయనీ, వర్గప్రయోజనాలు పోరాటాలకు దారితీస్తాయనీ నమ్మే సిద్ధాంతంలో తాము ఏ రకమైన సామాజిక సంస్కృతిలో పని చేస్తున్నామో, దాని ప్రభావం తమ పోరాటపంథాపైనా, తమ పోరాట పంథా ప్రభావం దానిపైనా ఏ విధంగా ఉంటాయో గుర్తించాలన్న స్పృహ ఉండడానికి చోటు ఉందా?

ఫ్యాక్షనిస్టు అయిన ఎం.వి. రమణారెడ్డి చేతినుండి పీపుల్స్‌వార్ స్వాధీనం చేసుకున్న (చిత్తూరు జిల్లా) మదనపల్లి స్పిన్నింగ్ మిల్ కార్మిక సంఘం కథ ఒక ఉదాహరణ. రమణారెడ్డి చేతినుండి స్వాధీనం చేసుకున్నాక యూనియన్‌లో కొనసాగిన ఘర్షణలను పీపుల్స్‌వార్ నియమించిన కొత్త నాయకులు ఫ్యాక్షన్ పద్ధతిలోనే నడిపారు. రెండు హత్యలు చేసారు, చాలా కొట్లాటలు జరిగాయి. పీపుల్స్‌వార్‌లో గణపతి వర్గం, కె.ఎస్ వర్గం చీలిక - మిల్లు కార్మికుల అంతర్గత విభేదాలతో ముడిపడి, అటు ఆ చీలిక ఇటు ఈ విభేదాలు మరింత తీవ్రరూపం తీసుకున్నాయి. చివరికి మళ్ళీ ఎం.వి. రమణారెడ్డి మనుషులే మిల్లు యూనియన్‌ను స్వాధీనం చేసుకున్నారు. దీనిలో కె.ఎస్ వర్గం పాత్ర కొంత లేకపోలేదనేది కేవలం గణపతి వర్గీయుల సందేహం మాత్రమే కాదు. ఈ క్రమంలో అవాంఛనీయమైన వ్యక్తిత్వం ఉన్న మనుషులు ఇరువైపులా చేరి 'ప్రజా రాజకీయాలకు' ప్రతినిధులుగా

నిలబడి ఆ మాటంటేనే ప్రజలలో ఏవగింపు కలిగే పరిస్థితి తెచ్చారు.

ఫ్యాక్షన్ సంస్కృతి మదనపల్లి కంటే బాగా ఎక్కువ ఉన్న అనంతపురం జిల్లాలో 1990-91 ప్రాంతంలో మంచి భూమిపోరాటాలు నిర్వహించి ప్రజలలోకి వేగంగా చొచ్చుకొనిపోయిన పీపుల్స్‌వార్ ఆ తరువాత మూడుగా చీలి, మూడు వర్గాలూ ఫ్యాక్షన్ పద్ధతిలో కొట్లాడుకుంటున్న నేపథ్యంలో (వేరే ఏ రకంగానూ కొట్లాడుకోవడం రాయలసీమవాసులకు - కమ్యూనిస్టులతో సహా సులభంగా తెలియదు కాబట్టి) ఆ జిల్లాలో - ముఖ్యంగా ఉరవకొండ, పెనుకొండ తాలూకాలలో - కొన్నాళ్లు కనుమరుగవుతుందన్న ఆశ చూపించిన ఫ్యాక్షన్ వాతావరణం తిరిగి పూర్తి స్థాయిలో తలెత్తింది. ప్రతీ సమస్యలోనూ గణపతి వర్గం నక్సలైట్లు, కె.ఎస్ వర్గం నక్సలైట్లు, ఆర్.ఓ.సి లేక సురేశ్ వర్గం నక్సలైట్లు (వీళ్ళను పరిటాల రవి నక్సలైట్లు లేక 'అడవి తెలుగుదేశం' వాళ్ళు అంటారు) చెరి ఒక పక్షం తీసుకొని - ఏ గ్రామంలోనూ సాధారణంగా ముగ్గురూ ఉండరు, ఎవరో ఇద్దరే ఉంటారు అదృష్టం కొద్దీ - సమస్యను తమ ఫ్యాక్షన్ కొట్లాటలో భాగం చేస్తున్నారు. పరస్పరం హత్యలు చేసుకుంటున్నారు. కొంచెం ప్రపంచ జ్ఞానం ఉన్న రైతులు 'పాత ఫ్యాక్షన్లు పోయి కొత్తవి వచ్చాయి తప్ప వేరే ఏమొచ్చింది' అని పెదవి విరుస్తున్నారు. అది లేని వాళ్ళకు రాజకీయాలు ఇంకొక రకంగా ఉండగలవని తెలీదు కాబట్టి ఉత్సాహంగా ఈ కొత్త ఫ్యాక్షన్ కొట్లాటలలో పాల్గొంటున్నారు. ఉరవకొండ ఎం.ఎల్.ఎ పయ్యావుల కేశవ్ కుటుంబానికీ దివంగత సి.పి.ఐ నాయకుడు నారాయణరెడ్డి కుటుంబానికీ ఉన్న ఫ్యాక్షన్ కొట్లాటలో మొదటి వర్గం గణపతి గ్రూపు మద్దతునూ రెండవ వర్గం కె.ఎస్ గ్రూపు మద్దతునూ పొందాయన్న బలమైన వదంతి ఉంది. అది పూర్తిగా నిజమైనా కాకున్నా ఆ యిరువురి గ్రామాలలో పయ్యావుల వర్గంలో ఉండిన సామాన్య ప్రజలిప్పుడు గణపతి గ్రూపుతోనూ ఇవతలి వర్గంలో ఉండిన వారిప్పుడు కె.ఎస్. గ్రూపుతోనూ ఉన్నారు. పెత్తందారీ ఫ్యాక్షన్‌ల మధ్య విడిపోయిన ప్రజలు కమ్యూనిస్టు పార్టీ వెనుక ఐక్యం కావలసింది పోయి ఆ కమ్యూనిస్టు పార్టీ చీలిపోయిన తరువాత, ఆ వాతావరణంలో ఆ చీలికకు ఉండే ఫ్యాక్షన్ స్వభావం వల్ల తిరిగి అదే రకంగా చీలిపోయి, ఏకసమయంలో ఒక పెత్తందారీ ఫ్యాక్షన్‌తోనూ దానికి సమాంతరంగా ఒక కమ్యూనిస్టు ఫ్యాక్షన్‌తోనూ ఉన్నారు. ఆయుధాలతో సమాజంపైన తమ వ్యక్తిగత ఆధిపత్యం నెలకొల్పడం ఫ్యాక్షనిస్టుల లక్షణం. ఆయుధాలతో సమాజం మీద తమ రాజకీయ ఆధిపత్యం నెలకొల్పడం నక్సలైట్ పార్టీల విప్లవ వ్యూహం. ఈ రెండింటికీ వర్గ విశ్లేషణలో కనిపించినంత తేడా

వాస్తవంలో లేదు, ఉండనక్కరలేదు. రెండింటిలోనూ ప్రజలుంటారు. ఎక్కువ భాగం పేద ప్రజలే ఉంటారు. అది వ్యక్తిగతం, ఇది రాజకీయం, అది పెత్తందారీ వర్గాల ఆధిపత్యం, ఇది శ్రామిక ప్రజల ఆధిపత్యం అని చెప్పుకున్నంత మాత్రాన ఫ్యాక్షన్ సంస్కృతిలో తేడా వచ్చేస్తుందనుకుంటే పొరబాటే. విలువలు ప్రధానమైన రాజకీయం మాత్రమే ఫ్యాక్షన్ సంస్కృతికి భిన్నంగా ఉండగలదు. విప్లవ రాజకీయాలలో చీలిక వచ్చినప్పుడు ఈ అభేదం మరింత స్పష్టం అవుతుంది గానీ చీలిక లేకపోయినా, ఒకే పార్టీ ఉన్నా, బలానికీ ఆధిపత్యానికీ ప్రాముఖ్యం ఇచ్చినంత కాలం ఫ్యాక్షన్ సంస్కృతిని తప్పించుకోవడం కష్టం. ఫ్యాక్షన్ గ్రామాలలో సంఘం పెడితే మొదట ఫ్యాక్షన్ రాజకీయాలలో ఆరితేరినవారే సంఘం దగ్గరికి వస్తారు అని అనుభవజ్ఞుడైన ఒక రాయలసీమ కమ్యూనిస్టు నాయకుడంటాడు. దీని అర్థం విప్లవ ఫ్యాక్షన్లకూ భూస్వామ్య ఫ్యాక్షన్లకూ ఏ తేడా లేదని కాదు. పెత్తందారీ ఫ్యాక్షన్లలో బడుగుప్రజలకు కాలిబంట్లుగా తప్ప నాయకత్వంలో స్థానం ఉండదు. వారి ప్రయోజనాలకూ అంతే. అయితే ఫ్యాక్షన్ రూపంలో నడిచే విప్లవ పోరాటాలలోనూ విప్లవ గ్రూపుల ఫ్యాక్షన్ ఘర్షణలలోనూ బడుగువర్గాలకూ వారి ప్రయోజనాలకూ ప్రధాన స్థానం ఉంటుంది. అందువల్ల కూలిరేట్లు, భూములు మొదలయిన సమస్యలకిక్కడ వ్యక్తీకరణ దొరుకుతుంది. వాటితో పాటు కేవలం ముఠా స్వభావం ఉన్న ఇతర సమస్యలకు కూడ వ్యక్తీకరణ దొరుకుతుంది. వీటికి పరిష్కారం ఫ్యాక్షన్ పద్ధతిలోనే దొరకనూ వచ్చు, ఫ్యాక్షన్ పద్ధతుల కారణంగా దొరకనూ పోవచ్చు. అంతకు మించి ప్రజాతంత్ర రాజకీయ పురోగతి మాత్రం ఉండదు.

ఎం.ఎల్ పార్టీల ముఠా కొట్లాటలకు శ్రీకాకుళం జిల్లా కూడ కొంచెం పేరు పొందింది. 1990లో పీపుల్స్‌వార్ ఇక్కడ ఇద్దరు జనశక్తి కార్యకర్తలను చంపింది. ఒక ఎం.ఎల్ పార్టీకి చెందిన రహస్య కార్యకర్తలు మరొక ఎం.ఎల్ పార్టీలోకి పోకుండ, లేక చీలిక తేకుండ నిరోధించడానికి వారిని కిడ్నాప్ చేసి దాచిపెట్టడం, చంపడం ఈ జిల్లాలోనే జరిగింది. జనశక్తిలోని కొందరు సాయుధ దళ సభ్యులు 'ఎన్.వి. కృష్ణయ్య వర్గం' వైపు వెళ్ళిపోనున్నారన్న అనుమానంతో ఆ పార్టీ నాయకుడు కుమార్ ఇద్దరిని కిడ్నాప్ చేసి ఒకరిని చంపి రెండవ వ్యక్తిని బందీగా ఉంచాడు. (పార్టీ ఫిరాయింపులు ఆపడానికి కిడ్నాప్ చేయడం కేవలం 'బూర్జువా' రాజకీయాల లక్షణం కాదనీ, అదనంగా హత్యచేసి ఆపడం విప్లవ కమ్యూనిస్టులకు చెల్లుతుందనీ ఈ విధంగా రుజువయింది. ఈ ఘనకార్యం చేసిన మహానుభావుడికి జనశక్తి వేసిన 'శిక్ష' ఏమిటంటే తాత్కాలికంగా కిందికి తగ్గించి తిరిగి జిల్లా కమిటీలోకే కాదు

నేరుగా రాష్ట్ర కమిటీలోకే తీసుకోవడం!) అయితే 'ఎన్.వి. కృష్ణయ్య వర్గం'లోకి పోతారనుకున్న వాళ్ళు పీపుల్స్‌వార్ వైపు మొగ్గు చూపేసరికి వారిని స్వేచ్ఛగా ఇటు రానివ్వాలని పీపుల్స్‌వార్ జనశక్తిని హెచ్చరించింది. వచ్చిన వారిని వెంటనే చేర్చుకుంది కూడ. ఈ విధంగా ఫిరాయించిన వారిని వెంటనే చేర్చుకోవడం ఘర్షణలు పెంచే చర్య అనీ సిద్ధాంతరీత్యా అనుచితమనీ పీపుల్స్‌వార్ అనుకోలేదు. ఖమ్మం జిల్లాలో కూడ 'పుల్లారెడ్డి' రాజకీయాలలో ఉండి దుందుడుకుతనానికి విమర్శకు గురయిన దళకమాండర్ మంగన్న పీపుల్స్‌వార్‌లోకి ఇదే విధంగా ఫిరాయించాడు. ఆఫ్ఘనిస్తాన్ లాంటి చోట్ల 'వార్‌లార్డ్స్' ఘర్షణలలో ఒక పక్షాన ఉన్న సైనిక అధిపతి తన సైన్యంతో సహా విపక్షంలోకి ఫిరాయించిన ఉదంతాలు చదువుతుంటాం. సైన్యానికి తుపాకీ బలమే తప్ప సిద్ధాంతమేమీ ఉండదు కాబట్టి ఈ ఫిరాయింపులలో వింతేమీ లేదనుకుంటాం. మరి నక్సలైట్ దళాల సంగతి కూడ అంతేనా? ప్రధానంగా దళాల చుట్టూ తిరిగే వారి రాజకీయాలలో రాజకీయమేమైనా ఉందనుకోవాలా?

ఈ లోపల ఫిరాయింపు ద్వారానే కాక ఇతరత్రా కూడ బలం పెంచుకున్న పీపుల్స్‌వార్ శ్రీకాకుళంలో జనశక్తిని బెదిరించే కార్యక్రమం మొదలుపెట్టింది. మేము తప్ప ఇంకెవ్వరూ ఇక్కడ ఉండడానికి వీలులేదు అనే పద్ధతిలో దాదాగిరీ చలాయించ సాగింది. పీపుల్స్‌వార్ కొంతకాలంగా పనిచేస్తున్న ఒరిస్సా రాష్ట్రంలోని పర్లాకిమిడి ప్రాంతంలోకి ఈ మధ్య జనశక్తి ప్రవేశించే ప్రయత్నం చేయడంతో ఈ గొడవలు అక్కడికి కూడ ఎగుమతి అయ్యాయి. జనశక్తికి సహకరించిన వారిపైన పీపుల్స్‌వార్ దాడులు, బెదిరింపులు చేయడంతో పాటు జనశక్తి చేపట్టిన సమస్యలలో పీపుల్స్‌వార్ కావాలని అవతలివైపు చేరి పాడు చేయడం... ఈ కొత్త 'పోరాట ప్రాంతం'లోనూ మొదలయింది.

జనశక్తి పేరిట ఏడేళ్ళ క్రితం ఐక్యమైన పార్టీలు తిరిగి ఒకసారి చీలి మళ్ళీ రెండవ చీలికకు సన్నద్ధమైన క్రమంలో నిన్నటి కామ్రేడ్లను ఈ రోజు చంపుకున్న ఘటనలు నాలుగు - శ్రీకాకుళం, నల్గొండ, మెదక్, కర్నూలు జిల్లాలలో తలా ఒకటి - జరిగాయి. పరస్పర భౌతిక దాడులు, నిందారోపణలతో కూడిన ప్రచారం కూడ చాలా జరిగింది. చీలిక నుండి పుట్టిన ఉక్రోషం తప్ప ఈ ఘర్షణలకు వేరే కారణమేమీ లేదు. ఈ నాలుగింటిలో మూడు హత్యలు 'రాజన్న వర్గం'గా పిలవబడే గ్రూపే - అంటే ఆ పార్టీ ప్రధాన కార్యదర్శి అనుయాయులే - చేసారు. మళ్ళీ మధ్యతరగతి ప్రజాతంత్రవాదులలో కొంచెం ఎక్కువ మద్దతు ఉండేది ఈ వర్గానికే.

ఆ మద్దతుదార్లు ఈ హత్యలను మాత్రం ప్రశ్నించకుండా జాగ్రత్త పడుతుంటారు. (ఇది రాస్తుండగానే అయిదవ హత్య మెదక్ జిల్లాలో జరిగింది. అది కూడ 'రాజన్న వర్గమే' చేసింది. 'వీరయ్య వర్గానికి' సహకరిస్తున్నాడని అనుమానించిన యువజన కాంగ్రెస్ నాయకుడు రవీంద్రరెడ్డిని చంపింది.)

తెలంగాణకు తిరిగివద్దాం. విప్లవ కమ్యూనిస్టు రాజకీయాలు ఉత్తర తెలంగాణ జిల్లాలలో - అందులోనూ వరంగల్ కరీంనగర్ జిల్లాలలో - మొదట ప్రవేశించడం ఒక రకంగా ఆ రాజకీయాల అదృష్టం. లేకుంటే ఎం.ఎల్ పార్టీలకు (ముఖ్యంగా అందరికీ మార్గదర్శకంగా తయారవుతున్న పీపుల్స్‌వార్‌కు) హింస పట్ల ఉన్న అనాలోచితమైన వైఖరి వల్ల ఈపాటికి ఆ రాజకీయాలలో వట్టి దాదాగిరీ గుండాగిరీల పాలు ఇంకా ఎక్కువ అయి ఉండేది. మన రాష్ట్రమంతటిలోకి ప్రజాజీవిత సంస్కృతిలో హింసాదౌర్జన్యాల పాలు - బలప్రయోగం చేసి మన అవసరాలు సాధించుకోవడంలో తప్పేమీ లేదనే సంస్కృతి - అతి ఎక్కువ ఉన్నది రాయలసీమలో నయితే అతి తక్కువ ఉన్నది ఈ జిల్లాల్లోనే. (అంటే ఇక్కడసలు రౌడీలు, గుండాలు లేనే లేరని కాదు. సాపేక్షంగా ఆ సంస్కృతి తక్కువని మాత్రమే.) విప్లవ హింస పేరిట ఎం.ఎల్ పార్టీలే ఆ ఆలోచనను ఈ తెలంగాణ జిల్లాలకు అలవాటు చేసాయి. విప్లవ హింస అంటే బలప్రయోగం చేసి అవసరాలు సాధించుకోవడం అనేనా అర్థం అని అడగవచ్చు. ఇక్కడ మనం సిద్ధాంతం గురించి మాట్లాడుకోవడం లేదు. ఆచరణలో అది పెంపొందిస్తున్న ఆలోచనారీతుల గురించి మాట్లాడుకుంటున్నాం. అవి సిద్ధాంతం ప్రకారమే ఉండనక్కరలేదు. ఆ రెండింటికీ తేడా సమష్టి హింస - వ్యక్తి హింస అనే దానిలో ఉందనుకుంటే పెద్ద పొరబాటే. కేవలం వ్యక్తులు మాత్రమే చేయగల తిరుగుబాట్లు ఉంటాయి. సమష్టి పేరిట జరిగేవి తరచుగా వ్యక్తుల చర్యలే అయి ఉంటాయి. నిజమైన తేడా ఏమైనా ఉంటే అది న్యాయాన్యాయాల విలువలకూ బాధ్యతకూ, మన చర్యల పర్యవసానం పట్ల మనకుండే జవాబుదారీతనానికీ సంబంధించినది. హింసను కేవలం ఒక సులువయిన సాధనంగా చూసే ఆలోచనారీతే తప్పని గుర్తిస్తే తప్ప ఈ తేడా అర్థం కాదు. గుర్తించలేని విప్లవ రాజకీయాలు సమాజంలో హింసాదౌర్జన్యాల సంస్కృతిని పెంచగలవని గుర్తించడంలో ఆశ్చర్యపోవలసిందేమీ లేదు. పోలీసులు పైసలు ఇస్తామంటే ఆశపడి తమ సహచరులనే చంపేసి పార్టీ నుండి బయటికి పోయి పోలీసుల పంచన చేరిన కత్తుల సమ్మయ్యలూ, నాగరాజులూ, సోమ్లానాయక్‌లూ ఆకాశం నుండి ఊడిపడలేదు. పోలీసులు వారిని సృష్టించలేదు.

అనాలోచితమైన హింసారాజకీయాలే వారిని సృష్టించాయి. పోలీసులు వారిని వాడుకున్నారు.

ఎం.ఎల్ పార్టీలు తమ పోరాటవ్యూహంలో భాగంగా ఉత్తర తెలంగాణకు బలప్రయోగ సంస్కృతి అలవాటు చేయడమేకాక (లేదా పెంచడమే కాక) తాము చీలి కొట్లాడుకున్న క్రమంలో ప్రజలను చీల్చి, వారికి ముఠాతత్వం నేర్పించి చాలా నష్టం చేసాయి. నల్గొండ జిల్లా టంగుటూరు లాగే కరీంనగర్‌లో నిమ్మపల్లి, దూమాల వంటి గ్రామాలు ఒకప్పుడు విప్లవ కమ్యూనిస్టు రాజకీయాలకు ప్రతీకలుగా నిలిచి ఆ తరువాత అన్నల ముఠాకొట్లాటలలో చీలి ఫ్యాక్షన్ గ్రామాలుగా మారి నిస్పృహకూ అనిశ్చితికీ ముఠా కక్షలకూ నేరగాళ్ళకూ నిలయాలయ్యాయి. ఒకప్పుడు 'పుల్లారెడ్డి గ్రూపు'గా వరంగల్ జిల్లా ములుగు తాలుకాలో మంచి ప్రజా ఉద్యమం నడిపిన పార్టీ కాలక్రమంలో నాలుగు ముక్కలయి (ఇప్పుడు ఐదవ ముక్క సిద్ధంగా ఉన్నట్టుంది) ఆ ప్రాంత ప్రజలకు ఎంత నష్టం చేసిందో వరంగల్ జిల్లా నక్సలైట్ రాజకీయాల చరిత్రతో పరిచయం ఉన్న వారందరికీ తెలుసును. పోలీస్ ఎన్‌కౌంటర్‌లో చనిపోయిన అరుణక్క, పరస్పర ఘర్షణలలో 'ప్రతిఘటన' వర్గం అతి కిరాతకంగా చంపిన బాబన్న, తాను నాయకత్వం వహిస్తున్న చీలిక వర్గానికి ఆయుధాలు సమకూర్చుకోవాలన్న తొందరలో పోలీసుల వలలో చిక్కి దిక్కులేని చావుపాలయిన ప్రజాదరణ గల నాయకుడు అంతిరెడ్డి - వీరంతా చనిపోయిన తరువాత ములుగు తాలూకాలో ఒకప్పటి ఉద్యమం రాశిలోనే కాక గుణంలోనూ బాగా దెబ్బతినింది. ఇదే రాయలసీమ అయి ఉంటే ఇంకెంత అధ్వాన్నంగా తయారయేదో కదా అని ఊహించుకొని సంతృప్తి చెందాలంతే. (గత పంచాయతీ ఎన్నికలలో ప్రతిఘటన వాళ్ళు నిలబెట్టిన మండల ప్రెసిడెంట్ అభ్యర్థిని జనశక్తి వాళ్ళు కిడ్నాప్ చేసి దాచిపెట్టిన ఘటన రాయలసీమవాసులకు సుపరిచితమైనదిగా కనిపిస్తుంది.)

ఈ ముఠా కొట్లాటల సంస్కృతి ఉద్యమాల నైతిక స్థాయినీ ప్రజాజీవిత సంస్కృతినీ దిగజార్చడమే కాక పోలీసు నిర్బంధానికి ఊతం ఇస్తుంది. ముందసలు పోలీసు యంత్రాంగానికి చాలా ఆత్మస్థయిర్యం ఇస్తుంది. మాఫియా గ్యాంగులలాగ కొట్లాడుకునే వీరిని అణచివేయడం చట్టవిరుద్ధం అయితే కావచ్చుగానీ దానిలో అనైతికత ఏముంది అని సమాజం అనుకోగలుగుతుంది. ఈ ముఠా కొట్లాటలకు ఏదో రాజకీయ ప్రాముఖ్యం అంటగట్టి దానిని విమర్శించడానికి వెనకాడే మేధావులు పోలీసు నిర్బంధం పట్ల సమాజంలో పెరిగే ఉదాసీనతను ఎదుర్కొనడానికి ఏమీ చేయలేరు.

ఈ నైతిక అర్థంలోనే కాక భౌతికంగా కూడ నిర్బంధం పెరిగే అవకాశం ఉంటుంది. తాము పని చేస్తున్న ప్రాంతంలోకి ఇతర ఎం.ఎల్ గ్రూపులు ప్రవేశిస్తే వాళ్ళ కదలికల గురించి పోలీసులకు సమాచారం ఇవ్వడానికి సైతం వెనకాడరని న్యూడెమోక్రసీ వారిపైన (ముఖ్యంగా వారికి గట్టి కేంద్రమైన ఖమ్మం జిల్లాలో) సీరియస్ అభియోగం ఉంది. ఒకప్పుడు అవగాహనా లోపం వల్ల అటువంటి పొరబాట్లు జరిగిన మాట వాస్తవమేనని ఆ పార్టీవారు కూడ ఒప్పుకుంటారు గానీ ఇప్పుడా పని చేయడం లేదంటారు. అదెంత నిజమో తెలీదు. న్యూడెమోక్రసీకి ఆయుధాలు లేని లీగల్ నిర్మాణం చాలా ఉంది కాబట్టి, ఆయుధాలున్న ఎం.ఎల్ పార్టీ ఏదైనా వారు పనిచేస్తున్న ప్రాంతంలోకి ప్రవేశించినప్పుడు 'అనివార్యంగా' తలెత్తే ఘర్షణలలో వీరి నిరాయుధులైన లీగల్ కార్యకర్తలకు వారి ఆయుధాల నుండి ప్రమాదం ఉంటుంది కాబట్టి ప్రాణరక్షణ కోసం పోలీసుల అండ కోరడంలో తప్పులేదనే వాదన అవసరమైన దానికంటే ఎక్కువ సమాచారం పోలీసులకు చేరవేసే అవకాశాన్ని కల్పిస్తుంది. దానిని 'సద్వినియోగం' చేసుకునే బలహీనతకు లోనుకాకుండా ఉండాలంటే చాలా క్రమశిక్షణ కావాలి.

ఒకరి మీద ఒకరు పోలీసులకు ఇన్‌ఫర్మేషన్ ఇచ్చినా ఇయ్యకున్నా వీరు పరస్పర కొట్లాటలలో నిమగ్నం అయి ఉండడం పోలీసులకు చాలా ప్రయోజనం కలిగిస్తుంది. వీళ్ళ ముఠాతత్వం వల్ల అసంతృప్తులయిన సామాన్య ప్రజలు కూడ పోలీసులకు ఇన్‌ఫర్మేషన్ ఇవ్వగలరు. సహకరించగలరు. ముఠా కొట్లాటల వల్ల గ్రామాలలో పెరిగే నేరప్రవృత్తి పోలీసుల ప్రవేశానికీ సమాచార వ్యవస్థకూ చాలా ఉపయోగపడుతుంది. వీళ్ళు కొట్లాడుకోవడం వల్ల వచ్చే కేసులు మూకుమ్మడి అరెస్టులకూ చిత్రహింసలకూ అవకాశం ఇస్తాయి.

ఈ మధ్య కరీంనగర్ జిల్లా సిరిసిల్ల తాలూకాలో జనశక్తి వాళ్లు ఒక పీపుల్స్‌వార్ మిలిటెంట్‌ను కిడ్నాప్ చేసి ఒళ్ళు విరగొట్టారు. మామూలుగానయితే పోలీసులకు చిక్కని ఆ యువకుడు మంచం నుండి లేవలేని స్థితిలో కామారెడ్డిలో తన సోదరి ఇంట్లో తలదాచుకొని వైద్యం చేయించుకుంటుండగా పోలీసులొచ్చి తీసుకుపోయి కాల్చి చంపారు. గత సంవత్సరం వరంగల్ జిల్లా నర్సంపేట అడవులలో ఒకరినొకరు తరుముకుంటున్న జనశక్తి, న్యూడెమోక్రసీ దళాలను గమనించిన పోలీసులు ఒక ఫోర్స్‌గా బయలుదేరి రోడ్డుపక్కన ప్రత్యర్థుల కోసం చూస్తున్న న్యూడెమోక్రసీ దళం పైన కాల్పులు జరిపి, వెంటబడి తరిమి ఒక సీనియర్ నాయకుడిని చంపారు.

5

అయితే కేవలం భిన్న నక్సలైట్ గ్రూపుల మధ్య ఘర్షణ ఉన్నప్పుడు మాత్రమే నక్సలైట్ రాజకీయాలలో అవాంఛనీయమైన పోకడలు కనిపిస్తాయనుకుంటే పొరబాటే. గ్రామ ముఠా కక్షలలోనూ రాజకీయ కక్షలలోనూ ఒక పక్షం తీసుకొని రెండవ పక్షంపై దాడి చేయడం, కార్యకర్తల వ్యక్తిగత కక్షల పరిష్కారం పార్టీ కార్యక్రమంగా మారడం, ప్రజల సమస్యలపైన చేసే పంచాయతులలో చిన్న తప్పులకు కూడ పెద్ద శిక్షలు వేసి తమ సత్తా చూపించుకోవడం, తమ మాట వినని వారిని, తమ కార్యకలాపాలకు అడ్డం వచ్చేవారిని ప్రజాద్రోహులుగా లేక ఇన్‌ఫార్మర్లుగా చిత్రీకరించి దాడి చేయడం, తమ కార్యకర్తలు తప్పు చేసారని తెలిసినా 'మా వాళ్ళు' అనే ఫ్యాక్షనిస్టు వైఖరితో వారిని వెనకేసుకొని రావడం, ఒకరిని చంపదలచుకుంటే వారిపైన తమకున్న నిర్దిష్టమైన అభియోగాన్ని మించి ఆరోపణలు వేయడం ('లంచగొండి, వ్యభిచారి, పంచాయితులు చేసి ప్రజలలో అరాచకం సృష్టిస్తున్నాడు, పార్టీకి వ్యతిరేకంగా ప్రచారం చేసి ప్రజలను గందరగోళంలో పడేస్తున్నాడు, భూస్వాముల ఏజెంట్, ఇన్‌ఫార్మర్' అన్న దండకం చదివితే వీటిలో ఏదో ఒక దానిలో ఏదో ఒక అర్థంలో అసలయిన అభియోగం నిక్షిప్తమయి ఉంటుందని గ్రహించి ప్రజలు వెతుక్కోవాలి), భౌతికదాడులకు పాల్పడేటప్పుడు తమ నిర్ణయానికి అవసరమైన దానిని మించి భీతిగొలిపే పరిమాణంలో హింస ప్రయోగించడం, ప్రభుత్వంపైన, పోలీసులపైన లేక ఇతర 'శత్రువర్గాల'పైన కక్ష సాధించుకోవడానికి ఆ వర్గాలకు చెందినవారు ఎవరు తమకు అందుబాట్లో ఉంటే వారిపైన (వారి వ్యక్తిత్వంతోనూ నడవడికతోనూ సంబంధం లేకుండా) దాడి చేయడం, చందాలు ఎవరెంత ఇవ్వగలరన్న విచక్షణ లేకుండ కిడ్నాప్ చేసి, బెదిరించి, హింసించి రౌడీ మామూళ్ల పద్ధతిలో వసూలు చేసుకోవడం, ఇటువంటి అవలక్షణాలెన్నో వీరి చర్యలలో నిత్యం కనిపిస్తాయి. ఇవి పూర్తిగా కాకతాళీయమైన అవలక్షణాలు కావు. 'మిలిటెంట్ల అవగాహనా లోపం' వల్ల మాత్రమే జరుగుతున్నవీ కావు. వీరి పోరాటపంథా నుండి ఈ అవలక్షణాలు 'అనివార్యంగా' వచ్చాయని అనలేముగానీ (సంకల్పపూర్వకమైన మానవ ఆచరణలో ఏదీ పూర్తిగా 'అనివార్యం' కాదు) దానితో సన్నిహితంగా ముడిపడి ఉన్నాయనేది సత్యం. ప్రజల న్యాయమైన హక్కుల సాధన కోసం పరిమితంగా బలప్రయోగానికి పాల్పడడం మాత్రమే ఎం.ఎల్ పార్టీల లక్ష్యం అయి ఉంటే (ఆ పేరు మీదనే తమ హింసనంతా ఈ పార్టీలు సమర్థించుకుంటాయి) మిలిటెంట్లలో అవగాహనా లోపాలు ఎన్ని ఉన్నా ఇన్ని అవలక్షణాలు ఇంతటి మోతాదులో ఉండేవి

కావేమో. కానీ హింస విషయంలో పరిమితి గురించి పట్టింపు లేకపోవడమేకాక, తమ దీర్ఘకాల రాజకీయ వ్యూహంలో భాగంగా సమాజంపైన సాయుధ ఆధిపత్యం నెలకొల్పడం కూడ నక్సలైట్ పార్టీల పంథాలో భాగమే. నిజానికి ప్రజల నిత్యజీవిత సమస్యల పరిష్కారం కంటే ఇదే ముఖ్య భాగం. గెరిల్లాజోన్‌గా ప్రకటించుకున్న ప్రాంతాలలోనే కాక ప్రకటించుకోని ప్రాంతాలలో కూడ, ప్రకటించుకోని పార్టీల ఆచరణలో కూడ ఈ కార్యక్రమం నిత్యం అమలవుతూ ఉంటుంది. దానికి చాలా పర్యవసానాలుంటాయి. వాటిని విడివిడిగా దిగువ చర్చిద్దాముగానీ, ఆధిపత్య రాజకీయాలకు ('పవర్ పాలిటిక్స్'కు) సర్వత్రా ('వర్గ స్వభావం'తో నిమిత్తం లేకుండా) ఉండే అవలక్షణాలని వీటిని ఒక్క మాటలో వివరించవచ్చును. ఇది అనివార్యమా అంటే మానవ వ్యవహారాలలో ఏదీ సంపూర్ణమైన అర్థంలో అనివార్యం కాదు. కానీ ఆ లక్షణం బలంగా ఉంటుందనేది సత్యం. దానిని గుర్తించడానికిగానీ ఎదిరించడానికిగానీ మన రాష్ట్రంలోని ఎం.ఎల్ పార్టీలు పెద్దగా ప్రయత్నం చేస్తున్నట్టేమీ కనిపించదు. ఎవరైనా నిలదీసినప్పుడు లేక రహస్యంగా నిర్వహించే ప్రెస్ కాన్ఫరెన్స్‌లలో విలేఖర్లు అడిగినప్పుడు చెప్పవలసిన మంచి మాటలు నాలుగు చెప్తారుగానీ ఆ సంకల్పం నిజంగా ఉన్న సూచనలేవీ లేవు. ఉంటే అవే ఘటనలు మళ్ళీ మళ్ళీ పునరావృతం అయ్యేవి కావు. ఇచ్చే హామీలకూ వారి నిత్యజీవిత ఆచరణకూ ఇంత వ్యత్యాసం ఉండేది కాదు.

పీపుల్స్‌వార్ నాయకులు గ్రామీణ ప్రాంతాలకు పోయే ఎర్రబస్సులను ఇకమీదట తగలబెట్టం అని చాలాసార్లు చెప్పారు. కానీ తగలబెడుతూనే ఉన్నారు (1990-91 నాటి మోతాదులో కాకపోవచ్చు). పోలీసులలో కింది స్థాయి కానిస్టేబుళ్ళను చంపడం తమ ఉద్దేశ్యం కాదంటూనే ఉన్నారు. అయినా ప్రధానంగా వాళ్ళనే చంపుతున్నారు. మొన్నటి పార్లమెంట్ ఎన్నికలకు ముందు ఎన్నికల నిర్వహణకు అడ్డం రామనీ, కేవలం బహిష్కరణ ప్రచారం చేస్తామనీ అన్నారు. కానీ ప్రచారంలో పాల్గొనొద్దని వివిధ పార్టీల కార్యకర్తలను ఎప్పటిలాగే బెదిరించడం, పాల్గొన్నవారికి 'దేహశుద్ధి' చేయడం మాత్రమే కాక పోలింగ్ రోజున కనీసం 25 గ్రామాలలో వోట్ల డబ్బాలు ఎత్తుకుపోయి తగలబెట్టారు. అమాయక ప్రజలని తెలిసీ చంపిన కాకతీయ ఎక్స్‌ప్రెస్ వంటి ఘటనలు పునరావృతం కావని అన్నారు. కానీ మొన్నటి ఫిబ్రవరి 22 సాయంత్రం విశాఖపట్నం జిల్లా చింతపల్లి ఏజెన్సీలో వోట్లడబ్బాలు వెనక్కి తీసుకొస్తున్న పోలీసులతోబాటు (పోలీసులకంటే ఎక్కువ సంఖ్యలో) ఆదివాసులున్నారని చూసి కూడ మందుపాతర పేల్చి 8 మంది ఆదివాసులను చంపారు. బెదిరించి, భయపెట్టి

చందాలు వసూలు చేయడం తమ విధానం కాదని పీపుల్స్‌వారే కాదు అన్ని పార్టీలూ అంటూంటాయి. కానీ చందాల బెదిరింపుల గురించి (ముఖ్యంగా జనశక్తి మీద) విపరీతమైన ఫిర్యాదులు నిత్యం వింటూనే ఉంటాము. ఈ తారతమ్యాన్ని గురించి ఆ పార్టీలను ప్రశ్నిస్తే, నాయకత్వం తన అవగాహనను కార్యకర్తలకు అందియ్యడంలో జరుగుతున్న జాప్యం అని వివరిస్తారు. ఈ సమాధానాన్ని కొంతకాలం ఆమోదిస్తాం. కానీ ఎల్లకాలం ఆమోదించగలమా? నిజానికి పరిస్థితి మెరుగుకాకపోగా కాలక్రమంలో మరింత దిగజారుతున్న దాఖలాలున్నాయి.

అవలక్షణాల గురించి మాట్లాడేటప్పుడు, మంచి లక్షణాలేవీ లేవా? అవలక్షణాలే ప్రధానమా? అనే ప్రశ్న వస్తుంది. మంచి లక్షణాలను ఏకరవు పెట్టి బ్రాకెట్లో అవలక్షణాలను సూచించే పద్ధతి నేను అనుసరించదలచుకోలేదని మొదట్లోనే చెప్పాను. అయినప్పటికీ ఏది ఎక్కువ అని అడిగితే వాటిని విడదీయడం కష్టం అనేది సమాధానం అవుతుంది. పీడిత ప్రజల హక్కులకు అండగా నిలబడడం, వారికి బలాన్ని ఇవ్వడం, పెత్తందారీ వర్గాలను వ్యతిరేకించడం ఎం.ఎల్ పార్టీల ఉద్యమాలలోని మంచి లక్షణం అనుకుంటే అవలక్షణాలు దానిని అంటిపెట్టుకొనే, దానికోసం అనుసరిస్తున్న పద్ధతులను అంటిపెట్టుకొనే ఉన్నాయి. కాబట్టి విడదీసి తూకంవేసి ఏది ఎక్కువ అని తేల్చడానికి ప్రయత్నించడంలో పెద్దగా అర్థం లేదేమో! అయినా తేల్చడం సాధ్యమేననుకున్నా, మంచి లక్షణాలే ఎక్కువ తూగినా, అవలక్షణాల తూకం తక్కువేమీ కాదు కాబట్టి ఆ విధంగా అనుకోవడం వల్ల పొందగల సంతృప్తి ఏమీ ఉండదు.

గ్రామ రాజకీయాలలో పెత్తనం కోసం పోటీపడే కాంగ్రెస్, టి.డి.పి వంటి పార్టీల నాయకులు నక్సలైట్ మిలిటెంట్లనూ దళసభ్యులనూ తమవైపు తిప్పుకోవాలని చూస్తారు. వారి కులం, వారి కుటుంబానికి అంతకు ముందున్న రాజకీయ సంబంధాలు, ఆ నాయకుడు వారికి ఎరగా చూపించగల సహాయసహకారాలు మొదలయినవన్నీ ఇందుకు ఉపయోగపడతాయి. ఈ ప్రయత్నం అన్ని సందర్భాలలోను సఫలం అవుతుందని భావించనక్కరలేదు గానీ అది సఫలం అయి ఆ నాయకుడు గ్రామ రాజకీయాలలో తన ఆధిక్యతను నిలబెట్టుకోవడంలో వారి అండ పొందిన సందర్భాలేకాక, అన్నలు అతని ప్రత్యర్థులపైన, లేక వారి ఆస్తిపైన భౌతికదాడులు చేసిన సందర్భాలు కూడ చాలానే ఉన్నాయి. వరంగల్ జిల్లా భగీరథపేటలో బి.జె.పికి చెందిన ఎం.పి.టి.సి ప్రోద్బలంతో పీపుల్స్‌వార్ మిలిటెంట్లు హత్య చేసిన మాజీ సర్పంచ్ శ్యాంసుందర్‌రెడ్డి మరణం దీనికి ఒక

ఉదాహరణ. ఆదిలాబాద్ జిల్లా లక్ష్మణచాందాలో గ్రామసర్పంచ్ పితూరీలు విని పీపుల్స్‌వార్ సింగాపూర్ దళం హతమార్చిన టీచర్ చిన్నారెడ్డిది ఇంకొక ఉదాహరణ. వీళ్ళిద్దరికీ గ్రామంలో మంచి పేరుండడం వల్ల ప్రజలలో ఈ హత్యల పట్ల చాలా నిరసన వ్యక్తం అయింది. అందువల్ల (వాళ్ళిద్దరూ రెడ్డి కులస్తులూ మధ్యతరగతి రైతులూ కావడం వల్ల కూడ) ఆ హత్యల వెనుక ఉన్న అసలు కథ బయటకు రాగలిగింది. హతులైన వారికి అంతటి మంచిపేరు లేని చోట్ల, లేదా వారు ఎస్.సి, బి.సి కులాలకు చెందిన పేదలయిన చోట్ల అవి ఎవరూ పెద్దగా పట్టించుకోని ఘటనలుగా మిగిలిపోతాయి.

'గ్రామ రాజకీయాలతో ఏదో సంబంధం ఉందంట' అని ఒక్క పీపుల్స్‌వారే కాదు, అన్ని ఎం.ఎల్ పార్టీలు చేసే హత్యల గురించి తరచుగా అంటుంటారు. వరంగల్ పట్టణానికి సమీపంలో ఉన్న గోపాలపురంలో పీపుల్స్‌వార్ మిలిటెంట్‌గా ఉండి బయటకొచ్చిన దేవరాజు ఆ తరువాత కూడ ఆ పార్టీ సానుభూతిపరుడిగానే కొనసాగాడు. పోలీసులు అనుమానించి విపరీతంగా హింసించినా ఆ పార్టీ కార్యకర్తలకు - జిల్లా స్థాయి నాయకులకు కూడ - షెల్టర్లు ఇవ్వడం మానుకోలేదు. కాగా గ్రామ రాజకీయాలలో అతను గ్రామ మాజీ సర్పంచ్‌కు వ్యతిరేకంగా ఉన్నాడు. ఆ మాజీ సర్పంచ్ (దళిత కులస్తుడయినప్పటికీ) మొదటి నుండి నక్సలైట్ల వ్యతిరేకే కాబట్టి అతనితో దేవరాజుకు ఉన్న ఘర్షణ పట్ల అన్నలకు అభ్యంతరమేమీ లేదు. వారు దేవరాజును తప్పు పట్టింది లేదు, హెచ్చరించింది లేదు, అతని సహాయం తీసుకోవడం మానుకున్నది లేదు. గత సంవత్సరం అకస్మాత్తుగా ఒకరోజు అతని ఇంటికొచ్చి మాటామంతీ లేకుండా అతనిని కాల్చి చంపారు. తన భర్త చరిత్ర మొత్తం పత్రికల వారికి విడమరిచి చెప్పి నా భర్త ఏం తప్పు చేసాడో అన్నలు చెప్పాలి అని అతని భార్య విసిరిన సవాలుకు ఇప్పటికీ జవాబు లేదు. మాజీ సర్పంచ్ ఏదో ఒక విధంగా అన్నలను 'మేనేజ్' చేసుకున్నాడనేది బలమైన అనుమానం. అతని మనుమడు ఇప్పుడు పీపుల్స్‌వార్‌లో ఉన్నాడు. అతను తన ఇంటి రాజకీయాలను ఆ పార్టీలోకి తీసుకుపోయి తమ శత్రువును (పార్టీకి మిత్రుడే అయినా) చంపించినట్టున్నాడు.

కరీంనగర్ జిల్లా మంథని ప్రాంత కాంగ్రెస్ నాయకుడయిన శ్రీపాదరావు జీతగాడు శ్రీకాంత్ (ఇది అతని అసలు పేరో కాదో తెలీదు) పీపుల్స్‌వార్‌లో చేరి సికాస ఆర్గనైజర్ అయిన తరువాత కూడ శ్రీపాదరావుకు దగ్గరయిన వారితో సన్నిహిత సంబంధాలు పెట్టుకొని అంబేడ్కర్ సంఘాల కార్యకర్తలను హతమార్చాడు. దీనిని

బహిరంగంగా ప్రశ్నించిన అంబేడ్కర్ యువజన సంఘం నాయకుడు రాజారాంను పీపుల్స్‌వార్ బెదిరించగా అతను కొంతకాలం మంథని విడిచిపెట్టి కరీంనగర్‌లో భయపడుతూ బ్రతకవలసి వచ్చింది. చివరికి పీపుల్స్‌వార్ జిల్లా కమిటీ తన తప్పు తెలుసుకొని శ్రీకాంత్‌ను బహిష్కరించి రాజారాంతో సర్దుబాటు చేసుకునే లోపల చాలా నష్టం జరిగింది. అదే జిల్లా హుస్నాబాద్ ప్రాంతంలో చాలా కాలంగా సి.పి.ఐకి బలం ఉంది. ఒకప్పుడు సి.పి.ఐ నాయకుల దాదాగిరీ కూడ అక్కడ సాగింది. దాని నెదుర్కొనడానికి (1980ల చివరి భాగంలో) స్థానిక తెలుగుదేశం కార్యకర్తలకు పీపుల్స్‌వార్ సహకరించింది. (లేక సి.పి.ఐని దెబ్బతీసి తాను రంగప్రవేశం చేయడానికి పీపుల్స్‌వార్ తెలుగుదేశం వారిని వాడుకుందా?) త్వరలోనే ఆ ఘర్షణ సి.పి.ఐ, పీపుల్స్‌వార్ ఘర్షణగా మారింది. ఆ తరువాత సర్దుబాటు అయింది. సి.పి.ఐ పెద్ద మొత్తం నష్టపరిహారంగా చెల్లించి శాంతి కొనుక్కుంది. అయితే అంతా సద్దుమణిగిందనుకున్న తరువాత, తొలినాటి ఘర్షణలలో సి.పి.ఐ చేతిలో హతుడైన ఒక తెలుగుదేశం నాయకుని తమ్ముడు గౌరీశంకర్ పీపుల్స్‌వార్ హుస్నాబాద్ దళ నాయకుడయ్యాడు. అప్పటి నుండి పాత కక్షను తవ్వి తీసి సి.పి.ఐ వారిని గడగడలాడిస్తున్నాడు. హుస్నాబాద్ ప్రాంతంలో పోలీసులు తమ పార్టీ పైన పెట్టే నిర్బంధానికంతటికీ సి.పి.ఐ వారే మూల్యం చెల్లించాలని టోకుగా ప్రకటించాడు. దళ కమాండర్ స్థాయి నుండి అతను ప్రమోషన్ పొంది జిల్లా కమిటీలోకి ప్రవేశించిన తరువాత కూడ అతనిని (ఎన్నో ఫిర్యాదులున్నప్పటికీ) అదే ప్రాంతానికి ఇన్‌ఛార్జిగా ఉంచడం వల్ల అదే పరిస్థితి కొనసాగుతున్నది. (అధికారులకు స్వస్థలంలో పోస్టింగ్ ఇస్తే స్వప్రయోజనాలకు అఫిషియల్ డ్యూటీ ముద్ర వేస్తారన్న అనుమానంతో ప్రభుత్వం కొన్ని రకాల ఉద్యోగులకు స్వస్థలంలో పోస్టింగ్ ఇవ్వదు. శత్రువు నుండయినా మంచి నేర్చుకోవడంలో తప్పు లేదని కమ్యూనిస్టులు అంటుంటారు కాబట్టి ఈ నియమాన్ని అన్నలు కూడ అలవర్చుకుంటే మంచిది.)

నల్గొండ జిల్లాలో పీపుల్స్‌వార్ ఇద్దరు మాజీ సర్పంచ్‌లను గ్రామ కుల కక్షల నేపథ్యంలో చంపింది. వెలువర్తి గ్రామ మాజీ సర్పంచ్ జనార్దన రెడ్డి దళితులకు తాటిచెట్లెక్కడంలో తర్ఫీదు ఇచ్చి వాళ్ళకు కూడ కల్లు తీసే లైసెన్స్ ఇప్పించాలని ప్రయత్నం చేసాడు. కుల కట్టడిని వ్యతిరేకించే ఈ ప్రయత్నాన్ని నిజానికి కమ్యూనిస్టు లెవరయినా అభినందించాలి. సూత్రప్రాయంగా అభినందించడానికి పీపుల్స్‌వార్‌కైనా అభ్యంతరం ఉంటుందని నేను అనుకోను. కానీ జనార్దనరెడ్డి ప్రయత్నం వల్ల కల్లు వ్యాపారం మీద తమకున్న గుత్తాధిపత్యం పోతుందన్న కోపంతో గౌడ కులస్తులు

పీపుల్స్‌వార్‌ను ఆశ్రయించగా వారి తరఫున పీపుల్స్‌వార్ రంగంలోకి దిగి జనార్ధనరెడ్డిని హతమార్చింది. అదే జిల్లా గోకవరంలో ఇదే విధంగా చెరువులో చేపలుపట్టే హక్కు బెస్తలకే గుత్త కానక్కరలేదని, తమకు కూడ అందులో వాటా కావాలని తెనుగు కులస్తులు గొడవ చేసారు. సి.పి.ఐ.(ఎం)కు చెందిన ఆ గ్రామ మాజీ సర్పంచ్ జగన్నాథం బెస్తలకు అండగా నిలవగా పీపుల్స్‌వార్ తెనుగు కులస్తుల పక్షం తీసుకొని సి.పి.ఐ.(ఎం) మీద కక్షతో అతన్ని చంపింది. చాలా ఏళ్ళ కింద - పరిస్థితి ఇంతగా దిగజారని రోజులలోనే - నిజామాబాద్ జిల్లాలో కూడ ఇటువంటి ఘటన ఒకటి జరిగింది. గడ్కోల్ గ్రామంలో దళితులు ఒకసారి చాకళ్ళకు వ్యతిరేకంగా సమ్మె చేసారు. చాకళ్ళు ఇతర కులస్తుల ఇళ్ళకు పోయి బట్టలు తెచ్చుకుంటారుగానీ దళితులు మాత్రం తమ బట్టలు తామే తీసుకుపోయి ఇచ్చి రావాలి. దీనికి నిరసనగా దళితులు ప్రజాపంథా (ఇప్పటి న్యూడెమోక్రసీ) తోడ్పాటుతో సమ్మెచేయగా ఇతర కులాలన్నీ వ్యతిరేకించాయి. పీపుల్స్‌వార్ మిలిటెంట్లు న్యూడెమోక్రసీ మీద ఉన్న వ్యతిరేకతతో సవర్ణుల పక్షం తీసుకొని దళితులపైన దాడి చేసి కొట్టారు.

1996లో నిజామాబాద్ జిల్లా మైలారంలో ఇంతకంటే ఘోరమైన ఘటన ఒకటి జరిగింది. ఆ గ్రామానికి చెందిన మాదిగ యువకుడు నూతుపల్లిరాజు సత్తెమ్మ అనే కాపుకులస్తురాలిని ప్రేమించి పెళ్ళి చేసుకున్నాడు. ఆ అమ్మాయి తల్లిదండ్రులు గొడవపెట్టుకున్నారు. పీపుల్స్‌వార్ వాళ్ళు జోక్యం చేసుకొని తాము పరిష్కారం చేస్తామన్నారు. కొంతకాలం తరువాత ఒకరోజు వాళ్ళు ఇరుపక్షాలనూ, గ్రామ ప్రజలనూ ఊరి బయట గుట్ట దగ్గరకు పంచాయతీకి పిలిచి రాజు రాగానే అతనిని పట్టుకొని విపరీతంగా కొట్టి చంపారు. ముందురోజు రాత్రి అన్నలు సత్తెమ్మ ఇంట్లోనే విశ్రాంతి తీసుకొన్నారనీ, అక్కడినుండే బయలుదేరి వచ్చి పంచాయితీ పెడతామని చెప్పి మాటామంతీ లేకుండా రాజును కొట్టి చంపారనీ రాజు తండ్రి అభియోగం. ఇది పూర్తిగా నిజమైనా కాకున్నా సత్తెమ్మ తలిదండ్రుల ఇష్టానికి వ్యతిరేకంగా ఆమెను పెండ్లి చేసుకున్న 'నేరానికి' వాళ్ళు రాజును కొట్టి చంపారనేది వాస్తవం.

ఈ నాలుగు సంఘటనలలో మూడింటిలో పీపుల్స్‌వార్ కులం కట్టుబాట్లను కాపాడే సంస్థగా కనిపిస్తుంది. కానీ అసలు విషయం అది కాదు. కులం గురించి మన ఎం.ఎల్ పార్టీలకు (ఒక్క జనశక్తిని మినహాయించి) అవగాహన ఏమీ లేదుగానీ మరీ కులవ్యవస్థను కాపాడాలనుకునే దుస్థితిలో ఏ పార్టీ లేదు. ఈ పార్టీలన్నీ కులాంతర వివాహాలు చేయించి ఉన్నాయి. అంటరానితనానికి వ్యతిరేకంగా అవి

దళితులను కదిలించిన ఘటనలూ ఉన్నాయి. ఇక్కడ సమస్య అది కాదు. గ్రామంలోని రాజకీయ కక్షలలోను, విభిన్న ప్రజా సమూహాల మధ్యనున్న ఘర్షణలలోను న్యాయాన్యాయాల విచక్షణ లేకుండ ముఠాతత్వంతో (తమ దగ్గరికి ఎవరు ముందు వస్తే వారిని సమర్థించడం, లేదా తమ రాజకీయ ప్రత్యర్థులు ఒక పక్షం తీసుకుంటే తాము మరో పక్షం తీసుకోవడం, లేదా తమ కార్యకర్తలకు ఆ గ్రామంలో ఉండే సామాజిక సంబంధాలననుసరించి (కులం దీనిలో ఒక విషయం కాగలదు) నిర్ణయం చేయడం వగైరా) వ్యవహరించే అవలక్షణం ఇక్కడ ప్రధాన విషయం.

కార్యకర్తల వ్యక్తిగత కక్షలు లేక ప్రయోజనాలు దళ చర్యలకు దారి తీసిన ఘటనలు కూడ ఉన్నాయి. గాదంపల్లిలో లంబాడా సీతారాం హత్య, గోపాలపురంలో దేవరాజు హత్య ఇప్పటికే ఇచ్చిన రెండు ఉదాహరణలు. కరీంనగర్ జిల్లా మాణిక్యాపూర్ గ్రామ మాజీ సర్పంచ్ రాంనారాయణను పీపుల్స్‌వార్ హుస్నాబాద్ దళం వేధించిన ఘటన ఇంకొక ఉదాహరణ. రాంనారాయణ నిజాయితీపరుడు, ప్రజాదరణ గలవాడు. ఒకప్పుడు పౌరహక్కుల సంఘంలో (పీపుల్స్‌వార్ ప్రేరణతోనే) పని చేసాడు. అతనిని ఇన్‌ఫార్మర్ అనీ అవినీతిపరుడనీ పీపుల్స్‌వార్ నిందించిన తరువాత అతని గురించి మీ అభిప్రాయం ఏమిటని మాణిక్యాపూర్ గ్రామ దళితులను అడిగితే 'అన్నలు రామన్నకు ఏమైనా చేస్తే మేము రామన్న ఫోటోకట్టి ఇంట్లో పెట్టుకుంటాం' అని జవాబు చెప్పారు. ఈ ప్రజాదరణ తనకుందన్న విశ్వాసంతోనే రాంనారాయణ చాలా ఏళ్ళకింద అప్పటికి హుస్నాబాద్ దళ సభ్యుడిగా మాత్రమే ఉన్న గౌరీశంకర్ ప్రవర్తన గురించి అప్పటి దళ కమాండర్‌కు ఫిర్యాదు చేసాడు. ఆ యువకుడికి మందలింపులు తగిలాయి. గౌరీశంకర్ దళనాయకుడిగా ఎదిగిన తరువాత, మాణిక్యాపూర్‌లో రాంనారాయణ కుండే ప్రజాదరణకు ఓర్వలేని వ్యక్తులకు దగ్గరయి, రాంనారాయణ తాను సర్పంచ్‌గా ఉన్నప్పటి ఖర్చుల అకౌంట్ చూపిస్తానంటే అవకాశం ఇవ్వకుండ అతని మీద నింద మాత్రం కొనసాగిస్తున్నాడు. ఈ మధ్య దళం ఆ గ్రామంలో మీటింగ్ పెట్టి అదే ఆరోపణ మళ్ళీ వేయగా కొందరు యువకులు స్పందించి 'అతను అకౌంట్‌లు చూపిస్తాడు గానీ ప్రజలకు మీరేం చేసారో చెప్తారా' అని నిలదీసారు. దానికి ప్రతీకారంగా ఆ తరువాత కొన్ని రోజులకు దళం ఊరిలోకి వచ్చి ఆ యువకులను తన్ని పోయింది.

దళాలు లేక దళ సభ్యులు వ్యక్తిగత కక్షల వల్ల చేసే దాడులకు ఇంతకంటె నీచమైన కారణాలు కూడ ఉండగలవు. వరంగల్ జిల్లా పెదపెండ్యాలలో రాజయ్య అనే చాకలి కులస్తుడి భార్యతో ఒక పీపుల్స్‌వార్ కార్యకర్తకు లైంగిక సంబంధం

ఉండింది. ఆ విషయం తెలిసి రాజయ్య గొడవ పెట్టుకోగా ఆ కార్యకర్త అతనిని చంపి (ఈ పని ఒంటరిగా చేసి ఉండలేడు), శవానికి బరువులు కట్టి ఊరి చెరువులో దించాడు. ఆరు నెలల దాకా అతనేమయ్యాడో ఎవరికీ తెలియదు. ('చంపితే చంపారుగానీ కనీసం శవాలనయినా తల్లిదండ్రులకియ్యరా' అని ఎన్‌కౌంటర్ మృతుల శవాల స్వాధీన కమిటీ కార్యక్రమాలలో చాలామంది ప్రజాతంత్ర మేధావులు ఉపన్యాసాలిచ్చారు. పోలీసుల చట్టవిరుద్ధమైన ప్రవర్తనను విమర్శించడం సబబేగానీ ఇటువంటి మానవీయమైన సెంటిమెంట్లు తీసుకొచ్చి విమర్శించడంలో ఉన్న ఇబ్బందేమిటంటే అన్నలు సహితం వాటిని పెద్దగా ఖాతరు చేయరు, ప్రజాతంత్రవాదులు వారినేమీ అనలేరు.) వేసవి వచ్చిన తర్వాత అతని శవం జాలర్లకు దొరికి హత్య సంగతి బయటపడింది. మృతుడి దగ్గరి బంధువులు సహితం పీపుల్స్‌వార్‌తో సంబంధాలున్నవారు కావడంతో వారు ఆ ఘోరాన్ని ఆ పార్టీ నాయకత్వం దృష్టికి తీసుకుపోయారు కాని అప్పటికే ఆ దళ సభ్యుడు ఎన్‌కౌంటర్‌లో చనిపోయి ఉండడంతో కథ ముగిసింది. ఈ హంతకుడికి ఏ విప్లవ కవో ఒక అమరగీతం రాసే ప్రమాదం ఉంది కాబట్టి అతని పేరు మునగాల రవి అని చెప్పాలి.

6

ఆధిపత్య రాజకీయాలలో న్యాయాన్యాయాల కంటె తమ సత్తా చూపించడం, తమ మాటంటే భయం ఉండేటట్లు చూసుకోవడం చాలా ముఖ్యం. టెర్రర్ ముఖ్యం. హింస న్యాయంగానే ప్రయోగిస్తే టెర్రర్ ఉండదు. తమ మాట శాసనంగా చలామణి కావడానికి అవసరమైన భీతి ఉండాలంటే 'అవసరమనుకుంటే హింస అన్యాయంగా ప్రయోగించడానికి కూడ వెనుకాడరు' అన్న గుర్తింపు ఉండాలి. కొంతయినా విచ్చలవిడి లక్షణం లేని హింస - పూర్తిగా న్యాయసమ్మతమైన హింస - టెర్రర్ పుట్టించదు. టెర్రర్ లేనిదే ఒకరి మాట శాసనంగా చలామణి కాదు. ఎనిమిది లేక తొమ్మిది ఏళ్ళ కింద, యథేచ్ఛగా నిర్బంధకాండ కొనసాగిస్తున్న ప్రభుత్వానికి షాక్ తినిపించడం కోసమా అన్నట్టు ప్రజలలో మంచిపేరున్న ఒక ప్రజాప్రతినిధిని పీపుల్స్‌వార్ హతమార్చబోతున్నప్పుడు (తాడిచర్ల మండలాధ్యక్షుడు మల్హార్‌రావో లేక కేశవపట్నం మండలాధ్యక్షుడు గాజుల శంకరయ్యో జ్ఞాపకం లేదు - మొత్తానికి కరీంనగర్ జిల్లాలో జరిగింది) అతను కాళ్ళావేళ్ళాపడి 'నేనెప్పుడూ ఎవరికీ హాని చేయలేదుకదా, నన్నెందుకు చంపుతారు' అని ప్రాధేయపడగా, 'మంచివాణ్ని చంపితేనే ఈ ప్రభుత్వం కదులుతుంది కాబట్టి నీలాంటివాడినే చంపాలి' అని

సమాధానం చెప్పి చంపారు. (మల్హార్‌రావును తాడిచర్ల ప్రాంతవాసులు ఇప్పటికీ అభిమానంగా జ్ఞాపకం చేసుకుంటారు. 'ఈ ప్రాంతానికి మేలు చేసిన నాయకుడెవరైనా ఉంటే అది మల్హార్‌రావే'నంటారు.)

'న్యాయంగా అడిగితే వినకపోయినట్టయితే అన్యాయం చేసి మా సంగతేమిటో చూపిస్తాం' అనే ఈ వైఖరి ఇప్పటికీ సజీవంగానే ఉన్నట్టుంది. ప్రస్తుత తెలుగుదేశం పాలనలో అమలవుతున్న నిర్బంధానికి నిరసనగా పీపుల్స్‌వార్ ఎక్కడికక్కడ గ్రామ, మండల, పంచాయితీ స్థాయి తెలుగుదేశం నాయకులను హతమారుస్తున్నది. ఆ స్థాయి నాయకులు ప్రభుత్వ నిర్బంధాన్ని ఆపాలన్నా ఆపలేరు కాబట్టి వారిని బాధ్యులు చేసి చంపడం అన్యాయం అన్న సంగతి అటుంచి, ఇప్పటికి ఈ క్రమంలో చనిపోయిన వారిలో చాలామంది (నల్గొండలో మోహన్‌రెడ్డి, వరంగల్‌లో పులిగిల్ల అంజయ్య, మెదక్‌లో దుబ్బాక గ్రామ సర్పంచ్ శ్రీరాం వెంకటేశ్వర్లు, చివరికి ఆదిలాబాద్‌లో ఖానాపూర్ సర్పంచ్ విలాసరావు దేశ్‌పాండే కూడ) ప్రజలలో మంచి పేరున్నవారే తప్ప దుర్మార్గులు కారు. వారు నిజానికి చనిపోయేదాకా అన్నలకూ మిత్రులే. ఈ హత్యలపట్ల స్థానిక ప్రజలలో చాలా నిరసన వచ్చింది. కానీ పీపుల్స్‌వార్ అంటే భయం పెరిగింది. నిన్నటిదాకా ఉపయోగించుకున్న మనిషిని కూడ వారు ఈ రోజు చంపగలరు. ప్రజలలో మంచి పేరుంది కదా - లేదా అన్నలు చేయమన్న పనులన్నీ చేసాను కదా - నాకేం భయం అన్న భరోసా ఎవ్వరికీ ఉండనివ్వరు. ప్రజలు తమ నిరసన మరచిపోతారుగానీ ఈ భయం జ్ఞాపకం ఉంటుంది.

మొన్నటి పార్లమెంటు ఎన్నికల రోజు (ఫిబ్రవరి 22న) విశాఖపట్నం జిల్లా చింతపల్లి ఏజెన్సీలో మందుపాతర పేల్చి 8 మంది ఆదివాసులను చంపిన పీపుల్స్‌వార్ చర్యను ఇక్కడ ఉదహరించవచ్చును. (వారిలో ఏడుగురు మాత్రమే మందు పాతరలో చనిపోయారనీ, ఎనిమిదవ వ్యక్తిని పోలీసులు పట్టుకొని కొట్టి చంపారనీ ఒక అభియోగం ఉంది.) పోలింగ్ అయిపోయిన తరువాత వోట్లున్న పెట్టెలు వెనక్కి తీసుకొచ్చేటప్పుడు నక్సలైట్లు తమపైన దాడి చేస్తారేమోనన్న భయంతో పోలీసులు వాహనాలపైన కాక కాలినడకన (మందుపాతరలు తప్పించుకోవడానికి) రావడమే కాక, తమతో పాటు పెద్ద సంఖ్యలో ఆదివాసులను కూడ తీసుకొనిపోయారు. 'గిరిజనులు కవచంగా ఉంటే అన్నలు దాడి చేయరు' అన్నది వారి ధీమా. ప్రజలను బలవంతంగా కవచంగా వాడుకోవడం దుర్మార్గమైన ఆలోచనే. కానీ ఆ ప్రాంతంలో పనిచేసే పీపుల్స్‌వార్ కోరుకొండ దళ నాయకుడు అంత సులభంగా వెనక్కి తగ్గదలుచుకోలేదు. ఆ ఎత్తుగడను సాగనిస్తే రాజ్యంపైన తాము చేస్తున్న పోరులో

ఒక అడుగు వెనక్కి తగ్గడం అవుతుందనుకున్నాడేమో. కళ్ళారా చూస్తూ కూడ మందుపాతర పేల్చి ఎనిమిది మంది ఆదివాసులను పొట్టన బెట్టుకున్నాడు. (అప్పటికింకా వెల్తురు బాగానే ఉంది. మందుపాతర పేల్చేవాళ్ళు తాము ఎవరిని చంపుతున్నదీ చూసేంత దూరంలోనే ఉన్నారు.)

ఆ తరువాత ఆ ప్రాంత పీపుల్స్‌వార్ బాధ్యుడు జాంబ్రి ఇచ్చిన మొదటి ప్రకటనలో ఆ గిరిజన కుటుంబాలకు కనీసం 'సారీ' చెప్పలేదు. పైగా, పోలీసులు కవచంగా వాడుకోవడానికి రమ్మంటే ఇక మీదట పోవద్దనీ ప్రతిఘటించమనీ గిరిజనులకు పిలుపునిచ్చాడు. కవచంగా వాడుకోవడం ద్వారా పోలీసులే ఆ గిరిజనుల చావుకు కారణం అయ్యారన్నాడు. పైకి చెప్పకపోయినా దీని భావం ఏమిటంటే 'మీరు కవచంగా ఉపయోగపడితే మేము చంపుతాము జాగ్రత్త' అని హెచ్చరించడం. (నక్సలైట్లకూ పోలీసులకూ మధ్య ప్రజలు నలిగిపోతున్నారు అనడం తప్పు అని ఈ రాష్ట్రంలోని ప్రజాతంత్రవాదులు చాలామంది నమ్ముతారు. మొత్తంగా నక్సలైట్ ఉద్యమప్రాంతాల పరిస్థితిని వర్ణించడానికి అది తగిన ప్రయోగం కాదుగానీ ఇటువంటి ఘటనలకు అది తగిన వివరణే.)

ఆ తరువాత పీపుల్స్‌వార్ నాయకులెవరో జాంబ్రిని తప్పు పట్టినట్టున్నారు. కొన్ని రోజుల తరువాత, తమ చేతిలో చనిపోయిన గిరిజన కుటుంబాల నుండి క్షమాపణ కోరుకుంటూ అతను మరో ప్రకటన జారీ చేసాడు. అయితే అతనిని తప్పుపట్టిన నాయకులు ఎనిమిది మంది ఆదివాసుల ప్రాణాలు తీసినందుకు ఆ కోరుకొండ దళనాయకుని పైన ఏ చర్యయినా తీసుకుంటారా? (అందరమూ ఈనాటికీ ఎలుగెత్తి ఆందోళన చేస్తున్న చుండూరు మారణకాండలో చనిపోయింది కూడ ఎనిమిది మంది దళితులేనని ఒకసారి జ్ఞాపకం చేసుకుందాం.) కనీసం 'శాఖాపరమైన' చర్యలైనా (రాజ్య వ్యవహారాలకు వర్తించే భాష ప్రత్యామ్నాయ రాజ్యప్రయత్నాలకు కూడ వర్తిస్తుంది మరి) తీసుకుంటారా? అంటే దళ నాయకుడి స్థాయి నుండి 'డిమోట్' చేస్తారా? ఇది చిన్న చర్యే. కానీ రాజ్యం తనంతట తాను ఇంతకంటే పెద్ద చర్యలు తీసుకోదని మనకు పోలీసు శాఖ వ్యవహారాల నుండి తెలుసు. రేపు రాజ్యం కాగోరేవారు కూడ అంతే. బలప్రయోగ సామర్థ్యానికి కేంద్రస్థానం ఇచ్చేవారు నిర్విచక్షణగా బలప్రయోగం చేసిన ఉద్యోగులకయినా కార్యకర్తలకయినా కఠిన శిక్షలు వేయలేరు, వేయరు. వేస్తే వ్యూహం దెబ్బతింటుంది. ఎం.ఎల్ పార్టీలు అవినీతి వంటి ఇతర ఆరోపణలున్న కార్యకర్తలను బహిష్కరించడం జరిగిందిగానీ దుందుడుకుతనంతో అతిగా బలప్రయోగానికి పాల్పడిన వారిపైన చర్యలు

తీసుకోవడం అరుదు. మహా అయితే కమాండర్ స్థాయి నుండి దళ సభ్యుడి స్థాయికి తగ్గిస్తారు. కానీ ప్రజలకు మొదటిదాని కంటె రెండవదే ఎక్కువ నష్టకరం కావచ్చు. ఈ విషయంలో పోలీసు శాఖతో పోలిక చూడకుండ ఉండలేము. పోలీసు శాఖ కూడ అప్పుడప్పుడు శాఖాపరమైన చర్యలు తీసుకుంటూ ఉంటుంది. అయితే అవినీతి లేక క్రమశిక్షణా రాహిత్యానికి సంబంధించిన కేసులలోనే తప్ప చిత్రహింసలు, లాకప్ హత్యలు, నిష్కారణంగా కాల్పులు జరిపిన కేసులలో కాదు.

నిజామాబాద్ జిల్లాలో జరిగిన ఒక ఘటనను ఇక్కడ ప్రస్తావించాలి. గత సంవత్సరమో అంతకుముందు సంవత్సరమో హైదరాబాద్‌లో జరిగిన ఎ.ఐ.పి.ఆర్.ఎఫ్ సభకు జనాన్ని పంపించడానికి వాహనాలు ఏర్పాటు చేయమని పీపుల్స్‌వార్ తెలంగాణ జిల్లాలలో గ్రామీణ నాయకులకు ఆదేశం జారీ చేసింది. (ఈ విధంగా ఆదేశాలు జారీ చేయడం, వాటిని పాటించనివారిని దండించడం పీపుల్స్‌వార్‌కు అలవాటే. జనశక్తివాళ్ళు కూడ ఇటీవల ఈ పద్ధతి అలవరుచుకున్నట్టున్నారు. ఆ విధంగా జనాన్ని తరలించిన సభలలో - ఆ జనం అయిష్టంగా వస్తారని కాదు - మాబోటి ప్రజాతంత్రవాదులు స్టేజెక్కి ప్రజాతంత్ర విలువల గురించి ఉపన్యాసాలిస్తు ఉంటాము!) రామారెడ్డి గ్రామానికి చెందిన రంగు నారాగౌడ్ పీపుల్స్‌వార్ ఆదేశించిన ప్రకారం ఆ ఊరి జనం హైదరాబాద్ పోవడానికి బస్సు ఏర్పాటు చేసాడు గానీ హైవే మీద పోలీసులు బస్సును ఆపి వెనక్కి పంపించేసారు. నారాగౌడ్ తప్పేమీ లేకపోయినప్పటికీ జనాన్ని అతనే కావాలని పంపలేదని చెప్పి ఆ ప్రాంత దళం అతనిని కొట్టి చంపింది. ఈ హత్య గురించి చాలా గొడవ అయింది. బహుశా దీనికి శిక్షగానేనేమో ఆ దళ నాయకురాలు సునీతను దళ సభ్యురాలి స్థాయికి డిమోట్ చేసినట్టు ఈ మధ్య వార్తలొచ్చాయి, అయితే ఆమె దుందుడుకు ప్రవర్తన గురించి వేరే ఫిర్యాదులు కూడ ఉన్నాయి కాబట్టి కారణం వేరే కావచ్చు.

ఎవరిమీదనయినా దాడి చేసేటప్పుడు విపరీత బలప్రయోగం చేయడం కూడ ఆధిపత్య పోరుకు అవసరమైన టెర్రర్‌లో భాగమే. కత్తితో ఒక పోటు పొడిచి చంపారనో తుపాకితో ఒక తూటా కాల్చి చంపారనో వింటే ఎక్కువ భయం కలగదు. బండరాళ్ళు ఎత్తి మీద వేసి ఒళ్ళు విరగొట్టారని విన్నప్పుడు, నడుముకు గ్రెనేడ్ కట్టి పేల్చి మనిషిని తుత్తునియలు చేసారని విన్నప్పుడు, ఇనపరాడ్లతో ఒళ్ళంతా విరగ్గొట్టి లేదా గొడ్డలితో తెగనరికి భార్యాపిల్లల సమక్షంలో పడేసి 'పొద్దున్న దాకా ఆస్పత్రికి తీసుకుపోవడానికి వీల్లేదని' శాసించిపోగా ఊళ్ళో జీపు ఉన్నప్పటికీ ఆ సాహసం చేయలేక అయిన వాళ్ళందరూ నిస్సహాయంగా విలపిస్తుండగా తెల్లవారే లోపల

విలవిలలాడి చనిపోయాడని విన్నప్పుడు - ఒళ్లు జలదరించే భయం పుడుతుంది. ఈ పని చేయగల వాళ్ళపైన 'భయభక్తులు' చాలా పెరుగుతాయి. శవాల శకలాలు చెట్టు కొమ్మలకు వేళ్ళాడే మందుపాతర హత్యల దృశ్యం అదే అనుభూతి కలిగిస్తుంది. 'చంపాలని కొట్టలేదు. కొడితే చచ్చిపోయాడు' అని నక్సలైట్లు వివరణ ఇవ్వడం పేపర్లలో చదువుతుంటాం. (ఈ రకమైన వివరణలు ఇచ్చి - ఒకసారి కాదు, పదే పదే - తప్పించుకునే ప్రివిలేజ్ ప్రపంచంలో అతి కొద్దిమందికి ఉంటుంది.) వాళ్ళు అంత క్రూరంగా కొడతారు మరి. ఇనపరాడ్లతో కొడతారు, గొడ్డళ్లతో నరుకుతారు. ఒకప్పుడు చేతులు కాళ్ళు తెగనరికేవారు. కానీ పోలీసులు ఈ వికలాంగులను ఇక్కడా అక్కడా ప్రదర్శించి నక్సలైట్లకు చెడ్డపేరు తేవడం మొదలుపెట్టాక అది మానుకున్నారు. కానీ కర్రలతో బండరాళ్ళతో లేక ఇనపరాడ్లతో పక్కటెముకలు, కాలి ఎముకలు విరిగేలాగ చావబాదడం మాత్రం వారికి అతి ప్రియమైన శిక్షగా ఉండిపోయింది.

పోలీసుల హింసలోని చట్టవిరుద్ధమైన అంశాలను విమర్శించడం సబబేగానీ సున్నితమైన మానవీయ విలువలను ప్రస్తావించడం, 'శవాన్నయినా చూసుకోనివ్వరా?' 'ఆప్యాయంగా కన్నీళ్ళు పెట్టనివ్వరా?' అని అడగడం కొంచెం ఇబ్బందికరం అని పైన అన్నాను. ఉదాహరణకు తాము చంపదలచుకున్నవారి ఆత్మీయుల మానసిక అనుభూతుల పట్ల ఏ కొంచెం గౌరవం ఉన్నా ముఖం పగిలిపోయి మనిషిని గుర్తుపట్టలేని పద్ధతిలో చంపరు. కానీ గొడ్డలితోనో బండరాళ్ళతోనో తల పగలగొట్టి, ముఖం నుజ్జు నుజ్జు చేసి చంపడమే కాక తుపాకితో కాల్చి చంపేటప్పుడు కూడ ఛాతీలో కాల్చకుండ గడ్డం కింద కాల్చి ముఖం మొత్తం పేల్చేయడం నక్సలైట్లు చేసే హత్యలలో తరచుగా కనిపించే వికృత దృశ్యం. ఈ మధ్య మెదక్ జిల్లాలో పీపుల్స్‌వార్ రవీందర్‌రెడ్డి ముక్కుపుటాలలో తపంచా పెట్టి తల ఎగిరిపోయేలాగ కాల్చడమే కాక కాలిపోయిన పుర్రెలో అతనిని ఎందుకు చంపారో చెప్పే చిట్టీ పెట్టి మరీ పోయారు. ఎంత వికృతమైన మానసిక స్థితి ఉన్నవాళ్ళు కాకపోతే ఈ పని చేయగలరు?

ఈ అతి క్రూరత్వాన్ని ప్రశ్నిస్తే అది 'వర్గకసి' అనీ, 'మీ బోటి మధ్యతరగతి మేధావులకు అర్థం కాదు' అనీ జవాబు చెప్తారు. చనిపోయినవాడు చంపినవాడిని ఒక జీవితకాలం వేధించి ఉంటే ఈ క్రూరత్వాన్ని అర్థం చేసుకోగలము. సమర్థించినా సమర్థించకపోయినా సానుభూతి చూపించగలము. చనిపోయేవాళ్ళంతా దోపిడీదార్లయితే కూడ - నక్సలైట్ కార్యకర్తలు ఎక్కువగా కింది కులాలకూ వర్గాలకూ చెందినవారు కాబట్టి - ఈ కసిని అర్థం చేసుకోగలము. కానీ నక్సలైట్లు చేసే

హత్యలలో (ఎప్పుడో అరుదుగా తప్ప) చంపేవారికీ చంపబడేవారికీ వ్యక్తిగత సంబంధమేమీ ఉండదు. అవన్నీ ఒక రాజకీయ నిర్ణయం ఫలితంగా చేసే హత్యలే. పోనీ మృతులందరూ దోపిడీ వర్గాలకూ కులాలకూ చెందినవారా అంటే ఒక మైనారిటీ మాత్రమే ఆ కోవకు చెందినవారు. మెజారిటీ ఎస్.సి, ఎస్.టి, బి.సి కులాలకు లేక పేద, మధ్యతరగతి వర్గాలకు చెందినవారే. నక్సలైట్లు చేసే హత్యలలో చంపేవారూ చచ్చేవారూ మొత్తం మీద (కొన్ని మినహాయింపులతో) ఒకే సామాజిక శ్రేణులకు చెందినవారే. (ఒక్క నక్సలైట్లేకాదు అన్ని సాయుధ పోరాట ఉద్యమాలూ తమ సామాజిక పునాదినే ఎక్కువగా కబళిస్తాయనేది ఒక ఇబ్బందికరమైన వాస్తవం.) అయినప్పటికీ హత్యలు చేసేటప్పుడు, 'దేహశుద్ధి' చేసేటప్పుడు ఇంత క్రూరంగా వ్యవహరించడాన్ని ఏ విధంగా అర్థం చేసుకోవాలి? తమ పట్ల సమాజంలో 'భయభక్తులు' పెంచే ఉద్దేశ్యం దానికి కారణం కాదనుకుంటే క్రూరత్వాన్ని ఎంజాయ్ చేసే బాపతు మనుషులు ఈ పార్టీలలో చేరుతున్నారనుకోవాలి. రెండూ కొంత నిజమేననుకుంటాను. హింసను అదే పనిగా ప్రయోగించే ఉద్యమాలు బలప్రయోగాన్నీ బలప్రయోగ అధికారాన్నీ ఆరాధించే స్వభావం గల మనుషులను ఆకర్షించే ప్రమాదం ఉంది. తమ కార్యకర్తలలో ఆ గుణాన్ని పెంపొందించే ప్రమాదమూ ఉంది. ఇది మిలిటెంట్లకే కాదు, మేధావులకూ వర్తిస్తుంది. (మిలిటెంట్లకు మాత్రమే చెడ్డపేరు వచ్చినప్పటికీ.) మన రాష్ట్రంలో సాయుధ కమ్యూనిస్టు రాజకీయాల ఫలితంగా బలప్రయోగాన్ని ఆరాధించే (ఎంజాయ్ చేసే) మిలిటెంట్లే కాక ప్రజాతంత్రవాదులు కూడ చాలామంది తయారయ్యారు. వాళ్ళకు వేరే రాజకీయాలుగానీ ఆదర్శాలుగానీ ఉండవనలేము కానీ ఆదర్శాలు ఎక్కడ అంతమవుతాయో బలప్రయోగంతో ఆధిక్యతను నిలబెట్టుకునే సత్తాను అభిమానించే గుణం ఎక్కడ మొదలవుతుందో చెప్పడం కష్టం ('నేను మందుపాతరనయి పేలుతాను', 'నేను తుపాకీ తూటానవుతాను' అంటూ విరసం కవులు రాస్తున్న కవిత్వం చదివినప్పుడల్లా ఇందులో విప్లవం ఎంత, శాడిజం ఎంత అన్న సందేహం కలుగుతుంది.)

మనం ఉపయోగించే సాధనాలు మన లక్ష్యానికి ఉపకరణాలు మాత్రమే కాదు. అవి తిరిగి మన మీద ప్రభావం వేస్తాయి. మన సమాజం మీద ప్రభావం వేస్తాయి. ఎవరెవరు ఈ 'మనం' అనేదానిలో భాగమవుతారో నిర్ణయిస్తాయి. 'మనం' రేపు ఏమవుతామో నిర్ణయిస్తాయి. (సున్నితమైన మనసున్న అమాయకులుగా ఎం.ఎల్ పార్టీలలోనూ, వాటి ప్రజా సంఘాలలోనూ, వాటి మేధావి సంఘాలలోనూ చేరి కొన్నాళ్ళకు కఠినంగా, వికృతంగా, క్రూరంగా, కపటంగా తయారయిన వాళ్ళను ఎంతమందిని

చూడడం లేదు?) కాన్షీరాం, లాలూప్రసాద్ యాదవ్‌ల నుండి నక్సలైట్లదాకా ఈ దేశాన్ని విప్లవీకరిస్తామని ముందుకొస్తున్న వారెవ్వరిలోనూ ఈ స్పృహ లేకపోవడం ఈ దేశంలో అభ్యుదయ రాజకీయాలకు పట్టిన దుర్గతి. కాన్షీరాం అవకాశవాద చాతుర్యాన్నీ, వీరి బలప్రయోగ సామర్థ్యాన్నీ అభిమానించగల మేధావులు చాలామంది తయారయ్యారంటే ఆలోచనాపరులు ఎంత అనాలోచితంగా వ్యవహరిస్తున్నారో అర్థమవుతుంది.

ఈ మధ్య విశాఖపట్నం ఏజెన్సీలో పీపుల్స్‌వార్ తాండవ దళం ఇద్దరు ఆదివాసులను కిడ్నాప్ చేసి తీసుకుపోయి పత్రికా విలేకరులను పిలిచి ప్రెస్ కాన్ఫరెన్స్ పెట్టింది. ఆ ఇద్దరి చేతా తాము పోలీస్ ఇన్‌ఫార్మర్లమని చెప్పించింది. వారి ఒప్పుకోలు ముగిసిన తరువాత, వారిలో ఒకరిని చంపదలచుకున్నాం అని విలేఖరులకు చెప్పి (అతను వింటుండగానే) 'ఫలానా రోజు చంపుతాం' అని ముహూర్తం ప్రకటించింది. తరువాతి రోజు ఆ విషయం పేపర్లలో వచ్చింది. ఆ తరువాత - ముందుగా ప్రకటించిన తేదీనాడే - ఆ గిరిజనుడిని దళం కాల్చి చంపింది. అతనిని చంపడానికి ఈ డ్రామా అంతా అక్కరలేదు. అమాయకులపైన ఇన్‌ఫార్మర్ అన్న ముద్రవేసి చంపుతున్నారన్న ఆరోపణను ఎదుర్కొనడానికే అతని చేత ఆ మాట చెప్పించారని అనుకోలేం. ఎందుకంటే దళం అతన్ని కిడ్నాప్ చేసి తీసుకుపోయి తన కస్టడీలోనే ప్రెస్ కాన్ఫరెన్స్ పెట్టిస్తే అందులో అతను ఇచ్చే ఒప్పుకోలుకు పెద్దగా విశ్వసనీయత ఉండదు. మరి ఎందుకు చేసినట్టు?

పిల్లి ఎలకతో చెలగాటమాడినట్టు బంధించిన వ్యక్తి చేతనే పత్రికా ముఖంగా నేరం ఒప్పించి అతనిని ఫలాన రోజు ఫలాన వేళకు చంపుతామని ప్రకటించి సరిగ్గా అదే రోజున అదే టైంకు చంపడంలో భీతిగొలిపే దక్షత, ఎఫిషియెన్సీ ఉంది. ఆ ప్రయోజనం కోసం అయి ఉండాలి. అంతేకాక ఈ ప్రదర్శనాత్మక హింసలో ఒక వికృతమైన ఆనందం కూడ ఉండి ఉండాలి. ఆ పీపుల్స్‌వార్ దళ నాయకుడిలో అటువంటి వికృతమైన గుణం లేకుంటే బందీ మనోభావాలు గ్రహించగలిగేవాడు కాడా? నిజానికి గ్రహించకుండ ఉంటాడనుకోను. గ్రహించి కూడ ఆ పని చేయడంలో శాడిజం లేదా? పోనీ అతనేమయినా దశాబ్దాలుగా ఆదివాసులను పీడించిన పరాయి మనిషా అంటే కాదు. ఇన్‌ఫార్మర్ అయి ఉండవచ్చునేమో గానీ పేద గిరిజనుడే. (నాకు తెలిసి విశాఖపట్నం ఏజెన్సీలో ఇప్పటిదాకా పీపుల్స్‌వార్ చేతిలో చనిపోయిన వారంతా గిరిజనులే. మినహాయింపులేవయినా ఉంటే ఎవరయినా చెప్తే సంతోషిస్తాను.) అందువల్ల ఈ శాడిస్టు ప్రవర్తనను 'వర్గకసి' అనుకోలేము.

పోలీసులు ప్రజలను కొట్టినప్పుడు 'స్త్రీలు పిల్లలు అని చూడకుండ కొట్టారు' అంటూంటాం. అంటే అర్థం ఎదిగిన మగవాళ్ళను కొడితే ఫరవాలేదని కాదు. తమను తాము రక్షించుకోలేని వారినీ, ఎదురు తిరిగి దాడి చేయలేనివారినీ కొట్టడం మరీ అన్యాయమని. అందుకే పీపుల్స్‌వార్ నిజామాబాద్ జిల్లా నాయకులు సరళను చంపినప్పుడు ఎప్పుడూ లేనంత విమర్శ వచ్చింది. ఆ అమ్మాయి విప్లవం గురించి రొమాంటిక్‌గా ఊహించుకొని పీపుల్స్‌వార్‌లో చేరుదామనిపోతే అనవసరంగా అనుమానించి చంపారనేది చాలామంది అభిప్రాయం. ఒకవేళ ఆమె పోలీస్ ఏజెంట్ అని వారు నిజంగానే అనుమానించినా, అప్పటికామె తెలుసుకున్న విషయాలూ ఛేదించిన రహస్యాలూ ఏమీ లేవు కాబట్టి 'నీ సంగతి మాకు తెలిసింది' అని చెప్పి పంపించేసి ఉండవచ్చు కదా? చంపడం ఎందుకు? తమ సత్తా ఏమిటో చూపించాలన్న దర్పం కాకపోతే.

'స్త్రీలను సహితం కొట్టారు' అనిపించుకోవడానికి నక్సలైట్ దళాలకు ఇప్పుడు అభ్యంతరం లేదనిపిస్తుంది. ఇన్‌ఫార్మర్లుగా అనుమానించిన స్త్రీలను చంపడమే కాదు (నిజామాబాద్ సరళ హత్యే కాక ఆదిలాబాద్‌లో ఒకటి, వరంగల్‌లో ఒకటి జరిగాయి) తమకు రాజకీయంగా అడ్డం వచ్చిన మగవాళ్ళపైన దాడిచేసినట్టు స్త్రీలపైన కూడ దాడి చేసి కొట్టిన ఘటన నిజామాబాద్ జిల్లాలోని పడ్కల్ గ్రామంలో జరిగింది. కరీంనగర్ జిల్లాలోనూ ఈ మధ్య ఒక ఘటన జరిగింది. చెగ్గాం అనే ఊరిలో ప్రజలు చాలామంది కలిసి 'మా ఊరికి అన్నలూ రావద్దు, పోలీసులూ రావద్దు' అని తీర్మానం చేసినందుకు, ఒక వ్యక్తిపైన ఇన్‌ఫార్మర్ అంటూ పోస్టర్లు వేయబోయిన కార్యకర్తలను తరిమేసినందుకు ఊరి జనంపైన కోపగించి పెద్ద సంఖ్యలో గ్రామంపైన దాడిచేసిన పెద్దపల్లి దళం, చాలామందితో పాటు ఆ గ్రామం ఎం.పి.టి.సి అయిన నాగమ్మను కూడ కొట్టి రాజీనామా చేయమన్నారు. ఎదిగిన పిల్లలున్న నాగమ్మ (ఇది ఆమె ఇచ్చిన వివరణే) దెబ్బల కంటే కూడ అవమానానికి రాజీనామా చేసింది.

బూతులు స్త్రీలను కించపరుస్తాయి కాబట్టి ఉద్యమకారులు శత్రువును తిట్టేటప్పుడు కూడ బూతు తిట్లు తిట్టకూడదన్న అవగాహన కనీసం ఒక దశాబ్దకాలంగా మనకు పరిచయం ఉంది. నక్సలైట్ కార్యకర్తలు బూతు తిట్లు ప్రయోగించరన్న అభిప్రాయం కూడ ఒకప్పుడు ఉండింది. ఇప్పుడది లేదు. కోపం వచ్చినపుడు (అది ఒక భూస్వామి మీద కోపమే కానక్కరలేదు) బజార్లో తిట్టినట్టు భార్యనూ తల్లినీ కించపరిచే పద్ధతిలో తిట్టే దళ నాయకుల గురించి ఈ మధ్య వింటున్నాం. (ఒక 'మాజీ'ని ఆ

విధంగా తిట్టినప్పుడు 'మా అమ్మ చేతిలో నువ్వు ఎన్నిసార్లు అన్నం తిన్నావో మరచిపోవద్దన్నా' అని అతను బాధగా జ్ఞాపకం చేయవలసివచ్చింది.)

లైంగిక నేరాల పట్ల ఉదాసీన వైఖరి కూడ కనిపిస్తుంది. రేప్ చేసాడన్న అభియోగం ఉన్న రాజునాయక్ పీపుల్స్‌వార్ కార్యకర్తగా కొనసాగడాన్ని గురించి పైన చెప్పాను. కరీంనగర్‌లోనే ఒక గ్రామంలో జనశక్తి కార్యకర్త తమ్ముడి మీద ఒక అమ్మాయిపైన అత్యాచారం చేసాడన్న అభియోగం వచ్చింది. అతను ఒక 'అన్న'కు తమ్ముడు కాకపోతే బాధితురాలి తరఫువారు, లేక ఇతర ప్రజలు అతనిపైన ఏదో ఒక చర్య తీసుకుందురు. (పోలీసు కంప్లెయింట్ ఇవ్వడమే కావచ్చు.) కానీ స్వతంత్రించడానికి వెరచి అన్నలకే చెప్పారు. మేము వాడి సంగతి చూసుకుంటాం. మీరేమీ కలగజేసుకోవద్దని వారన్నారు. కానీ ఏమీ చేయలేదు. అదే జిల్లాలోని నిమ్మపల్లి 'జనశక్తి' పోరాటాల ఆవిర్భావానికి పేరుపడ్డ గ్రామం. తరువాత జనశక్తి - పీపుల్స్‌వార్ ఘర్షణలలో ఇరుక్కుంది. ఆ ఊరిలో రేపిస్టుగా పేరు పడిన వ్యక్తులున్నారు. వారు రేప్ చేసిన అమ్మాయిలు నిర్భయంగా వారి పేర్లు చెప్తున్నారు. అయినా నేరస్తులకు పీపుల్స్‌వార్‌తో సంబంధాలున్నాయన్న భయంతో ఎవరూ ఏమీ చేయరు. పీపుల్స్‌వార్ దళం ఊరిలోకి వచ్చినప్పుడు వారి గురించి ప్రజలడిగితే 'వాళ్ళు మావాళ్ళుకారు' అని ప్రకటిస్తారు కానీ వాళ్ళనేమీ చేయరు. కనీసం ఒక దళ సభ్యుడితో వారికి దగ్గర సంబంధాలున్నాయని గ్రామస్తులకు కచ్చితంగా తెలుసు. అందుకే స్వతంత్రించి ఏమైనా చేయాలంటే వాళ్లకు ఇప్పటికీ భయమే.

కరీంనగర్ జిల్లాలోనే గోదావరి సమీపాన దొంతాపూర్ అనే గ్రామం ఉంది. ఆ ఊరికి చెందిన బుర్రకాయల పద్మ అనే దళిత యువతికి గత సంవత్సరం రాడికల్ మిలిటెంట్ల చేతిలో చాలా చేదు అనుభవం ఎదురయింది. ఆమె తన తల్లితండ్రుల ఇష్టానికి వ్యతిరేకంగా తనకంటే బాగా పెద్దవాడయిన వివాహితుడిని పెండ్లి చేసుకుంది. ఆ పెండ్లి అతని కుటుంబానికి కూడ ఇష్టం లేదు. అతను పని వెతుక్కోవడానికి గల్ఫ్ దేశాలకు పోయేసరికి పద్మ రెండు ఇళ్ళలోనూ పరాయిదానిగా బతకసాగింది. ఆమె భర్త ఇల్లు ఒకనాడు ప్రమాదవశాత్తు తగలబడిపోగా ఇంటివారు ఆమెనే నిందించారు. చివరికామె అన్నల దగ్గరికి పోదలచుకుంది. అందుకోసం స్థానిక మిలిటెంట్ల సహాయం కోరింది. వాళ్ళు ఆమె స్థితిని ఆసరా చేసుకొని ఆమెను లైంగికంగా లోబరుచుకున్నారు. ఒక నెల తరువాత దళం దగ్గరకు తీసుకుపోయారు. దళ నాయకుడు జరిగిన విషయం గ్రహించినట్టున్నాడు. ఆమెకు ఇంటికి తిరిగి పొమ్మని నచ్చజెప్పి తండ్రికి అప్పగించాడు. అంతేగాని ఆ మిలిటెంట్లను

బహిష్కరించడంగానీ వారిపైన వేరే చర్య తీసుకోవడం గానీ జరగలేదు. ఆమె ఇంటికొచ్చిన కొన్నాళ్ళకు విషయం తెలుసుకున్న పోలీసులు ఆమెను తీసుకుపోయి వారం రోజులు నిర్బంధించి ఆమెకు జరిగిన అన్యాయానికి ఇంకొంచెం చేర్చి (దళ నాయకుడు కూడ ఆమెను రేప్ చేసాడని) పత్రికా విలేఖరులకు చెప్పవలసిందిగా ఒత్తిడిపెట్టి ఆమె చేత చెప్పించారు. అప్పుడయినా పీపుల్స్‌వార్ తమ మిలిటెంట్లు చేసిన నేరాన్ని ఒప్పుకొని పోలీసులు అదనంగా కల్పించిన అబద్ధాన్ని విమర్శించి ఉండవచ్చును. కానీ ఆ మాత్రం తప్పు ఒప్పుకుంటే 'పార్టీ ప్రతిష్ట' పోతుందను కున్నారేమో అంతా అబద్ధమని బుకాయించారు. ప్రైవేట్‌గా మాత్రం దళిత సంఘాల వారిని పిలిచి ఆందోళన చేయవద్దని నచ్చజెప్పారు. అటు పోలీసుల పంతం, ఇటు పీపుల్స్‌వార్ 'ప్రతిష్ట' వీటి మధ్య పద్మ ఏ పాటిది? ఆమె బతుకు ఏ పాటిది? ('ఇద్దరి మధ్యా ప్రజలు నలిగిపోతున్నారు' అనే వ్యాఖ్య అన్ని సందర్భాలకూ తగినది కాకపోయినా ఇటువంటి ఉదంతాలకు కూడ వర్తిస్తుంది.)

పార్టీ బయటేకాక పార్టీ లోపల స్త్రీలపైన అమలయ్యే అణచివేత గురించి కూడ మాట్లాడుకోవాలి. దీని గురించి ఎం.ఎల్ పార్టీలు ఎప్పుడూ పెదవి విప్పవు. వేరే విషయాలలో తప్పులు అప్పుడప్పుడయినా ఒప్పుకుంటారు కాని ఈ విషయాలలో మాత్రం అసలే ఒప్పుకోరు. తమతోటి కామ్రేడ్లయిన స్త్రీలను పెళ్ళి చేసుకొని వారిని భౌతికంగా మానసికంగా హింసించిన దళ సభ్యుల గురించి, పార్టీ కార్యకర్తల గురించి నిర్దిష్టంగా పేర్లతో సహా తెలిసిన కథలున్నాయి. బయటి ప్రపంచంలో లాగ ఆమె 'శీలాన్ని' శంకించేవారూ, పరాయిమగవాళ్ళతో (తోటి కామ్రేడ్లయినప్పటికీ) చనువుగా ఉంటే సహించలేక కొట్టేవాళ్ళూ ఉన్నారు. ఈ హింసకు వారిపైన పార్టీలు ఏ చర్యలు తీసుకుంటున్నాయో కానీ వాళ్ళు దళ సభ్యులుగాను, నాయకులుగాను కొనసాగుతూనే ఉన్నారు.

పార్టీ లోపల స్త్రీలపైన లైంగిక హింస గురించి వచ్చిన ఫిర్యాదులన్నీ పోలీసులు కల్పించిన దుష్ప్రచారమనీ, సరెండరయినపుడు పోలీసులు బలవంతంగా చెప్పించే కథలనీ కొట్టిపారేయడం ఎం.ఎల్ పార్టీలకు మామూలయిపోయింది. దుష్ప్రచారం చేయడంలో పోలీసులకు ప్రయోజనం ఉన్నమాట వాస్తవమే కానీ అంతా కేవలం దుష్ప్రచారం కాదు. ఈ పార్టీలలో పనిచేసి బయటకొచ్చిన స్త్రీలు ఎవ్వరి ప్రోద్బలం లేకుండా చెప్పే కథలూ ఉన్నాయి.

ఈ మధ్య కాలంలో అన్ని సాయుధ పోరాట పార్టీల దళాలలోను స్త్రీల సంఖ్య పెరిగింది. దళ నాయకులైన స్త్రీలు కూడ ఉన్నారు. అయితే అండర్‌గ్రౌండ్

మగ కార్యకర్తలకు పెళ్లి చేయడం కోసం అమ్మాయిలను వెతికి పార్టీలోకి తీసుకొచ్చే ప్రక్రియ (తొలి నుండీ ఉన్నది) ఇంకా సాగుతూనే ఉన్నది. పనిలో పనిగా వాళ్ళు డెన్‌లు నిర్వహించడానికి కూడ పనికొస్తారు. రాజకీయ విశ్వాసంతో పార్టీలో చేరిన స్త్రీలను కూడ ఎవరో ఒక మగ కార్యకర్త 'పెళ్ళి' అవసరం (లైంగిక అవసరం అంటే ఎబ్బెట్టుగా అనిపిస్తుందేమో) తీర్చడం కోసం తొందరపెట్టడం జరుగుతుంది. ఈ క్రమంలో మైనారిటీ తీరని అమ్మాయిలకు పెళ్ళి చేసిన ఘటనలు, ఇష్టమున్నా లేకపోయినా ఒత్తిడిపెట్టి పెళ్ళి చేసిన ఘటనలు ఉన్నాయి. ఉద్యమ ప్రయోజనాలు, ఉద్యమ అవసరాలు వ్యక్తుల ఇష్టాయిష్టాల కన్నా, స్వేచ్ఛా స్వతంత్రాలకన్నా గొప్పవి అనే దృక్పథం ఆ స్త్రీలు కూడ అంతర్లీనం చేసుకుని ఉంటారు కాబట్టి, తాము చేసుకోబోయే మగవాడు అప్పటికే ఒక కార్యకర్త లేక నాయకుడు అయి ఉంటాడు కాబట్టి, ఈ క్రమంలో మగవాళ్ళ అవసరాలకు తమ అవసరాలేకాక తమ వ్యక్తిత్వం, స్వతంత్రం కూడ బలి అవుతున్నాయని వారు సులభంగా గుర్తించలేకపోవచ్చు. గుర్తించినా ఏమీ చేయలేకపోవచ్చు.

ఇక లైంగిక హింస మాటకొస్తే తమ కింద పనిచేసే పార్టీ కార్యకర్తలయిన స్త్రీలను, తాము షెల్టర్ తీసుకున్న ఇళ్ళలోని స్త్రీలను నక్సలైట్ కార్యకర్తలు లేదా నాయకులు లైంగికంగా లోబరచుకునే ప్రయత్నం చేసిన ఘటనల గురించి, అటువంటి చరిత్రగల నాయకుల గురించి కూడ కథలున్నాయి, ఎవరో చెప్పినవి కావు, బాధితురాళ్ళు చెప్పినవే ఉన్నాయి. ఆ స్త్రీల పైన వారికుండే ఆధిపత్య సంబంధం (నాయకుడు, 'అన్న' అనే సంబంధం) దీనికి ఉపయోగపడుతుంది. పార్టీ నిర్మాణంలోను, డెన్‌ల నిర్వహణలోను ఉన్న రహస్యం కారణంగా అతని ప్రవర్తనపైన ఫిర్యాదు చేసే అవకాశంగాని, మార్గంగాని లేకపోవడం వల్ల ఆ స్త్రీలు ఆ ప్రవర్తనను మౌనంగా భరించవలసి వస్తుంది. చివరికి విప్లవ రాజకీయాలంటేనే అసహ్యం పుట్టి పార్టీ నుండే బయటికొచ్చేసిన స్త్రీలున్నారు.

7

విలువలకు ప్రాధాన్యం ఇచ్చే రాజకీయాలలో పారదర్శకత (ట్రాన్స్‌పరెన్సీ) ఉండగలదు. కాని ఆధిపత్య రాజకీయాలకు అబద్ధాలు, బుకాయింపు, చెప్పేదానికీ చేసేదానికీ మధ్య పొంతన లేని హిపోక్రసీ అవసరం. ఎం.ఎల్ పార్టీల రాజకీయాలలో ఒకనాడు పారదర్శకత ఉండేది. (ఆ రోజులలో కూడ వాళ్ళు పోరాటాలు చేసారు కానీ అవి ప్రధానంగా ఆర్థిక సాంఘిక అసమానతకూ దోపిడీకీ వ్యతిరేకంగా జరిగిన పోరాటాలు.

ప్రజారాజ్యాధికారం పేరిట తమ సాయుధ ఆధిపత్యాన్ని సమాజం పైన నెలకొల్పే 'పోరాటం' అప్పటికింకా పెద్దఎత్తున మొదలుకాలేదు.) వాళ్ళు చెప్పింది చేస్తారు, చెప్పి చేస్తారు, చేసిందే చెప్తారు అన్న నమ్మకం ఉండేది. నక్సలైట్ రాజకీయాలను తీవ్రంగా వ్యతిరేకించేవారు సహితం 1980లలో వారిని ఈ విషయంలో మెచ్చుకునేవారు. ఈ రోజు వారి ప్రత్యర్థుల సంగతి పోనీయండి (వాళ్లు నోరు విప్పి విమర్శించే స్థితిలో లేరు) వాళ్ళ మద్దతుదారులకు సహితం ఆ నమ్మకం లేదు. (లేకపోగా, విప్లవోద్యమాలు ఎక్కడయినా ఎన్నడయినా అన్యాయం చేయకుండ, అబద్ధాలు చెప్పకుండ నడిచాయా గెలిచాయా అని తర్కించే స్థితిని చేరుకున్నారు.) ఎప్పుడు ఏం చేస్తారో తెలియదు, చేసే పని ఏ కారణంగా చేస్తారో కూడ స్పష్టంగా తెలియదు. ఏ పరిస్థితికి ఏ రకంగా స్పందిస్తారో కచ్చితంగా చెప్పలేము అనే అనిశ్చితి ఆధిపత్యానికి చాలా ఉపయోగపడుతుంది. పూర్తిగా పారదర్శకంగా, నియమబద్ధంగా ఉండే ఆధిపత్యం ఆధిపత్యమే కాదు. 'నిత్యనిర్బంధంలో సాయుధ పోరాటం చేస్తున్న రహస్య పార్టీలకు పూర్తి పారదర్శకత సాధ్యమా?' అని అడుగుతారేమో! పరిస్థితులతో సంబంధం లేని పూర్తి పారదర్శకత గురించి నేను మాట్లాడడం లేదు. కానీ 'పరిస్థితులు' అనే సాకును అడ్డం పెట్టుకొని, నిత్య అనిశ్చితి వల్ల, సంశయం వల్ల కలిగే భీతి నుండి ప్రయోజనం పొందాలని చూసే వైఖరిని క్షమించనవసరం లేదు.

మాట్లాడి పంపిస్తాం అని ఎవరినైనా 'అన్నలు' తీసుకొనిపోతే మాట్లాడి పంపిస్తారు తప్ప కొట్టరు, చంపరు అన్న విశ్వాసం 1980లలో ఉండింది. ఈ రోజు వాళ్ళు చంపదలచుకున్న వారినందరినీ 'మాట్లాడి పంపిస్తాం' అనే ఇంటి నుండి తీసుకుపోతున్నారు. నిజానికిది - ఎప్పుడో అరుదుగా తప్ప - వాళ్ల కవసరమేం కాదు. మీవాడు ఫలాన తప్పు చేసాడు కాబట్టి మేము 'కొట్టదలచుకున్నాం, లేక చంపదలచుకున్నాం' అని చెప్పి తీసుకుపోతే వాళ్ళ సాయుధ బలానికి ఎదురయ్యే ప్రతిఘటన వారు ఎదుర్కోలేనిదేమీ కాదు. (ఎదుటివాడు చాలా మందిబలం గల రాజకీయ నాయకుడయితే తప్ప. అటువంటి వాళ్ళను 'అన్నలు' చంపేది తక్కువే.) కానీ ఒకటి చెప్పి ఒకటి చేస్తే ప్రజలేమనుకుంటారో అన్న పట్టింపు ఉండడం అవసరం అనుకుంటే కదా ఆ మాత్రం అదనపు శ్రమ అయినా తీసుకోవడానికి? పట్టింపు లేకపోగా దానిలో ఉన్న ప్రయోజనం ఈ పార్టీలకు బాగానే తెలుసుననుకుంటాను. పోలీసులు కూడ 'ఎస్.ఐ. సాబ్ మాట్లాడి పంపిస్తాడు - ఏం చేయములే' అని చెప్పి తీసుకుపోయి చంపి శవాన్ని ఇంటికి పంపిస్తుంటారు. విశ్వసనీయత కన్నా భయం ముఖ్యం అని వాళ్ళనుకున్నట్టే 'అన్నలూ'

అనుకుంటున్నారు. ఉన్న విషయం చెప్పేస్తే ప్రతిఘటనను ఎదుర్కొనడానికి మరింత హింస చేయవలసి వస్తుందేమో కదా, దాని బదులు అబద్ధం చెప్పయినా ఒక్కడిని మాత్రమే చంపడం మేలు కదా అంటారేమో. అట్లాగయితే ప్రజల సమక్షంలోనే తప్పు నిరూపించి శిక్షించడం తమ సిద్ధాంతం అని చెప్పుకోవడం ఎందుకు? ప్రజల సమక్షంలో నిరూపించేటప్పుడు ప్రతిఘటన రాదా? పారదర్శకత ఉన్నప్పుడే న్యాయం జరుగుతుందని కదా ఆ సిద్ధాంతం పెట్టుకున్నది? 'మాట్లాడి పంపిస్తాం' అనే బదులు అతడి తప్పేమిటో చెప్పి ఏం చేయబోతారో చెప్తే, వివరణ లేక సమాధానం ఇచ్చుకునే అవకాశం అతడి బంధుమిత్రులకు ఉంటుంది.

కాని పారదర్శకత పాటిస్తారన్న పురాణం ఒకటి ప్రచారంలోనయితే ఉంది. అన్నలు మొదట ఆ వ్యక్తి నేరాలు ఎండగడతారనీ, ప్రజలలో పెట్టి రుజువు చేస్తారనీ, ఆ తరువాత అతనికి తన నడవడిక సరిదిద్దుకునే అవకాశం ఒకటికి రెండుసార్లు ఇస్తారనీ, అప్పటికీ సరిదిద్దుకోకపోతేనే శిక్షిస్తారనీ ఈ కథ చెప్తుంది. ఈ ప్రొసీజర్ నిజంగానే పాటించినా, ఆరోపణ వేసేది వారే, రుజువు చేసేది వారే, శిక్ష వేసేదీ వారే కాబట్టి న్యాయం జరిగినట్టేనని అనలేము. (ఈ మాట ఎందుకంటున్నానంటే, నక్సలైట్లు ఎవరిని చంపినా 'అంతకుముందే అతనిని హెచ్చరిస్తూ పోస్టర్ వేసారంట' అని - అక్కడికి న్యాయం జరిగిపోయినట్టు సమర్థించడం పరిపాటి అయిపోయింది కాబట్టి.) అయితే నక్సలైట్ల చేతిలో చనిపోయిన వారిలో 25 శాతమైనా ఈ అవకాశమంతా పొందారా? లేదనుకుంటాను. ఒకేసారి ఇన్‌ఫార్మర్ లేక ప్రజాద్రోహి అన్న ఆరోపణ వేసి ఏమీ చెప్పుకునే అవకాశం ఇవ్వకుండా చంపినవారు, జవాబు చెప్పుకున్నాక కూడ అది ఎందుకు ఆమోదనీయం కాదో వివరించకుండా దానిని తిరస్కరించి చంపినవారు, సమాధానం చెప్పుకోవడానికి ఆస్కారంలేని అస్పష్టమైన నిందలువేసి చంపినవారు, ఒక్కసారి కూడ ఏ నిందలూ వేయకుండ చంపినవారు, చాలామందే ఉన్నారు.

వేసే ఆరోపణలలో కూడ పారదర్శకత లోపం స్పష్టంగా కనిపిస్తుంది. ఆరోపణలు సాధారణంగా స్పష్టంగా ఉండవు. 'ప్రజలలో గందరగోళం సృష్టిస్తున్నాడు,' 'పంచాయతీలు చేసి గ్రామాలలో అరాచకత్వం సృష్టిస్తున్నాడు,' 'పోలీసుల కొమ్ము కాస్తున్నాడు' మొదలయిన ఆరోపణలు తరచుగా వేస్తుంటారు. వీటికి నిర్దిష్టమైన అర్థం లేదు. ఇటువంటి ఆరోపణలు వేసి ఒక వ్యక్తి పైన దాడి చేస్తే ఆ చర్య ఎంతవరకు సమర్థనీయమో వివేచించే మార్గం లేదు. ఒక్కొక్కసారి ఒక వ్యక్తి మీద వేసిన ఆరోపణల దండకాన్ని చదివి వాటిలోని అసలు విషయం ఏమయి ఉంటుందా అని ఊహించుకోవలసి వస్తుంది. వడబోసుకోవడం తెలంగాణ

ప్రజలకు అలవాటయిపోయింది. నల్గొండ జిల్లాలో పీపుల్స్‌వార్ చంపిన విలేఖరి శ్రీధర్‌రెడ్డిని 'వ్యభిచారి, తాగుబోతు, లంచగొండి, ఇన్‌ఫార్మర్' అన్నారు. అతను ఇన్‌ఫార్మర్ అనడానికి తమ దగ్గరేవో ఆధారాలున్నాయని అంటున్నారుగానీ వాటి విశ్వసనీయత సంగతి పక్కన పెట్టినా అతను లంచగొండి కాడు, తాగుబోతు కాడు, వ్యభిచారి కాడు. ఒక వ్యక్తిమీద ఒక ఆరోపణ ఉంటే అతనిని భ్రష్టు పట్టియ్యడానికి దానితో పది ఆరోపణలు ఎందుకు చేరుస్తారని వారినెవరూ అడగరు. అది బలమున్నవాడి ప్రివిలేజ్. ఆరోపణలను జల్లెడ పట్టి అసలు సంగతి ఏమయి ఉంటుందా అని సామాన్యులు ఊహించుకోవాలి. ఈ తర్కాన్ని తెలంగాణ ప్రజలు ఎంత సులభంగా దిగమింగారో చూస్తే మనుషుల మీద ఆధిపత్యం నెలకొల్పడం ఎంత సులభమో అర్థమవుతుంది, భయం వేస్తుంది కూడ. అన్నల మీద గౌరవం కొద్దీ ఈ 'చిన్న' పొరబాట్లను ప్రజలు సహిస్తున్నారనుకుంటే పొరబాటే. నిస్సహాయతకొద్దీ భరిస్తున్నారు. మనుషులను ఎంత సులభంగా ఆ స్థితికి తీసుకురావచ్చుననేదే ఆశ్చర్యమూ ఆందోళనా కలిగించే విషయం.

'వ్యభిచారి' అంటే (లక్ష్మణచాందాలో చంపిన చిన్నారెడ్డి లాగ) తన భార్యకాని ఒక స్త్రీతో ఇష్టపూర్వకంగా సంబంధం పెట్టుకున్న వ్యక్తి కావచ్చు, లేదా మామూలు అర్థంలో వ్యభిచరించే వ్యక్తి కావచ్చు (అదయినా ఏపాటి శిక్షవేయగల నేరమన్నది వేరే సంగతి). 'పార్టీకి వ్యతిరేకంగా దుష్ప్రచారం చేయడం' అంటే పార్టీ కార్యకర్తలు చేసిన తప్పులను ఎత్తి చూపి ప్రజలలో చర్చకు పెట్టడం కావచ్చు, రాజకీయంగా ఎం.ఎల్ పార్టీల పద్ధతులతో విభేదించి ఆ విభేదాన్ని బహిరంగంగా వ్యక్తం చేయడం కావచ్చు, పనిగట్టుకొని తప్పుడు అభియోగాలు సృష్టించి ప్రచారం చేయడం కావచ్చు. 'పంచాయతులు చేసి గ్రామంలో అరాచకం సృష్టించడం' అంటే పంచాయతులపైన అన్నలకుండే గుత్తాధిపత్యాన్ని ఆమోదించకుండ నేను కూడ చేస్తాననడం కావచ్చు, పంచాయతులలో ఆశ్రిత పక్షపాతం ప్రదర్శించి అన్యాయం చేయడం కావచ్చు. ఇన్ని అర్థాలలోనూ ఈ మాటలను ఉపయోగించిన ఉదంతాలున్నాయి. ఉపయోగించి తమ దాడులనూ హింసనూ సమర్థించుకున్న ఉదంతాలూ ఉన్నాయి.

'హుస్నాబాద్ ప్రాంతంలో జరిగే పోలీసు దాడులన్నిటికి సి.పి.ఐ వారే బాధ్యులు' అని పీపుల్స్‌వార్ అంటుంది. లేదా 'బాధ్యత వహించవలసి ఉంటుంది' అంటుంది. దీని అర్థం సి.పి.ఐ వారే పోలీసులకు చెప్పి దాడులు చేయిస్తున్నారనా? లేకపోతే పోలీసు దాడులకు ప్రతీకారం సి.పి.ఐ వారిపైన తీర్చుకోవడం జరుగుతుందనా? మొదటిది ఒక అభియోగం. దాని సత్యాసత్యాలు తెలుసుకునే

అవకాశం ఉంది. రెండవది బెదిరింపు. ఒక ఆరోపణ వేస్తున్న గొంతుతో బెదిరింపు జారీ చేస్తారు. సి.పి.ఐ వారు దానిని స్వీకరించి ఆ ప్రాంతంలో ఎప్పుడు ఎన్‌కౌంటర్ జరిగినా దానికి తాము బాధ్యులము కామని తామే ఋజువు చేసుకుంటూ కనిపించిన వారికందరికీ చెప్పుకుంటుంటారు. అయినప్పటికీ - ఎంత ఋజువు చేసుకున్నప్పటికీ - వారే బాధ్యులని పీపుల్స్‌వార్ అంటుంటుంది. ఆ 'బాధ్యత'కూ ఈ 'బాధ్యత'కూ అర్థం ఒకటి కాదు. మాటలకు అర్థం చేతిలో తుపాకి ఉన్నవారు నిర్ణయిస్తారు. ఉదాహరణకు ఉల్లంపల్లి ఎన్‌కౌంటర్‌కు సమాచారం ఇచ్చినవాడు ఒక సస్పెండ్ అయివున్న పోలీసు కానిస్టేబుల్ అని అందరూ భావిస్తున్నారు. సస్పెన్షన్ ఎత్తివేయాలంటే ఒక దళాన్ని పట్టియ్యాలని ఎస్.పి అన్నాడనీ, తాను కాపుగాసి దళం ఆచూకీ తెలుసుకొని పోలీసులకు చెప్పాననీ అతనే చెప్పుకున్నాడు. దానికి గుర్తింపుగా ఎస్.పి అతని సస్పెన్షన్ ఎత్తివేసి పనిలోకి తీసుకున్నాడు కూడ. అయినప్పటికీ సి.పి.ఐ నాయకులే ఉల్లంపల్లి ఎన్‌కౌంటర్‌కు బాధ్యులని పీపుల్స్‌వార్ అంటూ ఉంటుంది. సి.పి.ఐ నాయకులను ఎడతెగని అనిశ్చిత స్థితిలో ఉంచి 'కంట్రోల్'లో పెట్టుకోవడానికి వారికిది ఒక మంచి అస్త్రం. అంటే మాటలకుండే అర్థాలు ఆధిపత్య రాజకీయాలలో భాగం అయిపోయాయి.

నిజానికి ఎక్కువ శాతం ఆరోపణలు 'ఇన్‌ఫార్మర్' అన్నదానితో ముగుస్తాయి. పది ఆరోపణలున్నా పదకొండవ స్థానంలో 'ఇన్‌ఫార్మర్' అనేది ఉంటుంది. నక్సలైట్ల ఆరోపణలలో పారదర్శకత లేమికి ఈ ఇన్‌ఫార్మర్ అనేది చక్కటి నిదర్శనం. ఇన్‌ఫార్మర్ అంటే నక్సలైట్ దళాల గురించి సమాచారం సేకరించి పోలీసులకు ఇచ్చి వాళ్ళను పట్టిచ్చేవాడని చాలామంది అనుకుంటారు. కానీ అదొక్కటే దాని అర్థం కాదు. అటువంటి వాళ్ళు లేరని కాదు. చాలామందే ఉన్నారు. పోలీసులకు చాలా పటిష్టమైన ఇన్‌ఫర్మేషన్ వ్యవస్థ ఉంది. అయితే అంతమాత్రం చేత నక్సలైట్లు ఎవరిని ఇన్‌ఫార్మర్ అన్నా వాళ్లు ఇన్‌ఫార్మర్ అయి ఉంటారని భావించనవసరం లేదు. అన్నల భాషలో - వాళ్ళు మెడలు వంచి తమ తుపాకీకి దాసోహం చేసుకున్న భాషలో - 'ఇన్‌ఫార్మర్' అనే మాటకు చాలా అర్థాలున్నాయి.

మిలిటెంట్లు తనపైన దాడి చేసి కొడితే వారు కొట్టారని పోలీస్‌స్టేషన్‌లో ఫిర్యాదు ఇచ్చిన వాడూ ఇన్‌ఫార్మరే. నక్సలైట్లు తనను బెదిరిస్తే వారి వల్ల ప్రాణభయం ఉందని పోలీసులకు చెప్పుకొని రక్షణ కోరినవాడూ ఇన్‌ఫార్మరే. అన్నలు గ్రామంలో ఒక పంచాయతీ చేసారని తెలిసి పోలీసులు ఊరిలోకొచ్చి వి.ఎ.ఓను గానీ సుంకరిని గానీ ఏం జరిగిందని అడిగితే వాళ్ళు ఉద్యోగం రీత్యా తప్పనిసరయి చెప్పినా

వారిని అన్నలు ఇన్‌ఫార్మర్ అనరన్న నమ్మకం లేదు. లేదా పోలీసులెవరినయినా పట్టుకొని కొట్టి చెప్పించినా వాడు కూడ ఇన్‌ఫార్మర్ అన్న ముద్ర తప్పించుకో లేకపోవచ్చు. ప్రభుత్వ కార్యాలయాలలోనూ పోలీస్ స్టేషన్లలోనూ పైరవీలు చేసుకొని బ్రతికే ఛోటా నాయకులు అన్ని గ్రామాలలోనూ ఉంటారు. తమ సానుభూతిపరులు అరెస్టయినప్పుడు విడిపించుకోవడానికి వీరిని అన్నలు వాడుకుంటూ ఉంటారు. కానీ వారిపైన నింద వేయదలచుకున్నప్పుడు వారి పైరవీలను కారణంగా చూపించి 'ఇన్‌ఫార్మర్' అంటారు.

అంతేకాదు. ఒక గ్రామంలో ఎన్‌కౌంటర్ లేక పోలీసు దౌర్జన్యం జరిగిందను కోండి. నక్సలైట్లు దానికి చాలా సందర్భాలలో ప్రతీకారం తీర్చుకుంటుంటారు. ఈ ప్రతీకారానికి గురయినవారిని అనివార్యంగా 'ఇన్‌ఫార్మర్' అంటారు. కానీ నిజానికి ఈ ప్రతీకారదాడులకు గురయ్యే వాళ్ళు ఎవరు? ఫలాన ఘటనలో పోలీసులకు సమాచారం ఇచ్చి దాడి చేయించిన వారిపైననే ప్రతీకారం తీర్చుకుంటారన్న నమ్మకమేమీ లేదు. ప్రతీకారం జరగాలి, అది ముఖ్యం. దాడికి గురయ్యేవారు ఎప్పుడో ఏదో విషయంలో నక్సలైట్లతో గొడవ పెట్టుకున్నవారు కావచ్చు. రాజకీయంగా నక్సలైట్లకు వ్యతిరేకులు కావచ్చు. అప్పటి పాలక పార్టీకి (తెలుగుదేశం లేక కాంగ్రెస్) చెందిన స్థానిక నాయకులు కావచ్చు. స్థానిక ప్రజాప్రతినిధులకు లేక ఎం.ఎల్.ఏకి సన్నిహితులు కావచ్చు. వేరే ఏ కారణంగానయినా (ఇందులో స్థానిక మిలిటెంట్ల, దళ సభ్యుల వ్యక్తిగత కక్షలను కూడ లెక్కబెట్టుకోవాలి) నక్సలైట్లకు శత్రువులయి ఉండి కక్ష తీర్చుకోవడానికి తగిన అదను కోసం అన్నలు ఎదురుచూస్తున్న వారెవరైనా కావచ్చు.

దీని ఫలితం ఏమిటంటే పోలీసు దాడులు లేక ఎన్‌కౌంటర్లు జరిగిన గ్రామాలలో నక్సలైట్లతో ఏ కారణంగానయినా (అది సహేతుకమా లేక అహేతుకమా, ఆ దాడితో సంబంధం ఉన్నదా లేనిదా అన్న ప్రశ్నలతో నిమిత్తం లేకుండ) ఘర్షణ పెట్టుకున్న వారందరూ ప్రతీకారానికి భయపడుతూ బతుకుతుంటారు. 'నాకు అన్నలతో విభేదాలు ఉంటే ఉండవచ్చును కానీ పోలీసులు గ్రామంలోకి రావడానికి నేను బాధ్యుడిని కాను కదా, నాకేం భయం' అన్న భరోసా ఎవ్వరిలోనూ ఉండదు. 'శత్రువర్గం'గా నక్సలైట్లు భావించే వారెవరయినా ప్రతీకారానికి గురికావచ్చు. 'శత్రువర్గం'లో భయం పెంచడమే ఈ ప్రతీకార దాడుల ప్రధాన లక్ష్యం. నిజమైన ఇన్‌ఫార్మర్‌ను వెతికి పట్టుకుని శిక్షించడం కాదు. దాడికి గురయిన తర్వాత మాత్రం వారిని ఇన్‌ఫార్మర్ అనే అంటారు. ఆ

సంగతి అందరికీ తెలుసు. అయినా ఆ మాటను ఇంతటి అబద్ధపు అర్థంలో ప్రయోగించడాన్ని మాత్రం ఎవరూ ప్రశ్నించరు. హతుడి భార్య, రక్తబంధువులు ధైర్యం చేసి శవం ముందు కూర్చొని ప్రశ్నించడం అప్పుడప్పుడు జరుగుతూ ఉంటుంది. అంతవరకైతే అన్నలు సహిస్తారు కానీ గ్రామస్తులలో వేరే ఎవరైనా వారి చర్య పట్ల నిరసన సమీకరించే ప్రయత్నం చేస్తే మాత్రం చాలా ప్రమాదం. ఆ తరువాత ఆ దళం అటువైపు వచ్చినప్పుడు ఆ వ్యక్తిని టార్గెట్ చేస్తారు.

జనశక్తి నాయకుడు భూపతిరెడ్డిని పోలీసులు హైదరాబాద్‌లో పట్టుకుని తీసుకొచ్చి సిరిసిల్ల ప్రాంతంలో చంపి పడేసారు. హైదరాబాద్‌లో మెకానిక్ షాపు పెట్టుకున్న ఒక సిరిసిల్ల నివాసి అయిన వెలమ కులస్తుడు అతనిని పట్టిచ్చాడని ఆ పార్టీ భావించింది. కానీ అతనిని కాక ఎన్‌కౌంటర్‌కు ప్రతీకారంగా సిరిసిల్లలో నివసించే అతని బంధువు నొకడిని కాల్చిచంపింది. వీళ్ళిద్దరూ, మరి కొందరూ కలిసి పార్టీకి వ్యతిరేకంగా వ్యవహరిస్తున్నారనీ పోలీసులకు సమాచారం చేరవేస్తున్నారనీ ప్రకటించారు. హైదరాబాద్‌లో ఉన్నవాడు (భూపతిరెడ్డిని పట్టిచ్చినవాడు) దళాలకు దొరకడం కష్టం కాబట్టి సిరిసిల్లలో ఉన్నవాడిని కాల్చి చంపారు. ఎవరు పట్టిచ్చారనేది ఇక్కడ ముఖ్యం కాదు. శత్రువర్గానికి దడ పుట్టించడం ముఖ్యం. ఆ మాటే ప్రకటించుకుంటే దాని మంచి చెడులు మనం ఆలోచించుకోవచ్చు. నిజానికిది ఫ్యాక్షన్ రాజకీయాలలో ఎప్పుడూ ఉన్న సూత్రమే. కానీ ఎం.ఎల్ పార్టీలు ప్రకటించుకోవు. మృతుడు భూపతిరెడ్డి ఎన్‌కౌంటర్‌కు బాధ్యుడనే జనశక్తి ప్రకటిస్తుంది.

వరంగల్‌లో పీపుల్స్‌వార్ పాలకుర్తి ప్రాంత నాయకుడిగా ఉన్న నాగన్న ఎన్‌కౌంటర్‌లో చనిపోయాడు. అతను తీగరాజుపల్లి దగ్గర నడిచిపోతూంటే కాకతాళీయంగా ఎదురొచ్చిన పోలీసులతో ఉన్న హోంగార్డు అతనిని గుర్తుపట్టాడు. అక్కడికక్కడే వాళ్ళు అతనిని పట్టుకొని కాల్చిచంపారు. ఆ పోలీసులు నాగన్న కోసం రాలేదు. వేరే ఏదో కేసులో ఎంక్వైరీకి వస్తూ నాగన్నను పసిగట్టి పట్టుకొని చంపారు. ఆ ఘటన పూర్తిగా కాకతాళీయంగా జరిగింది. అయినప్పటికీ దానికొక 'ఇన్‌ఫార్మర్'ను గుర్తించి (సృష్టించి అనాలేమో) చంపడం జరిగింది. (పైగా ఒకతనిని చంపడానికి పోయి అతను ఇంట్లో లేడని అతని తమ్ముడిని తీసుకుపోయి చంపారు.) దీనిని ఏ విధంగా అర్థం చేసుకోవాలి? 'పొరబాటు' అనుకోవాలా? ఎన్‌కౌంటర్ కాకతాళీయంగా జరిగినా ఇంకొకరకంగా జరిగినా దానివల్ల 'శత్రువర్గం' (కనీసం

మానసికంగా) బలం పుంజుకుంటుంది కాబట్టి ఏదో ఒకటి చేసి ఆ అసమతుల్యాన్ని సవరించాలి. శత్రువర్గంలో ఎవరో ఒకరిని చంపడం దీనికొక మార్గం. హతుడు నిజంగా అన్నలకు శత్రువా అన్నది కూడ అంత ముఖ్యం కాదు. ఆ పేరు పెట్టగలవారి నొకరిని చంపితే చాలు. శత్రువర్గంలో తిరిగి మళ్ళీ పాత భీతి నెలకొంటుంది. ఫ్యాక్షన్ రాజకీయాలతో పరిచయం ఉన్న రాయలసీమవాసులకు ఈ తర్కం సులభంగానే అర్థం అవుతుంది. అయితే అది కమ్యూనిస్టు రాజకీయాలలోకి ఎప్పుడు ప్రవేశించిందనేదే ప్రశ్న. అధికారికంగా ప్రవేశించలేదు కాబట్టే ఫ్యాక్షన్ పద్ధతిలో జరిగిన హత్యలో కూడ హతుడిని ఫలాన ఎన్‌కౌంటర్‌కు ఇన్‌ఫార్మర్ అనే అంటారు.

కరీంనగర్‌లో కల్వచర్ల చాలా ఎన్‌కౌంటర్‌లు చూసిన గ్రామం. పోలీసులు ఆ ఊరి కల్లు దుకాణం దగ్గరకు వచ్చిపోతుంటారు కాబట్టి వాళ్ళ ఇన్‌ఫార్మర్లు ఎవరో చెప్పే బాధ్యత ఆ కల్లు దుకాణం నడిపే గౌడ కుటుంబానిదేనని పెద్దపల్లి ప్రాంత పీపుల్స్‌వార్ దళ నాయకుడు నాగరాజు హుకుం జారీ చేసాడు. 'చెప్పలేకపోతే మీరే బాధ్యత వహించవలసి ఉంటుంది' అన్నాడు. 'చెప్తే పోలీసులు చెప్పకపోతే అన్నలు' అన్న సందిగ్ధంలో పడ్డారో లేక వారికి నిజంగానే తెలీదో గానీ వారేమీ చెప్పలేకపోయారు. ఆ కుటుంబంలో ఇద్దరు అన్నదమ్ములను పెద్దపల్లి దళం ఒళ్ళు విరగ్గొట్టి చంపింది. 'ఇన్‌ఫార్మర్లు' అనింది.

భాష కేవలం మానవ సంబంధాలను వ్యక్తం చేసే సాధనం కాదనీ, అది మానవ సంబంధాలను రూపకల్పన చేస్తుందనీ పోస్ట్-స్ట్రక్చరలిస్టులు అంటుంటారు. బలవంతుల చేతిలో భాష ఒక ఆధిపత్య సాధనంగా పని చేస్తుందంటారు. భాష చేసే రూపకల్పన వెనుక వాస్తవికత ఏదీ లేదనుకోకుండా ఉన్నంత కాలం ఇది విశ్లేషణకు ఉపయోగకరమైన ఆలోచనే. ఇన్‌ఫార్మర్ అనేమాట, దానికి పైకి ఉండే అర్థం, లోలోపల ఉండే పలు అర్థాలు కలిపి ఎం.ఎల్ పార్టీలకు సమాజంపైన ఉండే ఆధిపత్య సంబంధాన్ని రూపకల్పన చేసే శబ్దాల సమాహారంగా అర్థం చేసుకోవచ్చు. ఆ మాట కలిగించే భయాన్ని చూస్తే భాష ఒక ఆధిపత్య సాధనం కాగలదని సులభంగా నమ్మవచ్చు.

ఆ మాటకున్న అర్థాలు అనంతం. నక్సలైట్లు ఏ కారణంగానయినా ఎవరి మీదనయినా దాడి చేయదలచుకుంటే అతనిని ఇన్‌ఫార్మర్ అంటారు. అసలు కారణం కూడ చెప్తే చెప్తారు. అది చెప్పుకోగల కారణమైతే చెప్తారు. చెప్పుకోలేని కారణమైతే ఇన్‌ఫార్మర్ అని మాత్రమే అంటారు. చెప్పుకోగల కారణమైనా కూడ

దానితోపాటు ఇన్‌ఫార్మర్ అనేది చేరుస్తారు. ఎందుకంటే అసలు కారణం 'చంపదగ్గ కారణం'గా కనిపిస్తుందో కనిపించదో. ఇది చేరిస్తే ఏ ఇబ్బందీ ఉండదు.

శ్రీకాకుళం జిల్లాలో పాపయ్య మాస్టారు అనే దళిత నాయకుడున్నాడు. ఆయన విప్లవ అభిమాని. ఒక దశలో పీపుల్స్‌వార్ తరపున ప్రజాకోర్టులు కూడ పెట్టాడు. వాళ్ళకు తన ఊరిలో తన ఇంటిలో ఆశ్రయం ఇచ్చాడు. కానీ రెండేళ్ళ క్రితం అకస్మాత్తుగా పీపుల్స్‌వార్ అతనిని ఇన్‌ఫార్మర్ అనసాగింది. దానికి కారణంగా ఒకనాడు అతని గ్రామంలో ఇద్దరు రాడికల్ కార్యకర్తలు ఆశ్రయం తీసుకొని ఉండగా (అతనప్పుడు గ్రామంలో లేడు) పోలీసులు దాడి చేసిన సంగతి ఉదహరించారు. పోలీసులు చేసిన దాడికి తానెట్లా బాధ్యుడినవుతానని అతను ఎదురుప్రశ్న వేసాడు. పైగా ఆ రోజు తన కూతురే వాళ్ళను వారించి తప్పించిందని వివరించాడు. నువ్వు చేసిన పని నీ కూతురికి తెలియకపోవచ్చుగదా అని వారన్నారు. అక్కడితో ఆగకుండా 'నువ్వు ఈ రోజే కాదు 1969 నుండి ఇన్‌ఫార్మర్‌వే' అన్నారు! ఇంతగా తనమీద వాళ్ళు ఎందుకు కక్షగట్టారో అర్థం కాని పాపయ్య 'అన్నల'తో సంబంధమున్న వాళ్ళందరికీ అర్జీలు పెట్టుకున్నాడు. తాను దళిత మహాసభలో ఉంటూ పీపుల్స్‌వార్ సానుభూతిపరుడిగా వ్యవహరించినప్పుడు ఇబ్బందేమీ రాలేదనీ, దళిత ఉద్యమంలో తాను కె.జి. సత్యమూర్తికి దగ్గరయినప్పటి నుండి ఈ దాడి మొదలయిందనీ ఆయన వ్యాఖ్యానం. ఆయన గురించి తెలిసిన వాళ్ళకు అంతకంటే వేరే కారణమేదీ కనిపించడం లేదు.

'చెప్పుకోలేని కారణాల'లో ఇటువంటి రాజకీయ కక్షలు ముఖ్యమైనవి. ఫలాన వ్యక్తి మీద (లేదా ఆ వ్యక్తి ఆస్తి మీద) దాడి చేయకపోతే ఇంక ప్రజా ఉద్యమాలకు మనుగడ లేదనో ప్రజల న్యాయమైన ఆగ్రహం చల్లారదనో మాత్రమే నక్సలైట్లు దాడి చేయరు. అదొక్కటే కారణమైతే 'చెప్పుకోలేని కారణాలు' ఏవీ ఉండవు (పొరబాట్లు జరిగినప్పుడు తప్ప). కానీ నక్సలైట్ పార్టీలు రాజ్యాంగ యంత్రంతోనూ పార్టీలతోనూ నిత్యం ఒక ఆధిపత్య పోరులో ఉంటాయి. దానికి అనేక రకాల హింసాకాండ అవసరం అవుతుంది. అది కాక కార్యకర్తల, మిలిటెంట్ల వ్యక్తిగత రాగద్వేషాల నుండి, ఇతరుల ఆధిపత్యపోరులో ఒక పక్షం వహించే అవకాశవాదం నుండి పుట్టిన హింసాకాండ కూడ ఉంటుంది. ఇదంతా చెప్పుకోవడం కష్టం. ఎందుకంటే కమ్యూనిస్టు పార్టీలు అనుసరించే రాజకీయాల స్వభావం ఏదయినా దానిని వ్యక్తం చేసే పరిభాష మాత్రం మానవత, న్యాయం, సమత మొదలైన విలువల రూపంలో ఉండక తప్పదు కాబట్టి. ఒక్క ఇన్‌ఫార్మర్ల విషయంలో మాత్రమే ఏ మానవతకూ

సున్నితత్వానికీ తావు ఉండజాలదని ఇతరత్రా సున్నిత మనస్కులు అయిన విప్లవ కమ్యూనిస్టు సానుభూతిపరులు కూడ ఒప్పుకోవడానికి సిద్ధపడతారు. కాబట్టే ఇన్‌ఫార్మర్ అనేది ఎప్పుడూ చెప్పుకునే కారణం అయింది.

8

మాటలకు అర్థాలే మారిపోవడం అనేది కరువు దాడులు, భూమి పోరాటాలు, ప్రజాకోర్టులు మొదలయిన విషయాలలో కూడ జరుగుతున్నది. 1980లలో పీపుల్స్‌వార్ ఆధ్వర్యంలో ఆదిలాబాద్ జిల్లాలో కరువు దాడులు జరిగాయి. నిజంగా కరువు వాత పడిన ఆదిలాబాద్ జిల్లా మధ్యప్రాంత గిరిజనులు దండేపల్లి మండల కేంద్రంపైన, ఇతర పెద్ద గ్రామాలపైన దాడి చేసి వర్తకుల దగ్గర నుండి తిండి గింజలు ఎత్తుకుపోయారు. ఆ ఘటన పట్ల అందరూ సానుభూతి చూపించారు. ఆ తరువాత జరిగిన కొన్ని కరువు దాడులలో తిండిగింజలతో పాటు డబ్బు, బంగారం కూడ తీసుకుపోవడం జరిగింది. (బహుశా దండేపల్లి దాడిలో కూడ జరిగిందేమో.) పార్టీ ఫండ్‌గా దానిని వాడుకుంటే తప్పేముంది లెమ్మనుకున్నాము. కానీ పోను పోను కరువు దాడికీ దారిదోపిడీకీ తేడా లేని పరిస్థితి వచ్చింది. గత సంవత్సరం కరీంనగర్ జిల్లా మంథని అడవి ప్రాంతంలో కరువు దాడులు జరిగాయి. వర్తకుల పైన కాక గ్రామంలో ఉన్న రైతుల (భూస్వాములు కాదు) ఇళ్ళపైన దాడులు జరిగాయి. 4 ఎకరాల రైతు నుండి 15 ఎకరాల రైతు వరకు ఈ దాడులకు గురి అయ్యారు. వాళ్ళ ఇళ్ళలోని ధాన్యం బస్తాలే కాకుండా బట్టలు, బిందెలు, నగదు, బంగారం, రేడియోలు, టీవీలు ఏదీ వదిలి పెట్టకుండ దోచుకుపోయారు. 'కూలి వాళ్ళకింకా గింజలు ఇయ్యలేదు. రెండు బస్తాలు పెట్టిపోండి' అన్నా కూడ వినలేదు. మామూలుగా నక్సలైట్ ఉద్యమాన్ని గురించి సానుభూతిగా రాసే మండల విలేఖర్లు సహితం 'కరీంనగర్‌లో కరువొచ్చింది తిండికా టీవీలకా' అంటూ వార్తలు రాసారు. ఈ కరువు దాడులలో ఏ ఊరి ప్రజలు ఆ ఊరి దాడులలో పాల్గొనలేదు. వాళ్ళను నక్సలైట్లు రమ్మనప్పుడు, 'మీరు కరువు దాడికి రమ్మంటారు. పొద్దున్న పోలీసులొచ్చి మేము తెచ్చుకున్నదే కాక మా ఇంట్లో ఉన్నది కూడ ఎత్తుకుపోతారు' అని రామన్నారు. స్థానిక ప్రజలకు ఆసక్తి లేదు కదా అని అన్నలు ఊరుకోలేదు. ఇరుగు పొరుగు గ్రామాల నుండి ప్రజలను తీసుకొచ్చారు. కేవలం తిండి గింజల కోసమంటే వారు కూడ రారనేమో, ఇంట్లో ఉన్నదంతా దోచుకోవచ్చుననే 'ఇన్సెంటివ్' కల్పించారు. ఒక ఊరిలోనంటే అది పొరబాటుగా జరిగిందనో మిలిటెంట్ల అవగాహనా రాహిత్యం వల్ల జరిగిందనో అనుకోవచ్చు. కానీ

ఒకటి తరువాత ఒకటి వరుసగా అయిదూళ్ళలో జరిగింది. పత్రికలలో విమర్శలు వస్తుండగా జరిగింది. కొన్ని ఊర్లలో కరువు దాడికి గురయిన సామాన్య రైతు కుటుంబాలు తమ నిరసనను బాహాటంగా వ్యక్తం చేసిన తరువాత కూడ మళ్ళీ వేరే గ్రామాలలో అదే రకమైన కరువు దాడులు జరిగాయి.

భూమి పోరాటాలు అంటే భూస్వాముల మిగులు భూములను, ప్రభుత్వ భూములను విముక్తం చేసే పోరాటాలు మాత్రమేనని చాలామంది అనుకుంటున్నారు. కానీ వాటి అర్థం అంత మాత్రమే కాదు. తొలినాడు ఈ పోరాటాలు గ్రామాలలోని దొరలు లేక పెద్ద భూస్వాముల మీదనే చేపట్టారు. వారి సాంఘిక ఆర్థిక ఆధిపత్యానికి వ్యతిరేకంగా జరిగిన పోరాటాలలో భాగంగా వారి భూములలో పనులు బంద్ పెట్టించడం, భూములలో జెండాలు పాతి స్వాధీనం చేసుకోవడం జరిగింది. పోలీసులు రంగంలోకి దిగి కూలివాళ్ళను కొట్టి అరెస్టు చేయడంతో వారు (అధిక శాతం కేసులలో) ఆ భూమిని అనుభవించలేక పోయారు. అటు భూస్వాములు కూడ నక్సలైట్ల భయం వల్ల ఆ భూమిని తిరిగి దున్నించడానికి ప్రయత్నం చేయలేదు. ఫలితంగా నక్సలైట్లు దున్నించిన భూమిలో దాదాపు 80 శాతం బీడున్నాయి.

ఇంతవరకే అయితే ప్రభుత్వాన్నీ పోలీసులనూ తప్పు పట్టవచ్చును. పేదలు ఆ భూముల్ని దున్నుకోనివ్వాలని ప్రభుత్వాన్ని డిమాండ్ చేయవచ్చును. కానీ నక్సలైట్ల (ముఖ్యంగా పీపుల్స్‌వార్) భూమి పోరాటాలు అక్కడితో ఆగిపోలేదు. పెద్ద భూస్వాములు, దొరల దగ్గరి నుండి కిందికి దిగి మధ్యతరగతి రైతుల వద్దకు వచ్చాయి. వారు సైతం తమ భూములను అమ్ముకోడానికి వీలులేదని (అంటే ఎప్పటికైనా వాటిని పేదలు స్వాధీనం చేసుకుంటారని) నిషేధం పెట్టడం, లేదా పేదల కోసం వదిలి పెట్టాలని (పేదలు పోలీసుల భయం వల్ల వాటిని స్వాధీనం చేసుకోలేరు కాబట్టి ఈ ఆదేశం ఫలితంగా ఆ భూములు బీడు పడక తప్పదు) ఆదేశించడం జరుగుతున్నది. ఇది ఎంతవరకు సబబు అని చర్చ చేసినవారు లేరు. ప్రభుత్వ సీలింగ్ చట్టంలో లాగ తాము కేవలం భూమిని మాత్రమే కాక ఆ కుటుంబానికి ఉన్న ఇతర ఆస్తులను కూడ లెక్కలోకి తీసుకుంటున్నామని పీపుల్స్‌వార్ అంటుంది. కానీ దీనికి కూడ కచ్చితమైన ప్రమాణమేమీ ఉన్నట్టు కనిపించదు. కొన్ని చోట్ల 15 ఎకరాల రైతుల మీద, కొన్ని చోట్ల 10 ఎకరాల రైతుల మీద కూడ ఆంక్షలు ప్రకటింప బడ్డాయి. వారందరికీ ఇతర ఆదాయాలు ఉండకపోవచ్చును. సాగునీటి విషయంలో వెనుకబడి ఉన్న తెలంగాణలో 10-15 ఎకరాల రైతులందరూ 'మధ్యతరగతి' అని కూడ అనిపించుకోరు.

అయితే భూమి పోరాటాలు అక్కడ కూడ ఆగిపోలేదు. ఒక భూస్వామి మీద అన్నలు పోరాటం మొదలుపెట్టినట్టయితే అతను గతంలో అమ్ముకున్న భూములను కొనుక్కున్న వాళ్ళను కూడ (వాళ్ళు చిన్నరైతులే అయినప్పటికీ) ఖాళీ చేసి పొమ్మని ఆదేశాలు జారీ చేసిన ఘటనలున్నాయి. మాజీ కాంగ్రెస్ మంత్రి మాదాడి నరసింహారెడ్డి భూములను (అన్నల ఆంక్షలేవీ లేని రోజులలో) కొనుక్కున్న వరంగల్ జిల్లా చిట్యాల ప్రాంత రైతులకు ఈ గతే పట్టింది. వాళ్ళంతా చిన్న రైతులే. ఎక్కువ భాగం బి.సి కులాలకు చెందినవారే. వాళ్ళు కొన్నప్పుడు చెల్లించిన ధర వెనక్కి ఇప్పించే బాధ్యతను అన్నలు తీసుకోరు. ఒకవేళ అది వెనక్కి ఇప్పించినా ఆ తరువాత పెట్టిన పెట్టుబడిని నష్టపోవలసిందే. అయినా వారిని ఖాళీ చేసి పొమ్మనే వరకే నక్సలైట్ల పని. పీపుల్స్‌వార్‌తో బద్ధశత్రుత్వం పెట్టుకొని చాలా నష్టపోయిన వ్యక్తులలో నరసింహారెడ్డి ఒకడు. కాబట్టి ఈ రైతులు ఏడ్చి మొత్తుకున్నా అతను వారికి ఒక్క పైస కూడ తిరిగి ఇవ్వడు.

అయితే కొనుక్కున్న భూములు ఖాళీ చేయించడానికి అమ్మిన భూస్వామి పైన నక్సలైట్లకు ప్రత్యేకమైన శత్రుత్వం ఉండనవసరం లేదు. అది 'భూమి పోరాటం'లో భాగమైన కార్యక్రమం. ఒకప్పటి భూస్వామ్య కుటుంబాలు తమ భూములు అమ్ముకోవటం ద్వారా, కొడుకులకూ మనుమలకూ పంచుకోవడం ద్వారా భూమిపోరాటాన్ని తప్పించుకున్నారని అన్నలనుకుంటే ఇప్పుడు వాటిని అనుభవిస్తున్న వారిని ఖాళీ చేయించి ఆ భూములు బీడు పెట్టించడం వారి పోరాటంలో భాగమే. ఇప్పుడు దానిని అనుభవిస్తున్న వ్యక్తి (కొనుక్కున్నవాడయినా, పంపకం ద్వారా పొందిన వాడయినా) సాధారణ రైతే కావచ్చు. అయినప్పటికీ ఈ భూమి పోరాటానికి బలి కావలసిందే.

కరీంనగర్ జిల్లా జమ్మికుంటలో కొండూరి శేషలింగం అనే వైశ్యుడి భూమిలో ప్లాట్లు కొనుక్కుని దుకాణాలు కట్టుకున్న 11 మంది చిన్న వ్యాపారస్తులకు ఇదే గతి పట్టింది. మేము ప్లాట్లు కొనుకున్నప్పుడు, దుకాణాలు కట్టుకున్నప్పుడు మీరేమీ ఆంక్షలు పెట్టలేదు కదా ఏడేళ్ళ తరువాత ఖాళీ చేయమంటే ఎట్లాగని వాళ్ళు అడిగితే 'మేం అప్పుడే చెప్పాం' అని పీపుల్స్‌వార్ బుకాయించింది. ఖాళీ చేయకపోతే దుకాణాలు పేల్చేస్తామని బెదిరించి ఖాళీ చేయించింది.

ఒకప్పుడు భూస్వామ్య కుటుంబంగా ఉన్నవారు ఆ తరువాత అమ్ముకోగా పంచుకోగా ప్రస్తుత తరంలో తలా 10 ఎకరాలు కూడ లేని స్థితిలో ఉన్నప్పటికీ (వారికి వేరే ఆదాయమేమయినా ఉన్నా లేకున్నా) వారికి ఒక్క ఎకరం కూడ

మిగిలించకుండా మొత్తం బీడు పెట్టించిన ఘటనలున్నాయి. ('భూములలో జెండాలు పాతడం' అనేది పోయి 'భూములు బీడు పెట్టించడం' అనే ప్రయోగం వచ్చింది. మొదటిది కూలివాళ్ళు కదిలిపోయి - స్వంత చైతన్యంతో కావచ్చు, అన్నల ప్రోద్బలంతో కావచ్చు - భూములు ఆక్రమించుకునే క్రియ. రెండవది కూలివాళ్ళ కదలికలతో ఏమీ సంబంధం లేకుండ అన్నల బెదిరింపుతో జరిగేది.) ఆస్తికి గానీ ఆదాయానికి గానీ ఒక కచ్చితమైన పరిమితి నిర్ణయించి (అది ప్రభుత్వ సీలింగే కానవసరం లేదు) దానిని ఒక్కొక్క కేసులోనూ లెక్కించి నిర్ణయించే మార్గం కల్పించి, ఒక సాధారణ మధ్యతరగతి జీవితానికి అవసరమైన పరిమాణం వారికి మిగిలించి (ఎం.ఎల్ పార్టీల సిద్ధాంతం ప్రకారం మధ్యతరగతి ప్రస్తుత దశలో శత్రువర్గం కాదు కాబట్టి) మిగిలినది స్వాధీనం చేసుకునే పారదర్శకమైన విధానమేమయినా ఉంటే (అయినప్పటికీ పేదలు అనుభవించకుండ పోలీసులు అడ్డం పడేటప్పుడు ఈ భూమి పోరాటాల వల్ల వనరులు వృథా కావడం తప్ప ఒరిగేదేమిటని ప్రశ్నించవచ్చు) బాగుండేది. అటువంటిదేమీ లేకుండ స్థానిక కార్యకర్తల అవగాహన ప్రకారం భూములపైన ఆంక్షలు పెడుతున్నారు (అమ్మకం పైన కావచ్చు, దున్నడం పైన కావచ్చు.) మధ్యతరగతి రైతాంగాన్ని చాలా ఇబ్బంది పెడుతున్నారు. ఇదంతా కూడ బయటి వాళ్ళు చాలా భావుకతతో ఊహించుకునే 'భూమి పోరాటం'లో భాగమే.

బీడుపెట్టిన భూముల ఆసాముల ఇబ్బందేకాక వనరుల వృథా కూడ ఒక సమస్యే. 'అభివృద్ధికి' నక్సలైట్లు అడ్డం వస్తున్నారన్న ప్రభుత్వ దూషణకు జవాబుగా నక్సలైట్ ఉద్యమ మద్దతుదార్లేకాక వారిని మంచి చేసుకోవడం కోసం లౌక్యం పాటిస్తున్న తెలంగాణ ఉద్యమకారులు కూడ 'నక్సలైట్లు ఏ ప్రాజెక్టుకు అడ్డం వచ్చారు? ఏ ఫ్యాక్టరీ కడతామంటే వద్దన్నారు?' అని ఎదురు ప్రశ్నలు వేస్తున్నారు. నక్సలైట్ ఉద్యమాన్ని మొత్తంగా అభివృద్ధికి ఆటంకంగా చూడాలనడం తప్పు. సామాజిక సంబంధాలలోనూ పేదల ఆర్థిక స్థితిగతులలోనూ అది చాలా అభివృద్ధికి తోడ్పడింది. అయితే నియమరహితమైన ఈ భూమిపోరాటాల వల్ల వేలాది ఎకరాలు బీడుపడడమే కాక రైతులలో 'ఎప్పుడు ఖాళీ చేసి పొమ్మంటారో' అన్న అనిశ్చితి నెలకొని ఉండడం అభివృద్ధికి కచ్చితంగా ఆటంకమే. భారతదేశ ఆర్థిక వ్యవస్థలో అభివృద్ధికి గల మూలాలలో ఒకటి గ్రామీణ రైతాంగం పోగుచేసుకునే మిగులు. అది నక్సలైట్ల ప్రాబల్యం బాగా ఉన్న ప్రాంతాలలో నిరంతర సందిగ్ధంలో చిక్కుకొని ఉందనేది సత్యమే. ఈ మేరకు నక్సలైట్ ఉద్యమం తెలంగాణలో అభివృద్ధిని ఆటంకపరుస్తూ ఉందనేది నిజమైన విమర్శే. (ఇతర విషయాలలో చాలా నిశితమైన

విమర్శ చేసే తెలంగాణ ఉద్యమకారులు ఈ విషయం మాట్లాడడానికి సిద్ధంగా లేకపోవడం అన్నలు తెలంగాణకు నేర్పించిన అవకాశవాదానికి మరొక తార్కాణం. వాళ్ళను మంచి చేసుకుంటే ఉపయోగకరం. వాళ్ళకు చెడ్డ కావడం ఎంత మాత్రం ఒంటికి మంచిది కాదు. ఈ పరిధిలో ఆలోచించి కృత్రిమ లౌక్యం పాటించడం ఎం.ఎల్ పార్టీలు తెలంగాణ రాజకీయాలకు నేర్పించాయి.) అయితే భూమి పోరాటాలు అక్కడితో కూడ ఆగిపోలేదు. పేదల భూమిపోరాటాలతో ఏమీ సంబంధం లేని వివాదాలలో కూడ భూమి అమ్మవద్దని నిషేధం పెట్టడం, భూమి బీడు పెట్టించడం నక్సలైట్లు విధించే ఒక శిక్ష. ఇన్‌ఫార్మర్లకు, రాజకీయ శత్రువులకు కూడ తరచుగా ఈ శిక్ష వేస్తుంటారు. ఇది ఆ ప్రత్యర్థినీ అతని కుటుంబాన్నీ తీవ్రమైన ఆర్థిక ఇబ్బందులకు గురి చేస్తుంది. ఆ వ్యక్తి భూస్వామి కానక్కరలేదు. సాధారణ రైతు కావచ్చు. అతను తన తప్పొప్పులతో నిమిత్తం లేకుండా అన్నలతో రాజీపడి వారు చెప్పినట్టు నడుచుకొని తన భూమి అనుభవించే హక్కయినా, అమ్ముకునే హక్కయినా తిరిగి పొందాలి.

ఒకటిరెండు ఉదాహరణలు చెప్పుకుంటే 'భూమిపోరాటాల'లో ఎన్ని రకాలున్నాయో అర్థం అవుతుంది. నిజమైన భూస్వాముల మీద నిజమైన పోరాటాలు చేయలేదని చెప్పడం నా ఉద్దేశ్యం కాదు. చేసారు, ఇంకా అక్కడక్కడ చేస్తున్నారు. కానీ వేరే రకం భూమి పోరాటాలు కూడ చాలా జరిగాయి. జరుగుతున్నాయి. కరీంగనర్ జిల్లా మంథని సమీపంలోని ఖమ్మంపల్లిలో సాంబయ్య అనే వయసు మళ్ళిన టీచర్ ఉన్నాడు. కోమటి కులస్తుడు, ఎనిమిది ఎకరాల రైతు. కొన్ని ఏళ్ళ కింద ఒక రోజు గ్రామ మిలిటెంట్లు తన కల్లంలోని వడ్లను పంచుతుంటే చూసి, వారంతా తన దగ్గర చదువుకున్న విద్యార్థులే కదా అన్న ధైర్యంతో వాళ్ళతో గొడవ పెట్టుకున్నాడు. ఎనిమిది ఎకరాల రైతు పంట పంచడం న్యాయమా అన్నాడు. పంచుతున్న మిలిటెంట్ల నాయకుడికి 6 ఎకరాలు ఉన్నప్పుడు అతనికీ తనకూ తేడా ఏముందన్నాడు. అక్కడితో ఆగక (పర్యవసానాలు ఆలోచించకుండా) ఆ మిలిటెంట్‌ను కర్రతో కొట్టాడు. వాళ్ళందరూ తిరగబడి అతనిని విపరీతంగా కొట్టారు. ధాన్యమంతా పంచేసారు. దెబ్బలతో మంచం పట్టిన సాంబయ్య వారిపైన పోలీసులకు రిపోర్టు ఇచ్చి 'ఇన్‌ఫార్మర్' అయ్యాడు. (ఇన్‌ఫార్మర్ అన్న మాటకు ఇది కూడ ఒక అర్థం అని పైన చెప్పాను కదా!) పోలీసులు వాళ్ళను పట్టుకొని కేసు పెట్టారు. దానితో సాంబయ్య కష్టాలు ప్రారంభం అయ్యాయి. ఇన్‌ఫార్మర్ కాబట్టి భూమి దున్నుకోవడానికి వీలులేదని ఆ ప్రాంత పీపుల్స్‌వార్ దళం ఆదేశించింది.

సాంబయ్య అన్నలను కలిసి రాజీపడ్డాడు. మిలిటెంట్ల పైన పెట్టిన కేసు బుజువు కాకుండా చూస్తానన్నాడు. మిలిటెంట్లకయిన ఖర్చులు కట్టిస్తానన్నాడు. (వాళ్ళు కొట్టిన దెబ్బలకు వైద్యం చేయించుకోవడానికి అతనికి అంతకంటే ఎక్కువ ఖర్చే అయినప్పటికీ.) అందుకోసం రెండెకరాల భూమి అమ్మి డబ్బులు చెల్లించాడు. అయితే అతని దగ్గర ఆ రెండెకరాలు కొనుక్కున్న వ్యక్తిని అన్నలు పిలిచి, సాంబయ్య దగ్గరికి పోయి ఆ రెండెకరాలకు గాను తాను ఇచ్చిన మొత్తం వెనక్కి తెచ్చుకొమ్మన్నారు. (భూమి అమ్మకూడదన్న ఆంక్షను అతిక్రమించినందుకు కాబోలు. మరయితే వాళ్ళు విధించిన జుర్మానా ఎట్లా చెల్లిస్తాడు?) సాంబయ్య నోరుమూసుకొని (అప్పు చేసి) ఆ మొత్తం వెనక్కి ఇచ్చాడు. కోర్టులో సాక్ష్యం చెప్పకుండా ఉండి మిలిటెంట్లను విడుదల చేయించాడు. అయినప్పటికీ అతన్ని అన్నలు ఈనాటికీ భూమిని సాగు చేసుకోనివ్వడం లేదు. ప్రజలు కరీంనగర్ జిల్లాలో పోరాడి స్వాధీనం చేసుకున్న వేలాది ఎకరాల భూమిలో ఈ దౌర్భాగ్యుడికి మిగిలి ఉన్న 6 ఎకరాలూ ఉన్నాయి. అదీ చాలక నిరుడు ఒకరోజు మిలిటెంట్లు సాంబయ్యను పట్టుకొని ఊరినుండి అడవి వైపు తీసుకొనిపోతూ 'ముసిలోడ్ని ఈ రోజు చంపేస్తాం' అని ఎదురయిన వారికి చెప్పారు. చంపేసే వారేనేమోగానీ అకస్మాత్తుగా రోడ్డు మీద పోలీసు జీపు ఎదురు కావడంతో మిలిటెంట్లు సాంబయ్యను విడిచిపెట్టి పారిపోయారు. ఇదేదో చాలా అరుదయిన కథ అనుకోనక్కరలేదు. పీపుల్స్‌వార్ బీడు పెట్టించిన భూముల కథలన్నీ ఇటువంటివి కావుగానీ ఇటువంటివీ చాలానే ఉన్నాయి.

ఇంకొక కథ చెప్తే భూమి పోరాటాలకు సంబంధించిన మరొక పార్శ్వం అర్థమవుతుంది. వరంగల్ జిల్లా రాంపురం గ్రామంలో వెంకన్న అనే రాడికల్ యువకుడిని 1980లలో గ్రామ పెత్తందార్లు హత్య చేసారు. వాళ్ళలో ఒకరి భూమిపైన పీపుల్స్‌వార్ నిషేధం పెట్టింది. అదే కుటుంబానికి చెందిన ఇతరుల భూములో ఒకటి రెండెకరాలు కొనుక్కుందామని అప్పట్లో ప్రయత్నించిన బుచ్చయ్య అనే భూమి లేని గొల్లకులస్తుడిని అసలు కొననివ్వలేదు. అయితే అప్పట్లో పనిచేసిన ఒక పీపుల్స్‌వార్ కార్యకర్త 1990లో సరండర్ అయి బయటికి వచ్చి ఆంక్ష ఉన్నది ఆ కుటుంబంలో ఒకరి భూమి మీదనే అనీ, మిగిలిన వాళ్ళ భూమి కొనవచ్చుననీ బుచ్చయ్యను ప్రోత్సహించాడు, తనే బేరం కుదిర్చాడు. బుచ్చయ్య తనవద్దనున్న గొర్రెలు, బంగారం అంతా అమ్మి కొంత భూమి కొన్నాడు. అయితే కొనడం ఆలస్యం అయినందుకు ఆ మాజీ నక్సలైటు ధర పెంచి (బహుశా తాను కమీషన్ పొంది) కొనిపించాడు. బుచ్చయ్య ఆపైన 50 వేలు ఖర్చు పెట్టుకొని ఆ భూమిని

బాగుచేసుకున్నాడు. అంతా అయిన తరువాత దళం వచ్చి ఆ భూమి కొన్నందుకు బుచ్చయ్యను ఆక్షేపించి ఖాళీ చేయమనింది. మీవాడే చెప్పాడు కదా అన్నా ప్రయోజనం లేకపోయింది. మీరు ఆంక్ష పెట్టింది ఆ కుటుంబంలో ఒకరి భూమిపైననే కదా అని బుచ్చయ్య పట్టుబట్టేసరికి అన్నలతనిని విపరీతంగా కొట్టి పడేసి, భూమి ఖాళీ చేయమని మరోసారి హెచ్చరించిపోయారు.

'భూమి పోరాటాల'లో ఈ దెబ్బలు మామూలే. కొనవద్దన్న భూములు కొన్నా, కౌలుకు చేయవద్దంటే చేసినా అతను ఎంత పేదవాడనేది కూడ చూడకుండ విపరీతంగా దండించడం, ఒక్కొక్కసారి చంపడం జరుగుతుంటుంది. అదే వరంగల్ జిల్లా కౌకొండలో పాత బ్రాహ్మణదొరల భూముల కొనుగోలు మీద గత సంవత్సరం పీపుల్స్‌వార్ ఆంక్షలు పెట్టింది. అప్పటికి కొనుక్కున్నవి కూడ ఖాళీచేసి బీడు పెట్టాలనింది. ఆ దొరల కుటుంబానికి చెందిన ఒక దొరసాని వాటాకు 12 ఎకరాలు వచ్చాయి. ఆమె అందులో నాలుగెకరాలు బి.సి కులాలకు చెందిన పేద రైతులకు అమ్మి ఉండింది. ఆంక్షలు పెట్టిన తరువాత పీపుల్స్‌వార్ వాళ్ళు ఆ భూమిని ఖాళీ చేయవలసిందిగా ఆ రైతులను ఆదేశించారు. వారు దొరసాని దగ్గరకుపోయి తాము చెల్లించిన డబ్బులు వెనక్కి ఇమ్మన్నారు. ఆమె కూడ ఏమంత ఉన్నది కాదు కాబట్టి తన దగ్గర పైసలు లేవని చెప్పింది. అందువల్ల వేరే ఆధారం లేని ఆ రైతులు తాము కొన్న భూమి సాగుచేయడం కొనసాగించారు. ఇది తెలిసిన పీపుల్స్‌వార్ దళం వారిలో ఒక చాకలి కులస్తుడిని పట్టుకొని ఒళ్ళు విరగగొట్టి మళ్ళీ హెచ్చరించిపోయింది.

చందాల వసూలులో కూడ ఎం.ఎల్ పార్టీల అభిమానులు బయట ఉండి ఊహించుకునే దానికీ వారి పోరాట ప్రాంతాలలో జరిగే దానికీ కాలక్రమంలో చాలా తేడా వచ్చింది. ఒకప్పుడు ఎం.ఎల్ పార్టీలు తమ పునాది ప్రజాశ్రేణులమీద, మధ్యతరగతి సానుభూతిపరుల మీద ఫండ్స్ కోసం ఆధారపడేవి. ఆయుధాల వాడకం పెరిగే కొద్దీ అది పోయింది. ధనవంతులు ఏ కమ్యూనిస్టు పార్టీకీ ఇష్టపూర్వకంగా ఇవ్వరు కాబట్టి ఏదో ఒక విధంగా నష్టం చేస్తామన్న బెదిరింపు లేకపోతే ఫండ్స్ వారి నుండి రావు. కానీ దానికైనా ఒక పద్ధతి, ఒక ప్రమాణం ఉండాలి. కేవలం బాగా ధనవంతులయిన వారినుండే తాము పెద్ద మొత్తంలో వసూలు చేసుకుంటామనీ అంతకంటే తక్కువస్థాయి వాళ్ళను ఇబ్బంది పెట్టమనీ ఇవ్వలేని మొత్తాలు బెదిరించి వసూలు చేసుకోమనీ ఈ పార్టీలు అంటుంటాయి. కానీ వాస్తవం దానికి విరుద్ధంగా ఉంది. వ్యాపారస్తులనూ కాంట్రాక్టర్లనూ ఒంటరి ప్రదేశానికి తీసుకుపోయి ('కిడ్నాప్ చేసి' అంటే ఇబ్బంది అనిపిస్తుందేమో) కోటాపెట్టి

వసూలు చేసుకోవడం 'చెన్నారెడ్డి పీరియడ్'లో పీపుల్స్‌వార్ పెద్దెత్తున చేసింది. ప్రస్తుతం మాత్రం ఈ విషయంలో 'జనశక్తి'కి ఉన్నంత చెడ్డపేరు వేరే ఏ పార్టీకి లేదు (విప్లవ కమ్యూనిస్టు పార్టీగా గుర్తించాలో లేదో అర్థం కాని జనరక్షణ సమితికి తప్ప). వరంగల్ జిల్లా నర్సంపేట ప్రాంతంలో జనశక్తి దళం ఒక వ్యక్తిని కిడ్నాప్ చేసి తీసుకుపోయి పీపుల్స్‌వార్‌కు ఇచ్చినంత తమ పార్టీకి ఇవ్వలేనన్నాడని అతని చేతులు వెనక్కి కట్టి చొక్కాలో ఎర్రచీమలు వేసి వసూలు చేసుకుంది. మెదక్ జిల్లా ధర్మాజీపేటలో జనశక్తి వారు అడిగినంత డబ్బు ఇవ్వలేని కాంట్రాక్టరు తరపున ఆ పార్టీకి అంతకుముందు సహాయపడిన అతని తమ్ముడు శ్రీనివాసరెడ్డి మాట్లాడడానికి పోగా దళం అతనిని కొట్టి, కాల్చి చంపింది. (తరువాత అలవాటు ప్రకారం ఇన్‌ఫార్మర్ అన్నారు.) ఈ పని చేసింది జనశక్తిలోని 'వీరయ్య వర్గం' అనుకుంటాను. ఈ మధ్య జనశక్తిలో అంతర్గత పోరాటం పెరిగి రెండు గ్రూపులుగా పని చేస్తున్న క్రమంలో పోటాపోటీగా చందాలు వసూలు చేస్తున్నట్టున్నారు. దానివల్ల అరాచకంగా వసూలు చేసుకునే దురలవాటు పెరిగింది. రెండు మూడు విప్లవపార్టీలు పనిచేస్తున్న ప్రాంతాలలో రోడ్డు కాంట్రాక్టయినా వేరే ఏ కాంట్రాక్టయినా తీసుకుంటే అందరికీ ఫండ్ ఇయ్యగా మిగిలేదేమీ ఉండదన్న భయంతో ఎవరూ కాంట్రాక్ట్ తీసుకోని పరిస్థితి కూడ కొన్ని చోట్ల ఉంది. కరీంనగర్ జిల్లా కోనరావుపేట మండలంలో రోడ్డు అధ్వాన్నంగా ఉండడానికి ఇదే కారణమని గ్రామస్తులు బహిరంగంగానే పీపుల్స్‌వార్‌నూ జనశక్తినీ విమర్శిస్తున్నారు.

ఈ పార్టీల రాష్ట్ర కమిటీలు చేపట్టే ఫండ్ వసూలు కేవలం కోటీశ్వరుల దగ్గరినుండే కావచ్చునుగానీ వారి దళాలు, మిలిటెంట్లు మాత్రం ఏ కొంచెం ఉన్నవారినీ విడిచిపెట్టడం లేదు. నిజామాబాద్ జిల్లాలోని వెనుకబడిన ప్రాంతంలో ఉన్న గాంధారి వంటి చిన్న మండల కేంద్రంలో కూడ ఏ ఒక్క వ్యాపారినీ ఏ ఒక్క రైతునూ వదిలి పెట్టకుండ పీపుల్స్‌వార్ కార్యకర్తలు వసూలు చేసుకున్నారంటే ఆశ్చర్యం అనిపించకమానదు. అవినీతికీ, స్వంత అవసరాల కోసం పార్టీ చందాల్ని ఇంటికి తరలించే బలహీనతకూ ఇది తావు ఇస్తుంది. నక్సలైట్ కార్యకర్తలందరూ అవినీతిపరులేం కారు. చాలా ఏళ్ళు పార్టీలో పనిచేసి కూడ కుటుంబానికి ఏమీ చేసుకోనివారు చాలామంది ఉన్నారు. అటువంటివారే మెజారిటీ అయి ఉండవచ్చు. కానీ అవినీతిపరుల సంఖ్య సుమారుగా ఉంది. 'ఆర్థిక అరాచకత్వానికి పాల్పడుతున్నాడు' అన్న నెపంతో జరిగే బహిష్కరణలు, భౌతిక దండనలు దీనికొక తార్కాణం.

ఆధిపత్య రాజకీయాలకు అనిశ్చితి ఒక ముఖ్యసాధనం అని పైన చెప్పాను. ఎప్పుడు ఏం చేస్తారో, ఎందుకు చేస్తారో, చెప్పిన మాట మీద నిలబడతారో లేదో, ప్రకటించిన నియమాలకు నిబద్ధులయి ఉంటారో లేదో తెలియని పరిస్థితి వారి ప్రశాసనాన్ని నెలకొల్పడానికీ నిలబెట్టడానికీ చాలా ఉపయోగపడుతుంది. తెలిసీ ఈ సదుపాయాన్ని తిరస్కరించడానికి చాలా ముందుచూపు గల నాయకత్వం అవసరం. మన రాష్ట్రంలోని ఎం.ఎల్ పార్టీల నాయకత్వానికి అటువంటి ముందుచూపు ఉన్న దాఖలాలు లేవు. ఒక దళ నాయకుడితో చర్చించి ఒప్పించిన విషయాన్ని అతను మారిపోయి కొత్త దళనాయకుడు వస్తే తిరగదోడడం జరగదన్న భరోసా ప్రజలకు లేదు. ప్రత్యర్థులు ఆ అదను కోసం ఎదురుచూసి కొత్తవాడు రాగానే పాత పితూరీలన్నీ మళ్ళీ లేవదీస్తారు. అందువల్ల ఒకసారి అన్నలతో సమస్యలొచ్చినవారు ఎల్లప్పుడూ గాభరాగానే బ్రతుకుతుంటారు. (బయటి ప్రపంచంలో ఎస్.ఐలూ ఎం.ఆర్.వోలూ బదిలీ అయినప్పుడు ఇటువంటి ఇబ్బందులే వస్తుంటాయి.) సమాజం మీద అన్నల ఆధిపత్యం నెలకొల్పడానికి ఇది చాలా ఉపయోగపడుతుంది. భూమి దున్నుకోవద్దనో అమ్ముకోవద్దనో ఎన్నికలలో పోటీ చేయొద్దనో ఆదేశం జారీ చేస్తారు. దానికి కారణంగా ఒక ఆరోపణ వేస్తారు. బాధితుడు ఆ ఆరోపణ నిజం కాదని అంటాడు. వివరించుకునే అవకాశం ఇవ్వాలంటాడు. లేదా వివరణ ఇచ్చి నిర్ణయాన్ని పునఃపరిశీలించమంటాడు. సరే చూస్తాం అంటారు. ఎంతకాలమైనా ఆ అవకాశం ఇవ్వరు. ఒకసారి ఒక ప్రాంతంలోకి వచ్చిన దళం మళ్ళీ ఆరునెలల దాకా రాకపోవచ్చు. వచ్చినప్పుడు పాత సంగతి ప్రస్తావించక పోవచ్చు. మిలిటెంట్లను అడిగితే 'అన్న రావలసిందే'నంటారు. ఈ విధంగా నెలల తరబడి (ఒక్కోసారి - జమ్మికుంట ఇళ్ళ సమస్యలాగ, జనగాం మాజీ ఎం.ఎల్.ఏ వరదారెడ్డి భూమి సమస్యలాగ - ఏళ్ళ తరబడి) విషయాలు పరిష్కారం కాకుండా ఉండిపోతాయి. పునఃపరిశీలన జరిగినా దానిని బహిరంగంగా ప్రకటించరు. 'అట' అనే వార్తగానే అది బాధితుడిని చేరుతుంది. తనకు స్వేచ్ఛ లభించినట్టా లేదా అని అర్థంకాక అతను సతమతమవుతుంటాడు.

ఉద్యమ సంస్థలలో క్రమశిక్షణ కూడ ఉద్యమానికి ఉండవలసిన పారదర్శకతలో భాగమే. పెట్టుకున్న నియమాలూ తీసుకున్న నిర్ణయాలూ అమలు కావాలి. ఆ నియమాలూ నిర్ణయాలూ స్పష్టంగా ఉండాలి. అవి అమలు కాకపోతే, లేక ఉల్లంఘించబడితే దానిపైన సమీక్ష ఉండాలి. దానివల్ల నష్టపోయిన ప్రజలకు వివరణ ఇవ్వడం, సంజాయిషీ ఇచ్చుకోవడం జరగాలి. దానికి బాధ్యులయిన

కార్యకర్తలకు తగిన శిక్ష వేయాలి. ఆ తరువాత ఆ ఉల్లంఘన నిలిచిపోవాలి. ఇది ప్రజలపట్ల ఉద్యమాల కుండే జవాబుదారీతనంలో ఒక ముఖ్య అంశం. (ప్రజలను సంప్రదించి వారి సమ్మతితో నిర్ణయాలు తీసుకునే సంపూర్ణమైన జవాబుదారీతనాన్ని ప్రజలకు తమను తాము 'అగ్రగామి'గా భావించుకునే వారు ఎట్లాగూ పాటించరు కాబట్టి ఈ మాత్రం జవాబుదారీతనమైనా పాటించాలి.) కానీ దళాల మిలిటరీ వ్యవహారాలలో క్రమశిక్షణ ఉంటుందేమోగానీ, ప్రజలకు సంబంధించిన విషయాలలో ఈ రకమైన జవాబుదారీయుతమైన క్రమశిక్షణ శూన్యం. దానివల్ల ఉత్పన్నమయ్యే అనిశ్చితి, సందిగ్ధాల వల్ల పెరిగే భయం, బలం ఈ పార్టీలకు బాగానే అనుభవంలోకి వచ్చింది. అందువల్లనేనేమో దీనిని సరిదిద్దే ప్రయత్నమేది వారు చేయడం లేదు. ఎప్పటికప్పుడు 'ఇది కార్యకర్తల క్రమశిక్షణారాహిత్యం వల్ల జరిగింది. పార్టీ నిర్ణయం కాదు, పార్టీ విధానం కాదు' అంటుంటారు గానీ ఆ క్రమశిక్షణా రాహిత్యాన్ని సవరించకపోవడమే వాళ్ళకు బాగుంది.

పై స్థాయి కమిటీ తీసుకున్న నిర్ణయం కిందివాళ్ళు అమలు చేస్తారన్న నమ్మకమూ లేదు. కరీంనగర్ జిల్లాలో పీపుల్స్‌వార్ జిల్లా కమిటీ అధికారికంగా క్షమించిన వారిని పెద్దపల్లి ప్రాంత దళనాయకుడు నాగరాజు శిక్షించిన ఘటనలు ఉన్నాయి. ఒక్కొక్కసారి ఇది రివర్స్‌గా జరుగుతుంది. గ్రామ మిలిటెంట్లు న్యాయమని నమ్మిన విషయాన్ని దళం ఒప్పుకోకపోవచ్చు. వాళ్ళ సమ్మతి లేకుండ దళం శిక్షించవచ్చు. అప్పుడు మిలిటెంట్లు నిస్సహాయత వ్యక్తం చేయడం తప్ప ఏమీ చేయలేరు. ఏమైనా చేస్తే తాము కూడ పార్టీకి చెడు కావలసి ఉంటుందని భయపడతారు. అయినప్పటికీ ధైర్యం చేసి అడ్డంపోయిన మిలిటెంట్లను ప్రజలు చాలా గౌరవిస్తారు. కరీంగనర్‌లోని కాటారం అడవిలో ఈ మధ్య ఎన్‌కౌంటర్‌లో చనిపోయిన ఒక మిలిటెంట్‌ను అక్కడి జనం మెచ్చుకుంటూ, 'దళం ఎవరినయినా అన్యాయంగా కొట్టబోతే అడ్డం పోయి అతన్ని కాపాడేవాడు' అన్నారు. అదేరకంగా మిలిటెంట్లు అన్యాయంగా ప్రవర్తించినపుడు 'మా వాళ్ళు' అని వాళ్ళనే వెనకేసుకు రాకుండ (ఈ విధంగా వెనకేసుకొచ్చిన ఉదంతాలు చాలా ఉన్నాయి) వాళ్ళను వారించి, దండించి, న్యాయం నిలబెట్టిన నాయకులను కూడ ప్రజలు గౌరవిస్తారు. నిజానికి 'అన్నలు మంచోళ్ళే. ఈ మిలిటెంట్లతోనే వచ్చింది పీడ' అన్నది తెలంగాణలో తరచుగా వినిపించే మాట. ఇందులో కొంత నిజం ఉంది. కానీ ఈ నమ్మకాన్ని అడ్డం పెట్టుకొని ప్రజల పట్ల జవాబుదారీతనం ఉండాల్సిన ప్రాథమిక బాధ్యతను తప్పించుకొని 'ఇది పార్టీ నిర్ణయం కాదు, స్థానిక కార్యకర్తల పొరబాటు' అని

తేలికగా తప్పించుకోవడం అన్నలకు చాలా సులభం అయిపోయింది. ఈ సదుపాయాన్ని వారు నిస్సంకోచంగా వాడుకుంటున్నారని చెప్పాలి.

ఈ పార్టీలు తప్పు ఒప్పుకోవడం కూడ కేవలం తప్పించుకునే మార్గం అని నమ్మడానికి ఆధారం కల్పించే కొన్ని సంఘటనలున్నాయి. వరంగల్ జిల్లా భగీరథపేటలో శ్యాంసుందరరెడ్డి హత్యను పైన ప్రస్తావించాను. ఆ చర్య పట్ల తీవ్రంగా నిరసన వచ్చిన తరువాత 'అది మిలిటెంట్ల పొరబాటు' అని పీపుల్స్‌వార్ ప్రకటించింది. ఆ మిలిటెంట్లకు ఏ శిక్ష వేసారని అడిగేపాటి చొరవ ఎవరికీ లేదు. ఒప్పుకోవడమే పదివేలని అందరూ ఊరుకున్నారు. కానీ ఆశ్చర్యంగా ఆ తరువాత కూడ మృతుని కుటుంబంపైన వేధింపు కొనసాగుతూ ఉంది. వాళ్ళ భూమి బీడు పెట్టాలని ఆంక్ష విధించారు. ఇంకేం జరుగుతుందోనన్న భయానికి ఆ కుటుంబం మొత్తంగానే ఊరు విడిచిపెట్టి పోయే పరిస్థితి ఏర్పడింది.

బాధితులకు కొంత మానసిక ఉపశమనం కల్గించడం కోసం తప్పు ఒప్పుకున్నట్టు సందేశం పంపించి, ఆ విషయం బయటి ప్రపంచానికి చెప్పకుండ, తప్పుకు బాధ్యులయిన కార్యకర్తలపైన ఏ చర్య తీసుకోకుండ తప్పించుకునే ఎత్తుగడ ఈ పార్టీలకు బాగా అలవాటయింది. లేదా 'పార్టీ నాయకులు కార్యకర్తలను తప్పు పట్టారంట' అన్న సమాచారం ప్రచారం చేసుకోవడమే తప్పుకు వీరిచ్చే పరిహారం కావచ్చు. అంటే ఏదో ఒక రకంగా పార్టీపైన ఉన్న విమర్శను చల్లబరచడమే వారి లక్ష్యం తప్ప జవాబుదారీతనాన్ని సంపూర్ణంగా పాటించడం కాదు.

నిజామాబాద్ జిల్లాలో మాదిగ యువకుడు రాజు హత్య గురించి పైన చెప్పాను. ఆ ఘోరానికి ఇప్పటికీ పీపుల్స్‌వార్ సంజాయిషీ చెప్పుకోలేదు. దానికి ఎవరి మీదా చర్య తీసుకోలేదు. (అయితే ఈ మధ్య ఇద్దరు ముఖ్యులను ఆ జిల్లాలో 'డిమోట్' చేసినట్టు తెలుస్తున్నది. దానికీ ఈ హత్యకూ ఏమైనా సంబంధం ఉందో లేదో తెలీదు.) కానీ హత్య జరిగిన తరువాత దాదాపు రెండు సంవత్సరాలకు ఒక దినపత్రికలో (ఒకే ఒక పత్రికలో) ఊరూ పేరూ లేని (అంటే ఎవరు చెప్పారో ఎట్లా తెలిసిందో చెప్పని) వార్త వచ్చింది. పీపుల్స్‌వార్ కేంద్రకమిటీ నాయకుడొకడు నిజామాబాద్‌కు వచ్చినట్లు 'తెలిసింది' అనీ, రాజు హత్య గురించి ఆయన జిల్లాకమిటీని విమర్శించినట్లు 'తెలిసింది' అనీ ఆ వార్త కథనం. తప్పొప్పుకోకుండ, పరిహారం చెల్లించకుండ, క్షమాపణ అడగకుండ, దోషిపైన చర్య తీసుకోకుండ పార్టీ పరువు కాపాడుకోవడానికి స్నేహంగా ఉండే ఒక విలేఖరిని పట్టుకొని ఈ వార్త రాయించుకున్నారా? లేక పీపుల్స్‌వార్ సానుభూతిపరుడయిన విలేఖరే పార్టీ

ఎప్పటికీ రాజు హత్య విషయంలో పెదవి విప్పకపోవడం చూసి బాధపడి పార్టీ పరువు కాపాడడానికి ఈ వార్త ఊహించి, లేక కల్పించి రాసాడా? ఏదయినా కావచ్చు.

వరంగల్ జిల్లా గోపాలపురంలో పీపుల్స్‌వార్ చంపిన దేవరాజు హత్య గురించి కూడ పైన చెప్పాను. అది తప్పని ఆ పార్టీ ఇప్పటికీ ఒప్పుకోలేదు గానీ, మా ఇంట్లో అన్నం తిని మమ్మల్నే చంపిపోతారా అని గొడవ చేసిన దేవరాజు భార్యకు మాత్రం 'తప్పయి పోయింది' అని ఎవరి ద్వారానో కబురు పంపించారని తెలుస్తూ ఉంది. చాలాకాలం ఆ పార్టీ అనుయాయులుగా ఉన్నవారే కాబట్టి వారిమీద గౌరవం కొద్దీ 'పోనీలే ఒప్పుకుంటున్నారు కదా' అని ఆమె సంతృప్తి చెందవచ్చు. ఆమెకు చెప్పిన సంగతి పది మందికీ ప్రచారం చేసి 'తప్పొప్పుకున్నట్టే'నని ఆ పార్టీ అనుయాయులు విమర్శను శాంతింపచేయవచ్చు. (ఈ రకమైన ప్రచారం చేయడం ఒక ముఖ్య కర్తవ్యంగా పెట్టుకున్నవారు చాలామందే ఉన్నారు.) ఆ రకంగా అన్నలు తాము చేసిన ఘోరానికి చేతులు కడిగేసుకోవచ్చు. అంటే పైకి మాత్రం ఒప్పుకోరు. ప్రజాముఖంగా దేవరాజు భార్య నుండి క్షమాపణ కోరుకోరు. అది ఎందుకు జరిగిందో పారదర్శకంగా వివరించరు. దానికి బాధ్యులయిన వారి పైన చర్య తీసుకోరు. కానీ వారు ప్రజాకోర్టులు పెట్టేటప్పుడు మాత్రం (ఈ మధ్యకాలంలో ఏ ప్రజాకోర్టు పెట్టకుండానే శిక్షలు వేయడం ఎక్కువయిపోయిందనుకోండి) ప్రజాముఖంగా, బహిరంగంగా తప్పు ఒప్పుకొని తీరాలని పట్టుబడతారు. ప్రజలకొక నియమం, పాలకులకొక నియమం అనే రాజ్యం నీతి జ్ఞాపకం వస్తున్నదా? వస్తుంది మరి. శ్రీకాకుళంలో పీపుల్స్‌వార్ వాళ్ళు ఇన్‌ఫార్మర్ అని (1969 నుండి ఇన్‌ఫార్మర్ అని) ముద్రవేసిన దళిత నాయకుడు పాపయ్య మాస్టారు విషయంలో కూడ అదే జరిగింది. ఆయన మీద వేసిన నిందలు బహిరంగంగానే వేసారు. ఆయనను అప్రతిష్ఠ పాలు చేసారు. కానీ తరువాత మాత్రం 'పైకమిటీ జిల్లా కమిటీని తప్పుపట్టిందంట' అనే ఒక వాక్యంతో ప్రజాముఖంగా ఏమీ ప్రకటించకుండా ఆయనను సంతృప్తిపరచి ఆ ఉదంతానికి ముగింపు పలికారు.

అయితే చాలాసార్లు ఈ మాత్రం కూడ ఉండదు. ప్రశ్నించిన వాళ్ళను దబాయించి నోరుమూయించే ప్రయత్నం చేస్తారు. లక్ష్మణచాందాలో పీపుల్స్‌వార్ చంపిన టీచర్ చిన్నారెడ్డి ఉదంతం దీనికొక ఉదాహరణ. అతనిని చంపినపుడు అతని మీద తీవ్రమైన అభియోగాలు పెట్టారు. అయితే అతనికి తన భార్య కాని మరొక స్త్రీతో లైంగిక సంబంధం ఉందన్న 'వ్యభిచార' నేరం (దానిని వ్యభిచారం అనదలచుకుంటే) తప్ప వేరే దేనికీ ఆధారం ఇప్పటిదాకా చూపించలేదు. అతని

భార్య, గ్రామ ప్రజలు ఆ హత్యకు తీవ్రంగా నిరసన వ్యక్తం చేసిన తరువాత ఒక కొత్త ఆరోపణ చేర్చారు. అతను నిర్మల్‌లో ఉండే మల్లారెడ్డి అనే తన బంధువయిన లాయర్ కమ్ క్రిమినల్‌కు రైట్ హ్యాండ్ అన్నారు. ఆ మల్లారెడ్డిని ఎన్నడూ ఏమీ అననివారు ఈ 'రైట్‌హ్యాండ్'ను మాత్రం ఎందుకు చంపారనే ప్రశ్నకు జవాబు లేదు. ఆ విషయమైనా, తొలినాటి అభియోగాలైనా రుజువు చేయడానికి తమ నియమాల ప్రకారమే 'ప్రజాకోర్టు' పెట్టవలసి ఉండింది కదా, ఎందుకు పెట్టలేదనే దానికి కూడ జవాబు లేదు. (నేరాలు ప్రజాకోర్టులో రుజువయిన తరువాతే చర్య తీసుకుంటారన్న నియమాన్ని ఈ పార్టీలు విడిచిపెట్టి చాలాకాలం అయిందనుకోండి.)

ఇందులోని అనైతికతతో పాటు అనిశ్చితిని కూడ అర్థం చేసుకోవాలి. అది కలిగించే భయాన్ని అర్థం చేసుకోవాలి. తప్పు చేయరు. చేస్తే ఒప్పుకుంటారు. ఒకసారి ఒప్పుకుంటే దానికి కట్టుబడి ఉంటారు. తప్పు చేసిన వారిని మళ్ళీ తప్పు చేయకుండ దండిస్తారు. బాధితులకు ఏదో ఒక రూపంలో పరిహారం చెల్లిస్తారు. (బహిరంగంగా క్షమాపణ కోరుకోవడమే కావచ్చు.) తప్పు ఒప్పుకోనప్పుడు ఒప్పుకున్నట్టు నటించరు. నిజమైన సంజాయిషీ చెప్తారు తప్ప బూటకపు సంతృప్తి ఇచ్చి సంతోషపెట్టరు - ఒక్కమాటలో చెప్పాలంటే తమ తప్పుల విషయంలో న్యాయంగా, పారదర్శకంగా ఉంటారు అనే నమ్మకం ఉన్నచోట భయం ఉండదు. అది లేనిచోట అనిశ్చితి నుండి పుట్టే భయం ఉంటుంది. ఆ భయం విప్లవపార్టీల ఆధిపత్యాన్ని పెంచుతుంది. కానీ విశ్వసనీయతను దెబ్బతీస్తుంది. మొదటిదాని కంటే రెండవదే తమకు ముఖ్యమని ఈ పార్టీలు అంటాయి కానీ రెండవదాని కంటే మొదటిదానికే ప్రిఫరెన్స్ ఇస్తారని వారి ఆచరణ తెలుపుతుంది.

కాకతీయ ఎక్స్‌ప్రెస్‌ను దహనం చేసి 40కి పైగా ప్రాణాలు తీసింది తమ కార్యకర్తలేనని తెలిసి కూడ ఆ కార్యకర్తలే లొంగిపోయి బయట పెట్టేదాకా పీపుల్స్‌వార్ ఒప్పుకోలేదని అందరికీ జ్ఞాపకం ఉండే ఉంటుంది. ఇది పాత విషయం అనీ దానిని పదే పదే తవ్వి తీయడం అన్యాయమనీ అంటారు. కానీ ఈ మధ్యనే వరంగల్‌లో చంపిన విప్లవ రచయిత, జనశక్తి సానుభూతిపరుడు అయిన పెండ్యాల కిషన్‌రావు సంగతి? అతన్ని చంపినవాళ్ళను పీపుల్స్‌వార్ కార్యకర్తలుగా చెన్నూరు గ్రామస్తులు గుర్తించారు. కానీ కొన్ని రోజుల తరువాత 'మేము కాదు' అని పీపుల్స్‌వార్ అనింది. ఇది నిజమా? లేక ఇబ్బందికరమైన వాస్తవాన్ని ఒప్పుకోవడానికి ముఖం చెల్లక చెప్తున్న అబద్ధమా?

నేనిచ్చిన ఉదాహరణలన్నీ పీపుల్స్‌వార్‌కు సంబంధించినవేగానీ ఈ

అవలక్షణం కేవలం ఆ పార్టీది కాదు. కార్యకర్తలు సమస్యలతో ముఠా పద్ధతిలో వ్యవహరించడం, ఏకపక్షంగా నడుచుకొని అన్యాయం చేయడం, నాయకత్వం వారిని కంట్రోల్ చేయకపోవడం, నాయకులు మాత్రం మంచివాళ్ళే, అవగాహన ఉన్నవాళ్ళేనన్న అభిప్రాయాన్ని నిలబెట్టుకునే మేరకు విమర్శకులను మెప్పించి ఊరుకోవడం - మొదలయిన అవలక్షణాలు అన్ని ఎం.ఎల్ పార్టీలలోనూ ఉన్నాయి. మెదక్ జిల్లా గోపులాపురం గ్రామంలో ఒక తోవ వివాదంలో గ్రామస్తుల ముఠాతత్వాన్ని జనశక్తి కార్యకర్తలు పెంచి పోషిస్తూ సమస్య పరిష్కారం కాకుండా చేస్తున్న వైనం దీనికొక ఉదాహరణ. గోపులాపురం పక్కన ఉన్న మాటిల్ల అనే గ్రామానికి మెయిన్ రోడ్డుతో (సిద్దిపేట నుండి సిరిసిల్లకు పోయే రోడ్డుతో) లింక్ కావాలంటే, గోపులాపురానికి చెందిన మైసయ్య అనే రైతు భూమిలో నుండి తోవ తీయాలి. దానికి వేరే మార్గం లేదు. అతనికి ఎక్కువ నష్టం జరగకుండ ఉండే పద్ధతిలో తోవ తీయవలసి ఉంటుంది. ప్రజలకు తమ సమస్యలు తామే పరిష్కరించుకోవడం (బూర్జువా కోర్టులకు పోకుండ) నేర్పుతున్నామని ఎం.ఎల్ పార్టీలు చెప్పేది అక్కడ అమలయి ఉంటే దాదాపు ఒక దశాబ్ద కాలంగా జనశక్తికీ పీపుల్స్‌వార్‌కూ బలం ఉన్న ఆ గ్రామాలలో ఆ సమస్య ఎన్నడో పరిష్కారం అయ్యేది. కానీ పరిష్కారం కాకపోగా ఒక పుండయి కూర్చుంది. మైసయ్య భూమిని మధ్యగా చీలుస్తూ తమకు బాట కావాలని మాటిల్ల గ్రామస్థుల పట్టుదల. బాట ఇస్తానుగానీ మధ్య నుండి ఇచ్చి వ్యవసాయం పాడు చేసుకోలేనని మైసయ్య అంటాడు. ముఠాతత్వం లేని గ్రామంలో ఇటువంటి సమస్యలు ఎవరో పెద్దమనుషులు పరిష్కారం చేస్తుంటారు. కానీ గోపులాపురం - మాటిల్లల మధ్య అది సాధ్యం కాక సమస్య కోర్టు కెక్కింది. సిద్దిపేట ఎం.ఎల్.ఏ చొరవతో కోర్టులో రాజీ అయింది. మైసయ్య భూమిలో నుండే - కానీ మధ్యనుండి కాకుండా - తోవ తీసేటట్టు రాజీ అయింది. ఆ తర్వాత కూడ తోవ మధ్య నుండే కావాలని మాటిల్ల గ్రామస్తులు పట్టుబట్టసాగారు. తమ మొండిపట్టుకు ఏ పార్టీ మద్దతు ఇస్తే ఆ పార్టీ వెంట పోతున్నారు. కొన్నాళ్ళు సి.పి.ఐ కార్యకర్తలు మద్దతిచ్చారు. కొన్నాళ్ళు రాడికల్స్ ఇచ్చారు. అయితే మైసయ్య ప్రతీసారీ ఆ పార్టీల నాయకత్వాలతో మాట్లాడి, తనదే న్యాయం అని నచ్చజెప్పి, వారి కార్యకర్తల సపోర్టు మాటిల్లకు లేకుండ చేసాడు. అయితే ప్రస్తుతం జనశక్తి కార్యకర్తలు మాటిల్ల రైతుల పక్షాన రంగంలోకి దిగారు. మైసయ్య ఆ పార్టీ నాయకత్వానికి మొరపెట్టుకొన్నాక వారు తమ కార్యకర్తలదే తప్పని చూచాయగా ఒప్పుకున్నారు. అయితే ఈ లోపల మైసయ్య పక్షాన పీపుల్స్‌వార్

రంగ ప్రవేశం చేయడం వల్లనో లేక జనశక్తి నాయకత్వం తన కార్యకర్తలను కంట్రోల్ చేయలేకపోవడం వల్లనో గాని సమస్య కొనసాగుతూనే ఉంది. ఇప్పుడు మైసయ్య భూమిలో రెండు తోవలున్నాయి. ఒకటి తానిచ్చింది, ఒకటి మాటిల్లవాళ్ళు తీసింది. ఒకటి పీపుల్స్‌వార్ తోవ, ఒకటి జనశక్తి తోవ.

'మేమేమయినా తప్పులు చేస్తే ప్రజలే మమ్మల్ని నిలదీస్తారు' అని ఈ పార్టీలు అంటుంటాయి (మేధావుల నోరు మూయించడానికి). సంఘటితంగా, రాజకీయంగా వీరిని నిలదీయడానికి ప్రయత్నం చేసినవారు చావు దెబ్బలు తిన్న సంఘటనలు చాలానే ఉన్నాయి గానీ అసంఘటితంగా, స్పాంటేనియస్‌గా, ఏ నాయకత్వం లేకుండ, ఏ రాజకీయం లేకుండ ప్రజలు వీరిని నిలదీసిన ఘటనలూ, వీరు తప్పొప్పుకున్న ఘటనలూ లేకపోలేదని మొదట్లో అన్నాను. కానీ పీపుల్స్‌వార్, జనశక్తి పార్టీల ముఠా కొట్లాటలు ఆపడానికి ప్రయత్నం చేస్తున్న గోపులాపురం స్త్రీలకు మాత్రం ఇప్పటిదాకా నిస్పృహే ఎదురయింది.

దాదాపు ఎనిమిది సంవత్సరాలుగా పీపుల్స్‌వార్, జనశక్తి పార్టీల మధ్య ఘర్షణకు గోపులాపురం, జక్కాపూర్, వాటి పరిసర గ్రామాలు కేంద్రంగా ఉన్నాయి. వాళ్ళొచ్చి వీళ్ళ సానుభూతిపరులను కొట్టిపోతారు. వీళ్ళొచ్చి వాళ్ళ సానుభూతి పరులను కొట్టిపోతారు. సమస్యలలో చెరి ఒక పక్షం తీసుకొని పెంచుతారు. దీనితో విసిగిపోయిన గోపులాపురం స్త్రీలు కొందరు ఈ మధ్య ఒక నిర్ణయానికొచ్చి రెండు పార్టీలనూ గ్రామంలోకి ఒకేసారి వచ్చి బహిరంగంగా ప్రజలముందు నిలబడమని కోరారు. ఉభయపార్టీల అండర్‌గ్రౌండ్ నాయకులనూ వెంటబడి పట్టుకొని కష్టపడి ఒప్పించారు. ఇచ్చిన తేదీకి రాకపోతే మళ్ళీ వెతికి పట్టుకొని ఒప్పించి ఇంకొక డేట్ పెట్టారు. ఎట్లాగైనా ఇద్దరినీ గ్రామం రచ్చబండ దగ్గర నిలబెట్టి ప్రజాముఖంగా సంజాయిషీ అడగాలని ఆ స్త్రీల కోరిక. వారు అడిగినప్పుడు, 'మీరు రమ్మంటే రామా, తప్పక వస్తాం' అనీ, 'ప్రజలకు మమ్మల్ని నిలదీసే హక్కుంది' అనీ రెండు పార్టీల నాయకులూ అన్నారు. కానీ ఇచ్చిన డేట్‌కు ఒకరు వస్తే ఒకరు రారు. చివరికి ఈ మధ్య జక్కాపూర్‌లోని ఒక జనశక్తి సానుభూతిపరుడిని పీపుల్స్‌వార్ హత్యచేసి గోపులాపురం స్త్రీల ప్రయత్నాలకు ఫుల్‌స్టాప్ పెట్టింది. వెంటనే దానికి ప్రతీకారంగా జనశక్తి వాళ్ళు గోపులాపురంకు చెందిన ఓ పీపుల్స్‌వార్ మిలిటెంట్‌ను, మరొక గ్రామానికి చెందిన పీపుల్స్‌వార్ సానుభూతిపరుడయిన ఒక ఆర్.ఎం.పి డాక్టర్‌నూ చంపారు. ప్రజలంటే గౌరవం, ప్రజలపట్ల తమ జవాబుదారీతనాన్ని గుర్తించే సంస్కృతి మాటలలోనే తప్ప చేతలలో లేవని ఇద్దరూ రుజువు చేశారు.

9

ఎం.ఎల్ పార్టీలకు చెప్పుకోదగ్గ ప్రజాదరణ ఉందని మొదట్లో అన్నాను. దాని స్వభావవేమిటో కూడ కొంచెం చూద్దాం. ఏయే వర్గాలు వీరిని ఆదరిస్తున్నాయన్నది దీనికి పూర్తి జవాబు కాదు. ప్రధానంగా పేదలు, అణగారిన కులాలకు చెందినవారు, కొంతమేరకు మధ్యతరగతికి చెందినవారు వీరిని ఆదరిస్తారు. ఆ కుల-వర్గాలలోనూ ఎం.ఎల్ పార్టీల అనుయాయులు కానివారు, వ్యతిరేకించే వారు ఉంటారు. కానీ మద్దతు ప్రధానంగా ఆ కుల-వర్గాలలోనే ఉంది. అయితే ఈ విధంగా చెప్పుకుంటే సరిపోదు. మద్దతు ఇచ్చేవారు తాము ఆ కుల-వర్గాలకు చెందినవారయినందువల్లనే, అంటే ఎం.ఎల్ రాజకీయాలు వారి జీవనస్థితిగతులకు తగిన రాజకీయాలు కావడం వల్లనే ఆదరిస్తారన్న అభిప్రాయం కలుగుతుంది. అందువల్ల ఏయే కారణాలచేత వారికి మద్దతు లభిస్తుందో విడగొట్టి చెప్పుకోవడం అవసరం. అప్పుడే ఈ ప్రజాదరణను చూసి మొత్తంగా సంతోషించాలా లేక దానిని ఏ విధంగా అర్థం చేసుకోవాలి అనేది తెలుస్తుంది.

విప్లవ కమ్యూనిస్టు రాజకీయాల అంతిమ ఆదర్శాలకు ఆకర్షితులయి మద్దతునిచ్చే వారుంటారు. వీరు బహుశా అతికొద్దిమంది. తమ బోటి పేదలు, దళితులు అనుభవిస్తున్న లేమి నుండి, అణచివేత నుండి విముక్తి పొందడానికి ఈ ఉద్యమాల నుండి చేయూత లభించిందని (పెరిగిన కూలిరేట్ల వల్ల, అక్కడక్కడ దొరికిన భూముల వల్ల, దెబ్బతిన్న దొరతనపు పీడనవల్ల) ఆదరించే వారుంటారు. సామాజికంగా బలంలేని ఈ ప్రజలకు బలం అందించారని ఆదరించే వారుంటారు. మళ్ళీ వీరిలో ఆ బలాన్ని రాజకీయాలలో చూసేవారు కొందరు కాగా పేద యువకుల చేతిలో పెట్టిన బాంబులు, గ్రెనేడ్లు, 'అన్నల మనుషులం' అన్న దబాయింపులో చూసేవారు ఎక్కువ మంది. దైనందిన జీవిత వివాదాలకు కచ్చితమైన పరిష్కారం ఇచ్చే శక్తిగా కూడ వీరికి ఆదరణ ఉంది. వివాదాల పరిష్కార వ్యవస్థ ఒకటి ప్రజలకు చాలా అవసరం. సంప్రదాయ వ్యవస్థలు బాగా దెబ్బతిని ఉన్నాయి. రాజ్యవ్యవస్థ అసమర్థంగా ఉంది. 'అన్నలు' అన్ని విషయాలలోనూ న్యాయం చేసినా చేయకున్నా (న్యాయం చేసిన ఘటనలూ ఉన్నాయి, తొందరపాటుతోనూ అవగాహనా లోపంతోనూ ఆశ్రిత పక్షపాతంతోనూ అన్యాయం చేసినవీ ఉన్నాయి) తాము చెప్పిన పరిష్కారాలను అమలు చేసే సత్తా వారికి ఉంది. దాని నుండి వచ్చే ఆదరణ ఉంది. ఆ సత్తావల్లనే గ్రామ రాజకీయాలలోనూ వ్యక్తిగత వివాదాలలోనూ వివిధ ప్రజాశ్రేణుల మధ్య జరిగే ఘర్షణలలోనూ వారిని ఆశ్రయిస్తే

ప్రయోజనం ఉండగలదని గుర్తించి వారిని ఆదరించే వారుంటారు. అన్నల మనుషులుగా చలామణి అయితే వచ్చే వ్యక్తిగత ప్రయోజనాల కోసం (అది అన్నలు తెలిసీ రాజీ ధోరణిలో తమ అవసరాల కోసం అనుమతించే ప్రయోజనం కావచ్చు, వారికి తెలియక అనుమతించేదీ కావచ్చు) వారి వెంటపోయే వారుంటారు. రాష్ట్రంలో ఒక పార్టీ అధికారంలో ఉన్నప్పుడు (లేదా ఒక నియోజకవర్గంలో ఒక పార్టీకి చెందిన వ్యక్తి ఎం.ఎల్.ఏగా ఉన్నప్పుడు) వైరి వర్గం వారు అన్నలతో మంచిగా ఉంటే ప్రయోజనాలుంటాయని గుర్తించి వారిని ఆదరిస్తారు. అటువంటి ఆదరణా ఉంటుంది. ఎం.ఎల్ పార్టీలు బాగా బలంగా ఉన్న గ్రామాలలో వేరే రాజకీయాలతో ఉండడం వల్ల ప్రయోజనం ఉండదు కాబట్టి (ప్రయోజనం లేకపోగా అన్నల దాదాగిరీకి బలి అయ్యే ప్రమాదం ఉంటుంది కాబట్టి) వారినే ఆదరించే వారుంటారు. అప్పుడు ఆ గ్రామంలోని సకల రాజకీయ శక్తులూ వారిని ఆకర్షించాలనే చూస్తుంటారు. రెండు ఎం.ఎల్ పార్టీలు సంఘర్షించుకుంటున్న ప్రాంతాలలో ఇటువైపో అటువైపో ఉండి వారి ముఠాతత్వాన్ని తమ ప్రయోజనాల కోసం వాడుకునే అవకాశం ఉంటుంది కాబట్టి అందుకోసం చేరువయ్యేవాళ్ళు ఉంటారు. తమ ఆధిపత్య వ్యూహంలో భాగంగా అన్నలే ప్రోత్సహించదలచుకున్న వ్యక్తులు తమకు ఉన్న సామాజిక సంబంధాలనూ మంది బలాన్నీ అన్నల పక్షాన ఉంచడం ద్వారా అన్నలకు లభించే మద్దతూ ఉంటుంది. చివరగా బలం ఉన్నవాళ్ళ వెంటపడిపోయే జనం ఎల్లప్పుడూ ఉంటారు.

వీటిల్లో కొన్ని ఒక సామాజిక వర్గానికీ మరికొన్ని మరొక సామాజిక వర్గానికీ చెంది ఉండాలన్న నియమమేమీ లేదు. పైన పేర్కొన్న వాటిలోని మంచి కారణాలతో పాటు అవకాశవాద కారణాలు కూడ పేదలకూ దళిత కులాలకూ సహితం వర్తించగలవు. నిజాం కాలేజి గ్రౌండ్‌లో అన్నల మీటింగ్‌కు వచ్చే లక్షల జనంలో ఈ అన్ని రకాలూ ఉన్నారని గుర్తిస్తే తప్ప వీరి ప్రజాదరణ గురించి అతిశయోక్తులు లేని సరయిన అంచనా సాధ్యం కాదు. (మీటింగ్ జనంలో ఈ శ్రేణులే కాక, అన్నలు ఏ ఎం.ఎల్.ఏనో మండల ప్రెసిడెంట్‌నో బెదిరించి లారీలు పెట్టిస్తారు కాబట్టి ఫ్రీగా హైదరాబాద్ పోయి గద్దర్ పాటలు వినొద్దామని వచ్చే బాపతు కూడ ఉంటారు. జన సమీకరణ వెనుక ఉన్న ఈ వివిధ కారణాలతో పోల్చి చూసినప్పుడు ఈ మీటింగ్‌లలో వక్తలిచ్చే ఉపన్యాసాలలోని గొప్ప విలువలు కొంత మేరకైనా అసంగతమని తోచక తప్పదు.)

ఈ మధ్య కాలంలో రైతాంగం సమస్యలు చేపట్టి ఉద్యమాలను ప్రోత్సహించే కొత్త ప్రయోగం పీపుల్స్‌వార్ చేస్తున్నది. ఇవి తాము రాజకీయంగా నిర్మించే

ఉద్యమాలు కావు. తాము వెనక ఉండి ఇతరుల ద్వారా నడిపిస్తున్న ఉద్యమాలు. లేదా ఉద్యమ కార్యనిర్వాహక కమిటీలో తమ అనుయాయులను చొప్పించి వారి నియంత్రణలో నడిపించే ఉద్యమాలు. సాగునీటి ప్రాజెక్టుల సాధన కోసం, గిట్టుబాటు ధరల కోసం, ఇతర రైతాంగ సమస్యల గురించి ఉద్యమాలు నడపడానికి ఉత్సాహం చూపుతున్న వ్యక్తులను (వారి రాజకీయం ఏదయినప్పటికీ) చేరదీసి (వాళ్ళు అప్పటికే ఒక ఉద్యమం నడుపుతున్నట్టయితే ఆ ఉద్యమాన్ని తమ అదుపులోకి తీసుకొని) తమ ఆదేశాల ప్రకారం నడిపిస్తున్నారు. ఆ వ్యక్తికీ, ఆ ఉద్యమానికీ 'అన్నల మనిషి', 'అన్నలు వెనకుండి నడిపిస్తున్న ఉద్యమం' అన్న గుర్తింపు ఉంటుంది కాబట్టి సమాజం 'భయభక్తుల'తో నడుచుకుంటుంది. అదే ఒక బలం కాబట్టి దానివల్ల ప్రయోజనం ఉంటుందని (తమకు కావచ్చు, తాము నడుపుతున్న ఉద్యమానికి కావచ్చు) ఆ వ్యక్తులు భావిస్తారు. (భావించినా భావించక పోయినా పీపుల్స్‌వార్ అజమాయిషీని తిరస్కరించే స్వేచ్ఛ వారికి లేదనుకోండి.) రైతాంగం కూడ ఒక 'బలమైన' శక్తి తమతో ఉందని సంతోషిస్తారు. ఊళ్ళోకి వచ్చినప్పటి నుండి ఎవడి భూమి బీడు పెట్టించాలా, ఎవడి కాళ్ళు విరగొట్టాలా అని చూసే బదులు రైతాంగానికి ఉపయోగకరమైన ఉద్యమాలకు తమ సత్తాను జోడించి ముందుకు నడిపించడం రైతాంగానికి నిజంగానే కొంత సంతోషం కలిగిస్తుంది. (ఎట్లాగూ అన్నల అదుపాజ్ఞలలో బతకక తప్పనప్పుడు అది కొంత తమకు కూడ ఉపయోగపడడం సంతోషకరమైన విషయమే కదా.) ఇప్పటివరకు ఇందులో అపశృతులేవీ లేవు గానీ రిమోట్ కంట్రోల్ ద్వారా నడిపించే ఈ ఉద్యమాలు తమ దాదాగిరీకే బలికాకుండా చూసుకోవడం అవసరం.

ఈ ప్రయోగం నిజానికి పూర్తిగా కొత్తది కాదు. తెలంగాణలోని పారిశ్రామిక ప్రాంతాలలో పీపుల్స్‌వార్ ఇప్పటికే కార్మికోద్యమాన్ని ఈ పద్ధతిలో తన అదుపులోకి తీసుకుంటూ ఉంది. పోటీ పడుతున్న వివిధ సంఘాల నాయకులలో ఒకడిని తన సలహాల ప్రకారం నడుచుకొమ్మని చెప్పి రంగంలోకి దింపుతుంది. ఆ తరువాత అతను సాధారణంగా 'ఏకగ్రీవంగా' కార్మిక సంఘానికి ఎన్నిక అవుతాడు. యాజమాన్యం కూడ విషయం గ్రహించి అతనికి తగు గౌరవం ఇస్తుంది. కార్మికులూ సంతోషిస్తారు. అయితే ఈ రకమైన ప్రయోగంలో అవకాశవాదానికి చాలా తావు ఉంటుంది. అన్నలు నియమించిన నాయకుడి అవకాశవాదం కావచ్చు, అతనిని ఎట్లాగయినా పక్కకు తప్పించి తామే అన్నల ఆశీస్సులు పొందుదామని చూసే ప్రత్యర్థుల అవకాశవాదమైనా కావచ్చు, అవసరం తీరేదాకా అతనిని వాడుకొని

ఇక చేయిదాటి పోతున్నాడనుకున్నప్పుడు పక్కకు తప్పించే అన్నల అవకాశవాదమైనా కావచ్చు. దీని ఫలితంగా ఆ నాయకులు చివరికి అన్నల చేతిలోనే దెబ్బలు తినే పరిస్థితి రావచ్చు. ఉద్యమాలను రాజకీయంగా, సూత్రబద్ధంగా కాకుండా రిమోట్ కంట్రోల్ ద్వారా నడిపించడానికి ప్రయత్నిస్తే అనారోగ్యకరమైన పరిణామాలుండడం సహజం. గోదావరిఖనిలో అన్నల ప్రోత్సాహంతో ఎడ్లబండ్ల సంఘం పెట్టి బాగా చలామణి అయిన వ్యక్తిని (ఇతని పేరు నర్సయ్య అనుకుంటాను) చివరికి సికాస వారే రెండు కాళ్ళు విరగ్గొట్టి నిమ్స్‌లో పడేసారు. రెండు లక్షలు ఖర్చుపెట్టుకొని రెండుసార్లు ఆపరేషన్ చేయించుకున్నా అతను అవిటివాడిగానే ఉండిపోయేటట్టున్నాడు. బసంత్‌నగర్ సిమెంట్ ఫ్యాక్టరీ కార్మిక సంఘానికి ఇదే విధంగా పెద్దపల్లి దళం ఆశీస్సులతో నాయకుడయిన ఐలయ్యను కూడ ఈ మధ్యనే అదే దళం చితకబాదింది - మేనేజ్‌మెంట్ మనిషి అయిపోయాడన్న అభియోగంతో. అతను తెలుగుదేశం పార్టీకి చెందిన రామగుండం మండల జడ్‌పిటిసి ప్రతినిధి. రైతాంగ, కార్మిక సంఘాలకు పీపుల్స్‌వార్ నియమించి నడిపిస్తున్న నాయకులలో నిజాయితీపరులయిన స్వాతంత్ర్య సమరయోధుల నుండి సాదాసీదా కాంగ్రెస్ తెలుగుదేశం నాయకులే కాక వట్టి దాదాగిరీ చేసి బ్రతికే బాపతు మనుషుల దాకా చాలా రకాలు ఉన్నారు. పెరుగుతున్న ఆ పార్టీ ఉద్యమాన్నీ ప్రజాబలాన్నీ ఈ దృష్టితో విమర్శనాత్మకంగా చూడడం అవసరం.

రైతాంగంలోకి 'చొచ్చుకుపోవడమే' కాక ఆ పార్టీ ఇప్పుడు సమష్టి మానవ సంబంధాల ప్రాతిపదికన 'నూతన వ్యవస్థ' నిర్మాణానికి శ్రీకారం చుట్టేస్తూ ఉన్నదనీ, ఆ పార్టీ పోరాట ప్రాంతాలలో ప్రజలలో సమష్టితత్వం ముందుకొచ్చి రాబోయే దినాలకు సంకేతంగా ఉందనీ ఈ మధ్య కొందరు మేధావులు అంటున్నారు. ఇది కొంచెం ఆశ్చర్యం కలిగించే విషయమే. చంపడం, చావడం తప్ప మీ ఉద్యమంలో వేరే ఏమీ లేదా అన్న ప్రశ్నకు జవాబు చెప్పలేక నీరసించిన వారికి ఏదో కొంచెం దొరకగానే ఉత్సాహం ఆగుతున్నట్టు లేదు.

రైతాంగంలో కొన్ని రకాల సహకార సంఘాల ఏర్పాటుకు పీపుల్స్‌వార్ ఈ మధ్య సహాయపడుతున్న మాట వాస్తవమే. దీనిలో ఎవ్వరూ ఎక్కడా చూసి ఎరుగని కొత్తదనం ఏమిటన్నదే ప్రశ్న. ఎరువులు, మందుల కొనుగోలులో మధ్య దళారుల దోపిడీకి అవకాశం లేకుండ చేయడం కోసం తన బలం ఉన్న గ్రామాలలో కొనుగోలుదార్ల సహకార సంఘాలు పెట్టించి వాటికి మూలధనం కొంత తాను సరఫరా చేస్తున్నది. ఇది మంచి పనే కానీ ఏ కమ్యూనిస్టు పార్టీకీ ప్రమేయం లేని

ఎన్ని గ్రామాలలో ఇటువంటి సహకార సంఘాలు లేవు? ఆదర్శవంతులయిన పెద్ద మనుషులున్న గ్రామాలలో రైతులు ఇటువంటి సహకార సంఘాలు పెట్టుకొని దళారుల బెడద తప్పించుకుంటున్న ఉదాహరణలు ఎన్ని లేవు? ఇందులో అకస్మాత్తుగా 'నూతన వ్యవస్థ' ఎక్కడి నుండి వచ్చేసింది? గుజరాత్, మహారాష్ట్రలలోనయితే గాంధేయవాదులు, సర్వోదయవాదులు, స్వచ్ఛంద సంస్థలు, కాంగ్రెస్ వాదులు రైతాంగ సహకార ఉద్యమాన్ని కొనుగోలుదార్ల సంఘాలను దాటి చాలాదూరం తీసుకుపోయారు. దానిని కమ్యూనిస్టులు నూతన వ్యవస్థ అని ఏనాడూ అనకపోగా సంస్కరణల మీద భ్రమలు కలిగించే పెటీ బూర్జువా రాజకీయం అన్నారు. ఇన్నాళ్ళకు (రైతాంగంలో పునాది సంపాదించడం కోసమే కానీయండి) అటువంటి ప్రయోగాలు తాము సహితం చేపట్టడం హర్షణీయమే గానీ, అంతలోనే నూతన వ్యవస్థ ఛాయలు ఎక్కడ కనిపించేసాయి? ఇతరులు చేస్తే సంస్కరణ వాదం (ఎంత ఎక్కువ చేస్తే అంత ఎక్కువ సంస్కరణ వాదం), తాము చేస్తే నూతన వ్యవస్థ (ఎంత తక్కువ చేసినా నూతన వ్యవస్థే) అనేది వితండవాదం తప్ప వేరే ఏమీ కాదు. నిజంగానే ఆ సహకార సంఘాల నిర్మాణంలో గాంధేయవాదుల సంఘాలలో లేని విప్లవాత్మక లక్షణం ఏమయినా ఉంటే (వాటి సలహాదారుడి చేతిలో ఎకె-47 ఉండడం అన్నదొక్కటేకాక) ఒప్పుకోవచ్చు. నిర్ణయాలు మరింత ప్రజాస్వామికంగా తీసుకుంటున్నారా, నాయకత్వాన్ని మరింత ప్రజాస్వామికంగా ఎంపిక చేసుకుంటున్నారా, పెట్టుబడి మరింత నిస్వార్థంగా అందజేస్తున్నారా? ఏవీ లేకపోగా నాయకత్వం ఎంపికలో అసలు ప్రజాస్వామ్యమే ఉండే అవకాశం లేదు. అన్నలు నియమించిన వాడిని ఆమోదించవలసిందే.

నిజామాబాద్ జిల్లాలో నక్సలైట్లు ప్రవేశించక ముందు నుండీ కొన్ని చోట్ల గ్రామాలలో అభివృద్ధి కమిటీలు ఉండేవి. గ్రామ పంచాయితీతో సంబంధం లేకుండ కులానికొక ప్రతినిధిని ఎంపిక చేసుకొని ఈ కమిటీని ఏర్పాటు చేస్తారు. గ్రామానికి మంజూరయ్యే అభివృద్ధి పనులు ఈ కమిటీల ద్వారా అమలవుతాయి. పీపుల్స్‌వార్ రంగప్రవేశం చేసిన తరువాత ఈ కమిటీలను తన అదుపులోకి తీసుకొని ప్రతినిధులను తాను నామినేట్ చేయడం మొదలుపెట్టింది. వాళ్ళ అదుపు ఉండడం వల్ల మొదట్లో అవినీతి కొంత తగ్గడమే కాక అధికార్లు 'ఒళ్ళు దగ్గరపెట్టుకొని' పనిచేయడం వల్ల పనులు బాగా అవుతున్నాయి. అయితే గ్రామకమిటీ సభ్యుల ఎంపిక ప్రజాస్వామికంగా లేకపోవడం వల్ల, అన్నల ఆశ్రితులకు అది గుత్తకావడం వల్ల అవినీతి కొత్తరూపంలో ముందుకొచ్చే ప్రమాదం ఉంది. ఇప్పటికే గ్రామ

అభివృద్ధి కమిటీ సభ్యులు సొంతపనుల మీద కామారెడ్డికీ నిజామాబాద్‌కూ ట్రిప్పులు కొడుతూ ఇన్నిసార్లెందుకు తిరుగుతున్నావని గ్రామస్తులడిగితే ఫలాన ఇంజనీరు లేక సూపర్‌వైజర్ తిప్పించుకుంటున్నాడని సాకు చెప్తున్నారనీ, అది అబద్ధం అనే ధైర్యం లేక ఆ ఉద్యోగి మౌనంగా నింద భరించవలసి వస్తున్నదనీ కథలు వినవస్తున్నాయి.

పీపుల్స్‌వార్ చేస్తున్న సంస్కరణాత్మక చర్యలలో విమర్శ లేకుండ మెచ్చుకోదగ్గది, టీచర్లు లేని స్కూళ్లలో విరాళాలు సేకరించి టీచర్లను నియమించడం. ఇక్కడ దాదాగిరీకి ఆశ్రిత పక్షపాతానికీ తావు తక్కువ కాబట్టి వాళ్ళ ఎ.కె-47 సంస్కృతికి ఈ ప్రయోగం బలి అయ్యే ప్రమాదం లేదు. అయితే వారి అన్ని ప్రయోగాలలాగ ఇది కూడ దళాలు రెగ్యులర్‌గా వచ్చిపోగల మారుమూల ప్రాంతాలకే పరిమితం అయింది.

ప్రజలు పీపుల్స్‌వార్ ఆధ్వర్యంలో సమష్టి శ్రమతో తమ పనులు చేసుకుంటున్నారనేది 'నూతన వ్యవస్థ' పొడసూపుతున్నదని చెప్పుకోవడానికి చూపిస్తున్న మరొక ఉదాహరణ. దీనికి తార్కాణంగా రెండు చెరువులు తప్ప వేరే ఏమీ దొరకడం లేదు కాబట్టి హుస్నాబాద్ స్థూపాన్ని కూడ వాటితో జత చేసి చెప్తున్నారు. (స్థూపాలు కట్టుకోవడం మన కమ్యూనిస్టులకు కొత్త అయినట్టు.) అన్నలు అనేక చెరువులు, కాలవలు, రోడ్లు కట్టిస్తున్నారని అప్పుడప్పుడు పత్రికలలో వార్తలు వస్తున్నాయి గానీ ఇప్పటికి కట్టినవి రెండు చెరువులు మాత్రమే. ఇవి కరీంనగర్ జిల్లా ఎల్లారెడ్డిపేట మండలం వీర్నపల్లి అవతల ఉన్న అడవులలోని మద్దిమల్ల, రంగంపేట గ్రామాలలో ఉన్నాయి. (నిజామాబాద్ జిల్లాలోనూ రెండున్నాయని వినికిడి.) మొదటిది పీపుల్స్‌వార్ ఆధ్వర్యంలో, రెండవది జనశక్తి ఆధ్వర్యంలో నిర్మించబడ్డాయి. అయితే చెప్పుకోదగ్గ విషయం ఏమిటంటే పీపుల్స్‌వార్ వాళ్ళు చెరువు నిర్మాణం చేపట్టిన మద్దిమల్ల ఆ ప్రాంతంలో (అప్పట్లో) పని చేసిన మధుదళం కమాండర్ మధు (మోహన్‌రెడ్డి) స్వంత ఊరు. జనశక్తి వాళ్ళు చెరువు కట్టించిన రంగంపేట ఆ పార్టీ జిల్లా కమిటీ సభ్యుడు జంపన్న స్వంత ఊరు. ఈ నాయకులకు మంచి పనులు చేయడానికి తమ స్వంత ఊర్లే దొరికాయా? పోనీలే, ఎక్కడయితేనేం మంచి పనే చేసారు కదా అంటే నాకేం అభ్యంతరం లేదు. కానీ ఒక కాంగ్రెస్ లేక తెలుగుదేశం ఎం.ఎల్.ఏ తన నియోజకవర్గంలో తన గ్రామానికే పనులు మంజూరు చేయించుకుంటే నా బోటి వాడెవడయినా 'పోనీలే ఏ ఊరయితేనేం, పనులు మంజూరు చేయించాడు కదా' అంటే ఎం.ఎల్ పార్టీలూ వారి మేధావులూ

ఊరుకుంటారా? ఉదారవాదంలో కూరుకుపోయావని దుమ్మెత్తిపోయారా?

పోతే, ప్రభుత్వం మీదనే - మొత్తంగా - ఆధారపడకుండ ప్రజలు తమ శ్రమను సమష్టిగా వెచ్చించి చెరువులు, రోడ్లు నిర్మించుకోవడం మన దేశ చరిత్రలో ఇది మొదటిసారి కాదు. గాంధేయవాదులు, సర్వోదయవాదులే కాదు, స్వచ్ఛంద సంస్థలు, ఆర్.ఎస్.ఎస్ వారు సహితం రెండు చెరువులు, మూడు తూములేం ఖర్మ, చాలా చేయించారు. చంద్రబాబునాయుడి జన్మభూమి పథకంలో కూడ గ్రామకక్షలు లేని ఊర్లలో ప్రజలు ఉమ్మడిగా శ్రమ చేసి ఉపయోగకరమైన నిర్మాణాలే చేపట్టారు. ఎవరు చేయించినా ఇది మంచిదే. కేవలం నాయకత్వం ఎవరిదన్న దాన్ని బట్టి ఒకటి సంస్కరణవాదం, ఒకటి విప్లవం అయిపోవు. చేసే పద్ధతిలో ఏదైనా నిజమైన తేడా ఉంటే - ఎక్కువ సమిష్టితత్వం, ఎక్కువ త్యాగం, ఎక్కువ నిస్వార్థం ఉంటే తేడా ఉందని చెప్పుకోవచ్చు. చంద్రబాబునాయుడి జన్మ భూమిలో ప్రభుత్వం సగం (లేక 70 శాతం) పెట్టుబడి పెడితే, స్వచ్ఛంద సంస్థలు తమ ఆధ్వర్యంలో జరిపే కార్యక్రమాలకు తాము నిధులు సమకూరుస్తాయి. అన్నల ప్రయోగాలలో అన్నలు పెట్టుబడి ఇస్తారు. జన్మభూమిలోనూ అవినీతి లేకుండ పనులు జరిగిన గ్రామాలున్నాయి. ఇంకా పెట్టుబడి విషయంలో గాంధేయవాదుల ప్రయోగాలలోనే కొన్ని చోట్ల నూతనత్వం ఉంది. పెట్టుబడి కోసం ప్రభుత్వం మీద ఆధారపడకుండ రైతులే తమ ఆదాయం నుండి ఇవ్వాలని వాళ్ళు షరతు పెట్టి పనులు చేయించిన గ్రామాలున్నాయి.

పోనీ నూతన చైతన్యమేమయినా వెల్లివిరిసిందా అంటే, మధు దళం నాయకుడు మోహన్‌రెడ్డి సరండర్ కాగానే మద్దిమల్ల చెరువు నిర్మాణం, కాలవల తవ్వకం ఆగిపోయింది. నాయకుడు లొంగిపోతే రైతుల సమిష్టి చైతన్యం ఏమయింది? దళానికి కొత్త నాయకుడు రావడంతో ఆ చెరువు పూర్తి చేయాలన్న ఆసక్తి పార్టీకి లేకుండ పోయిందా? వాళ్ళకు ఆసక్తి లేకపోతే రైతులెందుకు చేసుకోలేక పోయారు?

ఇన్నాళ్ళకు చంపడం, చావడం, బీడుపెట్టడం, బొక్కలిరగదన్నడం మాత్రమేకాక చేయగల పనులింకా ఉన్నాయని ఆచరణాత్మకంగా గుర్తించినందుకు అభినందిద్దాం. కానీ అతిశయోక్తులకు పోనక్కర లేదు.

నిజానికి ఎం.ఎల్ పార్టీల ప్రాబల్యం ఉన్న ప్రాంతాలలో ప్రజల ఆలోచనల పైన వారు ఏ మాత్రం ప్రభావం వేయగలిగారన్న దానికి మొన్నటి పార్లమెంట్ ఎన్నికలలో బి.జె.పికి వచ్చిన వోట్లే ఒక పరీక్ష. సి.పి.ఐ, సి.పి.ఐ. (ఎం)లు కమ్యూనిస్టు

రాజకీయాల నుండి పక్కకుపోయాయని ఎంతగా విమర్శించినప్పటికీ వారికి బలం ఉన్న రాష్ట్రాలలో - కేరళ, పశ్చిమ బెంగాల్‌లలో - బి.జె.పి పురోగమనాన్ని గట్టిగానే అడ్డుకోగలుగుతున్నారు. ఆ ఘనత అంతా వారిదే కాకపోవచ్చు. కానీ వారి కృషిని కాదనలేము. కానీ తెలంగాణలో ఎం.ఎల్ పార్టీల ప్రధాన కేంద్రాలలోనే బి.జె.పి మొన్నటి ఎన్నికలలో పెద్ద మొత్తంలో వోట్లు పొందగలిగింది. పీపుల్స్‌వార్‌కూ జనశక్తికీ ముఖ్య కేంద్రమైన కరీంనగర్‌లో బి.జె.పి అభ్యర్థి గెలవడమే కాదు, 'అన్నల' ముఖ్యకేంద్రాలయిన అసెంబ్లీ సెగ్మెంట్లలోనే ఎక్కువ వోట్లు పొందాడు. ఒకప్పుడు సిరిసిల్ల అసెంబ్లీని గెలుచుకున్న జనశక్తికి ఈసారి మొత్తం పార్లమెంట్ నియోజక వర్గంలోనే కేవలం 6000 వోట్లు వచ్చాయి. మెదక్‌లో బి.జె.పి అభ్యర్థి ఓడిపోయాడుగానీ అతనికి ఎక్కువగా వోట్లు వచ్చింది పీపుల్స్‌వార్, జనశక్తి పార్టీల కేంద్రాలలోనే. గెలిచిన బాగారెడ్డి (కాంగ్రెస్)కు ఎక్కువ వోట్లు వచ్చింది అన్నలకు పట్టులేని నారాయణఖేడ్ వంటి ప్రాంతాలలో. పార్లమెంట్‌తో పాటు ఎన్నిక జరిగిన హనుమకొండ అసెంబ్లీ ఉప ఎన్నికలలో సాంకేతిక కారణాల వల్ల చెల్లకుండపోయిన వోట్లు లెక్కపెట్టుకుంటే బి.జె.పియే గెలవవలసింది. మళ్ళీ హనుమకొండ అసెంబ్లీ ప్రాంతంలోనే పీపుల్స్‌వార్‌కు అత్యంత ప్రాబల్యం ఉన్న గ్రామాలున్నాయి. భూమి పోరాటాల వల్ల, రాజకీయ దాదాగిరీ వల్ల ఈ పార్టీలు మధ్యతరగతి రైతాంగాన్ని దూరం చేసుకోవడం దీనికొక కారణం కావచ్చు. ఆ వర్గం తెలుగుదేశం, కాంగ్రెస్‌ల కంటే 'గట్టి' ప్రత్యామ్నాయం కోసం వెతుకుతుండవచ్చు. అయితే కేవలం మధ్యతరగతి వోట్లతో ఎవ్వరూ ఎన్నికలు గెలవలేరు. పేదలు కూడ చాలామంది బి.జె.పికి వేసే ఉండాలి.

దీనినెట్లా అర్థం చేసుకోవాలి? ఇది నిలకడ అయిన మార్పు కాకపోవచ్చు. బి.జె.పికి కేవలం కుతూహలం కొద్దీ వోట్లు వేసిన వాళ్లు చాలామంది ఉన్నట్టున్నారు. అయితే కమ్యూనిస్టు రాజకీయాల ప్రభావం బలంగా ఉన్న ప్రాంతాలలో కుతూహలం కొద్దీ కూడ బి.జె.పి వంటి పార్టీకి ప్రజలు పెద్దఎత్తున వోట్లు వేసే పరిస్థితి ఉండకూడదు.

'ఎం.ఎల్ పార్టీలు ప్రజలకు రాజకీయాలు నేర్పించడం లేదు' అని ఈ మధ్య ఆ పార్టీల అనుయాయులు సహితం అప్పుడప్పుడు అంటున్నారు. నేర్పించక పోలేదు, నేర్పిస్తున్నారు. కానీ ఒక పరిమితమైన రాజకీయం నేర్పిస్తున్నారు. ఈ ప్రపంచంలో దోపిడీదారులున్నారు, ప్రజలున్నారు. అన్ని పార్టీలు దోపిడీవర్గాల పార్టీలు కాగా అన్నలు మాత్రం ప్రజల మనుషులు. దోపిడీ వర్గాలకు అండగా పోలీసుల తుపాకీ ఉండగా ప్రజలకు అండగా అన్నల తుపాకీ ఉంది. ఈ తుపాకీ

ఆ తుపాకీపైన విజయం సాధించినప్పుడు ప్రజారాజ్యం ఏర్పడుతుంది. ఇదీ ఎం.ఎల్ పార్టీలు ప్రధానంగా నేర్పిస్తున్న రాజకీయం. ఇది కూడ ఒక రాజకీయమే, కాదనలేం. ఇది తప్పా ఒప్పా అన్న ప్రశ్న అటుంచి దీనికే పరిమితమైన విశ్లేషణలో చాలా విషయాలకు చోటుండదనేది వాస్తవం. దీనినే తమ రాజకీయాలకు కేంద్ర విషయంగా ఎంచుకున్నా దీనిచుట్టూ ఇంకా అనేక విషయాలను అల్లిక చేసి చెప్పవలసి ఉంటుంది. అప్పుడు (పరిమితంగానయినా) బి.జె.పి వంటి రాజకీయశక్తిని ప్రత్యేకించి ఎందుకు వ్యతిరేకించాలో చెప్పడం సాధ్యం అవుతుంది. కానీ దోపిడీదార్లు - ప్రజలు, ఆ తుపాకీ - ఈ తుపాకీ అనే ప్రాథమిక విషయాలకు పరిమితమైన విశ్లేషణలో హిందుత్వాన్ని ఎందుకు వ్యతిరేకించాలో, మైనారిటీల గురించి ఎందుకు బాధపడాలో, లౌకికతను ఎందుకు ఆదరించాలో వివరించి చెప్పడానికి చోటు ఉండదు. ఆ లోపం ప్రభావం మొన్నటి ఎన్నికలలో కొట్టొచ్చినట్టు కనపడింది.

10

ముగింపుగా ఒక మాట.

నక్సల్బరీ పంథా గురించి నేనేమనుకుంటున్నానో మొదట్లోనే చెప్పాను. అయితే దానిపైన నమ్మకం ఉన్నవారికి కూడ నేను పైన వివరించిన విషయాలూ అభిప్రాయాలూ ఉపయోగపడతాయనే అనుకుంటున్నాను. 30 సంవత్సరాల నక్సల్బరీ అనుభవాన్ని సమీక్షించుకోవడమంటే విప్లవాన్ని అమూర్తంగా ఊహించుకొని చర్చించుకోవడం కాదు. ఎం.ఎల్ పార్టీలు ఎంచుకున్న పంథా, దానిని అమలు చేస్తున్న పద్ధతి వాస్తవంలో ఎట్లాగున్నాయో తెలుసుకోవడం అవసరం. అది సమాజంలో లేవదీసిన కొత్త ఆలోచనలనూ విలువలనే కాదు, దాని చీకటి కోణాలనూ వాటి సామాజిక పర్యవసానాలనూ కూడ అర్థం చేసుకోవడం అవసరం. నా వ్యాఖ్యలతో అందరూ అంగీకరించకపోవచ్చు. కానీ విషయాలను ఉన్నదున్నట్టుగా చూడడం అవసరం. ఇది కేవలం ఆ పార్టీల అవసరం కాదు. వారి అనుయాయుల అవసరం కాదు. ప్రజల అవసరం కూడ. ఎందుకంటే ఎవరు ఒప్పుకున్నా ఒప్పుకోకున్నా నక్సలిజం ఈ రోజు ప్రజాజీవితం పైన బలమైన ప్రభావం ఉన్న రాజకీయ శక్తి కాబట్టి.

'మూడు దశాబ్దాల నక్సల్బరీ : గమ్యం గమనం (1967-1997)'
పుస్తకంలో వచ్చిన వ్యాసం,
ఆగస్టు 1998

వేంపెంట గురించి ఇంకొంచెం

వేంపెంటలో ఏం జరిగిందో ఎందుకు జరిగిందో సమగ్రంగా తెలుసుకోవాలంటే వరవరరావుగారు తన జూలై 31 నాటి వ్యాసంలో చెప్పని విషయాలు కూడ తెలుసుకోవాలి. ఆ దాడిని మాల-మాదిగ ఘర్షణగానూ రెండు విప్లవ పార్టీల మధ్య ఘర్షణగానూ పత్రికలూ ప్రభుత్వమూ చిత్రిస్తున్నాయన్నారు. అది వట్టి చిత్రణేనా? అది చిత్రణ కాదంటే పీపుల్స్‌వార్, ప్రతిఘటన పార్టీల బాధ్యతను ఒప్పుకోవలసి వస్తుంది కాబట్టి చిత్రణగానే చూడాలా?

ఆ గ్రామంలో కొంతకాలంగా మాల-మాదిగ వైరుధ్యం ఉంది. (అంటే అందరు మాలలకూ అందరు మాదిగలకూ శత్రుత్వం ఉందని అర్థం కాదు. ఆ 'గుర్తింపు' ప్రాతిపదిక మీద వైరుధ్యం ఉందని మాత్రమే.) ఆ వైరుధ్యం 'మాదిగ దండోరా - మాల మహానాడు వైరుధ్యాల నేపథ్యంలో' (వరవరరావుగారి మాటలు) జరుగుతున్న చిత్రీకరణ కాదు. కారణమేదయినా అది ఆ ఊరి వైరుధ్యమే. అది పుట్టే నాటికి మాల మహానాడు ఉనికిలో లేదు. మాదిగ రిజర్వేషన్ ఉద్యమం అప్పటికి పుట్టిందో లేదోగాని ఆ ఊరి వైరుధ్యాలకు మూలం ఆ ఉద్యమం కాదు. మొన్నటి దాడి మాల-మాదిగ ఘర్షణ కాదని చెప్పవలసిన బాధ్యత రాష్ట్ర మాల నాయకత్వంపైన ఉందని వరవరరావు అంటున్నారు. ఆ ఊరి గొడవలతో ఏమీ సంబంధం లేని వారిపైన ఆ బాధ్యత ఎందుకుంటుందో అర్థం కాదు. నిజానికి వివరణ ఇయ్యవలసిన బాధ్యత ఎవరిమీదనైనా ఉంటే అది పీపుల్స్‌వార్, ప్రతిఘటన పార్టీలపైనే.

జూలై 15-16 నాటి రాత్రి జరిగిన దాడిలో బుడ్డా వెంగళరెడ్డి అనుచరులయిన మాలలు 'ఎవరో కొందరు' పాల్గొని ఉండవచ్చునన్నారు. నిజానికి ఏ కులం వారు ఎంత సంఖ్యలో పాల్గొన్నారో ఇప్పటిదాకా ఎవరికీ తెలియదు గానీ దాడి చేసిన వారిలో అధిక సంఖ్యాకులు ఆ గ్రామ మాల కులస్తులేనని రేపు తేలినా ఆశ్చర్య పోవలసిందేమీ లేదు. వాళ్లు ఈ రోజు బుడ్డా వెంగళరెడ్డి అనుచరులనేది సత్యమో అసత్యమోగానీ (ఇక మీదట మాత్రం తప్పనిసరిగా అవుతారు) ఒకప్పుడు పీపుల్స్‌వార్ అనుచరులనేది పూర్తి సత్యం. ఆ తర్వాత సి.పి.ఐ(ఎం.ఎల్) 'ప్రతిఘటన' అనుచరులనేదీ సత్యం.

అవును - వరవరరావుగారు అన్నట్టు వేంపెంట ఎప్పటినుండో కమ్యూనిస్టు గ్రామమే. ఆ గ్రామంలో ఏదో ఒక దశలో కమ్యూనిస్టులు కాని వారు ఎవ్వరూ లేరు. పీపుల్స్‌వార్ చేతిలో శిక్షకు గురయిన భూస్వామి చంద్రశేఖరరెడ్డి కూడ (నాకు తెలిసి) ఒకప్పుడు కమ్యూనిస్టే. అందరూ ఏదో ఒకనాడు కమ్యూనిస్టులయిన ఆ గ్రామంలో ప్రజలే ఇంత ఘోరంగా చీలి ఒకరిపైన ఒకరు ప్రాణాంతకంగా దాడి చేసుకునే స్థితి ఎందుకు వచ్చిందనే ప్రశ్నకు బుడ్డా వెంగళరెడ్డి కంటే (అతను తన స్వార్థ ప్రయోజనాల కోసం ఆ స్థితిని వాడుకున్నాడు కావచ్చు) వివిధ కమ్యూనిస్టు పార్టీలే జవాబు చెప్పాలేమో.

కమ్యూనిస్టు ఉద్యమం ఫలితంగా రెడ్డినైనా పెత్తందార్లనయినా ప్రశ్నించి తలెత్తుకు తిరిగే ఆత్మవిశ్వాసం వేంపెంట ప్రజలలో పెరిగిన మాట వాస్తవమే. కానీ ఆ పైన ఏం జరిగిందనేదే ప్రశ్న. ఒక దశలో గ్రామంలోని పేదలలో - ముఖ్యంగా మాల కులస్తులలో పీపుల్స్‌వార్‌కు ఎదురులేని బలం ఉండింది. ధాన్యం కాటాకు సంబంధించిన వివాదంతో మాల మాదిగల మధ్య ఘర్షణ మొదలయింది. ఈ వివాదంలో పీపుల్స్‌వార్ వ్యక్తపరచిన అభిప్రాయం న్యాయమైనదేగానీ పీడిత ప్రజల మధ్య అంకురించిన ఈ వైరుధ్యం తీవ్రరూపం తీసుకోకుండా చూడవలసిన బాధ్యత ఆ పార్టీపైననే ఉండింది. ప్రతీ చిన్న తగాదా ముఠా కక్షల రూపం తీసుకునే ప్రమాదం ఉన్న రాయలసీమలో ఈ జాగ్రత్త మరీ అవసరం. (ఏ ఫ్యాక్షనిస్టో దానిని వాడుకున్నాడని ఆ తరువాత వాడిని తిట్టి ప్రయోజనం లేదు.) ఈ విషయంలో పీపుల్స్‌వార్ విఫలం కావడం ఈనాటి పరిస్థితికి మూలం. (ఏం జరిగింది, ఎందుకు జరిగింది అని వివరించడానికి పూనుకున్న వరవరరావుగారు ఈ విషయాన్ని ఎక్కడా ప్రస్తావించక పోవడం విచిత్రం.) ఆ దశలోనే వేంపెంటకు చెందిన దేవరాజు అనే మాల కులస్తుడి హత్య జరిగింది. అతనిని పీపుల్స్‌వారే చంపిందని ఆనాటి నుండి ఈనాటి దాకా ఆ ఊరికి చెందిన మాల కులస్తులలో ఎక్కువమందే కాక బయటివాళ్లు కూడ చాలామంది

నమ్ముతున్నారు. ఇది మాల-మాదిగ వైరుధ్యాన్నీ పెంచింది, పీపుల్స్‌వార్ పట్ల మాల కులస్తులలో వ్యతిరేకతనూ పెంచింది. పీపుల్స్‌వార్ మాత్రం దేవరాజును చంపింది తాము కాదనీ, ఏవో వ్యక్తిగత కారణాల వల్ల ఆ గ్రామంలోని మాల కులస్తులలోనే కొందరు అతనిని చంపారనీ అంది. అనడమే కాక, ఒక మాల కులస్తుడిని కిడ్నాప్ చేసి ప్రెస్ కాన్ఫరెన్స్ పెట్టించి ఆ విషయం అతనితోనే చెప్పించింది కూడ. అప్పటికే పీపుల్స్‌వార్ పైన కోపంగా ఉన్న మాల యువకులకు ఈ చర్య మరింత కోపం తెప్పించింది.

ఈ స్థితిలో సి.పి.ఐ (ఎం.ఎల్) ప్రతిఘటన ఆ గ్రామంలోకి ప్రవేశించింది. 'స్వర్ణ పుల్లయ్య ఆ పేరుతో చెలామణి అయ్యాడ'ని వరవరరావుగారు అనడం వాస్తవం కాదు. పీపుల్స్‌వార్‌కు వ్యతిరేకమైన వారిని 'ప్రతిఘటన' వాళ్లే చేరదీసి ఆ గ్రామంలో తమ ఉద్యమ నిర్మాణం చేపట్టారు. 'ప్రతిఘటన పార్టీ భూమి పోరాటాలు చేపట్టకపోవడం వల్ల' ఆ పార్టీ నిజాయితీని ప్రశ్నించే అవకాశం ఏర్పడిందంటూ వరవరరావుగారు సంబంధం లేని కారణం చూపించి ఆ పార్టీని విమర్శించనక్కర లేదు. ప్రత్యక్షంగానే విమర్శించవచ్చు. విమర్శించాలి. ఒక ఎం.ఎల్ పార్టీ పనిచేస్తున్న చోట మరొక ఎం.ఎల్ పార్టీ ప్రవేశించదలచుకున్నప్పుడు మొదటి పార్టీ కార్యకలాపాల వల్ల అసంతృప్తులయిన వారిని రెండవ పార్టీ చేరదీసే అవకాశవాదం కొత్తది కాదు. కరీంనగర్‌లో, వరంగల్‌లో, మెదక్‌లో, ఖమ్మంలో, నల్గొండలో, శ్రీకాకుళంలో దీనికి చాలా ఉదాహరణలున్నాయి. అన్ని ఎం.ఎల్ పార్టీలూ ఈ పని చేశాయి, చేస్తున్నాయి. మోతాదులో తేడాలుండవచ్చు. వేంపెంటలో 'ప్రతిఘటన' ఇదే పని చేసింది. అది ఇంతటి ఘోరానికి దారితీసిన తరువాత మాకేమీ సంబంధం లేదని చేతులు దులిపేసుకుంటే చేసిన తప్పు చెరిగిపోదు. వినాశకరమైన ఈ అవకాశవాద రాజకీయాలను గుర్తించడానికీ విమర్శించడానికీ విప్లవ మేధావులకూ ప్రజాతంత్ర వాదులకూ మనసొప్పక పత్రికలను, ప్రభుత్వాన్ని ఆడిపోసుకోవడం ఎందుకు? బిల్ క్లింటన్ నుండి బుడ్డా వెంగళరెడ్డి దాకా ఎవరినీ వదిలిపెట్టకుండా నిశితంగా విమర్శించే వారికి ఎం.ఎల్ పార్టీల దగ్గరికొచ్చేసరికి మొహమాటాలెందుకు అడ్డమొస్తాయి?

'ప్రతిఘటన' రూపంలో ఒక ఎం.ఎల్ పార్టీ అండ తమకు దొరకకపోతే వేంపెంటలోని పీపుల్స్‌వార్ వ్యతిరేకులు అంతటి ఘోరానికి పాల్పడేవారా? 'ప్రతిఘటన' అండ దొరకగానే వాళ్లు (భూస్వాములు కాదు, ఎక్కువగా మాల కులస్తులే) పీపుల్స్‌వార్ పద్ధతిలో తాము కూడ ఆ పార్టీ అనుయాయుడయిన ఒక వ్యక్తిని కిడ్నాప్ చేసి, కొట్టి, దేవరాజును పీపుల్స్‌వార్ హత్య చేసిందని చెప్పించారు. ఆ ఘటన నుండయినా జరగగల పరిణామాలను పీపుల్స్‌వార్ ఊహించి ఉండవలసింది.

ఊహించకుండానే శివయ్యను హత్య చేశారా? ఊహించి కూడ చేశారా? రాయలసీమ ముఠా నాయకులెవ్వరూ ఇప్పటిదాకా నక్సలైట్లతో పెద్దఎత్తున తలపడే సాహసం చేయలేదు. ఇప్పుడు ఒక నక్సలైట్ పార్టీకి వ్యతిరేకంగా మరొక నక్సలైట్ పార్టీని చేరదీస్తే కాగల కార్యం వారే చూసుకుంటారని వేంపెంట నుండి వారంతా గ్రహించి ఉంటారు. ఈ మాట అనవలసింది పోయి బీహార్ ప్రైవేటు సైన్యాల పోలిక తీసుకురావడం ఎందుకు?

తెలంగాణ భూస్వాముల అనుభవం చూసి రాయలసీమ భూస్వాములు ఏదో నేర్చుకుంటున్నారని వరవరరావుగారు అంటున్నారు. భూస్వాములేమి నేర్చుకుంటున్నారో గానీ తెలంగాణ రాయలసీమల మధ్య నున్న తేడాల నుండి నక్సలైట్ ఉద్యమకారులు నేర్చుకోవలసింది ఉంది. తెలంగాణలో ఒక ముఖ్యుడిని చంపితే గ్రామాన్ని కంట్రోల్‌లో పెట్టుకోవచ్చు. రాయలసీమలో అది సాధ్యం కాదు. హత్యకు ప్రతీకారంగా ఫ్యాక్షన్ పుడుతుంది. అప్పుడే కాకపోతే ఎప్పుడో ఒకప్పుడు ప్రతిహత్యలు జరుగుతాయి. హత్య చేసిన వర్గానికి చెందిన అత్యంత బలహీనులు - వేంపెంట మాదిగల వంటివారు - దెబ్బ తింటారు. ఇది తెలియకనే పీపుల్స్‌వార్ శివయ్యను చంపి ఉంటే అది క్షమించరాని చర్య. తెలిసీ చంపి ఉంటే అంతకంటే క్షమించరాని చర్య. దేవాదాయ భూముల విషయంలో పీపుల్స్‌వార్, జనశక్తి పార్టీలు చేపడుతున్న పోరాటం చాలా న్యాయమైనదే. అయితే అది భూస్వాములకూ పేదలకూ మధ్య పోరాటం కాదు. అంతో ఇంతో భూమి ఉన్న రైతులకూ ఏమీ లేనివారికీ మధ్యనున్న వైరుధ్యం. చాలా సందర్భాలలో ఇందులో బి.సి.లు - దళితులు అన్న వైరుధ్యం కూడ ఇమిడి ఉంటుంది. అవతలవైపు ఒక ఫ్యాక్షనిస్టు నిలబడ్డాడని చెప్పి ఈ అంశాల ప్రాధాన్యతను మరచిపోయి దానిని ఫ్యాక్షనిస్టులకూ ప్రజలకూ మధ్య వైరుధ్యంగానే చూడడం చాలా నష్టానికీ హింసకూ దారితీయగలదు.

ఈ రోజు మనం వేంపెంట గురించి చేసే విశ్లేషణ నిన్నటి చరిత్రను అర్థం చేసుకోవడానికి ఉపయోగపడినా పడకపోయినా, రేపు జరగగల ఘోరాల గురించి అప్రమత్తంగా ఉండడానికయినా ఉపయోగపడాలి. కర్నూలుకు పొరుగున ఉన్న అనంతపురంలో వేంపెంటలు చాలా జరగగలవు. ఆ విషయాన్ని గుర్తించడానికి ఉపయోగపడని విశ్లేషణలు ఎందుకు పనికొస్తాయి? నేడు బుడ్డా వెంగళరెడ్డి మీద దుమ్మెత్తిపోసి చేతులు దులుపుకుంటున్నట్టు - ఆ రోజు పరిటాల రవి మీదనో పయ్యావుల కేశవ్ మీదనో నెపం పెట్టి కరపత్రాలూ కవితలూ రాసుకోవడానికి తప్ప?

వార్త దినపత్రిక
4 ఆగస్టు 1998

ఫ్యాక్షన్లు - ప్రజా ఉద్యమాలు

వేంపెంట మారణకాండ గురించి అర్ధ సత్యాలతో (పూర్తి అసత్యాలతో అనలేము) రిపోర్ట్ చేసిన అంశాలను విమర్శిస్తూ పత్రికలలో రాసిన వారిపై ఇప్పుడు రెండు విచిత్రమైన అభియోగాలతో ఒక ప్రచారం నడుస్తున్నది. ఒకటి, వాళ్ళు బుడ్డా వెంగళరెడ్డి గురించి ఏం మాట్లాడడం లేదనీ, రెండు ఊచకోతలో చనిపోయిన దళిత బహుజనుల పట్ల వాళ్ళు కనీస మానవత్వాన్ని ప్రదర్శించడం లేదని. ఈ ప్రచారం చేసే వాళ్ళకున్నంత పెద్ద వదంతుల యంత్రాంగం మాకు లేదు కాబట్టి దీనిని పూర్తిగా ఎదుర్కోవడం మాకు సాధ్యం కాదుగానీ ఎక్కడో ఒక చోట జవాబు చెప్పక తప్పదు.

మానవత్వం సంగతి ముందు మాట్లాడుకుందాం. రాయలసీమ ఫ్యాక్షన్ కొట్లాటలలో జరిగే హత్యలకు మానవత్వంతో స్పందించాలని వీళ్ళు కొత్తగా కనుక్కున్నారు. రాయలసీమలో ఫ్యాక్షన్ హత్యలు ఇప్పటికే వేలాదిగా జరిగాయి. వాటిలో ఎక్కువగా చనిపోయింది పేదలు, దళిత బహుజనులే. ఇప్పటిదాకా ఈ ప్రజా సంఘాలేవీ వాళ్ళ కోసం కన్నీళ్ళు పెట్టలేదు. వాళ్ళను ఎంత ఘోరంగా ఎంత క్రూరంగా చంపారో ఒక్కొక్క మృతుడినీ ఉదాహరణగా తీసుకొని హృదయ విదారకంగా వర్ణిస్తూ ఉపన్యాసాలు ఎన్నడూ ఇవ్వలేదు. వాళ్లను తిరిగి ఊరు చేర్పించే ప్రయత్నం చేయలేదు. వాళ్ళ హత్యకు నిరసనగా నెల్లూరు నుండి శ్రీకాకుళం దాకా టెంట్‌లు వేసి ధర్నాలు చేయలేదు.

నిన్నటి దాకా లేని 'మానవత్వం' ఈ రోజు పుట్టుకురావడానికి కారణం నిజమైన మానవత్వమూ కాదు, దళిత బహుజనుల పట్ల వారికున్న ప్రేమా కాదు. పీపుల్స్‌వార్‌కు దెబ్బతగిలిందనే వారిలో ఈ మేల్కొలుపు. ఎప్పుడో ఒకప్పుడు మేల్కొన్నారు కదా అంటే నాకేమీ అభ్యంతరం లేదుగానీ దానికి మానవత్వం అని పేరు పెట్టుకోకుండా ఉంటే మంచిది.

వేంపెంట మృతుల పట్ల - కేవలం ఒక పక్షం మృతుల పట్ల కాదు, మృతులందరి పట్ల సానుభూతి ఉంది కాబట్టే, తమ అనాలోచిత వైఖరి వల్ల ఇంతటి మారణకాండకు అవకాశం కల్పించిన వారినందరినీ విమర్శించడం అవసరం అని అనుకుంటున్నాం. రాయలసీమ ఫ్యాక్షన్ల గురించి కొత్తగా తెలుసుకుంటున్న వాళ్ళకు బుడ్డా వెంగళరెడ్డి మాత్రమే ఫ్యాక్షనిజానికి ప్రతినిధిగా కనిపిస్తాడు. కానీ నిజమైన సమస్య అతని ఫ్యాక్షనిజం కాదు, వై.ఎస్. రాజశేఖర రెడ్డి ఫ్యాక్షనిజం కాదు, పరిటాల రవి ఫ్యాక్షనిజం కాదు. నిజమైన సమస్య ప్రజలలో ఉన్న ఫ్యాక్షనిజం. ఫ్యాక్షన్ సంస్కృతి రాయలసీమ ప్రజాజీవిత సంస్కృతిలో భాగం. ప్రజలు కేవలం ఫ్యాక్షనిస్టుల చేత వాడుకోబడరు. వారంతటవారే తెలిసి తెలిసీ ఫ్యాక్షన్లలో భాగం అవుతారు. అప్పుడప్పుడు కొంత నిస్సహాయత దీనికి తోడవుతుంది. ఒక్కొక్కసారి అదే ప్రధానం కూడ కావచ్చు. కానీ చాలా భాగం తమ మధ్య ఉన్న చిన్నా పెద్ద కొట్లాటలను ఫ్యాక్షన్ పద్ధతిలో పరిష్కరించుకోవడానికీ, చిన్నా పెద్ద ప్రయోజనాలు పొందడానికీ తెలిసే ఫ్యాక్షన్లలో భాగం అవుతారు. (వీటిలో కొన్ని న్యాయమైన ప్రయోజనాలు కూడ ఉండవచ్చు.) ఒక రకంగా చెప్పాలంటే ఫ్యాక్షనిస్టులు ప్రజలను వాడుకున్నట్టే ప్రజలు కూడ ఫ్యాక్షనిస్టులను వాడుకుంటారు. ఎటొచ్చీ ఇది ఇరువైపులా సమానంగా ఉండదు. ఏ రకంగా వాడుకుంటారు, అది ఏ ఫలితాలకు దారితీస్తుంది, దాని నష్టాన్ని ఎవరు భరిస్తారు అనేది ఫ్యాక్షన్లలో భాగమయ్యే ప్రజలు కాదు ఫ్యాక్షనిస్టులు నిర్ణయిస్తారు. నష్టాన్ని భరించేది ఫ్యాక్షన్‌లలో భాగమయ్యే సామాన్య ప్రజలే కాని వారు 'అమాయక ప్రజలు' కారు. ఎక్కువ భాగం తెలిసీ తమ సంకుచిత ప్రయోజనాల కోసం (ఒక్కోసారి న్యాయమైన ప్రయోజనాల కోసం కూడ) లేక సంప్రదాయక అనుబంధాల వల్ల ఫ్యాక్షన్లలో భాగమై నష్టపోతారు. వీళ్ళు అత్యధిక భాగం పేదలు, లేదా దిగువ మధ్యతరగతికి చెందినవారు. దళిత బహుజన కులాలకు చెందినవారే కాక కొంత మేరకు చిన్న రైతులయిన రెడ్లు కూడ (ముఖ్యంగా కడప, తూర్పు కర్నూలు ప్రాంతాలలో) ఫ్యాక్షన్లకు బలి అవుతుంటారు. మూర్ఖత్వం వాళ్ళదే అయినా కూడ వాళ్ళు అనుభవించే నష్టం

- ముఖ్యంగా ఆ కుటుంబాల స్త్రీలు, పిల్లలు - అపారమైనది. మనకు మానవత్వం ఉంటే మనసును కరిగిస్తుంది. రాయలసీమ అనగానే బుడ్డా వెంగళరెడ్డి వంటి ఫ్యాక్షనిస్టులు మాత్రమే కనిపించేవారికి రాయలసీమ 'జూ'లోని వింత జంతువులా తోస్తుంది. ఫ్యాక్షనిస్టులను ద్వేషించడం నేర్చుకుంటే చాలుననిపిస్తుంది. కానీ ఫ్యాక్షనిజం గురించి ఏం చేయాలో నిజంగా తెలియాలంటే కేవలం రాయలసీమ ఫ్యాక్షనిస్టుల మీద ద్వేషం ఉంటే చాలదు, రాయలసీమపైన కొంచెం ప్రేమ కూడ ఉండాలి. తమ మూర్ఖపు సంస్కృతి వల్ల తెలిసీ ఫ్యాక్షన్లలో భాగమై అపారంగా నష్టపోతున్న ప్రజల పట్ల - పేదలు, దళితులు, నిరక్షరాస్యులు, 'పౌరుషం' 'మగతనం' 'ప్రతిష్ట' వంటివి గొప్ప గుణాలని భావించే సంస్కృతికి బానిసలైన ప్రజల పట్ల - కొంచెం సానుభూతి ఉండాలి. తమ రాజకీయ ప్రయోజనాల కోసం ఫ్యాక్షన్ మృతుల పట్ల ప్రేమను కొత్తగా అలవరచుకున్న వాళ్ళకు ఈ మానవత్వం అర్థం కాదు.

ఈ మానవతా దృష్టితోనే వేంపెంట దుర్ఘటనల్లాంటివి మళ్ళీ జరగకుండా ఉండాలంటే ఆ గ్రామంలో కమ్యూనిస్టులు చేసిన తప్పుల గురించి మాట్లాడాలని మేము భావిస్తున్నాం. ఫ్యాక్షనిజానికి ప్రస్తుతం ఏ పేద ప్రజలు బలి అవుతున్నారో ఫ్యాక్షనిజాన్ని హింసాత్మకంగా ఎదుర్కొనే విప్లవ కమ్యూనిస్టు వ్యూహంలో కూడ మళ్ళీ ఆ పేద ప్రజలే బలి అవుతారు. బలప్రయోగంతో సమాజంపైన ఆధిపత్యం నెలకొల్పడానికి గుంపుకట్టి దౌర్జన్యాలకు పాల్పడడం ఫ్యాక్షనిజం లక్షణం. ఎం.ఎల్ పార్టీలు అనుసరిస్తున్న వ్యూహంలో కూడ బలప్రయోగంతో సమాజంపైన ఆధిపత్యం నెలకొల్పడానికి ప్రజలను కూడగట్టే గుణం ప్రధానమైనది. రెండు వ్యూహాలలోనూ పేద, పీడిత ప్రజలు, దళిత బహుజనులు కీలక పాత్ర నిర్వహిస్తారు. అయితే ఎం.ఎల్ పార్టీల వ్యూహంలో వారి ప్రయోజనాలకు గుర్తింపు, వారి సమస్యలకు పరిష్కారం దొరుకుతాయి. (వేంపెంటలో దళితులకు, ముఖ్యంగా మాదిగలకు దొరికినట్టు.) ఈ తేడాను గుర్తించవలసిందే. దీనికి ఎం.ఎల్ పార్టీలను గౌరవించవలసిందే. అయితే ఇది ఆధిక్యతా వ్యూహంలో భాగంగా జరగడం వల్ల, ఎంతో జాగ్రత్తగా ఉండకపోతే ఇది కూడ ఫ్యాక్షనిజానికి దారితీయగలదు. వేంపెంటలో జరిగింది అదే. ఫ్యాక్షనిస్టుల పద్ధతులకూ ఎం.ఎల్ పార్టీల వ్యూహానికీ చాలా మౌలికమైన తేడా ఉన్నట్టు సిద్ధాంత చర్చలో అనిపిస్తుంది. కానీ రాయలసీమ ఫ్యాక్షన్ సంస్కృతిలో రెండవది చాలా సులభంగా మొదటిదానిగా రూపాంతరం చెందగలదు. రాయలసీమను అర్థం చేసుకోవాలంటే వర్గ విశ్లేషణ, కుల విశ్లేషణ సరిపోవు. ముఠాకక్షల సంస్కృతిని కూడ అర్థం చేసుకోవాలి. ఆ సంస్కృతిలో వర్గ

పోరాట వ్యూహాలయినా, కుల పోరాట వ్యూహాలయినా ప్రముఖంగా హింసాత్మక రూపం ఎంచుకున్నప్పుడు ఏ రకంగా రూపాంతరం చెందుతాయో అర్థం చేసుకోవాలి. రాయలసీమలో హింస గురించి ప్రత్యేకంగా అప్రమత్తంగా ఉండాలి. ఇక్కడ హింసాత్మక చర్య ఒకసారి మొదలయితే అది ఒక వలయంగా మారి డజన్ల ప్రాణాలు తీయగలదు. ఆ ప్రాణాలన్నీ పేదల, దళిత బహుజనుల ప్రాణాలే అవుతాయి. మనకు నిజమైన మానవత్వం ఉంటే ఈ చావుల గురించి ఆవేదన చెందాలి. చచ్చిపోయిన తరువాత ఆందోళన చేసి సానుభూతిని పోగుచేసుకోవడం కాదు.

ఇది 'అనివార్యం' అనీ, రాయలసీమలో విప్లవోద్యమం చాలా రక్తసిక్తంగా ఉంటుందనీ, చచ్చిపోయే ప్రజలు తమ భవిష్యత్తు కోసమే చచ్చిపోతున్నట్టు భావించాలనీ కొంతమంది వాదిస్తున్నారు. పీపుల్స్‌వార్‌ను విమర్శిస్తున్నవాళ్లు అదే స్థానంలో ఉంటే అంతకంటే వేరే ఏమీ చేయలేరని వాదిస్తున్నారు. పీపుల్స్‌వార్ వ్యూహం తప్ప వేరే వ్యూహం ఎవ్వరూ అనుసరించలేరనుకున్నా శివయ్య హత్య ఎంతవరకు 'అవసరం' అనేది ప్రశ్నార్థకమే. పీపుల్స్‌వార్ అనుచరులయిన పేదల, దళితుల ప్రయోజనాలకు శివయ్య హత్య అవసరమా? లేక గ్రామంపైన పీపుల్స్‌వార్ పెత్తనాన్ని అప్రతిహతంగా నెలకొల్పడానికి అవసరమా? మాజీ పీపుల్స్‌వార్ (ప్రస్తుతం 'ప్రతిఘటన') నక్సలైట్ నాయకుడు అయిన స్వర్ణ పుల్లయ్య నాయకత్వంలో జాన్‌ను కిడ్నాప్ చేసి దేవరాజ్‌ను చంపింది పీపుల్స్‌వారేనని అతని చేత దౌర్జన్యంగా చెప్పించిన చర్యే శివయ్య హత్యకు ప్రత్యక్ష పూర్వరంగం. ఆ చర్యవల్లనే పీపుల్స్‌వార్ ఆధిక్యత దెబ్బతినింది కాబట్టి దానిని తిరిగి నెలకొల్పడానికి ప్రతీకారం తీర్చుకోవాలని నిర్ణయించుకున్నారు. ఇది నూటికి నూరుపాళ్ళు ఫ్యాక్షనిస్టు ఆలోచన. అయితే మాల దళితుడైన స్వర్ణ పుల్లయ్యను చంపితే ఒక ఎం.ఎల్ పార్టీ దళిత నాయకుడిని చంపినట్టవుతుందని భావించి ఆ ప్రయత్నం మానుకుని అతనికి బదులు అతనితో మిలాఖత్ అయిన అగ్రకుల పాలకవర్గ బుడ్డా వెంగళరెడ్డి ముఠా అనుచరుడైన బొమ్మ శివయ్యను చంపారు. ఈ నిర్ణయం కూడ ఫ్యాక్షనిస్టు స్వభావం ఉన్న నిర్ణయమే. బొమ్మ శివయ్య హత్య నిజానికి స్వర్ణ పుల్లయ్యకు హెచ్చరిక అని స్వర్ణ పుల్లయ్య అనుచరులు సరిగ్గానే అర్థం చేసుకున్నారు. కాబట్టే శివయ్య అనుచరులతో పాటు వాళ్ళు కూడ రెచ్చిపోయి పీపుల్స్‌వార్ అనుచరులపైన హింసాత్మకంగా దాడి చేశారు. ఆద్యంతం ఫ్యాక్షన్ స్వభావం గల ఈ ఉదంతం 'అనివార్యమా?'.

అంతకు ముందు పీపుల్స్‌వార్ ఆ గ్రామంలో దేవాదాయ భూముల విషయంలో అమలు చేసిన విధానం, మాదిగలకు గ్రామ వ్యవహారాలలో

ప్రాముఖ్యం ఇవ్వడానికి చేసిన ప్రయత్నం హర్షణీయమైనదే. అంతమాత్రం చేత వేంపెంట ఘటన అనివార్యమైనదని భావించాలా? ఆ గ్రామంలో మాల - మాదిగల ఘర్షణ ఫ్యాక్షన్ రూపం తీసుకోకుండా నివారించలేకపోవడం ఒక వైఫల్యమైతే, జాన్ కిడ్నాప్‌కు ఫ్యాక్షన్ పద్ధతిలో ప్రతీకారం తీర్చుకోవాలన్న పీపుల్స్‌వార్ నిర్ణయం ఫ్యాక్షన్ ఘర్షణను పెంచి బలహీనులయిన ప్రజలను హింసకు గురిచేసే నిర్ణయమే తప్ప 'అనివార్యం' కాదు.

అంతేకాదు తెలంగాణలో అనుసరిస్తున్న సాయుధ పోరాట వ్యూహం రాయలసీమకు తగినదేనా? అన్న ప్రశ్న కూడ వేసుకోవాలి. దీని అర్థం సాయుధ పోరాట వ్యూహం తెలంగాణకు తగినదే అని కాదు. ఆ చర్చలోకి పోవడానికిది సందర్భం కాదు. ఇతరత్రా అది సరయిన వ్యూహమేననుకున్నా రాయలసీమ వంటి (బలప్రయోగంతో ఆధిక్యతను నిలబెట్టుకునే సంస్కృతి ప్రబలంగా ఉన్న) ప్రాంతాలలో దానిని అమలు చేస్తే రాగల ఫలితాలను దృష్టిలో పెట్టుకుని అది రాయలసీమకు ఎంతవరకు సమంజసమనేది ఆలోచించాలి. ఇక్కడ ఆ వ్యూహం త్వరలోనే కొత్త ఫ్యాక్షన్లకు దారితీయగలదు. లేదా పాత ఫ్యాక్షన్లకు కొత్త రూపం ఇవ్వగలదు. ఇరుపక్షాలూ మొండిగా పోతే ఒక హింసాత్మక వలయాన్ని సృష్టించి విపరీతమైన మారణకాండకు దారితీయగలదు. ఎందుకంటే ఎం.ఎల్ పార్టీల సాయుధ పోరాట ఆచరణకూ, ఫ్యాక్షన్ల ఆచరణకూ కొన్ని ముఖ్యమైన పోలికలున్నాయి. ఈ మారణకాండలో ఇరువైపులా పేద, పీడిత ప్రజానీకం ఇరుక్కొని ప్రాణాలు పోగొట్టుకొనే ప్రమాదం, కుటుంబాలు నాశనం అయ్యే ప్రమాదం ఉంటుంది. మధ్య మధ్యలో మంచి ఏమీ జరగదని కాదు. భూస్వామ్య వర్గానికి వ్యతిరేకంగా భూమి పోరాటాలూ, కూలి పోరాటాలూ, గ్రామాలలో పెత్తందారీ కులాల, వర్గాల నిర్ణయమే శిరోధార్యమన్న ఆచారంపైన పోరాటాలూ సాగుతుంటాయి. కానీ వాటి వల్ల వచ్చే ఫలితం ఫ్యాక్షన్ వాతావరణంలో నిలకడగా ఉండదు. ఒకవేళ ఉన్నా, ఆ ఫలితం కోసం ఇంతటి నష్టం భరించవలసిందేనా? ఇదంతా పుడమితల్లి పురిటినొప్పుల లాంటిదని కవితలల్లి సులభంగా కొట్టిపారేయగలమా?

మరేం చేయాలి అని అడుగుతారేమో! రాయలసీమలో భూస్వాముల ఫ్యాక్షన్లను ఎదుర్కొనదలచుకున్న వారు ప్రజలలో ఫ్యాక్షనిజాన్ని పోగొట్టే మార్గాలు మొదట అన్వేషించాలి. అన్వేషించకపోగా తాము ప్రజలలో ఫ్యాక్షనిజం మరింత పెరగడానికి కారణమై, చివరికి తాము కూడ ఫ్యాక్షన్‌లో ఇరుక్కున్నందుకే పీపుల్స్‌వార్‌నూ, ప్రతిఘటననూ విమర్శించింది. వేంపెంటలో ఇరువైపులా చచ్చింది

దళిత బహుజనులే, చంపిందీ దళిత బహుజనులే. ఒకరు బుడ్డా వెంగళరెడ్డి భూస్వామ్య ముఠా ఏజెంట్లు అని, మరొకరు విప్లవ ప్రజానీకం అని వర్గీకరించుకోవడం మన ఆత్మవంచనకు తప్ప ఇంకెందుకూ పనికిరాదు. అవతలివైపు వారికి బుడ్డా వెంగళరెడ్డి ముఠా సపోర్టు ఉన్నమాట సత్యమే కావచ్చుగానీ వాళ్ళు కేవలం అగ్రకుల భూస్వాముల, ఫ్యాక్షనిస్టుల 'కుట్రలకు' బలి అయిన అమాయకులు కారు. ఉద్దేశ్యపూర్వకంగా, తమ ఆధిపత్య ప్రయోజనాల కోసం అందులో భాగమైనవారే. దీనిని పోగొట్టే ఆలోచన, విధానం ఏమీ లేకుండా, 'ఇక్కడ ప్రజల మధ్య ఘర్షణ ఉందనడం అబద్ధం, అందులో పార్టీలు భాగమై పోయాయనడం అబద్ధం' అంటూ బుడ్డా వెంగళరెడ్డి కుట్రలను ఎండగట్టే ఏకైక కార్యక్రమం చేపట్టి ఆందోళన చేస్తే ఎన్ని శతాబ్దాలు ఆందోళన చేసినా ఫ్యాక్షనిజం మీద పోరాటం ఒక్క అంగుళం కూడ ముందుకు కదలదు. ప్రజా సంఘాలకు నిరంతరం ఆందోళనలు చేయడానికి కావలసిన ఘటనలు మాత్రం జరుగుతూనే ఉంటాయి. బుడ్డా వెంగళరెడ్లు ఎప్పుడూ ఉంటారు, వాళ్లకు వ్యతిరేకంగా మన టెంట్లూ, ధర్నాలూ ఎప్పుడూ జరుగుతూనే ఉంటాయి.

ప్రజలలో ఉన్న ఫ్యాక్షన్ సంస్కృతిని పోగొట్టే కార్యక్రమం కేవలం ఒకానొక పాక్షికమైన పని కాదు, అదొక ప్రధానమైన రాజకీయ కృషి కావాలి. అంతవరకూ భూమి పోరాటాలూ, కూలి పోరాటాలూ చేయొద్దని కాదు. కానీ వాటికిచ్చే ప్రాధాన్యత కంటే (బహుశా అంతకంటే ఎక్కువ ప్రాధాన్యత) ఈ కృషికి ఇవ్వాలి. ఇది రాయలసీమ ప్రజాజీవితంలో ప్రబలంగా జీర్ణించుకుపోయి ఉన్న నైతిక సంస్కృతి పైన చేసే సాంస్కృతిక పోరాటం. ఒక సమస్యో, లేక ఒక వైరుధ్యమో ముందుకొచ్చినప్పుడు న్యాయాన్యాయాల వివేచన చేయకుండా కేవలం వాటి ప్రయోజనాల ప్రాతిపదికనే చూడడం; మన ప్రయోజనాలతో ముడిపడి ఉన్న ఇతర ప్రయోజనాలు (లేక మనతో ముడిపడి ఉన్న 'ఐడెంటిటీ') గల వాళ్ళతో గుంపు కట్టడం; ఆ గుంపు ద్వారా మన ప్రయోజనాన్ని కాపాడుకోవాలని చూడడం; దానికోసం దౌర్జన్యానికి పాల్పడడం; దౌర్జన్యం చేయగల సత్తా ఉన్న పెత్తందారును ఆశ్రయించడం; వాడి పెత్తనాన్ని పెంచి పోషించడం; వాడికి కాల్బలంగా ఉపయోగపడుతూ వాడి అనైతిక చర్యలలో పాలు పంచుకోవడం - ఇదీ ఫ్యాక్షన్ సంస్కృతి. కులవ్యవస్థ ఒక సహజమైన గుంపును సమకూరుస్తుంది కాబట్టి కులాల మధ్య సమస్యలు కూడ ఇక్కడ ఫ్యాక్షన్ సమస్యలుగా మారుతుంటాయి. అయితే ఫ్యాక్షన్ గుంపులు కులం గుంపులే కానవసరం లేదు. గ్రామం, గేరి, పార్టీ, ఒక పెత్తందారుతో ఉన్న సాన్నిహిత్యం -

ఏదైనా దానికి ప్రాతిపదిక కాగలదు. కనుక ఈ సంస్కృతిని మార్చే ప్రయత్నం చేయకుండా ఇక్కడ సాయుధ పోరాటం మొదలుపెడితే (దానివల్ల పేదలకూ పీడితులకూ కొన్ని ప్రయోజనాలు ఒనగూడినా) అది చాలా వేగంగా ఫ్యాక్షన్ కొట్లాటలకూ హింసాకాండకూ దిగజారగలదు. అనంతపురంలో సాయుధపోరాటానికి దిగిన పీపుల్స్‌వార్‌కు ఎదురైన చేదు అనుభవంలాగా ఆ పార్టీయే నాలుగు ఫ్యాక్షన్లుగా చీలగలదు.

మరేం చేయాలి అంటారేమో! ప్రజాజీవిత సంస్కృతిలోని అనైతికత పైన సాంస్కృతిక పోరాటం చేయాలి. ఏ సమస్య వచ్చినా ప్రయోజనం, ప్రతిష్ట, పెత్తనం కోసం చూడకుండా మంచి - చెడు, న్యాయం - అన్యాయం ప్రాతిపదికన చూడడం నేర్పించాలి. ఇది రాయలసీమ ప్రజలకు అసలే తెలీదని కాదు. కానీ ఇదే ప్రధాన సాంస్కృతిక లక్షణంగా ఉండవలసింది పోయి ఫ్యాక్షన్ సంస్కృతి ప్రధాన లక్షణంగా ఉంది. దానికి కారణమేమిటన్న చారిత్రక విశ్లేషణకి పూనుకోవడానికి ఇది సందర్భం కాదు గానీ, ఈ ప్రాధాన్యతలను తలక్రిందులు చేసే ఆచరణాత్మక కృషి ('కేవలం నీతి బోధ కాదు') ప్రజా ఉద్యమాల రాజకీయ కార్యాచరణలో కేంద్రస్థానంలో ఉండాలి. అది వదిలిపెట్టి 'ఇక్కడ ఇంతే, ఇక్కడ ఇట్లాగే జరుగుతుంది, ఇది అనివార్యం'! అనడం బాధ్యతా రాహిత్యం. రాయలసీమను 'జూ'లో జంతువును చూసినట్టు బయటినుండి చూసేవారికి ఈ బాధ్యతారాహిత్యం, దానివల్ల పోయే ప్రజల ప్రాణాలు, నాశనమయ్యే జీవితాలు చారిత్రక అనివార్యతగానూ, పుడమితల్లి పురిటి నొప్పులుగానూ తోచవచ్చు. కానీ దాన్నే అందరూ ఒప్పుకోవాలంటే కష్టం.

అగస్టు 1998 కావొచ్చు

మొదట వార్త దినపత్రికలో అచ్చయి ఉండవచ్చు. ఉసా సంకలనం చేసిన 'దళిత రణన్నినాదం:1985-2005 దళితుల ఆత్మగౌరవ ప్రతిఘటనా పోరాటాల చరిత్ర' (ఎదురీత పబ్లికేషన్స్) పుస్తకంలోంచి తీసుకున్నాం.

ఈ హత్యలు ఆపండి

గుర్తు తెలియని వ్యక్తులొచ్చి మనుషులను తీసుకుపోయి చంపడం చాలా భీతి గొలిపించే ఘటన. అసలు హత్యే భీతి గొలిపిస్తుంది. అయితే ఫలానా వారిని ఫలానా వారు ఫలానా కారణంగా చంపారంటే ఆ కారణం న్యాయమైనదనుకున్నా కాదనుకున్నా ఆ వార్తలో ఒక నిర్దిష్టత ఉంది, అందులో కొంత భద్రత ఉంది. చనిపోయిన వాడు ఆ పరిస్థితి తెచ్చుకోకుండ ఉంటే చచ్చేవాడు కాడు గదా అనే ఆలోచన మనకు భద్రత ఇస్తుంది.

'ఆ పరిస్థితి' అనేది తెచ్చుకోకుండ ఉండడం అన్ని సందర్భాల లోను సాధ్యం కాకపోవచ్చు. తెలంగాణలో నక్సలైట్లతో సంబంధం పెట్టుకున్నవారి నెవరినయినా పోలీసులు పట్టుకుపోగలరు, జైలులో పెట్టగలరు, చంపగలరు కూడ. ఇది అన్యాయం, చట్టవిరుద్ధం అని పౌరహక్కుల ఉద్యమకారులూ ప్రజాతంత్రవాదులూ ఎంతగా ఆందోళన చేసినా పోలీసు యంత్రాంగం ఈ అక్రమాలు మానుకోవడం లేదు.

కాబట్టి 'ఆ పరిస్థితి' తెచ్చుకోకుండ బతకడం ఉత్తమం అని తెలంగాణలో ఇప్పుడు చాలామంది అనుకుంటున్నారు. నక్సలైట్లతో సంబంధాలు పెట్టుకోకుండ బతికితే పోలీసుల చేతిలో పడకుండ ఉండవచ్చునని భావిస్తున్నారు. పోలీసు యంత్రాంగానికి కావలసింది కూడ ఇదే. 'చంపుతాం, జైలులో పెడతాం, హింసిస్తాం' అన్న బెదిరింపులతో ప్రజలను నక్సలైట్లకు దూరం చేయడమే వారికి కావాలి.

కానీ ఈ పరిష్కారం ఆచరణ సాధ్యం కాదని కూడ అందరికీ తెలుసు. నక్సలైట్లు ఒక రాజకీయ ఉద్యమం నడుపుతున్నారు. అది పేద ప్రజల, పీడిత వర్గాల ప్రయోజనాలతో సన్నిహితంగా ముడిపడి ఉన్న రాజకీయ ఉద్యమం. ఆ ప్రయోజనాలన్నిటికీ ఎం.ఎల్ పార్టీల వ్యూహంలోనే సమాధానం ఉందని అందరూ ఒప్పుకోకపోవచ్చు. ఆ వ్యూహం కొన్ని ప్రయోజనాలను సాధిస్తూ అదే సమయంలో మరికొన్ని కొత్త సమస్యలు తెచ్చిపెడుతున్నదని కూడ భావించవచ్చు.

అయినప్పటికీ సి.పి.ఐ (ఎం.ఎల్) పార్టీల రాజకీయ పంథా పీడిత ప్రజలతోనూ వారి అవసరాలతోనూ ముడిపడి ఉన్న పంథా అనేది ఎవ్వరూ కాదనలేని విషయం. అటువంటప్పుడు పేద ప్రజలకు నక్సలైట్లతో సంబంధాలు పెట్టుకోకుండా బతకడం, 'ఆ పరిస్థితి తెచ్చుకోకుండ ఉండడం' ఎట్లా సాధ్యం అవుతుంది?

పేదలకే కాదు.

నక్సలైట్లు అనేక సామాజిక రాజకీయ విషయాలలో జోక్యం చేసుకుంటుంటారు. పంచాయతులు చేస్తుంటారు. అన్యాయం చేస్తే తప్పుగానీ వాళ్లు పంచాయతులు చేయడమే తప్పు కాదు, వాళ్ళ దగ్గరకు సమస్యలు తీసుకుపోవడమే తప్పు కాదు. వేరే ఎక్కడా న్యాయం జరగనప్పుడు, వాళ్లు న్యాయం చేస్తారన్న నమ్మకం ఉంటే వాళ్ల దగ్గరికెందుకు పోకూడదు? పోలీసుల దృష్టికీ, పోలీసుల దృష్టితో తయారు చేసిన పబ్లిక్ సెక్యూరిటీ ఆక్ట్ వంటి చట్టాల దృష్టికీ అది తప్పనిపిస్తుందిగానీ వేరే ఏ దృష్టికీ అనిపించదు.

అందువల్ల 'ఆ పరిస్థితి తెచ్చుకోకుండ ఉండడం' తెలంగాణలో దాదాపు ఏ వర్గానికీ సాధ్యం కాదు, సాధ్యం చేసుకోవలసిన అవసరమూ లేదు.

అయితే ఇదంతా ఒకెత్తు. నక్సలైట్లతో సంబంధాలు పెట్టుకున్న వారిని పోలీసులు పట్టుకుపోతారు, పబ్లిక్ సెక్యూరిటీ చట్టం కింద కేసులు పెడతారు, చంపుతారు అనే బెదిరింపులో ఒక వికృతమైన తర్కమైనా ఉంది. ఆ బెదిరింపును తప్పించుకోవడం తెలంగాణలో బతికే వారికి ఎంత కష్టమైనా దానికి ఫలానా మార్గం ఉంది అన్న భరోసా ఉంది.

కానీ ఇప్పుడు గుర్తు తెలియని వ్యక్తులొచ్చి చంపిపోవడం మొదలయింది. గత సంవత్సరం నుండి ఇది మొదలయింది. మొదట క్రాంతి సేన అన్నారు. తర్వాత గ్రీన్‌టైగర్స్ అన్నారు, బ్లాక్‌టైగర్స్ అన్నారు. ఏ పేరు లేకుండా కూడ జరుగుతున్నాయి. నిజామాబాద్ జిల్లా కామారెడ్డి డివిజన్‌లో తెల్లబట్టలలో ఉన్న వ్యక్తులెవరో వచ్చి పొలం దున్నుకుంటున్న ఒక రైతును, రోడ్లో పోతున్న మరొకరిని ఎత్తుకుపోవడం, ఆ తరువాత కొంత సేపటికి ఆ వ్యక్తి 'ఎన్‌కౌంటర్' అయిపోవడం జరిగింది. వారిని

అపహరించిన వ్యక్తులు తెల్లబట్టల పోలీసులు కారు. పోలీసులకు సన్నిహితంగా మెలుగుతున్న 'మాజీలు'. వాళ్ళను అక్కడున్న ప్రజలు గుర్తించారు. వాళ్లు పోలీసు సిబ్బంది కారనీ, వాళ్లకు ఎవరినీ నిర్బంధించే అధికారం లేదనీ, చంపే అధికారం అసలే లేదని ప్రజలకు తెలుసు. అయినా వాళ్లు బహిరంగంగానే ఆయుధాలు పట్టుకొని తిరుగుతుంటే, మనుషులను అపహరించి తీసుకుపోతుంటే, కాల్చి చంపుతుంటే నిస్సహాయంగా చూస్తూ ఉండడం తప్ప ప్రజలు ఏమీ చేయలేకపోయారు.

పంజాబులో ఏడెనిమిది సంవత్సరాలు నడిచిన ఖలిస్తాన్ ఉద్యమం కూడ చివరి దశలో ఇటువంటి పరిస్థితినే చూసింది. అదెంత భయానక వాతావరణాన్ని సృష్టించిందో పంజాబు ప్రజలిప్పటికీ మరచిపోలేదు. కాశ్మీరులోనూ అస్సాంలోనూ నాగాలాండ్‌లోనూ ఇటువంటి 'గుర్తుతెలియని హంతకుల' హత్యలు నిత్యం జరుగుతున్నాయి. వాళ్లనొక్కొక్కసారి స్థానిక ప్రజలు గుర్తుపట్టవచ్చు కూడ. నిజానికి వాళ్లు 'గుర్తు తెలియని వ్యక్తులు' అనేదాని కంటే కూడ ఒకరిమీద చేయి వేయడానికి ఏ అధికారమూ, అర్హతలేని వారనేది ముఖ్యమైన విషయం. అటువంటి వాళ్లు యథేచ్ఛగా హత్యలు చేస్తుండడం ఖాకీ సిబ్బంది అత్యాచారాల కంటె అనేక రెట్లు ఎక్కువగా భయం గొలిపిస్తుందనేది పంజాబు, కాశ్మీర్, అస్సాంల వర్తమాన చరిత్రతో పరిచయం ఉన్న వారందరూ ఎరిగిన విషయం.

అయితే దీని తరువాత మరొక దశ ఉంది. అదే పంజాబులో ఆఖరి దశ అయింది. ఆ దశ తరువాత 'ఖలిస్తాన్ ఉద్యమం' నిలవలేదు. కాశ్మీర్, అస్సాంలలో మిలిటెన్సీ ఇప్పుడు ఈ దశకు చేరుకుంది. దానికి తట్టుకుంటుందో లేదో చూడాలి.

ఇటు పోలీసులు, అటు పోరాటకారులు ఒకరి కుటుంబ సభ్యులనొకరు హతమార్చుకోవడం ఈ దశ లక్షణం. పంజాబులో ఇది పెద్దెత్తున జరిగింది. ప్రజలలో విపరీతమైన భయం, జుగుప్సలను కలిగించింది.

తెలంగాణలోనూ ఇది మొదలయిందా? కరీంనగర్ జిల్లాలో జరిగిన కాచాపూర్ - ఇందుర్తి హత్యలు, మంథని 'ఆంధ్రప్రభ' విలేకరి రమేశ్‌పైన పీపుల్స్‌వార్ హత్యా ప్రయత్నం ఈ ప్రశ్నలకు తావు కల్పిస్తున్నాయి. క్రూరులయిన పోలీస్ అధికారుల కుటుంబ సభ్యులను హెచ్చరిస్తూ కొన్ని సంవత్సరాల క్రితం పీపుల్స్‌వార్ బాధ్యులొకరు హెచ్చరిక జారీ చేసినప్పుడు ఆ బెదిరింపు విమర్శకు గురయింది. అటువంటి ఉద్దేశ్యం తమకు లేదని ఆ పార్టీ నాయకులప్పుడు స్పష్టం చేసారు. కానీ కత్తుల సమ్మయ్య సోదరి గట్టమ్మ హత్యనూ, జడల నాగరాజు బంధువయిన విలేఖరి రమేశ్ పైన హత్యా ప్రయత్నాన్నీ ఏ విధంగా అర్థం చేసుకోవాలి? సమ్మయ్య,

నాగరాజు పీపుల్స్‌వార్ దళ సభ్యులుగా ఉంటూ తాము చేయదలచుకున్నది చేసారు. వాళ్లమీద వాళ్ల కుటుంబ సభ్యుల ప్రభావం ఉండే అవకాశం తక్కువే. సమ్మయ్య, నాగరాజుల బంధువులయిన పాపానికి విలేఖరి రమేశ్‌పైన, గట్టమ్మపైన దాడి చేయడం కంటే, తమ పార్టీ సభ్యులయినవారు ఆ స్థాయికి ఎట్లా దిగజారగలిగారని పీపుల్స్‌వార్ ఆలోచించుకోవడం ఉచితంగా ఉంటుంది.

గట్టమ్మ హత్యకు ప్రతీకారంగా 'గుర్తు తెలియని వ్యక్తులు' గౌరీశంకర్ అని పిలవబడే దుస్స ప్రభాకర్ తండ్రినీ అన్ననూ చంపారు. అతను పీపుల్స్‌వార్ జిల్లా కమిటీ సభ్యుడు. అతని వ్యవహార శైలిపైన చాలా ఫిర్యాదులున్నాయి. అతని తొందరపాటు ప్రవర్తన వల్ల నష్టపోయిన వారు చాలామంది హుస్నాబాద్, హుజూరాబాద్ ప్రాంతాలలో ఉన్నారు. అయితే ఆ బాధితులు కూడ ఈ హత్యాకాండను హర్షించరు, సమర్థించరు.

ఈ రకమైన హత్యలు పీపుల్స్‌వార్ సాధించదలచుకున్న సమాజ పరివర్తనకు పనికి రావు, పోలీసు యంత్రాంగం కాపాడవలసిన చట్టబద్ధ పాలనకూ తగవు. ఈ వాస్తవాన్ని ఇరువురూ ఎంత వేగంగా గుర్తిస్తే అంత మంచిది. ఇటువంటి చర్యలు వీరికైనా, వారికైనా ప్రజాదరణనూ ప్రజలలో గౌరవాన్నీ పోగొడతాయి. ప్రజాదరణ కోల్పోయి సమాజ పరివర్తన సాధించడం ఎంత అసాధ్యమో, ప్రజలలో గౌరవం కోల్పోయిన పోలీసు యంత్రాంగం శాంతి భద్రతల్ని సమర్థంగా నిర్వహించడమూ అంతే అసాధ్యం. ఇప్పటికే తెలంగాణలో పోలీసులంటే సర్వత్రా అసహ్యం ఉంది. నక్సలైట్లను ఆదరించేవాళ్లూ వ్యతిరేకించేవాళ్ళూ ఉన్నారు గానీ పోలీసులకు ఏ సామాజిక వర్గంలోనూ ప్రజాదరణ శూన్యం.

వీరికైనా వారికైనా ప్రజాదరణ, లేక ప్రజామోదం ఎంత ఉందనేది మన సమస్య కాదు. ఇప్పటికే చాలా ఆటవికంగా తయారయిన తెలంగాణ పరిస్థితి ఇంకింత దిగజారొద్దనేది మన కోరిక. దానిని ఇరు పక్షాలూ మన్నిస్తాయని ఆశించి ఊరుకుంటే ప్రయోజనం ఉండదు. గొంతెత్తి మాట్లాడాలి. ఇద్దరితోనూ మాట్లాడాలి. నక్సలైట్లు పాటించవలసిన విప్లవ విలువలనూ పోలీసు యంత్రాంగం పాటించవలసిన చట్టబద్ధ పాలనా విలువలనూ ప్రాతిపదిక చేసుకొని మాట్లాడాలి. పౌరస్పందన వేదిక వారు ఈ మధ్య తీసుకొచ్చిన ప్రచురణ శీర్షిక సూచించినట్టు 'మూడో గొంతు' వినిపించాలి. దానికి తెలంగాణలోని ఆలోచనాపరులంతా సిద్ధం కావాలి.

ప్రజాతంత్ర వారపత్రిక

4 అక్టోబర్ 1998

ఒక అబ్రహాం కథ

ఏప్రిల్ 4వ తేదీన ఆర్మూర్ నుండి నిజామాబాద్‌కు పోయే రోడ్డు ప్రక్కన అబ్రహాం అనే దళిత యువకుడిని 'గుర్తు తెలియని వ్యక్తులు' కాల్చి చంపారు. 12 సంవత్సరాల వయసున్న తన మేనల్లుడిని వెనక కూర్చోబెట్టుకుని అతను తన స్వంత ఊరయిన కమ్మరపల్లి మండలం ఉప్పులూరు నుండి నిజామాబాద్‌కు పోతుండగా వారిని వెనక నుండి వెంబడించిన వ్యక్తులు దారిలో ఆపి అబ్రహాంను కాల్చి చంపారు.

అబ్రహాంను మేమే చంపాం అని ఇప్పటిదాకా ఎవరూ ప్రకటించలేదు. పోలీసులు ఎన్‌కౌంటర్ కథ అల్లలేదు. వేరే ఎవరూ అతన్ని ఇన్‌ఫార్మర్ అనలేదు. అయితే చంపింది పోలీసులే అని మాత్రం ఇప్పుడు అత్యధికులు నమ్ముతున్నారు.

అతను చనిపోయిన రోజు ఇంత స్పష్టమైన అభిప్రాయం లేదు. అబ్రహాంను చంపింది 'పోలీసులయినా అయి ఉండాలి, లేదా పీపుల్స్‌వార్ అయినా అయి ఉండాలి' అని మొట్టమొదట జనం అనుకున్నారు. న్యాయంగానయితే పోలీసులు చంపదగ్గ వ్యక్తులూ విప్లవకారులు చంపదగ్గ వ్యక్తులూ వేరు వేరు కోవలకు చెందిన వారయి ఉండాలి. ఎప్పుడో చాలా అరుదుగా తప్ప ఒక వ్యక్తిని గురించి 'వీళ్లయినా చంపి ఉండవచ్చును, వాళ్ళయినా చంపి ఉండవచ్చును' అనుకునే పరిస్థితి ఉండకూడదు. కానీ తెలంగాణలో ఈ పరిస్థితి ఇప్పుడు అరుదేం కాదు. తెలంగాణకు సంబంధించిన అవాంఛనీయమైన వాస్తవాలలో ఇదొకటి.

కాబట్టి ఎవరో ఒకరు ప్రకటిస్తే చంపిందెవరో తెలుస్తుంది లెమ్మని జనం అనుకున్నారు. కానీ అటువంటిదేం జరగలేదు. అబ్రహాంను చంపింది 'జనశక్తి' వాళ్లని కొన్నాళ్ల తర్వాత పోలీసులు ప్రకటించారు. అబ్రహాం స్వగ్రామానికి సమీపంలోని పాలెం నివాసి అయిన సురేందర్ అనే మరొక దళిత యువకుడిని ఈ మధ్య పీపుల్స్‌వార్ చంపింది. అతను 'జనశక్తి'లో పనిచేసి బయటకు పోయాడు. దళితులను సంఘటితపరుస్తూ రాజకీయంగా చురుగ్గా పని చేస్తున్నాడు. అతనిని పీపుల్స్‌వార్ వాళ్లు చంపినందుకు ప్రతీకారంగా జనశక్తి వారే అబ్రహాంను చంపారని పోలీసులు మొదట వ్యాఖ్యానించారు. ఇటువంటి ఘటనలు జరిగే ఉన్నాయి కాబట్టి ఈ కథలో అసంభవమేమీ లేదు. పైగా ఒక 'జనశక్తి' నాయకుడి పేరిట అబ్రహాంను చంపింది తామేనన్న ప్రకటన కూడ పత్రికా కార్యాలయాలకు వచ్చింది. అయితే వెనువెంటనే అబ్రహాం హత్యతో తమకేమీ సంబంధం లేదనీ, అతనిని తాము చంపినట్టు పత్రికలలో వచ్చిన ప్రకటన వట్టి బూటకమనీ 'జనశక్తి' స్థానిక బాధ్యులు ప్రకటించారు. వాళ్లు ఆ పని మేము చేయలేదని చెప్పాలే తప్ప 'వాళ్లు చేయరు' అని ప్రజలు అనుకునే పరిస్థితి (ఒక్క జనశక్తి గురించే కాదు, అన్ని ఎం.ఎల్ పార్టీల గురించి) లేకపోవడానికి కారణమేమిటని ఈ పార్టీలు ఆలోచించనంత కాలం పోలీసులు ఇటువంటి కథలు ఎన్నయినా అల్లగలరు. అల్లి ప్రజల చేత నమ్మించగలరు కూడ.

ఆ తరువాత పోలీసులు లైన్ మార్చారు. అబ్రహాంను చంపింది ప్రజాపంథా (న్యూడెమోక్రసీ) వాళ్లని ప్రచారం చేయసాగారు. దానికి కూడ ఒక కారణం చూపించారు. అబ్రహాం తన ఊరిలో రమేశ్ యాదవ్ అనే తెలుగుదేశం నాయకుడికి సన్నిహితంగా ఉండేవాడనీ, ఇద్దరికీ ఫైనాన్స్ వ్యవహారాలతో సంబంధాలున్నాయనీ రమేశ్ యాదవ్ న్యూడెమోక్రసీకి కొంచెం దగ్గర కాగా అబ్రహాం పీపుల్స్‌వార్‌కు కొంచెం దగ్గర అనీ, కాబట్టి న్యూడెమోక్రసీ వారే అబ్రహాంను చంపారని ప్రచారం చేసారు. ఆ ఊరికీ ఆ మనుషులకూ సంబంధించి ఇది నిజమైనా కాకున్నా ఇటువంటి ఉదంతాలు తెలంగాణలో జరగకపోలేదు కాబట్టి న్యూడెమోక్రసీ వారే ఇది అబద్ధం అని ప్రకటించేవరకు 'ఏమో, నిజమేనేమో' అనుకునే వాతావరణం ఉండింది. ఆ పార్టీ ఎక్కువగా హత్యలు చేయదు కాబట్టి ఈ కథ నిజం కాదని కూడ ఎవరూ అనుకోలేదు. ఆ పార్టీ హత్యలు తరచుగా చేయని మాట నిజమేగాని ఇతర ఎం.ఎల్ పార్టీలకూ, సి.పి.ఐ, సి.పి.ఐ(ఎం)లకూ దగ్గరి వారయిన వ్యక్తులను ఆ పార్టీ చంపిన ఘటనలు ఉన్నాయి కాబట్టి వాళ్లే ఈ హత్య మేము చేయలేదని ప్రకటించేంతవరకు 'ఏమో, అయి ఉండవచ్చు'ననుకునే వాతావరణమే ఉండింది.

నిజానికి ఎం.ఎల్ పార్టీల మధ్యనున్న ఈ అవాంఛనీయమైన వాతావరణాన్ని వాడుకొని పోలీసులే అబ్రహాంను హతమార్చారని నమ్మడానికి పెద్దగా కష్టపడనక్కరలేదు. అతని హత్యోదంతం మీద పోలీసుల సంతకం స్పష్టంగా ఉంది. మోటార్‌సైకిల్ మీద జాతీయ రహదారి వెంబడి పట్టపగలు ఒక వ్యక్తిని తరిమి రోడ్డుపక్కనే కాల్చి చంపి వెళ్ళిపోవడం పోలీసులకు మాత్రమే సాధ్యమయ్యే పని. 'గుర్తుతెలియని వ్యక్తుల' రూపంలో పోలీసులొచ్చి హత్య చేసి వెళ్ళిపోయిన ఘటనలు నిజామాబాద్ జిల్లాలో ఇంకా కొన్ని జరిగి ఉన్నాయి. అబ్రహాం హత్య కూడ ఆ నమూనాలోనే ఉంది.

పోలీసులు - అన్నల చర్చ అటుంచి అబ్రహాం హత్య చాలా బాధాకరమైన ఘటన. అతను ఒక దళిత కుటుంబంలో పుట్టి కంప్యూటర్ ఇంజనీరింగ్ చదువుకున్నాడు. ఆ రోజు గ్రూప్-1 పరీక్షలు రాయడానికి నిజామాబాద్ పోతున్నాడు. తన గ్రామంలో అనేక అభివృద్ధి పనులకు తోడ్పడ్డాడు. విరాళాలు సేకరించి స్కూలు, ఆస్పత్రుల నిర్మాణం కోసం కృషి చేసాడు. పోరాట చిహ్నంగా గ్రామంలో అల్లూరి సీతారామరాజు విగ్రహం పెట్టించాడు. గ్రామంలో కూలివాళ్ల డిమాండ్లకు బాసటగా నిలబడి వాటి సాధనకు తోడ్పడ్డాడు. అదే సమయంలో ఫైనాన్స్‌లో తలదూర్చి స్థానిక తెలుగుదేశం నాయకులతో కలిసి వ్యవహారం నడిపాడు. అందులో వాళ్లకేవో తేడాలొచ్చాయని కూడ అంటారు.

దళితులయినా ఇతర బడుగువర్గాల ప్రజానీకమయినా అభివృద్ధి సాధించాలంటే అబ్రహాం వంటి వ్యక్తులు వారి నుండే పుట్టి పైకి రావడం చాలా అవసరం. అటువంటి వ్యక్తులు రాజకీయ కార్యకర్తలు కావచ్చు, కాకపోవచ్చు. రాజకీయ కార్యకర్తలయినా పూర్తిగా తమ ప్రజల బాగుకే నిబద్ధులయి ఉండవచ్చు, ఉండకపోవచ్చు. అయినా కాకున్నా బడుగు ప్రజానీకానికి తలలో నాలుకగా ఉంటూ చదువూ చొరవా సామాజిక అభినివేశం కలిగి ఉన్న అబ్రహాంలు సామాజిక పురోగమనానికి అవసరం. వారు సాధించే ప్రగతి ఒక్కొక్కసారి కేవలం వారి స్వంత అభివృద్ధిగానే కనిపించినా దానిని కేవలం ఆ విధంగానే చూడడం తప్పవుతుంది. అందులో ఎంతో కొంత మేరకు బడుగు ప్రజల అభివృద్ధి ఇమిడి ఉంటుంది. వేరే ఏ రూపంలో కాకున్నా ఇతర దళితులకు వారిచ్చే ఆత్మవిశ్వాసం రూపంలోనయినా ఉంటుంది.

అయితే తెలంగాణ దుర్గతిలో ఒక ముఖ్య విషయమేమిటంటే అబ్రహాం వంటి వ్యక్తి కావడం ఇక్కడ ప్రమాదకరం. ఇతరులకు కాదు, తనకే ప్రమాదకరం.

అటువంటి వ్యక్తులు ఎం.ఎల్ పార్టీల వైపు ఆకర్షితులు కావడం సహజం. కానీ ఆ పార్టీలలో పూర్తిగా చేరకపోవచ్చు. అంతటి ఏకీభావం వారిలో ఉండకపోవచ్చు. పూర్తి స్థాయిలో చేరితే వారికి కొంత కాలమయినా భద్రత ఉంటుంది. కానీ వారికి చేరువ మాత్రమే అయి బయట బతికితే (అబ్రహాం లాగా) ఏదో ఒక రోజు పోలీసులకు టార్గెట్ అయ్యే ప్రమాదం ఉంటుంది. లేదా ఒక ఎం.ఎల్ పార్టీకి చేరువయితే ఇంకొక ఎం.ఎల్ పార్టీకి కంటగింపై ఏదో ఒక రోజు మూల్యం చెల్లించుకునే ప్రమాదం ఉంటుంది. లేదా ఎం.ఎల్ పార్టీలకు దగ్గర కాకుండా తెలుగుదేశానికో, కాంగ్రెస్‌కో దగ్గరయి సర్పంచ్‌గానో, ఎంపిటిసిగానో గెలిచినా, గెలవాలని ఆశపడినా ఎం.ఎల్ పార్టీలకు కంటగింపయ్యే ప్రమాదం ఉంటుంది. ఆ వ్యక్తి స్థాయి ఏమిటని చూడకుండా కాంగ్రెస్ ఏజెంటనో, తెలుగుదేశం ఏజెంటనో 'అన్నలు' భౌతికదాడికి పాల్పడే ప్రమాదం ఉంటుంది.

ఏ విధంగా చూసినా తెలంగాణలో అబ్రహాంలకు భద్రత లేదు. వాళ్లు 'అన్నల'లో చేరినా చేరకున్నా లేదు. కానీ ఇది అబ్రహాంల వ్యక్తిగత సమస్య కాదు. తెలంగాణ పీడిత ప్రజల సమస్య. తమ నుండి అబ్రహాంలు పుట్టి పైకి రాకుండా ఆ ప్రజలు బాగుపడగలరా? ఒకరు పోతే వెయ్యి మంది వస్తారని నినాదాలు ఇస్తుంటాం గానీ నిజంగా రారని మనకు తెలుసు. తెలంగాణకు సంబంధించిన అతి ముఖ్యమైన సమస్యలలో ఒకటయిన దీని గురించి ఆలోచించే వారెవరు? ఆలోచిస్తే పోలీసులకే కాదు, విప్లవ కమ్యూనిస్టు పార్టీలకు కూడ 'శత్రువు'లవుతామని జంకేవారే ఎక్కువ!

ప్రజాతంత్ర వారపత్రిక
2 మే 1999

వీరయ్య మరణం

మే 17 గ్రూపు' నాయకుడు వీరయ్యను మే 17నాడే పోలీసులు చంపడంలో బహుశా ఒక వెక్కిరింత ఉందేమో. 'జనశక్తి' పార్టీలో ఒక సిద్ధాంత చర్చకూ విభేదానికీ మే 17 సంకేతంగా ఉండింది. ఆ సిద్ధాంత చర్చకు బాధ్యుడయిన వ్యక్తిని వేచి వేచి అదే తేదీన పట్టుకుపోయి చంపడంతో నక్సలైట్ ఉద్యమంలో జరిగే సిద్ధాంత చర్చల పట్ల తమకెంత చులకన భావముందో పోలీసులు ప్రకటించినట్టయింది. నక్సలైట్ ఉద్యమాన్ని వట్టి హింసాకాండగా చూపించడం ప్రభుత్వ నక్సలైట్ వ్యతిరేక విధానాలకు వ్యూహాత్మకంగా అవసరం అయింది. ఆ విధానంలో భాగంగా ప్రదర్శిస్తున్న క్రూరమైన హింసాకాండను సమర్థించుకోవడానికది అవసరం అయింది. ఒక సిద్ధాంతం, ఒక లక్ష్యం, ఒక సామాజిక పునాది ఉన్నాయని ఒప్పుకోకుండ ఉండడం అవసరం అయింది. ఈ వ్యూహాత్మక అవసరం పోలీసులలో ఒక వెక్కిరింత ధోరణికి దారి తీసింది. చంపదలచుకుంటే బహుశా ఏ రోజైనా చంపగలిగి ఉండిన వీరయ్యను మే 17నాడే పట్టుకొని చంపడంలోని హేళన దీనినుండే వచ్చింది.

ఎక్కడో పట్టుకున్న నక్సలైట్ కార్యకర్తను తీసుకొచ్చి తను పని చేసిన ప్రాంతంలోనే కాల్చిపడేయడం పోలీసులకు చాలా కాలంగా ఉన్న అలవాటు. ఇది అక్కడి ప్రజల రాజకీయ మనోనిబ్బరాన్నే కాదు రాజకీయాలకుండే గాఢతను కూడ బాగా దెబ్బతీస్తుంది. అక్కడ పని

చేసిన రోజులలో ఆ వ్యక్తి అక్కడ ప్రజల కళ్లకు ఒక ఉద్యమకారుడిగా, ఒక సిద్ధాంతవేత్తగా, ఒక నాయకునిగా, బహుశా ఒక వీరునిగా కనిపించి ఉండవచ్చు. ఆ వ్యక్తి ఒక దినం అక్కడే ఒక దిక్కుమాలిన శవమై పడి ఉండడం ఈ భావనను చులకన పరుస్తుంది. ఒక సిద్ధాంత చర్చకు మూలమయిన వ్యక్తిని ఒక మారుమూల గ్రామ శివారులో దిక్కుమాలిన శవంగా చూపించడం అతని సిద్ధాంతాన్నీ, సిద్ధాంత కృషినీ అదే విధంగా చులకన చేసే చర్య.

నక్సలైట్ ఉద్యమకారులు ఏ మేరకైతే సిద్ధాంత చర్చకన్నా ఆయుధాల పోటీకి ఎక్కువ ప్రాముఖ్యం ఇస్తారో, ఏ మేరకయితే వారి ఉద్యమ ప్రవర్తన, వ్యక్తిగత ప్రవర్తన సిద్ధాంత ఆశయాలకు భిన్నంగా ఉంటుందో ఆ మేరకు వారి రాజకీయాలను చులకన పరిచే ఈ పోలీసు వ్యూహానికి బలం, విశ్వసనీయత చేకూరుతాయి. తమ రాజకీయాలను వారే చులకనపరుచుకుంటే ఇంక వేరే వాళ్లకు వాటిని చులకన చేసి చూపించడం ఏం కష్టం! ఇప్పుడు కొంత కాలంగా అదే జరుగుతున్నదని అంటే వారికి కోపం రావచ్చునుగానీ అది కేవలం పోలీసుల దుష్ప్రచారం కాదు.

అది పోనీయండి. బూటకపు ఎన్‌కౌంటర్లకు పాల్పడడాన్ని విమర్శించినప్పుడు 'వాళ్లు చంపగా తప్పులేనిది వారిని చంపితే తప్పా?' అని పోలీస్ అధికారులు ఎదురు ప్రశ్న వేస్తుంటారు. వాళ్లు చంపినా, చట్టం పోలీసులకు వారిని చంపే అధికారం ఇవ్వలేదన్న జవాబు సమాజంలో సహితం చాలామందిని సంతృప్తి పరచదు కాబట్టి పోలీసులు దానిని ఖాతరు చేయరు. నక్సలైట్లు బెదిరించి డబ్బులు వసూలు చేస్తారనీ, బలప్రయోగంతో పంచాయతులు చేస్తారనీ, అయినా వారితో చట్టం నాగరికంగా వ్యవహరించాలనడంలో అర్థం లేదనీ పోలీసులు చేసే వాదనకు సమాజంలో మద్దతు చాలా ఉంది. పౌరులు చట్టాన్ని గౌరవించకపోతే చట్టం పౌరులను గౌరవించనక్కర లేదనే తప్పుడు వాదనకు మన ఆలోచనా రీతిలో ఇంకా చాలా చోటు ఉండడం పోలీసు అత్యాచారాలకు బలం చేకూరుస్తుంది. చట్టాన్ని ఒక ప్రతీకార సాధనంగానే తప్ప నాగరికతా విలువగా చూడడం మనమింకా నేర్చుకోలేదు.

కానీ ఈ తప్పుడు ప్రమాణాల ప్రకారం కూడ వీరయ్యను పోలీసులు చంపనవసరం లేదు. అతని 'మే 17 గ్రూపు' జనశక్తి నుండి విడిపోయే క్రమంలో వారి వల్ల అనేక హింసాత్మక ఘటనలు (క్రూరులయిన ప్రజాపీడకులపైన దాడి చేసిన ఘటనలు కావు, వారి విప్లవ ప్రమాణాల ప్రకారం కూడ అసమర్థనీయమైన

ఘటనలు) జరిగాయి. డబ్బున్న వాళ్లనే కాక ఏమంత లేని వాళ్లను సహితం హింసించి, లేక బెదిరించి పెద్దఎత్తున డబ్బు వసూలు చేసుకున్న ఘటనలు జరిగాయి. ఇటువంటి తప్పుడు చర్యలను విమర్శించే సంస్కృతి మన ప్రజాతంత్రవాదులలో లేదు కాబట్టి, పోలీసులు చేసే విమర్శకు విశ్వసనీయతగానీ విలువగానీ లేదు కాబట్టి ఇవి నిరాఘాటంగా సాగాయి. పైన చెప్పిన వికృత తర్కం ప్రకారం అప్పట్లో వీరయ్య చంపదగ్గవాడే, ఎన్‌కౌంటర్ చేయదగ్గవాడే.

కానీ, 'వీరయ్య వర్గం' వేరయిపోయి నోరు తిరగని పొడుగయిన పేరు పెట్టుకొని కొత్త పార్టీగా రూపొందిన తరువాత గతంలో చేసిన ఈ హింసాత్మక చర్చలు తప్పనీ, ఇక మీదట అటువంటి చర్యలకు పాల్పడబోమనీ తీర్మానం చేసారు. దానిని పత్రికలకు ఇచ్చారు. పత్రికలు ప్రచురించాయి. అయినప్పటికీ పోలీసులు వీరయ్యను ఎందుకు చంపినట్టు? హింస ఎన్‌కౌంటర్‌లను సమర్థించు కోవడానికి చూపించే సాకు మాత్రమేననీ, ఎన్‌కౌంటర్లకు అసలు కారణం రాజకీయమనీ చాలా కాలంగా అంటున్న విషయం వీరయ్య మరణంతో మరొక్కసారి రుజువయింది కదా!

కానీ 'ఎన్‌కౌంటర్' చేయబడే స్థితిని తెచ్చుకోవడంలో వీరయ్య పాత్ర కూడ ఉందేమో! మన దగ్గరున్న ఎం.ఎల్ పార్టీల రాజకీయ సంస్కృతి పాత్ర కూడ ఉందేమో! ఈ ప్రశ్నలు, వాటికి వెతికే జవాబులు వీరయ్య సహచరులకూ ఇతర ఎం.ఎల్ పార్టీలకూ నచ్చకపోవచ్చు. అయినప్పటికీ వేసుకోక తప్పదు. వెతకక తప్పదు.

'మే 17 గ్రూపు' పెట్టిన సిద్ధాంత చర్చకు రహస్య సాయుధ నిర్మాణంతో సంబంధమేమీ లేదు. కుల వ్యవస్థను కూలదోయడం ప్రధాన విషయం (లేక ప్రధాన విషయాలలో ఒకటి) అనుకున్నప్పుడు ఎ.కె-47లతోనూ దళాలతోనూ పని ఏముంటుంది? పోనీ, పని ఎంత ఉంటుంది? కులాన్ని ఆయుధాలతో ఎవ్వరూ కూలదోయలేరు. దానికి ప్రధానంగా కావలసింది విస్తృతమైన సామాజిక సాంస్కృతిక కృషి. సంవాదంతో కూడుకున్న బహిరంగ కృషి. రహస్య నిర్మాణమూ ఆయుధాలూ దానికి ఆటంకమే తప్ప వాటి వల్ల ప్రయోజనమేమీ ఉండదు. బలప్రయోగం అసలే అక్కరలేదని కాదు. పెత్తందారీ కులాల భౌతిక దాడులను ఎదుర్కొనడానికి దళిత బహుజన కులాలు కూడ భౌతికంగా సిద్ధంగా ఉండక తప్పదు. కానీ కుల పెత్తనంలో భౌతిక హింస ఒకానొక అంశం మాత్రమే కాక రాశిలోనూ గుణంలోనూ అప్రధాన అంశం కూడ. ఆ అవసరం నిర్దేశించే నిర్మాణం మొత్తంగా కులవ్యతిరేక పోరాటానికి నష్టం చేస్తుంది.

ఆస్తి సంబంధాలను మార్చడమే ప్రధాన విషయం అనుకునే వాళ్లు సహితం రాజ్యాధికార సాధన కోసం చేపట్టే సాయుధ నిర్మాణం నిర్దేశించే అవసరాలకు పెద్దపీట వేయడం ఎంతవరకు సబబన్నది వేరే ప్రశ్న. ఇప్పుడున్న ఆస్తి సంబంధాలను తొలగించడానికి రాజ్యాధికార బలప్రయోగం ఉపయోగపడుతుందనుకున్నా, నూతన వ్యవస్థకు 'పునాది'గా వారు భావించే సమష్టి సహకార సంబంధాలను పెంపొందించడంలో రాజ్యానికీ దాని బలప్రయోగ అధికారానికీ ఉండగల పాత్ర చాలా స్వల్పం. పైగా అదొక ప్రతిబంధకంగా కూడ పనిచేయగలదు.

దీనికి జవాబుగా తమ దగ్గర సాంస్కృతిక విప్లవం అనే భావన ఒకటి ఉందని వాళ్లు అంటుంటారు. కానీ వాళ్లు నమ్మే సాంస్కృతిక విప్లవం బలప్రయోగంతో కూడిన వర్గ పోరాట ప్రక్రియ. దాని వల్ల సంస్కృతిలో స్థిరమైన మార్పేదీ రాదు. భయం కొద్దీ తాత్కాలికంగా ఏదో మార్పు వచ్చినట్టు కనిపించవచ్చు గాక. నిజంగా సాంస్కృతిక పరిణామాన్ని గురించి ఆలోచించదలచుకుంటే మావో కంటే బుద్ధుడు ఎక్కువ ఉపయోగపడతాడు. మనం ఒక సంస్కృతినీ, అది మనుషులలో ప్రోత్సహించే ప్రవర్తనా రీతులనూ వ్యతిరేకించేటప్పుడు ప్రత్యామ్నాయ సంస్కృతిని గురించి, దానిని మనుషుల ఆలోచనలలోనూ నడవడికలోనూ నెలకొల్పవలసిన అవసరాన్ని గురించి వివేచించాలని గుర్తించిన తొలి తత్వవేత్త బుద్ధుడు. ఆయన నిర్దేశించిన ఎనిమిది సూత్రాల నడవడిక నియమాలు ఇవాళ ఉన్నదున్నట్టు సరిపోకపోవచ్చు. కానీ ఆ ఆలోచనా రీతి మానవీయమైన సోషలిజానికి అవసరం.

అదట్లాగుంచి, కుల నిర్మూలన పోరాటాలకు ప్రాధాన్యం ఇవ్వాలని గుర్తించిన 'వీరయ్య వర్గం' రహస్య పార్టీ నిర్మాణానికీ, ఎ.కె-47లు పట్టుకున్న దళాలకూ అందులో పెద్దగా చోటు లేదని గుర్తించే ఉండాలి. ఏదో ఒక స్థాయిలో గుర్తించినట్టు వారు తీసుకున్న కొన్ని నిర్ణయాలను బట్టి తోస్తుంది. కానీ ఆ గుర్తింపుకు నిర్ణయాత్మక స్థానం ఇవ్వలేకపోయారు. తద్వారా వీరన్నను బలి తీసుకునే అవకాశం పోలీసులకు మరింత సులభతరం చేసారు.

ఎందుకివ్వలేకపోయారు? 'అదిగో, మేము చెప్పలేదా! వీరయ్య రివిజనిస్టయి పోయాడు' అని తమ పాత సహచరులు, ఇతర సాయుధ కమ్యూనిస్టు పార్టీలూ దుమ్మెత్తి పోస్తారన్న భయంతోనా? ఎం.ఎల్ రాజకీయ సంస్కృతిలో ఉన్న పెద్ద భయం ఇది. ఆయుధాలక్కరలేదంటున్నారు, దళాలు అక్కర లేదంటున్నారు అన్న నింద వేసే అవకాశం ఉంటే చాలు, ఇంక ఏ సిద్ధాంత చర్చా జరగడం సాధ్యపడదు. ఒకరు జరగనివ్వకపోవడమే కాదు, ఆ అభిప్రాయానికి వచ్చిన వాళ్లు సహితం

'నేను ఆ మాట అనడం లేదు' అని సర్దుకోవడంతోనే సరిపోతుంది. దేవుడిని గట్టిగా నమ్మే గుంపులో ఏ కొత్త ఆలోచన ప్రవేశపెట్టాలన్నా దేవుడి మీద పదే పదే విశ్వాసాన్ని ప్రకటించక తప్పనట్టు.

వీరయ్య నక్సల్బరీ వారసత్వంలో భాగమైన ఈ భయానికి బలయ్యాడా అన్న ప్రశ్న అతని సహచరులకు గానీ ఇతర ఎం.ఎల్ పార్టీలకు గానీ రుచించదు. కానీ అడగక తప్పదు. 'లీగల్‌గా ఉండే వాళ్లను మాత్రం పోలీసులు చంపడం లేదా' అన్న ఎదురు ప్రశ్న తప్ప దీనికి వారెవ్వరి దగ్గరా జవాబుందని నేను అనుకోను.

ప్రజాతంత్ర వారపత్రిక
13 జూన్ 1999

నిషేధాల నుండి తెలంగాణకు విముక్తి ఎప్పుడు?

పీపుల్స్‌వార్‌పైన నిషేధాన్ని ప్రభుత్వం మరొక్క సంవత్సరం పొడిగించినట్టు ఈ రోజు వార్త.

మొదట ఆ పార్టీపైన 1992లో నిషేధం పెట్టినప్పుడు అది పెద్ద వార్త. తరువాత 1995లో తొలగించినప్పుడు అది వార్త మాత్రమే కాదు, ఆ తొలగింపు కోసం కృషి చేసిన వారికి చాలా సంతోషం కూడ. తిరిగి 1996లో నిషేధం విధించినప్పుడు కూడ అదొక ముఖ్యమైన వార్తే. ప్రభుత్వం ఏ పరిస్థితులలో నిషేధం తిరిగి విధించిందో విశ్లేషిస్తూ పత్రికలు వ్యాఖ్యలు రాసాయి. రాజకీయ స్వేచ్ఛ ఒకరు ఇచ్చేది కాదు కాబట్టి 'పరిస్థితుల' పేరు చెప్పి ప్రభుత్వం తీసేయగలిగింది కూడ కాదని హక్కుల సంఘాలు వ్యతిరేకించాయి.

పబ్లిక్ సెక్యూరిటీ చట్టం కింద ప్రకటించే నిషేధం గడువు ఒక సంవత్సరం మాత్రమే కాబట్టి మళ్లీ మళ్లీ ప్రతీ సంవత్సరం ప్రభుత్వం పీపుల్స్‌వార్‌పైన నిషేధాన్ని పొడిగిస్తూనే ఉంది. ప్రతీ సంవత్సరం జూలై నెలలో ఈ ప్రకటన వస్తుండడం వల్ల రాను రాను అందులో సంచలనం లేకుండా పోయింది.

అలవాటయిపోవడం, ఏం మాట్లాడినా ప్రయోజనముండడం లేదని నిస్పృహ చెందడం దీనికి రెండు కారణాలు కావచ్చు. కానీ బహుశా వేరే కారణం కూడ ఒకటి ఉంది. అదేమిటంటే నిషేధం పెట్టడం వల్ల పెద్దగా వచ్చిన తేడా ఏమీ లేదన్న గుర్తింపు. చట్టబద్ధమైన కార్యకలాపాలపైన ఆ పార్టీ ఎన్నడయినా ఆధారపడింది తక్కువే. ఆ

పార్టీ కార్యకలాపాలు ప్రధానంగా అండర్‌గ్రౌండ్ కార్యకలాపాలుగానే ఉన్నాయి చాలా కాలంగా. నిషేధం ఈ అండర్ గ్రౌండ్ కార్యకలాపాల పైన ఎటువంటి ప్రభావం వేయలేదు. ఇకపోతే ఒక రాజకీయ భావనగా, ఆలోచనా రీతిగా, ప్రాపంచిక దృక్పథంగా దానికి ఉండే ప్రభావం మీద ఏ నిషేధమూ పనిచేయదు. అప్పుడప్పుడు ఆ పార్టీ నిర్వహించే లీగల్ కార్యకలాపాలపైన నిషేధం పనిచేస్తుంది గానీ వేరే దేనిమీదా పని చేయదు.

నిజానికి రాజకీయ నిషేధాలు సూత్రప్రాయంగా అప్రజాస్వామికమే కాక ఈ కారణంగా వృథా కూడ. ఒక పార్టీ కార్యకలాపాలలో కొన్నిటిని నిషేధం ఆపగలదుగానీ ఆ రాజకీయం సమాజం మీద వేసిన ముద్రను చెరిపేయలేదు. ఆ ముద్ర మంచిది కాదనుకుంటే దాని ప్రభావాన్ని ప్రత్యామ్నాయ రాజకీయాల ద్వారా తొలగించటం సాధ్యమవుతుందే తప్ప పబ్లిక్ సెక్యూరిటీ చట్టం ద్వారా కాదు, అటువంటి ఏ నిషేధ చట్టం ద్వారానూ కాదు.

నిషేధించి ఇన్నేళ్లయిన తరువాత కూడ ఉత్తర తెలంగాణలో పీపుల్స్‌వార్ ఉనికి కనిపించని, వినిపించని ప్రదేశంగానీ సందర్భంగానీ ఉండదు. పీపుల్స్‌వార్‌కు సంబంధించినంత వరకు ఆ నిషేధం ఎంత నిరర్థకమో అక్కడ ఏ గ్రామంలోనయినా రెండు రోజులు గడిపితే అర్థమవుతుంది. అన్ని రాజకీయాల కంటే ఆ నిషిద్ధ రాజకీయం ప్రభావమే - మంచికే కాక ఒక్కొక్కసారి చెడుకు కూడ ఎక్కువ కనిపిస్తుంది.

ఉత్తర తెలంగాణలోనే కాదు, ప్రభుత్వం నిషేధ అధికారాలు ప్రయోగించిన అన్ని ప్రాంతాలలోనూ ఈ చిత్రమే కనిపిస్తుంది. కాశ్మీర్‌లాంటి చోట మరీ వికృత రూపంలో కనిపిస్తుంది. ఇప్పుడు కాదు గానీ రెండు మూడేళ్ల క్రితం కాశ్మీర్ లోయలో కనిపించేదీ వినిపించేదీ నిషిద్ధ రాజకీయమే. చట్టబద్ధమైన రాజకీయమెక్కడా కనిపించేది కాదు. అస్సాం రాష్ట్రంలోని చాలా జిల్లాల పరిస్థితీ ఇదే. దీనికి ఆ నిషిద్ధ సంస్థల బలప్రయోగం ఒక కారణం మాత్రమే. వాటి రాజకీయాలకు నిజంగానే ప్రజలలో చాలా ప్రాచుర్యం ఉంది. ఇతర రాజకీయాలకు - నిషిద్ధ సంస్థల చేతిలో భౌతిక దాడులకు గురయ్యే 'ప్రధాన స్రవంతి' రాజకీయాలకు - అసలే ప్రాచుర్యం లేదని గానీ అవి కేవలం నామమాత్రంగా కనిపించడం వాటి వాస్తవ ప్రభావానికి అద్దం పడుతుందని గానీ అనలేము గానీ, చట్టబద్ధమైన ఆ రాజకీయ స్రవంతుల కంటే చట్టం నిషేధించిన స్రవంతులకే ప్రజలలో ప్రభావం ఎక్కువ. తెలంగాణ లోనయినా అంతే. ప్రజలలో అంత ప్రభావం ఉన్న రాజకీయాలను నిషేధించి అవి ఉండడానికే వీలు లేదనడం మూర్ఖత్వమే కాక నిరుపయోగం కూడ.

అయితే నిషేధానికి ప్రకటించిన ఫలితం లేకపోయినా వేరే ఏ ఫలితమూ లేకుండా పోలేదు. కనీసం రెండు ఫలితాలున్నాయి. రెండూ అవాంఛనీయమైనవే. పీపుల్స్‌వార్‌ను నిషేధించిన తరువాత ఆ పార్టీతో సంబంధముంది అనే నెపం మీద విలేఖరులను, స్థానిక ప్రజాప్రతినిధులను, వివిధ సమస్యలమీద ఉద్యమాలు నిర్వహిస్తున్న ప్రజలను, ప్రజాసంఘాలను వేధించడానికి ఆ నిషేధ చట్టాన్ని పోలీసులు విస్తృతంగా వాడుకున్నారు. ఒకరి రాజకీయ స్వేచ్ఛను నిషేధించే పేరిట సమాజంలో పాలకులకు ఇబ్బందికరమైన అన్ని రకాల రాజకీయ స్వేచ్ఛనూ గొంతునొక్కివేయడం అన్యాయమే కాక సమాజంలో తీవ్ర అసంతృప్తికి దారి తీయగలదని మన పాలకులకు అర్థం కావటం లేదు. ఒకవేళ రాజకీయవాదులకు అర్థమయినా నక్సలైట్ ఉద్యమాన్ని ఎదుర్కోనడానికి సంబంధించిన విధాన రచయితలయిన పోలీసులకు అది పట్టదు. ప్రజాస్వామ్యాన్ని, ప్రజాస్వామ్య అవకాశాలనూ పూర్తిగా ధ్వంసం చేయడం తాము ఆశించే 'శాంతి భద్రతలకే' చాలా నష్టకరం అని పోలీసు బుద్ధికి తోచదు. బహుశా తోచదనుకోవడం కూడ తప్పేమో. ఆ పరిస్థితే పోలీసుల అవసరాన్నీ బలాన్నీ పెంచుతుంది. వాళ్లకదే కావాలి.

రెండవవైపు, తమకు రాజకీయ స్వేచ్ఛ లేదు కాబట్టి ఇతరుల రాజకీయ స్వేచ్ఛను హరించే హక్కు తమకుందని పీపుల్స్‌వార్ భావిస్తుంది. ఎన్నికల ప్రచారంలో పాల్గొనడానికి వీలు లేదంటూ తెలుగుదేశం, కాంగ్రెస్ పార్టీల గ్రామీణ నాయకులను పీపుల్స్‌వార్ కొట్టడం, తన్నడం, చంపుతాం అని బెదిరించడం ఇప్పటికే ప్రారంభం అయింది. పీపుల్స్‌వార్‌పైన నిషేధం లేకున్నా ఆ పార్టీ ఈ దాడులు చేసేదేనేమో గానీ ఇప్పుడు సమర్థించుకోవడానికి మంచి సాకు దొరికింది. "వీళ్లంతా కలిసి మాకు రాజకీయ స్వేచ్ఛ లేకుండా చేసినప్పుడు వీళ్ల రాజకీయ స్వేచ్ఛను మేమెందుకు గౌరవించాలి?" అంటారు. కాశ్మీర్‌లో హిజ్బుల్ ముజాహిదీన్ నోటి నుండి, అస్సాంలో ఉల్ఫా నోటి నుండి (బహుశా జాఫ్నాలో ఎల్‌టిటిఇ నోటి నుండి కూడ) ఈ వాదనే వినబడుతుంది. వీళ్లందరికీ అర్థం కానిదేమిటంటే తాము నిషేధిస్తున్నది తెలుగు దేశం, కాంగ్రెస్ తదితర పార్టీల స్వేచ్ఛను కాదు. ఆ పార్టీలను అభిమానించడానికీ అనుసరించడానికీ ప్రజలకుండే స్వేచ్ఛను. అవి అభిమానించదగ్గ పార్టీలా, అనుసరించదగ్గ పార్టీలా అనేది అప్రస్తుతం.

బహుశా ప్రభుత్వానికి - కనీసం పోలీసులకు - ఇదే ఇష్టమేమో. సమస్య మొత్తం పోలీస్ వర్సస్ నక్సలైట్‌గా మారి మధ్యలో అంతా శూన్యం ఏర్పడడమే వారి వ్యూహానికి తగిన పరిస్థితి. ఈ క్రమంలో తెలంగాణ గ్రామాలలోనూ

పట్టణాలలోనూ చాలా బాధాకరమైన వాతావరణం ఏర్పడింది. రాజకీయ స్వేచ్ఛను పునరుద్ధరించుకోవడం - అందులో భాగంగా పీపుల్స్‌వార్‌పైన నిషేధాన్ని ఎత్తివేయించడం, ఇతరుల రాజకీయ స్వేచ్ఛను పీపుల్స్‌వార్ గౌరవించేటట్టు చూడడం - ఈ వాతావరణం నుండి, ఈ పరిస్థితి నుండి తెలంగాణ బయట పడడానికి తొలిమెట్టు. రాజకీయ స్వేచ్ఛ నెలకొంటే బూటకపు ఎన్‌కౌంటర్‌లనూ, విప్లవం కోసమని చెప్పి న్యాయమో అన్యాయమో అర్థం కాకుండా జరుగుతున్న హత్యలనూ ఆపడానికి అవసరమైన కార్యాచరణ తెలంగాణ ప్రజానీకానికి సాధ్యం అవుతుందేమో.

ప్రజాతంత్ర వారపత్రిక
8 ఆగస్టు 1999

నియోగి సంస్మరణ

సెప్టెంబర్ 28 శంకర్ గుహ నియోగి చనిపోయిన రోజు.

అతను హత్య చేయబడ్డాడు. ఛత్తీస్‌గఢ్ ప్రాంతంలోని కంపెనీల యజమానులతనిని కిరాయి హంతకుల చేత హత్య చేయించారు. వాళ్లకూ వీళ్లకూ కూడ సెషన్స్ కోర్టు శిక్షలు వేసిందిగానీ జబల్‌పూర్‌లోని హైకోర్టు బెంచి అందరినీ విడిచిపెట్టింది.

నియోగి అసాధారణమైన కార్మిక నాయకుడు. మొదటి అసాధారణమైన విషయమేమిటంటే అతను కార్మిక నాయకుడు మాత్రమే కాడు. అతను నడిపిన కార్మిక ఉద్యమం కేవలం కార్మిక ఉద్యమం కాదు. ప్రస్తుతమున్న సమాజం కన్నా భిన్నమైన సమాజం ఏ విధంగా ఉంటుందో ప్రజా ఉద్యమాలు కొంతమేరకైనా నిర్మాణాత్మకంగా చూపించాలని నియోగి నమ్మాడు. ఎవరి బాగు వారు చూసుకోవడమే హేతుబద్ధమైన ఆలోచన అనే పెట్టుబడిదారీ తర్కాన్ని అసహ్యించుకుంటే చాలదు. దానికి ప్రత్యామ్నాయం కేవలం ఒక ఆదర్శం కాదనీ, వట్టి ఆవేశం అసలే కాదనీ, అది మనుషులకు సాధ్యమయ్యే జీవన శైలేననీ చూపించినప్పుడే మనకున్న అసహ్యాన్ని పదిమందిలోనూ కలిగించగలుగుతాం.

మనుషులు శ్రమనూ బాధ్యతనూ సంపదనూ సమష్టిగా పంచుకునే జీవితాన్ని నిర్మించి చూపించడం సులభం కాదు. ప్రస్తుతం ఉన్న దోపిడీ వ్యవస్థలో అక్కడక్కడ స్థానికంగా ఆదర్శవంతమైన జీవన

పరిస్థితులను రూపొందించడం, రూపొందించి నిలబెట్టడం అసాధ్యమని దీనిని వివరించబోతారు. దోపిడీ వ్యవస్థ లేకున్నా, కొత్తగా 'అప్పుడే తయారు చేసిన' మనుషులను మన చేతిలో పెట్టినా, అది కష్టమే. దాని అర్థం నిరాశతో ఈ ప్రయత్నాన్నే వదులుకుందామని కాదు. ప్రస్తుత వ్యవస్థలో అసాధ్యంగానీ ఈ వ్యవస్థను కూలదోసిన తరువాత సులభమేననుకోవడం కంటే ఎప్పుడయినా కష్టమేనని గుర్తించి ఇప్పటినుండే సాధ్యమైన మేరకు ఒక ప్రత్యామ్నాయ జీవన విధానాన్ని నిలబెట్టడం ఈ ప్రయత్నానికి చాలా ఉపయోగపడుతుంది. మనం మంచి కమ్యూనిస్టులు కాలేకపోవడానికి 'వ్యవస్థ' మాత్రమే కారణం కాదని మన మనసులోకి చూసుకుంటే మనకందరికీ తెలుస్తుంది. అట్లాగని మితిమీరిన స్వప్రయోజనం, అది వ్యక్తిత్వానికి కేంద్రమయితే వచ్చే ద్వేషం, ఈర్ష్య - ఇవే మనల్ని అన్ని వేళలా నడిపించవని కూడ మనకు తెలుసును. మనిషికి సాధ్యమయ్యే చెడును అధిగమించి మనిషికి సాధ్యమయ్యే మంచిని నిలబెట్టడం ఎప్పుడయినా కష్టమే, కానీ ఎప్పుడూ అసాధ్యం కాదు. ఎంత సాధ్యమవుతుందనే దాని మీద పరిసర పరిస్థితుల ప్రభావం ఉండదని కాదు. ఉంటుంది. కానీ అదే సర్వం అనుకుంటే భవిష్యత్ గురించి మనం చూపించే ప్రత్యామ్నాయ చిత్రం వట్టి ఊహాచిత్రంగానే ఉండిపోయి ఎవ్వరినీ పెద్దగా ఆకర్షించదు.

శంకర్ గుహ నియోగి ఆలోచనల వెలుగులో ఛత్తీస్‌గఢ్ ప్రాంతంలో కార్మికులు, ఇతర ప్రజలు నిర్మించిన రకరకాల సహకార సంస్థలు ఆ భవిష్యత్తును, ఆ ప్రత్యామ్నాయాన్ని కొంచెం దగ్గరికి తీసుకొచ్చి చూపించాయి. ఆ ప్రయోగాలలో ఉండే సమస్యలను ఇప్పటినుండే దగ్గరగా చూడడం కూడ వాటిని ప్రజాస్వామికంగా పరిష్కరించుకునే కృషికి, ఆలోచనకు తోడ్పడుతుంది. ఇప్పుడంతా అసాధ్యమేననీ, 'ఆ తరువాత' సులభసాధ్యమనీ అనుకుంటూ ఉంటే 'ఆ తరువాత' సమస్యలు ఒక్కసారిగా ముందుకొస్తే వాటిని అర్థం చేసుకోలేక ప్రతీఘాతుక శక్తులకు అంటగట్టి బలప్రయోగంతో అణచివేసే వైఖరే దానికి జవాబయ్యే ప్రమాదం ఉంది.

విభిన్న సమస్యలను జోడించి పోరాటం చేయటం శంకర్ గుహ నియోగి చేపట్టిన రాజకీయ ప్రయోగ విశేషాలలో మరొకటి. కార్మికులు రైతులతో మమేకం కావాలనీ, రైతాంగం ఆదివాసులతో మమేకం కావాలనీ అనడం, వినడం కొత్త కాదు. కాని నిజానికి ఈ మమేకం అనేది ఉంటే మానసిక స్పందన రూపంలో మాత్రమే ఉంటున్నది. పూర్తిగా ఒక పోరాటం మరొక పోరాటంతో ఏకం కావడం అసంభవమే కానీ ఇంతకంటే బలమైన సంఘీభావం మాత్రం సాధ్యమే. కానీ ఒకే

పార్టీకి ఉన్న రైతు సంఘం, కార్మిక సంఘాల రూపంలో పార్టీ ద్వారానే కార్మికులూ రైతాంగమూ 'మమేకం' కావడం తప్ప అంతకంటే లోతయిన అర్థం ఆ మాటకు ఉద్యమాలు ఇవ్వలేకపోతున్నాయి.

ఛత్తీస్‌గఢ్ గని శ్రామిక సంఘం సారా వ్యతిరేక పోరాటం నుండి ఛత్తీస్‌గఢ్ ప్రాంత వెనుకబాటుతనం, వివక్షల దాకా అనేక సమస్యల మీద పోరాటాలు చేపట్టింది. జార్ఖండ్ లాగా ఛత్తీస్‌గఢ్ కూడ ఖనిజాల నిక్షేపాలు విస్తారంగా ఉన్న ప్రాంతం. వాటిని ఆధారం చేసుకున్న పెద్ద పరిశ్రమలు కూడ అక్కడ అనేకం ఉన్నాయి. భిలాయి నగరం వీటికి ప్రధాన కేంద్రం. అయినప్పటికీ ఛత్తీస్‌గఢ్ మొత్తంగా అభివృద్ధి చెందింది తక్కువ. దేశంలోని ఇతర ప్రాంతాల అభివృద్ధికి ఖనిజాలు సరఫరా చేసే ప్రాంతంగానే ఉండిపోయింది. శంకర్ గుహ నియోగి నిర్వహించిన కార్మిక పోరాటాలలో ఇది కూడ ఒక ముఖ్య అంశం అయింది.

పెట్టుబడిదార్లు కార్మికులకు సారాయి తాగించి వారి వ్యక్తిత్వాన్ని బలహీనపరచి పోరాట చైతన్యాన్ని నీరుగారుస్తారని విమర్శించని కార్మిక ఉద్యమం లేదు గానీ, పెట్టుబడిదార్లనూ వ్యవస్థనూ నిందించి సరిపెట్టుకుంటే చాలదని గుర్తించి కార్మికుల చేత సారాయి తాగడం మాన్పించే ఉద్యమం చేపట్టిన నాయకుడు నియోగి. మనుషులలోని బలహీనతలను పెత్తందారీశక్తులు, వారి ప్రయోజనాలకు అనుకూలంగా రూపొందిన వ్యవస్థలు వాడుకునే వైనం సుపరిచితమయినదే. దాని మీద విమర్శ కూడ అందరూ ఎప్పుడూ చేసేదే. కానీ దానికి జవాబుగా తమ బలహీనతలను గుర్తించి వాటి నుండి బయటపడే ప్రయత్నం ప్రజలు చేయాలని నమ్మి దాని కోసం ఉద్యమం నిర్మించడం వామపక్ష సంప్రదాయంలో మామూలుగా కనిపించదు. మానవ ప్రగతికి సంబంధించిన చర్చ మనిషితో మొదలయి మనిషితో ముగిసినట్లయితే ఇది సాధ్యమయ్యేది. వ్యవస్థతో మొదలయి వ్యవస్థతో ముగిసే (మధ్యలో మనిషిని వెతుక్కునే) చర్చకు ఈ అవగాహన సైద్ధాంతికంగా కష్టతరం. నియోగి తన ప్రయత్నాన్ని సిద్ధాంతీకరించాడో లేదో, ఏ విధంగా సిద్ధాంతీకరించాడో తెలీదు కానీ అతని ప్రయత్నం నుండి ఈ జ్ఞానం పొందగలిగితే అది సఫలమయినట్టే.

చివరిగా మాట్లాడుకోవలసింది నియోగి మరణానంతరం అతను నిర్మించిన ఉద్యమంలో చోటు చేసుకున్న సంక్షోభం గురించి. చాలా మంచి ప్రయత్నాలు చేసిన ఉద్యమాలు సహితం వాటిని ఉద్యమ ఆలోచనలుగా నిలబెట్టలేకపోవడం, విశిష్ట వ్యక్తిత్వం గల ఒక నాయకుడు లేక సిద్ధాంతవేత్త ఆలోచనలుగానే అవి

ఉండిపోవడం తరచు చూస్తున్నాం. టిటో మరణానంతరం అతి భయంకరమైన జాత్యహంకారానికి క్షేత్రంగా మారిన యుగొస్లావియా దీనికి ఒక ప్రముఖ నిదర్శనం. మావో నుండి శంకర్ గుహ నియోగి దాకా ఇలాంటి ఉదాహరణలు ఇంకా అనేకం ఉన్నాయి. దీనిని 'వ్యక్తివాదం' అని సులభంగా కొట్టిపారేయొచ్చును గానీ మానవత ప్రాతిపదికన అర్థం చేసుకొని సవరించుకోవడం అంత సులభం కాకపోవచ్చు.

ప్రజాతంత్ర వారపత్రిక
3 అక్టోబర్ 1999

ప్రాణం 'ఖరీదు'
వారికెంతో వీరికీ అంతే

మొన్నటి రెండవ తేదీన తాడిచర్ల అడవులలో జరిగిన 'ఎన్‌కౌంటర్' చాలా సంచలనం సృష్టించడం ఒక రకంగా సహజం. "పోలీసులు ఎవరిని చంపినా అది తప్పేగానీ, మరీ ఈ స్థాయి నాయకులను చంపడం చాలా దారుణం" అనేది సర్వత్రా వినవచ్చిన అభిప్రాయం. గతంలో నక్సలైట్ పార్టీల పెద్ద నాయకులను అరెస్టు చేసినప్పుడు కాల్చి చంపిన ఘటనలు ఒకటి రెండు లేకపోలేదు గానీ ఏవో కొన్ని కేసులు పెట్టి జైలుకు పంపిన ఘటనలే ఎక్కువ.

చట్టమంటే గౌరవం లేకపోయినా మనుషుల రాజకీయ కృషికీ, స్థాయికీ గౌరవం ఉంటుందని ఆశించడం మరీ అసహజం కాదు. ఇది తప్పొప్పుల సమస్య కాదు. నిన్న మొన్న ఉద్యమంలోకి వచ్చిన మిలిటెంట్లను చంపినా, ఒక రంగవల్లినో, ఆదిరెడ్డినో చంపినా ఒకే తప్పు. కానీ వీళ్లను కూడ చంపగలగడం పాలకులకూ పోలీసులకూ చట్టమన్నా, మనుషుల ప్రాణాలన్నా గౌరవం లేదన్న విషయాన్నే కాక ఇంక దేన్నో కూడ సూచిస్తుంది. అలా అనుకోవడం కార్యకర్తలకన్న నాయకులను ఎక్కువ చేసి చూడడమని అనుకోనక్కరలేదు. 'మాకు అటువంటి తేడాలు లేవు గానీ, పాలకవర్గాలకు ఉంటాయి కాబట్టి ఈ విధంగా అంటున్నాం' అని చెప్పి తప్పించుకోజూడనక్కరలేదు. మనుషులందరూ ఒకటేననేది మనిషిగా మనిషికిచ్చే విలువకు సంబంధించిన విషయం. ఆ పైన ఒకరిని ఎక్కువగా ఒకరిని తక్కువగా

గౌరవిస్తాము. ఒకరి కృషిని ఆదరిస్తాం. ఒకరి మేధస్సును గౌరవిస్తాం. ఒకరి మంచితనాన్ని అభిమానిస్తాం. ఒకరి వ్యక్తిత్వాన్ని ప్రేమిస్తాం. మనిషికి మనిషిగా విలువ ఇవ్వలేకపోవడమే కాక వీటిని గుర్తించలేక పోవడం మరింత పెద్ద అపచారం.

కనీసం ఒకటి రెండు దశాబ్దాలపాటు ప్రజల క్షేమం గురించి ఆలోచించి దాని సాధన కోసం తాము నిజాయితీగా నమ్మిన మార్గంలో కష్టాలకోర్చి శ్రమించే వాళ్లను చంపి రోడ్డు పక్కన పారేసి పోగలగడంలో అదనంగా ఏదో అనాగరికత ఉంది. తమకంటే ఏ రకంగా చూసినా ఉన్నతులని అంతరాంతరాలలో తామే ఎరిగిన వారి ప్రాణాలు తీసి ప్రపంచానికి చేటు చేసి ఏదో ఘనకార్యం చేసినట్టు గర్వించడంలోనూ అదనంగా ఏదో కుసంస్కారం ఉంది.

నక్సలిజమంటే హింస మాత్రమేననుకునేవారికి ఈ మాటలు అర్థం కాకపోవచ్చు. అర్థమయినా రుచించకపోవచ్చు. ఆ అభిప్రాయం ప్రజలలో ఏర్పడడానికీ, వారి గురించి మాట్లాడే మంచి మాటలేవీ రుచించకపోవడానికీ నక్సలైట్ల నడవడిక - అంటే వ్యక్తుల నడవడికే కాదు, పార్టీల వ్యూహాలు ఎత్తుగడలు కూడ - కొంతవరకు కారణం కావచ్చు. కావచ్చేమిటి, అవును. అయితే ఎదుటివారి తప్పులవల్లే నేను వారిని సరిగ్గా అర్థం చేసుకోలేకపోయానని సంతృప్తి చెందేది ఆత్మగౌరవం లేని వైఖరి. మన అభిప్రాయాలకూ వాటిలోని తప్పొప్పులకూ బాధ్యత ప్రధానంగా మనదేనని గుర్తించలేని వైఖరి.

హింస ఒక్కొక్కప్పుడు అనివార్యం కావచ్చు. కానీ ఒక పద్ధతి ప్రకారం హింస ప్రయోగించే వ్యూహాలు ఒకప్పుడేమైనా మేలు సాధించాయేమో గానీ, ఈనాటి ఆయుధ సంపత్తి చేయగల విధ్వంసం ఎంతటిదంటే ఆ రోజులు గడచిపోయాయని అనుకోవాలి. ఈనాటి ఆయుధ సంపద స్వాభావికంగానే నిర్విచక్షణమైనది. ఒక బాణంవేసి ఒకరిని మాత్రమే చంపవచ్చు. బాంబుపెట్టిగానీ, మందుపాతర పేల్చిగానీ ఒకరిని మాత్రమే చంపడం సాధ్యం కాదు. మిగిలిన ప్రాణాలు పోవడం 'అనివార్యం' అని ఆధునిక హింసామార్గాలను సమర్థించే వారు అంటుంటారు. అనివార్యమేమీ కాదు, ఈనాటి ఆయుధాలు అట్లాంటివి.

ఈ విచక్షణారాహిత్యం మన నైతిక విచక్షణను సులభంగా చంపేయగలదు. బాణాలు, గొడ్డళ్లు వాడిన రోజులలో మనుషుల నైతికత ఆయుధాల అదుపులోకి పోలేదేమోగానీ (నాకు తెలీదు), మన కంటే చాలా బలమైన ఆయుధాలతో మన బలాన్ని చాలా పెంచుకున్నామనుకోవడం తెలివితక్కువతనం. మన నైతికత మనకు తెలియకుండానే ఆయుధాల అదుపులోకి పోగలదు. అవి మనకిచ్చే బలం ముందు

మామూలు మనుషులు నిలవరు, నిలవలేరు. మన మాట చాలా తేలికగా చెల్లుబాటవుతుంది. సమస్యలు - మన సమస్యలే కాదు, మనల్ని ఆశ్రయించేవాళ్ల సమస్యలు కూడ - సులభంగా పరిష్కారమయిపోతాయి. కనీసం పరిష్కారమయి పోయినట్లు కనిపిస్తాయి.

అందువల్ల హింసతోనే సమాజాన్ని పరిపాలించాలని చూసినా, హింసతోనే దానిని మార్చాలని చూసినా అనైతిక పర్యవసానాలే ప్రధానంగా ఉంటాయి. కానీ ఈ విషయాన్ని గుర్తించినంత మాత్రాన వేరే తేడాలు మరచిపోయి తెలుగుదేశం, కాంగ్రెస్ నాయకులూ, నక్సలైట్ నాయకులూ ఒకటేననుకోవడం సరయినది కాదు. రాజకీయవేత్తలుగా గానీ, సమాజ విశ్లేషకులుగా గానీ ఇద్దరికీ ఏ రకమైన పోలికా లేదు. ప్రజల హితవు కోరే విషయంలోనూ పోలిక లేదు. అటువంటి ఒక రంగవల్లినీ, ఒక సంతోష్‌రెడ్డినీ తెలుగుదేశం పాలకులూ వారి పోలీసులూ చంపగలిగారన్నా తాము ఎవరిని చంపుతున్నారో తెలిసీ అది తగదనుకోలేదన్నా కొంచెం ఆశ్చర్యం కలగకమానదు. అల్లూరి సీతారామరాజును కాల్చి చంపిన ఆంగ్లేయుడికి తనకంటె గొప్ప మనిషిని చంపుతున్నానన్న భావన రాలేదా? ఆ నైతిక భయం అతని చేతిని వెనక్కి లాగలేదా?

ఆ ఇంగ్లీషువాడికి తెలీదేమోగానీ, మన చంద్రబాబుకూ వారి పోలీసు ఆఫీసర్లకూ తాము చంపుతున్నది తమకంటే గొప్ప వారినన్న విషయం బాగానే తెలుసును. అయినప్పటికీ ఆ ఎరుక వారి చేతులను వెనక్కి లాగలేదంటే అది మన సమాజం నైతిక పతనాన్ని సూచిస్తుందేమో!

అయితే బహుశా ఒక దశాబ్దం నాటి స్థితిని ఈనాటి స్థితితో పోలిస్తే, ఎంతటి క్రూరులయిన పెత్తందార్లయినా పోలీసులయినా ఏదో ఒక స్థాయిలో విప్లవ కమ్యూనిస్టులను నైతికంగా తమకంటే గొప్పవారిగా గుర్తించి వారికి నైతికంగా భయపడడం తగ్గిందేమో. 'పోరాటంలో అనివార్యం' అనే వాదనతో రకరకాల ప్రశ్నార్థకమైన పద్ధతులను నక్సలైట్లు అవలంబించే కొద్దీ ఆ గౌరవం తగ్గడం సహజం.

పీపుల్స్‌వార్ చేతిలో చనిపోయిన సిర్పూర్ ఎమ్మెల్యే పురుషోత్తమరావు హత్యనొక ఉదాహరణగా తీసుకోవచ్చు. 'దుర్మార్గులను చంపేకంటే మంచి పేరున్న వాళ్లను చంపితేనే శత్రువర్గంలో నిజమైన దడ పుడుతుంది' అన్న దుర్మార్గమైన తర్కం తప్ప అతనిని హత్య చేయడానికి వేరే కారణమేదీ లేదు. వేరే ఏ కారణం చెప్పినా అది నిజం కాదు. అతను మచ్చలేని మనిషి కాకపోవచ్చు. కానీ ఏ అర్థంలోనూ ప్రజాకంటకుడు కాదు. ప్రజల అభ్యున్నతికి అతనిని చంపడం ఏ

రకంగానూ 'అవసరం' కాదు. ఎన్నికల సమయంలో తెలుగుదేశం వారిని టెర్రరైజ్ చేయాలన్నా, మొత్తంగానే ఎన్నికల ప్రచారాన్ని భయంలో ముంచాలన్నా దుర్మార్గులుగా పేరుపడ్డ వారికంటే 'నాకు ప్రజలలో మంచి పేరుంది కాబట్టి నాకేం కాదులే' అన్న ధీమాతో ఉన్న పురుషోత్తమరావులాంటి వ్యక్తిని చంపడమే వేగంగా ఫలితాన్ని ఇచ్చే మార్గం. మనుషుల ప్రాణాల గురించి ఇంత చవకగా ఆలోచించగల వారు ఇతరత్రా మన కంటే గొప్పవాళ్లే అయినా వారి ప్రాణాల గురించి కూడ అంతే చవకగా ఆలోచించడం తప్పెట్లా అవుతుంది? తప్పయినా అసహజమెట్లా అవుతుంది?

ఈ రకమైన ఆలోచన నైతికంగా తప్పు, సామాజికంగా చాలా నష్టకరమే కాక అది కనీసం ఫలితాన్ని కూడ ఇవ్వదు. పురుషోత్తమరావును చంపడం ద్వారా తెలుగుదేశం పార్టీని భయపెట్టి బెదరగొట్టి బలహీనపరచడమే పీపుల్స్‌వార్ ఉద్దేశం అయి ఉంటే అందులో ఘోరంగా ఓడిపోయిందని చెప్పుకోవాలి. ఉత్తర తెలంగాణ అంతటా కాంగ్రెస్ తెలుగుదేశానికి దాదాపు సమ ఉజ్జీగా నిలిచింది గానీ ఆదిలాబాద్‌లో మాత్రం తెలుగుదేశం ఒకే ఒక్క సీటు ఓడిపోయింది. ఇది పురుషోత్తమరావు హత్యవల్ల వచ్చిన సానుభూతి ఫలితమేనని ఆ జిల్లాలో ఎవరినడిగినా చెబుతారు. వరంగల్‌లోనూ, కరీంనగర్‌లోనూ కూడ అటువంటి నాయకులొకరిద్దరిని పీపుల్స్‌వార్ చంపి ఉంటే చంద్రబాబు ఇప్పుడు తన 'విజన్'ను మరింత గుండె నిబ్బరంతో అమలు చేసుకునేవాడేమో!

అదేదో ఒక్క ఘటనేననుకోనక్కరలేదు. ఈ మధ్య కాలంలో నక్సలైట్ పార్టీలు చేసిన హత్యలలో - ఒక కడెం నారాయణరెడ్డి హత్య, ఒక బుడ్డా వెంగళరెడ్డి హత్యలాంటి కొన్నింటిని మినహాయిస్తే - ఇది వాళ్లు చెప్పుకునే విప్లవ ఆదర్శాలకు అతికే చర్య అని వారిని గుడ్డిగా అభిమానించేవారు తప్ప ఇతరులెవరు అనుకోవడం లేదు.

అప్పుడేమవుతుందంటే క్రమంగా చావుల పట్లా, చనిపోతున్న వారి జీవితాల విలువ పట్లా ఒక అనాసక్తి, 'ఎవరికేం పట్టింది' అనే నిర్లక్ష్యవైఖరి సమాజంలో పెరుగుతాయి. ఇప్పటికే చాలా పెరిగాయి. ఆధునిక ఆయుధాల వాడకానికుండే మరొక పర్యవసానం ఇది. ఒకేసారి డజన్ల సంఖ్యలో మనుషులను చంపగల ఆయుధాల ముందు - బాంబులు, మందుపాతరలలో పెట్టే పేలుడు పదార్థాలే కాదు, ఎ.కె-47 వంటి తుపాకులు కూడ - మనమెంత నిస్సహాయులుగా కనిపిస్తామంటే వాటిని ఆధారం చేసుకుని నడిచే రాజకీయ ప్రక్రియలు మనకు

సంబంధం లేనివిగా, మన తలమీద నుంచి ఎక్కడో అంతెత్తున సాగిపోయేవిగా కనిపిస్తాయి. ఇది అమెరికా ఇరాక్ మీద చేసిన భయానకమైన క్షిపణుల దాడి నుండి అత్యాధునికంగా సాయుధమైన విప్లవ పోరాటాల దాకా అన్నిటికీ వర్తిస్తుంది. అది భౌతికంగా మనకు అతీతమైన విషయం కాబట్టి నైతికంగానూ మనకు అందనిదయిపోతుంది. వాటి బీభత్సాన్ని అదే పనిగా ప్రచారం చేసే ప్రసార సాధనాలు మనల్ని తమ ప్రసారానికే కాక అందులోని విషయానికి కూడ ప్రేక్షకులను చేస్తాయి.

కొంతవరకు తామే తెచ్చుకున్న ఈ పరిస్థితికి సాయుధ పోరాట రాజకీయాలు మూల్యం చెల్లిస్తున్నాయేమో. దూరం నుండి ఇది అన్యాయం అనుకున్నంతగా దగ్గరకొచ్చి ఇది మనది, మనకు జరిగిన అన్యాయం అని ప్రజాసామాన్యం అనుకోలేక పోతున్నారు. మరీ ఘోరమైన ఒక సంఘటన జరిగినప్పుడు కొంత జనం జమ అవుతుండవచ్చు. కానీ అది అక్కడితో ఆగిపోతున్నది.

ఆంధ్రప్రభ దినపత్రిక
9 డిసెంబర్ 1999

విషాద వలయం

పది రోజుల వ్యవధిలో నక్సలైట్లు పోలీసుల చేతిలో 30 మందికి పైగా చనిపోవడం గతంలో ఎన్నడూ జరగలేదు.

కాశ్మీర్‌లోనూ, గతంలో పంజాబులోనూ అటువంటి వార్తలు విన్నాము కానీ ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో ముప్పై సంవత్సరాల నక్సలైట్ ఉద్యమ చరిత్రలో ఇంత పెద్ద సంఖ్యలో చావులెప్పుడూ సంభవించలేదు.

పెద్దఎత్తున హత్యలెప్పుడు జరిగినా బలాబలాల చర్చ చేయడం పత్రికలకు పరిపాటి అయింది. పత్రికలకే కాదు, సమాజానికి కూడ అయిందేమో. అంతకంటే చర్చించడానికి ఏముందని 'సినికల్'గా అనే వాళ్లు కూడ ఉంటారు.

వేరే ఏది కాకున్నా, ఇరుపక్షాల వ్యూహ ప్రతివ్యూహాలు హింసను ఒక వలయంగా పెంచుతున్న సంగతి చర్చనీయమే. ఎందుకంటే అందులో చనిపోతున్నది రెండు వైపులా అట్టడుగు వర్గాల వారే. సాయుధ పోరాటం ద్వారానే శ్రామిక రాజ్యాధికారం నెలకొంటుందని నక్సలైట్లు మొదటి నుండి నమ్ముతున్న మాట వాస్తవమే గానీ వాళ్ల సాయుధ పోరాటం ఎప్పుడూ ఒకే స్థాయిలో లేదు. ఎమర్జెన్సీ ఎత్తివేసిన తరువాత కొన్నేళ్లు వాళ్లు ప్రజాసంఘాలు పెట్టి విస్తృతంగానే ప్రజా ఉద్యమాలు నడిపే ప్రయత్నం చేశారు.

అప్పట్లో పోలీసు యంత్రాంగం చాలా నిస్సిగ్గుగా పెత్తందారీ వర్గాల పక్షం వహించింది. సాయుధ పోరాటం గురించి మాట్లాడడమే

తప్ప ఆయుధాలు పెద్దగా పట్టి ఎరుగని రైతుకూలీ కార్యకర్తలను క్రూరంగా అణచివేసారు. వరంగల్, కరీంనగర్ వంటి జిల్లాలలో ప్రజల చేత 'రాక్షసులు' అని పిలిపించుకోవడాన్ని సిగ్గుపడవలసిన విషయంగా కాక గొప్పతనంగా భావించిన పోలీసు అధికార్లున్నారు.

1985 తరువాత నక్సలైట్ల హింస పెరిగింది. భూస్వాములనేకాక పోలీసులనూ చంపడం మొదలుపెట్టారు. పోలీసులు 'ఎన్‌కౌంటర్లూ' పెంచారు. నక్సలైట్ల 'ఏరివేత' కోసం ప్రత్యేకంగా ఏర్పాటయిన పోలీసు దళాలు చిత్రహింసలలో కొత్త పద్ధతులనూ కొత్త క్రూరత్వాన్నీ ఆవిష్కరించాయి.

నక్సలైట్ల హింసలోనూ క్రూరత్వం పెరిగింది. దుర్మార్గులయిన ప్రజాపీడకుల కంటే ఇన్‌ఫార్మర్లను చంపడం ఎక్కువయింది. ఆయుధాల వాడకం పెరిగింది. 'ఇన్‌ఫార్మర్ల'ను చంపటమే కాక అతి క్రూరంగా చేతులు కాళ్లు తెగ నరికి అవిటివాళ్లను చేసి విడిచిపెట్టడం - బహుశా శత్రువులు కాగల వారికి ఒక సజీవమైన హెచ్చరికగా మిగల్చడం కోసమేమో - 1990 దాకా తరచుగా జరిగేది.

రెండు వైపులా ఆయుధాల ఆధునికత పెరిగింది. ఆటోమెటిక్ తుపాకులు, వైర్‌లెస్ పరికరాలు, మందుపాతరలు, శక్తివంతమైన గ్రెనైడ్‌లు, వేగంగా కదిలే వాహనాలు, వీటికి తగినట్టు సైన్యం తరహా వ్యవహారశైలి - దాదాపు 10 సంవత్సరాలుగా ఈ చిత్రం మరింత సంపూర్ణమైన రూపం తీసుకోవడం చూస్తున్నాం.

నక్సలైట్ పార్టీల సిద్ధాంతం దృక్పథంలో ఈ ఘర్షణ ఎప్పుడూ వర్గ పోరాటమే. జాగ్రత్తగా విశ్లేషిస్తే అది రాజ్యానికీ దాని సార్వభౌమత్వాన్ని గుర్తించ నిరాకరించే ప్రత్యామ్నాయ సాయుధ శక్తికీ మధ్య పోరాటం. అయితే ఈ ప్రత్యామ్నాయ సాయుధ శక్తి తన సైనికులుగా ఎంచుకున్నది సమాజంలోని అట్టడుగు వర్గాలకు చెందిన వారు కావడంతో ఈ వైరానికి వర్గ సంఘర్షణ లక్షణాలున్నాయి. ఆ శక్తి కాపాడ తలపెట్టిన ప్రయోజనాలు కూడ ఎక్కువగా ఆ వర్గాలవే. కానీ రాజ్యం అదే పేద వర్గాల నుండి తన మద్దతుదార్లను తయారు చేసుకునే కొద్దీ నక్సలైట్ల హింస వారి పైననే ఎక్కుపెట్టే పరిస్థితి ఏర్పడింది. రాను రాను పెరిగింది. ఆ క్రమంలో నక్సలైట్లకూ రాజ్యాంగ యంత్రానికీ మధ్య నడుస్తున్న పోరుకు ఉన్న వర్గ పోరాట లక్షణమూ క్షీణించింది. నక్సలైట్ల చేతిలో చస్తున్న వారిలో అత్యధికులు సిద్ధాంత రీత్యా ఆ ఉద్యమం పునాది అయిన వర్గాలకు - లేదా తటస్థంగా ఉండవలసిన మిత్ర వర్గాలకు - చెందిన వారే. గతితార్కిక స్థితప్రజ్ఞత గలవాళ్ల సంగతేమో కానీ మామూలు మానవులకు ఇది ఆందోళన కలిగించక తప్పదు. రాష్ట్రమంతటా

ఎక్కువగా కాంగ్రెస్ పార్టీకి అనుకూలంగా ఉండే లంబాడా గిరిజనులను నిజామాబాద్ జిల్లాలో పీపుల్స్‌వార్ చెప్పుకోదగ్గ పరిమాణంలో వామపక్ష రాజకీయాల వైపు తీసుకు రాగలిగింది. కానీ మొన్నటి మద్రిమడ్ల ఘటనలో లంబాడాలనే ఎక్కువ సంఖ్యలో చంపింది.

రాజ్యానికి మద్దతుదార్లుగా మారే పేదలందరూ వామపక్షవాదులు మామూలుగా ప్రయోగించే చెడు అర్థంలో 'రాజ్యం ఏజెంట్లు' కారు. అటువంటి వారు - అంటే ఏవో ప్రయోజనాలకు ఆశపడి పోలీస్ ఇన్‌ఫార్మర్లుగానూ ఎం.ఎల్.ఏల కాల్బలంగానూ మారేవారు - కొందరుంటారు. కానీ ఎన్నికల ప్రజాస్వామ్యాన్ని నిజాయితీగా విశ్వసించేవారు ఉంటారు, క్రమబద్ధమైన మార్పును నమ్ముకున్న వారు ఉంటారు, సంక్షేమ విధానాల వల్ల ప్రయోజనం పొంది పాలక పార్టీని అభిమానించేవారు ఉంటారు, తమ తప్పుల వల్లనో తప్పేమీ లేకుండానో నక్సలైట్లకు శత్రువులుగా మారి పోలీసుల పంచన చేరక తప్పని వారుంటారు, 'నక్సలైట్లకూ పోలీసులకూ మధ్య నలిగిపోయే' కన్నా ఏదో ఒక పక్షం ఎంచుకోవడం మేలన్న నిర్ణయానికి వచ్చి మొదటి దానికి సిద్ధంగా లేని కారణంగా రెండవ పక్షాన్ని ఎంచుకున్నవారు ఉంటారు, నక్సలైట్ల చర్యల వల్ల అన్యాయానికి గురై ప్రతీకారం కోసం పోలీసులకు దగ్గరయిన వారు ఉంటారు. వీరి మీద చేసే పోరాటమంతా 'వర్గపోరాటమే' నంటే నమ్మడం కొంచెం కష్టమే.

వ్యూహ ప్రతివ్యూహాల దగ్గరకు తిరిగి వస్తే, చంద్రబాబు నాయుడు పదవి చేపట్టిన తరువాత పరిస్థితి మరింత దిగజారిందని చెప్పుకోవాలి. అన్నింటికీ చంద్రబాబును నిందించడం ఫ్యాషన్ అయిపోయిందని విసుక్కునే వాళ్లు లేక పోలేదు. కాని అన్నిటికీ తిట్టించుకునే అర్హతగల మహాత్ములు చరిత్రలో అక్కడక్కడ తగులుతారు. చంద్రబాబు వారిలో ఒకడు. నక్సలైట్ ఉద్యమాన్ని అణచే విషయంలో పోలీసుల మనసులలో ఇంకా మిగిలి ఉన్న కోరికలన్నీ తీర్చుకోవడానికి కావలసిన పాలనా వాతావరణం అతని రాజ్యంలో లభించింది.

క్రమం తప్పకుండ ఈ రాజ్యంలో ప్రతీ సంవత్సరం 200 మందికి పైగా పోలీసుల చేతులలో ఎన్‌కౌంటర్ల పేరిట చనిపోతున్నారు. వారిని చంపే పోలీసులకు నగదు పారితోషికాలూ, త్వరిత ప్రమోషన్లూ లభిస్తున్నాయి. 'సైడ్ బిజినెస్'గా వారు ఎన్ని అడ్డదార్లు తొక్కినా ప్రభుత్వం వారినేమీ అనదు. చంపి చట్టాన్ని కాపాడే ఖాకీ హీరోల హింసకు ఇక్కడ సంపూర్ణమైన రక్షణ లభిస్తుంది. 'రౌడీలను చంపండి' అని ఒకరికి మించి ఒకరు ప్రజలను రెచ్చగొడుతున్న పోలీస్ ఆఫీసర్లు, రౌడీ షీటర్లను

కాలికింద తొక్కుతూ టీవీ కెమెరాలకు పోజులియ్యడానికి వెనకాడని పోలీస్ ఆఫీసర్లు ఈ సంగతి తెలిసే నడుచుకుంటున్నారు.

అయితే నక్సలైట్ ఉద్యమం విషయానికి వచ్చేసరికి బయటి నుండి ప్రయోగించే హింసను పెంచడం దగ్గర ఈ పతనం ఆగిపోలేదు. ఉద్యమాన్ని లోపలి నుండి తొలిచివేసే ప్రయోగాన్ని కూడ పోలీసు యంత్రాంగం చేపట్టింది. ఆ ఉద్యమం బాగుంటే ఇది సాధ్యమయ్యేది కాదు. ఆ సంగతి గ్రహించకుండా 'రాజ్యం ఎంతగా దిగజారింది' అంటూ రాజ్యం కుట్రే తమలోని ముసలానికి కారణమైనట్టు తిట్టి పోసే ఆ ఉద్యమ అభిమానుల వైఖరి విడ్డూరంగా అనిపించకమానదు.

అయినప్పటికీ ఒక ఉద్యమాన్ని ఎదుర్కొనడానికి దానిని లోపలి నుండి 'క్రిమినలైజ్' చేసే వ్యూహం చాలా భయంకరమైన పరిణామాలకు దారి తీయగలదు. ప్రజలలో విస్తృత ప్రభావం గల ఉద్యమాలను అంతర్గత సంక్షోభంలో పడేసే విధంగా లోపలి నుండి చిచ్చుపెట్టడం - దానికి అవకాశం ఆ ఉద్యమాల నుండే రానీగాక - సమాజానికీ ప్రజలకూ నష్టకరమని చంద్రబాబు స్థాయి రాజకీయ వేత్తలకు తోచకపోవచ్చు. అది సమాజాన్ని దిగజారుస్తుంది. రాజకీయ ఆచరణనూ ఆశయాలనూ దిగజారుస్తుంది. అదే క్రమంలో దీని వ్యూహకర్త అయిన రాజ్యాంగ యంత్రాన్నీ దిగజారుస్తుంది. డబ్బు చేసుకోవడం, చేసుకోవడానికి వెసులుబాటు కల్పించడం - ఇదే పరిపాలన అనుకునే వారికిది తోచకపోవడం సహజం. ఉద్యమాలు ఆరోగ్యంగా ఉండడం అందరికీ మంచిదనుకునే 'సంస్కారం' వారికెక్కడి నుండి వస్తుంది? వారి కుసంస్కారానికీ, దానిని ఎదుర్కొనే మార్గం తెలీక అది వేసే 'ట్రాప్'లోనే పదే పదే పడుతున్న నక్సలైట్ ఉద్యమం దృష్టిలోపానికీ మనం - ముఖ్యంగా తెలంగాణ ప్రజలు - చాలా మూల్యం చెల్లించవలసి రావచ్చు.

నీహార్ ఆన్‌లైన్.కామ్

కచ్చితమైన తేదీ తెలియదు, ఏప్రిల్ 2000 కావొచ్చు

చర్చలు ఎవరికి అవసరం?

నక్సలైట్లకూ ప్రభుత్వానికీ మధ్య చర్చలు జరగడాన్ని గురించి ప్రకటనల పరంపర ఈ మధ్య పత్రికలలో చూస్తున్నాం.

ఈ ప్రకటనల భావాన్ని గ్రహించగల వాళ్లందరికీ ఒక విషయం స్పష్టంగా అర్థమయ్యే ఉంటుంది. అదేమిటంటే చర్చలు జరపాలన్న ఆసక్తి ఇద్దరిలోనూ లేదని.

ఉద్యమాలకూ ప్రభుత్వానికీ మధ్య చర్చలు ఒక రాజకీయ ప్రక్రియ. రాజకీయంగా అవసరం అనుకున్నప్పుడే ఉద్యమ కారులయినా ప్రభుత్వమయినా చర్చలు జరపాలన్న ఆసక్తి చూపిస్తారు. ప్రస్తుతం మన రాష్ట్రంలో నక్సలైట్ పార్టీలు గానీ ప్రభుత్వం గానీ అటువంటి అవసరం ఉందనుకోవడం లేదు. తమ వ్యూహం బాగానే పురోగమిస్తున్నట్లు ఇరు పక్షాలూ భావిస్తున్నాయి. ఎదుటి వారితో చర్చలు జరిపి ఏదో ఒకటి ఇవ్వడం ద్వారా మరొకటి పుచ్చుకోవడం తమ మనుగడకు గానీ తమ వ్యూహాత్మక పురోగమనానికి గానీ అవసరం అని ఇరుపక్షాలూ - లేక కనీసం ఒక పక్షం - అనుకున్నప్పుడే చర్చలనేవి జరుగుతాయి.

వాళ్లకు కోరిక లేకపోతే వేరే ఎవరికీ ఉండదా అంటే వేరే కారణాల వల్ల ఉంటుంది. వేరే కారణాల వల్ల అన్నలూ ప్రభుత్వమూ చర్చలు జరుపుకుంటే బాగుండునని కోరుకునే వాళ్లు తెలంగాణలో చాలామందే ఉన్నారు. వాళ్లందరూ నక్సలైట్లకు రాజకీయంగా వ్యతిరేకులు కాదు.

కానీ వారి కళ్లతోనే ప్రపంచాన్ని చూడాలంటే వీరు ఒప్పుకోకపోవచ్చును. సాధారణ జీవితం వీలయిన మేరకు నిరాటంకంగా సాగితే బాగుండునని వారు కోరుకోవచ్చును. దాని నుండి పుట్టే ఆలోచనలు ఎం.ఎల్ పార్టీలు తమ రాజకీయ అవసరాలుగా భావించే వాటినే ప్రమాణంగా ఎంచుకోకపోవచ్చును.

మారుమూల గ్రామాలకు బస్సులు నిరాటంకంగా నడవాలనీ, గ్రామాలలో అమర్చిన మార్ ఫోన్లు అక్కరకు రావాలనీ, గ్రామీణ బ్యాంకులూ సహకార సంఘాలూ జిల్లా కేంద్రానికి తరలిపోకూడదనీ కోరుకోనివారెవ్వరూ ఉండరు. అట్లాగే, రాత్రయినా పగలయినా నిర్భయంగా గ్రామాలకు రాకపోకలు సాగించే స్థితి ఉండాలనీ, కేవలం అనుమానం మీద పోలీసులు ప్రజలను హింసించే దుస్థితి పోవాలనీ, సమస్యల మీద ఏ ఆందోళన చేసినా రాడికల్ ముద్ర వేసి లోపలేస్తారన్న భయం తొలగిపోవాలనీ కోరుకోనివారూ ఉండరు. దానికి ఇది కారణమనీ దీనికి అది కారణమనీ ఇరువర్గాలూ ప్రత్యర్థుల మీద నెపం పెడుతుంటారు. కాబట్టి వీళ్ళూ వాళ్లూ మాట్లాడుకొని పరిస్థితి తీవ్రత కొంచెం తగ్గితే బాగుండుననుకునే జనం చాలా మంది ఉన్నారు.

ప్రాణభయంతో పోలిస్తే పై సమస్యలు చిన్నవే. 'ఎన్‌కౌంటర్'లలో ఈ మధ్య కాలంలో సాయుధ దళ సభ్యులు చనిపోవడం కొంత పెరిగింది గానీ, మొత్తం మీద గ్రామాలలో ఉంటూ రైతు జీవితమో రైతు కూలీ జీవితమో జీవిస్తూ నక్సలైట్ రాజకీయాలలో (నిర్మాణంలో గానీ సానుభూతిపరులుగా గానీ) ఉన్నవాళ్లే 'ఎన్‌కౌంటర్'లలో ఎక్కువ చనిపోతుంటారు. పోలీసులు ప్రతిష్ఠాత్మకంగా తీసుకునే ఘటనలకు నక్సలైట్లు పాల్పడినప్పుడు వారు మరింత రెచ్చిపోయి (రెచ్చిపోవడం వారొక్కరికే ఉన్న హక్కు కాబట్టి) గ్రామస్థాయి కమిటీ సభ్యులను, షెల్టర్లు ఇచ్చే వారిని చంపుతుంటారు. ముఖ్యంగా నక్సలైట్లు పోలీసులను గానీ పోలీసుల రక్షణలో ఉన్న రాజకీయ నాయకులను గానీ చంపినప్పుడు ఈ రకమైన ప్రతీకార చర్యలు భయానకమైన మోతాదులో జరుగుతుంటాయి. దీనికి పోలీసులను జవాబడిగితే 'విధి నిర్వహణలో సహచరుడు చనిపోతే కొంచెం రెచ్చిపోవడం సహజం' అనే పద్ధతిలో జవాబు వినవస్తుంది. పోనీ, మీరు పోలీసులనూ రాజకీయ నాయకులనూ చంపి నిర్బంధమెందుకు పెంచుకుంటారని వారినడిగితే ఎన్‌కౌంటర్లను కారణంగా వారు చూపిస్తారు.

కాబట్టి వారూ వీరూ చర్చలు జరుపుకుంటే బతుకు భయం కొంత తగ్గుతుందేమో కదా అని తెలంగాణ గ్రామీణులు భావించడంలో తప్పు లేదు.

దీనికి వారు నక్సలైట్ ఉద్యమానికి శత్రువులు కానక్కరలేదు. 'ఇద్దరినీ ఒకే గాటన కట్టడం' అనే అవసరానికి పాల్పడిన వారు కానవసరమూ లేదు. నిజానికి నాకు తెలిసి తెలుగు దినపత్రికల సంపాదకులు తప్ప వేరే ఎవ్వరూ ప్రభుత్వాన్నీ నక్సలైట్లనూ ఒకే గాటన కట్టరు. ఒకే గాటన కట్టకుండా కూడ ఇరుపక్షాలూ తమ చర్యలకు చెప్పే కారణాలలోని సారూప్యతను గుర్తించడం సాధ్యమే. వీరూ వారూ కూర్చొని మాట్లాడుకుంటే బతుకు కొంతయినా సాఫీగా నడుస్తుంది కదా అనుకోవడం సహజమే.

ఈ చర్చలంటూ జరిగితే బహుశా అందరికంటే ఎక్కువ సంతోషించేది ఇద్దరి మధ్య నిజంగానే నలిగే 'మాజీలు'. మధ్యతరగతికి చెందిన మాజీ నక్సలైట్లు బాగానే ఉన్నారుగానీ, పేద, దళిత మాజీ నక్సలైట్లది మాత్రం కత్తి అంచుమీద బతుకే. అన్నలతో వారు ఇంకా సంబంధాలు కొనసాగిస్తున్నారని పోలీసులు అనుమానించక మానరు. పోలీసులకు సహకరిస్తున్నారేమోనని అన్నలకు అనుమానం రాకమానదు. చర్చల ద్వారా వీరూ వారూ కొన్ని ప్రమాణాలేవైనా ఏర్పరచుకుంటే కొంత మేరకైనా వీరు స్వేచ్ఛా వాయువులు పీల్చుకోగలుగుతారు.

అందువల్ల నక్సలైట్లూ ప్రభుత్వమూ చర్చలు జరుపుకుంటే బాగుండునని సహేతుకంగా కోరుకునే వారు తెలంగాణలో చాలామందే ఉన్నారు. కానీ ఈ విషయం ప్రభుత్వం గానీ అన్నలు గానీ గుర్తిస్తున్నారా?

రాజకీయంగా మాత్రమే చూస్తే వాళ్లు చర్చించుకునేదేముంటుంది? అనే ప్రశ్న సహజంగా తోస్తుంది. నిజమే, ఏం మాట్లాడుకుంటారు? నాగా ఉద్యమకారులు చర్చలకు సిద్ధపడ్డారంటే, పూర్తి స్వాతంత్ర్యం కాకపోతే స్వయం ప్రతిపత్తి ఇస్తారా అని చర్చిస్తారనుకోవచ్చు. కాశ్మీరీ మిలిటెంట్లు రేపెప్పుడయినా చర్చలకు సిద్ధపడ్డారంటే ప్లెబిసైట్ పెట్టకపోయినా 1953 పరిస్థితి వెనక్కి తెస్తారా అని అడగడానికి సిద్ధపడ్డారనుకోవచ్చు. దీనిని దిగజారుడుగా అనుకునేవాళ్లు అనుకోవచ్చు. ఏమైనా ఆ ఆలోచన అసాధ్యం కాదు, అసంభవం కాదు. కానీ నక్సలైట్లు ఏం చర్చిస్తారు? సగం విప్లవం ఇమ్మని అడగలేరు కదా? ప్రభుత్వం విషయం కూడ అంతే. నాగా పోరాటకారులతోనూ బోడో పోరాటకారులతోనూ చర్చలు పెట్టుకుంటున్నారంటే దానికొక రాజకీయ సందర్భం ఉంది. వారి పోరాట ప్రాంతాలు దేశ సరిహద్దు ప్రాంతాలు. అక్కడ అలజడులు సాగడం సరిహద్దు భద్రతకు భంగకరం కాగలదు. పాకిస్తాన్ బూచి అంటే మన పాలకులకు నిజంగానే భయం. కాని దేశం నడిబొడ్డున ఏం జరిగితే ఏం?

అయినప్పటికీ కమ్యూనిస్టు విప్లవకారులూ ప్రభుత్వాలూ చర్చలు జరుపుకునే సందర్భాలు ఉండగలవు. ప్రభుత్వ నిర్బంధం, విప్లవకారుల ప్రతిఘటన విపరీత స్థాయికి పెరిగి ఒకరి జవసత్వాలనొకరు క్షీణింపజేసే స్థితి వచ్చినప్పుడు తమ రాజకీయ మనుగడ కోసం ఇద్దరూ చర్చలకు సిద్ధపడగలరు. కానీ మన రాష్ట్రంలో అంతటి పరిస్థితేమీ రాలేదు. కాబట్టి చర్చలు జరుపుకోవలసిన 'అవసరం' వారికి లేదు.

అయినప్పటికీ 'మేము చర్చలకు రాము' అనే మొండి వైఖరికి ప్రజామోదం లేదు కాబట్టి ఇద్దరూ అసాధ్యమైన షరతులు పెట్టి సవాళ్లు విసురుకుంటున్నారు. 'హింస విడనాడి చర్చలకు రమ్మనండి' అని ప్రభుత్వం అంటుంటే 'ఎన్‌కౌంటర్లు ఆపి మా పైన నిషేధం ఎత్తేయండి అప్పుడు వస్తాం' అని అన్నలంటున్నారు. నిజంగానే వాళ్లు హింస విడనాడినా, ప్రభుత్వం ఎన్‌కౌంటర్లు నిలిపేసి నిషేధం ఎత్తేసినా ఇద్దరూ ఏం మాట్లాడుకుంటారు? చంద్రబాబు ఆయురారోగ్యాల గురించా? నిజంగా (వీరయినా వారయినా) తమకే అవసరం అనుకుంటే ఏ షరతులూ లేకుండా చర్చలకొచ్చి కూర్చుంటారని ఎవరికి తెలియదు? తమ అవసరం కాదు కాబట్టి, తెలంగాణ జన జీవితంలో కొంత ప్రశాంతి ఉంటే బాగుండుననుకునే వెర్రిబాగులవారి కోరిక కాబట్టి మాట్లాడే వాడికి వినేవాడు ఇంత చులకనయిపోతే ఎట్లా?

ప్రజాతంత్ర వారపత్రిక
16 ఏప్రిల్ 2000

లైసెన్స్ హంతకుల ప్రమాదం

'పీపుల్స్‌వార్'కు వ్యతిరేకంగా పోరాడదాం రమ్మని మొన్నటిదాకా ఆ పార్టీ కరీంనగర్ జిల్లా శాఖలో ముఖ్య నాయకుడిగా ఉండిన బయ్యపు సమ్మిరెడ్డి పిలుపు ఇవ్వడం ఆందోళన కలిగించే విషయం. ఒక కత్తుల సమ్మయ్యతో, ఒక జడల నాగరాజుతో మొదలయిన ఈ ఒరవడిలో సమ్మిరెడ్డి, నిజామాబాద్ జిల్లాలో ముఖ్య నాయకుడిగా ఉండిన హరిభూషణ్ వంటివారు చేరడం ప్రమాద సూచిక. ఇటువంటి దుష్ట ప్రయోగాలు మొదలుకావడం కష్టంగానీ మొదలైతే వేగంగా వ్యాపించగలవు.

పీపుల్స్‌వార్ మీద ఎవరూ పోరాటం చేయకూడదని కాదు. నిజానికి ఆ పార్టీ విధానాల పట్ల, పద్ధతుల పట్ల ఆమోదం ఉండవచ్చు, ఉండకపోవచ్చు గానీ ఆ పార్టీ మీద 'పోరాటం' చేయడం ఎవరికైనా ఎందుకు అవసరమవుతుందో ఊహించడం కష్టమే. పోరాటం మామూలుగా అన్యాయమైన, అవాంఛనీయమైన జీవిత పరిస్థితుల మీద చేస్తారు ఎవరైనా. ఒకరు చేసే పోరాటం ఒకరికి నచ్చకపోవచ్చు. పాక్షికంగా నచ్చవచ్చు. ఒకరినొకరు తిట్టుకోవచ్చు. అప్పుడప్పుడు కొట్టుకోవచ్చు కూడ. కానీ ఒకరి మీద ఒకరు 'పోరాటం' చేసుకోరు. ఒక ఉద్యమం పూర్తిగా అన్యాయాన్ని భుజానికెత్తుకున్నట్టయితే దానిపైన కూడ పోరాటం చేస్తారేమో గానీ పీపుల్స్‌వార్‌ను గానీ ఇతర నక్సలైట్ పార్టీలను గానీ ఆ రకమైన ఉద్యమాలతో పోల్చలేము.

ఇదంతా ఎట్లాగున్నా పీపుల్స్‌వార్‌పైన ఎవరైనా పోరాటం చేస్తామంటే చేసుకొమ్మనడానికి అభ్యంతరం ఉండనక్కరలేదు. కానీ ఈ 'పోరాటకారులు' పోలీసుల కనుసన్నలలో నడిచే క్రిమినల్స్ అనేది అందరికీ తెలిసిన సత్యం. నిన్నటి దాకా పీపుల్స్‌వార్‌లో ముఖ్య స్థానాలలో ఉన్నవాళ్ళు ఇవాళ క్రిమినల్స్ ఎట్లా అయ్యారన్న ప్రశ్నను ప్రస్తుతానికి ఆ పార్టీ నాయకత్వానికి విడిచిపెట్టి (వాళ్లు మనకు వినిపించేటట్టు చర్చిస్తారని కాదు - ఎవరికీ వినిపించేటట్టు చర్చించరు, ఎవరైనా బిగ్గరగా చర్చిస్తే వారిని ద్రోహులంటారు) ఇది సమాజానికి ఎంత ప్రమాదకరమైన పోకడో కొంచెం ఆలోచిద్దాం.

ఈ ప్రమాదాన్ని గురించి హక్కుల సంఘాలు చాలా కాలంగా చెప్తున్నాయి గానీ ఎవరికీ పెద్దగా అది పట్టినట్టు లేదు. మాకైనా కాశ్మీర్‌లోనూ అస్సాం, నాగాలాండ్‌లలోనూ ఇది తీసుకున్న రూపం ఎరుక కాబట్టే ఈ ప్రమాదాన్ని గురించి ఆందోళన చెందుతున్నాం.

బయ్యపు సమ్మిరెడ్లూ, హరిభూషణ్‌లూ, కత్తుల సమ్మయ్యలూ తెలంగాణలో ఇంకొక వంద మంది తయారయ్యారనుకోండి. అది ఊహించలేని విషయమేమీ కాదు. ఇటువంటివి ఊపందుకోవడం కష్టంగానీ అందుకున్నాక వేగం పుంజుకోవడం కష్టం కాదు. ఆ వంద మంది తుపాకులు పట్టుకొని బహిరంగంగా సంచరిస్తుంటారు. పోలీసు జీపులలోనే సంచరిస్తుంటారు. వాళ్లు ఎక్కడున్నా అతి సమీపంలో సాయుధ పోలీసులుంటారు. వాళ్లు ఎవరినైనా కొట్టినా చంపినా ఆపడానికి కాదు - వారినెవరైనా ప్రతిఘటిస్తే ఆ ప్రతిఘటనను తుంచేయడానికి.

'చట్టం' గొడుగు కింద ఈ మాజీ మిలిటెంట్ల గుంపులు దోపిడీలకు, హత్యలకు, లూటీలకు పాల్పడుతుంటారు. ఎవరూ నోరెత్తి ఇదేమని అడగరు. ప్రధానంగా నక్సలైట్ సానుభూతిపరులుగా పోలీసులు భావించే వారినే ఈ దాడులకు గురిచేస్తారు గానీ ఆపైన ఇతరులను దోచుకున్నా వ్యక్తిగత కక్షలు తీర్చుకున్నా అవి బోనస్‌గా అనుమతించబడతాయి. అయినా ఎవరు నక్సలైట్ సానుభూతి పరులన్న విషయాన్ని వీళ్లే నిర్ణయించి (అనుభవజ్ఞులు కాబట్టి) పోలీసులకు చేరవేస్తారు కాబట్టి అసలుకూ బోనస్‌కూ పెద్ద తేడా ఏముండబోదు.

ఈ లైసెన్స్‌డ్ క్రిమినల్స్ చేసే స్వైరవిహారం కలిగించే భయాన్ని చూస్తే తప్ప అర్థం కాదు. బస్సులో మీ పక్కన కూర్చున్న వ్యక్తి మిమ్మల్ని కాల్చేసి దిగిపోవచ్చు. అర్ధరాత్రి పోలీసులంతా స్టేషన్‌లో భద్రంగా విశ్రమిస్తుండగా మీ ఇంటిమీద పడి దోచుకొని మిమ్మల్ని చావగొట్టి దర్జాగా నడిచి వెళ్లిపోవచ్చు. కాశ్మీర్ నుండి నాగాలాండ్

దాకా ఎవరి ఇంట్లోనయినా కూర్చొని అక్కడి సంక్షోభాన్ని గురించి మాట్లాడుతుంటే ఇంటివాళ్లలో ఒకరు పదే పదే ప్రతి కిటికీ నుండి బయటకు చూస్తుంటారు. సైన్యం వింటుందని కాదు, పోలీసులు వింటారని కాదు. కాకతాళీయంగా అక్కడ నిలబడ్డట్టు కనిపించే వ్యక్తి ఏ లైసెన్స్డ్ క్రిమినల్ ముఠాకు చెందిన వాడోనని అనుమానం. ఇంటివైపు చూస్తూ పోతున్న బాటసారి చేతి సంచిలో తుపాకి ఉందో గ్రెనేడ్ ఉందోనని భయం.

కాశ్మీర్, నాగాలాండ్ వంటి ప్రాంతాలలో నడుస్తున్న మిలిటెన్సీ వెనుక న్యాయమైన ఆకాంక్షలున్నప్పటికీ దానికి ఒక సిద్ధాంతమంటూ లేదు కాబట్టి క్రిమినల్స్‌గా మారిన 'మాజీ'లను ప్రభుత్వం సులభంగానే పొందగలిగింది గానీ సిద్ధాంతయుతమైన నక్సలైట్ ఉద్యమం విషయంలో అది జరగదని వాదించినవారు లేకపోలేదు. కానీ చూడగా సిద్ధాంతమున్న మిలిటెన్సీకి, అది లేని మిలిటెన్సీకి మధ్య అంత కచ్చితమైన విభజన రేఖ లేదని అర్థమవుతున్నది. రాశిలో తేడా లేదని కాదుగానీ అక్కడ పారిన ప్రభుత్వ ఎత్తుగడలిక్కడ పారవని నమ్మడం అవాస్తవికమైన 'నిబద్ధతే' అవుతుంది.

సమ్మిరెడ్డి పీపుల్స్‌వార్ నాయకుడిగా ఉండగానే అతని మీద చాలా అభియోగాలు వచ్చాయి. తన కులం వాళ్ల మాటలు విని తన పార్టీ సానుభూతిపరులనే దూరం చేసుకున్నాడన్న అభియోగాలు వచ్చాయి. అప్పుడు ఆ పార్టీ నాయకత్వం పట్టించుకోకపోగా ఈ మాటలన్న వాళ్లపైన దుమ్మెత్తిపోసింది. ఇప్పుడు అతనే ఆ పార్టీపైన దుమ్మెమిటి బాంబులు ఎత్తివేయడానికి సిద్ధమయ్యాడు. నిజామాబాద్‌లో హరిభూషణ్ విషయమూ అంతే.

అప్పుడే వీళ్లు హామీ ఇచ్చిన 'పోరాటం' మొదలయింది. తెలంగాణ జనసభ కార్యకర్తలను కరీంనగర్‌లోనూ నిజామాబాద్‌లోనూ చంపుతామని బెదిరించారు. పోలీసులకూ ప్రభుత్వానికీ నచ్చని ఏ ఉద్యమంపైనయినా వీరి పంజా పడగలదు. వీళ్లు 'పోరాటం' పీపుల్స్‌వార్‌పైన మాత్రమే చేయరు. చేసినా ఆ పార్టీకి చెప్పుకోదగ్గ సామాజిక పునాది ఉంది కాబట్టి అది కేవలం 'ఆ పార్టీ సమస్య' కాదు గానీ, వీరి వల్ల ప్రమాదం అన్ని రకాల ప్రగతిశీల శక్తులకూ ఉంటుంది. తక్షణ ప్రమాదం సంగతి అటుంచి ఇటువంటి సృష్టే ప్రజాస్వామ్యాన్నీ నాగరికతనూ అపహాస్యం చేస్తుంది. అవి నాశనం కాకూడదని నమ్మే వాళ్లందరూ ఇప్పటి నుండే ఈ కిరాయి ముఠాల సృష్టికి వ్యతిరేకంగా గట్టిగా మాట్లాడడం అవసరం.

ప్రజాతంత్ర వారపత్రిక

20 ఆగస్టు 2000

పాత ప్రశ్నలే మరొకసారి

అక్టోబర్ 31వ తేదీ పొద్దున్న కరీంనగర్ జిల్లా కొయ్యూరు పోలీస్‌స్టేషన్ పరిధిలోని గాదంపల్లి సమీపంలో జరిగిన 'ఎన్‌కౌంటర్' గురించి కొంచెం మాట్లాడుకోవడం అవసరం.

అది మల్హార్ మండలంగా నామాంతరం చెందిన తాడిచెర్ల మండలంలోని అటవీ ప్రాంతం. ఆ ప్రాంతాన్ని పాలనా వ్యవస్థ విడిచిపెట్టి వెళ్లిపోయి చాలా కాలం అయింది. కావడానికి తాడిచెర్లే ఇప్పటికీ ఆ మండలానికి కేంద్రం. అయితే మంథని నుండి మహదేవ్‌పూర్ పోయే రాష్ట్ర రహదారి నుండి పక్కకు తిరిగి 6 కిలోమీటర్ల డాంబర్ రోడ్డు, 6 కిలోమీటర్ల కచ్చారోడ్డు దాటి మీరు తాడిచెర్ల చేరుకుంటే అక్కడ మీకు మండల పాలనా వ్యవస్థ ఏదీ కనిపించదు. పోలీస్‌స్టేషన్ కొయ్యూరుకు పోయింది. ఎంఆర్‌వో, ఎంపిడివో, ఎంఇవో తదితర మండల అధికార్ల కార్యాలయాలు ఉండడానికింకా అక్కడే ఉన్నాయిగానీ ఆ అధికార్ల మకాం మంథనికి తరలిపోయింది. రెవెన్యూ ఇన్స్‌పెక్టర్ (గిర్దావర్) కాటారంలో ఉంటాడు. స్పెషల్ పోలీసు వ్యవస్థే తప్ప సాధారణ పోలీసు వ్యవస్థ (అంటే కోళ్ల దొంగతనాలు, సైకిళ్ళ దొంగతనాలు పరిశోధించే పోలీసు వ్యవస్థ) సహితం ఆ గ్రామాలలో లేనట్టే.

నక్సలైట్ల కిడ్నాప్ భయంవల్ల అధికారులెవ్వరూ ఆ మండల కేంద్రంలో ఉండడం లేదని ప్రభుత్వం అంటుంది. ఈ వ్యాఖ్యను

ఒప్పుకుంటే 'ఇద్దరికీ మధ్య ప్రజలు నలిగిపోతున్నార'ని ఒప్పుకున్నట్టవుతుందని చెప్పి దీనిని తిరస్కరించవలసిన అవసరం లేదు. నిజాన్ని గుర్తించడం వల్ల ఎవరికి నష్టమయినా దానిని గుర్తించడమే అందరికీ మంచిది. అయితే 'అన్నల' మీద తప్పు పెట్టే అవకాశం ఉంది కదా అని ప్రభుత్వం తన బాధ్యతల నుండి తప్పుకొని చేతులు దులిపేసుకోవడాన్ని సమర్థించవలసిన అవసరం కూడ లేదు. పైన చెప్పిన 6 కిలోమీటర్ల కచ్చా రోడ్డును డాంబర్ రోడ్డుగా మార్చి, ఆ పక్క మానేరుపైన వంతెన కట్టి తాడిచెర్లను చిన్న ఓదెల మీదుగా మంథనికి కలిపినట్టయితే, ఇదే మంథని నుండి మహదేవ్‌పూర్‌కు దగ్గరితోవ అవుతుంది. అప్పుడు ఆ రోడ్లో కావలసినంత రాకపోకలుంటాయి, పాలనా వ్యవస్థ కనీసం పగటి పూట ధైర్యంగా తాడిచెర్లలో ఉండవచ్చు. తన పాలనను ప్రజలకు అందియ్యడం అవసరమనీ అది తన కర్తవ్యమనీ ప్రభుత్వం భావించినట్టయితే ఆ పని చేసి ఉండవచ్చు.

పోతే, ఎన్‌కౌంటర్ జరిగిన పద్ధతి గురించి ఇప్పటికే కొన్ని విషయాలు బయటికొచ్చాయి. చనిపోయిన ఏడుగురూ స్త్రీలే కావడం తొలుతే అందరి దృష్టినీ ఆకర్షించిన విషయం. అందరూ స్త్రీలే కావడానికొక కారణం ఉంది. పోలీసులు చెప్పినట్టు ఎదురు బొదురు కాల్పులు జరిగి ఉంటే స్త్రీలు మాత్రమే చనిపోవలసిన అగత్యం ఉండేది కాదు. కాని జరిగింది వేరే.

ముందు రోజు రాత్రి నుండి పీపుల్స్ వార్ దళ సభ్యులు 22 మంది అక్కడ ఉన్నారు. అందులో 13 మంది పురుషులు, 9 మంది స్త్రీలు, 'ఎన్‌కౌంటర్' జరిగినప్పుడు వాళ్లంతా ఒక చోట సమావేశమయి లేరు. వారి సమావేశం అప్పటికే జరిగిందో లేక ఇంకా జరగనుందో గానీ ఆ సమయంలో ఎవరి పనులలో వారు నిమగ్నమయి ఉన్నారు. స్త్రీలలో నలుగురు ఒక పక్క వాగు దగ్గర స్నానాలు చేస్తున్నారు. బట్టలు ఉతుక్కుంటున్నారు. తక్కిన స్త్రీలు పక్కనే అన్నాలు తింటున్నారు. వీళ్లు స్నానం చేస్తున్నందువల్లనేమో, మగవాళ్లు కొంచెం దూరాన ఉన్నారు.

ఆ సమయంలో వరంగల్ జిల్లాకు చెందిన స్పెషల్ పోలీసులు వచ్చారు. నక్సలైట్లున్న స్థలాన్ని మూడువైపుల నుండి సమీపించారు. మగవాళ్లున్న వైపు మాత్రమే తప్పించుకునే అవకాశం ఉండడం వల్ల మగవాళ్లందరూ (కొందరు కాల్పులు జరుపుకుంటూ) తప్పించుకోగలిగారు. స్త్రీలలో ఇద్దరు కూడ అదే దిశగా తప్పించుకున్నారు (వారిద్దరూ గాయపడ్డారని వదంతి). చనిపోయిన ఏడుగురిలో నలుగురు ఒక చోట పడి ఉన్నారు. ఇద్దరు మరొకచోట, ఒక అమ్మాయి మాత్రం కొంచెం దూరంలో పడి ఉన్నారు.

స్నానం చేస్తున్నవారిని లేదా స్నానం ముగించుకొని వాగు నుండి పైకి వస్తున్న వారిని - అదే స్థితిలో కాల్చి చంపారని నమ్మడానికి ఆధారాలున్నాయి. తమ బిడ్డల మృతదేహాలు చూసిన తల్లిదండ్రులు అవి 'బరిబాత' ఉన్నాయనీ 'తల్లి కడుపు నుండి ఎల్లినట్టు' ఉన్నాయనీ అన్నారు. ఒకరిద్దరు శవాలను పోస్ట్‌మార్టం అయిన తరువాత చూసారు కాబట్టి శవపరీక్ష జరిపే డాక్టర్లు బట్టలు తీసేసారేమో అనుకోవచ్చు. కాని తాడిచెర్ల నివాసి సమ్మక్క తల్లి తన బిడ్డ మృతదేహాన్ని శవపరీక్షకు ముందే మంథని ప్రభుత్వ ఆస్పత్రిలో చూసాననీ, 'లంగా తప్ప వేరే బట్టలేవీ ఒంటి మీద లేవ'నీ స్పష్టంగా అంటున్నది. ఒంటిమీద బట్టలు లేవనగానే వారిని 'రేప్ చేసి చంపార'ని అనుమానిస్తున్నవారు లేకపోలేదు గానీ దానికిప్పటి వరకు ఆధారాలు లేవు.

మన రాష్ట్ర పోలీసు యంత్రాంగం క్రూరత్వాన్ని గురించి ఇప్పటికెన్ని కథలు విన్నామంటే ఏ కొత్త ఉదంతమూ మనకు నమ్మలేనిదిగా కనిపించదు. ఆ క్రూరత్వం మెదడునే తప్ప మనసును తాకని దశ వస్తున్నదేమో కూడ. అదే జరిగిన నాడు దాని విజయం పరిపూర్ణమయినట్టే. ఆ మధ్య ఒక ఘటనలో ఎదురుకాల్పులు జరుగుతుండగా సరండర్ అవుతామని చేతులెత్తి ముందుకొచ్చిన ఇద్దరు దళ సభ్యురాళ్లను సజీవంగా జైలుకు పంపించినందుకు కరీంనగర్ పోలీసులు తమను తాము అభినందించుకొని 'ఈ హక్కుల సంఘాల ప్రచారమెంత అబద్ధమో చూడండి' అని నిరసన వ్యక్తం చేసినట్టు జ్ఞాపకం. ఆ 'ఔదార్యం' కాకతాళీయ మయినదేనని గాదంపల్లి ఘటన రుజువు చేసినట్టే భావించవచ్చు. స్త్రీలు, పురుషులు అన్న సంగతి పక్కనబెట్టి, నిస్సహాయులను ఉద్దేశ్యపూర్వకంగా కాల్చి చంపగల క్రూరత్వాన్ని ఎట్లా అర్థం చేసుకోవాలి? అటువంటి క్రూరత్వం మూర్తీభవించిన పోలీసు యంత్రాంగాన్ని తయారు చేసి అదొక గొప్ప విషయమని భావించే చంద్రబాబు రాజ్యాన్ని గురించి ఏమనుకోవాలి? అప్పటికి నిస్సహాయులైనా వారు గతంలో క్రూరంగా ప్రవర్తించిన వారయితే, తమ వారిని హతమార్చిన వారైతే, వారిని చంపడాన్ని - ఆమోదించినా ఆమోదించకున్నా - అర్థం చేసుకోవచ్చు. కానీ ఈ స్త్రీలు అటువంటివారు కాదు. ఒకరు మూడు నెలల కింద, ఒకరు ఆరు నెలల కింద, ఒకరు తొమ్మిది నెలల కింద పీపుల్స్‌వార్‌లో చేరిన వారు. 'అందరూ అత్తింటి వేధింపులు తట్టుకోలేక అండర్‌గ్రౌండ్ పోయిన వారే'నని కరీంనగర్ జిల్లా ఎస్.పి గారు వెక్కిరింతగా అన్నారు కూడ. అది నిజమయితే దానిని ఏ విధంగా అర్థం చేసుకోవాలన్న సంగతి అటుంచి, 'అత్తింటి వేధింపులు' తట్టుకోలేక దళంలో

నిన్న మొన్న చేరిన అమ్మాయిలను పట్టుకొని కాల్చి చంపిన తన సిబ్బంది గురించి ఎస్.పిగారు ఏమంటారు?

ఇక్కడే పీపుల్స్‌వార్‌కు కూడ ఒక ప్రశ్నవేయక తప్పదు. కేవలం కొన్ని నెలల కింద ఆ పార్టీలో చేరిన ఈ స్త్రీలలో కనీసం నలుగురికి అంతకు ముందు రాజకీయ అనుభవంగానీ ఉద్యమాలలో పాల్గొన్న చరిత్రగానీ లేదని ఆయా గ్రామస్తులు అంటున్నారు. వయసులోనూ వాళ్లు చిన్నవారే. ఇటువంటి వారిని నేరుగా సాయుధ దళాలలోకి తీసుకోవడం సబబేనా? వాళ్లు ఏ కష్టాల వల్లనైనా ఆ పార్టీలోకి వచ్చి ఉండవచ్చు. కానీ మృత్యువుతో తలపడే స్థాయికి ఎదగడం అనేది ఒకటి ఉండదా? వారే ఆ నిర్ణయం తీసుకున్నారని అనడానికి వారికి అంతటి విజ్ఞత ఉందా? చిన్న ఓదెలకు చెందిన స్వప్న 13 సంవత్సరాల అమ్మాయి. బాధ్యతాయుతమైన నిర్ణయం తీసుకునే వయసు ఆమెకు ఉండగలదా?

వివాహ సమయంలో 'ఏజ్ ఆఫ్ కన్‌సెంట్' అంటారు. అంటే సమ్మతించే వయసు అని అర్థం. విప్లవానికి కూడ అటువంటి వయసొకటి ఉండదా? శ్రీలంక తమిళుల శ్రేయోభిలాషుల నుండి ఎల్‌టిటిఇ ఈ ప్రశ్న కొంత కాలంగా ఎదుర్కొంటున్నది. తెలంగాణలో కూడ ముక్కుపచ్చలారని పిల్లలు సాయుధ చర్యలలో పాల్గొనడం, ప్రాణాలు తీయడం, అర్పించడం చూస్తుంటే పీపుల్స్‌వార్‌ను కూడ ఈ ప్రశ్నలు అడగక తప్పదనిపిస్తుంది.

ప్రజాతంత్ర వారపత్రిక
26 నవంబర్ 2000

ఇది మనందరి సమస్య కూడ

పౌరహక్కుల సంఘం నాయకుడు పురుషోత్తంను హత్య చేసిన మాజీ నక్సలైట్లతో తమకు సంబంధం అంటగట్టడం అన్యాయమంటూ రాష్ట్ర పోలీసు యంత్రాంగం వ్యక్తం చేసిన తీవ్రమైన నిరసన తన లక్ష్యాన్ని సాధించిందా?

వాళ్లెవరో చంపితే పోలీసులను అనవసరంగా అంటున్నారు అని ప్రజలను నమ్మించగలిగిందా?

కొంతమంది నమ్మే ఉంటారు. సమాజంలోని ప్రతి నేరస్తుడి గురించీ ఎప్పటికప్పుడు తెలుసుకోవడం పోలీసు యంత్రాంగానికి సాధ్యం కాదు కాబట్టి 'వీళ్లిట్లా తయారయ్యారని మాకు తెలీదే? ఇంక వీళ్ల ఆటలు సాగనివ్వం' అన్న డి.జి.పి దొరగారి ప్రకటన అబద్ధమని కొట్టిపారేయడానికి వీలులేదనే వాళ్లు ఉంటారు.

ఇది నిజమైతే అందరమూ సంతోషించే వారమే. కానీ నిజం కాదని నమ్మడానికి కనీసం మూడు కారణాలున్నాయి.

ఒకటి, పురుషోత్తం హత్యకు ముందురోజు అతని హంతకులు నయీముద్దీన్ అండ్ కంపెనీ భువనగిరిలో రోడ్డు మీద కనిపించారు. వాళ్లతో బాటు సాయుధులయిన పోలీసులున్నారు. (సరసనే ఒక టాటా సుమో జీపు కూడ కనిపించిందంటారు.) అంటే పోలీసుల కళ్లు గప్పి కాదు, పోలీసులను వెంబడి పెట్టుకునే వారు సంచరిస్తున్నారని అర్థం.

రెండు, వాళ్లను అరెస్టు చేసి రంగారెడ్డి క్రిమినల్ కోర్టులో హాజరు పెట్టినప్పుడు పెద్ద సంఖ్యలో యువకులు వారిని చుట్టుముట్టి

వారిపైన పూలు జల్లారు. నినాదాలు ఇచ్చారు. వారంతా నయీముద్దీన్, సమ్మిరెడ్డి వగైరాల కోవకు చెందిన దిగజారిన మాజీలేనని పోలీసులు అన్నప్పటికీ ఆ గుంపులో మఫ్టీ పోలీసులూ ఉన్నారని గుర్తుపట్టగల వారంటారు.

మూడు, పోలీసు కస్టడీలో ఉన్న పురుషోత్తం హంతకుల ముఖాలలో ఏ విచారమూ లేకపోగా, అతనిని తామే హత్య చేసామని టి.వి కెమెరాలకు చెప్పారు. ఇంకొంత మందిని హత్య చేసేది ఉందని కూడ క్రిమినల్ కోర్టులో తమను చుట్టుముట్టిన 'అభిమానుల'తో అన్నారు. పోలీసుల కస్టడీలో ఉంటూ ఇంకా హత్యలు చేయబోతామని బిగ్గరగా చెప్పడం చిన్న విషయం కాదు. పోలీసుల మిత్రత్వమే లేకపోతే టి.వి చానెల్స్‌కు ఇచ్చిన 'ఒప్పుకోలు', క్రిమినల్ కోర్టులో చేసిన ప్రకటన వారిని చాలా ఇబ్బంది పెట్టగలవు.

వీళ్లిద్దరి సంగతి అట్లా ఉండగా, వీరి తలదన్నే ఘనుడు కత్తుల సమ్మయ్య పోలీసుల కనుసన్నలలోనే మెలుగుతాడనేది వరంగల్, కరీంనగర్ జిల్లాలలో అందరికీ తెలిసిన సంగతే. అతను ఆయుధం పక్కన పెట్టుకొని పంచాయతులు చేస్తుంటాడు. ఆ పంచాయతులకు అతను పోలీసు జీపులో వచ్చిపోయిన ఉదంతాలున్నాయి.

సంగతి బయటికి పొక్కేసరికి తమ జేబులో ఉన్న హంతకులను పోలీసులు 'అరెస్టు' చేసి 'ఛీ! వీళ్ళింతగా దిగజారిపోయారా! మాకు తెలీదే' అంటూ అమాయకత్వం నటిస్తున్నారు గానీ, ఆంధ్రప్రదేశ్ పోలీసు యంత్రాంగం గురించి తెలిసిన వారెవ్వరూ ఇందులో నిజమైన అమాయకత్వం ఉందని గానీ నిజమైన పశ్చాత్తాపం ఉందని గానీ నమ్మరు. అది కరడు గట్టిన జాతి. దానికి ఫలితాలే తప్ప వేరే ప్రమాణాలు తెలియవు.

తమ చేతికింద 'మాజీల'తో రూపొందిన కిరాయి హంతక మూక ఉండడం చాలా చాలా ప్రయోజనకరమనేది మిలిటెంట్ ఉద్యమాలున్న అన్ని ప్రాంతాలలోనూ ప్రభుత్వ సాయుధ బలగాలు గ్రహించిన సత్యం. అంత విలువయిన సత్యాన్ని వారు ఒక పట్టాన చేజారనివ్వరు. పురుషోత్తం హత్య తరువాత మన పాలకులు చేసిన ప్రకటనల లాంటివి కాశ్మీర్‌లోనూ అస్సాంలోనూ తరచు వింటుంటాము. 'సర్కారీ మిలిటెంట్లు' అని జనం పిలుచుకునే మాజీ మిలిటెంట్ల ముఠాల ఆగడాలు మోతాదు మీరినప్పుడల్లా 'వీరి ఆగడాలనింక క్షమించేది లేదు. వారిని అదుపు చేస్తాం' అని ప్రభుత్వ అధినేతలూ పోలీసు అధికారులూ సైనిక అధికారులూ ప్రకటిస్తుంటారు. కానీ ఏం జరగదు. వాళ్లు ఇంకా ఆయుధాలు పట్టుకొని తిరుగుతూనే ఉన్నారు కదా అని ఆ తరువాత ప్రభుత్వాన్నీ పోలీసులనూ అడిగితే,

'వాళ్లకు మిలిటెంట్ల వల్ల ప్రాణభయం ఉంది మరి. వాళ్లను మీరు కాపాడతారా?' అని మనల్నే ఎదురు ప్రశ్న అడుగుతారు.

ఆత్మరక్షణ పేరిట పట్టుకున్న తుపాకులతో వాళ్లు వ్యాపారస్తులను బెదిరించి డబ్బులు వసూలు చేస్తున్నారని అంటే, 'కంప్లైంట్ ఇవ్వండి విచారిస్తాం' అంటారు. కానీ ఏం జరగదు. వాళ్ళు మళ్లీ రోడ్లో తిరుగుతూనే ఉంటారు. మీరు ఇంకొకసారో రెండుసార్లో ప్రభుత్వాన్నీ పోలీసులనూ అడుగుతారు. ఆ తరువాత ఇంక అడగడం మానేస్తారు. ఈ లైసెన్స్డ్ హంతకులను సమాజంలో భాగంగా మీరు కూడ అంగీకరించి అడ్జస్ట్ అయి బతకడం నేర్చుకుంటారు. కాశ్మీర్, అస్సాం, నాగాలాండ్ వంటి ప్రాంతాలు ఈ దశను ఇప్పటికే చేరుకున్నాయి. మిలిటెన్సీని ఎదుర్కోవడంలో ప్రభుత్వాలకు వీరిప్పుడొక ప్రధాన సాధనం.

మనకింకా ఇది కొత్త కాబట్టి దొరగారూ, వారి ముఖ్యమంత్రిగారూ సభ్య సమాజం ఆశించే ప్రకటనలు చేస్తున్నారు. కొన్నాళ్లకిది అలవాటయిపోయిన తరువాత ఆ బాధ ఉండదు. వాళ్లను బహిరంగంగానే వాడుకోవచ్చు. వాళ్లు పోలీసులకొక సాయుధ బలగం మాత్రమే కాదు ఇంటెలిజెన్స్ ఏజెన్సీ కూడ. తాము పని చేసి బయటికొచ్చిన ఉద్యమాన్ని గురించి వాళ్లకు చాలా విషయాలు తెలుసు. ఆ జ్ఞానాన్ని ఆ ఉద్యమాన్ని నాశనం చేయడానికి వాడడానికి వాళ్లు సిద్ధంగా ఉన్నప్పుడు వారిని పోలీసులెందుకు పోగొట్టుకుంటారు? చట్టానికో పాలనా నీతికో భయపడి పోగొట్టుకుంటే వారు తెలుగు పోలీసులే కారు.

ఈ క్రిమినల్ మాజీ లెవ్వరికీ నక్సలైట్ల వల్ల ప్రాణభయం లేదని చెప్పడం నా ఉద్దేశ్యం కాదు. ఆ భయం వాళ్లు పోలీస్ ఏజెంట్లుగా మారిన తరువాతే వచ్చిందనడం కూడ అందరి విషయంలోనూ నిజం కాకపోవచ్చు. కానీ కారణమేదైనా, ఆ భయం నుండి తప్పించుకోవడానికి ఇప్పటి దాకా అనుక్షణం ద్వేషించిన రాజ్యానికి ఏజెంట్లుగా, సర్కారీ మిలిటెంట్లుగా మారడాన్ని వారికి వారైనా ఏ విధంగా సర్ది చెప్పుకుంటారో! నక్సలైట్ ఉద్యమ దృక్పథంలో ముఖ్యంగా పీపుల్స్‌వార్ దృక్పథంలో - రాజ్యంపట్ల ద్వేషం ఒక ప్రధాన లక్షణం. ఆ పార్టీ కార్యకర్తలే కాదు, బయట ఉండే సానుభూతిపరులయిన బుద్ధిజీవులు సహితం ఏ విషయాన్ని విశ్లేషించినా 'రాజ్యాన్ని' కేంద్రం చేసి మాట్లాడుతుంటారు.

అటువంటి ఉద్యమం నుండి బయటకొచ్చిన వారిలోనే 'రాజ్యం ఏజెంట్లు'గా తయారయిన వారు ఇంత మంది ఉండడం కొంచెం ఆశ్చర్యం కలిగించవలసిన విషయమే. ఈ భస్మాసురులు ఎక్కడి నుండి వస్తున్నారు? పదేళ్ల

కింద ఇది ఊహకందని విషయం. నాలుగయిదేళ్లనాడు గ్రీన్‌టైగర్స్, క్రాంతిసేన వంటి పేర్లు మొట్టమొదట వినబడినప్పుడు అవి మఫ్టీ పోలీసుల బినామీ పేర్లేననీ, 'సర్కారీ మిలిటెంట్లు' పెద్ద సంఖ్యలో దొరికే పరిస్థితి ఇక్కడ లేదనీ అనుకున్నాం. ఆ నమ్మకమిప్పుడు పటాపంచలయింది. జిల్లాకొక ముఠా - నిజామాబాద్, కరీంనగర్, వరంగల్, నల్గొండ, ఈ మధ్య మహబూబ్‌నగర్‌లో కూడ తయారయింది. తమలో నుండే ఆవిర్భవించిన ఈ క్రిమినల్ మూకలపైన ప్రతీకారం తీర్చుకోవడానికి పీపుల్స్‌వార్ వంటి పార్టీలు సిద్ధంగానే ఉంటాయనడానికి సందేహమేమీ లేదుగానీ వారెట్లా ఆవిర్భవించారని ఆలోచించడానికి సిద్ధంగా ఉన్నాయా అంటే మాత్రం సందేహమే. తప్పు 'రాజ్యం' మీద పెట్టడంతోనే వారి విశ్లేషణ ముగుస్తుంది.

తప్పు ఎవరిదైనా కావచ్చును గానీ నష్టం మాత్రం అందరిదీ. పాలనా యంత్రాంగం రక్షణలో హంతకులు సమాజంలో యథేచ్ఛగా సంచరిస్తుండడం మిలిటెంట్ ఉద్యమాలకు మాత్రమే కాదు, సమాజంలో అందరికీ హానికరం. ప్రజాస్వామ్యానికే హానికరం. ఈ విషయాన్ని ప్రజలందరూ గ్రహించేటట్టు చేయగలిగితే, అది కేవలం నక్సలైట్లు, వారి సానుభూతిపరుల సమస్య కాదని ప్రజలకు చెప్పగలిగితే పురుషోత్తం మరణం వృథా కాదు.

ప్రజాతంత్ర వారపత్రిక
10 డిసెంబర్ 2000

భ్రమలే అయితే వాటి వెంట పరుగులు తీయడం దేనికి?

ఈ వారం కాలమ్‌కు ‘శంకరన్ గారి భ్రమలకు జేజేలు’ అన్న శీర్షిక పెడదామనుకున్నాను. కానీ కొంత మందికి వారి భాషలోనే జవాబు చెప్పడం వల్ల మేలు కంటే నష్టమే ఎక్కువ ఉంటుంది. ఈ ప్రపంచంలోని బడే నాగేశ్వరరావులు ఆ కోవకు చెందినవారు. నేను పౌరస్పందన వేదిక సభ్యుడిని కాను. అందువల్ల ఆగస్ట్ 19 నాటి ప్రజాతంత్ర సంచికలో ఆ వేదికపైన బడే నాగేశ్వరరావు చేసిన విమర్శకు (నేను అతని భాషలో జవాబు చెప్పడం లేదు కాబట్టి దానిని ‘దాడి’ అనడం లేదు, విమర్శ అంటున్నాను) నేను జవాబు చెప్పనవసరం లేదు. అయితే చంద్రబాబు ప్రభుత్వం పట్ల ఏ అనవసరమైన మర్యాద పాటిస్తున్నదని పౌరస్పందన వేదికపైన బడే నాగేశ్వరరావు విమర్శ పెడుతున్నారో అంతే అనవసరమైన మర్యాద వారు బడే నాగేశ్వరరావు పట్ల కూడ పాటిస్తారని నాకు తెలుసును కాబట్టి నా బరువు కానిది నా మీద వేసుకొని నేను అవసరమనుకునే మేరకు స్పందిస్తాను.

ఏ ప్రజా సంఘాలయితే తెలంగాణ జిల్లాలలో తీవ్రమైన నిర్బంధానికి గురవుతున్నాయని బడే నాగేశ్వరరావు అంటున్నారో ఆ సంఘాలకు చెందిన వారు అరెస్టయితే రాష్ట్ర డి.జి.పి.తోనూ, హోంమంత్రితోనూ మాట్లాడి కోర్టులో హాజరు పెట్టించడానికీ, వారి మీద పెట్టిన తప్పుడు కేసులు ఎత్తేయమని అదే అధికారులకు అర్జీలు పెట్టడానికీ, ఆ సంఘాల వారికి ఆ జిల్లాలలో ఉంటూ ఉద్యోగాలు

చేసుకోవడం కష్టమయితే బదిలీ చేయమని గానీ డిప్యుటేషన్ ఇప్పించమని గానీ సంబంధిత కేబినెట్ మంత్రికి అర్జీ పెట్టడానికీ, సదస్సులూ సభలూ పెట్టుకుంటే పర్మిషన్ ఇమ్మని డి.జి.పితో మాట్లాడడానికీ ఆ సంఘాల వారు హైదరాబాద్‌లో నలుగురయిదుగురు పెద్దమనుషులకు ఫోన్లు చేస్తుంటారు. ఉత్తరాలు రాసి పంపుతుంటారు. ఆ నలుగురయిదుగురు పెద్దమనుషులంతా పౌరస్పందన వేదిక సభ్యులే. బడే నాగేశ్వరరావులు వారికి ఫోన్ చేయని రోజు ఉండదు. వారు చేతనయింది చేయని రోజూ ఉండదు.

వాళ్ల నుండి సహాయం పొందుతున్నారు కాబట్టి వాళ్లను విమర్శించొద్దని నేను అనడం లేదు.

నిర్బంధానికి గురవుతున్న ఈ సంఘాలు ఈ రోజు తమ హక్కులను రక్షించుకోవడానికి ఉద్యమాల ద్వారా ప్రయత్నం చేయడం లేదు. ఈ నలుగురు పెద్దమనుషుల చేత ప్రభుత్వానికి హితవు చెప్పించి (నేను బడే నాగేశ్వరరావు భాష వాడడం లేదు కాబట్టి 'పైరవీ చేయించుకొని' అనడం లేదు) తమ హక్కులు కాపాడుకునే ప్రయత్నం చేస్తున్నారు.

ఉద్యమించే పరిస్థితి లేనప్పుడు పెద్దమనుషుల మధ్యవర్తిత్వం మీదనో హిత వచనాల మీదనో ఆధారపడవద్దని నేను అనడం లేదు.

కానీ వీళ్ళు వాళ్ళను ఈ సహాయం ఏ దృష్టితో అడుగుతున్నారు? వాళ్లు ఏ దృష్టితో చేస్తున్నారు? వాళ్లకు ఈ ప్రభుత్వం పైన ఇంకా ఏవో భ్రమలు ఉన్నాయనీ, ఆ భ్రమలను వాడుకుందామనీ వీళ్లు అనుకుంటున్నారా? అటువంటి ప్రయత్నంలోని నైతికత సంగతి అటుంచి, భ్రమలు ఆపద్ధర్మంగానయినా హక్కుల రక్షణకు పనికొస్తాయా? పైగా పనికిరాని భ్రమలను వాడుకోవడం వలన అవి మరింత బలపడవా?

శంకరన్ గారి వంటి వారికి ఉన్నది చంద్రబాబు ప్రభుత్వంపైన 'భ్రమ' కాదు. 'ప్రభుత్వం' అనే వ్యవస్థ పాటించవలసిన నియమాల గురించి, విలువల గురించి వారికి కొన్ని విశ్వాసాలున్నాయి. అటువంటి విశ్వాసాలున్నాయి కాబట్టే ఆయన 'కలెక్టర్‌కు అర్జీ పెట్టారా?' అని తనకు ఫోన్ చేసిన బడే నాగేశ్వరరావును అడుగుతారు. ఆ విశ్వాసాలే లేకపోతే ఆ ప్రశ్నే అడగరు. బడే నాగేశ్వరరావు కోరిక మేరకు తన వంతుగా హోంమంత్రికి అర్జీ కూడ పెట్టరు. 'ప్రజలను సమీకరించి ఈ రాజ్యాన్ని కూలదోసి ప్రజారాజ్యం ఏర్పాటు చేద్దాం నడు - ఈ లోపల నీ మీద పెట్టిన మర్డర్ కేసు ఎత్తేయాలనీ, నీ ఉద్యోగం వరంగల్ నుండి హైదరాబాద్‌కు బదిలీ చేయాలనీ ఈ తాపత్రయం ఎందుకు?' అని జవాబిస్తారు. తమకు శంకరన్

వంటి వారి నుండి ఏం కావాలో బడే నాగేశ్వరరావులు నిర్ణయించుకుంటే మంచిది. వారికి ఉండే విలువలనూ విశ్వాసాలనూ తమ హక్కుల రక్షణ కోసం ఉపయోగించు కోవాలనుకోవడం తప్పు కాదు. కానీ ఆ విధంగా ఉపయోగించుకుంటున్న వాటిని కనీసం గౌరవించలేక 'భ్రమలు', 'గందరగోళం', చివరికి ప్రభుత్వం ప్రయోజనాలను కాపాడే ఆలోచనలు అంటూ నిందించడం క్షంతవ్యం కాదు.

బడే నాగేశ్వరరావు వివరంగా వర్ణించిన నిర్బంధాన్ని పౌరస్పందన వేదిక ఏ రోజూ ఖండించలేదనడం పచ్చి అబద్ధం. తెలిసీ చెప్తున్న అబద్ధం. అయితే నిర్బంధమనే వాస్తవాన్ని గుర్తించినంత మాత్రాన దానిని గురించి బడే నాగేశ్వరరావు చేసిన విశ్లేషణతో అందరూ ఏకీభవించనవసరం లేదు. నక్సలైట్ ఉద్యమం తెలంగాణ జిల్లాల ప్రజలు అనుభవిస్తున్న జీవన పరిస్థితులకు ఒక రాజకీయ పరిష్కారంగా ముందుకొచ్చిందని ఏ కొంచెం ప్రజాస్వామిక దృక్పథం ఉన్న వారైనా ఒప్పుకుంటారు. అంత మాత్రం చేత తెలంగాణ సమాజానికీ నక్సలైట్ పార్టీలకూ ఉన్న సంబంధం కేవలం ప్రజలు - ప్రజాపోరాటం అనే సరళమైన సంబంధమని అందరూ ఒప్పుకోనవసరం లేదు. బడే అభిప్రాయాన్ని 'గందరగోళం' అననవసరం లేదుగానీ అది ఒకానొక అభిప్రాయం మాత్రమే.

ఎన్నికలొచ్చినప్పుడే పౌరస్పందన వేదిక చర్చల గురించి మాట్లాడుతుందన్న అభియోగం మరొక అబద్ధం. ఆ సంస్థ ఏర్పడిన నాటి నుండి ఇటు నక్సలైట్లకూ అటు ప్రభుత్వానికీ మధ్య వారధిగా వ్యవహరిస్తూ ఇద్దరి మధ్య చర్చలు జరగడానికి మార్గం సుగమం చేయాలనే ప్రయత్నిస్తున్నది. వాళ్లిద్దరికీ ఆ చర్చల పట్ల ఆసక్తి లేదన్న అనుమానం ఉన్న మా బోటి వాళ్లము ఈ ప్రయత్నం వల్ల ఏమంత ప్రయోజనం ఉండబోదన్న సందేహాన్ని మొదటి నుండి వ్యక్తం చేస్తున్నాము కూడ.

ఆ ప్రయత్నం చేస్తున్నారంటేనే అర్థం ఇద్దరినీ 'ఒకే గాటన కడుతున్నార'ని కాదు, అన్ని సందర్భాలలోనూ 'సమదూరం' పాటిస్తున్నారని కూడ కాదు. 'నక్సలైట్లంటేనే ప్రజలు, ప్రభుత్వమంటేనే ప్రజా శత్రువు' అనే బడే నాగేశ్వరరావు అభిప్రాయంతో (అతని భాషే ప్రయోగించేటట్టయితే దీనికొక పరిహాస పూర్వకమైన పేరేదో వెతికి పెట్టవచ్చును గానీ, అభిప్రాయమనే అందాం) ఏకీభవించని వారందరూ ఇద్దరినీ 'ఒకే గాటన కట్టేవారు' కానక్కరలేదు. (పడికట్టు భాష నుండి బయట పడకపోతే పడికట్టు భావాల నుండి కూడ బయటపడలేమనడానికి ఈ ప్రయోగమొక మంచి ఉదాహరణ అనుకుంటాను.)

సాయుధ పోరాటాలు నడిచే ప్రాంతాలలో ప్రజలు 'ఇద్దరి మధ్యా నలిగిపోతార'న్నది నిజమైనా కాకున్నా పోరాటం - ప్రతిస్పందన అనే పరిస్థితి నుండి

ఉత్పన్నమయ్యే భారానికి కొంత కాలానికి అలసిపోతారనేది సత్యం. తప్పంతా ప్రభుత్వానిదేనన్న విశ్లేషణతో ఏకీభవించే వారు కూడ దానితో సంతృప్తి చెందలేరు. 'ఇద్దరూ మాట్లాడుకుంటే బాగుండును' అనే అభిప్రాయం ఆ పరిస్థితులలో ప్రజల ఆలోచనల నుండి ఎంతో దూరం ఉండదు. కాశ్మీర్‌లోనూ నాగాలాండ్‌లోనూ ప్రభుత్వమూ పోరాటకారులూ చర్చలు జరుపుకోవాలని సామాన్య ప్రజలలో ఉన్న ఆసక్తి, పట్టుదల చూస్తే ఈ విషయం బాగా అర్థం అవుతుంది. తెలంగాణలో మెజారిటీ ప్రజలకు నక్సలైట్లంటే ఏదో ఒక మేరకు గౌరవం ఉంది గానీ వారి రాజకీయ లక్ష్యంతో (సాయుధ పోరాటం ద్వారా ఈ రాజ్యాన్ని కూలదోసి ప్రజారాజ్యాన్ని ఏర్పాటు చేయాలన్న లక్ష్యంతో) ఏకీభవించే వాళ్లు మైనారిటీయే. కాశ్మీర్‌లో, నాగాలాండ్‌లో అందుకు భిన్నంగా మెజారిటీ ప్రజలకు అక్కడి పోరాటకారుల 'వేర్పాటు' లక్ష్యంతో ఏకీభావం ఉంది. వాళ్లు పోరాటకారులనూ భారత కేంద్ర ప్రభుత్వాన్నీ 'ఒకే గాటన కట్టి' చూడరు. ఇద్దరి మధ్యా సమదూరం పాటించరు. వారికి భారత ప్రభుత్వం ప్రజాస్వామిక స్వభావం పట్ల ఏ మాత్రం విశ్వాసం లేదు. చంద్రబాబు ప్రభుత్వం మన రాష్ట్రంలో వ్యవహరించిన దాని కంటే వందరెట్లు అప్రజాస్వామికంగా కేంద్ర ప్రభుత్వం అక్కడ వ్యవహరించింది, వ్యవహరిస్తున్నది.

అయినప్పటికీ పోరాటకారులు పంతాలకూ పట్టింపులకూ పోకుండా, భారత ప్రభుత్వం కూడ ఒక ఎత్తుగడగా కాకుండా చర్చలకు నిజాయితీగా సిద్ధం కావాలనీ, చర్చలకు భూమికగా ఇరువురూ మనస్ఫూర్తిగా కాల్పులు విరమించాలనీ అక్కడి ప్రజలలో చాలామంది (బహుశా మెజారిటీ) కోరుతున్నారు. తమ రాజకీయ విశ్వాసాలేవీ వదులుకోకుండానే కోరుతున్నారు. కేంద్ర ప్రభుత్వాన్ని 'నిలదీయడం' ఒక్కటే తమ కర్తవ్యమని వారు అనుకోవడం లేదు.

మన దగ్గర కాల్పుల విరమణ ప్రతిపాదనను పౌరస్పందన వేదిక ఈ మధ్యనే పెట్టింది. బహుశా ఒకేసారి ఆ ప్రతిపాదన పెట్టకుండా ఇరుపక్షాల మీదా ఇంకొంచెం పరిమితమైన డిమాండ్లు పెట్టడం ఉచితంగా ఉండేదేమో. అయినప్పటికీ వాస్తవిక దృక్పథంతో ప్రజల క్షేమం కోరేవారెవరైనా ఈ ప్రయత్నం అవసరమనీ, ఉపయోగకరమైనదనీ గుర్తిస్తారు. ప్రపంచాన్ని తమ కళ్లతో చూడలేని వారందరూ 'భ్రమ'లలో ఉన్నారనీ, 'గందరగోళం'లో పడిపోయారనీ భావించే బడే నాగేశ్వరరావులకు ఇది సత్యమనిపించకపోతే ఆ నష్టం వారిదేననుకుంటాను.

ప్రజాతంత్ర వారపత్రిక
2 సెప్టెంబర్ 2001

రాజకీయ స్వేచ్ఛ పత్రికలకు ఉంటే చాలునా?

ముఖ్యమంత్రి చంద్రబాబు నాయుడు కేంద్ర ప్రభుత్వంతో ఉన్న సాన్నిహిత్యం వల్ల ఉపయోగకరమయినవి ఎన్ని రాష్ట్రానికి సాధించి పెట్టాడో తెలీదు గానీ నిరర్థకమైనవీ నష్టకరమైనవీ మాత్రం సాధించుకొస్తున్నాడు.

పీపుల్స్‌వార్‌ను 'పోటో'లోని టెర్రరిస్టు సంస్థల జాబితాలో చేర్చడం వాటిలో ఒకటి. పోటోకు చట్టరూపం ఇవ్వడం త్వరలో సాధ్యమవుతుందో లేదో కేంద్ర ప్రభుత్వానికి తెలియక పోయినప్పటికీ చంద్రబాబు అలక తీర్చడానికి పీపుల్స్‌వార్‌ను ఆ చట్టం కింద టెర్రరిస్టు సంస్థగా ప్రకటించడానికి సిద్ధపడిందంటే ఢిల్లీపైన సైబరాబాద్ పట్టు ఎంతటిదో, ఎంత నిరర్థకరమైనదో కూడ ఏక సమయంలో అందరికీ అర్థం అయి ఉండాలి.

చంద్రబాబుకు పీపుల్స్‌వార్ కూడ శక్తి వంచన లేకుండా సహకరించిన మాట వాస్తవమేననుకోండి. ఈ మధ్య కాలంలో వారిద్దరూ కలిసి సాధించిన ఒకే ఒక ఘనకార్యం ఇదనుకుంటాను. పీపుల్స్‌వార్‌ను టెర్రరిస్టు సంస్థల జాబితాలో ఎందుకు చేర్చలేదని చంద్రబాబు అలక ప్రకటించగా, ఎట్లా చేర్చకుండా ఉంటారో చూస్తామన్నట్టు పీపుల్స్‌వార్ దళాలు రాష్ట్రంలో వరసబెట్టి వీటినీ వాటినీ పేల్చి తమ పంతం నెగ్గించుకున్నారు.

ప్రజాస్వామ్య అవకాశాలను వీలైనంత వరకు కాపాడుకోవాలన్న స్పృహ ఆ పార్టీకి ఎన్నడూ లేదు. అవి ఎంత తొందరగా అదృశ్యమయితే

అంత మంచిదనుకుంటారన్న అనుమానానికి కూడ వారి నడవడిక ఆస్కారం కలిగిస్తుంది.

ఇది వారి సమస్య మాత్రమే అయితే వారి ఇష్టమని వదిలేయొచ్చు. కానీ పీపుల్స్‌వార్ చాలా ప్రభావం ఉన్న రాజకీయ పార్టీ. రాష్ట్రంలో కొన్ని ప్రాంతాలలో అన్ని రాజకీయ పక్షాలలోనికీ ప్రభావం రీత్యా అత్యంత బలమైనది. అయితే ఆ ప్రభావంలో ఉన్న వారందరూ సాయుధులయి రాజ్యాన్ని కూలదోయడానికి సిద్ధంగా ఉన్నారనుకుంటే పొరబాటు. ఎక్కువ మందిని ప్రభావితం చేసేది ఆ పార్టీ సామాజిక అజెండాయే తప్ప దాని రాజకీయ అజెండా కాదు.

ఆ ప్రజల మీద పీపుల్స్‌వార్‌ను పోటోలోని టెర్రరిస్టు సంస్థల జాబితాలో చేర్చడం చాలా తీవ్ర దుష్ప్రభావాన్ని వేస్తుంది. టెర్రరిస్టు సంస్థలో సభ్యులుగా ఉన్నా, ఉన్నట్టు చెప్పుకున్నా, దానికి మద్దతు ఆహ్వానించినా, దానికి సంబంధించిన ఏదైనా సమావేశాన్ని ఏర్పాటు చేసినా, ఏర్పాటు చేయడానికి సహకరించినా (ఇక్కడ సమావేశం అంటే బహిరంగ సభే కాదు, ఇద్దరు కలిసి మాట్లాడుకునే సమావేశానికి కూడ ఇది వర్తిస్తుంది), వారికి సహకారం అందియ్యమని ప్రజలను ప్రోత్సహించే సభలో పాల్గొన్నా పది సంవత్సరాలు జైలుకు పోవచ్చు.

ఇవి ఏ సందర్భంలోనైనా చాలా అస్పష్టమైన మాటలు. అయితే పీపుల్స్‌వార్ వంటి ఒక రాజకీయ సంస్థ విషయంలో ఈ అస్పష్టత మరింత తీవ్ర పరిణామాలకు దారి తీయగలదు. పీపుల్స్‌వార్ నిర్మాణంలో భాగం కానివారు, ఆ పార్టీ పద్ధతులనూ రాజకీయ అవగాహననూ ఆమోదించని వారు కూడ ఆ పార్టీ సామాజిక లక్ష్యాలతో ఏకీభవించవచ్చు. ఏకీభవించిన మేరకు వారిరువురి కార్యకలాపాలలో సాన్నిహిత్యం ఉండవచ్చు. ఒకే ప్రాంతంలో ఒకే రకమైన లక్ష్యం కోసం పనిచేసే వారి మార్గాలు ఒకసారి కాకపోతే ఒకసారి ఒకదానికొకటి తాకకుండా ఉండవు. స్వతంత్రంగా తమకంటూ కార్యరంగం లేనివారు పీపుల్స్‌వార్ తోడ్పాటు ఉన్న సంస్థల సహాయం, వ్యక్తుల సహకారం తీసుకోవచ్చు. హింస అంటే ఏ మాత్రం ఇష్టం లేని వారు కూడ ఈ రకంగా పీపుల్స్‌వార్ కార్యకలాపాలకు తోడ్పాటు ఇస్తున్నారనీ మద్దతు ఇస్తున్నారనీ సహకరిస్తున్నారనీ నింద వేయించుకునే పరిస్థితి రావచ్చు. రాకూడదంటే, పది సంవత్సరాలు జైలుకు పోకూడదంటే వారు మొత్తంగా తమ కార్యకలాపాలకు గుడ్‌బై చెప్పి చేతులు కట్టుకుని కూర్చోవాలి.

విచిత్రమైన విషయం ఏమిటంటే రాజకీయ ఉద్యమాలు హింసాత్మక రూపం తీసుకుంటున్నాయని చెప్పి ఈ రకమైన చట్టాలు చేస్తున్నారు. కానీ వీటి ప్రభావం

ఫలితంగా చివరికి హింస ఒక్కటే మిగులుతుంది. తక్కినదంతా పోతుంది.

బహుశా మన పాలకులకు అదే కావాలేమో. అధికారం తనను తాను తుపాకీగా భావించుకునే దశ వచ్చాక అది తుపాకీని మాత్రమే ప్రత్యర్థిగా ఇష్టపడుతుంది. అప్పుడు ఇబ్బందికరమైన ప్రశ్నలకు జవాబు చెప్పనక్కరలేదు. హేతుబద్ధమైన సంవాదంలో పాల్గొననక్కరలేదు. సంస్కరణాత్మక చర్యల ఊసే అక్కరలేదు.

హింస పట్లే అభ్యంతరం అంటారు. కానీ వాళ్లకు నిజానికి హింస పట్ల మాత్రమే అభ్యంతరం లేదు. ఒక స్వరం ముందు మరొక స్వరం నైతికంగా తలవంచుకోవాల్సి రావచ్చును గానీ తుపాకులకు ఆ చింత లేదు. సమస్యల నుండి, అణచివేత నుండి, అసంతృప్తి నుండి, వైమనస్యం నుండి సాయుధ రాజకీయాలు పుడుతున్నాయని గుర్తించమని అడిగితే, అవేవీ కనబడకుండ కేవలం తుపాకులు మాత్రం కన్పించేటట్టు కట్టుదిట్టం చేస్తాం, ఇంక ఏం చేస్తారో చెప్పండి అని మన పాలకులు అంటున్నారు.

అందుకే 'పోటో' ప్రధానంగా భావస్వేచ్ఛపైన దాడి అంటున్నాం. మన దౌర్భాగ్యం ఏమిటంటే అది పత్రికా స్వేచ్ఛ పైన దాడి అని గుర్తించడానికి మాత్రమే మన తెల్లబట్టల జాతి సిద్ధంగా ఉంది. పత్రికలకు మాత్రమే భావ స్వేచ్ఛ ఉంటే సరిపోతుందని ఎవ్వరూ అనరు గానీ 'పోటో' పైన జరుగుతున్న చర్చ వింటుంటే ఆ అనుమానం కలుగుతుంది.

ఒక సంస్థను టెర్రరిస్టు సంస్థ అనీ ఒక కార్యకలాపాన్ని టెర్రరిజం అనీ ప్రభుత్వం ప్రకటించినట్టయితే ఇంక ఆ పైన దాని మంచిచెడుల గురించి చర్చ, దాని మూలాల గురించి వ్యాఖ్య, దాని స్వభావాన్ని గురించి నిష్పాక్షికమైన విశ్లేషణ - ఇవేవీ ఇంక సమాజంలో జరగడానికి వీలు లేదని 'పోటో' అంటుంది. ఆ నిషేధం కేవలం పత్రికల పైన కాదు, అందరి మీదా పని చేస్తుంది. ప్రభుత్వం పేర్కొన్న టెర్రరిస్టులు చచ్చినప్పుడో చంపినప్పుడో వార్తలకెక్కుతారు. కాని వారి మాటలు, వారి అభిప్రాయాలు వార్తలు కావు. వారి గురించి ప్రభుత్వం వ్యక్తం చేసే అభిప్రాయాలు మాత్రం వార్తలే. అవి చాలా ప్రముఖ వార్తలు. వాటిని బట్టి ఆ టెర్రరిస్టుల ఆకృతిని ఊహించుకొని, వాళ్ళ శవాల ఫోటోలు పత్రికలలో చూసినప్పుడు ఒక లిప్తకాలం వాళ్లు కూడ మనుషులేనని గుర్తించి, ఆ గుర్తింపుకు వాక్యరూపం ఇస్తే జైలుకు పోతామేమోనని భయపడి నోరు నొక్కుకుని సమాజం బతకాలి.

అందుకే 'పోటో' పెట్టే నిషేధం నుండి పత్రికలకు మినహాయింపు ఇవ్వాలన్న డిమాండ్ సరిపోదు. దానికి ఒప్పుకుంటే ఆ పై పోటో వచ్చినా ఫర్వాలేదన్న వైఖరి గుడ్డిది. అయినా, పత్రికా యజమానుల అండదండలు లేకుండా రాజకీయాలు చేయజాలని చంద్రబాబుకు ఆ ఒక్క సవరణయినా అవసరమనిపించవచ్చును గానీ భజరంగ్‌దళ్ వీరుల అండదండలున్న సంఘ్ పరివార్ రాజకీయాలకు పత్రికలతో ఏం పని? సత్యాన్ని నిర్దేశించడానికి 'పాంచజన్యం' ఉంది. శాసించడానికి త్రిశూలం మూకలున్నాయి. చంద్రబాబు పత్రికలకిచ్చే హామీని వారెందుకు ఖాతరు చేస్తారు? చేస్తే మాత్రం ప్రజలు ఆ మినహాయింపులోనే తమ రాజకీయ స్వేచ్ఛను చూసుకుంటూ బతకడానికి ఎందుకు ఒప్పుకోవాలి?

ప్రజాతంత్ర వారపత్రిక
3 డిసెంబర్ 2001

ఇది చేతకాని ప్రభుత్వమా? లేకపోతే నీతిలేని ప్రభుత్వమా?

పీపుల్స్‌వార్‌కూ ప్రభుత్వానికీ మధ్య చర్చలు జరగాలన్న ప్రయత్నం మొదలైన నాటి నుండి పోలీసులు అడుగడుగునా తమ నిరసనను బుల్లెట్ల రూపంలో ప్రకటించడం చూస్తుంటే ఈ ప్రశ్న వేసుకోక తప్పడం లేదు. పోలీసు యంత్రాంగం ప్రభుత్వంలో భాగమేనని పాలనా శాస్త్రం అంటుంది గానీ ఈ చర్చలలో పోలీసులు స్వతంత్రమైన 'థర్డ్‌పార్టీ' అయిపోయారు. వేరే ఎవరైనా రాజ్యాంగం నుండి స్వతంత్రిస్తే ప్రభుత్వం పోలీసుల సాయంతో వారిని అణచివేస్తుంది గానీ పోలీసులే 'థర్డ్‌పార్టీ' అయిపోతే ఆ పరిస్థితిని ఎదుర్కొనడానికి మీ దగ్గరా నా దగ్గరా లేనిది ప్రభుత్వం దగ్గర ఏముంది? సిగ్గుమాలినతనం తప్ప?

ఇది ప్రభుత్వం కావాలని పోలీసుల చేత చేయిస్తున్న హత్యలేననీ, చంద్రబాబే ఈ హత్యలకు కర్త అనీ వరవరరావు, గద్దర్ అంటున్నారు. ఇది నిజమైతే కావచ్చును గానీ అది నిజం కావడం వల్ల వాళ్ళు అనడం లేదు. ఎంత తీవ్రమైన నిందలు వేస్తే అంత ఎక్కువ సత్యం అనేది రాడికల్ భావాలు గల వాళ్ళు సాధారణంగా నమ్మే విషయం. ఒకరిని చేతకాని వాడు అనడం కన్నా కుట్రదారుడు అనడం ఎక్కువ తీవ్రమైన నింద (అని వాళ్లు అనుకుంటారు) కాబట్టి ఈ హత్యలు చంద్రబాబు తెలిసే చేయిస్తున్నాడు అంటున్నారు. అంతేకాకుండా 'రాజ్యం' అనే దానిని అఖండమైన ఏకశిలా పదార్థంగా చూడడం వాళ్ళకు తెలిసిన మార్క్సిజం. సిద్ధాంత చర్చ చేసేటప్పుడు

అట్లా చూడకూడదని అప్పుడప్పుడు అంటుంటారు గానీ వాస్తవాలను వ్యాఖ్యానించేటప్పుడు ఎప్పుడూ అట్లాగే చూస్తారు.

అయితే ఇప్పుడు వాళ్లేకాక చాలామంది ఈ విధంగానే వ్యాఖ్యానిస్తున్నారు. చర్చలకు ఒప్పుకోకుండ ఉండే వాతావరణం లేదు కాబట్టి ఒక పక్క ఒప్పుకున్నట్టు చేస్తూనే, చర్చలకు గండి కొట్టడానికి ప్రభుత్వం తానే 'ఎన్‌కౌంటర్'లు చేయిస్తున్నదని అంటున్నారు. 'నిన్నటిదాకా పోలీసులు కావాలని అడ్డం పడుతున్నారని అనుకున్నాము గానీ, పద్మక్క ఎన్‌కౌంటర్ తర్వాత ప్రభుత్వమే చేయిస్తున్నదని నమ్ముతున్నాను' అని సి.పి.ఐ నాయకుడు సురవరం సుధాకర్‌రెడ్డి నిన్నటి దినం అన్నారు.

ఒక వ్యక్తిని పనికిమాలినవాడన్నా కుట్రదారుడన్నా అప్రతిష్టే కాబట్టి ఏమంటే ఏమిటిలే అనుకోవచ్చు. అంతవరకే అయితే తేడా ఏమీ లేదు గానీ ప్రభుత్వం, పోలీసులు వ్యవహరిస్తున్న తీరును ఏ విధంగా అర్థం చేసుకుంటామనేది 'చర్చల' భవితవ్యం దృష్ట్యా ముఖ్యమైన విషయం కాబట్టి ఈ విశ్లేషణ అవసరం.

అధికారంలో ఉండేవాళ్ళు, అధికారానికి దగ్గరగా ఉండేవాళ్ళు 'నక్సలైట్ సమస్య' అని పిలువబడే రాజకీయ సందర్భాన్ని ఏ విధంగా చూస్తున్నారో మనం తెలుసుకోవడం అవసరం. ఈ విషయంలో వారందరికీ ఒకే అభిప్రాయం ఉందనీ, తేడాలున్నట్టు మాట్లాడడం కుట్ర అనీ భావిస్తే పొరబాటు అవుతుంది. పోలీసులందరిలోనూ ఏకాభిప్రాయం లేదు గానీ, తమ చర్యల ద్వారా విషయాన్ని ప్రభావితం చేయగల యువ ఐ.పి.ఎస్ ఆఫీసర్లలో ఉంది. వారికి సమాజమంటే తెలీదు, సంఘర్షణ అంటే తెలీదు, రాజ్యాంగం అంటే తెలీదు, తమ చేతిలో ఉన్న బలప్రయోగంతో తాము పీపుల్స్‌వార్‌ను ఒక మూలకు నెట్టేసామనీ, ఇంకొంత కాలం ఇప్పుడున్న హంతక లైసెన్స్ కొనసాగిస్తే ఆ ఉద్యమాన్ని తుదముట్టించే పని పూర్తి చేస్తామనీ వారు నమ్ముతున్నారు. ఈ లోపల చర్చలు అంటూ ఈ ఉదార వాతావరణాన్ని ప్రవేశపెడితే అది పీపుల్స్‌వార్ బలపడడానికి ఉపయోగ పడుతుందనీ, తాము కష్టపడి (చంపి, కొట్టి, హింసించి) సాధించిన విజయం నీరుగారిపోతుందనీ వారి అభ్యంతరం.

వారి కళ్ళతో (అంటే నక్సలైట్ ఉద్యమాన్ని ఒక రాజకీయ ఉద్యమంగా కాక హింసోన్మాదంగా) చూసినప్పుడు ఈ వైఖరి సులభంగానే అర్థం అవుతుంది. చర్చలు కల్పించే వెసులుబాటును నిర్మాణాన్ని పటిష్టం చేసుకుని అపజయాలను అధిగమించడానికి వాడుకోవాలని పీపుల్స్‌వార్ భావించడం కూడ సత్యమే కదా?

ఆ పార్టీని ఒక రాజకీయ ఉద్యమంగా చూసినప్పుడు అదే సత్యం ఇంకొక రకంగా కన్పిస్తుంది. చర్చల వల్ల, చర్చలు ఫలవంతంగా జరపాలన్న ఒత్తిడి వల్ల ఆ పార్టీ 'అతి'ని విసర్జించి రాజకీయ నిర్మాణాన్ని బలపర్చుకుంటే, చర్చలు అందుకు ఉపయోగపడితే ప్రజలకు మేలే కదా? అవుననడానికి మనం ఆ పార్టీ లక్ష్యమైన సాయుధ రాజ్యాధికార సాధనతో ఏకీభవించనవసరం లేదు. సోషలిజం సాయుధ పోరాటం ద్వారా సాధ్యమవుతుందని నమ్మనక్కరలేదు. అదెట్లాగున్నా నక్సలైట్ రాజకీయాలు 'అతి'ని విసర్జించగలిగితే ప్రజలకు ఇంకా మేలు చేయగలవనేది సత్యం.

'జనశక్తి రణధీర్' ఆయుధ సమర్పణ ఉత్సవం హైదరాబాద్‌లో జరుగుతున్న రోజు రాష్ట్రమంతా ఆ ఉదంతాన్ని ఒక తీరుగా చూస్తే సిరిసిల్ల గ్రామాలు వేరే తీరుగా చూసినాయి. 'ఏమయినా గానీ, వాళ్ళు పోతే మాకు కష్టమే'ననేది సగటు అభిప్రాయం. ఇది నిజానికి ఆ ఉద్యమాల లోపమే కావచ్చు. ప్రజలకు బలం ఇచ్చే బదులు 'అన్నల' మీద ఆధారపడేటట్టు చేయడం వల్లనే, ఎన్ని లోపాలున్నా 'అన్నలు' ఉంటేనే బతకగలమన్న బలహీనత ఉండడం వల్లనే ప్రజలు అట్లా అంటూ ఉండవచ్చు. అయినప్పటికీ ఆ పార్టీల ఉనికి తెలంగాణలో పేద ప్రజలకు ఇంకా మేలు చేయగలదనేది వాస్తవం. అయినదానికీ కానిదానికీ తుపాకులు బయటకు తీయడం తగ్గించుకుంటే వారు చేయగలది ఇంకా ఉందనేది వాస్తవం. సాధారణ ప్రజలవైపు నుండి చూసినప్పుడు ఈ వాస్తవమే 'చర్చల' సందర్భం. విప్లవకారులు బలప్రయోగ ఉత్సాహాన్ని తగ్గించుకోవాలి, ప్రభుత్వం వారి ఉనికినే పెకిలించి వేయాలని చూడడం మానుకోవాలి అనేది సగటు తెలంగాణ పేదల అభిప్రాయం.

పోలీసులు ఈ విషయం చూడజాలరు కానీ పాలక ప్రతిపక్షనాయకులకూ కేడర్‌కూ ఈ సంగతి తెలుసును. దీనిని గుర్తించడంలో వారి స్వార్థం కూడ కొంత లేకపోలేదు. 'అన్నలు' బలప్రయోగ ఉత్సాహాన్ని తగ్గించుకున్నట్టయితే తాము కూడ గ్రామాలలో స్వేచ్ఛగా తిరగొచ్చు. రాజకీయాలు చేసుకోవచ్చు. చిన్నవో పెద్దవో కాంట్రాక్టులు చేసుకొని నాలుగు రాళ్ళు పోగేసుకోవచ్చు. ఇది ఆయా పార్టీల ఉనికికి సంబంధించిన విషయం కూడ కాబట్టి ఈ సంగతి రాష్ట్ర పాలకులకు తెలియకుండా పోదు, ఈ ఒత్తిడి వారిపైన పని చేయకుండా పోదు. రాజకీయ పార్టీల నాయకులే కాక తెలంగాణకు చెందిన ధనిక వర్గం ఆలోచనలు కూడ మెజార్టీగా ఇవే.

అయితే తెలంగాణలోని తెలుగుదేశం, కాంగ్రెస్ నాయకులంతా ఈ విధంగానే ఆలోచిస్తున్నారనుకుంటే పొరబాటవుతుంది. ఎప్పటికైనా నక్సలైట్లతో

బెడదే కాబట్టి కొన్నాళ్ళు మనం గన్‌మెన్‌లను పెట్టుకొని తిరిగినా ఫర్వాలేదు, వాళ్ళను మొత్తంగా తుడిచిపెట్టి వేయడమే మేలు అనుకునే వాళ్ళు కూడ ఉన్నారు. నక్సలైట్ ఉద్యమం ప్రభావం ఇంకా ఎక్కువగా లేని తాలుకాలకు చెందినవారు, స్థానిక సమాజంతో నిమిత్తం లేకుండా హైదరాబాద్‌లో పైరవీలు, కాంట్రాక్టులు చేసుకొని బతికేవారు ఈ బాపతులో ప్రథములు. నక్సలైట్లు మొత్తంగా తొలగిపోతేనే తెలంగాణ 'అభివృద్ధి' చెందగలదు కాబట్టి కొన్నాళ్ళు ఇబ్బందులెదుర్కొన్నా పోలీసు చర్యలనే నమ్ముకోవడం మంచిదని భావించే రాజకీయేతర ధనిక వర్గాల వారు కూడ ఉన్నారు.

అయితే అధికార యంత్రాంగంలో కూడ అందరి అభిప్రాయం పోలీసుల అభిప్రాయం కాదు. నక్సలైట్లు జోక్యం చేసుకుంటారన్న బెదిరింపు వల్ల ప్రజా సంక్షేమ పథకాల కోసం నిధులు, కొత్త పథకాలు మంజూరు కావడం సులభమైందనీ, కాబట్టి వారు ఉన్నారన్న ఒత్తిడి కొనసాగడమే మంచిదనీ నమ్మేవారూ ఉన్నారు. గిరిజన సంక్షేమ శాఖ అధికారులలో ఈ అభిప్రాయం తరచూ కనబడుతుంది.

తెలంగాణేతర మధ్యతరగతి అభిప్రాయం కూడ పోలీసులకు సంపూర్ణంగా అనుకూలంగా లేదు. తుపాకులు, బాంబులు పట్టుకొని తిరిగే వారితో చర్చలేమిటి అని ఆవేశపడిన రోజులు క్రమంగా పోతున్నాయి. తుపాకులు, బాంబులతో సంబంధం ఉండడం ప్రజా జీవితంలో సాధారణ విషయమయ్యే కొద్దీ ఆ ఆవేశం తగ్గి, 'వాళ్ళతో చర్చించి ఏదో ఒక అంగీకారానికి రావడమే మంచిది కదా' అన్న అభిప్రాయం బయటి జిల్లాల శిష్టవర్గాలలో సహితం పెరిగింది.

ఇన్ని రకాల అభిప్రాయాల ఒత్తిడి ప్రభుత్వం మీద ఉంది. వీటిని లెక్కలోకి తీసుకొని ప్రభుత్వం తనదంటూ ఒక నిర్ణయం తీసుకోగలిగి ఉండాలి. తీసుకునే నిర్ణయానికి కచ్చితంగా ఒక రాజకీయ కోణం ఉంటుంది కాబట్టి అది వివిధ రకాల విమర్శలకు గురికాక తప్పదు. అయితే మనకిప్పుడు కొట్టొచ్చినట్టు కన్పిస్తున్నదేమిటంటే ఈ ప్రభుత్వం ఏ నిర్ణయం తీసుకోలేక పోతున్నది. పీపుల్స్‌వార్‌తో చర్చలు తప్పకుండా జరుపుతుందా? ఏ అజెండాతో జరుపుతుంది? ఏ షరతులతో జరుపుతుంది? ఆయుధాలు దించకపోతే చర్చలు జరపడం సాధ్యం కాదు అన్నదే ప్రభుత్వం అభిప్రాయమైతే ఆ మాట మొదటే అని ఉండవచ్చు. కానీ అనలేదు. అయితే పోలీసులు ఎవరినైనా చంపినప్పుడల్లా, ఆయుధాలు పట్టుకొని తిరుగుతూ చర్చలంటే ఎట్లా? అని ముఖ్యమంత్రి సమర్థిస్తున్నారు. అదే వారి అభిప్రాయమైతే ఆ మాట ముందే చెప్పేయవచ్చును కదా? అప్పుడు పీపుల్స్‌వార్ చర్చలకు రానని చెప్పేసి ఉండేది కదా? అటువంటి షరతులేవీ లేకుండా చర్చల ప్రక్రియ

మొదలుపెట్టి, ఎన్‌కౌంటర్‌లు జరిగినప్పుడల్లా ఈ మాటలు మాట్లాడే ముఖ్యమంత్రిని ఏమనాలి? రాజకీయ విజ్ఞతకు తలొగ్గి చర్చలు పెట్టుకోవడానికి ఒప్పుకుంటూ కూడ పోలీసులను అదుపు చేయలేక వారి ప్రస్తావన వచ్చినప్పుడు వారి పాట పాడే చేతకాని నాయకుడనుకోవాలి. ఇంతటి అసమర్థ పాలకులు మన రాష్ట్రాన్ని ఏలుతుండడం నిజంగా మన దురదృష్టం.

ప్రజాతంత్ర వారపత్రిక

7 జూలై 2002

ప్రజలు మాత్రమే త్యాగాలెందుకు చేయాలి?

'పోలీసులూ నక్సలైట్లూ బాగానే ఉంటారు, మధ్యలో మేము చావాల్నా' అని ఆ స్త్రీ అనడం టీవీ కెమెరా కోసం చెప్పించిన కృత్రిమమయిన మాటలాగ తోచడం సహజం. ఎందుకంటే 'ఇద్దరి మధ్య ప్రజలు నలిగి పోతున్నారు' అనేది పత్రికలు, మీడియా నక్సలైట్ ఉద్యమం విషయంలో ఎంచుకున్న 'సేఫ్' మధ్యేమార్గం.

కానీ ఏటూరునాగారం అడవులలో నివసించే ఆ స్త్రీ అన్న మాటలు కృత్రిమమయినవి కావు. వాటిని రికార్డు చేసిన విలేఖరి అడిగి చెప్పించి ఉండవచ్చునుగాక. అయినప్పటికీ అవి కృత్రిమమయినవి కావు.

కేవలం హింస గురించే అయితే అటువంటి మాటలు జనం బహుశా అనరు, అనుకోరు. ఎందుకంటే చంద్రబాబు, దేవేందర్ గౌడ్ ఏమన్నా ఏమనుకున్నా ఏటూరునాగారంలో నయినా ఉట్నూరులో నయినా జనం నక్సలైట్లనూ ప్రభుత్వాన్నీ ఒకటి చేసి చూడరు. మొన్న తుపాకులగూడెం దగ్గర బస్సు పేలగా చనిపోయినవారిలో ప్రభుత్వాన్నీ పోలీసులనూ అభిమానించేవారు ఎవరూ ఉంటారనుకోను. కానీ వారిలో మెజారిటీ పీపుల్స్‌వార్‌తో ఎంతో కొంత సంబంధం ఉన్నవారే అయివుంటారు, అభిమానులయి ఉంటారు, మెజారిటీ కాకున్నా కొందరయినా అన్నం పెట్టినవారు అయివుంటారు. నక్సలైట్ల హింస, పోలీసుల హింస ఒకటేనని వారెవరూ బహుశా అనుకోరు.

అయినప్పటికీ 'వాళ్లూ వాళ్లూ బాగానే ఉన్నారు' అన్న అభిప్రాయం కాలక్రమంలో వేళ్ళూనడానికి కారణం 'సరండర్లు'. ఎంత కాలం పనిచేసిన నక్సలైట్లయినా సరే సరండర్ కాదలచుకుంటే హాయిగా పైసలు తీసుకొని కేసులు మాఫీ చేయించుకొని ఇంటికి పోవచ్చునన్న అభిప్రాయం ప్రజలలో నిరసనకు మూలం అయింది. ఆ పని చేసిన వాళ్లు నక్సలైట్ కేడర్‌లో కొందరే కావచ్చు. అయినప్పటికీ వాళ్లు నిర్విమర్శగా ఆ పని చేసి చేతులు దులుపుకొని పోగలగడం ప్రజలలో చాలా నిరసనకు దారి తీసింది. మొన్న ఏటూరునాగారం దగ్గర బస్సును పేల్చేసి అంత మందిని చంపినవాళ్లలో ఒకరు కాకపోతే ఒకరు రేపెప్పుడయినా సరండర్ అయి రివార్డు తీసుకొని కేసు కూడ లేకుండా ఇంటికి పోవచ్చును. 'వాళ్లూ వాళ్లూ బాగానే ఉంటారు, మధ్యలో మేము చావాల్నా' అన్న ప్రశ్న వెనుక ఈ నిరసన కూడ ఉంది.

ఒకనాడు విప్లవకారులు దోపిడీ వర్గాల రాజ్యానికి 'సరండర్' కావచ్చునా అన్న మీమాంస విప్లవవర్గాలలో ఉండింది. పోలీస్‌స్టేషన్‌లో సరండరయి జైలుకు పోవడం కూడ తప్పనీ, చావనయినా చావాలి గానీ ఆ పని చేయకూడదనీ వాదించిన రోజులు ఉన్నాయి. ఆ తరువాత పోలీస్‌స్టేషన్‌లోనైనా కోర్టులోనైనా సరండర్ కావచ్చునని భావించారు. కానీ రాజకీయంగా ప్రభుత్వానికి 'సరండర్' కావడం ఊహకు అందని విషయంగా ఉండింది. పోను పోను, ప్రాణం దక్కించుకోవడానికి అదొక్కటే మార్గమయితే ఆ పని కూడ చేయవచ్చునుగానీ ప్రభుత్వానికి సమాచారం ఇవ్వడంగానీ ఉద్యమాన్ని నిందిస్తూ ప్రకటనలు చేయడంగానీ జరగకూడదని అనుకున్నారు. కానీ అవేవీ చేయని 'సరండర్' ప్రభుత్వానికి అక్కరలేదు కాబట్టి ప్రాణం దక్కించుకోవడానికి ఆ పనులు కూడ చేయవచ్చుననీ, అయితే మరీ హాని కలిగించే సమాచారం ఇవ్వకూడదనీ అనుకున్నారు. ఏది ఏమైనా రివార్డులు మాత్రం తీసుకోకూడదనుకున్నారు గానీ ఇప్పుడు ఆ నిషేధమూ పోయింది.

ఈ పరిణామాలు జరిగిన క్రమంలో నక్సలైట్ల హింస విషయంలో ప్రజల అభిప్రాయమూ మారింది. నేను చంపుతాను, అవసరమయితే చస్తాను అన్నప్పుడున్న గౌరవం వేరు. నేను చంపుతాను గానీ నా చావు కాడి కొచ్చేసరికి పోలీసుల పక్కన కూర్చొని నా రాజకీయాలను నిందించి, నా వారిని పోలీసులకు పట్టించి నా ప్రాణాలు దక్కించుకుంటాననే కాలం వచ్చాక అదే గౌరవం ఎందుకుంటుంది?

కాలక్రమంలో వచ్చిన ఈ మార్పుకు విప్లవవర్గాల నుండి ఏ జవాబు, వివరణా లేదు. గట్టిగా అడిగితే 'సరండర్' అయినవాడు మావాడు కాడు కాబట్టి

అతని ప్రవర్తన గురించి మమ్మల్ని అడగవద్దు, నిందించవద్దు అంటారు. కానీ నిన్నటిదాకా మీ వాడే కదా? విప్లవం అనేది ఉద్యోగమయినట్టు రిటైరయిన తరువాత వాడు చేసే పనులకు మా డిపార్ట్‌మెంట్ బాధ్యత లేదనడం సబబా? తన చావు తప్పించుకోవడానికీ, తాను 'జన జీవన స్రవంతి'లో కలవడానికీ నిన్నటి తన కామ్రేడ్లకూ రాజకీయాలకూ ఎంతటి హాని అయినా చేయగల వ్యక్తి నిన్నటి దాకా నయినా ఏ పాటి విప్లవకారుడు? నిన్నటి దాకా నయినా అతనిది ఏ పాటి చైతన్యం?

కామ్రేడ్లను పట్టియ్యడం మాత్రమే కాదు. నిన్నటి దాకా అన్నం పెట్టిన సాధారణ ప్రజల అడ్రస్‌లు, ఇళ్లలో దాచిపెట్టిన బాంబుల ఆచూకీ పోలీసులకు చెప్పి పోలీసు జీపులో వచ్చి ఆ జనాన్ని పట్టించిన 'అన్నలూ' ఉన్నారు. వాళ్లప్పటికి 'మాజీ అన్నలు' అయిపోయారనేది తప్పించుకోవడానికి చేసే వాదనగానే ప్రజలకు తోస్తుంది.

వ్యక్తులను చూడొద్దనీ, ఉద్యమాన్ని చూడాలనీ, ఒక్కొక్క ఘటన చూడొద్దనీ, మొత్తంగా పోరాట క్రమాన్ని చూడాలనీ అంటుంటారు. కానీ ప్రజలు తమకు కనిపించే వాస్తవాలను బట్టి పోరాట క్రమాన్ని గురించి అభిప్రాయాలు ఏర్పరచుకుంటారు. వ్యక్తులను చూసి ఉద్యమాన్ని అర్థం చేసుకుంటారు. ఇది 'తప్పుడు చైతన్యం' కాదు, 'భావవాదమూ' కాదు. మానవ సహజమైన ఆలోచనా సరళి. వ్యక్తులలో లేని నీతిని ఉద్యమ రాజకీయాలలో చూసుకొమ్మంటే సాధారణ మానవులు చూసుకోరు. వ్యక్తులలో నీతి ఉంటేనే వారు పని చేసే ఉద్యమంలో ప్రజా రాజకీయాలుంటాయని నమ్ముతారు. చేసినంత కాలం వీరోచితమైన పోరాటం చేస్తాను, మానుకోదలచుకున్నప్పుడు నా ప్రాణాలు కాపాడుకొనడానికి ఏమైనా చేస్తాను అనే వైఖరి ఉద్యమకారులలో ప్రబలినప్పుడు వారి వీరోచిత పోరాటంలో దొర్లే అపశృతులనూ పొరబాట్లనూ తొందరపాటు చర్యలనూ ప్రజలు సానుభూతితో చూడజాలరు. చూడనక్కర లేదేమో కూడ. చాలామందికి ఒక సంగతి తెలీదు గానీ, కాకతీయ ఎక్స్‌ప్రెస్‌ను తగలబెట్టి నలభై ప్రాణాలు తీసిన దళం క్షేమంగా సరండరయి, కొందరు పునరావాసం కూడ పొంది బతుకు వెళ్లదీస్తున్నారు. వారిలో ఒకడు ప్రభుత్వానికి కృతజ్ఞతగా గులాం రసూల్ నక్సలైటేనంటూ జస్టిస్ టి.ఎల్.ఎన్.రెడ్డి కమిషన్ ముందు ఇచ్చిన వాంగ్మూలమే రసూల్ ఎన్‌కౌంటర్ బూటకం కాదన్న నిర్ధారణకు దారితీసింది.

విప్లవ పార్టీలు మొత్తంగా ఇట్లా అయిపోయాయని గానీ వాటి కేడర్ మొత్తంగా దిగజారారని గానీ నేను అనడం లేదు. 'సరండర్' ప్రయత్నం చేస్తే

ఉద్యమాన్ని నిందిస్తూ పోలీసులు ప్రకటనలు ఇమ్మంటారన్న భయానికి ఆ ప్రయత్నం చేయకుండ ఉన్నవారూ, ఎంత చిత్రహింసలు పెట్టినా, చంపుతామని బెదిరించినా ఏమీ చెప్పకుండ ప్రాణాలు కోల్పోయిన వారూ ఇప్పటికీ ఉన్నారనే అనుకుంటున్నాను. అయినప్పటికీ అందుకు విరుద్ధమైన ఉదాహరణలు కూడ చాలా ఉన్నాయి. అవి ఉద్యమాల విశ్వసనీయత మీద ప్రశ్నార్థకాలుగా నిలిచాయి. తాము త్యాగం చేయడానికి వెనుకాడే ఉద్యమకారులు ఇతరుల త్యాగాన్ని కోరితే ఎందుకు గౌరవించాలి? అటువంటి వ్యక్తులను ఉద్యమకారులుగా స్వీకరించే ఉద్యమాలు ప్రజలకు హాని కలిగించే చర్యలకు పాల్పడితే సానుభూతి ఎందుకు చూపించాలి అన్న ప్రశ్నలు సహజంగా వస్తాయి.

ఒక ఉదాహరణ చెప్పి ముగించడం ఉచితంగా ఉంటుంది. అక్టోబర్ 21 సాయంత్రం నల్గొండ జిల్లాలోని ఒక మారుమూల గ్రామమయిన కేశరాజుపల్లి దగ్గర గుట్ట మీద ఒక ఎన్‌కౌంటర్ జరిగి ఇద్దరు పీపుల్స్‌వార్ దళ సభ్యురాళ్లు చనిపోయారు. అంతకుముందే పట్టుబడిన వేరే ఇద్దరు దళ సభ్యులు పోలీసులను అక్కడికి తీసుకొచ్చారు. పట్టుబడినవారికి దళంతో సరిగ్గా ఏ చోట, ఏ టైంకు అపాయింట్‌మెంట్ ఉండిందో ఆ చోటికే ఆ టైంకే తీసుకొచ్చారు. మనం చచ్చినా ఫరవాలేదు, ఇతర కామ్రేడ్లను కాపాడుదాం అని వారు అనుకొని ఉంటే పోలీసులను మభ్యపెట్టి వేరే చోటికి తీసుకుపోవడమో లేక ఆలస్యంగా తీసుకుపోయి తమ కామ్రేడ్లకు తప్పించుకునే అవకాశం కల్పించడమో చేద్దురు. ఆ పని చేయకపోవడం వల్ల వారి ప్రాణాలు దక్కాయి, కాని వేరే ఇద్దరు కామ్రేడ్లు చనిపోయారు.

ఈ సంగతి బయటి ప్రపంచానికి అర్థం కాకపోవచ్చును గానీ స్థానిక ప్రజలకు స్పష్టంగానే అర్థం అయింది. ఇటువంటి 'త్యాగధనులు' ఉండే ఉద్యమం (అందరూ అటువంటి వారేనని నేను అనడం లేదు) ప్రజల నుండి త్యాగాలు కోరుకుంటే ప్రజలెందుకు గౌరవించాలి?

ప్రజాతంత్ర వారపత్రిక
25 నవంబర్ 2002

కరువు, కరువు పనులు, కరువు దాడులు

ఇరుగు పొరుగున ఉన్న నాలుగు మండలాలలో మినహాయింపు లేకుండా ప్రతీ ఒక్క ఇంటికీ తెల్లకార్డుందంటే నమ్ముతారా? తెల్లకార్డు ఉండడమంటే ప్రభుత్వం గుర్తించిన దరిద్ర రేఖకు దిగువన ఉండడం. ఆదిలాబాద్ జిల్లా ఉట్నూరు డివిజన్‌లోని జైనూర్, నార్నూర్, సిర్‌పూర్ (యు), తిర్యాని మండలాలలో ప్రతీ ఇంటికీ తెల్లకార్డు ఉందని ఆయా మండలాల ఎం.ఆర్.వోలే అంటున్నారు.

'ప్రతీ ఇంటికీ' అంటున్నామే తప్ప 'ప్రతీ కుటుంబానికీ' అనడం లేదు. కార్డులు ఇచ్చిన నాడు కుటుంబాలనే గుర్తించి ఉండవచ్చును గానీ అవి ఇచ్చి ఎంతలేదన్నా 12 ఏళ్లు గడిచాయి. ఇచ్చిన తరువాత 'బోగస్ కార్డులను' ఏరి వేసారే తప్ప కొత్త కార్డులు ఇయ్యలేదు. ఒక్కొక్క ఇంటికి కేటాయించిన బియ్యం కోటా పెంచలేదు. ఈ 12 ఏళ్లలో పిల్లలు పుట్టారు. అంతకు ముందు పిల్లలుగా ఉన్న వారు పెరిగి పెద్దవారయి వేరు పడ్డారు. పెళ్లి చేసుకొని పిల్లల్ని కన్నారు. కానీ ఆ ఇంటికిచ్చిన బియ్యం కోటా పెంచలేదు, పెరిగి పెద్దవారయి తామే కుటుంబ పెద్దలయిన వారికి కొత్త కార్డులు ఇయ్యలేదు. ఒకనాటి కుటుంబానికి ఇంటి నెంబర్ మాత్రమే చిహ్నంగా మిగిలింది. అందుకే కార్డు ఉన్నది ఇంటికే నంటున్నారు తప్ప కుటుంబానికి కాదు.

ఇక్కడి నేలలు నిన్న మొన్నటి దాకా దట్టమయిన అడవిని మోసిన ఎగుడు దిగుడు నేలలయినప్పటికీ చాలా సారవంతమయిన

నల్లరేగడి నేలలు. కొంచెం శ్రద్ధ పెట్టే పాలకులుంటే బంగారం పండించగలవు. కానీ ఇక్కడి జనం అత్యధికంగా ఆదివాసులు కావడం వల్ల వీరి విషయంలో శ్రద్ధ పెట్టవలసిన అగత్యం ఉన్నట్టు ఈ రాష్ట్రాన్ని ఏలిన ఏ పార్టీ భావించలేదు. నిజానికి ఇది ఆదిలాబాద్ జిల్లాలోని ఆదివాసీ తాలూకాలకే కాదు మొత్తంగా ఆ జిల్లాకే వర్తిస్తుంది. ఆ జిల్లాలో బలమైన స్థానిక శూద్ర వ్యవసాయదారుల కులమేదీ లేదు. దేశంలో అటువంటి ప్రాంతాలేవీ గడచిన యాభై ఏళ్లలో వ్యవసాయ అభివృద్ధిని సాధించలేదు.

ఆదివాసీ ప్రాంతమయిన ఉట్నూర్ డివిజన్ పరిస్థితి మరింత అధ్వాన్నంగా ఉండడంలో ఆశ్చర్యపోవలసింది లేదు. ఆ ప్రజల కష్టాలను మొదట బయటపెట్టి అప్పటి నిజాం సర్కారు చేత కొన్ని సంస్కరణలు చేపట్టించిన ఘనత పాశ్చాత్య సామాజిక శాస్త్రవేత్త హెమెండార్ఫ్‌ది కాగా, తరువాతి తరంలో ఆ ప్రజల రాజకీయ చైతన్యానికి తన నమూనాలో నుంచి వారికొక గొంతునందించింది పీపుల్స్‌వార్.

1989లో కాబోలు ఈ రోజు వచ్చినట్టే తీవ్రమైన కరువు వచ్చింది. ఉట్నూర్ డివిజన్‌లోని ఆదివాసులు తీవ్రమైన ఆకలికీ అనారోగ్యానికీ గురయ్యారు. పీపుల్స్‌వార్ దళాల ప్రోత్సాహంతో తిర్యాని, సిర్పూర్ (యు), జైనూర్ మండలాల ఆదివాసులు తూర్పు వైపు గుట్టలు దిగి దంతేపల్లి షావుకార్లపైన దాడి చేసి ధాన్యం, విత్తనాలు తీసుకుపోయారు. అప్పట్లో పోలీసులు వంద మందికి పైగా ఆదివాసుల్ని 'టాడా' కింద అరెస్టు చేసారు. ఆ కేసు కిందటి సంవత్సరం దాకా (అంటే ఒక దశాబ్దం పైగా) నడిచి చివరికి అందరూ నిర్దోషులుగా ప్రకటించబడ్డారు. కానీ జైలు నిర్బంధం, కోర్టు కేసుల కారణంగా ఆదివాసులు అనుభవించిన ఇక్కట్లు అంతా ఇంతా కాదు.

ఇది నక్సలైట్ ఉద్యమం ఆధ్వర్యంలో తెలంగాణలో జరిగిన మొదటి కరువు దాడి. ఆనాడు పోలీసులు దానిని నేరం అని ఉండవచ్చు. టెర్రరిస్టు నేరమనీ ఉండవచ్చు. కానీ స్థానిక ప్రజలలో - ఆదివాసీయేతరులలో సహితం - ఆ కరువు దాడి పట్ల వ్యతిరేకత రాలేదు. దంతేపల్లి షావుకార్లకు ఎవరూ సానుభూతి చూపించలేదు.

ఆ తరువాత కూడ కరువులొచ్చాయి. ఇక్కడా అక్కడా కరువు దాడులూ జరిగాయి. కానీ వాటిలో ప్రజా బాహుళ్యం భాగస్వామ్యం కంటే దళ సభ్యులు, మిలిటెంట్ల భాగస్వామ్యమే ఎక్కువ ఉండింది. 1995-96 సంవత్సరాలలో కరీంనగర్ జిల్లా కాటారం ప్రాంతంలో ఒక కొత్త వరవడి మొదలయింది. ఒక ఊరిలో జరిగే కరువు దాడిలో ఆ ఊరి ప్రజలు పాల్గొనరు. చుట్టుపక్కల ఊర్ల ప్రజలు

పాల్గొంటారు. అంతేకాక కరువు దాడిలో ధాన్యంగింజలే కాక డబ్బు, బట్టలు, బంగారం, రేడియోలు ఇత్యాది కూడ ఎత్తుకుపోవడం, తీసుకుపోని వస్తువుల్ని ధ్వంసం చేయడం మొదలయింది.

ఈ సంవత్సరం ఉత్తర తెలంగాణ వెలుపల జరిగిన కరువు దాడులలో ఈ లక్షణాలన్నీ పునరావృతమయ్యాయి. పుస్తెల తాళ్లు తెంపడం గురించి రాద్ధాంతం చాలా జరిగింది గానీ దాని కంటే ఒక రాజకీయ పార్టీ నిర్వహించే కరువు దాడులలో ప్రజలకు ఇయ్యవలసిన మార్గదర్శకత్వం గురించి కొంచెం ఎక్కువ చర్చ జరిగి ఉంటే బాగుండేది. పుస్తెలకే విమర్శ పరిమితం కావడం వల్ల దబాయించి నోరు మూయించే అవకాశం పీపుల్స్‌వార్ నాయకత్వానికి లభించింది.

ఉట్నూర్‌కు తిరిగివద్దాం. ఈ సారి ఉట్నూర్‌లోనే కాదు, ఉత్తర తెలంగాణలో ఎక్కడా నక్సలైట్ల ఆధ్వర్యంలో గానీ ఇతరత్రా గానీ కరువు పీడిత ప్రజలు కరువు దాడులు చేయలేదు. కరువు లేక కాదు, ఆకలి లేక కాదు, దోచుకోవడానికి షావుకార్లు లేకా కాదు. నిజానికి విప్లవ కమ్యూనిస్టు పార్టీల ప్రచారం కారణంగా పోరాడే జిల్లాగా పేరు పొందిన ఆదిలాబాద్ జిల్లా ప్రజా జీవిత సంస్కృతిలో స్వతహాగా మిలిటెన్సీ చాలా తక్కువ. ఆదివాసులయినా, ఇతరులయినా వారి జీవన సంస్కృతి నెమ్మదయినది. ఇది మంచిదా చెడ్డదా అనే విషయంలో అభిప్రాయభేదాలకు తావు ఉంటుంది గానీ ఇది మాత్రం వాస్తవం.

ఏమయితేనేం, ఉట్నూర్ ఆదివాసులు అల్లరికి దిగకుండ ప్రభుత్వం ఇచ్చిన నాలుగు బియ్యం గింజలు వండుకొని తింటున్నారు. గింజలు దొరకని నాడు పస్తులుంటున్నారు. కరువు జన్మభూమి అనీ, గ్రామసభలనీ ప్రజలను పదే పదే సమీకరించి మీలో ఎంతమందికి పనులు కల్పించాలో, ఎంతమందికి ఉచిత బియ్యం ఇయ్యాలో తేల్చండని చెప్పే ప్రభుత్వం ఇప్పటిదాకా చేసింది చాలా స్వల్పం. కరువు జన్మభూమిలో నమోదు చేసుకున్న వారి సంఖ్యను బట్టి లెక్కగడితే ఎన్ని దినాల పని ప్రభుత్వం కల్పించవలసి ఉండిందో అందులో సగటున 7 లేక 8 శాతం మాత్రమే 'పనికి ఆహారం' పథకం కింద కల్పించింది. కిలో 3 రూపాయలకు ఇచ్చే చవక బియ్యం (దీనికి అంత్యోదయ అన్న యోజన అని పేరు) దారిద్ర రేఖకు దిగువన ఉన్న ఈ ప్రజలలో నూటికి పది మందికి మాత్రమే ఇస్తున్నారు. ఉచితంగా ఇచ్చే 'అన్నపూర్ణ' బియ్యం నూటికి ఒకరికే ఇస్తున్నారు.

అవసరానికి ఎంత మాత్రం సరితూగని ఈ సంక్షేమం అట్లాగుంచి ఆదివాసీ ప్రజలే అనేదేమిటంటే, మాకు నికరమైన ఉపాధి కల్పిస్తే ఇవి అవసరమే ఉండవు

కదా అని. అంటే పొలాలకు సాగు నీరు, యువతకు ఫ్యాక్టరీలలోనో వేరొక చోటనో ఉద్యోగాలు కల్పించమంటున్నారు. సాగునీటి వ్యవస్థను పెంపొందించడానికి ఉట్నూరు పీఠభూమి పైన ఉన్న ఎగుడు దిగుడు నేలలలో అవకాశం పుష్కలంగా ఉంది. ఏ గ్రామానికి పోయినా తమ పొరుగున ఉన్న ఒక వాగు గురించో, ఒక వంక గురించో, దానిపైన కట్టగల ఆనకట్ట గురించో చెప్తారు. పదే పదే జరిగే 'జన్మభూముల' పైన పెట్టే ఖర్చు వీటిపైన పెడితే ఈ పొలాలకు సాగునీరు లభిస్తుంది కదా, అప్పుడు వర్షాభావం ఉన్న సంవత్సరాలలో సహితం తినడానికి ఇంత ఉంటుంది కదా అంటారు. ఐటిడిఏ స్కూళ్ల పుణ్యాన అంతో ఇంతో చదువుకుంటున్న ఆదివాసీ యువకులకు ఉద్యోగ అవకాశాలు కల్పిస్తే 'పనికి బియ్యం' పథకం కోసం ఎదురుచూడరు కదా అంటారు. ఈ మాటలు వినడానికి మన రాష్ట్ర ప్రభుత్వం సిద్ధంగా లేదు. పోనీ తాను ఆర్భాటంగా ప్రకటించుకునే కరువు సహాయ పథకాలనయినా సమగ్రంగా అమలు చేస్తుందా అంటే పది శాతం కూడ చేయదు. మరి ప్రజల గతి ఏం కావాలి?

ప్రజాతంత్ర వారపత్రిక

19 మే 2002

పిల్లికి చెలగాటం

అలిపిరి ఘటనకు అవకాశం కల్పించిన భద్రతా వైఫల్యాలను గురించి విచారణ జరపమని ప్రకాశ్‌సింగ్ గారిని రాష్ట్ర ప్రభుత్వం కోరగా, ఆయన ఆ విచారణ కంటే రాజకీయ ప్రకటనలు చేస్తూ తనకు ఇచ్చిన పరిధిని దాటి వ్యవహరిస్తున్నారని తెలుగుదేశం పాలకులు కోపగించుకుంటూ ఉండవచ్చు.

సాధారణ పత్రికా పాఠకులకు ఆ ప్రకటనల పట్ల కోపం వచ్చినా రాకున్నా ప్రకాశ్‌సింగ్ గారి వ్యవహారశైలి కొంచెం ఆశ్చర్యమయితే కలిగించి ఉండాలి. ఆయనకు అప్పగించింది పూర్తిగా సాంకేతిక స్వభావం గల కర్తవ్యం కాగా ఆయన నక్సలైట్లతో మాట్లాడతాననీ, వాళ్లు కలవకపోతే వారి మిత్రులతోనయినా మాట్లాడతాననీ ప్రకటించడం, తిరుపతిలో పని ముగించుకొని హైదరాబాద్ వచ్చి ఇక్కడ దిల్‌కుష్ గెస్ట్‌హౌస్‌లో మకాం వేసి భద్రతా వ్యవస్థలతోనూ, వాటి యోగ్యాయోగ్యాలతో ఏమీ సంబంధం లేని వారిని సహితం పిలిచి మాట్లాడడం ఆశ్చర్యం కలిగించే విషయాలే మరి.

అధికారంలో ఉన్నవారి లీలలకు అలవాటుపడిన మన పత్రికా విలేఖరులు ప్రకాశ్‌సింగ్ గారిని ఈ విషయం అడిగినట్టు లేరు గానీ అడిగిన వారికి ఆయన వివరణ ఇస్తూనే ఉన్నారు.

వారికి ప్రభుత్వం ఇచ్చిన విచారణా లక్ష్యాలు రెండంట. ఒకటి, మొన్నటి అక్టోబర్ 1 నాడు అలిపిరి వద్ద ముఖ్యమంత్రి పైన హత్యా

ప్రయత్నం జరగడాన్ని పసిగట్టలేక పోవడానికి కారణమైన భద్రతా వ్యవస్థ వైఫల్యాలను గుర్తించడం. రెండు, ఇటువంటివి పునరావృతం కాకుండ ఉండడానికి తగిన సూచనలివ్వడం. ఈ రెండవ లక్ష్యాన్ని పెట్టడంలో ప్రభుత్వం ఉద్దేశం భద్రతా వ్యవస్థను పటిష్టం చేసే సలహాలు ఒక నిపుణుడి నుండి పొందుదామని. అయితే ఆయన భద్రతా వైఫల్యాలు పునరావృతం కాకుండ ఉండడానికి కాక, ముఖ్యమంత్రి పైన హత్యా ప్రయత్నం పునరావృతం కాకుండ ఉండడానికి తగు సూచనలు ఇమ్మన్నట్టుగా తన విచారణ రెండవ లక్ష్యాన్ని అర్థం చేసుకొని తదనుగుణంగా సాగుతున్నారు.

బాగుంది కదూ?

గతంలో జాతీయ మానవ హక్కుల కమిషన్ చైర్మన్‌గా ఉండిన జస్టిస్ వర్మగారు ఇంకొక కోణం నుండి ఇదే పని చేసారు. రాష్ట్రంలో పోలీసులు తమ కనుసన్నలలో నడుచుకునే నేరస్తుల ముఠాలను తయారు చేసుకొని - లేదా తయారు కానిచ్చి - ప్రజలను భయభ్రాంతులకు గురి చేస్తున్నారని ఆయనకు ఫిర్యాదు చేస్తే, 'ఇవన్నీ చిన్న విషయాలు - అసలు విషయానికొద్దాం' అంటూ పీపుల్స్‌వార్‌నూ, రాష్ట్ర ప్రభుత్వాన్నీ ఒక దగ్గరకు తీసుకొచ్చి కూర్చోబెట్టే ప్రయత్నం చేద్దాం రమ్మని ఆహ్వానించారు.

ఆయుధాలు పట్టుకున్న వారికి ఏవో తీరని కోరికలు ఉండే ఉంటాయి కాబట్టి వారిని కూర్చోబెట్టి మాట్లాడి సగమో ముప్పావో తీర్చేస్తే సమస్య సమూలంగా పరిష్కారం అయిపోతుంది కదా, ఈ లోపల ఎన్‌కౌంటర్ల గురించి విచారణలు, ముఖ్యమంత్రికి జడ్ కేటగిరీ రక్షణలు - ఇవన్నీ ఎందుకు అన్న వైఖరి ఆయనకు బలంగానే ఉన్నట్టుంది.

ప్రభుత్వానికి పీపుల్స్‌వార్‌కు మధ్య చర్చలు జరగాలని మరి కొంత సహేతుకంగా అందరం కాంక్షించాము గానీ దాని లక్ష్యం సమస్యను ఒక్కసారిగా పరిష్కరించేయడం కాదు. ఆ చర్చల ప్రక్రియతో బాటు - లేదా దానిలో భాగంగా - పాలకుల అణచివేత విధానాలలోనూ అన్నల ప్రతిఘటనా విధానాలలోనూ కూడ మెరుగుదల తీసుకొచ్చే ప్రయత్నం జరగాలని భావించాము, భావిస్తున్నాము. ఎందుకంటే ఏది సమస్య, ఏది పరిష్కారం అన్న విషయంలో ఏకీభావం లేని పరిస్థితిలో దేనినీ పరిష్కరించేయడం జరిగే పని కాదు కాబట్టి.

కమ్యూనిస్టు విప్లవకారుల విషయంలో ఇంతకంటే వేరే ఏ వైఖరీ సహేతుకమైనది కాబోదు. అయితే, మన దేశంలో సాయుధ పోరాట రాజకీయాలను

కూడ ఒక రాజకీయంగా గుర్తించి దానితో సమాజం సహజీవనం చేయవలసి వస్తే చేయక తప్పదనే వైఖరిని ఆమోదించే ఓపిక సన్నగిల్లుతున్నట్టుంది. ఆకర్షణీయంగా కనిపిస్తున్న 'ఆధునీకరణ' వాతావరణంలో, తుపాకులు పట్టుకొని చెట్లలో పుట్లలో జీవిస్తూ ఏదో మారుద్దామనుకునే రాజకీయ వ్యవహార సరళి గతించిన కాలానికి చెందినదిగా, తెలివితక్కువతనంగా కనిపిస్తున్నట్టుంది.

వేర్పాటువాద జాతీయ పోరాటాలు ఒక్కొక్కటిగా తుపాకులు దించేసి సాధారణ స్రవంతిలోకి వచ్చేస్తుండడం ఈ అసహనానికి ఊతం ఇస్తున్నట్టుంది. నాగా పోరాటకారులతో కాల్పుల విరమణ ఒప్పందం మూడేళ్లుగా అప్రతిహతంగా అమలవుతున్నది. నేడు ఆ ఉద్యమకారులలోని ఒక ప్రధాన భాగం ప్రాంతీయ కౌన్సిల్ ఏర్పాటుతో సంతృప్తి చెంది తుపాకులు అప్పగించేసింది. ఇక అల్ఫా ఆట కట్టించడానికి మనవాళ్లు భూటాన్ రాజును ఒప్పించడంలో కృతకృత్యులు అయినట్టున్నారు. మిజో పోరాటకారులు తుపాకులు అప్పగించేసి చాలాకాలం అయింది.

వాళ్లు వేరు, నక్సలైట్లు వేరు అన్న ప్రాథమిక అవగాహన లేకపోయినట్టయితే అక్కడ జరిగింది ఇక్కడా జరగగలదని అనుకునే అవకాశం ఉంది. మంచో చెడో విప్లవ కమ్యూనిస్టు పోరాటం ఇప్పట్లో తుపాకులు దించే పరిస్థితి లేదు కాబట్టి వారి వ్యూహాన్నీ ప్రభుత్వం ప్రతివ్యూహాన్నీ నియంత్రించి, వారి వ్యూహం వల్ల ప్రజలకు జరగగల కీడును అదుపు చేస్తూ వ్యవహరించడం సమాజం బాధ్యత. అంతే తప్ప, చంబల్ లోయ డాకూలకూ, ప్రభుత్వానికీ ఒకనాడు జయప్రకాశ్ నారాయణ్ కుదిర్చిన ఒప్పందం లాంటిది కుదిర్చి చరిత్రలో నిలిచిపోదామని ఎవరు ఆశించినా వారికి ఏమీ అర్థం కానట్టే లెక్క.

అయితే చంద్రబాబు ఎన్నికల కోసం ఎంచుకున్న ఎత్తుగడ వల్ల ఈ విషయంలో సహేతుకమైన వైఖరికీ అహేతుకమైన ఆశకూ కూడ అవకాశం లేకుండ పోయింది. వేరే ఏదో చూపించి ఎన్నికలకు దిగే పరిస్థితి లేక విరిగిన తన భుజం ఎముకను చూపించి దిగుదామని అతను నిర్ణయించుకోవడం వోట్ల రాజకీయాల పరిధిలో సహితం విజ్ఞత గల చర్యో కాదో ఇంకొక రెండు మూడు నెలల్లో బయటపడగలదు గానీ సామాజికంగా మాత్రం అది అత్యంత నష్టకరమయిన నిర్ణయం. పోలీసు యంత్రాంగం హింసను పెంచి అన్నల నుండి మరింత హింసను ఆహ్వానించే నిర్ణయం.

ప్రజల సంగతేమోగానీ వాళ్లిద్దరూ సంతోషంగానే ఉన్నట్టున్నారు. నక్సలిజమే రాష్ట్రంలో ప్రధాన సమస్య అని ముఖ్యమంత్రే ప్రకటించిన తరువాత ఇంక

పోలీసులను ఆపేది ఎవరు? ప్రధాన సమస్యను ఎదుర్కొనే క్రమంలో జరిగే 'చిన్న చిన్న పొరబాట్ల'ను భూతద్దంలో చూపించవద్దనే పోలీసుల వాదనను ఇంక కాదనేది ఎవరు? పీపుల్స్‌వార్ మాటకొస్తే, ఆంధ్రప్రదేశ్ రాజకీయాలు వారి పోరాటాల చుట్టే తిరుగుతున్నాయనే పద్ధతిలో రాజకీయ విశ్లేషణ చేయడం ఆ పార్టీకీ, అంతకుమించి వారి అభిమానులయిన మేధావి వర్గానికీ ఎప్పటి నుండో అలవాటు. ఈ అర్ధ సత్యాన్ని సత్యంగా సాక్షాత్తు ముఖ్యమంత్రే ప్రకటించడం వారికి సంతోషం కాకున్నా సంతృప్తి ఎందుకు కలిగించదు?

ప్రజాతంత్ర వారపత్రిక
22 డిసెంబర్ 2002

వినని వారికి హితోక్తులు

చర్చల నేపథ్యంలో పీపుల్స్‌వార్ ఏ విధంగా నడుచుకుంటుందనేది చర్చల సాఫల్యానికి చాలా ముఖ్యమైన విషయం.

ప్రభుత్వానికిది వర్తించదా అంటే వర్తిస్తుంది గానీ ప్రభుత్వం వేసే ప్రతీ అడుగు మీదా వెయ్యి కళ్ళు ఉంటాయని దానిని నడిపే వారికి తెలుసును. పీపుల్స్‌వార్ గురించి ఆ మాట అనలేం. ఆ పార్టీ మీదా అది నడిపే పోరాటం మీదా విమర్శనాత్మక దృష్టి సారించడానికి ఇప్పటికీ సమాజం సిద్ధంగా లేదు. ఆ పార్టీనీ దాని సిద్ధాంతాన్నీ ద్వేషించే పిడికెడు మంది మినహా వేరే ఎవ్వరూ - మనసులో ఏమున్నా విమర్శించడానికి తయారుగా లేరు.

అందువల్ల ఏ మాత్రం ఆత్మవిమర్శనా స్ఫూర్తి లేకుండా ప్రవర్తించడం ఆ పార్టీకి అలవాటయిపోయింది. ఒడ్డిగూడెం ఘటననే తీసుకోండి. మన వాడి బలహీనతలను వాడుకుని మన వాళ్లనే చంపించగల పోలీసు సంస్కృతి మీద కోపంతో పాటు మన వాళ్ళు ఇంతటి మహానుభావులా అన్న సిగ్గు కూడ ఆవగింజంత పీపుల్స్‌వార్ స్పందనలో ఉండి ఉంటే ఉచితంగా ఉండేది. దిగజారగల మన వాళ్ళను వాడుకోవడమే కాదు, వాళ్లు దిగజారడం కూడ శత్రువు తప్పే అయినట్టు వ్యవహరించడానికి ఆత్మావలోకన రాహిత్యం చెప్పుకోదగ్గ స్థాయిలో ఉండాలి. లక్ష్మణ్‌ను కోవర్టుగా వాడుకోలేదని బుకాయిస్తున్నందుకు డి.జి.పిని సస్పెండ్ చేయాలి అని ఒడ్డిగూడెం

ఘటనకు స్పందిస్తూ వరవరరావు అన్నారు. లక్ష్మణ్ వంటి కార్యకర్తలను ఉంచుకొని అంతా విప్లవకారులేనని సమాజానికి చెప్తున్నందుకు ఎవరిని సస్పెండ్ చేయాలి? పోలీసులు కోవర్టును తయారు చేస్తున్నారు అన్న అభియోగం ఒక అర్థంలో సత్యమే గాని వారే దానికి పూర్తి బాధ్యులు అన్న అర్థంలో మాత్రం కాదు.

మూడు దశాబ్దాల హింసా ప్రతిహింసల తరువాత శాంతియుత వాతావరణంలో చర్చలకు ఉపక్రమిస్తున్న సీరియస్ తరుణంలో ఒక్క ఘటన జరగగానే - అందులోని సత్యమేమిటో ఇంకా ఎవరికీ తెలియకుండానే డి.జి.పిని సస్పెండ్ చేయాలి అని చర్చల ప్రస్తుత దశలో ముఖ్యపాత్రధారిగా ఉన్న వ్యక్తి ప్రకటించడం సాధారణ మానవులను కించిత్ కలవరపెట్టే ఉంటుంది. మొదటే అక్కడ మొదలుపెట్టారు. ఈసారి ఏమైనా జరిగితే రాజశేఖరరెడ్డినే దిగిపొమ్మంటారా అన్న సందేహం చాలామందికి వచ్చే ఉంటుంది.

ప్రభుత్వమన్నా రాజ్యయంత్రాంగమన్నా సమాజంలో ఎవరికీ పెద్దగా గౌరవం లేదు. ఇది సహేతుకమైన అగౌరవమే. అంత మాత్రం చేత అందరూ పీపుల్స్‌వార్ చేతబట్టిన తుపాకుల సాధికారతను నిస్సంకోచంగా ఆమోదిస్తున్నారనుకుంటే పొరపాటే. ప్రస్తుతం మన దేశంలో నెలకొన్న పరిస్థితులలో పీడిత ప్రజల పక్షాన నిలబడే ఒక మిలిటెంట్ పోరాట సంస్థ ఉండటం మంచిదేనని స్వప్రయోజనాలు లేని వారెవరైనా భావిస్తారనుకుంటాను. ఆపైన ఎవరి ప్రశ్నలూ ఎవరి సందేహాలూ వారికి ఉన్నాయి, ఉంటాయి. పీపుల్స్‌వార్ ప్రతినిధులు ఈ విషయాన్ని ఎరిగి నడుచుకోవడం రాబోయే దినాలలో చాలా అవసరం.

నిషేధం ఎత్తి వేస్తున్నారంట, మొగిలిచెర్ల మీటింగ్‌కు అనుమతి ఇస్తున్నారంట అని తెలియగానే నిరర్థకమైన ఆంక్షలు తొలిగిపోయినందుకూ, ఒక అభిప్రాయం ఉన్నందుకూ విన్నందుకూ భయపడుతూ బతకనక్కరలేని దినం వచ్చినందుకూ సంతోషిస్తున్న వాళ్లు ఉన్నట్టే, మళ్లీ వసూళ్లు మొదలవుతాయేమోనని భయపడుతున్న వాళ్లూ, మళ్లీ వీధికొక అన్న తయారయి మన బతుకులను శాసించడం మొదలవుతుందేమోనని ఆందోళన చెందుతున్నవారూ ఉన్నారు. ఈ భయానికీ ఆందోళనకూ జవాబు చెప్పనక్కరలేదనీ, అవకాశం దొరకగానే అతిగా మాట్లాడే తమ రాజకీయ సంస్కృతితో వాటిని మరింత పెంచినా తప్పేం లేదనీ పీపుల్స్‌వార్ ప్రతినిధులూ అనుయాయులూ అనుకుంటే పాతరోజులే నయమన్న తిరోగామి భావనను చేజేతులా పెంచిన వారవుతారు.

సాయుధ పోరాటం ద్వారా తప్ప మన సమాజంలో మౌలిక మార్పులు తేలేమని నమ్మని వారు సహితం, బలప్రయోగానికి సామాజిక మార్పులో స్థానం లేకపోలేదని గుర్తిస్తారు. అది చాలా రకాలుగా అవాంఛనీయం కావచ్చు గానీ అవాంఛనీయమయినంత మాత్రాన ఏదీ అసత్యమయిపోదు. అందువల్లనే, 'తుపాకులు పట్టుకుని సమాంతర రాజ్యాలు నడుపుతున్న వారితో చర్చలేమిటి' అన్న అభ్యంతరాన్ని మధ్యతరగతిలో సహితం మెజారిటీ ప్రజలు అవాస్తవికమైన అభ్యంతరమని కొట్టిపారేస్తున్నారు. 'చూడొద్దు మాట్లాడొద్దు వినొద్దు' అనే పద్ధతిలో పీపుల్స్‌వార్‌ను ఇంద్రియజ్ఞానం పరిధి నుండి బహిష్కరించడం అవివేకం అని గుర్తిస్తున్నారు. ప్రభుత్వం వారితో కూర్చొని మాట్లాడాలని కోరుకుంటున్నారు.

ఇదంతా సాయుధ పోరాటానికి సపోర్టేననుకోకుండా, దీని పరిధి ఏమిటో ఎరిగి కొంత హుందాగా, గంభీరంగా నడుచుకోవడం ఉచితంగా ఉంటుంది. ప్రస్తుతం సాధారణ మనుషులలో సహితం ప్రభుత్వం చట్టబద్ధంగా వ్యవహరించాలని కోరుకుంటున్న వాళ్లు బలంగా ఉన్నారు. ఈ వైఖరిని కాపాడుకోవడం, నిలబెట్టుకోవడం రాగల రాజకీయ పరిణామాలలో పీపుల్స్‌వార్‌కయినా, ప్రజాశ్రేయస్సుకయినా చాలా అవసరం. ఈ వైఖరిని ఆత్మసంశయంలో పడేసే పనులు చేసే కొద్దీ చర్చల ప్రక్రియలో ప్రభుత్వంలోని అసమ్మతి శక్తులు వేయగల ఎత్తులకు సాధికారత చేకూర్చడమవుతుంది. ఆ శక్తులను తక్కువగా అంచనా వేయడం తగదు.

'స్వేచ్ఛ' ఇంకా నిండుగా వచ్చీ రాకముందే పీపుల్స్‌వార్‌కు స్వేచ్ఛ వస్తే ఇతరుల స్వేచ్ఛ పోతుందనే అభిప్రాయానికి బలం చేకూర్చే ఘటనలు జరుగుతున్నాయి. ఇల్లెందు అడవులలో న్యూడెమోక్రసీ నుండి నల్లమల అడవులలో ఎన్‌జీవోల దాకా 'అన్నల' నుండి బెదిరింపులు ఎదుర్కొంటున్నారు. 'ఈ ప్రాంతాలకు రావద్దు' 'ఇక్కడ పని చేయొద్దు' 'రాజీనామా చేయి' అన్న ఆంక్షలు, ఆదేశాలు వినిపిస్తున్నాయి. కారణాలు చెప్పడం లేదా అంటే టోకున చెప్తున్నారు - ప్రభుత్వానికి ఏజెంట్లుగా పని చేస్తున్నారనీ, డబ్బులు తింటున్నారనీ, ప్రజలను మోసం చేస్తున్నారనీ చెప్తున్నారు. ఇంత అస్పష్టమైన ఆరోపణలు చేయడమే అప్రజాస్వామికం. వాటిని ఎదుర్కొన్న వ్యక్తికి దేనికి జవాబు చెప్పాలో తెలీదు. అయినా ఆరోపణ సత్యాసత్యాలు ఇక్కడ విషయం కాదు. వాటి వెనువెంటనే వచ్చే ఆంక్షలు, ఆజ్ఞలు ప్రస్తుత విషయం. పీపుల్స్‌వార్ స్వేచ్ఛను పునరుద్ధరించాలన్న అభిప్రాయానికిప్పుడు విస్తృతమైన మద్దతు ఉంది. కానీ వారికి స్వేచ్ఛ వస్తే వేరే వారి స్వేచ్ఛ పోతుందనీ ఇది అనివార్యమనీ

అనిపించిన రోజున ఎంతటి ఉదారవాదులయినా దీనినో దానినో ఎంపిక చేసుకుంటారు. అప్పుడింత మద్దతు ఉంటుందా?

ఈ మాటలు వినే 'మూడ్'లో వారు ఉన్నారో లేదో గానీ అనేవారొకరు ఉండాలి. వాళ్లతో ఎందుకు పెట్టుకోవాలిలే అని అందరమూ ఊరుకుంటే పరిస్థితి మళ్లీ మొదటికి వేగంగా రాగలదు. ప్రస్తుతం మౌనంగా ఉంటూ ఆ అదను కోసం కాచుకున్న వారు ప్రభుత్వంలోనూ సమాజంలోనూ చాలామందే ఉన్నారు. వారికి ఊతమిచ్చే పరిస్థితిని రానివ్వకూడదు.

ప్రజాతంత్ర వారపత్రిక

25 జూలై 2004

చర్చలకు కూర్చునే ముందు...
భూమి సమస్యను అధ్యయనం చేయండి

శాంతి, స్వావలంబన, భూమి సమస్య అనే డిమాండ్లతో పీపుల్స్‌వార్ రాష్ట్ర ప్రభుత్వంతో చర్చలకు కూర్చోబోతున్నదని వినికిడి.

స్వావలంబన అంటే ప్రపంచ బ్యాంకు ఆదేశాలకు అతీతంగా రాష్ట్ర పాలన సాగాలని కాబోలు. అదంత సులభం కాదు. రాజశేఖరరెడ్డి ప్రభుత్వం ఈ విషయంలో పీపుల్స్‌వార్‌కు ఏ హామీ ఇవ్వబోదు, ఇవ్వడం సాధ్యమని కూడ భావించబోదు. మన దేశాన్ని ఏలేవారు ప్రపంచ బ్యాంకు ఆదేశాలకు కట్టుబడి ఉండడమే కాదు, ఆ 'బంధాన్ని' తెంపుకునే స్వేచ్ఛను సహితం వారికే సమర్పించేసారు. పీపుల్స్‌వార్ నాయకత్వం ఈ అంశాన్ని చర్చల అజెండాలో చేర్చడమే మన రాష్ట్ర పాలకులకొక అధిక ప్రసంగంగా అనిపిస్తుండవచ్చు. 'అంతర్జాతీయ సంస్థలు' అని పిలవబడే మూడు సంస్థలతో - ప్రపంచ బ్యాంకు, అంతర్జాతీయ ద్రవ్యనిధి సంస్థ, ప్రపంచ వాణిజ్య సంస్థలతో - మన పాలకులు చాలా లోతుగా రాజీపడి ఉన్నారు.

శాంతి సంగతి మళ్లీ మాట్లాడుకోవచ్చును గానీ, భూమి సమస్యను పీపుల్స్‌వార్ నాయకత్వం సీరియస్‌గా చర్చలలో భాగం చేసి ప్రభుత్వం నుండి ఏదైనా రాబట్టదలచుకున్నట్లయితే దీని వివిధ కోణాలను వివరంగా అధ్యయనం చేయడం మంచిది. భూముల పంపకం ఆస్తి హక్కుతో ముడిపడి ఉంది. ఆస్తి హక్కును చట్టం ద్వారా తప్ప ఇతరత్రా తొలగించడాన్ని భారత రాజ్యాంగం ఒప్పుకోదు.

ప్రభుత్వం రాజ్యాంగేతర శక్తులతో చర్చలు జరపవచ్చునుగానీ రాజ్యాంగం ప్రకారమే పరిపాలన జరపాలి. ఇది అర్థం చేసుకోకపోతే చర్చలు నిష్ఫలం అవుతాయి.

'దున్నే వానిదే భూమి' అనే నినాదం భూమి సమస్యను చర్చించడానికి పెద్దగా పనికి రాకపోవచ్చు. వ్యవసాయం అంటే ఏమిటో తెలియని బ్రాహ్మణ అగ్రహారీకులూ జమీందార్లూ రైతుల చేత వందలాది ఎకరాల భూములను కౌలుకు సాగు చేయించుకున్న రోజులలో పుట్టిన నినాదమది. ఇప్పటికీ మన దేశ వ్యవసాయ రంగం ఏదో ఒక అర్థంలో 'అర్ధ భూస్వామ్య వ్యవస్థ' అయి ఉండవచ్చునేమోగానీ ఆనాటి పోలికలిప్పుడు చాలా తక్కువ. వ్యవసాయం మీద ఆధారపడే పేదలందరికీ (అందరికీ కాకపోతే వీలయినంత మందికి) భూమి దక్కాలన్నది ఇవ్వాళ్టి నినాదం కాగలదు.

అయితే చట్టాలతో నిమిత్తం లేకుండ ఎర్రజెండాలు నాటే పద్ధతిలో దీనిని సాధించుకోవడం ఏవో మారుమూల గ్రామాలలో జరగగలదేమోగానీ రాష్ట్రమంతటినీ ప్రాతిపదికగా తీసుకొని జరిపే చర్చలకది మార్గదర్శకం కాజాలదు. చట్టాలమీద దృష్టి పెట్టి ఏ చట్టం కింద ఇంకా ఎంత భూమి పేదల పరం కాగలదు, ఆ చట్టాల కింద మరింత భూమి సేకరించడానికి చట్టంలో గానీ కోర్టు తీర్పులలో గానీ ఉన్న ఆటంకాలేమిటి, కొత్త చట్టాలు చేయడానికున్న అవకాశం ఏమిటి అనే విషయాలు కొంచెమైనా అధ్యయనం చేయకుండ చర్చలకు కూర్చుంటే ప్రయోజనం ఉండదు. ప్రభుత్వం చట్టాలనూ కోర్టు తీర్పులనూ అడ్డం పెట్టి ఏమీ చేయలేననగలదు. లేదా చట్టరీత్యా చెల్లుబాటు కాని హామీలు ఇచ్చేసి, రేపు వాటి అమలును కోర్టులు ఆపేస్తే చేతులెత్తేయగలదు.

సీలింగ్ భూముల జాబితాలోకి రాగల ప్రతీ ఎకరం భూమి మీదా ఇప్పటికే పలు దఫాల వ్యాజ్యాలు నడిచి ఉన్నాయి. భూస్వాములకు అనుకూలంగా కోర్టులిచ్చిన తీర్పులను ప్రభుత్వం సవాలు చేయకుండ ఉండిపోయి కాలాతీతం కానిచ్చిన కేసులను ఏం చేయాలి? తప్పుడు ఆస్తి పంపకాలు, తప్పుడు అమ్మకాలు చూపించి కాపాడుకున్న భూమిపైన ఇన్నేళ్ల తరువాత పునర్విచారణ జరుపుతామంటే కోర్టులు ఒప్పుకుంటాయా? నిజమే, అన్ని రకాలుగా 'సీలింగ్ మిగులు'గా గుర్తించబడి ఇంకా పేదలకు పంచకుండ ఉండిపోయిన భూమి, లోపాయికారీగా ఇప్పటికీ తొలినాటి భూస్వాములే చేసుకుంటున్న భూమి లేకపోలేదు. దానినంతా వెంటనే పేదలకు పంచమని అడగడం సాధ్యమే, ప్రభుత్వం అంగీకరించడమూ సాధ్యమే. అయితే ఇటువంటి భూమి చెప్పుకోదగ్గ పరిమాణంలో - అన్ని జిల్లాలలో

కాకున్నా కొన్ని జిల్లాలలో ఉండవచ్చును గానీ 'భూమి సమస్య' పరిమాణంతో పోల్చినప్పుడు శతాంశం కూడ కాదు.

దేవాదాయ భూముల సమస్య ఈ మధ్య బాగా చర్చలో ఉంది. దేవాదాయ చట్టంలోని సెక్షన్ 82 చెల్లుతుందని సుప్రీంకోర్టు తీర్పు ఇచ్చిన తరువాత రాష్ట్రంలోని దేవాలయ భూములను స్వంతం చేసుకున్న కౌలుదారులందరి హక్కులూ రద్దయిపోయాయి. వారిలోని పేదవారికి భూములను చవకగా పొందే హక్కు సెక్షన్ 82లోనే ఉంది. మిగిలిన భూమి - దాదాపు 2 లక్షల ఎకరాలు - ఇప్పుడు దేవాదాయ శాఖ చేతిలో ఉంది. దీనిని భూమి లేని పేదలకు పంచాలి, లేదా చవకగా ఇవ్వాలి అని అడిగే అవకాశం ఉంది. కానీ దీనికి రెండు ఆటంకాలున్నాయి. దేవాలయాల పోషణకు తగిన ఏర్పాటు చేయకుండ దేవాలయ భూములను పేదలకు పంచడాన్ని కోర్టులు ఆమోదించడం లేదు. భూస్వాములు, పూజారులు పదే పదే కోర్టుకెక్కి అటువంటి ప్రతీ ప్రయత్నం మీదా 'స్టే' తెచ్చుకుంటున్నారు. ప్రజావసరాల కోసం దేవాలయ భూములను సహితం సేకరించవచ్చునని సుప్రీంకోర్టు 1950లలోనే స్పష్టం చేసింది గానీ, అందుకు మారుగా ఆ గుడికి వేరే ఆదాయ మార్గం చూపించి తీరాలన్న ఆదేశం అప్పటి నుండి ఇప్పటి దాకా ఒక గుదిబండగా కూర్చొని ఉంది. దీనిని ఎదుర్కోవడం అంత సులభం కాదు.

రెండవది, హక్కులు కోల్పోయిన పాత కౌలుదార్ల నుండి రాగల ఒత్తిడి. పేరుకు కౌలు ఒకరిదే అయి ఉంటుంది గానీ ఆ భూమిని వంశపారంపర్యంగా పంచుకోవడం వల్ల వాస్తవంగా దానిని కౌలుకు చేస్తున్నవారు చిన్న రైతులే అయి ఉండవచ్చు. తమకు కూడ సెక్షన్ 82 ప్రకారం పేద కౌలుదార్ల హోదాలో ఆ భూమిని చవకగా కొనుక్కునే హక్కు ఇవ్వాలని వారు అడుగుతున్నారు. ఇది ఎంత వరకు సమంజసమోగానీ సి.పి.ఐ, సి.పి.ఐ(ఎం)లు దీనిని సమర్థిస్తున్నాయి. వారి ఆధ్వర్యంలో నడిచే దేవాలయ భూముల కౌలుదార్ల ఉద్యమాల ముఖ్య డిమాండ్లలో ఇదొకటి. ఈ డిమాండును కూడ అంగీకరించినట్టయితే పేదలకు పంచడానికి దేవాదాయ భూములు ఎక్కువ మిగలక పోవచ్చును.

ఏజెన్సీ భూములకు వర్తించే 'వన్ ఆఫ్ సెవెంటీ' రెగ్యులేషన్ అమలు గురించి కూడ పీపుల్స్‌వార్ నాయకత్వం ప్రభుత్వంతో చర్చించబోతున్నామని అంటున్నారు. నిజానికి ఆ రెగ్యులేషన్ కింద జరగవలసిన విచారణలన్నీ ఇప్పటికే 'జరిగిపోయాయి'. అయితే అన్నీ కూడ ఆదివాసులకు ఏ అవగాహన లేని రోజులలో జరిగిపోయాయి. వారిలో కొంచెం చదువుకున్న ఈ తరం ముందుకొచ్చి ఈ

విచారణలను తిరస్కరించి మళ్ళీ విచారణ జరపాలని డిమాండ్ చేయడం వల్లనే పశ్చిమ గోదావరి జిల్లాలో గిరిజన - గిరిజనేతర ఘర్షణలు పెద్దెత్తున చెలరేగాయి. పునర్విచారణ జరపవచ్చునా లేదా అన్న విషయంలో హైకోర్టు గందరగోళమైన తీర్పును ఇచ్చి ఉంది. దానిని అడ్డుపెట్టుకుని గిరిజనేతరులు అన్యాక్రాంతమైన భూముల ఆక్రమణను కొనసాగిస్తూనే ఉన్నారు. లోతయిన చట్ట సవరణలు లేకుండ 'వన్ ఆఫ్ సెవెంటీ' విషయంలో న్యాయం జరగడం అసాధ్యం. దానికవసరమైన చట్ట సవరణలు కోర్టులలో నిలబడేటట్టు చేయాలి. ప్రభుత్వం ఏదో హామీ ఇచ్చి ఏమీ చేయలేక కోర్టులను తప్పుబట్టి తప్పించుకునే ప్రమాదం ఉంది.

కాబట్టి ఏ కోణంలో చూసినా 'భూమి సమస్య' అనేది చాలా సంక్లిష్టమైన వాస్తవాలతోను, చట్టాలతోను, కోర్టు తీర్పులతోనూ ముడిపడి ఉంది. ఎర్రజెండాలు పాతడం ద్వారా భూమి సమస్యను పరిష్కరించడం మాత్రమే అధిక భాగం పీపుల్స్‌వార్ కేడర్‌కూ నాయకత్వానికీ తెలుసును. అదే అవగాహనతో చర్చలకు కూర్చుంటే ఫలితమేమీ దక్కకపోగా ప్రభుత్వం ఒట్టి హామీలిచ్చి తప్పించుకునే ప్రమాదం ఉంది.

ప్రజాతంత్ర వారపత్రిక
3 అక్టోబర్ 2004

చర్చల గురించి ఇంకొంచెం...

ఏదో జరగబోతుంది అని అన్ని వర్గాలలోనూ ఉన్న ఉత్సాహం - ఉబలాటం అనవచ్చునేమో కూడ - ముచ్చట గొలుపుతున్నది. 'రాజ్యాంగాన్ని తిరస్కరించే వాళ్లతో ప్రభుత్వం మాట్లాడటమేమిటి?' అని అభ్యంతరం తెలపగల వర్గాలకు చెందినవారు సహితం ఆ అభ్యంతరాన్ని ఎక్కడో భద్రపరచి ఏమయితేనేం, ఈ చర్చలు ఏదో ఒక ఫలాన్ని ఇస్తే బాగుండును అనుకుంటున్నారు. పైకి మాత్రమే అంటున్నారేమోనన్న అనుమానం లేకపోలేదు గానీ ఇది పూర్తిగా నటన అని కూడ అనలేము.

దీనిని చాలా రకాలుగా అర్థం చేసుకోవచ్చు.

విప్లవం మీద అన్ని వర్గాలలోనూ ఆశ ఉందని భావించడం అన్నిటికంటే ఆకర్షణీయమైన వ్యాఖ్యానం. అయితే పిల్లికి బిచ్చం పెట్టని బాపతు భద్రజీవులు సహితం కోర్టు వరండాలోనూ బస్‌స్టాండ్ ప్లాట్‌ఫారం మీదా పలకరించి 'ఏమైనా ఫలితం వస్తుందంటారా' అని అడగడం వెనక విప్లవం పట్ల సార్వజనీన ఆకాంక్ష ఉందని నమ్మడం కష్టమే.

నిజమే, ఆ కోవకు చెందిన జీవులు కానివారు కూడ అదే ఆశ వ్యక్తం చేస్తున్నారు. వారిలో విప్లవం అనే ఆ అస్పష్టమైన ఆదర్శం పట్ల కోరిక ఉన్నా లేకున్నా, సగటు జీవులకు రానురాను దుర్భరంగా తయారవుతున్న ప్రస్తుత పరిస్థితుల నుండి ఏదయినా ఉపశమనం

దొరుకుతుందేమోనన్న ఆశ ఉందని అనుకోవచ్చు. సానుభూతిగా అర్థం చేసుకోనూవచ్చు.

కానీ ఇక్కడొక దౌర్బల్యం ఉందని గుర్తిస్తున్నామా? మొగిలిచర్ల నుండి పగిడేరు దాకా జరిగిన, జరుగుతున్న మీటింగ్‌లను టి.విలో అదే పనిగా చూస్తూ ఉన్న వారిలో పదివేలలో ఒకరు కూడ ఆ మీటింగ్‌లు నిర్వహిస్తున్న సంస్థలు నడుపుతున్న, లేక నడపబోయే ఏ ఉద్యమంలోనూ భాగం కాదు, కాబోరు, కావాలన్న ఆలోచనా వారికి రాదు. ప్రభుత్వం మెడలు వంచి నిషేధం ఎత్తివేయించి అంతంత పెద్ద మీటింగ్‌లు పెట్టి అంతంత పెద్ద గొంతులతో మళ్లీ అదే ప్రభుత్వాన్ని తిడుతున్నారు కదా, వీళ్లు తలచుకుంటే నా సమస్యలు ఇట్టే తీరకపోతాయా అనుకుంటున్నారు. ఆ సమస్య వేల మందికి సంబంధించిన క్లిష్టమైన సమస్య కావచ్చు. పక్కింటి వాడిని దబాయించి రెండిళ్ల మధ్య ఉన్న ఖాళీ జాగాను కబ్జా చేసుకుందామంటే వీలుకావడం లేదే అన్న కుళ్లుబోతు సమస్యా కావచ్చు. 'అన్నలు ప్రభుత్వంతో మాట్లాడుతున్నారు. మునిసిపాలిటీ వాళ్లు మా వీధిలో చెత్త తీయడం లేదు కొంచెం వారికి చెప్పవా' అని విశాఖపట్నంకు చెందిన ఒక మిత్రుడు జోక్‌గా అన్న మాటలు సీరియస్‌గానే ఈ వైఖరిని ప్రతిబింబిస్తాయి.

అయితే ఆ మాత్రం సమస్యలు లేనివారు సహితం అన్నల పట్ల, అన్నలకూ ప్రభుత్వానికీ మధ్య నడుస్తున్న చర్చల ప్రక్రియ పట్ల సానుకూలమైన ఆసక్తి చాలా చూపిస్తున్నారు. దీని వెనకున్న కారణమే అన్నిటికంటే బలమైన కారణమేమోనంటే నన్ను సినిక్ అంటారేమో. అయితే మనిషినీ మానవతనూ మానవ సాధ్యాసాధ్యాలనూ ఉన్నదున్నట్టుగా స్వీకరించే ప్రగతికాంక్షే మనిషికి మరీ ఎక్కువ హాని చేయకుండ ప్రగతిని ఏదో ఒక మేరకు సాధించగలదు కాబట్టి, సినికల్‌గా కనిపించడానికి భయపడి ప్రయోజనం లేదు.

బలవంతులకూ బలవత్తరమైన పరిస్థితులకూ తలవంచడం మనిషికుండే అత్యంత విచారకరమైన బలహీనతలలో ఒకటి. ప్రస్తుతం నడుస్తున్న చర్చల ప్రక్రియ అటువంటి ఒక పరిస్థితి. బెటాలియన్లకొద్దీ సాయుధ బలగాలున్న ప్రభుత్వం, తన అధికారాన్ని ధిక్కరించే వారితో తానే చొరవ తీసుకొని కాల్పుల విరమణ ఒప్పందం చేసుకొని మాట్లాడడానికి ఉపక్రమిస్తున్నది. ఆ దారిలో ఎదురయ్యే ప్రతీ సంక్షోభంలోనూ ఇప్పటిదాకా అన్నల మాటే చెల్లుతున్నది. పైగా వాళ్లేమైనా కృతజ్ఞత తెలుపుతున్నారా అంటే అదేమీ లేకుండా మైకు దొరికినప్పుడల్లా 'అంతా బూటకం' అంటూనే ఉన్నారు, రాజశేఖరరెడ్డికీ చంద్రబాబుకూ తేడా యేమీ లేదని ప్రకటిస్తూనే

ఉన్నారు. చర్చలకు 'శాంతి' ఒక లక్ష్యమని ప్రకటిస్తూ కూడ సాయుధ పోరాటం అనివార్యం అంటూనే ఉన్నారు. అంతగా సాగించుకోగలవారు మానవమాత్రులు కాజాలరు కాబట్టి అన్నలకే కాదు, అన్నలతో ఏదో కొంచెం సంబంధం ఉందని భావించే వారందరికీ గౌరవం ఒక్కసారిగా పెరిగిపోయింది.

పోనీ ఇదేమయినా స్థిరమైన స్థితా అంటే ఆ మాత్రం భరోసా కూడ లేదు. ఏ రోజయినా ఇది భగ్నం కావచ్చు. ప్రభుత్వం కోరలు మళ్లీ బయట పెట్టవచ్చు. ఇవ్వాళ భద్రతా ఏర్పాట్ల మధ్య మంజీరా గెస్ట్‌హౌస్‌లో అతిథి సత్కారాలు పొందుతున్న రామకృష్ణను అదే గెస్ట్‌హౌస్ ఆవరణలో కాల్చి చంపి, గవర్నర్‌ను చంపడానికి కుట్ర పన్నుతుండగా ఎన్‌కౌంటర్ జరిగిందని సుకుమార గారు ప్రకటించనూ వచ్చు.

ఇంతగా సామాన్య మానవుల అదుపులో లేని పరిస్థితులలో ప్రధాన పాత్రధారులయిన వారికి సగటు మనుషులలో ఆదరణ పెరగడం ఏ గొప్ప సంకేతాన్నీ ఇవ్వదు.

ఇది విప్లవకారులకు ఏమంత మంచిది కాదు. వారి యోగ్యత వారికుంది. ప్రగతిని కాంక్షించేవారి గౌరవానికి వారు పాత్రులే. అయితే సమాజమంతా వారిని సహజ నాయకులుగా భావించేంత గొప్పవారు కారు వారు. దళిత సంఘాలూ ఆదివాసీ సంఘాలూ, సకల ప్రజాసంఘాలూ తమ సమస్యలు వారి చేత ప్రభుత్వంతో చర్చింపజేయాలని ఉబలాటం ఏదయితే చూపిస్తున్నారో, దానికి తగినంతటి సమగ్ర రాజకీయ దృక్పథం గానీ అనుభవం గానీ వారికేమీ లేదు. ఉందన్న భ్రమ అందరూ కలిసి వారికి కల్గించడం ఎవరికీ మంచిది కాదు. సకల ప్రజావర్గాలకూ నాయకత్వం ఇవ్వడానికి కావలసిన తాత్విక సమగ్రత తమ ప్రాపంచిక దృక్పథానికి ఉందని వారు నమ్ముతారు. లెనిన్ కాలం నుండి నమ్ముతూ ఉన్నారు. దాని సత్యాసత్యాల సంగతి ఎలాగున్నా, ప్రస్తుతం వారికి లభిస్తున్న ఆదరణకు దానితో ఏమీ సంబంధం లేదు.

ఈ సంగతి గ్రహించేపాటి విజ్ఞత వారి నాయకత్వంలో లేదని అనలేము గానీ తాత్కాలికంగానయినా ఆ విజ్ఞత కోల్పోయినట్టయితే బాగా నష్టపోతారు. ఎందుకంటే వారు ఎదుర్కొంటున్న ప్రధాన తక్షణ సమస్య నిర్బంధమూ కాదు, సిద్ధాంత సంక్షోభమూ కాదు. బలహీనమైన నిర్మాణం వారి తక్షణ సమస్య. దానికి కారణం బలహీనమైన 'మానవ వనరులు'. విప్లవంలోకి కొన్నాళ్లు పోయి బయటికొచ్చినవారు మన చుట్టూ చాలామందే ఉన్నారు కాబట్టి విప్లవానికి

అందుతున్న మానవ వనరులను బయటినుండే అంచనా వేయవచ్చు. అదేమంత ఆశావహంగా లేదంటే ఎవరూ కోపానికి రానవసరం లేదు.

ప్రభుత్వంతో చర్చలు ఏ రూపం తీసుకున్నా, ఏ దిశగా సాగినా దానితో పాటు ఈ సమస్య గురించి కూడ విప్లవ పార్టీలు సీరియస్‌గా ఆలోచిస్తే తప్ప ఇదంతా ముగిసేసరికి వారి ఉద్యమ బలం నిజమైన అర్థంలో పెరగదు. అసలే ఆలోచించకపోతే పెరగకపోగా తరిగే ప్రమాదమూ ఉంది. ఈ సమస్యకు సులభమైన పరిష్కారం లేదు గానీ దానిని విస్మరించడం ఆత్మహత్యవంటిదవుతుంది.

ప్రజాతంత్ర వారపత్రిక
17 అక్టోబర్ 2004

స్వరణ్‌జిత్ సేన్‌గారి దువ్వెన

రాష్ట్ర డైరెక్టర్ జనరల్ ఆఫ్ పోలీస్ పోస్టులో ఇంత వెకిలి మనిషిని గతంలో మనమెప్పుడూ చూడలేదు.

నల్లమల అడవులలో కూంబింగ్ గురించి విలేఖరులాయనను ప్రశ్నిస్తే, టోపీ తీసి కిందపెట్టి జేబులో నుండి దువ్వెన తీసి జుట్టు దువ్వుకొని నాకు తెలిసిన కూంబింగ్ ఇదేననే పద్ధతిలో స్వరణ్‌జిత్ సేన్‌గారు జవాబు చెప్పిన చిత్రం టీవీలు ఒకటికి రెండు సార్లు చూపించాయి.

నల్లమల అడవి గోదావరిలోయ అడవి అంత విస్తృతమైనది కాదు. దట్టమయినదే కానీ వర్షాభావ ప్రాంతం కావడం వల్ల మరీ దట్టమైనది కాదు. పులుల సంరక్షణ పేరు మీద కొంత భాగంలో జనావాసాలు ఎక్కువ లేకుండ చేసారు గానీ మిగిలిన భాగంలో ఎక్కడబడితే అక్కడ ఆవాసాలున్నాయి. ఎక్కువగా చెంచులు, కొంత మేర లంబాడాలు, ఇతర కులాలు నివసిస్తారు.

చిలకలూరిపేటకు ప్రతీకారంగా నల్లమల అడవిని చుట్టుముట్టి నక్సలైట్లకు అన్నం, నీళ్ల అందకుండా చేసి బయటకు లాగడానికి పోలీసులు పెద్దెత్తున బలగాలు దించారన్న వార్త చదవగానే ఈ జనం గతి ఏమవుతుందా అని నల్లమల అడవులతో ఏ కొంచెం పరిచయం ఉన్న వారయినా గాభరపడి ఉంటారు. ప్రజలనేమీ అనకుండా మావోయిస్టుల కోసం మాత్రమే గాలింపు చేసేంత

సున్నితమైన వ్యవహారశైలి గానీ ప్రజాస్వామ్య సంస్కారం గానీ మన పోలీసు వ్యవస్థకు లేదు. తండాలనూ పెంటలనూ ఖాళీ చేయించి జనాన్ని చెల్లాచెదరు చేయడం తమ వెతుకులాటకు అవసరం అనుకుంటే అంతపనీ చేయగలరు. చెంచులయినా, ఇతర ఆదివాసులయినా కొంచెం తక్కువ సంఖ్యలో ఉండే గుంటూరు జిల్లాలోనే ఇది జరిగిందంటే ఇక కర్నూలు, మహబూబ్‌నగర్‌లలో ఏం జరగగలదో ఊహించుకోవచ్చు.

ఈ ఆరాటంతో ప్రశ్న అడిగిన వారికి 'దువ్వెనతో జుట్టు దువ్వి' ఈ కూంబింగ్ గురించేనా నువ్వు అడుగుతున్నది? అని జవాబు చెప్పగల మనిషిని జోకర్ అనాలా లేక అంతకంటే కూడ అమర్యాదపూర్వకమైన పేరేదయినా పెట్టాలా?

రాష్ట్ర రాజకీయ చరిత్రలో చాలా కీలకమైన దశలో ఇతడు డి.జి.పి అయ్యాడు. డి.జి.పి స్థాయి పోస్టులు కేవలం సీనియారిటీని బట్టి ఇవ్వరు కాబట్టి రాజశేఖరరెడ్డే ఇతనిని ఎంపిక చేసుకున్నాడనుకోవాలి. ఏం చూసి ఎంపిక చేసుకున్నాడు?

అవి నక్సలైట్లతో చర్చల ప్రక్రియ ఇంకా బతికే ఉన్న రోజులు. దానికి కావలసిన వాతావరణాన్ని సజీవంగా ఉంచగల అధికారిని ఎంపిక చేసి ఉంటే సమయోచితంగా వ్యవహరించాడని అని ఉండవచ్చు.

కనీసం, దానికి హాని చేయడని నమ్మగల వ్యక్తిని ఎంపిక చేసివున్నా గుడ్డిలో మెల్ల అని సరిపెట్టుకుందుము. కానీ ఏరికోరి ఆ వాతావరణాన్ని ధ్వంసం చేయగల వ్యక్తినే ఎంపిక చేయడాన్ని ఏ విధంగా అర్థం చేసుకోవాలి? రాజశేఖరరెడ్డికి అటువంటి వ్యక్తే కావాలని అర్థం చేసుకోవాలి.

నక్సలైట్ ఉద్యమం బలంగా ఉన్న ఏ జిల్లాలోనూ స్వరణ్‌జిత్ సేన్ ఎస్.పిగా గానీ డి.ఎస్.పిగా గానీ పనిచేసినట్టు ఎవ్వరూ ఎరుగరు. ఆ ఉద్యమాన్ని ఒక సామాజిక విషయంగా అతనెన్నడూ చూడలేదు. చూడవలసిన అగత్యం అతనికి కలగలేదు. ఆ జ్ఞానం లేని వారెవ్వరూ నక్సలైట్లతో రాజకీయంగా వ్యవహరించ వలసిన అవసరాన్ని గుర్తించజాలరు. గుర్తించిన వారు చెప్తే గ్రహించజాలరు. ఇతనికి ముందు డి.జి.పిగా ఉన్న సుకుమారగారు వీడ్కోలు సందర్భంగా ఇచ్చిన ఒక ఇంటర్వ్యూలో, 'కరీంనగర్‌లో భూస్వామ్య వ్యవస్థను నక్సలైట్లే అంతం చేసారు' అని మెచ్చుకోలుగా అన్నాడు. పదవిలో ఉన్నప్పుడు నువ్వు ఆ స్పృహతో వ్యవహరించావా అని అతనిని ఎదురుప్రశ్న అడగవచ్చుననుకోండి. కానీ స్వరణ్‌జిత్ సేన్ బాపతు ఆఫీసరు రిటైరయిన తరువాత సహితం అటువంటి మాటలు అనరు.

ఇతను డి.జి.పి అయిన రోజు నుండి, 'ఆయుధాలు పట్టుకొని తిరుగుతుంటే

చంపుతాం' అనసాగాడు. ఎన్‌కౌంటర్లు ఆత్మరక్షణలో జరుగుతున్నాయన్న కథ వల్లించని మొదటి డి.జి.పి ఇతను. వారి వద్ద ఆయుధాలు ఉన్నాయి కాబట్టి చంపుతున్నాం అంటున్నాడు. వాళ్లను చంపడానికి ప్రాణభయం, ఆత్మరక్షణ లాంటి మాటలు అక్కరలేదని అతని అభిప్రాయం. దానికి తగ్గట్టే అతని పోలీసులు అడవుల మూలలన్నీ గాలించి సమాచారం రాబట్టి నక్సలైట్లను చంపి వస్తున్నారు.

ఎవరి తెలివితక్కువతనానికి మూల్యం వారే చెల్లించేటట్టయితే మనుషులను సులభంగా క్షమించవచ్చు. అయితే స్వరణ్‌జిత్‌సేన్ గారి వ్యవహారశైలికి మూల్యం వారు చెల్లించరు. తెలుగు సమాజం చెల్లిస్తుంది. అతను తల దువ్వుకుంటే తలలో పేలు ఉంటాయో చస్తాయోగానీ అడవి ప్రాంత ఆవాసాల కూంబింగ్ అడవివాసులను అంత తేలికగా విడిచిపెట్టదు. మొన్నటి ఎన్నికలకు ముందే మహబూబ్‌నగర్ జిల్లా మలచింతలపల్లి ప్రాంతంలో కూంబింగ్ బాధలకు తాళలేక చెంచులు బయటికొచ్చి స్థిరపడ్డారు. అది చంద్రబాబు హయాం ఆఖరి రోజుల సంగతి. ఆ గడ్డు దినాలు ఎన్నికలతో పోతాయన్న ఆశ వారిని బతికించి ఉంటుంది. ఇప్పుడు జరుగుతున్నది నక్సలైట్లను తుదముట్టించే పోరు. అది తెమలదు. తెల్లవారదు. మళ్లీ ఎప్పుడయినా ప్రభుత్వానికి జ్ఞానోదయం అయ్యే దాకా కొనసాగుతూనే ఉంటుంది.

తెలుగు సమాజం అడవుల బయట కూడ ఉంది. దానికి ప్రమాదం చర్య నుండే కాక ప్రతిచర్య నుండి కూడ ఉంది. తమపైన జరిగే దాడికి ప్రతీకారంగా ఆ దాడికి బాధ్యులైన వారిపైన మాత్రమే ఎదురుదాడి చేయాలన్న నియమం మన మావోయిస్టులకు లేదు. చేసిన వాడు దొరకకపోతే దొరికిన వాడితో సరిపెట్టుకోవడానికి వారికి అభ్యంతరం లేదు. మానాలలోనో మంగపేటలోనో ఎన్‌కౌంటర్ పేరిట తమ వారిని హత్యచేస్తే, మహబూబ్‌నగర్‌లో రోడ్డు మీద కనిపించిన పోలీసు జవాన్‌ను చంపి ప్రతీకారం తీర్చుకోవచ్చు. రాజశేఖరరెడ్డి దుర్మార్గుడని చెప్పి రంగారెడ్డి జిల్లాలో అతని పార్టీ తరఫున సర్పంచ్‌గా పనిచేస్తున్న మనిషిని చంపి ఆ దుర్మార్గానికి జవాబు చెప్పవచ్చు. లేదా రాజశేఖరరెడ్డికి మిత్రపక్షంగా ఉన్న టిఆర్‌ఎస్ తరఫున ఏ కరీంనగర్ గ్రామంలోనో ఎంపిటిసిగా వ్యవహరిస్తున్న ముసలాయననూ చంపవచ్చు.

క్లుప్తంగా చెప్పుకోవాలంటే, అన్యాయాన్ని న్యాయంతోనే కాదు, అన్యాయంతో కూడ ఎదుర్కోవచ్చుననే సూత్రాన్ని మన మావోయిస్టులు నమ్ముతారు. ఇది మావో చెప్పాడా అన్న చర్చలోకి నేను పోదలచుకోలేదు గానీ మావో చెప్పినా ఎవరు చెప్పినా

ఈ వైఖరి అనాగరికమైనది. ఏ నాగరిక రాజకీయ ప్రక్రియలోనూ భాగం కాకూడనిది.

నిజానికి స్వరణ్‌జిత్ సేన్‌గారు ఆ రోజులలో నిద్రపోతున్నట్టున్నారు గానీ, చర్య, ప్రతిచర్య ఈ దశకు చేరుకున్నాయనే కదా ఇక ఇద్దరూ నాలుగురోజులు తుపాకులు పక్కన పెట్టి చర్చలకు కూర్చోండి అని తెలుగు సమాజం కోరుకున్నది? అదేమీ ఎరగనట్టు ఇప్పుడు అకస్మాత్తుగా దువ్వెన బయటకు తీయడం ఎందుకు? చిలిపిగా ప్రవర్తిస్తున్నామనుకొని చిల్లరగా ప్రవర్తించడం ఎప్పుడయినా వెగటు కలిగించే విషయమే. దువ్వుకోవడానికి జుట్టు ఇంకా దండిగానే ఉన్నప్పటికీ వయసురీత్యా తలపండిన మనిషిలో అది మరీ దుర్భరం. అది వ్యక్తిగత వైపరీత్యంగానే ఉండిపోతే ఈ సృష్టిలో నానారకాలూ ఉంటారు కదా అని సరిపెట్టుకుంటాం. కానీ అది పాలనా విధానమే అయినప్పుడు ఇంకేం చేయలేకున్నా నిరసనయినా గట్టిగా తెలపాలి.

ప్రజాతంత్ర వారపత్రిక

27 మార్చి 2005

'కోవర్టులు' ఆగేనా?

రాష్ట్రంలో అకస్మాత్తుగా పెరిగిన ఎన్‌కౌంటర్ హత్యలు ఆందోళనే కాక ఆశ్చర్యం కూడ కలిగిస్తున్నాయి. ఆశ్చర్యం ఎందుకంటే పోలీసు దళాలు బాగా దట్టమయిన అడవులలోకి పోయి నక్సలైట్లను చంపి వస్తున్నారు. గ్రేహౌండ్స్‌కు మన్మోహన్‌సింగ్ ప్రశంస సహితం లభించింది. ఆ నమూనాలో ఛత్తీస్‌గఢ్, జార్ఖండ్, బీహార్, బెంగాల్‌లు సుశిక్షితులయిన పోలీసు దళాలను తయారు చేసుకోవాలని కేంద్ర ప్రభుత్వం సూచించింది కూడ.

చంపడం ఒక ఘనకార్యం అనుకుంటే ఈ ప్రశంస సహేతుక మయినదే. పోలీసులలో తెగింపు, నేర్పు చాలా పెరిగాయి. మొన్న కడప, మహబూబ్‌నగర్ జిల్లాలలో ఎన్‌కౌంటర్లు జరిగిన స్థలాలు ఒకప్పుడు నూటికి నూరుపాళ్లు పదిలమయినవిగా భావించేటటువంటి స్థలాలు. విప్లవ నిబద్ధత గలవాళ్లు అటువంటి చోట్ల సంచరించగలరు, అవసరమయితే నివసించగలరు గానీ జీతం కోసం పనిచేసే పోలీసులకు అంత తెగింపు ఎక్కడిది అని విప్లవ సానుభూతి పరులయిన మేధావులు ఉపన్యాసాలు ఇచ్చిన రోజులుండేవి.

ఆ రోజులు క్రమంగా పోయాయి. గ్రేహౌండ్స్ పోలీసులే కాక ఒక్కొక్కసారి ఇతర పోలీసు బృందాలు సహితం బాగా లోతట్టు ప్రాంతాలకు పోయి నక్సలైట్లను చుట్టుముట్టి చంపుతున్నారు. ఏం మారింది? పోలీసులు జీతం కోసమే కాక ఇంకా దేనికోసమయినా

పని చేస్తున్నారా? పోలీసు శాఖలోని సాధారణ సిబ్బందిని చంపడం తగదు అని డాక్యుమెంట్లలో రాసుకున్నప్పటికీ ప్రధానంగా వారినే చంపుతుండడం వల్ల నక్సలైట్ల పట్ల శత్రుభావం పోలీసుశాఖలో సర్వత్రా వ్యాపించిందా? లేక 'స్పెషల్' డ్యూటీ పేరుతో కాగితం మీద ఏమీ పెట్టకుండా డబ్బు సంపాదించుకునే అవకాశం పుష్కలంగా ఉండడం ఆకర్షణగా పని చేస్తున్నదా? లేక 'థ్రిల్' కోసం సాహసిస్తున్నారా?

ఒక విషయం ఎంతమంది గమనించారు? నక్సలైట్లు జీపులలో పోతున్న పోలీసు సిబ్బందిని మందుపాతరలు పేల్చి చంపుతున్నారు. పోలీస్‌స్టేషన్లపైన దాడి చేసి స్టేషన్ సిబ్బందిని చంపుతున్నారు. సెలవు మీద అమ్మగారింటికో అత్తగారింటికో పోయి నిరాయుధుడిగా ఉన్న పోలీసును చంపుతున్నారు. కానీ తమతో సమానంగా అడవులలో కాలి నడకన సంచరిస్తున్న గ్రేహౌండ్స్‌తో అడవిలో ముఖాముఖి తలపడి చంపిన ఘటనలు లేవు. గ్రేహౌండ్స్ మాత్రం నక్సలైట్ దళాలను ఆరు నెలలకొక సారయినా పెద్దెత్తున చంపుతున్నారు. వాళ్లకు వీళ్ల గురించి సమాచారం అందుతున్నది గానీ వీళ్లకు వాళ్ల గురించి అందడం లేదనుకోవాలా? సమాచారం అందినా చంపడం అనవసరం అని మావోయిస్టులు భావిస్తున్నారనుకోవాలా? గ్రేహౌండ్స్‌లాంటి శిక్షణ మావోయిస్టులకు లేదనుకోవాలా?

అందుకేనా ప్రతీసారి విషప్రయోగం అన్న ఆరోపణ వింటున్నాం? ఇప్పటికి దాదాపు ఏడు సంవత్సరాలుగా కోవర్టు ద్వారా విషప్రయోగం చేసి చంపారు అన్న ఆరోపణ మావోయిస్టుల నుండి వింటున్నాం. దగ్గరికి పోయి పరిశీలించని ఘటనల మాటేమోగాని పరిశీలించిన సందర్భాలలో విషప్రయోగం కథ విశ్వసనీయంగా తోచడం లేదు.

కోవర్టు విషయం వేరే. దళం ఉన్న సమాచారం, కదలికలు పోలీసులకు చాలా సందర్భాలలో ఎవరో ఒకరు చేరవేస్తున్నారనేది వాస్తవం. ఒక్క సుండుపల్లి ఘటనలోనే పోలీసులకు స్పష్టమైన ముందు సమాచారం లేదనీ, దళం ఆచూకీ కోసం అప్పటికి నాలుగు రోజులుగా వెతుకుతున్న వారికి నక్సలైట్లు కాకతాళీయంగా తారసపడ్డారనీ 'ఎన్‌కౌంటర్' జరిగిన కొండ కింద ఉన్న సుగాలీ తండావాసులు అభిప్రాయపడ్డారు. అది ఎంత నిజమోగానీ, తక్కిన ఘటనలన్నీ నిర్దిష్టమైన సమాచారంతోనే జరిగాయన్న అభిప్రాయమే ఉంది.

ఈ రకంగా సమాచారం పోలీసులకు చేరవేసే వారిని 'ఇన్‌ఫార్మర్లు' అని నక్సలైట్లు చాలాకాలంగా అంటున్నారు. సమాచారం చేరవేయడం కోసమే వారి

పార్టీలోకి చేరిన వ్యక్తిని, లేక పార్టీకి సన్నిహితుడయిన వ్యక్తిని 'కోవర్ట్ ఆపరేటివ్' అని, క్లుప్తంగా 'కోవర్ట్' అని అంటున్నారు. ఈ మధ్య ప్రతీ ఎన్‌కౌంటరూ 'కోవర్టు పనే'నని మావోయిస్టులు ఆరోపిస్తున్నారు. దీని భావమేమిటి? కోవర్టు అనే మాటను ఇన్‌ఫార్మర్‌కొక పర్యాయపదంగా వాడుతున్నారనుకోవాలా? లేక పోలీసులు బెదిరిస్తేనో, డబ్బు ఆశ చూపిస్తేనో ఇన్‌ఫర్మేషన్ ఇచ్చే దశ దాటి ఇన్‌ఫర్మేషన్ చేరవేయడం కోసమే వారికి దగ్గరైన వారి సంఖ్య పెరిగిందనుకోవాలా? మొదటిదయితే భాషా ప్రయోగంలో అజాగ్రత్త అనవలసి ఉంటుంది. అది కొత్తేమీ కాదు. అసలు ఇన్‌ఫార్మర్ అన్న మాటనే చాలా అస్పష్టంగా ప్రయోగించడం జరుగుతున్నది.

రెండవదే నిజమైతే మావోయిస్టు ఉద్యమానికీ దాని చుట్టూ ఉన్న సమాజానికీ మధ్య సంబంధం ఎక్కడి దాకా వచ్చిందా అని ఆశ్చర్యపోక తప్పదు. ఆ పార్టీ పెద్ద నాయకుడు ఊరిలో ఉన్నాడని తెలిసినా భూస్వాములు సహితం పోలీసులకు సమాచారం ఇవ్వని రోజులు రెండు దశాబ్దాల క్రిందటి దాకా ఉండేవి. అవి పోయి ఆ ఉద్యమం పునాది ప్రజలలోనే భయానికో డబ్బాశకో సమాచారం అందిచ్చేవారు పోలీసులకు దొరకనారంభించారు. ఇప్పుడు 'కోవర్టు' అన్న నిందలను నమ్మేటట్టయితే, పోలీసులకు సమాచారం చేరవేయడం కోసమే ఆ ఉద్యమానికి చేరువ అవుతున్న పునాది వర్గ ప్రజలు తయారవుతున్నారనుకోవాలి. ఎడాపెడా 'కోవర్టు' అన్న ఆరోపణలు చేస్తున్న మావోయిస్టులు దీని భావాన్ని గురించి ఆలోచిస్తున్నారా?

తమ చుట్టూ ఉన్న సమాజం పతనం కావడమే దీనికి కారణమైతే, అంతగా పతనం అయిన సమాజంలో సాయుధ పోరాటాలు ఎంతకాలం నడుపుతారు? సాయుధ పోరాట రాజకీయాలు విజయవంతంగా సాగాలంటే వాటి చుట్టూ ఉన్న ప్రజలు ఒక గోడగా నిలబడడం అవసరం. ఒక గాలి వీస్తే పెచ్చులూడి పోయే గోడను చుట్టూ పెట్టుకొని విప్లవ పోరాటం చేయడం అసాధ్యం.

లేక ఆ పతనం తమలోకి కూడ ప్రవేశించడం అసలు కారణమా? విప్లవకారులు అనే వారికి సమాజం ఒక నైతిక ప్రతిపత్తి ఆపాదిస్తుంది. తమ స్వంత ప్రయోజనాలను మించిన ప్రయోజనాన్ని అనునిత్యం కాంక్షిస్తారనీ, కోపావేశాలకూ ఈర్ష్యాసూయలకూ పూర్తిగా అతీతులు కాకున్నా వాటికి సులభంగా లోనుకారనీ నమ్ముతారు. ఈ అభిప్రాయాలు ఉండబట్టే విప్లవకారులు అనేవారి పట్ల రాజకీయ వ్యతిరేకత ఉన్నవారికి సహితం వ్యక్తిగత స్థాయిలో ఒక రకమైన గౌరవం ఉంటుంది.

ఈ రోజు నక్సలైట్ కార్యకర్తల గురించి ఇందుకు భిన్నమైన అభిప్రాయం తరచుగా వినపడుతున్నది. అందరి గురించి కాదుగానీ ఉండకూడని మోతాదులో వినపడుతున్నది. వారి మీద వ్యక్తిగత నిందలు, ఆరోపణలు వచ్చినప్పుడు 'విప్లవకారులు ఆ విధంగా ప్రవర్తించరు' అన్న మాట వినబడడం బాగా తగ్గిపోయింది. అవునా కాదా అని ఇతరుల విషయంలో తర్కించుకున్నట్టు తర్కించుకుంటున్నది సమాజం. ఫలానా వ్యక్తి 'పార్టీలో చేరిండని విని ఆశ్చర్యపోయినం' అన్న వ్యాఖ్య చాలా తరచుగా వింటున్నాం.

సమాజం మొత్తంగా పతనం అయి ఉన్నప్పుడు మాకు మాత్రం ఉన్నత వ్యక్తిత్వం గల కార్యకర్తలెక్కడి నుండి వస్తారు అని దీనికి జవాబు చెప్తుంటారు. (ప్రభుత్వం కూడ అవినీతిపరులయిన అధికారుల గురించి, దుర్మార్గులయిన సిబ్బంది గురించి అడిగినప్పుడు ఈ రకమైన జవాబే చెప్తుంటుంది.) అటువంటప్పుడు రిక్రూట్‌మెంట్ కొంతకాలం పక్కన పెట్టి సమాజానికి నైతిక బలం కల్పించే కృషి మీద దృష్టి పెట్టడం ఉచితం కాదా అన్న ప్రశ్న హాస్యాస్పదంగా తోచవచ్చు. అలాంటప్పుడు కోవర్టులు, ఇన్‌ఫార్మర్లు, ద్రోహులు పుట్టకుండ ఎందుకుంటారు?

ప్రజాతంత్ర వారపత్రిక
7 మే 2006

దంతెవాడ దమనకాండ ఇంకెంత కాలం?

మానవ సంచారం లేని రహదార్లు, తమ పాటికి తామే అడవులలో మేసి యజమాని లేని ఇంటికి చేరుకుంటున్న పశువులు, నిర్జనమైన గ్రామాలు, ఎక్కడికక్కడ కాలి బూడిదయిన అవశేషాలు, అడవుల మీద బరువుగా కూర్చున్న భయం - ఇదీ ఈ రోజు ఛత్తీస్‌గఢ్‌లోని బస్తర్ ప్రాంతానికి చెందిన దంతెవాడ జిల్లా చిత్రం.

కుంట మన సరిహద్దు సమీపంలోని తాలూకా కేంద్రం. తెలుగు వారికి సుపరిచితమైన ఊరు. ముఖ్యంగా గోదావరి జిల్లాల వాళ్లు వ్యాపారరీత్యా కుంటకు పోయి రావడం, కొందరు అక్కడే స్థిరపడి పోవడం దశాబ్దాలుగా జరుగుతున్నది.

ఈ రోజు కుంటలో గుంపులు గుంపులుగా తిరిగే సాయుధులయిన సల్వాజుడుం కార్యకర్తలు తప్ప మామూలు జనం వీధులలో కనిపించరు. ఆ ఊరిలోనే కాదు, దంతెవాడ జిల్లాలోని అన్ని రహదారి గ్రామాలలోనూ అదే పరిస్థితి. అటవీ శాఖ చెక్‌పోస్టులకు, మోటార్ రవాణా శాఖ చెక్‌పోస్టులకు పక్కనే సల్వాజుడుం చెక్‌పోస్టులు కనిపిస్తాయి. బాణాలు, పదునైన కత్తులు, కర్రలు, తుపాకులు పట్టుకున్న యువకులు వాటి పక్కన నిలబడి ఉంటారు. ప్రతీ వాహనమూ అక్కడ ఆగవలసిందే. తామెవరైనదీ ఎక్కడ నుంచి వస్తున్నదీ ఎక్కడికి పోతున్నదీ చెప్పవలసిందే. ఆ పైన వారి దయ. వారిని ఊరికే పోనీయవచ్చు. డబ్బులు తీసుకొని

పోనీయవచ్చు. అక్కడే ఆపేయవచ్చు. ఏది జరిగినా మౌనంగా సహించటమే ఉత్తమం. గొడవ పెట్టుకుంటే దెబ్బలు పడగలవు.

దంతెవాడ దట్టమయిన అడవులు నిండిన జిల్లా. అక్కడక్కడ ఉండే రహదార్ల దగ్గర చిత్రం ఇది కాగా రహదారి వదిలిపెట్టి అడవిలోకి పోతే ఏ అగ్ని గుండమో బద్దలయి ప్రజలను తరిమేసిందా అన్న అనుమానం వస్తుంది. కాలి బూడిదయి పోయిన గ్రామాలు కొన్నీ, ఎవరో తరిమితే ఇంటికి తాళం కూడ వేయకుండా ఇంటివాళ్లు పారిపోయినట్టు తోచే నిర్జన ఆవాసాలు కొన్నీ కనిపిస్తాయి. మనుషుల్ని చూడాలంటే రహదార్ల మీద సల్వాజుడుం కార్యకర్తల పహారాలో ఉన్న శరణార్థుల శిబిరాలకు పోవాలి. గ్రామాల నుండి ఎవరో తరిమివేయగా వారు ఈ శిబిరాలలోకి రాలేదు. శిబిరాలలోకి తరిమేయగా వారు గ్రామాలను ఖాళీ చేశారు. వాళ్లను గ్రామాల నుంచి శిబిరాలలోకి తరిమేసింది సల్వాజుడుం. అక్కడ వారికి కాపలా ఉంటున్నది సల్వాజుడుం. వారి తరఫున మాట్లాడేదీ సల్వాజుడుమే. సల్వాజుడుం కార్యకర్తలూ స్థానిక గ్రామాలకు చెందినవారే. వారిలో కొందరు ఆంధ్ర, బీహార్, ఉత్తరప్రదేశ్‌ల నుంచి వచ్చి స్థిరపడిన గిరిజనేతరులు కాగా అధిక భాగం ఆదివాసులే. వాళ్లంతా సంప్రదాయక తెగపెద్దలు, ఆదివాసీ భూస్వాములు, అవినీతిపరులు అని మావోయిస్టులు ఇస్తోన్న వివరణలను గుడ్డిగా నమ్మనవసరం లేదు. ఏ కారణంగానయితేనేం వారు మావోయిస్టుల వల్ల నష్టానికి గురయిన వారు. అయితే వారి చేతిలో చట్టాన్ని పెట్టి, వారికి పారామిలటరీ బలగాల అండ కల్పించి మావోయిస్టుల మీదా, వారి సానుభూతిపరుల మీదా హింసాత్మక దాడులు చేయిస్తున్న ఛత్తీస్‌గఢ్ ప్రభుత్వం నీతి చాలా అభ్యంతరకరమైనది. దానికి మావోయిస్టులు అంతే హింసాత్మకంగా స్పందిస్తుండటం దంతెవాడ జిల్లాను శ్మశానప్రాయంగా తయారు చేసింది.

వ్యూహాత్మకమైన ఆలోచన

ఛత్తీస్‌గఢ్ ప్రభుత్వం అనుసరిస్తోన్న విధానం వెనుక ఒక వ్యూహాత్మకమైన ఆలోచన ఉంది. అడవులలో ఉన్న గ్రామాలన్నిటినీ ఖాళీ చేయించేస్తే మావోయిస్టులను ప్రజల నుంచి దూరం చేయవచ్చు. అడవులలో కేవలం దళాలు మిగులుతాయి. అప్పుడు పారామిలటరీని దింపి వారిని అంతమొందించవచ్చు. లేదా రాష్ట్రం నుండి బయటకు తరిమేయవచ్చు. ప్రభుత్వమే పోలీసులను ప్రయోగించి గ్రామాలను ఖాళీ చేయిస్తే మానవ హక్కుల ఉల్లంఘన అంటూ

గగ్గోలు పెడతారు కాబట్టి ఒక ప్రజా ఉద్యమమే గ్రామాలను కదిలించి, రహదార్ల పైకి తీసుకొచ్చినట్టు చూపించటం తగిన మార్గం అని ఛత్తీస్‌గఢ్ పాలకులు నిర్ణయించుకున్నారు. చెప్పుకోదగ్గ విషయం ఏమిటంటే ఈ ఆలోచన చేసింది పాలక పార్టీ కాదు. అసెంబ్లీలో ప్రతిపక్ష నేత అయిన కాంగ్రెస్ నాయకుడు, దంతెవాడ ఎమ్మెల్యే మహేంద్ర కర్మ. మావోయిస్టుల వల్ల నష్టపోయిన వారితో సల్వాజుడుం అనే ఉద్యమాన్ని అతనే లేవదీశాడు. అయితే బి.జె.పి ప్రభుత్వం వెంటనే స్పందించి అతని ప్రయత్నానికి పూర్తి సహాయ సహకారాలు అందించింది.

అవిభక్త కమ్యూనిస్టు పార్టీకి దంతెవాడ జిల్లాలో కొంత పునాది ఉండింది. సి.పి.ఐ ఇప్పటికీ అక్కడ కొంత బలం ఉన్న పార్టీయే. మహేంద్రకర్మ ఒకప్పుడు సి.పి.ఐ నాయకుడే. తరువాత కాంగ్రెస్‌లోకి వెళ్లి బాగా డబ్బు సంపాదించుకున్నాడు. మావోయిస్టులు నిష్కారణంగా ఇన్‌ఫార్మర్ల పేరిట చంపుతున్నారనీ, తమ ప్రశాసనాన్ని ప్రజలపైన బలవంతంగా రుద్దుతున్నారనీ అంటూ సి.పి.ఐ 1991-92లో మహేంద్ర కర్మతో కలిసి జనజాగరణ్ (ప్రజా చైతన్య) ఉద్యమాన్ని నడిపింది. ఈ ఉద్యమం పైన మావోయిస్టులు తీవ్రంగా విరుచుకుపడ్డారు. దాదాపు 15 మంది సి.పి.ఐ కార్యకర్తలను చంపారు. బహుశా ఈ కారణంగా సి.పి.ఐ ఆ ఉద్యమాన్ని విరమించుకుందేమో. అయితే మహేంద్రకర్మ వంటి వాడితో చేతులు కలిపి జనజాగరణ్ ఉద్యమం నడపడం పొరపాటయిందని భావించి విరమించుకున్నామని వారంటున్నారు.

2005 మే నెలలో అదే పేరుతో మళ్లీ ఉద్యమం ప్రారంభం అయింది. ఈసారి దానిలో సి.పి.ఐకి పాత్ర లేదు. పైగా అది ఆది నుంచి హింసాత్మకంగా సాగింది. మావోయిస్టులను నిందిస్తూ సభలూ, ఊరేగింపులూ నిర్వహించడం, వారి సానుభూతిపరుల ఇళ్లపైన దాడి చేసి వాళ్లను గుంజుకొచ్చి బహిరంగంగా 'తప్పు' ఒప్పించి పోలీసులకు అప్పగించడం ఈ జనజాగరణ్ కార్యక్రమాలు. దీనికి పోలీసుల సహకారం నూటికి నూరు పాళ్లు ఉండింది. మావోయిస్టులు జనజాగరణ్ ఉద్యమం పైన మళ్లీ పెద్దెత్తున విరుచుకుపడ్డారు. తమ జనాన్ని పోగుచేసి విల్లంబులతో దాడి చేశారు. జనజాగరణ్‌లో చురుకుగా పాల్గొన్నవారిని అపహరించి తీసుకుపోయి బాగా కొట్టారు. ఒకరిద్దరిని చంపారు.

అయితే సి.పి.ఐ వారి జనజాగరణ్‌లాగ ఇది ఆగలేదు. కేంద్ర ప్రభుత్వం సహకారంతో ఛత్తీస్‌గఢ్ ప్రభుత్వం నాగాలాండ్ నుంచి పారామిలటరీ బెటాలియన్‌ను తీసుకొచ్చి దంతెవాడలో దింపింది. మహేంద్రకర్మ రంగంలోకి దిగి జనజాగరణ్‌ను

తన చేతిలోకి తీసుకొని సల్వాజుడుం అని పేరు పెట్టి దానికి మరింత తీవ్రరూపం ఇచ్చాడు. సల్వాజుడుం కార్యకర్తలు, నాగా బెటాలియన్ జవాన్లు కలిసి మావోయిస్టులకు బలం ఉన్న గ్రామాలపైనా మావోయిస్టు సానుభూతిపరుల ఇళ్లపైనా దాడులు చేయసాగారు. ఈ దాడులలో అందరూ పాల్గొనవలసిందే. పాల్గొనడానికి నిరాకరించిన వారిని శిక్షిస్తారు. మహేంద్రకర్మ స్వగ్రామమైన ఫరస్పాల్ పరిసర పల్లెల్లో సల్వాజుడుంలో భాగం కావడానికి నిరాకరిస్తే 700 రూపాయల జుర్మానా చెల్లించడంతో పాటు 7 కొరడా దెబ్బలు తినాలన్న నియమం పెట్టారు.

లొంగకపోతే చావే

దాడికి గురయిన గ్రామస్తులు సరెండర్ అయి సల్వాజుడుంలో భాగం అయినట్టయితే బతికిపోతారు. వాళ్లప్పుడు ఊరు వదిలి వచ్చేయాలి. వాళ్ల కోసం ప్రభుత్వ ఆధ్వర్యంలో రహదార్లపైన శిబిరాలు వెలిసాయి. వాళ్లు వాటిలో ఉండాలి. లొంగని వాళ్లను అక్కడికక్కడే చంపేస్తారు. వాళ్ల ఇళ్ళు కాల్చేస్తారు. మరణాన్ని తప్పించుకోవాలన్నా ఊరు విడిచి పారిపోవాల్సిందే. అయితే రహదారి దిశగా కాకుండా అడవిలో ఇంకా లోపలికి పారిపోయి 'అన్నల' సంరక్షణలో బతకాలి. ఇవి రెండూ ఇష్టం లేని వాళ్లు సరిహద్దు దాటి మన ఖమ్మం జిల్లాలోకి వచ్చేశారు. సరిహద్దుకు రెండు వైపులా ఉండేది కోయ, గొత్తికోయ గిరిజనులే కాబట్టి ఎక్కడో ఒక చోట ఆశ్రయం పొందుతున్నారు. నిజానికి చాలామంది సల్వాజుడుం, మావోయిస్టు కార్యకర్తలు కూడ ప్రాణభయం కారణంగా ఇటు వచ్చేశారు. చింతూరు, దుమ్ముగూడెం, భద్రాచలం, చర్ల మండలాల గ్రామాలలో ఈ కాందిశీకులు చాలా మందే ఉన్నారు. దంతెవాడ జిల్లాలోని రహదారి శిబిరాలలోని వారు చాలావరకు కృత్రిమ కాందిశీకులు కాగా, నిజమైన కాందిశీకులు ఖమ్మం జిల్లాలో ఉన్నారు.

2005 జూన్‌లో మొదలయిన ఈ సల్వాజుడుం ఉద్యమంలో వందల - బహుశా వేల - ఇళ్లు దహనం అయ్యాయి. కుంట తాలూకాలోనయితే రహదారికి 20 లేక 30 కిలోమీటర్లలో ఉన్న గ్రామాలన్నీ ఖాళీ అయ్యాయి. కుంట, బిజాపూర్, బైరంగఢ్, గీదం, ఉసూర్ బ్లాకులలో మొత్తం 17 రహదారి శిబిరాలు ఉన్నాయి. వాటిలో ఉన్న జనాభా 54,768 అనేది దంతెవాడ జిల్లా కలెక్టర్ చెప్తున్న లెక్క. అయితే 'క్యాంపులలోకి వచ్చిన వారంతా ప్రభుత్వం పక్షాన ఉన్నారు, అడవిలో ఉన్నవారు మావోయిస్టుల పక్షాన ఉన్నారు' అన్న ఛత్తీస్‌గఢ్ ముఖ్యమంత్రి రమణ్‌సింగ్ ప్రకటనను దృష్టిలో ఉంచుకున్నప్పుడు ఈ జన సంఖ్య లెక్కలలో అతిశయోక్తి ఉందేమో

అనిపిస్తుంది. అయినప్పటికీ శిబిరాలలో వేల సంఖ్యలో జనం ఉన్న మాట వాస్తవం. ఆ శిబిరాల స్థితిని వివరంగా వర్ణించే బదులు కోళ్ల ఫారంలో కోళ్లలాగ ఉంటున్నారంటే సులభంగా అర్థం అవుతుంది. 10 మంది నివసించగల షెడ్‌లలో 40 నుంచి 80 మంది ఉంటున్నారు. షెడ్‌లకు ఎటువైపూ గోడలు లేవు. కొన్నిటికి పై కప్పు కూడ లేదు. గ్రామాల నుంచి బెదిరించి తీసుకొచ్చిన వాళ్లు వెనక్కి పోకుండ ఉండడానికి రెండు పూటలా అన్నం పెడుతున్నారు గానీ వెనక్కి పోయే ప్రమాదం లేని సరండర్డ్ మావోయిస్టులకు అన్నం కూడ పెట్టడం లేదు.

ఇది మొదలయినప్పటి నుండి - అంటే 2005 జూన్ నుంచి - రెండు వైపులా పెద్దఎత్తున హింస జరుగుతున్నది. సల్వాజుడుం నాగా బెటాలియన్‌ను వెంట బెట్టుకొని గ్రామాలపైన దాడి చేసి చాలామందిని చంపింది. అయితే ఈ హత్యల లెక్క ప్రభుత్వం దగ్గర కూడ లేదు. మన దగ్గర ఎంత దట్టమైన అడవిలో 'ఎన్‌కౌంటర్' జరిగినా పోలీసులు ఎంఆర్‌వోను శవాల దగ్గరికి చేర్చి పంచనామా జరిపిస్తున్నారు. ఛత్తీస్‌గఢ్‌లో అదేమీ లేదు. సల్వాజుడుం వాళ్ళూ పారామిలటరీ బలగాలూ కలిసి దాడులు చేస్తారు. కాల్పులు జరిపి చంపుతారు. కాని శవాలను తీసుకురారు. పంచనామా జరపరు. ఎక్కడా అధికారికంగా ఏ రికార్డూ ఉండదు. అసలు తమ కాల్పులలో గాయపడ్డవాళ్లు చచ్చారా బతికారా అని కూడ వాళ్లు తెలుసుకోరు. కాబట్టి అవతలి వైపు ఎంత మంది చనిపోయారో చెప్పడం కష్టం. మావోయిస్టుల ప్రచురణలలో వచ్చిన సమాచారాన్ని బట్టి ఊహ చేయవలసిందే.

మావోయిస్టులు చేసిన హత్యల వివరాలు మాత్రం ఛత్తీస్‌గఢ్ ప్రభుత్వం కచ్చితంగానే చెప్తుంది. సల్వాజుడుం ప్రారంభం అయిన నాటి నుంచి (అంటే 2005 జూన్ నుంచి) నేటిదాకా మావోయిస్టులు దంతెవాడ జిల్లాలో 228 మందిని చంపారనీ, అందులో 12 మంది స్పెషల్ పోలీస్ ఆఫీసర్లు, 25 మంది పారా మిలటరీ సిబ్బంది కాగా 191 మంది పౌరులనీ చెప్తుంది. ఆ 191 మందిలో ఒకరిద్దరిని మినహాయిస్తే అంతా ఆదివాసులే. గత ఏడాది జూన్‌కు పూర్వం మావోయిస్టులు చేసిన హత్యలే ఎక్కువ ఉండేవి. (బస్తర్ పోలీసులు మనవాళ్లలాగ 'ఎన్‌కౌంటర్' నిపుణులు కారు). కానీ సల్వాజుడుం ఏర్పడి దానికి పారామిలటరీ తోడయిన తరువాత ఆ తేడా పోయింది. వారి వైపు నుంచి జరిగిన హత్యలూ అదే మోతాదులో ఉన్నట్టయితే ఒక్క దంతెవాడ జిల్లాలోనే గడచిన 12 నెలల కాలంలో 200 పైగా ప్రాణాలు ఈ ఘర్షణలో పోయాయనీ, అందులో 90 శాతం పైగా ఆదివాసులేనని నిర్ధారించవలసి ఉంటుంది.

ఇది ఆదివాసీ సమాజంలో అంతర్యుద్ధంలాగ తోస్తున్నదా?

దానిని పెంచే పని ఇప్పుడు రెండు వైపులా జరుగుతున్నది. ప్రభుత్వం సల్వాజుడుంలోని చురుకయిన ఆదివాసీ యువకులలో 5000 మందిని ఇప్పటికే ఎంపిక చేసి స్పెషల్ పోలీస్ ఆఫీసర్లుగా నియమించి తుపాకులిచ్చింది. అటు మావోయిస్టులు తమతో ఉన్న ఆదివాసీ యువకులకు తుపాకులిచ్చి భూంకాల్ మిలీషియా అని పేరు పెట్టారు.

ఆదివాసుల్లో భూస్వాములు!

సల్వాజుడుంతో ఉన్నది ఆదివాసీ పెత్తందార్లనీ, మావోయిస్టులతో ఉన్నది ఆదివాసీ పేదలనీ, ఈ వర్గ విభేదం గమనించకుండ రెండు వైపులా ఆదివాసులే చనిపోతున్నారని అనవసరంగా రచ్చ చేస్తున్నామనీ నింద వేసే అవకాశం ఉంది. భూస్వాములయిన ఆదివాసులలో ఆదివాసీ తెగ పెద్దలూ పూజార్లూ మావోయిస్టుల ఉద్యమాల ఫలితంగా తమ ఆధిపత్యాన్ని కోల్పోయారనీ, సల్వాజుడుంకు దన్నుగా నిలిచారనీ మావోయిస్టుల ప్రచురణలలో వ్యాఖ్యానించడం చూస్తున్నాం. దీని గురించి రెండు మాటలు చెప్పడం అవసరం.

ఆదివాసులలో భూమి ఎక్కువ ఉన్నవాళ్లు కొందరున్న మాట వాస్తవమేగానీ వాళ్లకు 'భూస్వాములు' అన్న బిరుదు ఇచ్చే ముందు వాళ్లు చేసే వ్యవసాయం - సాగునీరు గానీ, మేలయిన విత్తనాలుగానీ, ఏ రకమైన ఎరువులుగానీ ఎరుగనిదనీ, వారు వర్షాధారంగా పండించే వరిపంట ఎకరానికి రెండు లేక మూడు క్వింటాళ్ల దిగుబడి మాత్రమే ఇస్తుందనీ తెలుసుకోవడం అవసరం. కాగా దంతెవాడలో మావోయిస్టుల పోరాటం (వారి పరిభాషలో చెప్పాలంటే) పేద ప్రజల సామాజిక ఆర్థిక హక్కులు సాధించే దశలో లేదు. దానిని దాటి, గెరిల్లా దశ దాటి 'విముక్త ప్రాంత' స్థాపన దశ చేరుకుంది. అంటే భారత ప్రశాసనాన్ని బల ప్రయోగంతో పక్కకు నెట్టి తమ రాజ్యాధికారాన్ని నెలకొల్పే దశలో ఉంది. దీని మంచిచెడుల గురించి ఎవరికి ఏ అభిప్రాయమయినా ఉండవచ్చును గానీ దీనివల్ల కేవలం ఆదివాసీ పెత్తందారీ వర్గాలు మాత్రమే నష్టపోతాయనుకుంటే పొరపాటే.

ప్రభుత్వం నిర్వహించిన ఎన్నికలలో ఎన్నికయిన స్థానిక సంస్థల ప్రతినిధులెవరూ ఇక్కడ పరిపాలన చేయడానికి వీలు లేదు. మావోయిస్టులు నెలకొల్పిన సంఘమే పరిపాలన చేస్తుంది. ప్రభుత్వ శాఖలేవీ తమ విధులు నిర్వర్తించడానికి వీలు లేదు. మావోయిస్టుల పరిపాలనే అన్నీ చూసుకుంటుంది.

(విద్య, వైద్య రంగాలను మాత్రమే దీనినుంచి మినహాయించారు). అడవి లోపలి ప్రాంతంలో రోడ్లు వేస్తే ప్రభుత్వ సాయుధ బలగాలు యథేచ్ఛగా ప్రవేశిస్తాయి కాబట్టి రోడ్లు వేయడానికి వీలు లేదు. వేసినవి తవ్వేశారు. గడిచిన సంవత్సర కాలంలో పారామిలటరీ బలగాలు పాఠశాల భవనాలలో విశ్రాంతి తీసుకుంటున్నాయి కాబట్టి కొన్ని పాఠశాల భవనాలను పేల్చేశారు. కొత్త పాఠశాల భవనాలు కట్టడానికి వీలు లేదు. కుంట తాలూకాలో 31 స్కూళ్లను మావోయిస్టులు పేల్చేశారని ఆ తాలూకా తాసీల్దారు అంటాడు. తునికాకును ప్రభుత్వం నిర్ణయించిన రేటుకు తెంపడానికి వీలు లేదు. తాము నిర్ణయించిన రేటుకే తెంపాలి. తొలినాడు మావోయిస్టులు ఆదివాసీ ప్రజల సామాజిక ఆర్థిక హక్కుల సాధనకు పరిమితమైన దశలో తునికాకు కూలిరేటు, ఫారెస్టు పనుల కూలిరేట్లను గణనీయంగా పెంచారు. అటవీశాఖ, పోలీసు శాఖల దోపిడీ దౌర్జన్యాలను అరికట్టారు. సాంప్రదాయక పటేల్ - పట్వారీ వ్యవస్థను అదుపు చేశారు. ఆ దశలో వారి చర్యల వల్ల కేవలం స్థానిక పెత్తందారీ వర్గాలే నష్టపోయాయి. కానీ దంతెవాడ అటవీ ప్రాంతాన్ని 'విముక్త' ప్రాంతంగా ప్రకటించిన తరువాత అదే పరిస్థితి ఉండదు. పీడిత ప్రజల అంతిమ విముక్తికి ఇది అవసరమా కాదా అన్న చర్చలోకి నేను పోవడం లేదు. దీని పర్యవసానాలను నిజాయితీగా గుర్తించడం మాత్రం అవసరం.

2005 మే నెలలో జనజాగరణ్ అభియాన్ ప్రారంభమైన వైనాన్ని గురించి దాదాపు అందరూ అంగీకరించే వాస్తవం ఒకటి ఉంది. అంతకు ముందు సంవత్సరం పంటలు విఫలం కావడం వల్ల జరుగుబాటుకు కష్టంగా ఉండింది. ప్రభుత్వం కరువు పనుల కింద చేపట్టిన రోడ్డు నిర్మాణాన్ని మావోయిస్టులు సాగనివ్వలేదు. ప్రభుత్వం తునికాకు రేటు తగ్గించినందుకు నిరసనగా ఆకు తెంపడాన్ని మావోయిస్టులు బంద్ చేయించారు. ఈ స్థితిలో తమ బతుకు ఎట్లా గడవాలని బిజాపూర్ ప్రాంతంలోని రెండు మూడు గ్రామాల ప్రజలు తమంతట తామే సమావేశాలు పెట్టుకొని చర్చించుకోసాగారు. మావోయిస్టుల చర్యల పట్ల వారిలో ఉన్న నిరసనను గమనించిన మావోయిస్టు వ్యతిరేకులు రంగంలోకి దిగి దానిని తమ చేతిలోకి తీసుకున్నారు. ఆ తరువాత పరిణామాలను పైన చూశాము. కేవలం పెత్తందారీ వర్గాలలోనే కాక ప్రజాసామాన్యంలోనూ మావోయిస్టుల చర్యల పట్ల కొంత నిరసన ఉండబట్టే 'సల్వాజుడుం' సాధ్యం అయిందన్న వాస్తవాన్ని గుర్తించడం అవసరం. ఇరవై ఏళ్లకు పైగా ఛత్తీస్‌గఢ్ అటవీ ప్రాంతంలో ఏకచ్ఛత్రాధిపతులుగా ఉన్న మావోయిస్టులు ఈ నిరసనను ఊహించినట్టు లేరు. వారిస్తున్న వివరణలలో స్పష్టంగా కనిపిస్తున్న తత్తరపాటు దీనికి నిదర్శనం.

ప్రస్తుతం ఇరుపక్షాలవారూ మొండిగా ఉన్నారు. మావోయిజం అంతమయ్యే వరకూ సల్వాజుడుం కొనసాగుతుంది అని సల్వాజుడుం నాయకులు బయటికి ప్రకటిస్తున్నారు గానీ అది కల్ల అని వారికి తెలుసు. అట్లాగని సల్వాజుడుంను ఇప్పుడు విరమించుకోనూ లేరు. విరమించుకుంటే వాళ్లెవరూ బతకరు. మావోయిస్టుల సద్గుణాలలో క్షమాగుణం లేదు. కానీ ఈ ఆదివాసీ హననం ఎంతకాలం సాగగలదు? పరిస్థితిని చేతిలోకి తీసుకొని ఇరుపక్షాలకూ బుద్ధి చెప్పగల వారెవరయినా ఛత్తీస్‌గఢ్‌లో ఉన్నారా? అటువంటి వారి కోసం వెతికే ప్రయత్నం సఫలం కాగలదా?

ఆంధ్రజ్యోతి దినపత్రిక
26 మే 2006

ఛత్తీస్‌గఢ్: హితవు చెప్పగల బుద్ధిజీవుల కోసం...

మధ్యతరగతి బుద్ధిజీవుల కంఠశోష వృథా అనే అభిప్రాయం బాగా ప్రాచుర్యం పొంది ఉంది. బుద్ధిజీవులు సహితం రాయకుండ ఉండలేక రాస్తుంటారు గానీ చేతిలో అధికారం గానీ తుపాకీ గానీ లేనప్పుడు మనమేం చెప్పినా ఏం ప్రయోజనం అని నిస్పృహ చెందుతుంటారు. చేతిలో అధికారము, తుపాకులు ఉండేవారు తమ అవసరాల కోసం ఈ అభిప్రాయాన్ని ప్రోత్సహించడం దానికి బలం చేకూరుస్తున్నది. వివేచన అంటే భయపడే అధికార వర్గాల సంగతి పక్కన పెట్టండి. వివేచనతో కూడిన శాస్త్రీయ దృక్పథం ప్రపంచ మార్పుకు అవసరం అని నమ్మేవారు సహితం బుద్ధిజీవుల పాత్రలను కించపరచడం తరచుగా చూస్తుంటాం.

ఛత్తీస్‌గఢ్ పోయివస్తే ఈ అభిప్రాయం తలక్రిందులయ్యే అవకాశం ఉంది. ఆ రాష్ట్రంలో ఒక నోరున్న ప్రజాతంత్ర మేధావి వర్గం ఉండి ఉంటే ఇప్పుడు జరుగుతున్న దుర్మార్గాలు జరిగేవా అన్న సందేహం అక్కడ రెండు రోజులు గడిపి వచ్చినాక కలుగక మానదు. ఛత్తీస్‌గఢ్ రాష్ట్ర ప్రభుత్వమైనా, మావోయిస్టులైనా అప్పుడు ఇంత అనాలోచితంగా ప్రవర్తించగలుగుతారా అన్న అనుమానం రాక మానదు.

గొప్పలు చెప్పుకోవడం కాదు గానీ ఛత్తీస్‌గఢ్‌ను ఆంధ్రప్రదేశ్‌తో పోలిస్తే ఈ తేడా అర్థం అవుతుంది. మన రాష్ట్ర పోలీసు శాఖలో ఒక

బలమైన వర్గం లోపాయికారీగా నయీం వంటి నక్సలైట్ వ్యతిరేకుల హింసాత్మక చర్యలకు మద్దతు ఇస్తూ ఉందిగానీ ప్రభుత్వమే 'కోబ్రాలు మావాళ్ళే'నని ప్రకటించుకోలేదు. ముఖ్యమంత్రి, హోంమంత్రి కోబ్రాలను అదుపు చేస్తాం అని అప్పుడప్పుడు హూంకరిస్తుంటారు కూడ. ప్రైవేట్ హంతక ముఠాలతో కలిసి తెల్లబట్టల పోలీసులు వివిధ ప్రజాసంఘాల కార్యకర్తలను హతమారుస్తున్నారు గానీ అధికారికంగానే యూనిఫారంలో ఉన్న పోలీసులు వారితో కలిసి దాడులకు దిగరు. మారుమూల అడవులలోకి చొరబడి నక్సలైట్లను జంతువులను వేటాడినట్టు వేటాడి చంపుతుంటారు గానీ చచ్చిన తరువాత మాత్రం వారికి మానవ శవాలకు చేసే చట్టపరమైన సంస్కారాలన్నీ తప్పనిసరిగా చేస్తారు. స్థానిక అడవివాసులను కొట్టయినా, తన్నయినా మృతదేహాలను బయటకు తీసుకొచ్చి పంచనామా, శవపరీక్ష నిర్వహిస్తారు. కుక్కలకూ నక్కలకూ విడిచిపెట్టి ఎంత మందిని చంపామన్న లెక్క సహితం రాసుకోకుండ ఉండరు.

అనాగరిక పరిపాలనకు కూడ కొన్ని హద్దులు ఉంటాయి. ప్రజాసామాన్యం తన నిరసన ద్వారా అమలు చేసే హద్దులను మించింది లేదుగానీ అది లేనప్పుడు బుద్ధిజీవుల విమర్శ ఒక మేరకు పనిచేయగలదు. మన దగ్గర ఆ పాత్ర నిర్వహించే ప్రజాతంత్ర భావాలు గల బుద్ధిజీవుల వర్గం ఉండటం - పత్రికలలో కాలమిస్టుల నుండి వివిధ ఉద్యమసంస్థల ప్రతినిధులు, రచయితల దాకా - ప్రభుత్వానికి పైకి కనిపించని కొన్ని హద్దులు గీయగలిగిందని అటువంటి వర్గం లేని రాష్ట్రాలను చూస్తే తెలుస్తుంది.

ఛత్తీస్‌గఢ్ ప్రభుత్వం మావోయిస్టులకు వ్యతిరేకంగా ప్రోత్సహిస్తున్న 'సల్వాజుడుం' మన దగ్గర రహస్యదాడులు చేస్తున్న కోబ్రాలు, టైగర్‌లతో అన్ని రకాలుగా పోల్చదగినది కాని మాట వాస్తవమే. బలవంతంగా సల్వాజుడుం దాడులలో భాగం చేయబడుతున్న ప్రజలను మినహాయించి ఇష్టపూర్వకంగా అందులో భాగమైన వారినే లెక్కించినా, అది వేల సంఖ్యలో ఉంది. అయిదు వేల మంది ప్రభుత్వం దగ్గర తుపాకులు తీసుకొని స్పెషల్ పోలీస్ ఆఫీసర్లుగా నియమితులయ్యారంటే సల్వాజుడుం కేవలం పిడికెడు మంది దుర్మార్గుల గుంపు కాదని అర్థం అవుతుంది.

అయినప్పటికీ చట్టాన్నీ ప్రజాస్వామ్య పాలనా నియమాలనూ బాహాటంగా గాలికి వదిలి ఛత్తీస్‌గఢ్ ప్రభుత్వం సల్వాజుడుం చేతికి 'శాంతి భద్రతల' నిర్వహణ అధికారాన్ని అప్పగించి పారా మిలటరీ బలగాలను తోడు ఇవ్వడం ఆందోళనే

కాక చాలా ఆశ్చర్యం కూడ కలిగించే విషయం. సమాజంలో ఒక వర్గానికి తుపాకులిచ్చి మీ శత్రువులను మీరు చంపుకోండి, మా పారా మిలటరీని తోడు తీసుకెళ్లండి అని ఏ ప్రభుత్వమైనా అనగలుగుతుందని మనం సులభంగా ఊహించలేం - లోపాయికారీగా ఎన్ని జరుగుతున్నప్పటికీ. ఛత్తీస్‌గఢ్‌లో రాష్ట్ర గవర్నరే స్వయంగా సల్వాజుడుం వీరోచిత 'పోరాటాన్ని' అభినందించి యువకులందరూ ఆ ఉద్యమంలో భాగం కావాలని ఉపన్యాసం ఇచ్చాడు. వాళ్లు కూడ అంతే బహిరంగంగా పదునయిన కత్తులు, విల్లంబులు, ప్రభుత్వం ఇచ్చిన తుపాకులు పట్టుకొని రహదార్లపైన చెక్‌పోస్టులు నెలకొల్పి తనిఖీలు చేస్తూ, ఖర్చులు వసూలు చేసుకుంటూ, తమను విమర్శించే వార్తలు రాసే విలేఖరులను ఊళ్ళ నుండి తన్ని తరిమేస్తూ, తమ మాట సాగని గ్రామాలను తగలబెట్టి బూడిదచేస్తూ, చందాల పేరిట వ్యాపార వర్గాలను దోచుకుంటూ యధేచ్ఛగా ఊళ్ళు ఏలుతున్నారు.

ఇది చాలా అనాగరికమనీ ప్రమాదకరమనీ ప్రభుత్వాన్ని మందలించే స్థాయిగల పెద్దమనుషులు ఆ రాష్ట్రంలో కరువయ్యారు. ఘోరమైన ఈ చిత్రాన్ని వార్తలకెక్కించే పత్రికా రంగమే కరువయ్యింది. ప్రధానమైన హిందీ దినపత్రికలు రాయ్‌పూర్, బిలాస్‌పూర్ ప్రాంతాన్ని దాటి దక్షిణానికి దాదాపు రావు. వచ్చేవన్నీ స్థానిక పత్రికలు. అవి స్థానిక రౌడీలను విమర్శించి బతకడం కష్టం.

హితవు చెప్పగల పెద్దమనుషుల లేమి ప్రభుత్వానికే కాదు, మావోయిస్టులకు కూడ ప్రమాదకరమైన 'లైసెన్స్' ఇచ్చింది. ఛత్తీస్‌గఢ్‌లో మావోయిస్టులు చేసిన కొన్ని పనులు ఇక్కడయితే జరిగేవా అన్న సందేహం కలుగుతుంది. మన దగ్గర కొన్ని మారుమూల ప్రాంతాలలో వాళ్ళు రోడ్లు వేయనివ్వలేదన్న నింద తరచుగా వినబడిన రోజులుండేవి. అది తప్పు అన్న విమర్శ ప్రభుత్వం నుండి, పోలీసుల నుండే కాక మావోయిస్టులకు సన్నిహితులయిన వారి నుండి కూడ బలంగా వచ్చేసరికి ఇప్పుడు దాదాపు ఎక్కడా రోడ్లు వేయడాన్ని వాళ్ళు ఆపడం లేదు. ఛత్తీస్‌గఢ్‌లో అటువంటి విమర్శలూ లేవు, మావోయిస్టులు తమ పద్ధతులు మార్చుకున్నదీ లేదు. వారి ప్రాబల్యం ఉన్న ప్రాంతాలలో కొత్త రోడ్లు వేయనీయక పోవడమే కాదు, పాత రోడ్లన్నింటినీ తవ్వేసారని జనం వాపోతున్నారు.

హింస మన దగ్గర కూడ మావోయిస్టులు చేస్తూనే ఉన్నారు గానీ వారు క్రూరంగా లేక విచ్చలవిడిగా ప్రవర్తించినప్పుడల్లా వారి సిద్ధాంతంపట్ల, లేక లక్ష్యం పట్ల గౌరవం ఉన్నవారి నుండే విమర్శ బలంగా వినపడుతుంది. మొన్నటి ఫిబ్రవరి 28న డోర్నపాల్ అనే గ్రామంలో జరిగిన సల్వాజుడుం సభకు హాజరై టిప్పర్‌లో

వెనక్కి వస్తున్న వారిపైన మావోయిస్టులు మందుపాతర ప్రయోగించి 26 మందిని చంపారు. మందుపాతరతోనే అందరూ చనిపోలేదనీ, బతికి బయటపడి పారిపోతున్న వారి గొంతులు కోసి మరీ చంపారనీ దాదాపు అందరూ అంటున్నారు. ఏప్రిల్ 29న సల్వాజుడుం క్యాంపు నుండి తమ గ్రామానికి వెళ్ళిన మణికొంట గ్రామస్తులను మావోయిస్టులు మూకుమ్మడిగా కిడ్నాప్ చేసి అందులో యువకులయిన 15 మంది గొంతులు కోసి చంపారు.

మన దగ్గర ఇటువంటి ఘటనలు జరిగినప్పుడు చాలా చర్చ జరుగుతుంది. పోలీసులు, ప్రభుత్వము పెట్టే చర్చకు విలువ లేదు కానీ వామపక్షవాదులే ఎవరో ఒకరు చర్చ లేవదీస్తారు. ఇది మార్క్సిజం కానేకాదు అని ఒకరంటారు. విప్లవంలో హింసకు చోటు ఉండవచ్చుగానీ క్రూరత్వానికి లేదు అని మరొకరు అంటారు. దీనికి మావోయిస్టులు, వారికి సన్నిహితులయిన వారు ఏవో జవాబులు చెప్తుంటారు. ఎవరూ వినడం లేదని, ఈ హితోపదేశాలకు విలువ లేదని విమర్శ పెట్టేవారు నిస్పృహ చెందుతుండవచ్చును గానీ దాని ప్రభావం ఉందని అటువంటి విమర్శ, విమర్శకులు లేని ప్రాంతాలను చూసినప్పుడు అర్థం అవుతుంది.

ఏ విధంగానయినా ముందు శాంతి నెలకొంటే మిగిలిన విషయాలు తరువాత చర్చించుకోవచ్చునని ఛత్తీస్‌గఢ్‌లో ప్రజల నోట వింటున్నాం. మావోయిస్టు - సల్వాజుడుం ఘర్షణలో రెండు వైపులా చనిపోతున్నది ప్రధానంగా ఆదివాసులే. గడిచిన 12 నెలల కాలంలో 400 మంది దాకా ఒక్క దంతెవాడ జిల్లాలోనే చనిపోయారు. అందువల్ల ఈ ఆదివాసీ హననం ఆగాలన్న కోరిక బలంగా ఉంది. మన దగ్గర 2004 సంవత్సరంలో కేవలం 6 నెలలు నిలిచిన కాల్పుల విరమణ కోసం పౌరస్పందన వేదిక 6 సంవత్సరాలకు పైగా కృషి చేయవలసి వచ్చింది. ఛత్తీస్‌గఢ్ బుద్ధిజీవులలో అటువంటి ప్రయత్నం చేయగలవారు లేని లోటు ఇప్పుడు స్పష్టంగానే తెలుస్తున్నది.

ప్రజాతంత్ర వారపత్రిక
21 మే 2006

తేదీల వారీగా చూస్తే 'దంతెవాడ దమనకాండ ఇంకెంత కాలం?' వ్యాసం కంటే ఇదే ముందు రావాలి కాని విషయపరంగా ఇది దానికి కొనసాగింపుగా ఉండడం వల్ల ఇలా మార్చాం.

బస్తర్ మారణకాండ ఇప్పట్లో ఆగేనా?

ఛత్తీస్‌గఢ్ వార్తలు మళ్లీ చాలా కలవరం పుట్టిస్తున్నాయి. కుంట తాలుకాలో మావోయిస్టులు మూడవ దఫా పెద్ద నరమేధానికి పాల్పడ్డారు. దర్భగూడలో గతంలో టిప్పర్‌ను పేల్చి, చనిపోని వారి గొంతులు కోసి 26 మందిని చంపారు. ఆ తరువాత మణికొంటలో 36 మందిని అపహరించి 15 మందిని చంపారు. ఇప్పుడు ఎర్రబోరులో పెద్దసంఖ్యలో జనాన్ని అపహరించి ఇళ్లు తగలబెట్టి 30 చిల్లర మందిని హతమార్చారు.

ఏ కారణంగానో మావోయిస్టులు చంపిన వార్తలు మన పత్రికలలో వచ్చిన దానిలో శతాంశం కూడ వాళ్లు, వాళ్ల సానుభూతి పరులు చనిపోయిన వార్తలు రావు. మన దగ్గర పత్రికా రంగం మరీ అంత పక్షపాత బుద్ధితో ఉందనలేము. అయినప్పటికీ వార్తల ప్రచురణలో ఈ వివక్ష ఉండడానికి రెండు కారణాలున్నాయి. ఛత్తీస్‌గఢ్‌లో పత్రికారంగం చాలా అపరిపక్వంగా ఉంది. మన దగ్గరున్నట్టు గ్రామీణ విలేఖర్ల వ్యవస్థ లేదు (కనీసం బస్తర్ ప్రాంతంలో లేదు). అందువల్ల అధికార యంత్రాంగం ఇచ్చిన వార్తలే వార్తలు. అక్కడి అధికార యంత్రాంగం సల్వాజుడుం, పారా మిలిటరీ బలగాలు విడివిడిగానూ, ఒకటిగానూ చేస్తున్న హత్యల గురించి మాట్లాడదు. పత్రికా ప్రకటనలు ఇవ్వకపోవడమే కాదు. కనీసం తన అవసరాల కోసం కూడ ఆ సమాచారం సేకరించదు. బస్తర్‌లో సాగుతున్న

యుద్ధంలో అవతలివైపు ఎంతమంది చనిపోయారన్న సమాచారం ఛత్తీస్‌గఢ్ ప్రభుత్వం దగ్గర సహితం లేదు.

ఉదాహరణకు దాదాపు నెల రోజుల క్రింద దేవరపల్లి అనే ఊరిలోనో ఊరిదగ్గరో సల్వాజుడుం గుంపు, పారామిలిటరీ బలగాలు కలిసి 50 మందికి పైగా మావోయిస్టు సానుభూతిపరులను చంపినట్టు ఉత్తర భారతదేశంలోని పత్రికలు చిన్న వార్త ప్రచురించాయి. తెలుగు పత్రికలలోగానీ మన దగ్గర ప్రచురితమయ్యే ఆంగ్ల పత్రికలలో గానీ ఈ వార్త రాలేదు. అయినప్పటికీ ఇది విశ్వసనీయమైన వార్తే - ఎందుకంటే ఈ విషయం బయటపెట్టింది సి.పి.ఐకి చెందిన కుంట మాజీ ఎం.ఎల్.ఏ మనీష్ కుంజం. అతను ఇటు మావోయిస్టులను, అటు సల్వాజుడుంను కూడ వ్యతిరేకిస్తున్న వ్యక్తి కాబట్టి ఒకరికి అనుకూలంగా అబద్ధాలు చెప్పవలసిన అగత్యం అతనికి లేదు.

ఈ హత్య, ప్రతిహత్యల కాండలో స్పష్టంగా కనిపిస్తున్న వికారమైన వాస్తవం ఏమిటంటే సల్వాజుడుం ఎంత నిర్విచక్షణగా చంపుతున్నదో మావోయిస్టులూ అంతే నిర్వచక్షణగా చంపుతుండడం. మన దగ్గర కూడ కాలక్రమంలో విచక్షణారాహిత్యం పెరిగింది. ఎవరి మీద సహేతుకమైన ఆగ్రహం ఉందో వారిని మాత్రమే శిక్షించాలన్న నియమాన్ని మావోయిస్టులు కొద్ది కొద్దిగా అతిక్రమిస్తూ వచ్చారు. పోలీసుల విషయంలో ఇది చాలా దూరం పోయింది. మందుపాతర పెట్టి పోలీసు వాహనాలు పేల్చేసేటప్పుడు అందులో ఎవరుంటే వారంతా చనిపోతారు. అంతేకాక, మారుమూల ప్రాంతాలలో నిరాయుధులుగా చేతికి చిక్కిన పోలీసు సిబ్బందినెవరినయినా చంపడం కొంత కాలంగా జరుగుతున్నది. ఇతర 'శత్రువర్గాలకు' కూడ ఈ విచక్షణా రాహిత్యాన్ని క్రమంగా వ్యాపింపజేసారు. ప్రభుత్వ నిర్బంధ విధానాల పట్ల నిరసన తెలిపే పేరుతో పాలక పార్టీ స్థానిక ప్రతినిధులెవరిపైనయినా దాడి చేయడం చాలా కాలంగా జరుగుతున్నది. ఒకరి పైన దాడి చేసేటప్పుడు పక్కన వేరే ఎవరయినా ఉన్నట్టయితే వారికి కూడ హాని జరుగుతుందని ఆగిన రోజులు ఉండే ఉంటాయి. కాని ఇప్పుడు ఆ నియమమూ అన్ని సందర్భాలలో మావోయిస్టులు పాటించడం లేదు. మక్తల్ ఎం.ఎల్.ఏ నర్సిరెడ్డిని ఎందుకు చంపారో చెప్పలేదు సరికదా, అతనితోపాటు మరొక పదిమందిని ఎందుకు కాల్చి చంపారన్న దానికి వివరణ లేదు. సంజాయిషీ లేదు.

ఛత్తీస్‌గఢ్‌కు తిరిగి వస్తే, తెలుగు పత్రికలు ఏ కారణంగానో మావోయిస్టు - సల్వాజుడుంల ఘర్షణను గొత్తికోయ, కోయ తెగల మధ్య ఘర్షణగా

వ్యాఖ్యానిస్తున్నాయి. భద్రాచలంలో పుట్టిన ఈ వ్యాఖ్యను బస్తర్‌లో ఎవరూ సమర్థించడం లేదు. అటువంటి వ్యాఖ్య చేస్తున్నారా అని ఆశ్చర్యపోతున్నారు కూడ. కీడెంచి మేలెంచమన్న సూక్తిలో విజ్ఞత ఉన్నమాట కాదనలేము గానీ అదే పనిగా కీడెంచడం వల్ల ఆ కీడును నిజం చేసే ప్రమాదం లేకపోలేదని కూడ గుర్తించడం అవసరం. అడవి లోతట్టు ప్రాంతాలలో గొత్తికోయల జనాభా సాపేక్షంగా ఎక్కువ ఉండడం వల్ల మావోయిస్టు అనుయాయులలో గొత్తి కోయలు సాపేక్షంగా ఎక్కువగా ఉన్నారు. రహదారి సమీప గ్రామాల్లో కోయలు ఎక్కువ ఉండడం వల్ల సల్వాజుడుంలో సాపేక్షంగా వారి సంఖ్య ఎక్కువ ఉంది. అంతకు మించి ఇక్కడ గొత్తికోయ - కోయ అన్న వైరుధ్యం లేదని బస్తర్‌లో అంటున్నారు. నిజానికి సల్వాజుడుం అగ్రనేత మహేంద్రకర్మ స్వయాన గొత్తికోయ తెగకు చెందినవాడు.

ఇది చెప్పడం అవసరం. ఎందుకంటే బస్తర్ సంగతి ఎట్లాగున్నా అక్కడి నుండి వలస వచ్చిన గొత్తికోయల 'భూమి దాహం' కారణంగా భద్రాచలం ప్రాంతం కోయలలో వారి పట్ల కొంత వ్యతిరేకత కొంతకాలం ఉండింది. వ్యతిరేకతకు తొలుత ఏ కారణం ఉన్నా అది కులంతో లేక తెగతో ముడిపడినట్టయితే ఆ తరువాత తొలినాటి కారణంతో నిమిత్తం లేకుండా పెరగగలదు. చాలా ప్రమాదకరంగానూ తయారుకాగలదు. అదృష్టవశాత్తు భద్రాచలం ప్రాంతంలో ఈ వ్యతిరేకత కాలక్రమంలో తగ్గింది. అందులో ఆదివాసీ సంఘాల పాత్ర గణనీయంగా ఉండడం చెప్పుకోదగ్గ విషయం. భద్రాచలం ప్రాంతంలోని ఆదివాసీ సంఘాల నాయకులంతా కోయలే అయినప్పటికీ తమ వారిలో గొత్తికోయల పట్ల ఉన్న అనుమానాలనూ వ్యతిరేకతనూ పోగొట్టడానికి వారు చేసిన కృషి హర్షణీయం. బహుశా ఈ జ్ఞాపకాల కారణంగానేమో మావోయిస్టు-సల్వాజుడుం వైరాన్ని గురించి బస్తర్‌లో చేయని వ్యాఖ్య భద్రాచలంలో చేస్తున్నారు.

ఒకటి మాత్రం నిజం. గొత్తి కోయలయినా కోయలయినా ఆదివాసులలో మిలిటెన్సీ ఎక్కువ. దానిని ఇరుపక్షాల నాయకులూ నిర్మొహమాటంగా వాడుకుంటున్నారు. తమ ప్రత్యర్థులుగా భావించిన వారిపైన మూకుమ్మడిగా దాడి చేయడానికి, గొర్రెలను నరికినట్టు నరకడానికి ఆదివాసులు వెనకాడరు. ఈ గుణాన్ని అటు సల్వాజుడుం నాయకులు, ఇటు మావోయిస్టు నాయకులూ కూడ ప్రోత్సహిస్తున్నారు, వాడుకుంటున్నారు. 'వాళ్లు చేస్తున్నారు కాబట్టి మేము చేయకతప్పదు' అని ఇద్దరూ అనొచ్చు. ఏమయితేనేం ఇది జరుగుతున్న మాట సత్యం. దీని ఫలితం ఆదివాసీ హననం. ఒక సంవత్సర కాలంలోనే ఒక్క దంతెవాడ

జిల్లాలోనే ఈ హత్యాకాండలో 500 ప్రాణాల దాకా పోయాయి. అందులో 95 శాతం స్థానిక ఆదివాసులే. విప్లవ సానుభూతిపరులు కావచ్చు, విప్లవ వ్యతిరేకులు కావచ్చు, సాదా కమ్యూనిస్టులు కావచ్చు, కాంగ్రెస్ అనుయాయులు కావచ్చు. అత్యధిక భాగం ఇవేవీ కాని అడవిబిడ్డలు కావచ్చు. మొత్తానికి అంతా ఆదివాసులే. వారి మిలిటెన్సీ వారి పేరు మీద సాగుతున్న ఘర్షణలో ఒక సాధనమై వారి ప్రాణం మీదికి తెచ్చింది.

భద్రాచలం ప్రాంత గ్రామాలలో ఈ ఆవేదన చాలా వినిపిస్తుంది. 'రెండు వైపులా ఉన్నది మావాళ్లే. చనిపోతే పలకరింపుకు పోదామన్నా భయంగా ఉంది. ఎవరైనా ఈ మారణకాండను ఆపండి. ఎట్లాగయినా ఆపండి' అని చింతూరుకు చెందిన ఆదివాసులు అంటున్నారు. రాజకీయాలు, సామాజిక భద్రత, విప్లవం అనేవి తప్ప మనుషులు కనిపించని వారికి ఈ ఆవేదన అర్థం కాకపోవచ్చు. కానీ ఇది చాలా విస్తృతంగా వినిపిస్తున్న ఆవేదన.

ప్రభుత్వాలు దీనిని వినిపించుకునే స్థితిలో లేవు. అమర్యాద అనుకుంటే అనుకోండిగానీ, మావోయిస్టు ఉద్యమం దేశానికి ప్రధాన ఆంతరంగిక ప్రమాదం అన్న బుద్ధి లేని వ్యాఖ్య దేశ ప్రధానమంత్రి స్వయంగా చేయడం పాలనా వైఖరిని సూచిస్తుంది. దానిని భద్రతా ప్రమాదంగా చూసిన తరువాత సైనిక చర్యలు తప్ప వేరే ఏ ఆలోచనలు రాగలవు ప్రభుత్వానికి? ప్రభుత్వ పారామిలిటరీకి తోడు సల్వాజుడుం పేరిట ప్రైవేట్ పారామిలటరీని కూడ తయారుచేసి మావోయిస్టులను 'ఎదుర్కొంటున్న' ఛత్తీస్‌గఢ్ ప్రభుత్వ వ్యూహాన్ని దేశ ఆంతరంగిక భద్రతా వ్యూహకర్తలు ఆసక్తిగా చూస్తున్నారని వింటున్నాం. 'మీరు చెప్పే నీతులు ప్రభుత్వం వినదు కాబట్టి మేము కూడ వినము' అనే జవాబు ఆ పైన మావోయిస్టుల నుండి సులభంగానే వస్తుంది. ఈ పరిస్థితులలో సమీప భవిష్యత్తులో ఈ మారణకాండ ఆగుతుందని ఆశించగలమా?

ప్రజాతంత్ర వారపత్రిక

23 జూలై 2006

నక్సలైట్ ఉద్యమం భవిష్యత్తే కాదు... ప్రజా ఉద్యమాల భవిష్యత్తు ఏమిటి?

నక్సలైట్ ఉద్యమం ఈ రోజు ఉన్నంత బలహీనంగా గతంలో ఎప్పుడూ లేకుండవచ్చు. 'ఎన్‌కౌంటర్ల' సంఖ్య దీనికి ప్రమాణం కాదు. ఈ మోతాదులో 'ఎన్‌కౌంటర్లు' గతంలోనూ జరిగాయి. అయితే పార్టీ నాయకులు, ప్రధాన శ్రేణి కార్యకర్తలు, ఈ రోజు చనిపోతున్నంత తరచుగా గతంలో ఎప్పుడూ చనిపోలేదు. ఈ రోజు దొరుకుతున్నంత సులభంగా వాళ్ల ఆచూకీ గతంలో తెలిసేది కాదు. ఎన్‌కౌంటర్ల పేరిట అన్నం పెట్టిన వాళ్లను, ఆశ్రయం ఇచ్చిన వాళ్లను పట్టుకుపోయి చంపుతున్నారు అని అభియోగం వేసిన రోజులుండేవి. పట్టుకుపోయి చంపుతుండడం ఇప్పటికీ నిజమేకానీ, అన్నం పెట్టిన వాళ్లను ఆశ్రయం ఇచ్చిన వాళ్లనూ కాదు, అసలయిన వాళ్లనే చంపుతున్నారు. ఒక్కొక్కసారి పట్టుకుపోయి చంపుతున్నారు. ఒక్కొక్కసారి చుట్టుముట్టి కాల్చి చంపుతున్నారు. ఆముదాలపల్లిలోనయితే వాళ్లు పండుకున్న ఇంటి కింద మందు పాతర పెట్టి పేల్చి చంపారు. అయినప్పటికీ నక్సలైట్ ఉద్యమ ముఖ్యశ్రేణులను, ఇతర సాయుధ కార్యకర్తలనే పోలీసులు ప్రధానంగా చంపుతున్నారు. 'ఎన్‌కౌంటర్లు' అన్నీ అప్పుడూ ఇప్పుడూ బూటకమే. కానీ ఇప్పుడు చనిపోతున్నది - ఒకటి రెండు మినహాయింపులతో - సాధారణ ప్రజలు కారు.

'నక్సలైట్ ఉద్యమం భవిష్యత్తు ఏమిటి?' అనే ప్రశ్న ఇప్పుడు చాలామంది వేస్తున్నారు. వాళ్ల రాజకీయాల పట్ల విభేదం ఉన్నవాళ్లు,

వ్యతిరేకత ఉన్నవాళ్లు సహితం ఈ ప్రశ్న కొంత ఆదుర్దాగానే వేస్తున్నారు. రాజకీయాల ఉచితానుచితాలు ఎట్లాగున్నా, నక్సలైట్లు సామాజికంగా ఉపయోగకరమైన పాత్ర నిర్వహించారని ఒప్పుకోవడానికి మన సమాజంలో చాలామంది - బహుశా మెజారిటీ - సిద్ధంగా ఉన్నారనుకుంటాను. ఆ పాత్ర నిర్వహించేవాళ్లు ఎవరూ లేకపోవడం సమాజానికి నష్టకరం అన్న అభిప్రాయం పైన చెప్పిన ఆదుర్దా వెనక ఉన్న కారణం.

పైగా, పాలక వర్గాల గురించి నక్సలైట్లు ఇచ్చిన చిత్రం గతంలో కంటే ఎక్కువ మందికి నమ్మదగ్గదిగా కనిపించే స్థితిని పాలకులే తీసుకొచ్చారు. ఏమరపాటులో పేదలకిచ్చిన ప్రభుత్వ భూములను ముప్పై ఏళ్లు అనుభవించేసానని ముఖ్యమంత్రే చిద్విలాసంతో ఒప్పేసుకునే పాలనను 'ఇది దొంగల రాజ్యం, దోపిడీ రాజ్యం' అని వర్ణించడం అతివాదం అనుకోవడానికి ఇంకా ఎంతమంది సిద్ధంగా ఉంటారు? 'భూములెప్పుడో పంచేసాం - ఇంకెక్కడి భూమి పోరాటం?' అని రెండేళ్ల నాడు దబాయించిన ప్రభుత్వం, పంచిన దానిలో 10 లక్షల ఎకరాలు అన్యాక్రాంతం అయిపోయాయని తెలిసీ తానేమీ చేయలేదని ఒప్పుకుంటుంటే భూమి పోరాటాలు శుష్కనినాదం అని ఇంకా ఎంతమంది అనుకోగలరు? పేదలకు రాయితీలిస్తే ఆర్థిక వ్యవస్థ కుప్పకూలిపోతుందని ఒకటిన్నర దశాబ్దంగా ఆర్థిక నీతి వల్లిస్తున్న పాలకులు ప్రత్యేక ఆర్థిక మండలులలో పెట్టుబడి పెట్టడానికి ముందుకొచ్చే కంపెనీలకు టోకున ఒక లక్ష కోట్ల రూపాయల పన్ను రాయితీ ఇవ్వడానికి సిద్ధపడుతుండడం చూసిన తరువాత పాలనా నీతి వర్గనీతి అన్న సూత్రీకరణను వాగాడంబరంగా భావించే వాళ్లు ఇంకా ఎంతమంది మిగులుతారు?

గ్రేహౌండ్స్ నక్సలైట్లను సమర్థంగా మట్టుబెడుతున్నారని మురిసిపోతున్న పాలకులు, తమ పాలనానీతి నక్సలిజాన్ని సజీవంగా ఉంచుతున్నదని గుర్తిస్తున్నట్టు లేరు. దీనికి సాధారణ ప్రజలు పెద్దగా చింతించకపోవచ్చు. ఎందుకంటే సాధారణ ప్రజలకు సంబంధించినంత వరకు హింస అనేది నక్సలిజంలో ఒకానొక అంశం మాత్రమే. అదే మొత్తం కాదు. కాబట్టి నక్సలిజం ఒక రాజకీయపంథాగా సజీవంగా ఉండడం పెద్దగా ఆందోళన చెందవలసిన విషయమూ కాదు.

ఈ పరిస్థితిని ఆసరా చేసుకొని నక్సలైట్ ఉద్యమం మళ్లీ బలం పుంజుకుంటుందా అన్న ఊహ చేయడంలో పెద్దగా అర్థం లేదు. నక్సలైట్ పార్టీలు తమ ప్రస్తుత పరిస్థితిని ఏ విధంగా అర్థం చేసుకుంటున్నారో తెలియకుండ అటువంటి ఊహలు చేస్తే ఒరిగేదేమీ లేదు. వాళ్లు ఎదుర్కొంటున్న సమస్య కేవలం గ్రేహౌండ్స్‌ను ఏ విధంగా తిప్పికొట్టాలన్నది కాదు. అంతకంటే పెద్ద సమస్యలే

ఎదుర్కొంటున్నారు. హింసకు ఆద్యులెవరన్న చర్చ ఎట్లాగున్నా, హింసా ప్రతిహింసల వలయం చాలా దూరం పోయిందనేది వాస్తవం. రెండు వైపులా చాలా ప్రాణాలు అనవసరంగా పోయాయన్నదీ వాస్తవం. ప్రజలు చాలా భయాన్నీ విధ్వంసాన్నీ చవిచూసారన్నది కూడ వాస్తవం. అయితే ఈ హింసా వలయం ప్రభావం అక్కడితో ఆగిపోలేదు. నక్సలైట్ పార్టీల అంతర్గత నిర్మాణం మీద కూడ అది పడింది. నైతికత నుండి పరస్పర విశ్వసనీయత దాకా అన్నిటి మీదా పడింది.

సిద్ధాంత రీత్యానూ తీవ్రమైన సమస్యలే ఉన్నాయి. 20వ శతాబ్దంలో ఒక వెల్లువగా ముందుకొచ్చిన రాడికల్ విప్లవాలు ఆ శతాబ్దం చివరికి ఆనవాలు లేకుండ పోవడానికి గల కారణాలను హేతుబద్ధంగా విశ్లేషించని కమ్యూనిస్టు పార్టీ ఏదీ కూడ తాను ప్రకటించుకున్న దీర్ఘకాలిక రాజకీయ లక్ష్యం వైపు ముందుకు పోతుందనీ పోగలదనీ నమ్మడం కష్టం. ఇది నక్సలైట్లకే కాదు, సి.పి.ఐ, సి.పి.ఐ (ఎం) వంటి పార్టీలకు కూడ వర్తిస్తుంది. వారెవ్వరి దగ్గరా ఆత్మ సంతృప్తి కోసం చెప్పుకునే జవాబులే తప్ప 1917-1989 మధ్యకాలం చరిత్ర గురించి మరొకరికి సంతృప్తి కలిగించగల విశ్లేషణ లేదు.

పోరాట పంథా ఎంతవరకు సమంజసమైనది అనేది కూడ సిద్ధాంత సంబంధమైన ప్రశ్నే. అప్పుడెప్పుడో చైనాలో సాధ్యమయింది శక్తివంతమైన భారతరాజ్యం ఎదుట సాధ్యమవుతుందా అన్న ప్రశ్న చాలామంది చాలాకాలంగా వేస్తున్నారు. పోలీసు, పారా మిలటరీ బలగాల శక్తి మాత్రమే కాదు, నీతి మాలిన యుక్తి కూడ భారత పాలకుల వద్ద దండిగా ఉంది. 'కోబ్రాల' వంటి నక్సలైట్ వ్యతిరేక ముఠాలకు నేరాలు చేసే స్వేచ్ఛ ఇవ్వడం దగ్గర మొదలుపెట్టి, ఛత్తీస్‌గఢ్‌లో ప్రజలనే రెండుగా చీల్చి సల్వాజుడుం పేరిట అంతర్యుద్ధం రగిల్చారు. ఇటువంటి రాజ్యం మీద సాయుధ పోరాటం చేయడం చావుల పట్టికను పెంచడమేనన్న అభిప్రాయాన్ని సీరియస్‌గా తీసుకోవలసిందే. దీనికి బాధ్యులెవరు అనేది ఈ ప్రశ్నకు జవాబు కాదు. బాధ్యులెవరైనప్పటికీ దీనిని కొనసాగించడంలోని రాజకీయ విజ్ఞత ఎంత అనేది జవాబు చెప్పవలసిన ప్రశ్న.

ఈ మాట అనేటప్పుడు ప్రత్యామ్నాయాలు ఏమంత ఆశాజనకంగా లేవని కూడ చెప్పుకోకపోతే నిజాయితీ అనిపించుకోదు. పార్లమెంటరీ రాజకీయాలలోకి దిగిన పార్టీలు అవినీతిని తప్పించుకున్నా అవకాశవాదాన్ని తప్పించుకోలేక పోతున్నాయి. లేదా అశక్తంగా ఉండిపోతున్నాయి. సి.పి.ఐ(ఎం) నుండి బహుజన సమాజ్ పార్టీ దాకా అన్ని ప్రత్యామ్నాయ రాజకీయ వేదికలకూ ఇది వర్తిస్తుంది. ఇక

నర్మదా బచావో ఆందోళన్ లాగ ప్రజా సమీకరణనే నమ్ముకున్న ఉద్యమాలు అవినీతికీ అవకాశవాదానికీ దూరంగా ఉన్నప్పటికీ ప్రభుత్వ విధానాల పైన ఒక మోతాదు మించి ప్రభావం వేయలేక పోతున్నాయి. ఏదో జరిగి ప్రజలు ఉవ్వెత్తున లేస్తారని అన్ని రాజకీయ పంథాల వాళ్లూ ఎదురు చూస్తున్నారు తప్ప ఎవరి దగ్గరా ఆచరణీయమైన పంథా లేదు.

అవసరం మాత్రం దండిగా ఉంది. నిజానికి నక్సలైట్ ఉద్యమం భవిష్యతేమిటి అనే చర్చ కంటే, రోజు రోజుకూ దిగజారుతున్న పరిస్థితులలో ప్రజలు అనుసరించగల సమర్థవంతమైన ఉద్యమ మార్గాలేమిటి అని చర్చించడం ఉపయోగకరంగా ఉంటుంది. దాని నుండే నక్సలైట్లకయినా, సంక్షోభంలో పడిన ఇతర ప్రజాతంత్ర రాజకీయ ఉద్యమాలకయినా తగిన సలహాలు దొరకగలవు. జీవితానికి మౌలిక వనరులయిన సాగుభూమి, నీళ్లు, అడవులు శరవేగంగా ప్రజలకు అందుబాట్లో లేకుండా పోతున్నాయి. వాటి మీద ప్రజలకు సంప్రదాయకంగా ఉండే హక్కులను గుర్తించే చట్టాలు ఎప్పుడూ అరకొరగానే ఉన్నాయి. ఆ అరకొర గుర్తింపుకు సహితం స్థానం లేకుండా పోయింది. పెద్ద మొత్తంలో పెట్టుబడి పెట్టి లాభాలు పిండగల వాళ్లకు ఈ వనరులపైన హక్కు కల్పించడమే 10 శాతం పెరుగుదల రేటుకు తగిన వ్యూహం అని మన పాలకులు ఏకగ్రీవంగా భావిస్తున్నారు. ఇది ఆయా ప్రాంతాలలో తీవ్ర ఘర్షణలకు దారి తీస్తున్నది. కళింగనగర్‌లో లాగ కాల్పులు జరిగి ప్రాణాలు పోయినప్పుడు వార్త అవుతున్నది గానీ ఎంత గట్టి పోరాటాలయినా ప్రభుత్వాన్ని తాత్కాలికంగా తప్ప ఆపలేకపోతున్నాయి.

ఈ సమస్య దేశమంతటా ఉంది గానీ ఖనిజసంపద అధికంగా ఉన్న మధ్య భారత అటవీ ప్రాంతంలో అత్యధికంగా ఉంది. ఎక్కువగా ఆదివాసులు నివసించే ఈ ప్రాంతంలో ఒరిస్సా, ఛత్తీస్‌గఢ్, జార్ఖండ్ రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు కలిసి 5 లక్షల కోట్ల రూపాయల పెట్టుబడులు పెట్టడానికి కావలసిన ఒప్పందాలు వివిధ బడా పెట్టుబడిదారీ కంపెనీలతో చేసుకున్నాయి. ఒరిస్సాలోని కళింగనగర్ పారిశ్రామిక ప్రాంతం దీనిలో ఒక క్షేత్రం మాత్రమే. ఆదిలోనే అక్కడ తీవ్ర ప్రతిఘటన ఎదురయి 11 ప్రాణాలు పోయాయి. ఆ తరువాత ఆదివాసీ సంఘాలు సుదీర్ఘమయిన రాస్తారోకో చేపట్టాయి. ఒరిస్సా ప్రభుత్వ ఆధునీకరణ ప్రయోగాలకు బలమైన సవాలే విసిరాయి. అయినప్పటికీ పాలక విధానాలకు బ్రేక్ పడలేదు. పెట్టుబడిదారీ కంపెనీలతో చేసుకుంటున్న ఒప్పందాల జోరు తగ్గలేదు. ఆ ఉద్యమాలు స్థానిక సంచలనంగా ఉండిపోయాయి.

నిజానికి ఈ ప్రాంతమంతా నక్సలైట్ ఉద్యమానికి - ప్రధానంగా మావోయిస్టులకు - చాలాకాలంగా బలం ఉన్నది. అయితే వారి విధానాలు, పోరాట పద్ధతులు సంప్రదాయ పెత్తందారీ ఆధిపత్యాన్ని బలహీనపరచడానికి ఉపయోగపడినంతగా పెట్టుబడి వ్యాప్తిని నిరోధించడానికి ఉపయోగపడవు. కాగా, తీవ్రమైన ప్రభుత్వ నిర్బంధం వల్ల కొంత, తమ స్వయంకృతాపరాధాల వల్ల కొంత వారి ప్రభావం ఈ మధ్య కాలంలో బాగా తగ్గిపోయింది.

ఈ స్థితి నుండి ప్రజలు బయటపడి సమర్థమైన ఉద్యమ మార్గాన్ని వెతుక్కునే లోపల ప్రభుత్వ నయా ఉదారవాదం తన పని ముగించేసుకుంటుందా? జీవన వనరుల బదలాయింపు పూర్తి అయిపోతుందా? ఆ తరువాత ఏం గతి?

ఎక్కడ అచ్చయిందీ తెలీదు
అక్టోబర్ 2006 కావచ్చు

అధికారం, అహంకారం, అవకాశవాదం...

మార్చి 14న నందిగ్రాంలో జరిగిన కాల్పుల నేపథ్యంలో సి.పి.ఐ(ఎం) గురించి గతంలో అన్న మాటలే మళ్ళీ అనవలసి వస్తున్నది. ఆ పార్టీ అనుసరిస్తున్న రెండు నాల్కల వైఖరి మొత్తంగా ప్రజాతంత్ర ఉద్యమానికే నష్టం చేస్తున్నది. వాళ్ళ పరువు మాత్రమే పోతే అది వారి సమస్యే అనుకొని దులిపేసుకుందుము. కానీ అనేక విషయాలలో ఇతర ప్రజాతంత్ర ఉద్యమాలతో సి.పి.ఐ(ఎం) గొంతు, చేతులు కలిపి పని చేస్తుంటుంది. అయితే తనకు అధికారం ఉన్నచోట ఇతర పాలక పార్టీలలాగే ఆ పార్టీ వ్యవహరిస్తే, అది పంపే సంకేతం ఏమిటి? 'బాధ్యత' (అంటే అధికారం) లేనప్పుడు ఏమైనా మాట్లాడవచ్చును గానీ బాధ్యత అనే అధికారం ఉన్నప్పుడు ఎవరైనా చేసేది అదేననే కదా? ఈ సవాలే కదా పాలకపార్టీలు ప్రజాతంత్ర ఉద్యమాలకు విసురుతుంటాయి? మీరు అధికారం చేపట్టి చూడండి - మా కుర్చీలో కూర్చొని చూడండి - ఇంతకంటే భిన్నంగా నడుచుకుంటారేమో చూద్దామనే కదా వారనేది? అది నిజమేనని రుజువు చేసే పద్ధతిలో నడుచుకోవడం ప్రజాతంత్ర ఉద్యమానికి మొత్తంగానే నష్టకరం కాదా?

నందిగ్రాం కాల్పులకు కారణం అవకాశవాదులు (తృణమూల్ కాంగ్రెస్ అని చదువుకోండి), తీవ్రవాదులు (మావోయిస్టు పార్టీ అని చదువుకోండి), మతవాదులు (జమాతే ఇస్లామీ హింద్ అని చదువుకోండి)

ప్రజలలో లేని పోని భయాలు కల్పించి రెచ్చగొట్టడమేనని పశ్చిమ బెంగాల్ ప్రభుత్వం అంటున్నది. అయితే ఎన్‌డిటివి వాళ్ళు పశ్చిమబెంగాల్‌లో కార్యక్రమాలు నిర్వహించే మావోయిస్టు పార్టీ జోనల్ కమిటీ బాధ్యుడిని ఇంటర్వ్యూ చేయగా, నందిగ్రాం ప్రాంతంలో తమకు కార్యకర్తలు గానీ ఉద్యమం గానీ లేదని అతను స్పష్టంగా చెప్పాడు. తమ పాత్ర అంటూ ఏమైనా ఉంటే మావోయిస్టులు కొంచెం ఎక్కువ చేసి చెప్పుకుంటారంటే నమ్ముతామేమోగాని తక్కువ చేసి చెప్పుకోవడం జరగదు కాబట్టి దీనిని నమ్మవచ్చు. ఇక మిగిలింది తృణమూల్ కాంగ్రెస్, జమాతె ఇస్లామీ. మమతా బెనర్జీ అజెండా కోసం వెతుకుతున్న రాజకీయ నిరుద్యోగి అనడంలో సందేహమేమీ లేదు. అందువల్ల అజెండా దొరికితే దానిని నిస్సంకోచంగా వాడుకుంటుంది. రెచ్చగొట్టి పెంచుతుంది. అయితే అధికార లక్ష్యం గల రాజకీయాలలో ఇది సర్వత్రా ఉండేదే కాబట్టి ఆమెను ప్రత్యేకించి తప్పు పట్టనక్కరలేదు. అధికారానికి దరిదాపులలో లేని రాష్ట్రాలలో - ఆంధ్రప్రదేశ్‌ను ఒక ఉదాహరణగా తీసుకోవచ్చు - సి.పి.ఐ(ఎం) కూడ ఇలానే చేస్తున్నదని ఎవరైనా అంటే ఏం సమాధానం చెప్తారు? ఇక జమాతె ఇస్లామీ గురించి పెద్దగా చెప్పుకోవలసిన అవసరం లేదు. నందిగ్రాంలో భూములు కోల్పోగల రైతులలో ముస్లింలు పెద్దసంఖ్యలో ఉండడం వల్ల వారు ఆందోళనలో భాగం అయినట్టున్నారే గానీ వామపక్ష ప్రభుత్వాన్ని కూలదోసి ఏదో సాధించాలన్న లక్ష్యం వాళ్ళకు లేదు.

నందిగ్రాంలో ప్రత్యేక ఆర్థిక మండలి నెలకొల్పే ఉద్దేశ్యం తమకు లేదని చెప్పినా కూడ ఆందోళనకారులు ప్రభుత్వ అధికారులను ఆ గ్రామాలకు రానీయకుండ భౌతిక ఆటంకాలు కల్పించారని సి.పి.ఐ(ఎం) నాయకులు అంటున్నారు. ఏదో ఒక రకంగా రాజకీయంగా బతికి ఉండాలన్న తృణమూల్ కాంగ్రెస్ ఆరాటమే తప్ప ఈ వ్యతిరేకతలో వేరే ఏమీ లేదని వారు అనదలచుకున్నారు. తృణమూల్ కాంగ్రెస్ సంగతి పక్కన పెడదాం. రైతాంగం ఈ హామీని సందేహించడం సహించరాని విషయం కాగలదా? అడ్డంకులు తొలగించుకోవడం కోసం అటువంటి హామీలు ఇస్తారుగానీ తొలగిపోయిన తరువాత కథ మళ్లీ మొదటికొస్తుందని వారు అనుమానించి ఉంటే మన దేశంలో ప్రభుత్వాల వ్యవహార శైలిని దృష్టిలో ఉంచుకున్నప్పుడు అది అహేతుకమైన వైఖరి అనిపించుకోగలదా?

అంతకంటే ముఖ్యమైన ప్రశ్న ఏమిటంటే, ప్రత్యేక ఆర్థిక మండలిని అక్కడ నెలకొల్పే ఉద్దేశ్యం లేనప్పుడు, పోలీసులను పెద్ద సంఖ్యలో దించి నందిగ్రాంను బలప్రయోగంతో విముక్తం చేయవలసిన అవసరం ఏమొచ్చింది? అక్కడున్నది

కొద్దిమంది అవకాశవాదులు, అతివాదులు కల్పించిన ఆటంకమేనని కొంచెంసేపు అనుకున్నా దానిని తొలగించడానికి తొందరేమొచ్చింది? హక్కుల ఉద్యమాలు, ప్రజాతంత్ర ఉద్యమాలు ఈ ప్రశ్నను చాలా సందర్భాలలో లేవదీసాయి. ఒక ఆందోళన, లేక ఉద్యమం ఎంత మూర్ఖంగా లేదా ఎంత అహేతుకంగా ఉందని ప్రభుత్వానికి అనిపించినా అందులో సాధారణ ప్రజలు పెద్దసంఖ్యలో భాగస్వాములయినప్పుడు బలప్రయోగంతో దాని మెడలు వంచే ప్రయత్నం సామాన్య పౌరుల ప్రాణాలు తీయగలదు కాబట్టి ఓపికగా వ్యవహరించడమే సరైన మార్గం అని ఇప్పటికి వంద సందర్భాలలో వంద సార్లు అని ఉంటాం. ప్రజల వల్ల వచ్చిన రాజకీయ పలుకుబడి, చట్టం ఇచ్చిన అధికారం అన్నీ ఉండి, ఇవేవీ లేనివాళ్లు పాలనకు అడ్డుపడుతుంటే నిస్సహాయంగా చూస్తూ ఉండిపోవాలా అన్న ఉక్రోషం తగదని చెప్పి ఉన్నాం. ఈ అభిప్రాయంతో సి.పి.ఐ(ఎం) వేరే సందర్భాలలో ఏకీభవించి ఉంది. తనదాకా వచ్చేసరికి మరిచిపోయేటట్లయితే అది నిజమయిన ఏకీభావం అనుకోగలమా?

వాస్తవమేమిటంటే తమకు ఇష్టం లేని ఆందోళనల పట్ల, తమను వ్యతిరేకించే ఆందోళనల పట్ల ప్రజాస్వామికంగా వ్యవహరించాలన్న స్పృహ సి.పి.ఐ(ఎం)కే కాదు, ఏ కమ్యూనిస్టు పార్టీకీ సూత్రబద్ధమైన అవగాహన కాదు. అవసరం కొద్దీ ప్రజాస్వామ్య సూత్రాలను సార్వజనీన సూత్రాలుగా ప్రస్తావించడం కమ్యూనిస్టు పార్టీలు నేర్చుకున్నాయి గానీ వారి సిద్ధాంత అవగాహన అది కాదు. అందులో మార్పేమీ రాలేదు. నందిగ్రాం జరిగిన కొన్ని గంటల వ్యవధిలోనే - మార్చి 14,1 5 మధ్య రాత్రి - ఛత్తీస్‌గఢ్‌లోని రాణిబొదిలిలో మావోయిస్టులు జరిపిన మారణకాండ ఇంకొక సందర్భంలో ఇదే వాస్తవానికి నిదర్శనం. సల్వాజుడుం మావోయిస్టుల అనుయాయులయిన సాధారణ ఆదివాసులపైన అతిక్రూరమైన హింస, అణచివేత ప్రయోగించిన మాట వాస్తవమే. ప్రత్యేకించి, ఆ రాష్ట్ర ప్రభుత్వం తుపాకులిచ్చి 'స్పెషల్ పోలీస్ అధికారి' అని నామకరణం చేసిన సాయుధ సల్వాజుడుం కార్యకర్తలు నిరాయుధ పౌరుల పట్ల యమభటులన్నదీ వాస్తవమే. అయినప్పటికీ సల్వాజుడుం నాయకత్వానికీ కార్యకర్తలకూ తేడా చూడకుండ, సాధారణ సల్వాజుడుం కార్యకర్తలు (గుంపులో భాగంగా ఎంత క్రూరంగా వ్యవహరించినప్పటికీ) తమ అనుచరులంత దుర్బలులేననీ, తమకు సహితం పాత్ర ఉన్న పరిణామాల క్రమం వారిని అటువైపు నిలబెట్టిందనీ గుర్తించకుండ మూకుమ్మడి ప్రతీకారానికి పాల్పడడం మావోయిస్టుల విధానం అయింది. దర్భగూడ, మణికొంట, ఇంజరం, ఎర్రబోరు, ఇప్పుడు రాణిబొదిలి ఘటనలలో

100 మందికి పైగా ఇటువంటి వాళ్ళను మావోయిస్టులు తుపాకులతో కాల్చి, మందుపాతరలు పెట్టి పేల్చి, గొంతులు కోసి చంపారు. ఇది విచక్షణ కోల్పోయిన, రాజకీయ విశ్లేషణ కొరవడిన ప్రతీకారం తప్ప విజ్ఞత గల రాజకీయ చర్య కాదు.

నందిగ్రాంకు తిరిగివద్దాం. మమత బెనర్జీ ఆరాటాన్ని (అది వట్టి అవకాశవాదమేనని సి.పి.ఐ(ఎం) నిందించినప్పటికీ) అర్థం చేసుకోవచ్చు కానీ అర్థరహితమైనది బి.జె.పి, కాంగ్రెస్ పార్టీల ఆందోళన. గుజరాత్ నుండి ఆంధ్రప్రదేశ్ దాకా వారి ప్రభుత్వాలు వేల ఎకరాల ఎస్ఇజడ్‌లకు భూసేకరణ చేస్తున్నాయి. కొంత బలప్రయోగంతో, ఎక్కువ భాగం కుతంత్రంతో రైతుల భూములు స్వాధీనం చేసుకుంటున్నాయి. కుతంత్రం తగినంత చేతకాకనో, సందర్భం అనుకూలించకనో బలప్రయోగాన్నే నూరుశాతం ఆశ్రయించిన సి.పి.ఐ (ఎం) పట్ల తామెవ్వరూ చేయని పని ఏదో చేసినట్టు వారు నటించడం వెగటు పుట్టించే చర్య.

ఎస్ఇజడ్‌ల భూసేకరణకు ఒక చారిత్రక ప్రత్యేకత ఉంది. ఇప్పటివరకు మూకుమ్మడి భూసేకరణ నీటిపారుదల ప్రాజెక్టుల కోసమే ఎక్కువ జరిగింది. అవి ప్రధానంగా ఆదివాసీ ప్రాంతాలలో ఉన్నాయి. అందువల్ల ప్రధానంగా నిర్వాసితులయింది ఆదివాసులే. ఆదివాసులు దేశ జనాభాలో కేవలం 8 శాతం కాగా, ప్రాజెక్టుల కింద నిర్వాసితులయిన వారిలో 40 శాతం పైగా వారేనన్నది ఎవ్వరూ కాదనడానికి సాహసం చేయని వాస్తవం. ఆదివాసులు సంఘటితమైతే గట్టిపోరాటమే చేయగలరు గానీ వారు సంఘటితం కావడానికి అనేక ఆటంకాలున్నాయి.

ఇప్పుడు మొట్టమొదటిసారిగా మైదాన ప్రాంతాలలో పెద్దెత్తున మూకుమ్మడి భూసేకరణ జరుపుతున్నారు. ఒకే దగ్గర అనేక గ్రామాలను మొత్తంగానే ఖాళీ చేయిస్తున్నారు. వర్గాలుగా, కులాలుగా, రాజకీయ పార్టీలుగా విడిపోయిన గ్రామాలలో చాణక్యం ప్రదర్శించి ఈ భూసేకరణ సాగించుకోగలరుగానీ ఏ కారణంగానయినా గ్రామస్తులంతా ఒకటైతే - వీరు ఆదివాసులలాగ సామాజికంగా ఆర్థికంగా దుర్బలులు కారు, రాజకీయంగా ఒంటరి కారు - అది పెద్ద ప్రతిఘటనకు దారి తీయగలదు, రక్తపాతం జరగగలదు. నందిగ్రాం దీనికి మొదటి ఉదాహరణే తప్ప కేవలం బెంగాల్‌లో మాత్రమే జరగగల ఘటన కాదని బి.జె.పి, కాంగ్రెస్‌లు గుర్తించినట్టయితే అవకాశవాదపు ఆందోళన విడిచిపెట్టి ఎస్ఇజడ్‌ల గురించి కొంతయినా పునరాలోచన చేయడం సాధ్యమవుతుందేమో.

ప్రజాతంత్ర వారపత్రిక

18 మార్చి 2007

శ్రీకాకుళ ఉద్యమం: భవిష్యత్‌పై చర్చను రేకెత్తించింది

విప్లవ పోరాటాల ఫలితాల గురించి విప్లవకారులను అడిగితే రాజకీయ కోణం నుండి జవాబు వెతుకుతారు. ఆ పోరాటం అనుసరించిన వ్యూహం ఫలవంతమైనదా, విప్లవ లక్ష్యాన్ని అది ముందుకు తీసుకుపోయిందా ఇత్యాది ప్రశ్నలు వేసుకుంటారు.

ఈ ప్రశ్నకు జవాబు వేరే కోణం నుండి కూడ చెప్పుకోవచ్చు. పోరాటాలను అణచడానికి ఎంత అవసరమో అంత బలప్రయోగం చేసిన ప్రభుత్వం ఆ పోరాటాలు తిరిగి బలం పుంజుకోకుండా ఉండడానికి ప్రవేశపెట్టే సంస్కరణలు; ఇక పెత్తనం సాగదని గుర్తించిన పెత్తందారీ వర్గాలు అనుసరించే కొత్త పోకడలు; ప్రజలకు ఏడవడమే కాదు తిరగబడడమూ చేతనవునని గుర్తించాక సమాజం అలవరచుకునే ఆదర భావము; ఇవన్నీ ప్రజల జీవితంపైన ప్రభావం వేసే ఫలితాలే.

గ్రామీణ పేద ప్రజలకు సంబంధించి మన రాష్ట్రంలో ప్రభుత్వం చేపట్టిన అనేక సంస్కరణలు 1970లలో వచ్చాయి. వాటిలో ఆదివాసులకు సంబంధించినవి ప్రత్యక్షంగా శ్రీకాకుళ పోరాటం నుండి పుట్టినవి కాగా తక్కినవి చాలావరకు నక్సలైట్ ఉద్యమాన్ని రాజకీయంగా ఎదుర్కొనడానికి చేపట్టినవి. మన దేశంలో మొదటి విడత భూగరిష్ట పరిమితి (సీలింగ్) చట్టాలను వివిధ రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు 1950లలో చేయగా, సీలింగ్ తగ్గించిన రెండవ విడత చట్టాలను నక్సలైట్ ఉద్యమం ఫలితంగానే చేపట్టామని కాంగ్రెస్ నాయకులు

స్వయంగా ఒప్పుకున్నారు. అది తన ముందుచూపు ఫలితమేనని పి.వి. నరసింహారావు గర్వంగా కూడ చెప్పుకున్నారు. పేదలకు భూములు పంచకపోతే హరిత విప్లవం ఎర్రబడే ప్రమాదం ఉందని గుర్తించినట్టు కూడ వారు చెప్పుకున్నారు.

శ్రీకాకుళ పోరాటం ఆదివాసీ పోరాటం కావడం వల్ల ఆదివాసీ ప్రజల మేలుకోసం ప్రభుత్వం ప్రత్యేకంగా కొన్ని సంస్కరణలు చేపట్టక తప్పలేదు. ఆదివాసులు తమకు వరంగా భావించే 'వన్ ఆఫ్ సెవెన్టీ' (1/70) రెగ్యులేషన్ దీనిలో ముఖ్యమైనది. అంతకు ముందు కూడ ఆదివాసీ భూములను గిరిజనేతరులు కొనుగోలు చేయడాన్ని నియంత్రించే చట్టం ఉండింది. అయితే అది బలహీనంగా ఉండింది. కలెక్టర్ (ఏజెంట్) అనుమతితో కొనుగోలు చేసే అవకాశం ఉండింది. 'వన్ ఆఫ్ సెవెన్టీ' దానిని తొలగించడమే కాక మరికొన్ని కీలకమైన మార్పులు కూడ తెచ్చింది. అప్పటికే ఏజెన్సీలో గిరిజనేతరులు చాలా భూమి ఆక్రమించుకున్నారు కాబట్టి ఇక వాళ్ళు భూమిని పొందలేకుండా చేసిందది. గిరిజనేతరులు గిరిజనుల నుండే కాదు, గిరిజనేతరుల నుండీ, ప్రభుత్వం నుండీ కూడ భూమి పొందడానికి వీలు లేకుండా చేసిందది. భూమి బదలాయింపుపై విచారణలు అంతకుముందు కూడ అప్పుడప్పుడు జరిగాయి గానీ 1970 తరువాతే పెద్ద సంఖ్యలో కేసులు చేపట్టడం జరిగింది. అధిక భాగం కేసులు గిరిజనేతరులకు అనుకూలంగా ముగిసినప్పటికీ 1 లక్ష 30 వేల ఎకరాల దాకా గిరిజనేతరుల నుండి ప్రభుత్వం స్వాధీనం చేసుకోవడం జరిగింది.

ఐటిడిఏ ఏర్పాటు కూడ శ్రీకాకుళ పోరాటం ఫలితమే. ఒక్క ఆంధ్రప్రదేశ్‌లోనే కాదు, 'ఏజెన్సీ' ఉన్న అన్ని రాష్ట్రాలలోనూ ఐటిడిఏలు ఏర్పాటయ్యాయి. పాలనా యంత్రాంగానికి సహజమైపోయిన అవినీతి వల్ల ఆశించినంత ఫలితం రాకపోయినప్పటికీ విద్య, వ్యవసాయం, స్వయం ఉపాధి పథకాలు మొదలయిన రంగాల్లో ఐటిడిఏ వల్ల మేలు జరిగిందనే చెప్పుకోవచ్చు. మన రాష్ట్రంలోనైతే ఏజెన్సీ ప్రాంతంలో పాలన యావత్తు ఐటిడిఏ ద్వారా జరుగుతుండడం వల్ల సమస్యలు చెప్పుకోవడానికీ, ఫిర్యాదులు చేయడానికీ పాలన అందుబాట్లోకి వచ్చినట్లయింది.

సమాజం విషయానికొస్తే ఆదివాసుల పట్ల చులకన భావం, ఏం చేసినా చెల్లుతుందనే అహంకారం ఇతర వర్గాలలో తగ్గాయనే చెప్పుకోవచ్చు. శ్రీకాకుళ పోరాటంతో ఆదివాసీ ప్రాంతాలలో ప్రారంభమైన పోరాటాలు ఆదివాసీ యువతకు బయటి ప్రపంచపు తలుపులు తెరిచాయి. విప్లవం చూపించిన ప్రపంచమే కాక ఇంకా చాలా వారి అనుభవంలోకి వచ్చింది. మేల్కొలిపిన వారు ఉద్దేశించిన దాన్ని

మించిన మేల్కొలుపు వచ్చింది. తాము ఏమిటి, తమ భవిత ఏమిటి అన్న చర్చ వారిలో మొదలయింది. ఆ చర్చ విప్లవకారులు ఉద్దేశించిన దిశలో సాగకున్నా సరే ఆదివాసులకయితే చాలా మేలు చేస్తుంది. పోరాటాల ఫలితంగా వచ్చిన సంస్కరణలలో భాగంగా, ఏజెన్సీ విద్యాలయాలలోని అధ్యాపక పదవులు నూటికి నూరు శాతం ఆదివాసులకే రిజర్వ్ కావడం వల్ల ఒక ఆదివాసీ మేధావి వర్గం ఏర్పడింది. ఆ వర్గం ఆదివాసీ ప్రజల భవిష్యత్తుకు సంబంధించిన చర్చలో నిర్ణాయక పాత్ర వహించడం ఇప్పటికే మొదలైంది.

ఆంధ్రజ్యోతి ఆదివారం అనుబంధం
28 అక్టోబర్ 2007

'సిక్కోలు నెగళ్ళకు నలభయ్యేళ్ళు' శీర్షికతో వచ్చిన కవర్‌స్టోరీలో భాగం.

నక్సలైట్ ఉద్యమం

నక్సలైట్ ఉద్యమానికి సామాజిక, ఆర్థిక నేపథ్యం ఉందని అంటూ ఉంటాం. నేపథ్యం ఉన్నమాట వాస్తవమే కానీ ఆ నేపథ్యం నుంచే నేరుగా ఆ ఉద్యమం పుట్టలేదు. సామాజిక, ఆర్థిక నేపథ్యం ఒక సందర్భం. దానితో పాటు రాజకీయ నిర్ణయం కూడ ఒక సందర్భం. భారతదేశంలో కమ్యూనిస్టు విప్లవం లేదా సోషలిస్టు పరిపాలన, సోషలిస్టు సమాజం అనేవి పార్లమెంటరీ పంథా ద్వారా రావు, వాటి కోసం ప్రత్యక్షంగానే సాయుధపోరాటం అవసరం అనే నిర్ణయం తీసుకోకపోతే నక్సలిజం వచ్చేది కాదు. కానీ ఆ నిర్ణయమే దానికి కారణం కాదు. అది రాజకీయ నిర్ణయం. ఒక సామాజిక సందర్భం కూడ ఉండింది. పశ్చిమ బెంగాల్, బీహార్‌ల విషయం అలా ఉంచితే ఆంధ్రప్రదేశ్‌కు వచ్చేటప్పటికి రెండు ప్రధానమైన సందర్భాలున్నాయి.

ఒకటి, ఆదివాసీ ప్రాంతాలలో ఉన్న పరిస్థితులు. రెండవది తెలంగాణ మైదాన ప్రాంతాలలో ఇవ్వాళ మనం ఊహించలేనటువంటి తీవ్రమైన ఫ్యూడల్ దోపిడి, కులపెత్తనం. రెండో మూడో కులాల వాళ్ళు ఆర్థికంగా, రాజకీయంగా మాత్రమే కాకుండా, సామాజికంగా కూడ సంపూర్ణంగా ప్రజల శ్రమను, వాళ్ళ ఆత్మగౌరవాన్ని తమ గుప్పిట్లో పెట్టుకున్న పరిస్థితి. ఈ రెండూ ఉండేవి.

ఆదివాసీ ప్రాంతాల మాటకొస్తే ఇవ్వాళ మనం ఆదివాసుల హక్కుల గురించి ప్రధానంగా మాట్లాడుకుంటున్న విషయాలేవీ ఆ

రోజుల్లో లేవు. నిజానికి అవన్నీ కూడ శ్రీకాకుళ పోరాటం ఫలితమే. శ్రీకాకుళ పోరాటం వల్ల వచ్చినటువంటి ప్రత్యక్ష ప్రయోజనం ఏమిటీ అంటే 1/70 చట్టం, ఐటిడిఏ లాంటి వ్యవస్థల ఏర్పాటు, గిరిజన సహకార కార్పొరేషన్లు పటిష్టం కావడం. వాటికోసం నక్సలైట్లు పోరాటం చెయ్యలేదు కానీ వాళ్ళ పోరాట ఫలితాలే అవి. అంతకు ముందు ఆదివాసులకు చట్టపరమైనటువంటి రక్షణగాని, హక్కులుగాని చాలా తక్కువగా ఉండేవి, నామమాత్రంగానే ఉండేవి. అవి కూడ అమలయ్యేవి కావు.

తెలంగాణ విషయానికొస్తే ముఖ్యంగా రెండు మూడు కులాల - వెలమ, రెడ్డి, బ్రాహ్మణ - ఆధిపత్యం సంపూర్ణంగా ఉండేది. తక్కువ కూలి ఇవ్వడమనేదే కాదు, అన్ని రకాల శ్రమ దోపిడీ - మామూలుగా ఫ్యూడల్ అనే మాట వాడతాం మనం - చాలా విస్తృతంగా ఉండేది. తెలంగాణ మైదాన ప్రాంతాలలో నక్సలైట్ ఉద్యమం ప్రధానమైన ఫలితం ఈ సామాజిక సంబంధాలను తల్లక్రిందులు చెయ్యడం. 25 - 30 సంవత్సరాల కింద తెలంగాణను చూసినటువంటి వాళ్ళు, అక్కడ బ్రతికినటువంటి వాళ్ళు ఈ మార్పును స్పష్టంగా గుర్తించగలరు. సామాజిక సంబంధాలలో వచ్చిన మార్పు వల్ల నోరులేని వాళ్ళు నోరున్నవాళ్ళయ్యారు. మాకు చాలా నోరుంది అనుకున్న వాళ్ళు గ్రామాలే విడిచిపెట్టి వెళ్ళిపోయే పరిస్థితి వచ్చింది. నా దృష్టిలో నక్సలైట్లు సాధించిన ఈ సామాజిక విజయం చిరస్థాయిగా నిలిచిపోయేటటువంటి కంట్రిబ్యూషన్. నోరులేని ప్రజానీకానికి ఆత్మగౌరవాన్ని, నోరును ఇచ్చారు.

అయితే వారి వల్ల ఆర్థిక ప్రయోజనం ఎంతొచ్చిందో చెప్పలేము. ఎందుకంటే తమ పోరాటం ప్రధానంగా భూమి కోసం అని నక్సలైట్లు భావించినప్పటికీ, ఏజెన్సీ ప్రాంతాలలో, అంటే ఆదివాసీ ప్రాంతాలలో వాళ్లు ఆదివాసీయేతరుల నుంచి భూములు పెద్దగా లాక్కోలేకపోయారు. కాని ప్రభుత్వ ఆధీనంలోని అటవీ భూములను మట్టుకు చాలా పెద్దఎత్తునే ఆదివాసులకు ఆనాడు వాళ్ళు పంచగలిగేరు. అడవి కొట్టుకొని ఆదివాసులు ఆ భూముల్లో వ్యవసాయం చేసుకున్నారు. అందుకు చాలా నిర్బంధం కూడ అనుభవించారు. పదే పదే అటవీ శాఖవాళ్ళు, పోలీసులు వాళ్ళమీద పడడం, కొట్టడం, తన్నడం, ఇళ్ళు కాలబెట్టడం, కేసులు పెట్టడం జరుగుతూనే ఉండింది. ఇవ్వాళ కొత్తగా వచ్చినటువంటి అటవీహక్కుల చట్టం ఫలితంగా నక్సలైట్ ఉద్యమం ద్వారా సాధించుకున్నటువంటి ఆ అడవి భూమికి ఆదివాసులు బహుశా పట్టా పొందగలరు. అందరూ కాకపోయినా

కొంతమందయినా పొందుతారు. ఆ రకంగా అదొక విజయంగా - చట్టపరమయిన విజయంగా - కూడ చెప్పుకోవచ్చు, ఉద్యమం నడిపిన వాళ్ళ ఉద్దేశ్యం అది కాకపోయినప్పటికీ.

మైదాన ప్రాంతాలలో మాత్రం భూమి పోరాటం పెద్దగా జరిగిందని చెప్పలేము. ఎంతమేరకయితే సాధ్యం అవుతుందనో, సాధ్యం కావాలని వాళ్ళు భావించారో దాంట్లో ఒక చిన్న నిష్పత్తి మాత్రమే వాస్తవానికి సాధ్యమయ్యింది. అది కూడ భూస్వాములు ఆ భూములు విడిచిపెట్టి వెళ్ళిపోవడం వల్ల మాత్రమే జరిగింది. అయితే దానిని పేద ప్రజానీకానికి పంచడం గానీ, వాళ్లు దానిని నిలబెట్టుకోవడం గానీ జరగలేదు. నిజానికి పేదలకు భూపంపకం నక్సలైట్ల ద్వారా జరగకూడదనుకుంటే ప్రభుత్వం తన ద్వారా చేసి ఉండవచ్చును... తనే పట్టాలిచ్చి ఉండవచ్చును... సీలింగ్ చట్టాలు సక్రమంగా అమలుచేసి ఆ భూమిని తానే పేదలకు పంచి ఉండవచ్చు. కాని ఆ పని చేస్తే నక్సలైట్లకు విజయం అవుతుంది అనేటటువంటి ఒక తప్పుడు భావనతో చేయలేదు. ఆ భూములంతా కూడ బీడుపెట్టే పరిస్థితి కల్పించింది. ఇవ్వాళ్టికీ కొన్ని వేల ఎకరాలు బీడుపడే ఉన్నాయి తెలంగాణ జిల్లాలలో. కాబట్టి పేదలకు భూమి చాలా వచ్చిందని చెప్పలేము. భూస్వాముల భూములు గానీ, ప్రభుత్వ భూములు గానీ వారు కొంతమేరకు మాత్రమే ఆక్రమించుకోగలిగారు.

నక్సలైట్ల వల్ల కూలి రేట్లు, తునికాకు రేట్లు కొంత పెరిగాయి గానీ, బహుశా అవి ఇతరత్రా కూడ పెరిగి ఉండేవేమో! ప్రధానమైన విజయం మాత్రం స్వాభావికంగా కొందరు ఎక్కువ, కొందరు తక్కువ అనేటటువంటి ఫ్యూడల్ భావజాలాన్ని తల్లక్రిందులు చేయడం. మాల, మాదిగ, బి.సి. కులాలు, ఆదివాసీ ప్రజానీకం అందరూ మేమూ మనుషులమే, అందరం సమానులమే, మేమూ నిర్ణయాలు చేస్తాము, ఏది మంచో ఏది చెడో చెబుతాము అని చెప్పగల ఆత్మధైర్యాన్ని ఆ ఉద్యమం ఇవ్వగలిగింది. అది చాలా పాజిటివ్ కంట్రిబ్యూషన్.

ఎటొచ్చీ ఇదంతా కూడ ఒక రాజకీయ వ్యూహంలో అంతర్భాగంగా జరిగింది. అలా జరగకూడదని కాదుగానీ, జరిగిన మాట వాస్తవం. జరగొచ్చా, జరగకూడదా అనేది ఇక్కడ విషయం కాదు. జరిగింది. ఆ వ్యూహం ఏమిటీ అనంటే ఇటువంటి చిన్న చిన్న మార్పులు చేసుకుంటూపోతే సమాజం మారుతుందా అంటే మారదు. ఈ మార్పులన్నీ భారతరాజ్యానికి వ్యతిరేకంగా ఒక సాయుధ పోరాటాన్ని నిర్మించే, దానిని కూలదోసి ప్రజారాజ్యాన్ని నిర్మించే క్రమంలో భాగమే అన్న మావోయిస్టుల

- ఇవ్వాళ మావోయిస్టులంటున్నాం వాళ్ళను, ఆ రోజులలో నక్సలైట్ పార్టీలనేది ఎం.ఎల్ పార్టీలనేది - అవగాహనలో అంతర్భాగంగా జరిగాయి. దాని వల్లే వాళ్ళు హింసను ప్రయోగించడం, సందర్భానికి అవసరమయిన దానికి మించి కూడ ప్రయోగించడం జరిగింది. ఎందుకంటే వారికి ఒక రాజకీయ లక్ష్యం దానికి అనుబంధంగా ఉంది కాబట్టి.

ప్రభుత్వం కూడ దీనిని కేవలం పేదల పోరాటంగా చూడలేదు. దాని వెనకున్నటువంటి రాజకీయ పోరాటాన్ని లక్ష్యంగా పెట్టుకొనే చాలా తీవ్రమైన అణచివేతను ప్రయోగించింది. నిజానికి నక్సలైట్లు ఇంకా పెద్దగా హింస చేయడం మొదలుపెట్టక ముందే ఆ పని చేసింది. అది కూడ వాళ్ళు ప్రధానంగా రైతు కూలీ సంఘాలు, గిరిజన సంఘాల ద్వారా పనిచేస్తున్న కాలంలోనే. మహా అయితే ఎప్పుడైనా ఒక నాటుబాంబు తప్ప వాళ్లు అప్పటికి వేరే ఆయుధాలు ప్రయోగించే వాళ్ళు కాదు. అయినా అప్పటి పరిస్థితులతో ఏమీ సంబంధం లేనటువంటి నిర్బంధాన్ని ప్రయోగించారు. గ్రామాల్లో పోలీసు క్యాంపులు పెట్టి, విపరీతంగా చిత్రహింసలు పెట్టి, కూలిరేట్లు పెంచమని అడిగినవాళ్ళను, భూములు పంచమని అడిగిన వాళ్ళను, దొరల పెత్తనాన్ని వ్యతిరేకించిన వాళ్ళను చాలా హింసించారు. వరంగల్‌లో మేము ఆ రోజులలో వీటిని ప్రత్యక్షంగా చూసాము. వరంగల్, కరీంనగర్‌లలో ఎవరైనా 'ఏమిటి ఇంత నిర్బంధం? ఎందుకు?' అని అడిగితే ప్రభుత్వం దగ్గర జవాబేమీ లేదు గానీ, ఒక దీర్ఘకాల రాజకీయ లక్ష్యం వారి నిర్బంధం వెనకాలుండింది. నక్సలైట్ ఉద్యమం బలపడకూడదు. దీర్ఘకాలంలో ప్రభుత్వ పరిపాలనా భద్రతకు అది భంగకరం అవుతుంది, నష్టకరం అవుతుంది, హాని చేస్తుంది అనే ఉద్దేశ్యంతో చేశారు. చాలా దూరం వెళ్ళిందది.

అక్కడ మొదలయి - అంటే ప్రజలలో పనిచేస్తూ, ప్రజా సంఘాల ద్వారా పనిచేస్తూ, ఆదివాసీ ప్రాంతాలలోనయినా, వరంగల్, కరీంనగర్, నిజామాబాద్, మెదక్‌లాంటి జిల్లాల మైదాన ప్రాంతాలలోనయినా వారు ప్రజలకు మానసిక బలాన్నీ, సామాజిక సమానతనూ, కొంతమేరకు ఆర్థిక ప్రయోజనాలనూ ఇస్తున్నటువంటి సమయంలో చాలా తీవ్రమైనటువంటి అణచివేతను ప్రభుత్వం ప్రయోగించడంతో బహుశా ఒక నిర్ణయం - దానిని ఏ రకంగా ఎదుర్కోవాలనే నిర్ణయం వాళ్ళు చేశారు. అది చాలా కీలకం. బలప్రయోగంతో తిప్పికొట్టాలి, దెబ్బను దెబ్బతో తిప్పి కొట్టాలి అనే నిర్ణయం తీసుకోవడం, ఆ నిర్ణయాన్ని అమలు చేయడం జరిగింది. దానితో క్రమంగా వారి ఆయుధ సంపత్తి పెరగడమూ, మరిన్ని

ఆయుధాలను వాళ్ళు ప్రయోగించడమూ జరిగింది. ప్రభుత్వం కనీసం అప్పటికైనా 'నేను తప్పు చేశాను, నేను చేసిన తప్పు వల్ల వాళ్ళు తిరిగి దాడులు మొదలు పెడుతున్నారు, ఇది ప్రాణానికి, జీవితాలకి హాని కలిగిస్తుంది కాబట్టి వెనక్కి తగ్గుదాం' అనుకోలేదు. నిర్బంధాన్ని మరింత పెంచింది. యాంటీ నక్సలైట్ స్క్వాడ్లు ఏర్పాటు చేసింది. మామూలుగా మస్కట్‌లు మాత్రమే ఉండే పోలీసుస్టేషన్‌లలో క్రమంగా సెల్ఫ్ లోడింగ్ రైఫిల్స్, ఇంకొంత కాలం తరువాత ఎ.కె-47లు వచ్చాయి. వాళ్ళూ అటువంటి ఆయుధాల్నే సంపాదించుకున్నారు. అంటే ప్రభుత్వ అణచివేతను ఇక్కడ ప్రారంభంగా చెప్పుకోవచ్చునేమోగానీ, ఆ అణచివేతను ఎదుర్కోవడానికి వాళ్ళు ఎంచుకున్న మార్గం, దానిని ఎదుర్కోవడానికి ప్రభుత్వం ఎంచుకున్న మార్గం, తిరిగి వాళ్ళు ఎంచుకున్న మార్గం... ఇదొక వలయాన్ని తయారు చేసి చాలా దూరం తీసుకుపోయింది.

ఇవ్వాళ నక్సలైట్ ఉద్యమం - తాత్కాలికంగానే కావచ్చు - ఇంతగా ఎప్పుడూ గతంలో దెబ్బతినలేదు. కానీ అంతమాత్రంతో అయిపోయిందని కూడ ఏమీ కాదు. ఎందుకంటే ఒకప్పటి పరిస్థితి ఏమోగానీ, గత పదిహేను పదహారు సంవత్సరాలుగా ప్రభుత్వాలు అనుసరిస్తున్నటువంటి విధానాలు ఎట్లా ఉన్నాయంటే - మాకు బాగా జ్ఞాపకం... మొదట్లో మేము ఎన్‌కౌంటర్లు, చిత్రహింసలు తప్పు అన్నప్పుడు వాళ్ళు హింస చేసినప్పుడు ప్రభుత్వం ఎందుకు చేయకూడదు అని గట్టిగా వాదన పెట్టుకున్న వర్గాలు కూడ ఇవ్వాళ, ప్రభుత్వాల విధానాలు ఈ విధంగా ఉంటే చెయ్యక ఏంజేస్తారు అనేటటువంటి ఒక మూడ్‌లోకి వస్తున్నారు. గత 30 సంవత్సరాలతో పోలిస్తే ఇవ్వాళ ప్రభుత్వ దుష్పరిపాలనను హింసాత్మకంగా ఎదుర్కోవడం అనే విషయంలో సామాజిక అభిప్రాయం కొంత అనుకూలంగానే తయారయ్యింది. మంచో చెడో వేరే సంగతిగానీ, అనుకూలంగా తయారయిన మాట వాస్తవం.

కాబట్టి ఉద్యమం మళ్ళీ రాదు అనేదేమీ లేదు గానీ, అటువైపు ప్రభుత్వం మాత్రం దీనిని, దీనికున్నటువంటి సామాజిక, ఆర్థిక మూలాలను - పదే పదే ఒక రొటీన్‌గా అంటున్నప్పటికి కూడ - ప్రధానంగా అణచివేత ద్వారానే ఎదుర్కోవాలని భావిస్తున్నది. ప్రభుత్వానికి ఏ రకమైన నీతి గాని, నియమాలు గాని, చట్టం గాని, విలువలు గాని ఏమీ ఉండడం లేదు. రాజ్యాంగాన్ని గౌరవించడం లేదు. ఒకప్పుడు యాంటీ నక్సలైట్ స్క్వాడ్లు, ఇప్పుడేమో గ్రేహౌండ్స్. ఇంకా ముందుకు పోతే కోబ్రాలని, గ్రీన్ టైగర్సని రకరకాల పేర్లతో ప్రైవేట్ గ్యాంగులను తయారు చేసి ఆ విధంగా వారిని ఎదుర్కొనేటటువంటి వ్యూహాన్ని ప్రభుత్వం రచించింది. ఎంత చేసినప్పటికి

కూడ మళ్ళీ ఉద్యమం రాదని కాదు. కాని ఎప్పుడు వచ్చినా కూడ వాళ్ళ విధానాలలో మార్పు లేకపోతే లేదా ప్రభుత్వ స్పందనలో మార్పు లేకపోతే, పదే పదే ప్రభుత్వానికి వాళ్ళకు మధ్య - డింగ్‌డాంగ్ బ్యాటిల్ అంటారు ఇంగ్లీషులో - అంటే నువ్వా నేనా అనేటటువంటి ఒక ఘర్షణగా తప్ప, మళ్ళీ ప్రజల దగ్గరికి పోయి, ప్రజల సామాజిక స్థితిగతులు, వాళ్ళ మనోధైర్యం పెంచేటటువంటి రూపం తీసుకునే అవకాశం ఉందా అంటే - ఇవ్వాళయితే అది ప్రశ్నార్థకమే.

మన రాష్ట్రం స్ఫూర్తితో నక్సలైట్ ఉద్యమం వ్యాపించినటువంటి ఒరిస్సా, జార్ఖండ్, ఛత్తీస్‌గఢ్‌లాంటి ప్రాంతాలను ఒకసారి చూస్తే ఇక్కడ చేసిన దానికంటే కూడ మరింత ఎక్కువ హింస, మరింత విస్తృతస్థాయిలో అక్కడ చేయడం జరుగుతూ ఉంది. మావోయిస్టులు బహుశా ప్రజలను సమీకరించి, రైతు కూలీ సంఘాల ద్వారా ఆర్థిక సామాజిక పోరాటాలు చేసుకుంటూ బలపడే దశ దాటిపోయింది, వేరే దశకు చేరామని అనుకుంటున్నారేమో! వాళ్ళ అంచనా అది. ఏ విధంగా ఆ అంచనాకు వస్తున్నారో గానీ వాళ్ళు ప్రజానీకానికి సామాజిక ప్రయోజనాన్ని, ఆర్థిక ప్రయోజనాన్ని ఇవ్వగల స్థితి తిరిగి వస్తుందా అంటే కొంత సందేహంగానే ఉంది.

ఈ లోపల సమాజమూ మారింది. కొంతవరకు వాళ్ళ పోరాటం వల్ల మారింది. ప్రజలలో రాజకీయ అవగాహన చాలా పెరిగింది. తెలంగాణ జిల్లాలలో ఇవ్వాళ మనం ఎన్ని రకాల రాజకీయ అవగాహనల గురించి మాట్లాడు కుంటున్నామో వాటికి ప్రధానంగా నక్సలైట్ ఉద్యమమే కారణం. తెలంగాణ రాష్ట్రం కావాలన్న ఆకాంక్ష బలంగా ఉందంటే కూడ - ఆ ఆలోచన, ఆ తెలివితేటలు, ఆ విశ్లేషణ, న్యాయం-అన్యాయం, అణచివేత-ప్రతిఘటన అన్న విశ్లేషణ తెలంగాణ ప్రాంతానికి నేర్పించింది నక్సలైట్ ఉద్యమమే. దాని కార్యకర్తలు ఒకప్పుడు నక్సలైట్ ఉద్యమంతో రకరకాల సంబంధాలున్నటువంటి వాళ్ళే. తెలంగాణ జిల్లాలను లేదా మన రాష్ట్రంలాంటి రాష్ట్రాలను కమ్యూనిస్టు ఉద్యమాలు, నక్సలైట్ ఉద్యమాలు లేని రాష్ట్రాలతో, ప్రాంతాలతో పోల్చినప్పుడు ఆ తేడా మనకు బాగా కనిపిస్తుంది. న్యాయం - అన్యాయం, అణచివేత - ప్రతిఘటన అనే చట్రంలో ఆలోచించడమనేది సమాజ పురోగతికి చాలా ఉపయోగకరం. వాళ్లకు దాన్ని నేర్పించింది నక్సలైట్ ఉద్యమమే. బహుశా ముందు నుంచి కమ్యూనిస్టు ప్రభావం ఉన్న రాష్ట్రం కావడం వల్ల కూడ అది వచ్చి ఉండవచ్చును. అదొక పక్క జరిగింది.

కానీ మరొక పక్క - ఈ మధ్య కాలంలో చాలాసార్లు అనిపిస్తుంది -

తెలంగాణ జిల్లాలలో రైతులు ఎక్కువగా ఆత్మహత్యలు చేసుకుంటున్న ప్రాంతాలను చూస్తే, అన్నీ కూడ నక్సలైట్ల ప్రాబల్యం బాగా బలంగా ఉండినటువంటి ప్రాంతాలే. ఇవ్వాళ సింగరేణి ప్రాంతంలో సింగరేణి యాజమాన్యం చాలా పెద్దఎత్తున గ్రామాలకు గ్రామాలను లేపేసి ఓపెన్‌కాస్ట్ మైనింగ్ పేరు మీద, బహుశా రెండు మూడు లక్షల ఎకరాలు తీసేసుకునే ఆలోచన చేస్తూ ఉంది. అదంతా నక్సలైట్ల ప్రాబల్యం బలంగా ఉండినటువంటి ప్రాంతాలే. అక్కడేగాదు, ఏజెన్సీ ప్రాంతాలలో కూడ - విశాఖపట్నంలో గానీ, తూర్పు గోదావరిలో గానీ - అంత ఉద్యమం జరిగిన ప్రాంతాలలో ప్రజలు ఇవ్వాళ స్తబ్దంగా ఎందుకున్నారు అనే ప్రశ్న పదే పదే ముందుకు వస్తుంటుంది. అక్కడ జనంతో మాట్లాడినప్పుడు వాళ్ళు నవ్వుతారు, రకరకాల వ్యాఖ్యానాలు చేస్తారు. ఉద్యమాలు చేస్తే నిర్బంధం వస్తుందని, పోలీసులు వస్తారని మాకనుభవం అయ్యిందని ఆ నవ్వుకు అర్థం కావచ్చు. కానీ మాకేమనిపిస్తుందంటే, అంతకంటే కూడ, ఈ సాయుధ పోరాట రాజకీయాలు తీసుకున్నటువంటి రూపం వల్ల ప్రజలు తమ కోసం తాము చేసుకోవడం అనేదాని కంటే కూడ తమ కోసం చేసిపెట్టేవాళ్ళు ఎవరో ఒకరున్నారు, వాళ్ళకు మనం ఆశ్రయమిస్తాం, వాళ్ళకు మనం అనుచరులుగా ఉంటాం, వాళ్ళకు కావలసినటువంటి అండదండలు ఇస్తాం అనే వైఖరిలోకి వచ్చారని. ఉద్యమకారులే ప్రజలు, ప్రజలే ఉద్యమకారులు అని ఇప్పటికీ సిద్ధాంతపరంగా, భావజాలపరంగా నక్సలైట్లు చెప్పుకుంటూ ఉన్నప్పటికీ, ఉద్యమకారులు, ప్రజలు వేరే వేరే వర్గాలు లేదా వేరే వేరే విషయాలు అయిపోయాయి. పోలీసులు విపరీతంగా నిర్బంధం పెట్టడం వల్ల, చాలా దుర్మార్గంగా తీసుకుపోయి కాల్చిపారేసి ఎన్‌కౌంటర్ కథలల్లడం వల్ల ఇవ్వాళ ఉద్యమకారులు లేరు. రాష్ట్రంలోకి ఒక ముఖ్య నాయకుడు ఎవరైనా వస్తే కొద్ది రోజులలోపే పసిగట్టి వాళ్ళను పట్టుకోవడం, చంపేయడం - అంత విస్తృతమయినటువంటి ఒక ఇన్‌ఫార్మర్ వ్యవస్థను పోలీసులు తయారు చేసుకున్నారు.

వీటి కారణంగా ఇవ్వాళ ఉన్న పరిస్థితి ఏమిటి అనంటే - ఒక పోరాట ప్రాంతం, ఉద్యమ ప్రాంతం, ఉద్యమించిన అనుభవం ఉన్న ప్రాంతంలో కూడ ప్రజలకు ఉండవలసినటువంటి మనోనిబ్బరమూ, బలమూ లేదు. దాని బదులు వాళ్ళు ఉన్నారు, వాళ్ళు చేశారు, ఇప్పుడు వాళ్ళు లేరు... అనే ఒక నిస్సహాయత చాలా ఆశ్చర్యకరంగా కనిపిస్తుంది. ప్రత్యేక ఆర్థిక మండళ్ళు, సెజ్‌లు వంటి వాటికి వ్యతిరేకంగా వేరే రాష్ట్రాలలో జరుగుతున్న పోరాటాలను, ఉద్యమాలను

చూసినప్పుడు అక్కడున్న మనోనిబ్బరం మన దగ్గర కనబడటం లేదు. ఎక్కడ కనబడటం లేదంటే నక్సలైట్ల ప్రభావం చాలా బలంగా ఉన్న ప్రాంతాలలోనే కనబడటం లేదు. అంటే, ఎక్కడో లోపం ఉంది. ఆ ఉద్యమం తీసుకున్నటువంటి రూపంలోనే ఆ లోపం ఉంది. తొలినాడు ఆ పరిస్థితి ఉండేది కాదు. నిర్బంధమూ, నిర్బంధానికి ప్రతిఘటనా, దానిపై మళ్ళా ఎక్కువ నిర్బంధమూ, మళ్ళా ఎక్కువ ప్రతిఘటనా - ఈ వలయం పైకిపోయే క్రమంలో ఎక్కడో ఒక గ్యాప్ లాంటిది ఏర్పడటం వల్ల గావచ్చు. మనకు కనిపించే విషయం ఏమిటంటే పోరాటం చేసే వాళ్ళు చేస్తారు, వాళ్ళు చేసినప్పుడు మనకు ఫలితం వస్తుంది అనే వైఖరి. కూలిరేట్లు బాగా తక్కువ ఉన్నాయి కదా అనంటే 'ఇంకా పోస్టర్లు పడలే, పోస్టర్లు పడితే వస్తాయి' అన్నారు. పోస్టర్లు వేసేటి వాళ్ళు ఎవరో ఉంటారు, వాళ్లు వేస్తే కూలి రేట్లు పెరుగుతాయి, లేకుంటే పెరగవు అనేటటువంటి మాట నేను వరంగల్‌లో రెండుమూడు సార్లు విన్నాను. ఇది కొంత నష్టకరమైనటువంటి పరిస్థితి.

బహుశా ప్రజలు ఒక పునఃసమీక్ష చేసుకోవాలి. ఆ ఉద్యమాలూ చేసుకోవాలి. ఉద్యమాలు ఉండొచ్చు, పోవచ్చు, దెబ్బతినొచ్చు, మళ్ళీ రావచ్చును కానీ - అవి పని చేసిన ప్రాంతంలో ప్రజలకు మనోనిబ్బరం ఇవ్వగలగాలి. సమస్యొస్తే మేము కదులుతాం, మేము ఒకటవుతాం, పరిష్కారం చేసుకుంటాం, పోరాటం చేస్తాం అనేటటువంటి సంస్కృతి, అందుకు కావలసినటువంటి ఆత్మస్థైర్యం ఉద్యమాలు ప్రజలకు ఇవ్వగలిగితే ఆ ఉద్యమం ఏ కారణంగా దూరమైనా ఫలితాన్ని మిగిలించి పోతుంది.

అటువంటి ఫలితం నక్సలైట్ ఉద్యమం మిగిలించలేదేమోననిపిస్తుంది. మొదట్లోనే చెప్పాను - ఈ ఉద్యమం సమాజాన్ని తల్లక్రిందులు చేసింది. నోరులేని వాళ్ళకు నోరిచ్చింది, నిలబెట్టింది, ఆర్థికంగా కొంత మేలు చేసింది. రాజకీయంగా విజ్ఞత చాలా ఇచ్చింది, ఆలోచన చాలా ఇచ్చింది, విశ్లేషణ చాలా ఇచ్చింది. కానీ ఒక బలమైనటువంటి ఉద్యమం పనిచేసిన ప్రాంతాలలో ముఖ్యమైన ఫలితం ఏదైతే ఉండవలసి ఉండెనో అది లేకుండా పోయింది. వేరే ఏదీ కాకపోయినా - ఇవ్వాళ ఆ పార్టీ లేకపోయినా, ఉద్యమాల్లేక పోయినా - మేమున్నాం, మేము ఉద్యమం చేసుకుంటాం, మేము పోరాడుతాం, మేము విడిచిపెట్టం, న్యాయం కొరకు మేము కొట్లాడుతామనేటటువంటి సంస్కృతిని ప్రజలకు ఇవ్వలేకపోయారు. అక్కడ నుంచి మొదలుపెట్టి వాళ్ళు తాము అనుసరించిన విధానాలను పునరాలోచన చేసుకోవాలి.

ఎప్పుడు విమర్శ వచ్చినా నిర్బంధం ఉంది కాబట్టి ఈ పని చేశాము, నిర్బంధాన్ని ఎదుర్కోవడానికి చేయవలసి వచ్చింది, అంతే తప్ప మా అవగాహన లోపం కాదు అని అంటూ ఉంటారు. నిర్బంధానికి ఒక రకంగా మాత్రమే స్పందించాలనేమీ లేదు. వేరే రకంగా కూడ స్పందించి ఉండవచ్చు. వేరే రకంగా స్పందించి ఉంటే ఏ ఫలితం ఉండేది అనంటే అది ఆలోచించుకోవాల్సిన అంశం. వాళ్లు ఎంచుకున్న మార్గాల ఫలితమే గావచ్చు, నిజంగా రాగల ఫలితాన్ని మిగిలించకుండా ఆ ఉద్యమం ఇవ్వాళ దూరం అయ్యింది. తిరిగి రావచ్చును, రాదనేమీ కాదు గానీ, తిరిగొచ్చినా కూడ మళ్ళీ ఇదే రకమైనటువంటి పంథాలో నడిస్తే ఇదే రకమైన ఫలితాలో, ఫలితాల రాహిత్యమో మనకు చివరికి కనిపిస్తే, అది అంతిమంగా ఒక నెగటివ్ కామెంట్‌గానే మిగిలిపోయే అవకాశం ఉంది. ఇప్పుడు మన దేశంలోనే కాదు, ప్రపంచ వ్యాప్తంగా అమలవుతున్న నయా ఉదారవాదం ఫిలాసఫీలో చాలా కీలకమైన ఆలోచన ఏమిటనంటే - ఎవరి వనరులతో వాళ్ళు తమకున్న సామర్థ్యం మేరకు ప్రయోజనం పొందుతూ పోతారు. వనరులు లేనివాళ్ళు చస్తే చస్తారు, బ్రతికితే బ్రతుకుతారు. వనరులున్న వాళ్ల నుంచి ఏమయినా కొంత రాలితే వీళ్ళు ఏరుకొని తింటారు. ఈ ఫిలాసఫీ ఇవ్వాళ ప్రపంచ వ్యాప్తంగా ఆర్థిక వ్యవస్థను శాసిస్తూ ఉంది. వనరులను ప్రభుత్వం ప్రయత్న పూర్వకంగా ప్రజానీకానికి జీవనాన్ని కల్పించే రూపంలో అభివృద్ధి చెయ్యాలనే ఆలోచన పూర్తిగా పక్కకిపోయి వనరులు ఉన్న వాడిదే సొత్తు, లేని వాళ్ళకు బ్రతుకు ఉండేదీ లేనిదీ పరిస్థితులను బట్టి ఉంటుంది అనే అభిప్రాయం వచ్చింది.

ఈ పరిస్థితి పట్ల ప్రజలలో అసంతృప్తి చాలా ఉంది. మన రాష్ట్రంలో గత అయిదారు సంవత్సరాలుగా - చంద్రబాబు నాయుడు పరిపాలనలోని చివరి రెండు సంవత్సరాలు కలిపి రాజశేఖరరెడ్డి పరిపాలనని లెక్కిస్తే - ప్రజల జీవితానికి అవసరమయిన మౌలిక భౌతిక వనరులను చాలా పెద్దఎత్తున బలవంతంగా వాళ్ళకు కాకుండా చేసి అభివృద్ధి పేరుమీద వాటిని కార్పొరేట్ కంపెనీల చేతిలో పెడుతూ ఉన్నారు. అది సెజ్ కానీయండి, సింగరేణి కార్పొరేషన్ వాళ్ళ ఓపెన్ కాస్ట్ గనులు కానీయండి, కోస్టల్ కారిడార్ కానీయండి... అన్ని చోట్లా అదే చేస్తూ ఉన్నారు.

దీనికి ఎంత ప్రతిఘటన అయితే రావలసి ఉండిందో అది రాకపోవడానికి ప్రజలలో ఉన్న నిస్తేజం ఒకటే కాకుండ బలమైన ప్రజా ఉద్యమం ఏదీ లేకపోవడం కూడ ఒక కారణం. అది ఎంత లోటో ఇవ్వాళ మనకు స్పష్టంగా కనిపిస్తూ ఉంది. మరి అటువంటి ఉద్యమం ఒకటి ఇవ్వాళ రాగలుగుతుందా? రావడానికి ఎన్ని

రకాల అవాంతరాలున్నాయి? ఎందుకంటే మన వామపక్ష ఉద్యమాలలో మొదటి నుంచీ కూడ కలుపుకొనిపోయి ఐక్యంగా బలంగా ఉమ్మడిగా ఉండే కంటే ఎవరికి వాళ్ళు చీల్చుకొని పోయేటటువంటి పోకడే ఎక్కువ. అది ఇవ్వాళ చాలా దూరం పోయింది. అది ఒకటి అయితే రెండవది ఒకనాటి తెలంగాణను గాని, ఒకనాటి ఆదివాసీ ప్రాంతాన్ని గాని, ఒకనాటి ఆంధ్రప్రదేశ్‌ను గాని వ్యాఖ్యానించుకోవడానికి ఉపయోగించినటువంటి ఆ సిద్ధాంత చట్రం ఇవ్వాళ పనికొస్తుందా అని ఆలోచించుకోవాలి. నేటి వాస్తవాలను విశ్లేషించడానికి ఏ రకమైనటువంటి చట్రం కావాలి? ఇవ్వాళ ప్రజానీకాన్ని ఏ రకంగా సమీకరించాలి అని ఆలోచించుకోవాలి. ఎందుకంటే గతంలో ఒక దుర్మార్గుడైన దొరను తంతే, కొడితే, చంపేస్తే, బెదిరించి నోరు మూయించేస్తే లేదా జనమంతా ఒకటయి 'ఇక సాగదు నీ ధాష్టీకాలు' అని అంటే అది ఆగిపోయే అవకాశం ఉండింది. కానీ పెట్టుబడిదారీ వ్యవస్థ అట్లాంటిది కాదు. సామ్రాజ్యవాదమనేది, పెట్టుబడిదారీ వ్యవస్థ అనేది ఒక వ్యక్తి కాదు; ఒక చోటు, ఒక స్థలం కాదు - అదొక విస్తృతమైన సామాజిక సంబంధం. ఆ విస్తృతమైన సామాజిక సంబంధానికి వ్యతిరేకంగా చేసే పోరాటంలో చాలా మెలకువతో, చాలా విజ్ఞతతో వ్యవహరించాల్సిన అవసరముంటుంది. దానికి కావాల్సిన సిద్ధాంతం కూడ మరింత గాఢత సంపాదించుకోవాల్సిన అవసరం ఉంది. అటువంటి ఉద్యమాలు ఇవ్వాళైతే కనబడటం లేదు. అయితే తిరుగుబాట్లు బహుశా చాలా జరగబోతాయి. మళ్ళీ వామపక్ష ఉద్యమాలు, నక్సలైటు ఉద్యమాలు ప్రవేశించి కొంత బలం సంపాదించుకోగలిగితే ఆ తిరుగుబాట్లకు వాళ్లు అండగా ఉంటారు గానీ, ఈలోగా వారు తమ ఆలోచనారీతులను, ఆచరణరీతులను చాలా లోతుగా పునః సమీక్షించుకొని ఇప్పటి పరిస్థితులకు అనుగుణంగా తయారుచేసుకోకపోతే ఫలితం ఎంతుంటుందో చెప్పడం కష్టం. ప్రస్తుతానికి మాత్రం నిరాశే ప్రధానమైనటువంటి స్పందనగా ఉంటుంది నా వరకైతే.

మావోయిస్టులు కాకుండా ఇతర ఎం.ఎల్ పార్టీల వాళ్ళు మొదటినుంచి ప్రజలను సమీకరించాలి అనే పంథానే అనుసరిస్తూ వస్తున్నారు కదా అన్న ప్రశ్న వస్తుంది కానీ నిజానికి ఆ పార్టీలు కూడ కారణమేదైనా గానీయండి ఎంత విస్తృతంగా సమస్యలున్నాయో అంత విస్తృతంగా వ్యాపించలేకపోతున్నారు. ఎందుకు వ్యాపించలేకపోతున్నారు? ఎందుకు ప్రజలను సమీకరించలేకపోతున్నారు? లేకపోతే ప్రజలే సమీకృతం కావడం లేదా? ఈ ప్రశ్నలకు జవాబులు ఆలోచించాలంటే చాలా లోతుగా పోవల్సి వస్తుంది.

ఒకనాడు ప్రజలలో మన దీర్ఘకాలికమైనటువంటి బాగు కోసం, రేపటి బాగు కోసం ఇవ్వాళ త్యాగం చేద్దాము అనేటటువంటి ఒక రాజకీయ గుణం, సామాజిక గుణం బలంగా ఉండింది. ఎక్కడో అది కూడ దెబ్బ తినింది.

హెచ్.ఎం.టి.వి. లైబ్రరీ నుంచి
డిసెంబర్ 2008

'నాలుగు దశాబ్దాల నక్సల్బరీ' శీర్షికన హెచ్ఎంటివి వాళ్లు జనవరి 2009లో ఒక కార్యక్రమాన్ని ప్రసారం చేశారు. దాని కోసం జర్నలిస్టు అత్తలూరి అరుణ రికార్డు చేసిన వీడియో ట్రాన్స్క్రిప్షన్ ఇది. ఇందులోని కొన్ని భాగాలు మాత్రమే ప్రసారమయ్యాయి.

ప్రజాస్వామ్య పునాదులపైనే సోషలిజం

నేపాల్ రాజకీయ పరిణామాల గురించి చాలా వ్యాఖ్యలు వింటున్నాం. వాటన్నిటినీ సమీక్షించడానికి ఒక వ్యాసం సరిపోదుగానీ, నేపాలీ మావోయిస్టులకు లభించింది ఒక చరిత్రాత్మక అవకాశం అన్న విషయాన్ని - ఆ పార్టీతో సహా - ఎంత మంది గుర్తిస్తున్నారు?

ప్రతి చిన్న సందర్భాన్నీ చరిత్రాత్మకం అనడం జర్నలిజం పుణ్యాన అలవాటయిపోయింది కాబట్టి ఇది నిజమైన అర్థంలో చరిత్రాత్మకం అని వివరించాలి.

ప్రజలకు రాజకీయ ప్రజాస్వామ్యాన్ని నిరాకరించి సోషలిజం నిర్మించాలని చూస్తే అది సాగదన్నది 20వ శతాబ్దపు చరిత్ర నేర్పిన ముఖ్య పాఠాలలో ఒకటి. సోవియట్ రష్యాతో మొదలుపెట్టి యూరప్‌లోని అన్ని కమ్యూనిస్టు పాలిత రాజ్యాలూ పతనం కావడానికి ఏకైక కారణం రాజకీయ ప్రజాస్వామ్యం లోపించడమే కాకపోవచ్చు. అయితే ఆ తరువాత అక్కడ నెలకొన్న పాశ్చాత్య తరహా రాజకీయార్థిక వ్యవస్థలోని పెట్టుబడిదారీ అంశాన్ని ఆ దేశాల ప్రజలు త్వరలోనే నిరసించారు గానీ రాజకీయ ప్రజాస్వామ్యాన్ని నిరసించలేదు. మళ్లీ కమ్యూనిస్టు లేక సోషలిస్టు పార్టీల పాలనే కోరుకున్నప్పుడు కూడ వారికి ఓట్లేసి ఎన్నుకున్నారే తప్ప వారికి నియంతలుగా పట్టం గట్టలేదు.

ఇక మీదట సోషలిజం నిర్మించే ప్రయత్నం ఎక్కడ జరిగినా అది ప్రజాస్వామ్య వ్యవస్థ ద్వారానే జరగక తప్పదు. ఒకవేళ ఒక

కమ్యూనిస్టు పార్టీ సాయుధ పోరాటం ద్వారా అధికారానికి వచ్చినా అది సోషలిస్టు సమాజ నిర్మాణానికి సంబంధించిన కృషిని రాజకీయ ప్రజాస్వామ్యాన్ని గౌరవిస్తూనే జరపవలసి ఉంటుంది. ఈ సందేశంతో పాటు, దీనికి అనుసరించవలసిన మార్గమేమిటన్న ప్రశ్నను 20వ శతాబ్దం వదిలి వెళ్లింది.

దీనికి సంబంధించిన సిద్ధాంత చర్చ యూరప్‌లో ఎప్పటి నుండో జరుగుతున్నది గానీ కమ్యూనిస్టు పార్టీలు బలంగా ఉన్న మనబోటి దేశాలలో ఎప్పుడూ జరగలేదు. ఇప్పుడూ జరగడం లేదు. అన్ని వైఫల్యాలకు బయట సామ్రాజ్యవాదం, లోపల రివిజనిజం కారణం అన్న విశ్లేషణ మన దగ్గర కమ్యూనిస్టు మేధావులకు సంతృప్తినిస్తున్నది.

ఈ చర్చను చేసే అవకాశం, దానిని ఆచరణలో పెట్టి మంచిచెడులు గుర్తించే అవకాశం నేపాల్ మావోయిస్టులకు దక్కింది. దానికి కావలసిన విజ్ఞత వారిలో ఉందా అంటే తెలీదనే చెప్పాలి. వారిలో కొంచెం ఇంగ్లీష్ చదువులు, ప్రపంచ చరిత్రా, సిద్ధాంత విశ్లేషణా అలవడ్డవారు మన మార్క్సిస్టు పార్టీ నేతలైన యేచూరి, కారత్‌ల సహవిద్యార్థులనీ, వారు వీరి వద్ద రాజకీయ సలహాలు తీసుకుంటున్నారనీ వింటున్నాం. వీరి రాజకీయ విజ్ఞత ఏ పాటిదో మనం చూస్తూనే ఉన్నాము కాబట్టి వీరి సహాధ్యాయుల నుండి ఆశించగలిగింది కొంచెమే. ఇకపోతే చదువుల కోసం ఢిల్లీకి రాకుండా నేపాల్ కొండలలోనే ఉండిపోయినవారు జీవితానుభవం నుండి, ప్రజలలో పనిచేసిన అనుభవం నుండి నేర్చుకున్న విజ్ఞత ఏమైనా ఉంటే అది ఇప్పుడు అక్కరకు రావచ్చు. కానీ దాని గురించి మనకేం తెలీదు.

రాజ్యాంగ పరిషత్‌లో అందరికంటె ఎక్కువ సీట్లు మావోయిస్టులకు దక్కాయి గానీ అది మొత్తంలో మూడవ వంతే. అయితే మరొక పెద్ద పార్టీ అయిన సి.పి.ఎన్ (యు.ఎం.ఎల్)కు పాలనా విధానాలకు సంబంధించిన చాలా విషయాలలో మావోయిస్టులతో ఏకాభిప్రాయం ఉండే ఉండాలి కాబట్టి రాజ్యాంగ రచనలో వారితో జట్టుకట్టి మెలకువతో మెలిగినట్టయితే సోషలిజాన్ని పాలనా విలువగా వ్యవస్థీకరించే రాజ్యాంగం రాయవచ్చు. రాజ్యాంగాన్ని ఎప్పుడయినా సవరించినా ఈ మౌలిక విలువలకు విరుద్ధంగా తిరగరాయడానికి వీలు లేదన్న నియమం కూడ రాజ్యాంగంలో రాయవచ్చు. ఒకవేళ నేపాలీ కాంగ్రెస్ పార్టీ సోషలిస్టు నమూనా రాజ్యాంగాన్ని రచించడానికే అడ్డు నిలిస్తే రెండు కమ్యూనిస్టు పార్టీలూ ఆ పాయింటు మీదనే రాజీనామా చేసి రాజ్యాంగ పరిషత్‌కు మళ్లీ ఎన్నికలు జరిగే పరిస్థితి కల్పించవచ్చు.

కానీ నేపాల్ మావోయిస్టులు రాజ్యాంగ రచన కంటే ఎక్కువగా మధ్యంతర ప్రభుత్వం మీదనే దృష్టి పెడుతున్నట్టు కనిపిస్తుంది. దానిలో ఎవరికి ఏ పదవులుండాలన్నది ఒక ముఖ్య వివాదంగా ఉన్నట్టుంది. ఈ అభిప్రాయం నిజం కాకపోవచ్చు, వాస్తవాలు పత్రికలలో వార్తల రూపం తీసుకునే ప్రక్రియ నుండి పుట్టిన భ్రమ కావచ్చు. అయితే ప్రచండ అనే ఆ పార్టీ నాయకుడు ఇస్తున్న ఇంటర్వ్యూలు ఇదే అభిప్రాయం కలిగిస్తున్నాయి.

దానికి తోడు తమ ప్రజా సైన్యాన్ని నిరాయుధీకరించడానికి నిరాకరించడం! అన్ని పార్టీలూ ఎన్నికల రంగంలో సమానంగా పోటీ చేయడానికి, రేపు ఆమోదించబోయే రాజ్యాంగ నిర్ణయాలకు అనుగుణంగా పరిపాలించడానికి అంగీకరించినప్పుడు ఒకరి దగ్గర మాత్రం సైన్యం ఉండడం ఏ విధంగా సబబు? మొన్నటి ఎన్నికలలో మావోయిస్టులు 'ప్రజాసైన్యం' సహాయంతో వోట్లు పొందారన్న అభియోగం ఎవరూ వేయలేదు గానీ ఆ అనుమానం ఎప్పుడూ రాకుండా ఉంటుందన్న భరోసా ఏమిటి? ఒకవేళ ఇతరులు తమను సమానంగా చూస్తారని, గెలిస్తే పరిపాలించనిస్తారని నమ్మకం లేనట్టయితే తమ సైన్యం నిరాయుధీకరణకొక గడువయినా సూచించాలి. ఎప్పటికీ ఒక రాజకీయ వ్యవస్థలో ఒక పక్షానికి సాయుధ బలగం ఉండడం ఎట్లా ఆమోదనీయం అవుతుంది? చట్టబద్ధ పాలనకు భరోసా ఏముంటుంది?

నిజానికి రాజ్యాంగ రచన తరువాత మావోయిస్టులు దృష్టి పెట్టవలసింది పరిపాలనా పద్ధతుల మీద. సోషలిస్టు రాజ్యాంగాన్నే రాసుకున్నా దానిపట్ల పూర్తి ఏకీభావం లేని పార్టీలు కూడ రాజకీయ రంగంలో ఉంటాయి. సెక్యులర్ రాజ్యాంగం రాసుకున్న భారత రాజకీయ వ్యవస్థలో భారతీయ జనతా పార్టీ ఉన్నట్టు. వారు తమ పద్ధతులలో భ్రమలు కల్పించో, భయాలు కల్పించో ప్రజలను ఆకట్టుకునే ప్రయత్నం చేస్తారు. రాజకీయ ప్రజాస్వామ్యాన్ని స్వీకరించినప్పుడు వారి స్వేచ్ఛనూ అంగీకరించక తప్పదు. ఎప్పుడయినా ప్రజాస్వామ్య పద్ధతులలోనే ప్రజలు వారి వైపు ఆకర్షితులు కాకుండా అడ్డుకట్ట వేస్తూ ఉండాలి. మళ్లీ మళ్లీ సోషలిజాన్ని నిర్మించే సంకల్పం ఉండే పార్టీనే - ఒంటరిగానైనా ఉమ్మడిగానైనా - గెలిచేటట్టు చూసుకోవాలి.

దీనికి రాజకీయ మెలకువలు చాలా నేర్చుకోవాలి. అధికారం, ఆపైన ఆయుధాలు ఉన్నాయని ప్రజల మీద దాదాగిరీ చేసే బలహీనతకు లోను కాకూడదు. ఇప్పటికే మావోయిస్టు పార్టీకి అనుబంధమైన యువ కమ్యూనిస్టు

లీగ్ కార్యకర్తలు దూకుడుగా నడుచుకోవడం మానుకోలేదన్న అభియోగాలు ఇతర పార్టీలు చేస్తున్నాయి. అయితే ఆ సంస్థను మావోయిస్టులు రద్దు చేయాలన్న ఇతర పార్టీల డిమాండు న్యాయమైనది కాదు. పార్టీకి యువజన సంఘం ఉండడంలో తప్పేమీ లేదు. అయితే వారు ప్రజాస్వామికంగా నడుచుకోవడం నేర్చుకోవాలి. దీని గురించి కూడ మావోయిస్టుల నుండి స్పందన లేదు.

నిజానికి తొలి దశలో ఆర్థిక రంగంలో అవసరమైన రాజీలకు మావోయిస్టులు ఇప్పటికే సిద్ధపడ్డారు. పెట్టుబడిదార్లపైన చర్యలేవీ తీసుకోమనీ, విదేశీ పెట్టుబడిని కూడ ఆహ్వానిస్తామనీ ప్రకటించారు. పెట్టుబడులు బాగా తక్కువ ఉన్న, సాంకేతికంగా బాగా వెనుకబడి ఉన్న దేశం నేపాల్. సాంకేతిక పురోగతి సాధించేంత వరకు విదేశీ పెట్టుబడులను ఆహ్వానించడం తప్పనిసరే కావచ్చు.

ఆర్థిక రంగంలో సోషలిస్టు లక్ష్యానికి భిన్నమైన ఈ రాజీలకు సిద్ధపడే విజ్ఞత ప్రదర్శించిన వారు, రాజకీయ రంగంలో సోషలిస్టు భావనలో భాగం కాక తప్పని రాజకీయ ప్రజాస్వామ్యం విషయంలో అదే విజ్ఞత ప్రదర్శించడం లేదన్న అభిప్రాయం నిజమైతే అది దురదృష్టకరమే. ఆ సందేహం మాత్రం బలంగా కలుగుతున్నది. పరిపాలించినంత కాలం పోరాట దశలో అలవాటయిన పద్ధతులతో సాగించుకోవడం, మళ్లీ ఎన్నికలొస్తే అదే పద్ధతులలో గెలిచే ప్రయత్నం చేయడం, అది సాధ్యం కాకపోతే రాజకీయ వ్యవస్థ నుండి వైదొలగి 'మమ్మల్ని కొనసాగనివ్వలేదు' అన్న నింద వేయడం - ఈ ఎత్తుగడ నేపాల్ మావోయిస్టుల మనస్సులలో ఉందా? అందుకోసమేనా 'ప్రజాసైన్యాన్ని' రద్దు చేయడానికి నిరాకరిస్తున్నారు?

ప్రజాతంత్ర వారపత్రిక
18 మే 2008

లాల్‌గఢ్: ఎవరి బాధ్యత ఎంత?

లాల్‌గఢ్ ఉదంతం ఏ అర్థంలోనూ ముగింపుకు రాలేదు. పరిపాలనా వ్యవస్థను అక్కడ తిరిగి స్థాపించే పోలీసు చర్య ముగింపుకు రాబోతున్నదనీ, చివరి దశ మొదలయిందనీ పశ్చిమ బెంగాల్ ప్రభుత్వము, పారామిలటరీ దళాల అధికారులు అనగా వింటున్నాం. ఇప్పటివరకు ఈ పోలీసు చర్యలో భయపడినంతగా రక్తపాతం జరగలేదు గానీ 'చివరిదశ'లో ఎటువంటి వార్తలు వినవలసి వస్తుందోనన్న ఆందోళన లేకపోలేదు. అయితే కొత్తగా ఠాణా అప్పగించబడ్డ ఎస్.ఐలాగ ఉత్సాహపడుతున్న హోంమంత్రి చిదంబరం గాని, పశ్చిమ బెంగాల్ ప్రభుత్వం గాని కోరుకున్న ఈ ముగింపు లభించినా కూడ అది వేరే ఏ అర్థంలోనూ లాల్‌గఢ్‌కు ముగింపు కాదు. ఆ రాష్ట్ర పాలకులు, ప్రత్యేకించి సి.పి.ఎం నాయకులు ఇప్పటికైనా గ్రహించవలసిన సత్యాలు కొన్ని ఉన్నాయి. ఇవి నందిగ్రాం సమయంలోనే వెలికివచ్చాయి గానీ ఇప్పుడు మరింత స్పష్టం అయినాయి. ముప్పై ఏళ్ళకు పైగా వామపక్ష పార్టీలు ఆ రాష్ట్రాన్ని అవిచ్ఛిన్నంగా పరిపాలించిన క్రమంలో కొన్ని బలమైన అవలక్షణాలు పాలనా యంత్రాంగానికీ పాలక పార్టీలకూ అంటుకున్నాయి. ఆ రెండింటికీ తేడా చాలావరకు చెరిగిపోవడం మొదటి అవలక్షణం. ఇది సి.పి.ఎంకు ప్రత్యేకించి వర్తిస్తుంది. పాలక పార్టీయే ప్రభుత్వం, ప్రభుత్వమే పాలకపార్టీ అన్న స్థితి వచ్చింది. కోల్‌కతాలోనే కాదు,

జిల్లాలలో సహితం సి.పి.ఎం స్థానిక నాయకులు తాలూకా ఆఫీసు, పోలీసు స్టేషన్లతో మొదలుపెట్టి అన్ని కార్యాలయాలనూ శాసించడం రివాజు అయింది. ఈ ఫిర్యాదు కనీసం ఒక దశాబ్ద కాలంగా ఆ రాష్ట్రానికి ఎప్పుడు పోయినా వింటున్నాం. అయితే అది నందిగ్రాంతో ప్రజల నిరసన రూపంలో బయటికొచ్చింది. లాల్‌గఢ్‌లో దాని ఛాయలు బలంగా ఉన్నాయి. లాల్‌గఢ్‌లో గడచిన మూడు నాలుగు నెలల కాలంలో మావోయిస్టులూ వారి అండ ఉన్న ఉద్యమకారులూ సి.పి.ఎం కార్యకర్తలను ఏరి ఏరి చంపిన ఘటనలు కేవలం రాజకీయ హత్యలు కావనీ, వాటిలో పాలనా యంత్రాంగం పట్ల నిరసన కూడ ఇమిడి ఉందనీ గుర్తించడం అవసరం. అయినప్పటికీ అటువంటి హత్యలు అన్యాయమనీ, పైగా అవి నిరసనోద్యమాన్ని బలహీనపరుస్తాయే తప్ప బలం కల్పించవన్న విమర్శకు తావు ఉంటుందన్నది వేరే విషయం.

తామే పాలనా యంత్రాంగమై వ్యవహరించే సి.పి.ఎం కార్యకర్తలు రాష్ట్ర ప్రభుత్వ విధానాల అమలును తమ కర్తవ్యంగా మీద వేసుకోవడం, వాటిని వ్యతిరేకించే వారిపైన భౌతిక దాడులకు పాల్పడడం తరచుగా జరుగుతుంటుంది. నందిగ్రాంలో సెజ్‌ను వ్యతిరేకించిన వారిపై సి.పి.ఎం కార్యకర్తలు భౌతికదాడులు చేయడంతోనే సమస్య మొదలయింది. ఇది తప్పని సి.పి.ఎం నాయకత్వమే అంగీకరించక తప్పని పరిస్థితి ఇవాళ వచ్చింది. ఇంకనైనా ఆలస్యం చేయకుండ వారు తమ తప్పును గ్రహిస్తారో లేదో చూడాలి. మూడు దశాబ్దాలుగా వారు ఆ రాష్ట్రంలో అవిచ్ఛిన్నంగా గెలుస్తూ ఉండడానికి కారణాలేమిటన్న చర్చ ఎప్పుడొచ్చినా, కౌలురైతులకు (బర్గాదారులకు) భద్రత కల్పించారనీ, 73వ రాజ్యాంగ సవరణ కంటే ముందే పంచాయతీలకు బలం కల్పించారనీ చెప్తుంటారు. ఇవి ఎప్పటి విషయాలో! ఆ తరువాత ఏం చేశారు? ఆ పైన ఏం చేశారు? లాల్‌గఢ్‌లో ఆదివాసులు తామే రోడ్లు వేసుకున్నారనీ చెరువులు తవ్వుకున్నారనీ వింటున్నాం. మూడు దశాబ్దాల వామపక్షాల పాలన తరువాత ఒక ఆదివాసీ ప్రాంతంలో వేయడానికి రోడ్లు, తవ్వడానికి చెరువులూ ఇంకా ఎందుకు మిగిలి ఉన్నాయి? పశ్చిమ బెంగాల్‌లోని ఆదివాసులకు సి.పి.ఎం నేతృత్వంలోని ప్రభుత్వం తగినంత చేయకపోవడం వల్లనే లాల్‌గఢ్‌లో అసంతృప్తి చెలరేగిందని సి.పి.ఐ నాయకుడు బర్దన్ మొన్న అన్నారు. ఆ రాష్ట్రంలో అధికారం పంచుకుంటూ బయటకు వచ్చి సి.పి.ఎంను విమర్శించడంలోని నిజాయితీ ఎంత అని వారిని అడగవచ్చును గానీ, ఈ విమర్శ నిజమే కదా? కనీసం ఆ రాష్ట్రంలోని ఆదివాసీ ప్రాంతాలను కేంద్ర

ప్రభుత్వం చేత షెడ్యూల్డు ప్రాంతాలుగా ప్రకటింపజేయడానికి ప్రయత్నించిన దాఖలాలు కూడ లేవు. (ఈ విమర్శ వామపక్ష పార్టీలు పదే పదే అధికారానికొస్తున్న కేరళకు కూడ వర్తిస్తుంది.) ఆ గుర్తింపు ఉంటే కొన్ని హక్కులు స్వతహాగా వస్తాయి. కొన్ని కల్పించడం సులభం అవుతుంది.

కాగా, లాల్‌గఢ్ ఆదివాసీ పోరాటానికీ మావోయిస్టులకూ మధ్య నున్న సంబంధం ఇప్పటికీ స్పష్టంగా లేదు. ఎవరికి నచ్చిన చిత్రం వాళ్లు ఊహించు కుంటున్నారు. ఇతరులను అంగీకరించమంటున్నారు. ఆదివాసీ పోరాటం మొత్తం మావోయిస్టుల సృష్టి అనేది కేంద్ర 'ఇంటెలిజెన్స్' అని పిలవబడే వ్యవస్థ అభిప్రాయం. ఈ విషయం గ్రహించకపోవడం పశ్చిమ బెంగాల్ పాలకుల తెలివితక్కువతనం అని వారి విమర్శ. ఆ రాష్ట్రంలోని 18 జిల్లాల్లో 17 ఏదో ఒక మేరకు మావోయిస్టుల ప్రభావంలో ఉన్నాయనీ, కేవలం తూర్పు, పశ్చిమ మెదినీపూర్‌లు (మిడ్నపూర్ అని అందరూ అంటున్న జిల్లాలు), పురూలియా, బంకూరాలకే వారి ప్రభావం పరిమితమయిందన్న సి.పి.ఎం పాలకుల అభిప్రాయం హ్రస్వదృష్టి అనీ వారి నింద. మావోయిస్టులు కూడ తమ నాయకత్వంలోనే ఆ ఉద్యమం నడుస్తున్నదన్న అభిప్రాయం బహిరంగంగా కలిగిస్తున్నారు (అది నిజమైనా కూడ దానిని బహిరంగపరచడంలోని విజ్ఞత ఎంత?). దీనికి పూర్తిగా భిన్నంగా, పోలీస్ అత్యాచారాలకు వ్యతిరేకంగా ఉద్యమిస్తున్న ఆదివాసీ ప్రజా ఉద్యమ నాయకుడు ఛాత్రధర్ మహతో 'మాకు మావోయిస్టులతో ఏ సంబంధం లేదు. వారి ఆలోచనలు వేరు, మావి వేరు' అంటున్నాడు. ఇది ఆత్మరక్షణలో చేసిన ప్రకటనే అనుకున్నా అతనిని తప్పు పట్టలేము. అయితే ఇదే వ్యాఖ్య వేరే కారణంగా చేస్తున్న మేధావులూ చాలామంది ఉన్నారు. లాల్‌గఢ్‌లో ఆదివాసులు స్వయంపాలన నెలకొల్పి తమ బాగోగులు తాము నిర్ణయించుకుంటున్నారని ఈ వ్యాఖ్య అంటుంది. అందులో భాగంగా, పొరుగున ఉన్న సల్బోనిలో ఆదివాసులకు ఇస్తామని హామీ ఇచ్చిన 4500 ఎకరాల ప్రభుత్వ భూమిని జిందాల్ వారి స్టీల్ ఫ్యాక్టరీకి రాష్ట్ర ప్రభుత్వం కట్టబెట్టగా దానికి వ్యతిరేకంగా ఆందోళన చేపట్టారనీ, ఈ స్వయం పాలన ఆకాంక్షను మావోయిస్టులు కబ్జా చేసుకొని లాల్‌గఢ్‌ను విముక్త ప్రాంతంగా చూపించి ప్రజా ఉద్యమ స్థానంలో సాయుధ దళాల గెరిల్లా పోరాటాన్ని ప్రవేశపెట్టారని ఈ వ్యాఖ్య అంటుంది. మావోయిస్టులను తీవ్రంగా ఖండిస్తూ, ఆదివాసీ స్వయం పాలనా పోరాటాన్ని ప్రశంసిస్తుంది. ఇది నిజమయితే ఈ మాటలు అనడానికి సందేహించ నవసరం లేదుగానీ ఇందులో నిజాన్ని బయటపెట్టాలన్న ఆరాటం కంటే

మావోయిస్టుల ఉనికికి, వారి రాజకీయాలకు చోటు నిరాకరించాలన్న ఆరాటమే ఎక్కువగా కనిపిస్తోంది.

అది అవాస్తవికమైన, అహేతుకమైన వైఖరి. భారత ప్రజాస్వామ్యం వేరే లక్ష్యాల సంగతి అటుంచి, అది భారత రాజ్యాంగ ఆదర్శాలను సహితం ఒనగూర్చుతుందన్న కచ్చితమైన భరోసా ఇచ్చే స్థితిలో ఎవ్వరూ లేనప్పుడు రాజ్యాంగం నిర్దేశించిన రాజకీయ వ్యవస్థకు వెలుపల ప్రత్యామ్నాయాలను అన్వేషించే ప్రయత్నాలను అసలే కూడదనడం అవాస్తవికమైన వైఖరి.

అయితే ఈ గుర్తింపుతో పాటు మావోయిస్టులు జవాబుదారీతనాన్ని కూడ స్వీకరించవలసి ఉంటుంది. లాల్‌గఢ్ ఆదివాసీ పోరాటంతో వారికి సంబంధాలు తొలి నుంచి ఉన్నాయన్నది స్పష్టమే. అందులో వారి పాత్ర ఉన్న విషయమూ స్పష్టమే. అయితే 4500 ఎకరాల కోసం ఆదివాసీ ప్రజలు ఉమ్మడిగా ఆందోళన చేస్తున్న నేపథ్యంలో బుద్ధదేవ్ భట్టాచార్యపైన హత్యా ప్రయత్నానికి పాల్పడడం ఏపాటి విజ్ఞత గల చర్య? దానితో మొదలయిన ఘటనలే కదా ఒకదానితో ఒకటి జత అయి ప్రస్తుత పరిస్థితికి దారి తీశాయి? లాల్‌గఢ్‌లో దిగిన కేంద్ర పారా మిలటరీ బలగాలు ఆదివాసీ ప్రజల పోరాట ఫలాలను చిదిమేసి పూర్వస్థితికి తీసుకొస్తే దానికి బాధ్యులెవరు? ఒక రకంగా ఈ చర్య పొరుగున ఉన్న ఒరిస్సా రాష్ట్రంలోని కంధమాల్ జిల్లాలో లక్ష్మణానంద సరస్వతి హత్యతో పోల్చదగ్గది. స్థానిక పరిస్థితులు చాలా భిన్నమైనవి కాబట్టి పర్యవసానాలు ఒకే రకంగా లేవుగానీ, రెండూ అనాలోచితమైన చర్యలే. అక్కడ ప్రతిచర్య వల్ల క్రైస్తవులు ప్రత్యక్షంగా భారీ మూల్యం చెల్లించగా, ఇక్కడ ప్రతిచర్య వల్ల ఆదివాసులు వేరే రూపంలో చాలా మూల్యం చెల్లించబోతారు. ఈ మాటలు అంటే 'తప్పంతా మావోయిస్టుల పైనే పెడుతున్నారు' అన్న ఎదురుదాడి తప్ప వేరే జవాబు రాదు. ఎవరి మీద ఎంత తప్పు పెట్టాలో అంత పెట్టే విజ్ఞత సమాజంలో లేకపోలేదని మావోయిస్టులు గుర్తించే రోజు వస్తే వారి నాయకత్వాన్ని అనుసరిస్తున్న ప్రజలకు వారు మేలు చేసినవారవుతారు. లేకపోతే కన్నీటి గాథలు మళ్లీ మళ్లీ పునరావృతమవుతూనే ఉంటాయి.

ఆంధ్రజ్యోతి దినపత్రిక
1 జూలై 2009

ఈ వేట ఆపమని నినదిద్దాం

'గ్రీన్‌హంట్' మొదలయింది. హోం మంత్రి చిదంబరం సెప్టెంబర్‌లో మొదలుపెడతామని చెప్పి నవంబర్‌కు వాయిదా వేసిన మావోయిస్టుల 'ఏరివేత' కార్యక్రమం ఇప్పుడు మొదట అనుకున్నట్టుగా సెప్టెంబర్‌లోనే ప్రారంభమయింది. ఛత్తీస్‌గఢ్ నుంచి వచ్చే వార్తల విశ్వసనీయత స్వల్పమే కాబట్టి ఎంత మంది కోబ్రాలు దంతెవాడ జిల్లాలోకి ప్రవేశించారు, కేంద్రం ఎన్ని బెటాలియన్ల పారా మిలటరీని పంపింది, కాల్పులలో ఇప్పటికి ఇటువైపూ అటువైపూ ఎంతమంది చనిపోయారు ఇత్యాది విషయాలపై పత్రికలు ఇస్తున్న గణాంకాలు పూర్తిగా సత్యాలు కాకపోవచ్చును. సిబ్బంది సంఖ్య తెలుసుకోవడం కొంచెం ప్రయత్నం చేస్తే అసాధ్యం కాకపోవచ్చును గానీ మరణాల గురించి ఆ మాట అనలేం. మరణానికి సాక్షి మృతదేహం. కానీ ఛత్తీస్‌గఢ్ పాలకులు తమ వారి మృతదేహాలను మాత్రమే స్వాధీనం చేసుకొని పంచనామా, పోస్ట్‌మార్టం నిర్వహించి కుటుంబ సభ్యులకు అప్పగిస్తారు. మావోయిస్టులు, వారి సానుభూతిపరుల మృతదేహాలను అడవి జంతువులకు వదిలేసి రావడం తరచుగా జరుగుతుంది. ఒక సంవత్సరం క్రితం వరకు ఎప్పుడూ అదే జరిగేది. ఈ మధ్య కొన్ని సందర్భాలలో వారి మృతదేహాలను కూడ తీసుకొచ్చి పంచనామా చేస్తున్నట్టున్నారు. చనిపోయిన వారు సాయుధ నక్సలైట్లు కాక గ్రామీణ ప్రజలయితే, వారి మృతదేహాలను అడవిలోనే వదిలేయడం పాలకుల దృష్టిలో తెలివయిన పని. నిజంగా సాయుధ కార్యకర్తలయినా కూడ,

ఆ విద్రోహుల శవాలకు ఇన్ని మర్యాదలు, దానికోసం తమకింత శ్రమ అనవసరం అన్న అభిప్రాయం ఛత్తీస్‌గఢ్ పాలనా యంత్రాంగంలో ఉన్నట్టుంది. శ్రీలంకలో ఎల్‌టిటిఇపైన జరిగిన పోరులో చనిపోయిన తమిళుల మృతదేహాలకు జరిగిన పంచనామాలో వారిని చిత్రహింసలు పెట్టి చంపిన దాఖలాలున్నాయని బయట పడిన తరువాత, పంచనామా చేయకుండ ఖననం చేయొచ్చునని ఆ దేశ ప్రభుత్వం ఆర్డర్ జారీచేసింది. మన ప్రభుత్వాలు అటువంటి ఆదేశాలు జారీ చేయడానికి రాజ్యాంగం అడ్డం రావచ్చును కాబట్టి అలిఖిత ఆదేశాల ద్వారా ఛత్తీస్‌గఢ్ పాలకులు దానిని అమలుచేస్తున్నారు.

మీడియా ఆ ఛాయలకు రాకూడదని ఛత్తీస్‌గఢ్ ప్రభుత్వం తాఖీదు జారీచేసిందని కూడ పత్రికలు చెప్తున్నాయి. 'గ్రీన్‌హంట్'లో వేటాడబడుతున్నది సాయుధులా లేక వారి వెంబడి ఉన్న ఆదివాసులా అన్నది బయటపడకుండ ఉండడానికి ఈ ఆంక్ష సహితం అవసరం అని రమణ్‌సింగ్ ప్రభుత్వం భావించినట్టుంది. ఈ ఆంక్షను ధిక్కరించే ధైర్యం మీడియాకు ఉంటే గెలవగలరు. ఎందుకంటే పత్రికా స్వేచ్ఛ భావ వ్యక్తీకరణ స్వేచ్ఛలో భాగం అని సుప్రీంకోర్టు రాజ్యాంగం రాసిన తొలినాళ్లలోనే వ్యాఖ్యానించింది. దానిని రాజ్యాంగం ఆమోదించిన పరిమితుల మేరకు, అదీ చట్టం చేసి నియంత్రించవచ్చును గానీ ఏ కారణం చూపించకుండ జీవోల ద్వారా మీడియాను నిషేధించే అధికారం ప్రభుత్వానికి లేదు. తుపాకులు పట్టుకొని అడ్డం నిలబడ్డ కోబ్రాలతో రాజ్యాంగాన్ని గురించి వాదించి ప్రాణాలతో బయటపడడం సాధ్యమని కాదు గానీ, కనీసం ఈ ఆంక్ష చట్టరీత్యా అక్రమం అని తెలుసుకోవడం అవసరం. లేకపోతే మీడియాను రానివ్వం అని ప్రభుత్వాలు ఒకదాని తరువాత ఒకటి నిషేధాలు పెట్టడం మొదలుపెడితే ప్రజాస్వామ్యానికి చాలా నష్టం. లాల్‌గఢ్‌లో వామపక్ష ప్రభుత్వం మొదలుపెట్టిన దానిని ఇప్పుడు ఛత్తీస్‌గఢ్ ప్రభుత్వం కొనసాగిస్తున్నది. అయితే ఈ విషయంలోనూ శ్రీలంక ఇన్స్‌పిరేషన్ ఉన్నట్టుంది. ఎల్‌టిటిఇపైన పోరు జరిగేటపుడు చివరి మూడు నెలల్లో శ్రీలంక పాలకులు మీడియాను దేశ ఉత్తర ప్రాంతానికి రానివ్వలేదు. ఆ దశలో 20 వేల మంది సాధారణ తమిళ పౌరులు చనిపోయారని ఐక్యరాజ్య సమితి అధికారులు ఆంతరంగిక ఉత్తర ప్రత్యుత్తరాలలో చెప్పుకున్న విషయాన్ని చూస్తే శ్రీలంక పాలకుల ఉద్దేశ్యం అర్థం అవుతుంది.

శ్రీలంక ప్రస్తావన ఇప్పటికి రెండుసార్లు వచ్చింది. మూడవసారి వస్తేగానీ కథ పూర్తి కాదు. ఎల్‌టిటిఇ సైనిక పతనం తరువాత ఇండియా పాలకులకొక

ధైర్యం వచ్చింది. మిలిటెంట్ రాజకీయ పోరాటాలతో శాంతిచర్చలు, రాజకీయ పరిష్కారాలూ అక్కరలేదనీ, గట్టిగా పూనుకుంటే వారిని భౌతికంగా ఏరివేయవచ్చుననీ ఇప్పుడు మన పాలకులు కూడ నమ్ముతున్నారు. ఇప్పటికే దేశ ఆంతరంగిక భద్రతకు ప్రధాన ప్రమాదం అని ప్రకటించబడ్డ మావోయిస్టులను ఏరివేయాలన్న సంకల్పం దీనితో బలపడింది. దేశ ఆంతరంగిక భద్రతకు మావోయిస్టుల కంటే పాలక పార్టీల అవినీతి, అక్రమ పరిపాలన, అసమానతలను వికృతంగా పెంచుతున్న ఆర్థిక విధానాలు ఎక్కువ ముప్పు కాదా అని సాధారణ మానవులకు సహితం సందేహం రావొచ్చు. కానీ ప్రస్తుతం హోం మంత్రిగా ఉన్న మన మాజీ ఆర్థిక మంత్రి, దేశ 'అభివృద్ధి' విధానకర్తలలో ఒకడు అయిన చిదంబరానికి తెలిసిన విషయమేమిటంటే ఆంతరంగిక భద్రత సంగతి ఎట్లాగున్నా మధ్య భారత అడవి ప్రాంతాలలోని అపారమయిన ఖనిజ సంపదను వెలికి తీసి 'అభివృద్ధి' వనరుగా వినియోగించే ప్రయత్నానికి మావోయిస్టుల ఉనికి అడ్డం కాగలదని. మావోయిస్టులు తమకు ప్రాబల్యం ఉన్న ప్రాంతాలలో బడా పెట్టుబడిదారుల ఉనికికీ విస్తరణకూ అన్ని సందర్భాలలోనూ అడ్డుపడలేదుగానీ, అడ్డుపడగలరన్న భయం వల్ల పెట్టుబడిదార్లు ముందుకు రాకపోవచ్చునని ఆ ఆందోళన.

అన్నీ కలిసి మావోయిస్టుల ఏరివేత ప్రక్రియకు దారితీసాయి. భారీగా పారా మిలటరీని, గెరిల్లా తరహా శిక్షణ పొందిన కోబ్రాలను దించి భౌతికంగా మావోయిస్టులను తుదముట్టిస్తాం అని చిదంబరం టూత్‌పేస్ట్ చిరునవ్వు చెదరకుండ చేస్తున్న సవాలు అమలుకావడం మొదలయింది. ఈ ఏరివేతకు అర్థం ఆదివాసుల హననం కాగలదని నిన్న మొన్న దంతెవాడ కాల్పుల గురించి అరకొరగా వస్తున్న వార్తలు తెలుపుతున్నాయి. అయితే మావోయిస్టులూ అదే భాష మాట్లాడుతున్నారు. తమ తడాఖా చూడమని ప్రభుత్వానికి ఎదురు సవాలు విసురుతున్నారు. అబుజ్‌మఢ్‌లో పారామిలటరీని దించుతాం అని చిదంబరం ప్రకటించిన రెండవ రోజే రాజ్‌నంద్‌గాంలో వారు పోలీసులను పెద్ద సంఖ్యలో చంపారు. సాయుధ పోరాట మార్గాన్ని ఎంచుకున్నవారు యుద్ధం వచ్చినప్పుడు యుద్ధం చేయక తప్పదు గానీ ప్రజల మధ్య బతుకుతూ యుద్ధాన్ని ఆహ్వానించే పనులు చేయకూడదు. నివారించడానికి ఎంత చేయగలిగితే అంత చేయాలి. ఏం చేయవచ్చునంటే చాలా చర్చ పెట్టుకోవచ్చును గానీ, అసలు ఆ వైఖరి ఉందా అనేది ప్రశ్న. మావోయిస్టు నాయకులకు ఇటువంటి ప్రశ్నలు నచ్చవు. 'మీరు ఎవరి పక్షం?' అని అడుగుతారు. రాజకీయ పక్షపాతాన్నే కాక విలువల పక్షపాతాన్ని కూడ గుర్తించేట్టయితే మేము

న్యాయం పక్షం అని జవాబు చెప్పవచ్చు. న్యాయం ఎక్కువ భాగం ప్రజల కోసం పోరాడేవారి వైపే ఉంటుంది గానీ, వారు ప్రజల క్షేమం కంటే తమ రాజకీయ లక్ష్యాన్ని ప్రధానంగా ఎంచినప్పుడు అది అన్యాయం అనక తప్పదు.

'ప్రభుత్వం మాత్రం ఎంతకాలం చూస్తూ ఊరుకుంటుంది' అని అడిగే వారూ ఉంటారు. ప్రజల అవసరాల కోసం మిలిటెంట్ పోరాటాలు చేయడం వేరు, రాజ్య సార్వభౌమత్వాన్నే సాయుధంగా సవాలు చేయడం వేరు. మొదటిదాని పట్ల కొంత ఉదారంగా ఉండగల పాలకులు రెండవదాని పట్ల ఉండలేరని అంటారు. మావోయిస్టులయినా రేపు అధికారానికి వస్తే ఇంతకంటే భిన్నంగా నడుచుకుంటారా అని ప్రశ్నిస్తారు. ఇది న్యాయమైన ప్రశ్నేగానీ, ఎటువంటి సవాలునైనా ప్రజాస్వామికంగానే ఎదుర్కోవాలనేది ప్రజాతంత్రవాదులివ్వగల ఏకైక సమాధానం. దీనికి మార్గం చెప్పమని కోరుతూ 11వ ప్రణాళికా సంఘం ఒక నిపుణుల కమిటీని నియమించగా మావోయిస్టుల వల్ల ప్రజలు ఏ హక్కులు, ఏ స్వతంత్రం, ఏ జీవనావకాశాలు పొందారో అవి నీ సార్వభౌమాధికారాన్ని వినియోగించి నువ్వే కల్పించడం ఒక్కటే వారిని ప్రజాస్వామికంగా ఎదుర్కొనే మార్గం అవుతుందని వారు చెప్పడం జరిగింది. మన్మోహన్ సింగ్ గానీ చిదంబరం గానీ ఆ నివేదిక చదివిన దాఖలాలు లేవు.

చివరిగా, దంతెవాడ జిల్లాలోని సంఘర్షణ ఎప్పటిలాగే భద్రాచలం డివిజన్‌లో ప్రతిధ్వనించడం మొదలయింది. చింతూరు నుంచి వాజేడు దాకా పోలీసులు ఆదివాసులను బలవంతంగా పోలీస్ స్టేషన్‌కు రప్పించి, అక్రమంగా నిర్బంధించి, తీవ్రంగా హింసించి 'బైండోవర్' చేస్తున్నారు. చర్ల పోలీసులు చేతులూ కాళ్లూ కట్టి కొక్కానికి వేళ్లాడదీసి చితకగొట్టిన ఆర్. కొత్తగూడెం కాలనీవాసి కొమురం నరసింహారావు, మళ్లీ ఏం చేస్తారో అన్న భయానికి ఈ నెల 7వ తేదీన తన ఊరి సమీపంలో ఆత్మహత్య చేసుకోవడంతో ఈ విషయం బయటి ప్రపంచానికి తెలిసింది. ఇక్కడే పరిస్థితి ఇట్లా ఉంటే దంతెవాడలో ఎట్లా ఉంటుందో ఊహించుకోవచ్చు. అందుకే ప్రభుత్వం ఈ వేట ఆపాలని అందరమూ నినదించడం అవసరం. మావోయిస్టులూ ఆ దిశగా ఒత్తిడి పెంచే పద్ధతిలో నడుచుకోవాలని కోరడమూ అవసరం.

ఆంధ్రజ్యోతి దినపత్రిక
23 సెప్టెంబర్ 2009

ప్రజాస్వామికంగానే జవాబు చెప్పండి

ప్రశ్న: నక్సలైట్ సమస్యను ప్రభుత్వం ఏ రకంగా పరిష్కరించాలని మీరు భావిస్తున్నారు?

జ : చాలాకాలం నుంచి మన దేశంలో ప్రభుత్వాలు నక్సలైట్ సమస్యను సామాజిక ఆర్థిక సమస్యగా గుర్తిస్తున్నాము, సామాజిక ఆర్థిక భూమిక ఉన్న రాజకీయ ఉద్యమంగా గుర్తిస్తున్నాము అని చెప్పడమే కాక దానికి తగ్గట్టుగా స్పందిస్తామని, రాజకీయ పరిష్కారం కోసం వెతుకుతున్నామని చెపుతూనే ఉన్నారు. 11వ ప్లానింగ్ కమిషన్ దీనిపై ఒక నిపుణుల కమిటీని కూడ వేసింది. దాంట్లో నేను కూడ ఒక సభ్యుడ్ని. మమ్మల్ని ఒక నివేదిక ఇమ్మని అడిగారు.

'పోలీసుల్ని, పారామిలటరీని ఉపయోగించి అణచివేసే ప్రయత్నం చెయ్యడం వలన నష్టమే ఎక్కువ జరిగింది. ప్రజల మీద చాలా హింస జరిగింది. ప్రభుత్వానికీ ప్రయోజనమేమీ రాలేదు. పోలీసులు చాలామంది చనిపోయారు. మావోయిస్టులూ చనిపోయారు. మరి ప్రత్యామ్నాయ మార్గమేమిటి? ప్రభుత్వం వాళ్లకు ప్రజాస్వామికంగా ఏ రకంగా జవాబు చెప్పాలి?' అని అడిగారు. ఒక వివరమైన నివేదిక ఇచ్చాం. అందులో మేము ప్రధానంగా చెప్పిందేమిటంటే ప్రజలకు మావోయిస్టుల వల్ల కొన్ని హక్కులు, కొంత రక్షణ, ఆత్మగౌరవం లభిస్తున్నాయి. వాటిని మీ రాజ్యాధికారాన్ని, చట్టాన్ని, రాజ్యాంగాన్ని ఉపయోగించి మీరే వాళ్లకు కల్పించండి. అదే ప్రజాస్వామిక మార్గం

అవుతుందని చెప్పాం. కాని ఈ ప్రభుత్వాలు అవి వినవు ఎందుకంటే ఒకటి - ఇవ్వాళ వాళ్ళు దేశ అభివృద్ధి కోసం అనుసరిస్తున్న వ్యూహాలకు ఇది ఆటంకం అవుతుంది. రెండవది - ఆ గ్రామీణ ప్రాంతాలలోని ఈ పాలక పార్టీల మనుషులు ఎవరు, వారి నాయకులు ఎవరు అనంటే అక్కడి ప్రజానీకానికి హక్కులు లేకపోవడం వల్ల బాగుపడుతున్నవారు, వారి హక్కులు హరించి బాగుపడుతున్న వాళ్ళు. కాబట్టి ఆ పనులు చేయాలనంటే తమ పార్టీ క్యాడర్‌నూ, స్థానిక నాయకులనూ వాళ్ళు వ్యతిరేకం చేసుకోవాల్సి ఉంటుంది. దానికి తెలుగుదేశం పార్టీ గానీ, కాంగ్రెస్ పార్టీ గానీ, బి.జె.పి గానీ, ఏ పార్టీ గానీ సిద్ధంగా ఉండదు. ఇవీ వాస్తవాలు. మేము హక్కుల సంఘాలుగా ప్రభుత్వాలకు ఇవ్వగల సలహా వారు ఆ ప్రజలకు చేస్తున్న మేలును మీరు మీ అధికారం ద్వారా చేయమని. కానీ మా నివేదికను పూర్తిగా పక్కన పెట్టి కోబ్రాల పేరుతో ఒక యాంటి నక్సలైట్ ఫోర్స్‌ను తయారు చేసి వారిని ఏరివేసే ప్రయత్నం ఛత్తీస్‌గఢ్‌లో మొదలుపెట్టారు.

ప్రశ్న: **మావోయిస్టులు అభివృద్ధిని నిరోధిస్తున్నారు అనే ఆరోపణ ఎంతవరకు నిజమంటారు?**

మావోయిస్టులకు నేనేమీ వకాల్తా పుచ్చుకోవడం లేదు గానీ ఈ ప్రశ్నను నేను 2006లో దంతేవాడ పోయినప్పుడు అక్కడి కలెక్టర్‌ను అడిగాను. 'మీరు చేసే అభివృద్ధికి మావోయిస్టులు అడ్డుపడుతున్నారు అంటున్నారు. మీరేమంటారు' అని అడిగితే 'మేము అంత అభివృద్ధేమీ చేయడం లేదు లెండి వాళ్ళు అడ్డుపడటానికి' అన్నారాయన. వాస్తవానికి మావోయిస్టుల మీద పెట్టవలసిన విమర్శలు రెండు ఉన్నాయి. ఒకటి, రోడ్లు ఉంటే పారా మిలటరీ వస్తుంది, పోలీసులు వస్తారని వాళ్ళు రోడ్లు తవ్వేశారు చాలా చోట్ల. తమ రక్షణ కోసం వాళ్లు చేసిన ఈ పని వలన ప్రజలకు నష్టం జరిగింది. రెండవది గ్రామీణ ప్రాంతాలలోని స్కూళ్ళు, సోషల్ వెల్ఫేర్ హాస్టళ్లను - ఎక్కువేమీ లేవు. అక్కడక్కడే ఉన్నాయి - పారామిలటరీ, పోలీసులు క్యాంపులుగా వాడుకుంటున్నారని వాటిని పేల్చేశారు. ఇవి రెండూ తప్పు. వీటిని తప్పనిసరిగా వ్యతిరేకించాలి.

అయితే అటువైపు నుంచి చూస్తే ప్రభుత్వం ఏమి అభివృద్ధి చేసిందని వీళ్ళు అడ్డు పడ్డారనే ఆరోపణ వేస్తున్నారు అనే ప్రశ్న వస్తుంది. ఛత్తీస్‌గఢ్‌లో అయినా, జార్ఖండ్‌లో అయినా, ఒరిస్సాలో అయినా, మన రాష్ట్రంలో అయినా ప్రభుత్వాలు ఆదివాసీ ప్రాంతాలలో గ్రామగ్రామానికి స్కూల్ కడతాం, రోడ్లు వేస్తాం, ఆసుపత్రులు

పెడతాం, యువకులకు శిక్షణ ఇచ్చి ఉద్యోగాలు కల్పిస్తామని చెప్పి పనులు మొదలుపెట్టి ఉంటే అది అభివృద్ధే. దానికి మావోయిస్టులు అడ్డుపడి ఉంటే మీరూ నేనూ ఏమీ అననక్కరలేదు, జనమే వాళ్ళను అక్కడి నుంచి తరిమివేస్తారు. అది జరగలేదు, ప్రభుత్వాలు ఆ పనులు చెయ్యలేదు. నిజానికి అక్కడ మావోయిస్టు ఉద్యమం మొదలయ్యేంతవరకు అభివృద్ధి చేస్తున్నామా లేదా అనే ప్రశ్న కూడ వాళ్లు వేసుకోలేదు. వాళ్ళకు పట్టణాలు సరిపోయాయి, పెద్ద పెద్ద నగరాలు సరిపోయాయి. గ్రామీణ ప్రాంతాలు, ముఖ్యంగా ఆదివాసీ ప్రాంతాలు వాళ్ళ లెక్కలోకి రాలేదు. వీళ్ళు వచ్చిన తరువాత వీళ్ళ మీద నింద వేయడానికి ఆ మాట అంటున్నారు. వీళ్ళ వైపు లోపాలు ఉన్నాయి, నేను కాదనడం లేదు గానీ, అభివృద్ధికి అడ్డుపడుతున్నారు అనేటువంటి నింద వేయడం మాత్రం సరయినది కాదు.

ప్రశ్న: **ఛత్తీస్‌గఢ్‌లో ఎన్.ఎం.డి.సి వేస్తున్న రోడ్లను మావోయిస్టులు ధ్వంసం చేశారు కదా!**

అప్పుడప్పుడు వాళ్ళ నిరసన కార్యక్రమాలలో భాగంగా ఎన్.ఎం.డి.సి వాళ్ల క్రేన్లవీ పేల్చేశారేమోగానీ ఇతరత్రా వాళ్లు అడ్డం పడిందేమీ లేదు. బైలదిల్లా గనులు నడుస్తూనే ఉన్నాయి. ఎన్.ఎం.డి.సి నడుస్తూనే ఉంది. నాల్కో వారి బాక్సైట్ పరిశ్రమా నడుస్తూనే ఉంది. భారీ పరిశ్రమలు వేటికీ వీళ్ళెప్పుడూ అడ్డుపడలేదు. ప్రభుత్వరంగ పరిశ్రమలే కాదు, ప్రైవేటు పెట్టుబడిదారుల కంపెనీలకు కూడ మావోయిస్టులు పెద్దగా అడ్డం రాలేదు. వాళ్ళు ప్రధానంగా దృష్టి పెట్టింది గ్రామీణ ప్రాంతాలలో ఆదివాసులపైన అణచివేత ప్రయోగించే వాళ్ళ మీద. వాళ్ళను చంపడం గానీ, బెదిరించడం గానీ, తరిమివేయడం గానీ చేశారు. ఆదివాసీ గ్రామాలలో కమిటీలు వేసి వాళ్ళ గ్రామాలను వాళ్ళు చక్కదిద్దుకునేటట్టు చేశారు. కొన్ని చోట్ల చెరువులు తవ్వించారు. ఇటువంటి కొన్ని మంచి పనులు చేశారు. ముప్ఫై సంవత్సరాలుగా మేము మావోయిస్టులను చూస్తున్నాము. వాళ్ళు చేసే వాటిలో తప్పులు చాలా ఉండవచ్చును గానీ అట్టడుగు వర్గాల ప్రజానీకానికి ఒక ఆత్మస్థయిర్యాన్ని కల్పించిన రాజకీయ ఉద్యమంగా మాత్రం దానిని గౌరవించాలి. వాళ్ళు పరిశ్రమలకు అడ్డు పడ్డారనడానికి బలమైన ఆధారాలు ఏమీ లేవు.

ప్రశ్న: **వారికి రాజకీయ మిత్రులు ఎందుకు లేరు?**

రాజకీయ మిత్రులు లేకుండా ఏమీ పోరు గానీ, ఆ విషయంలో వాళ్ళ మీద తరచుగా వచ్చే విమర్శ ఏమిటంటే - వాళ్ళు ఎంచుకున్నటువంటి పోరాట

మార్గం వలన ఎటాగూ కొందరు శత్రువులు - బడా పెట్టుబడిదారులో, భూస్వాములో, రాజకీయ నాయకులో - ఉంటారు. దానిని మించి వాళ్ళు తమ తొందరపాటు చర్యల వలన ఇంకా ఎక్కువ మందిని తయారు చేసుకున్నారనే విమర్శ ఉంది. ఉదాహరణకు చాలా సందర్భాలలో ఏమి జరుగుతూ ఉంటుందంటే ఒక ఆటంకాన్ని తొలగించుకునేటప్పుడు - కొడితే పోయేదానికి, చంపితే పోయేదానికి వేరే మార్గాలు ఎందుకు అనేటువంటి వైఖరిని వాళ్ళు ప్రదర్శిస్తూ ఉంటారు. వేరే రూపాలలో సమస్యను పరిష్కారం చేసుకోవాలంటే ఓపిక కావాలి. చాలా ప్రయత్నం కావాలి. తంతే, చంపితే సమస్య తీరిపోవచ్చు. అది తాత్కాలిక ఉపశమనాన్ని ఇస్తుందేమో గానీ మరింత మంది శత్రువులను తయారు చేస్తుంది. ఆ రకంగా వాళ్ళు అనవసరమైన శత్రువులను తయారు చేసుకున్నారేమోననే అభిప్రాయం కూడ ఉంది వాళ్ళ మీద.

ప్రశ్న: కాంట్రాక్టర్లతో కుమ్మక్కయి రోడ్లు పేల్చివేస్తున్నారు అనే ఆరోపణ కూడ ఉంది. వ్యవస్థను వ్యతిరేకించే వారు వ్యవస్థలో భాగమైన కాంట్రాక్టర్లతో కుమ్మక్కు అవ్వడం ఎంతవరకు సమంజసం?

వాళ్ళు చెప్పే జవాబు ఏమిటంటే మేము కుమ్మక్కు కావడం లేదు, కాంట్రాక్టర్ల డబ్బయినా గవర్నమెంటు డబ్బయినా ప్రజల సొమ్మే కాబట్టి ప్రజల కోసం మేము దాన్ని తీసుకుంటున్నాం, అది వాళ్ళు సృష్టించిన సంపద కాదు అని. కాంట్రాక్టర్ల దగ్గర డబ్బులు తీసుకొని వాళ్ళు వేసే రోడ్లను పేల్చేస్తే, మళ్ళీ వాళ్ళకు ఇంకొక కాంట్రాక్టు వస్తుందనే, ఆ రకమైన లాలూచీ వాళ్ల మధ్య ఉందని మేమేమీ అనుకోవడం లేదు. అయితే ఆ ప్రాంతాలలో బతికే కొంచెం చదువుకున్న వాళ్ళు, టీచర్లు చెప్పేటువంటి ఒక సీరియస్ అభియోగం ఏమిటంటే కొంతమంది బాగా డబ్బున్న వాళ్ళు చేసే అక్రమాలను, అవినీతిని మావోయిస్టులు గానీ, ఇతర నక్సలైట్ పార్టీలు గానీ ప్రశ్నించరు, ఎందుకంటే వాళ్ళకు ఫండ్ దొరుకుతుందని అంటారు. ఇది కొన్ని సందర్భాలలో వాస్తవికం అనిపిస్తుంది. కాని అదే పనిగా ఎవడో కాంట్రాక్టు తీసుకుంటాడు, వీళ్ళు రోడ్డు పేల్చేస్తారు, అతను మళ్ళీ కాంట్రాక్టు తీసుకుంటాడు అనే రకమైన లాలూచీ ఉందని నేనేమీ అనుకోవడం లేదు. బహుశా ఫండ్ ఇచ్చాడు కాబట్టి ప్రస్తుతానికి చూసీ చూడనట్టు పోదాం, భవిష్యత్తులో ఎప్పుడైనా చూసుకోవచ్చు అనే వైఖరి వాళ్ళలో ఉండి ఉండొచ్చు.

ప్రశ్న: మావోయిస్టులు దేశ అంతరంగిక భద్రతకు ప్రధాన ప్రమాదమని ప్రభుత్వం అంటోంది కదా!

ఈ మధ్య మన్మోహన్‌సింగ్, చిదంబరం పదే పదే ఆ అర్థరహితమైన ప్రకటన చేస్తున్నారు. దేశ ఆంతరంగిక భద్రతకు మావోయిస్టులే ప్రధాన శత్రువు అనడం నాన్‌సెన్స్. దేశ ఆంతరంగిక భద్రతకు ప్రధాన ప్రమాదం ఏదైనా ఉంటే అది దేశపాలకుల పాలనా నీతి. వాళ్ళు అసమానతలు పెంచుతున్నారు, పేదరికం పెంచుతున్నారు. దానివల్ల వచ్చేటువంటి ఆగ్రహం, దానివల్ల వచ్చేటువంటి అలజడులు - ఇవీ దేశ ఆంతరంగిక భద్రతకు ప్రధానమైనటువంటి ప్రమాదం. అంతే తప్ప మావోయిస్టులు ఆ రకమైనటువంటి ప్రమాదమని నేనేమీ అనుకోవడం లేదు. మావోయిస్టుల గురించి భిన్న అభిప్రాయాలు ఉంటాయి. వారిని పూర్తిగా మెచ్చుకునే వాళ్ళు ఉంటారు, పాక్షికంగా వాళ్ళను అభినందిస్తూ విమర్శించే వాళ్ళు ఉంటారు. ఏదేమైనా ఒక రాజకీయ ఉద్యమంగా వారిపై ఉండే విమర్శకు అర్థం ఉంది తప్ప ఆంతరంగిక భద్రతకు వాళ్ళే ప్రధానమైన ముప్పు అనేది పూర్తిగా అర్థరహితమైనటువంటి వైఖరి.

అయితే దీన్ని వాళ్లు పదే పదే ఎందుకు అంటున్నారు అంటే దీంట్లోని సామాజిక ఆర్థిక అంశాన్ని వాళ్ళు చూడదలచుకోలేదు కాబట్టి. దాన్ని వాళ్ళు ఒక రాజకీయ ఉద్యమంగా చూడదలచుకోలేదు కాబట్టి. అణచివేతనే ఏకైక విధానంగా వాళ్లు అనుసరించదలచుకున్నారు. దానికి సిద్ధాంతపరమైనటువంటి ఒక సమర్థన ఇవ్వాలనుకున్నారు. అది ఏమిటీ అనంటే ప్రధాన శత్రువు కాబట్టి వాళ్ళను అణచివేయడం తప్పనిసరి అనే పద్ధతిలో మాట్లాడుతున్నారు. ప్రభుత్వానికి కూడ బాగా తెలుసు తాము చెప్పేది వాస్తవం కాదని.

29 సెప్టెంబర్ 2009

గ్రీన్‌హంట్ మీద ‘లోకల్ టీవీ’ కోసం అరుణారవికుమార్ చేసిన ఇంటర్వ్యూలో కొంత భాగం.

పర్స్పెక్టివ్స్ ఎందుకోసం

మానవజాతి భవిష్యత్తును గురించి ఇవ్వాళ చాలా చర్చ జరుగుతూ ఉంది. ఏ రకమయిన అసమానతగానీ, అణచివేతగానీ లేని సమాజం కావాలని అభ్యుదయవాదులందరూ కోరుకుంటారు. కానీ ఆ సమాజ స్వరూప స్వభావాలను గురించి ఏకాభిప్రాయం మట్టుకు అభ్యుదయవాదులలో సర్వత్రా లేదు. మార్క్స్ రచనలతో ఒక ప్రామాణికమయిన రూపం తీసుకున్న చర్చ ఈనాటికీ ముగియలేదు. అణచివేతలోనూ అసమానతలోనూ కొత్త కోణాలను చరిత్ర ముందుకు తెచ్చేకొద్దీ చర్చ మరింత వాడిగా సాగుతూ ఉంది. మరింత జటిలం అవుతూ ఉంది. కొత్త కోణాలలో కొన్ని నిజానికి చాలా పాతవే కావడంతో వాటిని ఇన్నాళ్ళూ ఎందుకు చూడలేకపోయామన్న విమర్శ చర్చకు కొంత వేడిని కూడా చేరుస్తూ ఉంది.

ఆ చర్చలో అనేక రకాల దృక్పథాలు గల వ్యక్తులు పాల్గొంటున్నారు. అనేక ఉద్యమాలు పాల్గొంటున్నాయి. అసమానతకూ, అణచివేతకూ కొత్త కోణాలను ఆవిష్కరించేవారు, ఇప్పటికే ఉన్న విప్లవ సిద్ధాంతాలు వాటిని ఆకళింపు చేసుకోలేవనే వారు, అసలు కొత్త కోణాల ఆవిష్కరణే నిరుపయోగమయిన ప్రయాస అనుకునేవారు, ఇప్పటికి ఉన్న సిద్ధాంతాలే సామాజిక జీవితంలోని అన్ని పార్శ్వాలనూ అవగాహన చేసుకోగలవనుకునే వారు, అసలు 'సిద్ధాంతం', 'నిర్మాణం' అనేవే మానవజాతి వికాసానికి అవరోధం అనుకునే వారు, అభ్యుదయం కోసం ఇప్పటిదాకా జరిగిన ప్రయత్నమంతా వృథా అనుకునేవారు, దాని మంచి చెడుల నుండి గుణపాఠాలు తీసుకోగలమనుకునేవారు, రాజకీయ ఆచరణలో నిమగ్నం అయినవారు, ఆచరణతో నిమిత్తం లేనివారు...ఇంకా అనేకులు ఇవాళ మానవ భవితవ్యాన్ని గురించిన ఈ చర్చలో పాల్గొంటున్నారు.

ఈ చర్చకు సంబంధించి 'పర్స్పెక్టివ్స్'కు ఒక దృక్పథం ఉంది. మానవ సమాజం గురించీ దాని భవిష్యత్తు గురించీ బుద్ధుడి నుండి ఈనాటిదాకా అనేకులు ఊహలు చేశారు. సిద్ధాంతాలు చేశారు. ఎవ్వరూ కాదనలేని ఆదర్శాలు మన ముందుంచారు. ఆ ఆదర్శాలను సాధించే మార్గాలను ప్రతిపాదించారు. ఈ అన్వేషణకు శాస్త్రీయ ప్రాతిపదిక కల్పించి నేలమీద నిలబెట్టింది మార్క్సిజం. మార్క్స్ రచనలు చేయడం మొదలు పెట్టిన తరువాత చర్చ యావత్తూ ఆయన

ప్రతిపాదించిన అధ్యయన చట్రం చుట్టూ పరిభ్రమిస్తూ ఉంది. అంగీకరించేవాళ్ళూ, సవరించేవాళ్ళూ, తిరస్కరించే వాళ్ళూ అందరూ దానినే ప్రమాణంగా స్వీకరించారు. ఇవ్వాళ తూర్పు యూరప్, సోవియట్ రష్యా, చైనా దేశాలలో వస్తూన్న మార్పుల ఫలితంగా చెలరేగుతున్న చర్చ స్వభావం కూడా ఇందుకు భిన్నంగా లేదు. ఇకమీదట ఉండబోతుందని మేము అనుకోవడం లేదు.

ఇప్పటికీ సిద్ధాంతం ఆచరణలకి సంబంధించిన సమస్యలని మార్క్సిజం అధిగమించిందని చెప్పలేం. పాత సమస్యలు పరిష్కరించుకునే క్రమంలో కొత్త సవాళ్ళు మార్క్సిజం ముంగిట కొస్తున్నాయి. కొత్త నిర్వచనాలు, కొత్త ప్రతిపాదనలు, ప్రత్యామ్నాయాలు రూపొందుతున్నాయి. సామాజిక పరివర్తన కోసం జరుగుతున్న మొత్తం చర్చలో భాగమే మార్క్సిజం గురించిన చర్చ కూడా. ఈ చర్చలో అన్ని కోణాలకూ అన్ని పోకడలకూ వేదిక కల్పించాలని 'పర్ స్పెక్టివ్స్' భావిస్తూ ఉంది. ఆర్థిక పరిమితుల వల్ల అన్ని పుస్తకాలు ప్రచురించ వీలుకాకున్నా, ఆ దిశగా చర్చను ప్రతిపాదించే పుస్తకాలను ప్రచురించాలనుకుంటున్నాం.

అణచివేతనూ, అసమానతనూ వ్యతిరేకించేది ఏదయినా ప్రజాస్వామిక దృక్పథమే. మౌలికంగా అభ్యుదయ దృక్పథమే. ఆపైన ఎన్ని తేడాలున్నా వినదగినదే, చర్చించదగినదే, అధ్యయనం చేయదగినదే. ***'నూరు పూలు వికసించనీ, వేయి ఆలోచనలు సంఘర్షించనీ'*** అని మావో ఒక చారిత్రక సందర్భంలో ఇచ్చిన పిలుపుకు ఈ నిర్దిష్టమయిన అర్థంలో సార్వత్రిక ప్రాతిపదిక ఉందని 'పర్ స్పెక్టివ్స్' భావిస్తూ ఉంది. ఆ అవగాహనతో ప్రచురణలు చేపడుతోంది. ప్రజాస్వామిక స్వభావం కలిగిన సమర్థవంత మయిన రచనలను ఎక్కువగా తెలుగులో, వీలున్నప్పుడు ఇంగ్లీషు, హిందీలో కూడా ప్రచురించడం ద్వారా కొనసాగుతున్న 'గ్రేట్ డిబేట్'కు దోహదం చేయాలని మా సంకల్పం.

మే
1999

కె. బాలగోపాల్
పర్ స్పెక్టివ్స్
సామాజిక శాస్త్రం / సాహిత్యం
హైదరాబాదు

1988 నుంచి 2017

పర్‌స్పెక్టివ్స్ ప్రచురణలు

★ 1.	Probings in the Political Economy of Agrarian Classes and Conflicts	May 1988	by K. Balagopal Ed. G. Haragopal
★ 2.	సహచరులు	జూలై 1989	వరవరరావు
★ 3.	పతంజలి భాష్యం	జూలై 1989	కె.ఎన్.వై. పతంజలి
★ 4.	సృజన సంపాదకీయాలు	జనవరి 1990	వరవరరావు/సాహితీ మిత్రులు
★ 5.	అభివృద్ధి వెలుగునీడలు	మే 1990	ఆర్.ఎస్.రావు
★ 6.	కఠోర షడ్జమాలు	తొలి ముద్రణ 1990 మలి ముద్రణ 1996	వసంత కన్నబిరాన్
★ 7.	మతవర్గ తత్వం	ఫిబ్రవరి 1991	ఎడిటర్స్ : హరి, జి. హరగోపాల్
8.	ఇలా మిగిలేం	తొలి ముద్రణ 1991 రెండవ ముద్రణ 1993 మూడవ ముద్రణ 2012	చలసాని ప్రసాదరావు
★ 9.	పరాధీన భారతం	తొలి ముద్రణ 1992 మలి ముద్రణ 1993	ఎ.బి.కె. ప్రసాద్
★ 10.	డంకెల్ దుశ్శాసనం	జూన్ 1993	నూర్ భాషా
★ 11.	దినదినగండం	సెప్టెంబర్ 1993	అనువాదం : కోదండ రామిరెడ్డి
★ 12.	మన చలం	మే 1994	ఎడిటర్ : కృష్ణాబాయి
★ 13.	Towards Understanding Semi Feudal Semi Colonial Society	Jan 1995	by R.S. Rao Ed. D. Narasimha Reddy
★ 14.	ఏడోసారా కథ	జూలై 1995	బుర్ర రాములు
★ 15.	శాక్కో-వాంజెట్టి	నవంబర్ 1995	బి. చంద్రశేఖర్
★ 16.	బంగారమ్మ కథ	జనవరి 1996	అనువాదం : కృష్ణాబాయి
★ 17.	కార్టూన్ కబుర్లు	సెప్టెంబరు 1996	మోహన్
18.	నాకో పిస్తోల్ కావాలి	అక్టోబర్ 1996	అనువాదం : చలసాని ప్రసాదరావు

19.	సాహిత్యంలో వస్తు శిల్పాలు	మార్చ్ 1997	త్రిపురనేని మధుసూదనరావు
★ 20.	కల్లోల కథా చిత్రాలు	డిసెంబర్ 1997	కె. బాలగోపాల్ ఎడిటర్ : చలసాని ప్రసాద్
★ 21.	ఆంధ్రప్రదేశ్ ఆర్థిక సంస్కరణలు / ప్రపంచబ్యాంక్ ఎజెండా	మార్చ్ 1998	ఎడిటర్ : డి. నరసింహారెడ్డి
★ 22.	మూడు దశాబ్దాల నక్సల్బరీ గమ్యం-గమనం	తొలి ముద్రణ: ఆగస్ట్ 98 మలి ముద్రణ: అక్టోబర్ 98	ఎడిటర్స్ : ఎస్. సుధాకర్, ఎం. కోదండరాం
★ 23.	పరాధీన భారతంలో దారితప్పిన రూపాయి	డిసెంబర్ 98	ఎ.బి.కె. ప్రసాద్
★ 24.	శారద నవలలు (ఏది సత్యం, మంచీ-చెడు, అపస్వరాలు)	ఆగస్ట్ 99	శారద (ఎస్. నటరాజన్)
★ 25.	సింగరేణి	నవంబర్ 2000	ఎం.డి. మునీర్ , ఎం.డి. అన్వర్
★ 26.	ఖాదర్ లేడు	మే 2001	మహమ్మద్ ఖదీర్ బాబు
★ 27.	ప్రమాదంలో ప్రజారోగ్యం	ఫిబ్రవరి 2002	డా॥ ఎస్. తిరుపతయ్య డా॥ పి. జగదీశ్వర్
★ 28.	ఎన్జీవోల కథ	జనవరి 2003	బి. చంద్రశేఖర్
★ 29.	జాగ్తే రహో	జూన్ 2003	చలసాని ప్రసాదరావు ఎడిటర్ : డి. వెంకట్రామయ్య
★ 30.	ఉదయగీతిక (రెండవ కూర్పు తొలిముద్రణ)	డిసెంబర్ 2003	రచన: యాంగ్ మో అనువాదం : ఎన్. వేణుగోపాల్
★ 31.	వరల్డ్ సోషల్ ఫోరం ఆర్థిక రాజకీయాలు	జనవరి 2004	**RUPE (MUMBAI)** అనువాదం : బి. చంద్రశేఖర్
★ 32.	ఎర్రమందారాలు (రెండవ కూర్పు తొలి ముద్రణ)	మే 2005	రచన: లోకువాంగ్-పిన్ యాంగ్ యీ-యెన్ అనువాదం : డా॥ టి.నళిని
33.	నూరేళ్ళ తెలుగు నవల (1878-1977)	తొలి ముద్రణ: ఆగస్ట్ 2007 రెండవ ముద్రణ: డిసెంబర్ 2015	సహవాసి సంపాదకులు: డి. వెంకట్రామయ్య

34.	అల్లంరాజయ్య సాహిత్యం -**1** మూడు నవలలు- (కొలిమంటుకున్నది, ఊరు, అగ్నికణం)	జనవరి 2008	అల్లం రాజయ్య సంపాదకులు-వరవరరావు
35.	విభిన్న	ఆగష్టు 2008	హరిపురుషోత్తమరావు
36.	పతంజలి భాష్యం (రివైజ్‌డ్)	మార్చ్ 2009	కె.ఎన్.వై.పతంజలి
37.	మృగన	ఏప్రిల్ 2009	విమల
38.	రాజ్యం - సంక్షేమం	అక్టోబర్ 2010	కె. బాలగోపాల్
39.	అల్లం రాజయ్య సాహిత్యం-**2** సృష్టికర్తలు (కథలు)	ఏప్రిల్ 2011	అల్లం రాజయ్య సంపాదకులు-వరవరరావు
40.	సంభాషణ	జులై 2011	కె. శ్రీనివాస్
41.	దళిత	మొదటి ముద్రణ: అక్టోబర్ 2011 రెండవ ముద్రణ: నవంబరు 2016	కె. బాలగోపాల్
42.	జాజిమల్లి	మొదటి ముద్రణ: డిసెంబర్ 2011 రెండవ ముద్రణ: ఏప్రిల్ 2012	మల్లీశ్వరి
43.	త్రిపుర (కథలు)	డిసెంబర్ 2011	త్రిపుర
44.	ప్రాణహిత	మొదటి ముద్రణ: జులై 2012 రెండవ ముద్రణ: సెప్టెంబర్ 2012	అల్లం నారాయణ
45.	మనిషి మార్క్సిజం	మొదటి ముద్రణ: అక్టోబర్ 2012 రెండవ ముద్రణ: మార్చ్ 2013 మూడవ ముద్రణ: నవంబరు 2016	కె. బాలగోపాల్

46.	కొమురం భీము (నవల) అల్లంరాజయ్య సాహిత్యం-**3**	మొదటి ముద్రణ: జనవరి 2013 రెండవ ముద్రణ: అక్టోబర్ 2016	సాహు అల్లం రాజయ్య సంపాదకులు-వరవరరావు
47.	సింహాలపేట (కథలు)	మార్చ్ 2013	రమణజీవి
48.	రిజర్వేషన్లు -ప్రజాస్వామిక దృక్పథం	మొదటి ముద్రణ: అక్టోబర్ 2013 రెండవ ముద్రణ: ఫిబ్రవరి 2014 మూడవ ముద్రణ: డిసెంబరు 2016	కె. బాలగోపాల్
49.	వసంతగీతం (నవల) అల్లంరాజయ్య సాహిత్యం-**4**	డిసెంబర్ 2013	అల్లం రాజయ్య సంపాదకులు-వరవరరావు
50	LEADERS BEYOND MEDIA IMAGES	డిసెంబర్ 2013	K. Balagopal Ed. G. Haragopal
51.	స్వేచ్ఛారావం (సామాజిక రాజకీయ వ్యాసాలు)	జులై 2015	జి. హరగోపాల్
52.	ఆదివాసులు: వైద్యం సంస్కృతి అణచివేత	అక్టోబర్ 2015	కె. బాలగోపాల్
53.	ఆదివాసులు: చట్టాలు-అభివృద్ధి	అక్టోబర్ 2016	కె. బాలగోపాల్
54.	తల్లి చేప (కథలు) అల్లంరాజయ్య సాహిత్యం-**5**	ఏప్రిల్ 2017	అల్లం రాజయ్య సంపాదకులు-వరవరరావు
55.	నక్సలైట్ ఉద్యమం వెలుగునీడలు	మే 2017	కె. బాలగోపాల్

★ ప్రతులు లేవు

Perspectives

Social Sciences / Literature

Publishing *for* Change

Naxalite Udyamam
Veluguneedalu
essays in telugu
Reflections on Naxalite Movement - K. Balagopal

బాలగోపాల్ మొత్తం ఆలోచనా క్రమాన్ని వడబోస్తే మానవ సమాజ ప్రగతికి, ఉద్యమాలకు, విప్లవపోరాటాలకు ఒక నైతిక, తాత్విక పునాది ఉండాలని, ఆ పునాది విస్తృతమయ్యే క్రమంలోనే సామాజిక సంబంధాలలో ఉన్నతమైన మానవీయ విలువలు వ్యవస్థీకృతం కావాలని ఆయన ప్రగాఢంగా వాంఛించినట్టు అర్థమవుతుంది. ఈ విలువల విస్తరణకు కావలసిన భౌతిక పునాది మార్పును సంపూర్ణంగా సమర్థిస్తూనే ఆ మార్పు కోసం జరుగుతున్న అన్ని ప్రయత్నాలు కూడా మానవ చైతన్యాన్ని పెంచే దిశగా ఉండాలని, భౌతిక పునాదిలో మార్పు దానికదే మానవ చైతన్యాన్ని పెంచదని, అది ఒక మేరకు మానవ చైతన్యాన్ని ప్రభావితం చేసినా ఆ ప్రభావం ఉన్నత విలువల వ్యవస్థీకరణకు దోహదపడకపోతే వచ్చిన మార్పు స్థిరపడదని, అది స్థిరపడకపోతే సమాజ ప్రగతి ఆటుపోటులకు గురై మనం సాధించుకోవాలన్న లేదా సాధించుకున్న ఉన్నత సమాజం ప్రమాదంలో పడుతుందని, ఆ చారిత్రక అనుభవం సోషలిస్టు సమాజాల పతనం మనకు అందించిందని ఆయన అవగాహన. ఈ పుస్తకంలోని వ్యాసాలను ఈ చట్రం నుండి అర్థం చేసుకొని విశ్లేషించవలసిన అవసరం ఉందని ప ర్ స్పె క్టి వ్స్ భావిస్తున్నది.

– జి. హరగోపాల్

ప ర్ స్పె క్టి వ్స్

Perspectives
Social Sciences/Literature
Publishing *for* Change
₹ 200/-

ISBN 978-93-81172-12-4
9 789381 172124